

Academia de Studii Economice
a Moldovei

Universitatea
Ștefan cel Mare
Suceava, România

Universitatea de Stat,
Poloțk, Republica Belarus

Universitatea 1 Decembrie
1918, Alba Iulia, România

Conferința Științifică Internațională

PROVOCĂRILE CONTABILITĂȚII ÎN VIZIUNEA TINERILOR CERCETĂTORI

Ediția a III-a

15 martie 2019

Culegere de articole științifice

Chișinău, 2019

Academia de Studii Economice
a Moldovei

Universitatea
Ștefan cel Mare
Suceava

Universitatea de Stat,
Poloțk, Republica Belarus

Universitatea 1 Decembrie
1918, Alba Iulia, România

Conferința Științifică Internațională

PROVOCĂRILE CONTABILITĂȚII ÎN VIZIUNEA TINERILOR CERCETĂTORI

Ediția a III-a

15 martie 2019

Culegere de articole științifice

Chișinău, 2019

CZU 657:378(082)=135.1=111=161.1

P 95

Responsabilitatea pentru conținutul fiecărui articol aparține autorilor

Machetare și tehnoredactare:

Svetlana MIHAILA, dr., conf. univ., Academia de Studii Economice a Moldovei

DESCRIEREA CIP A CAMEREI NAȚIONALE A CĂRȚII:

"Provocările contabilității în viziunea tinerilor cercetători", conferință științifică internațională (2019 ; Chișinău). Conferința Științifică Internațională "Provocările contabilității în viziunea tinerilor cercetători", Ed. a 3-a, 15 martie 2019 : Culegere de articole științifice / com. de org. și com. șt.: Grigoroii Lilia (copreședinte) [et al.]. – Chișinău : ASEM, 2019. – 283 p. : fig., tab.

1 disc optic electronic (CD-ROM ; 700 Mb ; 52x) : sd., col.; în container, 15 x 15 cm. – Titlu preluat de pe eticheta discului. – Cerințe de sistem: Windows OS, HDD 64 Mb, PDF Reader, MS Excel. – Disponibil : <http://www.ase.md/facultatea/contabilitate/cercetare/conferinte-si-simpozioane.html>

Antetit.: Acad. de Studii Econ. din Moldova, Univ. Ștefan cel Mare, Suceava, România, , Univ. de Stat, Poloțk, Republica Belarus, Univ. 1 Decembrie 1918, Alba Iulia, România [et al.]. – Texte : lb. rom., engleză, rusă. – Rez.: lb. engl., rusă. – Bibliogr. la sfârșitul art. – Referințe bibliogr. în subsol.

ISBN 978-9975-75-950-2.

1 disc optic (CD-ROM) : sd., col.; în container, 15 x 15 cm.

Cerințe de sistem: Windows 98/2000/XP, 64 Mb hard, Adobe Reader.

©ACADEMIA DE STUDII ECONOMICE DIN MOLDOVA, 2019
©UNIVERSITATEA ȘTEFAN CEL MARE, SUCEAVA, ROMÂNIA, 2019
©UNIVERSITATEA DE STAT, POLOȚK, REPUBLICA BELARUS, 2019
©UNIVERSITATEA 1 DECEMBRIE 1918, ALBA IULIA, ROMÂNIA, 2019

ISBN 978-9975-75-950-2.

COMITETUL DE ORGANIZARE AL CONFERINTEI:

Academia de Studii Economice din Moldova
Universitatea Ștefan cel Mare, Suceava, România
Universitatea de Stat, Polořk, Republica Belarus
Universitatea 1 Decembrie 1918, Alba Iulia, România

GRIGOROI Lilia, dr., conf. univ., Academia de Studii Economice a Moldovei – copreședinte
HLACIUC Elena, dr., prof. univ., Universitatea Ștefan cel Mare, Suceava, România – copreședinte
LAZARI Liliana, dr., conf. univ., Academia de Studii Economice a Moldovei - vicepreședinte
GROSU Veronica, dr., prof. univ., Universitatea Ștefan cel Mare, Suceava, România
CENAR Iuliana, dr., prof. univ. dr., Universitatea 1 decembrie, Alba Iulia, România
MASKO L. V., Ph. D., associate Professor, Polotsk state University
MIHAILA Svetlana, dr., conf. univ., Academia de Studii Economice a Moldovei
BAJAN Maia, dr., conf. univ., Academia de Studii Economice a Moldovei
BURJA Vasile, dr., prof. univ. dr., Universitatea 1 decembrie, Alba Iulia, România
BĂDICU Galina, dr., conf. univ., Academia de Studii Economice a Moldovei
GHIRILOV Nelea, dr., conf. univ., Academia de Studii Economice a Moldovei
SOCOLIUC Marian, dr., conf. univ., Universitatea Ștefan cel Mare, Suceava, România
CARAMAN Stela, drd., lect. univ., Academia de Studii Economice a Moldovei
MIHALCIUC Camelia, dr., conf. univ., Universitatea Ștefan cel Mare, Suceava, România
COSMULESE Cristina Gabriela, asis. unv. dr., Universitatea Ștefan cel Mare, Suceava, România
САПЕГО И.И, к. э. н. доцент, Полоцкий государственный университет
ИЗМАЙЛОВИЧ Светлана, канд. экон. наук, доцент, Полоцкий государственный университет

COMITETUL ȘTIINȚIFIC AL CONFERINTEI:

GRIGOROI Lilia, dr., conf. univ., Academia de Studii Economice a Moldovei - copreședinte
HLACIUC Elena, dr., prof. univ., Universitatea Ștefan cel Mare, Suceava, România- copreședinte
GROSU Veronica, dr., prof. univ., Universitatea Ștefan cel Mare, Suceava, România
CENAR Iuliana, dr., prof. univ. dr., Universitatea 1 decembrie, Alba Iulia, România
LAZARI Liliana, dr., conf. univ., Academia de Studii Economice a Moldovei
MASKO L. V., Ph. D., associate Professor, Polotsk state University
MIHAILA Svetlana, dr., conf. univ., Academia de Studii Economice a Moldovei
BURJA Vasile, dr., prof. univ. dr., Universitatea 1 decembrie, Alba Iulia, România
SOCOLIUC Marian, dr., conf. univ., Universitatea Ștefan cel Mare, Suceava, România
GRAUR Anatol, dr., conf. univ., Academia de Studii Economice a Moldovei
MIHALCIUC Camelia, dr., conf. univ., Universitatea Ștefan cel Mare, Suceava, România
BĂDICU Galina, dr., conf. univ., Academia de Studii Economice a Moldovei
BAJAN Maia, dr., conf. univ., Academia de Studii Economice a Moldovei
GHIRILOV Nelea, dr., conf. univ., Academia de Studii Economice a Moldovei
CURAGĂU Natalia, dr., conf. univ., Academia de Studii Economice a Moldovei
CARAMAN Stela, lect. univ., Academia de Studii Economice a Moldovei
ERHAN Lica, dr., conf. univ., Academia de Studii Economice a Moldovei
CUȘMĂUNSA Rodica, dr., conf. univ., Academia de Studii Economice a Moldovei
CIUBOTARIU Marius, asis. unv. dr., Universitatea Ștefan cel Mare, Suceava, România
САПЕГО И.И, к. э. н. доцент, Полоцкий государственный университет
ИЗМАЙЛОВИЧ Светлана, канд. экон. наук, доцент, Полоцкий государственный университет
ЛИСИЧЕНОК Елена, к.э. н., доцент, Полоцкий государственный университет

CUPRINS:	
UZURA CONTABILĂ ȘI FISCALĂ: CONTOPIRE SAU DIFERENȚIERE GRIGOROI Lilia, ASEM DABIJA Violeta, ASEM	9
REFORMA CONTABILĂ ÎN SECTORUL INSTITUȚIILOR PUBLICE: REZULTATE SI PROGNOZE RAILEAN Tatiana, ASEM GRIGOROI Lilia, ASEM	15
ABORDĂRI CONCEPTUALE ȘI EVOLUȚIA IMPOZITULUI PE VENIT LAZARI Liliana, ASEM VIERU Roman, ASEM	23
SEMNIFICAȚIA BILANȚULUI ȘI EVOLUȚIA STRUCTURII ACESTUIA ÎN REPUBLICA MOLDOVA LAZARI Liliana, ASEM TATAROI Nicolae, ASEM BIVOL Cătălina, ASEM	30
ASPECTELE CONTABILE ȘI FISCALE AFERENTE PROFITULUI UTILIZAT GRAUR Anatol, ASEM MAXIM Ion, ASEM	38
CONVERGENȚE ȘI DIVERGENȚE PRIVIND DEPRECIEREA ACTIVELOR CONFORM IAS 36 ȘI SNC MIHAILA Svetlana, ASEM BUSUIOC Maria, ASEM	43
IMPACTUL CONTABILITĂȚII CREATIVE ASUPRA PERFORMANȚEI FINANCIARE A ENTITĂȚII MIHAILA Svetlana, ASEM TAMAȘCIUC Valeria, ASEM	55
EXIGENȚE PRIVIND CONTROLUL FINANCIAR ÎN CONTEXTUL IMPLEMENTĂRII IFRS DE CĂTRE ENTITĂȚILE AUTOHTONE ROTARU Daria, drd, ASEM MIHAILA Svetlana, ASEM RAVDAN Gabriela Alisie, Iași	61
ASPECTE CONTABILE ȘI FISCALE A EVIDENȚEI TICHETELOR DE MASĂ LA ANGAJATOR CUȘMĂUNSA Rodica, ASEM GANEVA Valeria, ASEM	70
ASPECTE CONTABILE ȘI FISCALE PRIVIND DATORIILE FINANCIARE BĂDICU Galina, dr., conf. univ., ASEM CHIPER Natalia, ASEM	76
RAPORTAREA INFORMAȚIILOR CONTABILE PRIN PRISMA SERVICIILOR FISCALE ONLINE: PROVOCĂRI ȘI AVANTAJE BĂDICU Galina, ASEM BARAC Cătălina, ASEM	81
NOI OPTIUNI ÎN CONDIȚIILE APLICĂRII LEGII CONTABILITĂȚII ȘI RAPORTĂRII FINANCIARE BĂDICU Galina, ASEM	

MUNTEAN Daniela, ASEM	88
INTERDEPENDENȚA DINTRE CULTURĂ ȘI EVAZIUNE FISCALĂ ÎN PRACTICA DIFERITOR ȚĂRI BAJAN Maia, ASEM BĂRBIERU Ana-Carolina, ASEM	96
ASPECTE APLICATIVE ALE ANALIZEI COSTURILOR LA 1 LEU VENITURI DIN VÂNZĂRI CHIRILOV Nelea, ASEM GHEORGHINĂ Victoria, ASEM	103
CONTABILITATEA EXPONATELOR REGNULUI ANIMAL LA GRĂDINILE ZOOLOGICE CARAMAN Stela, ASEM MALININ Tatiana, ASEM	110
FUTURE OF ACCOUNTING PROFESSION ERHAN Lica, ASEM LUPAȘCU Marcela, ASEM BUZU Cristina, ASEM	115
MAJOR ACCOUNTING FRAUDS OF THE LAST DECADES AND THE NEED FOR ETHICAL JUDGEMENT ERHAN Lica, ASEM ȘARGAROVSKI Vlada, ASEM STRAISTĂ Sanda, ASEM	121
PROBLEME ALE CONTABILITĂȚII DECONTĂRIILOR CU PERSONALUL CONFORM LEGISLAȚIEI AUTOHTONE ÎN COMPARAȚIE CU PRACTICA INTERNAȚIONALĂ CURAGĂU Natalia, ASEM CHIRIAC Ana, ASEM	125
IMPACTUL LEGISLAȚIEI AUTOHTONE ASUPRA SECTORULUI NECOMERCIAL CURAGĂU Natalia, ASEM GRECOVA Natalia, ASEM	131
DIVERGENȚE ȘI CONVERGENȚE ÎNTRE FISCALITATEA ȘI CONTABILITATEA VENITURILOR CURAGĂU Natalia, ASEM ROTARU Daniela, ASEM	135
PROVOCĂRILE PROFESIEI CONTABILE NICOLAESCU Ana Maria, ASEM MUNTEAN Neli, ASEM	140
APORTUL RAPORTĂRII INTEGRATE ÎN ASIGURAREA USTENABILITĂȚII AFACERII THE GROSU Veronica, USV, Suceava, Romania, TANASĂ (BRÎNZARU) Simona-Maria, USV, Suceava, Romania	143
CONSIDERAȚII PRIVIND SUSTENABILITATEA ȘI DEZVOLTAREA SUSTENABILĂ COSMULESE Cristina Gabriela, USV, Suceava, Romania	

ZLATI Monica Laura, USV, Suceava, Romania	148
TENDINȚE INOVATIVE ÎN EFICIENTIZAREA PROCESELOR DE PRODUCȚIE GROSU Veronica, USV, Suceava, Romania ANISIE Laurențiu, USV, Suceava, Romania	156
PRACTICI CONTABILE ȘI FISCALE DIN INDUSTRIA PRODUSELOR ȘI CONSTRUCȚIILOR METALICE CIUBOTARIU Marius, USV, Suceava, Romania AVDEI Ștefan, USV, Suceava, Romania	160
POLITICI ȘI TRATAMENTE CONTABILE PRIVIND ACTIVELE BIOLOGICE ÎN PISCICULTURĂ CIUBOTARIU Marius, USV, Suceava, România SANDULACHI Ana-Maria, USV, Suceava, România	169
ACCOUNTING TREATMENT OF EMPLOYEE BENEFITS – COMPARATIVE ANALYSIS IN ROMANIA AND REPUBLIC OF MOLDOVA TEIUȘAN Sorin-Ciprian, UAB, România GHERMAN Irina, UAB, România	178
CREȘTEREA ÎNSEMNĂȚĂȚII CADRULUI DE RAPORTARE FINANCIARĂ ÎN CONTEXTUL ECONOMIEI CONTEMPORANE CIOCA Ionela, UAB, România LEBA Claudia, UAB, România LAZĂR Victoria, UAB, România	183
SIGURANȚA PACIENTULUI ÎN SPITAL, ELEMENT AL PERFORMANȚEI GLOBALE LA UNITĂȚILE SANITARE CENAR Iuliana, UAB, România MUNTEAN Elisabeta, UAB, România	190
EFECTELE CONTABILITĂȚII CREATIVE ASUPRA CALITĂȚII INFORMAȚIILOR FINANCIAR-CONTABILE BURJA Vasile, UAB, România, MIHALCEA Mihaela-Maria, UAB, România, DOHAN (LITAN)Cristina-Susana, UAB, România	197
EVALUAREA RISCULUI SISTEMIC BANCAR IN CONTEXTUL ULTIMEI CRIZE FINANCIAR-BANCARE CENAR Iuliana, UAB, România CENAR Cristian, drd., UAB, România	205
GRADUL DE AUTOFINANȚARE ÎN ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ LOCALĂ DIN JUDEȚUL ALBA ÎN PERIOADA 2012-2017 BURJA Vasile, UAB, România DOHAN (LITAN)Cristina-Susana, UAB, România MIHALCEA Mihaela-Maria, UAB, România	214
ANALIZA COMPOTAMENTULUI BENEFICIARILOR DE SERVICII SPECIALIZATE FINANCIAR-CONTABILE DIN REGIUNEA NORD-EST ÎN RELAȚIILE CU FURNIZORII DE ASTFEL DE SERVICII CRISTIA Vasile, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași, România	220
INCOME FROM CURRENT ACTIVITIES IN THE ACCOUNTING SYSTEM MASKO L. V., Polotsk state University	

POLESCHUK A. V., Polotsk state University	225
ACCOUNTING MODEL OF SMALL ENTERPRISES IN TURKMENISTAN MASKO L. V., Polotsk state University JUMAYEVA J.A., Polotsk state University	230
CRYSTAL CURRENCY AS AN OBJECT OF ACCOUNTING САПЕГО И.И., Полоцкий государственный университет ЛАВРИНОВИЧ Л.В., Полоцкий государственный университет	233
MEASURES FOR IMPROVING THE DEMOGRAFIC SITUATION IN NOVOPOLOTSK ТЕТЕРЕВА И. В., Полоцкий государственный университет ПОТУРЕМСКАЯ Д. В., Полоцкий государственный университет	238
SOCIAL AND DEMOGRAPHIC SITUATION IN NOVOPOLOTSK AND ITS IMPACT ON THE ECONOMY ТЕТЕРЕВА И.В., ассистент, Полоцкий государственный университет ПОТУРЕМСКАЯ Д.В., Полоцкий государственный университет	242
QUALITY OF LIFE IN THE GLOBAL ECONOMY: THEORETICAL AND METHODOLOGICAL ASPECTS БЕЛУСОВА Н. Л., Полоцкий государственный университет ГОЛУБ А. П., Полоцкий государственный университет	248
THE STATE AND DEVELOPING PROSPECTS OF THE INSURANCE MARKET OF THE REPUBLIC OF BELARUS ИЗМАЙЛОВИЧ Светлана, Полоцкий государственный университет ТАРАСЕВИЧ Ирина, Полоцкий государственный университет	254
TYPES OF POTENTIAL OF THE REGION IN THE FIELD OF INTERNET TECHNOLOGIES AND THE RELATIONSHIP BETWEEN THEM ЛИСИЧЕНОК Елена, Полоцкий государственный университет ГАРБУКОВА Елизавета, Полоцкий государственный университет	258
INDUSTRIAL POTENTIAL OF THE REGION (CITY) AND ITS ROLE IN INCREASING INVESTMENT ATTRACTIVENESS ЛИСИЧЕНОК Елена, Полоцкий государственный университет ГРАБЛЕВСКАЯ Ирина, Полоцкий государственный университет	262
THE CONCEPT OF "VALUE CHAIN": THEORETICAL ASPECTS РЕЗКИН Петр, кан. экон. наук, Полоцкий государственный университет ПРИГУН Яна, Полоцкий государственный университет	266
ENERGY EFFICIENCY OF A SMALL OPEN ECONOMY РЕЗКИН Петр, канд. экон. наук, Полоцкий государственный университет СВИТИНА Диана, Полоцкий государственный университет	270
INCLUSIVE ECONOMIC GROWTH OF THE REPUBLIC OF BELARUS ЗЕНЬКОВА Инга, Полоцкий государственный университет САРВАРИ Рената, Полоцкий государственный университет	274
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ БУХГАЛТЕРСКОЙ ОТЧЕТНОСТИ ПО КРИПТОВАЛЮТЕ(ТОКЕНАМ) В РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ МИХНЕВИЧ Е. В., Полоцкого государственного университета МАЛЕЙ Е. Б., Полоцкого государственного	278

UZURA CONTABILĂ ȘI FISCALĂ: CONTOPIRE SAU DIFERENȚIERE

ACCOUNTING AND FISCAL'S WEAR: FUSION OR DIFFERENTIATION

Lilia GRIGOROI, dr., conf., univ., ASEM

e-mail: lilia@grigoroii.com

Violeta DABIJA, ASEM

e-mail: violetadabija99@gmail.com

Abstract. *From the 1st January 2018, was made several amendments and additions of the Fiscal Code of the Republic of Moldova , which provide the introduction of a new method of calculation the amortization of the fixed-assets for fiscal purposes. It is about the replacing of the method of the degressive balance used for fiscal purposes with the linear method and the transition from the annual calculation of the amortization for the fiscal purposes to the monthly calculation. Considering the above mentioned changes, we intend to investigate and analyze the essence and nature of the changes in the response of the main question that we are launching as the basic hypothesis of the research in question : will be there a merger between the fiscal amortization and the accounting amortization after the introduced changes ? As a research method served the documentary research of the normative framework, of the specialized literature from the country, the interpretations of the specialists, as well as some case studies of the calculation and comparing the amortization values for fiscal and financial purposes. The obtained results contradicted the central hypothesis of the research, concluding that there will not be yet a merger between the fiscal and accounting amortization, at least for the existing tangible assets of the entity until the 1st January 2019.*

Keywords: accounting, tax depreciation, accounting depreciation.

JEL classification M43

Introducere.

Contabilitatea și fiscalitatea amortizării mijloacelor fixe reprezintă un subiect foarte des abordat în literatura de specialitate, rețele de socializare, cursurile și training-urile de instruire, atât de contabili, cât și de către inspectorii fiscali. Interesul ridicat față de subiectul în cauză reiese din multitudinea de particularități atât contabile cât și fiscale, privind calculul amortizării mijloacelor fixe și a investițiilor imobiliare, care trebuie bine înțelese, interpretate și aplicate corect pentru o reflectare fiabilă, exactă și conformă atât cu actele normative în vigoare, cât și cu poziția oficială a organelor de control. Este bine cunoscut faptul că selectarea regimului de amortizare în cazul amortizării contabile se bazează pe raționament profesional, iar în cazul amortizării fiscale este strict reglementată prin lege, în funcție de natura activului amortizabil. De asemenea, durata de utilizare în scopuri contabile și financiare stabilită de fiecare contribuabil poate fi diferită de durata normată de funcționare reglementată în scopuri fiscale. Deseori, se fac erori în calculul amortizării în contabilitate și fiscalitate, fie din cauza soft-ului contabil, fie din cauza inadvertenței specialistului contabil, dar de cele mai multe ori cauza principală este necunoașterea și interpretarea greșită a prevederilor actelor normative care tratează tema respectivă. Astfel, soluția oricărei probleme este de a pune întrebările potrivite și căutarea răspunsurilor în surse sigure și credibile pentru înregistrarea corectă a operațiunilor economice.

Având în vedere modificările recente [2] asupra regimului de amortizare în scopuri fiscale, ne-am propus prin această cercetare să analizăm esența și natura modificărilor și să încercăm să găsim răspuns la principala întrebare, pe care o lansăm ca și ipoteză de baza a cercetării în cauză: va avea loc o contopire între amortizarea fiscală și contabilă în urma modificărilor și amendamentelor introduse?

Ca tehnică de cercetare s-a utilizat cercetarea documentară a cadrului normativ, a literaturii de specialitate din țară, interpretările specialiștilor, precum și o serie de materiale publicate. Toate informațiile și ideile ce s-au desprins din documentarea teoretică au condus la realizarea unei cercetări empirice, în realizarea căreia s-a utilizat ca metodă cantitativă - studiul de caz. Rezultatele obținute au contribuit la validarea ipotezei.

Conținutul de bază.

Amortizarea imobilizărilor corporale în scopuri financiare se calculează conform SNC „Imobilizări necorporale și corporale” [3], care stipulează că amortizarea se calculează lunar pentru fiecare obiect de evidență, pornind de la valoarea amortizabilă a obiectului și durata de utilizare a acestuia. La calcularea amortizării unei imobilizări pot fi aplicate următoarele metode: metoda liniară, metoda unităților de producție, metoda de diminuare a soldului. Entitatea alege de sine stătător metodele de amortizare și le specifică în politicile contabile. Metodele alese trebuie să reflecte modelul (schema) obținerii beneficiilor economice din utilizarea imobilizărilor de către entitate. În conformitate cu politicile contabile entitatea de asemenea calculează amortizarea unei imobilizări, începând cu data transmiterii în utilizare sau cu prima zi a lunii care urmează după luna transmiterii în utilizare. Respectiv, calcularea amortizării obiectului încetează la data expirării duratei de utilizare și/sau ieșirii obiectului sau începând cu prima zi a lunii care urmează după luna expirării duratei de utilizare și/sau ieșirii obiectului.

Amortizarea mijloacelor fixe în scopuri fiscale se calculează în conformitate cu prevederile Codului Fiscal al Republicii Moldova [1] și Regulamentul privind evidența și calcularea amortizării mijloacelor fixe în scopuri fiscale [4]. Până la 1 ianuarie 2019, pentru calcularea amortizării toate mijloacele fixe se clasificau în cinci categorii de proprietate. Raportarea proprietății la categoriile de proprietate se efectua în conformitate cu prevederile Catalogului mijloacelor fixe și activelor nemateriale [5]. Pentru proprietatea raportată la categoria I, mărimea amortizării mijloacelor fixe ce urma a fi dedusă se determina pe fiecare obiect separat, iar pentru proprietatea raportată la categoriile II-V amortizarea se determina reieșind din baza valorică la finele perioadei de gestiune pe categoria de proprietate respectivă. Mărimea amortizării mijloacelor fixe ce urma a fi dedusă se determina prin înmulțirea bazei valorice a mijloacelor fixe, la finele perioadei de gestiune, ce se raporta la o anumită categorie de proprietate, cu norma respectivă de amortizare. Amortizarea se calcula anual.

Astfel, amortizarea contabilă reprezintă deprecierea ireversibilă care este recunoscută în contabilitate sub formă de cheltuieli determinate conform unor reglementări și reguli contabile, în timp ce amortizarea fiscală reprezintă amortizarea determinată conform unor reguli fiscale pentru a înlocui amortizarea contabilă la calculul impozitului pe profit. Diferențele care apar între amortizarea recunoscută în contabilitate și amortizarea utilizată în calculul profitului impozabil, conform practicilor internaționale, generează apariția impozitelor amânate, ceea ce nu este valabil pentru entitățile din Republica Moldova, care aplică SNC. Așa dar, în condițiile Republicii Moldova acestea vor influența doar impozitul curent, fără a recunoaște active sau datorii amânate privind impozitul pe venit.

Începând cu 1 ianuarie 2019 regimul de amortizare în scopuri fiscale a suferit modificări [6] și amendamente importante, care în viziunea noastră, au ca scop simplificarea regimului fiscal de calcul al amortizării și armonizarea între amortizarea în scopuri fiscale și cea în scopuri contabile. Printre cele mai importante modificări considerăm renunțarea clasificării proprietății în categorii de proprietate, precum și renunțarea la norme prestabilite de amortizare și revenirea la calculul amortizării mijloacelor fixe prin utilizarea metodei liniare de amortizare. De asemenea s-a abdicat de amortizarea anuală, aceasta fiind înlocuită cu calculul lunar începând cu luna

următoare celei în care mijlocul fix se pune în funcțiune. În cazul ieșirii din exploatare a mijlocului fix în cursul perioadei fiscale, calculul amortizării se va efectua pentru luna în care are loc ieșirea mijlocului fix.

Stabilirea metodei liniare, în viziunea organismelor de reglementare [7], presupune câteva avantaje, printre care — simplificarea modului de calcul atât pentru agentul economic cât și pentru organele de control, reducerea timpului și personalului necesar pentru calculul și evidența amortizării în scopuri fiscale, excluderea riscului admiterii unor erori la efectuarea calculului și a riscului sancționării de către organele de control, asigurarea echilibrului și previzibilității estimării cheltuielilor permise spre deducere în scopuri fiscale, în contextul în care reportarea pierderilor fiscale se realizează în mărimi arbitrare.

La prima vedere s-ar părea că amortizarea în scopuri fiscale se contopește cu cea în scopuri contabile. Deci, scopul cercetării noastre, așa cum a fost deja enunțat este să analizăm dacă în rezultatul aplicării noilor prevederi fiscale referitoare la amortizarea mijloacelor fixe va avea loc o contopire a valorilor amortizării în scopuri fiscale cu cea în scopuri financiare, sau vom avea în continuare o diferențiere între acestea.

Deci, noile reguli fiscale, intrate în vigoare de la 1 ianuarie 2019, stipulează că amortizarea mijloacelor fixe se efectuează prin utilizarea metodei liniare de amortizare. Mărimea lunară a amortizării mijloacelor fixe ce urmează a fi dedusă se determină prin înmulțirea bazei valorice a mijloacelor fixe la norma de amortizare respectivă cu raportarea la 12 luni:

$$Am.f. = (BV_{m.f.} * N_a) / 12, \text{ unde:}$$

$A_{m.f.}$ – amortizarea calculată în scopuri fiscale;

$BV_{m.f.}$ – valoarea mijlocului fix supus amortizării;

N_a – norma amortizării pentru fiecare mijloc fix.

Norma amortizării pentru fiecare mijloc fix se determină ca raport dintre 100 % și durata de funcționare utilă a acestuia stabilită prin Catalogul mijloacelor fixe și activelor nemateriale []. Este necesar să notăm că durata de utilizare a mijlocului fix este stabilită prin cadrul normativ și entitatea este obligată să o aplice pentru calculul amortizării în scopuri fiscale, în timp ce durata de utilizare a fiecărui obiect pentru calculul amortizării în scopuri financiare se determină conform SNC de către entitate în mod independent la data transmiterii obiectului în utilizare. Astfel putem avea o diferențiere între durata de utilizare a mijloacelor fixe, în funcție de scopul pentru care se determină aceasta.

Un alt aspect discutabil este determinarea bazei valorice a mijlocului fix supus amortizării. Baza valorică a fiecărui mijloc fix la începutul perioadei fiscale de tranziție va constitui:

- 1) pentru mijloacele fixe raportate la categoria I de proprietate – baza valorică determinată la data de 31 decembrie 2018;
- 2) pentru mijloacele fixe raportate la categoriile II-V de proprietate – baza valorică determinată prin calcul, având în vedere ponderea procentuală a valorii de bilanț a mijlocului fix respectiv în suma totală a valorii de bilanț aferente mijloacelor fixe atribuite categoriei respective la data de 31 decembrie 2018, aplicată la baza valorică a categoriei la care a fost atribuit mijlocul fix respectiv.

Exemplul 1: Să admitem că o entitate dispune, la 31 decembrie 2018, de mijloace fixe raportate la categoria II și III de proprietate. În tabelul 1 se prezintă baza valorică mijloace fixe la situația de la 31 decembrie 2018, precum și valoarea lor contabilă.

Tabelul 1. Baza valorică a mijloacelor fixe la 31 decembrie 2019

Categoriile de MF		Baza valorică a mijloacelor fixe, lei	Costul de intrare, lei	Amortizarea acumulată, lei	Valoarea contabilă, lei
Categoria II de proprietate - 8%		41 322,26	272 404,11	157 188,01	115 216,10
13945	ВРЕМЕННАЯ СООРУЖЕНИЯ BL7		65 732,96	19 726,69	46 006,27
14742	ТЕЛЕФОННАЯ СЕТЬ		38 147,48	18 860,36	19 287,12
14795	ТЕЛЕФОННАЯ СТАНЦИЯ GHX		11 375,00	6 974,63	4 400,37
15218	LINIE DE CABLU CU TRANSFORMATOR BL 6		67 161,89	25 637,51	41 524,38
15233	ЛЕСТНИЦА ДЛЯ ПОДЪОМА ПЕРС.НА БЛ.№ 6		3 830,25	3 530,99	299,26
15236	FINTINA		22 716,96	20 765,52	1 951,44
15255	GAZIFICARE CAZANGERIE BL.7		63 439,57	61 692,31	1 747,26
Categoria III de proprietate - 12.5%		100 945,82	436 004,59	328 606,50	107 398,09
12681	AUTOINCARCATOR 40814		1 000,00	1 000,00	-
13121	AUTOMOBIL ZIL CIG 893		29 445,21	23 512,38	5 932,83
14680	AUTOMOBIL ZIL CBS 550		24 906,88	20 198,24	4 708,64
15097	AUTOINCARCATOR DECTA		380 652,50	283 895,88	96 756,62

Sursa: elaborat de autori

În cele ce urmează (tabelul 2) determinăm baza valorică pentru fiecare obiect de mijloc fix, având în vedere ponderea procentuală a valorii contabile a mijlocului fix respectiv în suma totală a valorii contabile aferente mijloacelor fixe atribuite categoriei respective la data de 31 decembrie 2018, aplicată la baza valorică a categoriei la care a fost atribuit mijlocul fix respectiv. Deci mai întâi calculăm ponderea fiecărui mijloc fix în totalul valorii contabile, apoi calculăm baza valorică a mijlocului fix ca produsul dintre coeficientul ponderii mijlocului fix în totalul valorii contabile și baza valorică totală a mijlocului fix.

Tabelul 2. Calculul bazei valorice pentru fiecare obiect de mijloace fixe

Categoriile de MF		Valoarea contabilă, lei	Ponderea, %	Baza valorică a mijloacelor fixe, lei
Categoria II de proprietate - 8%		115 216,10		41 322,26
13945	ВРЕМЕННАЯ СООРУЖЕНИЯ BL7	46 006,27	0,399304177	16 500,15
14742	ТЕЛЕФОННАЯ СЕТЬ	19 287,12	0,167399521	6 917,33
14795	ТЕЛЕФОННАЯ СТАНЦИЯ GHX	4 400,37	0,038192319	1 578,19
15218	LINIE DE CABLU CU TRANSFORMATOR BL 6	41 524,38	0,360404318	14 892,72
15233	ЛЕСТНИЦА ДЛЯ ПОДЪОМА ПЕРС.НА БЛ.№ 6	299,26	0,00259738	107,33
15236	FINTINA	1 951,44	0,016937216	699,88
15255	GAZIFICARE CAZANGERIE BL.7	1 747,26	0,015165068	626,65
Categoria III de proprietate - 12.5%				100 945,82
12681	AUTOINCARCATOR 40814	-	-	-
13121	AUTOMOBIL ZIL CIG 893	5 932,83	0,05524149	5576,40
14680	AUTOMOBIL ZIL CBS 550	4 708,64	0,04384287	4425,75
15097	AUTOINCARCATOR DECTA	96 756,62	0,90091565	90943,67

Sursa: elaborat de autori

După determinarea bazei valorice pentru fiecare obiect de mijloc fix putem calcula amortizarea fiscală lunară, ca raportul dintre baza valorică a mijlocului fix și durata de funcționare utilă (tabelul 3).

Tabelul 3. Calculul amortizării fiscale lunare

		Baza valorică a mijloacelor fixe, lei	DU, luni	Amortizarea contabilă, lei	Amortizarea fiscală, lei
		41 322,26		270,07	96,86
13945	ВРЕМЕННАЯ СООРУЖЕНИЯ BL7	16 500,15	431	106,74	38,28
14742	ТЕЛЕФОННАЯ СЕТЬ	6 917,33	431	44,75	16,05
14795	ТЕЛЕФОННАЯ СТАНЦИЯ GHX	1 578,19	431	10,21	3,66
15218	LINIE DE CABLU CU TRANSFORMATOR BL 6	14 892,72	421	98,63	35,37
15233	ЛЕСТНИЦА ДЛЯ ПОДЪОМА ПЕРС.НА БЛ.№ 6	107,33	430	0,70	0,25
15236	FINTINA	699,88	415	4,70	1,69
15255	GAZIFICARE CAZANGERIE BL.7	626,65	403	4,34	1,55
		100 945,82		2083,69	1958,50
12681	AUTOINCARCATOR 40814	-	-		
13121	AUTOMOBIL ZIL CIG 893	5576,40	63	94,17	88,51
14680	AUTOMOBIL ZIL CBS 550	4425,75	51	92,33	86,78
15097	AUTOINCARCATOR DECTA	90943,67	51	1897,19	1783,21

Sursa: elaborat de autori

După cum se observă din calculele prezentate în tabelul 3, obținem diferite valori ale amortizării fiscale în raport cu amortizarea contabilă. Este firesc să fie diferite, deoarece baza de calcul a bazei valorice la 01 ianuarie 2019 au fost diferite, având anterior diferite metode de calcul a amortizării.

Exemplul 2: Să admitem că valoarea unui utilaj achiziționat de entitatea SRL „Succes” în luna februarie 2019 constituie 140 000 lei, valoarea reziduală 0 lei, iar durata de funcționare utilă, conform Catalogului mijloacelor fixe și activelor nemateriale (poziția 14845891), constituie 7 ani. Entitatea a ales drept metodă de calculare a amortizării – metoda liniară. În baza acestor date amortizarea anuală calculată în contabilitatea financiară va constitui 20000 lei (140 000/7) și amortizarea lunară - 1666,67 lei (20 000/12). Conform prevederilor politicii de contabilitate a entității, amortizarea se va calcula începând cu 1 martie 2019 și va constitui pentru anul 2019 (de la 01.03.2019 până la 31.12.2019) suma de 16 666,70 lei.

În scopuri fiscale pentru calcularea mărimii lunare a amortizării utilajului ce urmează a fi dedusă se completează Registrul privind evidența și calcularea amortizării mijloacelor fixe în scopuri fiscale pentru 2019. Având în vedere că entitatea a pledat pentru o durată de funcționare egală cu cea indicată de cadrul normativ, atunci și amortizarea lunară calculată în scopuri fiscale va avea aceeași valoare ca și în scopuri financiare.

Rezultate și concluzii.

Prin rezultatele cercetării, ipotezele pot fi confirmate sau infirmate. Așadar ipoteza centrală a acestei cercetări care urma a fi confirmată sau infirmată prin rezultatele obținute se referea la faptul dacă va avea loc o contopire între amortizarea fiscală și contabilă în urma modificărilor și amendamentelor introduse în legislația fiscală după 01 ianuarie 2019. În rezultatul cercetării infirmăm ipoteza centrală ajungând la concluzia că nu va avea loc încă o contopire între amortizarea fiscală și cea contabilă, cel puțin pentru imobilizările corporale existente la entitate până la 01 ianuarie 2019. Motivele principale fiind, în primul rând, valorile diferite ale imobilizărilor corporale de la care se va calcula amortizarea. În al doilea rând, pot fi diferite duratele de utilizare, etc. Trecerea de la metoda soldului degresiv la metoda liniară pentru imobilizările corporale existente în cadrul entității până la modificările introduse în legislația fiscală nu va apropia amortizarea fiscală de cea contabilă. Poate pentru mijloacele fixe puse în exploatare după 01

ianuarie 2019 s-ar putea de discutat despre o contopire a valorii amortizării, dacă entitățile vor opta pentru aceasta, în detrimentul respectării modelului (schemei) obținerii beneficiilor economice din utilizarea imobilizărilor de către entitate.

Referințe bibliografice:

- 1) Codul fiscal al Republicii Moldova <http://www.fisc.md/>
- 2) Legea Nr. 288 din 15.12.2017 cu privire la modificarea și completarea unor acte legislative. În: Monitorul Oficial Nr. 464-470 din 29.12.2017. <http://lex.justice.md/md/373510%20/>
- 3) Ordin privind aprobarea Standardelor Naționale de Contabilitate nr. 118 din 06.08.2013. În: Monitorul Oficial nr.177-181/1224 din 16.08.2013. https://mf.gov.md/sites/default/files/legislatie/snc-ordin_nr.118_0.pdf
- 4) Hotărârea Guvernului pentru aprobarea Regulamentului privind evidența și calcularea amortizării mijloacelor fixe în scopuri fiscale. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.289 din 14.03.2007. <http://lex.justice.md/viewdoc.php?id=322138&lang=1>
- 5) Catalogul mijloacelor fixe și activelor nemateriale, aprobat prin hotărârea Guvernului RM nr.338 din 21.03.2003
- 6) GRIGOROI L. ș.a. Contabilitatea întreprinderii. Chișinău: Editura Cartier, 2017.113 p.
- 7) Căldare M., Implementarea metodei liniare de calculare a amortizării mijloacelor fixe. În: Monitorul fiscal. Fisc.md. din 23 mai 2018. <https://monitorul.fisc.md/editorial/implementarea-metodei-liniare-de-calculare-a-amortizarii-mijloacelor-fixe.html>
- 8) Tostogan P. Pulsul lunii aprilie. Modul de calculare a amortizării mijloacelor fixe în scopuri fiscale va fi ajustat. În: Contabilitate și audit, nr. 4, 2019. <http://www.contabilitate.md/?mod=article&id=8240>

REFORMA CONTABILĂ ÎN SECTORUL INSTITUȚIILOR PUBLICE: REZULTATE SI PROGNOZE

Tatiana RAILEAN, drd. ASEM,

e-mail: tanea.r2018@mail.ru

Lilia GRIGOROI, dr., conf. univ., ASEM,

e-mail: lilia.grigori@ase.md

Abstract. *The Republic of Moldova is in the process of reforming the budgetary system by improving the management of public finances, accounting and financial reporting. This reform is aiming at enhancing the efficiency, efficiency, accountability and transparency of public finance management. And one of the key points in the Public Finance Management Development Strategy is to align accounting and financial reporting in the public sector to IPSAS.*

Past studies on comparing the current accounting and financial reporting methodology in the public sector with international practices have identified major discrepancies and concluding that the current system differs from IPSAS. Based on the studies, the Ministry of Finance has developed the Concept and Action Plan for the development of National Public Sector Accounting Standards, which confirms the development and implementation of National Public Sector Accounting Standards based on IPSAS.

The paper aims at:

- exploring the key reforms undertaken in recent decades in the public sector,*
- determining the current state of knowledge of the development of the accounting regulatory framework in the public sector,*

- analysing the process of harmonizing financial reporting in the public sector with international practices.*

The paper discusses developments and theoretical issues regarding the use of International Public Sector Accounting Standards (IPSAS) as a tool for reforming the national accounting system in the public sector, possible approaches to IPSAS implementation and their advantages and disadvantages. The authors used as research methods the phenomenological interpretative analysis, the documentary and analytical research, the opinions and comparative analysis.

Cuvinte cheie. Instituții publice, contabilitate bugetara, contabilitate de casă, contabilitate de angajamente, IPSAS, SNCSP.

JEL classification M43

Introducere.

Republica Moldova, asistată de mai mulți parteneri de dezvoltare și instituții financiare internaționale, a realizat și continuă să realizeze reforme riguroase în gestionarea finanțelor publice. Una din componentele de bază a gestionării finanțelor publice, care a luat amploare concomitent cu reformarea și dezvoltarea sectorului public, este *executarea bugetului, contabilitatea și raportarea financiară.*

Astfel, reformarea sistemului contabil în sectorul public este unul din obiectivele propuse în Strategia de dezvoltare a managementului finanțelor publice pe anii 2013-2020, aprobată prin Hotărârea Guvernului nr.573 din 6 august 2013 [1]. Acest obiectiv se regăsește și în Matricea politicilor de reformă ca una din condițiile îmbunătățirii controlului și raportării financiare în sectorul public (Acțiunea 3.1), elaborate în baza Acordului de finanțare încheiat între Guvernul Republicii Moldova și Comisia Europeană [2].

De asemenea, în scopul viitoarelor evoluții progresive în relațiile Uniunea Europeană - Republica Moldova, în temeiul Acordului de Asociere între Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte, semnat la Bruxelles la 27 iunie 2014 [3], Guvernul Republicii Moldova aprobă

Planul național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova– Uniunea Europeană în perioada 2017–2019 [4], în care, una din acțiunile de bază este îmbunătățirea și sistematizarea documentelor în materie de reglementare referitoare la sistemele bugetare, contabile, de trezorerie și de raportare, precum și armonizarea acestora pe baza unor standarde internaționale, respectând totodată bunele practici aplicate în sectorul public al Uniunii Europene (articolul 48 din Planul național de acțiuni).

Conținutul de bază.

Studiul evoluției sistemului contabil în sectorul bugetar al Republicii Moldova revelează oportunitatea reformelor parcurse, inclusiv și a celor care urmează a fi parcurse.

Astfel, Republica Moldova a moștenit sistemul sovietic de contabilitate din sectorul bugetar. Contabilitatea în sectorul bugetar a fost reglementată de mai multe planuri de conturi contabile și instrucțiuni de evidență contabilă. În aprilie 2007 a fost aprobată Legea contabilității în scopul reglementării contabilității atât în sectorul corporativ, cât și în sectorul bugetar.

Începutul implementării reformei contabilității în sectorul bugetar, s-a remarcat începând cu anul 2016, și anume:

- aplicarea Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181 din 25 iulie 2014;
- aplicarea Planului de conturi contabile unificat, aprobat prin Ordinul Ministrului Finanțelor nr.216/2015 cu privire la aprobarea Planului de conturi contabile în sistemul bugetar și Normelor metodologice privind evidența contabilă și raportarea financiară în sistemul bugetar;
- aplicarea Clasificației bugetare în redacție nouă, aprobată prin Ordinul Ministrului Finanțelor nr.208 din 24 decembrie 2015;
- aplicarea Normelor metodologice privind executarea de casă a bugetelor componente ale bugetului public național și a mijloacelor extrabugetare prin sistemul trezorerial al Ministerului Finanțelor, aprobate prin Ordinul Ministrului Finanțelor nr.215 din 28 decembrie 2015.

Este de remarcat faptul că, patru Planuri de Conturi diferite (unul pentru evidența contabilă în bază de casă pentru înregistrarea tranzacțiilor de către Trezoreria de Stat și trezoreriile regionale; unul pentru evidența contabilă în bază de casă pentru direcțiile finanțe ale unităților administrativ-regionale de nivelul al doilea; două pentru evidența contabilă modificată pe bază de calcul pentru instituțiile publice și pentru bugetele de nivelul întâi) au fost unificate în Planul de Conturi contabile unic [5].

În acest context, Planul de Conturi contabile în sistemul bugetar se aplică atât pentru ținerea evidenței contabile pe metoda de angajamente în autoritățile/instituțiile bugetare, cât și pe metoda de casă în trezorerii regionale.

Planul de conturi contabile respectiv a fost elaborat în conformitate cu cerințele Standardelor Statisticii Financiare (GFS 2001) [6], care reprezintă unul din activitățile prioritare în reforma gestionării finanțelor publice la nivel internațional.

Astfel, rapoartele financiare și bugetare, aprobate concomitent cu noul Plan de Conturi contabile, capătă un caracter mai relevant și transparent pentru organizațiile internaționale.

În cadrul Proiectului Asistența Tehnică pentru îmbunătățirea Reformei Managementului Finanțelor Publice (Uniunea Europeană) cu suportul experților, în anul 2015, a fost elaborat Studiul privind Analiza discrepanțelor dintre metodologiile de contabilitate și raportare ale sectorului public național și practicile internaționale [7]. Scopul Studiului a constat în compararea

metodologiei curente aferente contabilității și raportării financiare în sectorul public cu practicile internaționale.

În urma analizei efectuate s-a identificat că metodologia actuală de contabilitate și raportare diferă de Standardele Internaționale de Contabilitate pentru Sectorul Public (IPSAS) [8], care reprezintă singurul set de standarde de contabilitate pentru sectorul public recunoscute la nivel internațional.

Deși atât IPSAS, cât și GFS 2001, prevăd generalizarea datelor în rapoarte prin metoda de angajamente, scopul întocmirii acestora diferă.

Datele din rapoartele financiară aliniate la standardele IPSAS vizează, în primul rând, promovarea responsabilității și luării deciziilor. De asemenea, acestea reprezintă o informație succintă și credibilă (de exemplu: se ia în considerație prevalarea economicului asupra juridicului).

Raportarea financiară bazate pe GFS 2001, pe de altă parte, se concentrează asupra analizei macroeconomice, cu accent pe comparabilitatea datelor sumare (utilizează recunoașterea și măsurarea cumulativă), precum și au un caracter voluminos și detaliat, ceea ce duce la întâmpinarea dificultăților în citirea acestora.

În această ordine de idei, Studiul respectiv identifică importanța asigurării continuității *reformării contabilității în sectorul bugetar*, și anume - alinierea evidenței contabile și raportării financiare din sectorul bugetar la standardele IPSAS.

Standardele Internaționale de Contabilitate pentru Sectorul Public reprezintă un set de 41 de standarde bazate pe contabilitatea de angajamente și un standard bazat pe contabilitatea de casă. Acestea sunt elaborate și dezvoltate de Consiliul pentru Standarde Internaționale de Contabilitate pentru Sectorul Public (International Public Sector Accounting Standards Board - IPSASB) [9] și reprezintă un stimul cheie pentru procesul de armonizare contabilă în sectorul public. IPSAS sunt concepute în scopul asigurării unor informații financiare de calitate înaltă, comparabile la nivel internațional, pentru îmbunătățirea transparenței.

La nivel global, există țări care aplică standardele IPSAS în totalitate (Canada, Australia, Noua Zeelandă), dar și țări în care adoptarea IPSAS este un proces în desfășurare (Statele Unite ale Americii, Turcia, Federația Rusă). În privința țărilor europene, există unele țări ale căror legislații reflectă IPSAS, cum este cazul Austriei, Estoniei, Lituaniei, Maltei, Slovaciei, României, Portugaliei sau Spaniei, unele dintre acestea fiind încă în proces de implementare IPSAS, în timp ce alte țări au standarde naționale de contabilitate care nu diferă semnificativ de IPSAS (Regatul Unit sau Suedia).

Preluarea regulilor din standardele IPSAS va asigura creșterea gradului de transparență a raportării financiare atât la nivel național cât și la nivel internațional; calitatea planificării strategice, elaborarea politicilor bugetar-fiscale, gestionarea finanțelor publice și sporirea eficienței în alocarea resurselor bugetare; asigurarea posibilității comparării cu rapoartele financiare ale altor țări.

Întru *asigurarea reformării contabilității în sectorul bugetar*, Ministerul Finanțelor, prin ordinul nr.202 din 17 decembrie 2015 [10], a creat un Consiliu pentru Standarde de evidență contabilă în sectorul public - organ consultativ pentru asigurarea următoarelor procese:

- elaborarea Standardelor naționale de evidență contabilă în sectorul bugetar, aliniate la standardele IPSAS;
- elaborarea/modificarea actelor normative în domeniul contabilității și raportării financiare, inclusiv a Planului de conturi contabile.

Totodată, prin ordinul ministrului finanțelor nr.159 din 27 decembrie 2016 [11] a fost aprobat Conceptul și Planul de acțiuni pentru elaborarea Standardelor Naționale de Contabilitate

pentru Sectorul Public. Conform actului normativ nominalizat, în perioada 2017 – 2022 urmează a fi elaborate și implementate 30 standarde naționale.

Potrivit condiției A3.1 din Matricea prenotată [2], la finele anului 2017 a fost publicat deja primul set de proiecte de standarde naționale de contabilitate (10 standarde) [12] în concordanță cu Planul de Acțiuni.

La finele anului 2018, pe pagina web a Ministerului Finanțelor a fost publicat al doilea set de proiecte a 12 standarde [12], elaborate cu suportul experților UE.

Efectuând o analiză a proiectelor de SNCSP s-a identificat prevederile preluate și nepreluate din IPSAS (Tabelul 1).

Tabelul 1. Analiza proiectelor de Standarde Naționale de Contabilitate pentru Sectorul Public elaborate și publicate

<i>Proiecte de SNCSP</i>	<i>Comentarii</i>
"Prezentarea Situațiilor Financiare"	- este elaborat în conformitate cu IPSAS 1. Principiile generale care stau la baza elaborării situațiilor financiare sunt reprezentarea corectă, contabilizarea continuă, coerența prezentării, semnificația și agregarea, compensarea și informațiile comparative. Situațiile financiare includ: 1. <i>Situația poziției financiare</i> . Activele și pasivele sunt clasificate în curente și necurente. 2. <i>Declarația de performanță financiară</i> . Prezentarea cheltuielilor în funcție de natura lor. 3. Situația modificării activelor nete. 4. Situația fluxului de numerar 5. Note la situațiile financiare. Anexa A la SNCSP 1 definește caracteristicile calitative ale rapoartelor financiare.
"Situațiile Fluxurilor de Trezorerie"	- este alineat la IPSAS 2. Fluxurile de numerar sunt grupate în activități operaționale, de investiții și de finanțare. Fluxurile de trezorerie din activitățile operaționale sunt prezentate prin metoda directă, prin care se dezvăluie clase majore de încasări brute în numerar și plăți brute în numerar. Fluxurile de trezorerie din dobânzi și dividende sunt clasificate în modul următor: dobânda plătită este clasificată ca flux de numerar financiar; dividendele sau distribuțiile similare plătite sunt clasificate ca fluxuri de numerar financiar; dobânzile primite și dividendele sau distribuțiile similare primite sunt clasificate ca fluxuri de numerar investiționale.
"Politici Contabile, Modificări ale Estimărilor Contabile, Erori"	- prevede că Ministerul Finanțelor stabilește politicile contabile care trebuie aplicate de către toate instituțiile publice. Politicile contabile se pot modifica în cazul în care este adoptat un SNCSP nou sau dacă Ministerul Finanțelor inițiază modificarea. Contabilitatea modificărilor în estimările contabile și a erorilor este alineat cerințelor IPSAS 3.
"Costurile Îndatorării"	- impune ca costurile îndatorării să fie recunoscute drept cheltuieli în perioada în care acestea sunt suportate. Aceasta urmează tratamentul contabil de bază al IPSAS 5.
"Contracte de Construcții"	- a fost elaborat prin alinierea la IPSAS 11 la practicile caracteristice sectorului public din Republica Moldova. Acest proiect de SNCSP, oferă orientări suficiente instituțiilor publice pentru a înțelege principiile recunoașterii veniturilor și cheltuielilor de către părțile contractante.
"Stocuri"	- este alineat prevederilor IPSAS 12.
"Contracte de Leasing"	- a fost elaborat prin alinierea la IPSAS 13 la practicile actuale de leasing din Republica Moldova. Leasingul financiar nu este încă practicat de instituțiile publice. Cu toate acestea, prevederile referitoare la leasingul financiar au fost păstrate în proiectul de SNCSP, deoarece contractele de leasing financiar sunt definite în legislația Republicii Moldova și este posibilă utilizarea viitoare a acestora de către instituțiile publice.
"Imobilizări corporale"	- definește <i>modelul de cost</i> al IPSAS 17 pentru estimarea în urma recunoașterii. Acesta prevede că deprecierea elementelor de imobilizări corporale trebuie să se calculeze aplicând metoda liniară. Valorile reziduale și perioada de amortizare pentru fiecare tip de imobilizări corporale sunt determinate prin Hotărâre de Guvern.
Provizioane, Datorii Contingente și Active Contingente"	- reflectă prevederile IPSAS 19.

"Imobilizări Necorporale"	- definește <i>modelul de cost</i> al IPSAS 31 pentru estimarea în urma recunoașterii. Acesta prevede că amortizarea imobilizărilor necorporale se calculează utilizând metoda liniară. Valoarea reziduală a imobilizărilor necorporale cu o durată de viață utilă finită este estimată a fi zero. Durata de viață utilă pentru fiecare tip de imobilizări necorporale este determinată prin Hotărâre de Guvern.
"Efectele Variației Cursurilor de Schimb Valutar"	- respectă îndeaproape cerințele IPSAS 4. S-au făcut mici adaptări la IPSAS 4 pentru a face cerințele SNCSP mai specifice Republicii Moldova. În special, proiectul NPSAS 4 specifică: - moneda de prezentare este leul moldovenesc (MDL) pentru toate entitățile guvernamentale; - moneda funcțională a entităților care operează pe teritoriul Republicii Moldova este MDL; - o entitate care operează într-o țară străină poate avea o monedă funcțională diferită de cea a MDL; - entitățile utilizează rata de închidere a Băncii Naționale a Moldovei la data de 31 decembrie.
"Venituri din tranzacțiile de schimb"	- baza de recunoaștere a venitului din tranzacția de schimb este de angajamente. Proiectul SNCSP a menținut aproape toate clauzele din IPSAS 9. Modificările minore ale proiectului SNCSP includ: - utilizarea exemplurilor mai relevante pentru sectorul guvernamental din Moldova; - SNCSP definește baza liniară pentru recunoașterea veniturilor din serviciile prestate printr-un număr nedeterminat de acte într-un anumit interval de timp.
"Evenimente Ulterioare Datei Închiderii Exercițiului"	- definește data de 31 decembrie a fiecărui an ca dată de raportare a situațiilor financiare anuale. În conformitate cu Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181/2014, situațiile financiare trebuie prezentate Curții de Conturi pentru audit nu mai târziu de data de 15 aprilie a anului următor datei de raportare. Evenimentele care au loc în perioada cuprinsă între data de raportare (31 decembrie) și data la care situațiile financiare au fost autorizate (până la 15 aprilie) trebuie tratate în conformitate cu cerințele proiectului SNCSP. În definițiile și tratamentul a evenimentelor ulterioare datei de raportare, proiectul SNCSP urmează îndeaproape evenimentele IPSAS 14.
"Investiții Imobiliare"	- elaborat prin adaptarea la IPSAS 16. Acesta acoperă același domeniu de aplicare și include toate definițiile referitoare la investițiile imobiliare. Principiile de recunoaștere sunt compatibile cu IPSAS 16. Recunoașterea se efectuează la valoarea de cost sau la valoarea justă dacă este achiziționată printr-o tranzacție care nu face obiectul schimbului. IPSAS 16 a fost adaptat pentru a defini în mod specific modelul de cost ca politică de măsurare după recunoaștere. Opțiunea de a alege modelul valorii juste ca politică a fost eliminată. Recunoașterea transferurilor, precum și a cedărilor investițiilor imobiliare se bazează pe clauzele IPSAS respective. Cerințele de divulgare reflectă doar acele paragrafe ale IPSAS 16 care se referă la modelul de cost.
"Deprecierea Activelor generatoare de alte fluxuri decât cele de trezorerie"	- este elaborată în conformitate cu IPSAS 21 și stabilește definițiile, principiile de identificare a unui activ care ar putea fi depreciat, măsurarea valorii serviciului recuperabil, recunoașterea și măsurarea unei pierderi din depreciere, inversarea pierderii din depreciere. Cerințele de publicare au fost adaptate pentru a reflecta capacitatea și nevoile guvernului din Moldova.
"Venituri din tranzacții altele decât cele de schimb (taxe și transferuri)"	- a fost elaborat printr-o adaptare substanțială a IPSAS 23. Diferența fundamentală este că proiectul SNCSP impune recunoașterea veniturilor din tranzacții prin metoda de casă. Acest lucru este în conformitate cu principiile adoptate în Conceptul pentru elaborarea SNCSP. Cu titlu informativ, se menționează că actualmente, în rapoartele financiare se reflectă veniturile calculate (impozit și transferuri) pe măsura sumelor încasate.
"Prezentarea Informațiilor Bugetare în Situațiile Financiare"	Un raport anual cu privire la executarea bugetului este solicitat de Legea finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181/2014. Acesta se întocmește în concordanță cu clasificarea bugetară utilizată în bugetul aprobat. Proiectul SNCSP recunoaște că bugetul este elaborat și executat prin metoda de casă, iar situațiile financiare sunt întocmite pe bază de angajamente. Este necesar ca situațiile financiare să clarifice acest fapt, precum și să includă o declarație separată de comparare a bugetului și a sumelor reale.
"Beneficiile Angajaților"	- adoptat la IPSAS 39 care se referă la beneficiile pe termen scurt ale angajaților și la beneficiile de încetare. Ministerul Finanțelor a considerat că, în prezent, nu se poate realiza contabilizarea beneficiilor post-salariale, cum ar fi asigurarea de pensie și post angajare și îngrijirea medicală. Părțile relevante ale IPSAS 39 care au fost utilizate pentru elaborarea proiectului SNCSP include definiții, recunoașterea și evaluarea beneficiilor pe termen scurt ale angajaților și a beneficiilor de încetare. Proiectul SNCSP nu necesită prezentări specifice.
"Deprecierea Activelor"	- se bazează pe IPSAS 26 în stabilirea definițiilor, principiilor de identificare a unui activ care poate fi afectat, măsurarea valorii recuperabile, recunoașterea și măsurarea unei pierderi din

Generatoare de Numerar"	depreciere, inversarea pierderii din depreciere. Cerințele de publicare au fost adaptate pentru a reflecta capacitatea și nevoile guvernului din Moldova.
"Agricultura"	- respectă îndeaproape cerințele din IPSAS 27 în stabilirea domeniului de aplicare al standardului, definițiilor, principiilor de recunoaștere și de măsurare a activelor biologice și a produselor agricole, aspecte legate de măsurarea câștigurilor și pierderilor și considerațiile privind valoarea justă și divulgarea informațiilor.
"Instrumente Financiare"	- a fost elaborat prin fuziunea și adaptarea IPSAS 28, IPSAS 29 și IPSAS 30. Se bazează pe versiunile standardelor IPSAS Handbook din 2016, precum toate celelalte proiecte ale SNCSP. SNCSP respectiv definește toți termenii relevanți pentru instrumentele financiare, inclusiv cele referitoare la categorii de instrumente financiare, recunoaștere și evaluare, riscuri și contabilitate de acoperire împotriva riscurilor. Proiectul SNCSP este conform cu cerințele IPSAS 29 pentru recunoașterea inițială, măsurarea ulterioară, reclassificările, recunoașterea câștigurilor și a pierderilor de active și datorii financiare. Acesta conține cerințe pentru recunoașterea deprecierei pentru fiecare categorie de active financiare. Proiectul SNCSP prevede clauze pentru contabilitatea de acoperire a riscurilor având în vedere faptul că Ministerul Finanțelor intenționează să efectueze operațiuni de acoperire împotriva riscurilor în următorii ani. Cerințele de prezentare a informațiilor privind activele și pasivele financiare au fost adaptate nevoilor și capacităților guvernului din Moldova.
"Acorduri de Concesiune a Serviciilor - Concedent"	- respectă pe deplin prevederile IPSAS 32. S-au făcut adaptări consistente pentru asigurarea coerenței cu alte proiecte ale NPSAS.

Deși IPSAS prevăd mai multe alternative în evidența contabilă a activelor și pasivelor, Ministerul Finanțelor, la elaborarea Proiectelor de Standarde Naționale de Contabilitate pentru Sectorul Public, ține cont de politicile stabilite în prezent și mizează pe continuitatea acestora, precum: evidența bunurilor la valoarea de intrare, fără posibilitatea de a alege evidența prin metoda de reevaluare periodic a acestora, calcularea amortizării mijloacelor fixe numai prin metoda liniară, costurile îndatorării sunt recunoscute drept cheltuieli în perioada de gestiune în care sunt suportate și nu ca costuri de capitalizare.

Rezultatele obținute în urma comparației realizate între principalele reglementări contabile existente și standardele IPSAS vizează următoarele provocări:

- acceptarea unui limbaj nou și pe înțeles al noțiunilor contabile aliniate la standardele IPSAS;
- elaborarea unui nou Plan de Conturi contabile, analogic celui clasic, precum este Planul de conturi contabile în sectorul corporativ. În prezent, Planul de conturi contabile al sectorului bugetar nu conține conturi de capital, rezerve, nu există o clasificare a activelor și datoriilor pe termen scurt și lung;
- elaborarea sau perfectarea rapoartelor financiare, aliniate la cerințele din IPSAS (tendența structurării informației în direcția creșterii lichidității),
- instruirea și adaptarea efectivă a contabililor din sectorul bugetar la noi reglementări contabile, întru evitarea interpretării diferite a acestora. Standardele IPSAS sunt complexe și dificil de interpretat chiar dacă ele cuprind și comentarii, având un caracter economic și financiar care nu corespunde în mod direct terminologiei juridice proprii fiecărei țări;
- tendința de a acorda un rol important în analiza situațiilor financiare și aplicarea efectivă a acestora în procesul de bugetare;
- elaborarea sistemelor automatizate de evidență contabilă utilizate în sectorul bugetar, precum și asigurarea interconectării acestora cu Sistemul Informațional de Management Financiar al Ministerului Finanțelor;

- necesitatea asigurării permanente a asistenței tehnice, pentru înțelegerea și aplicarea anumitor concepte din cadrul standardelor IPSAS și selectarea tratamentelor adecvate pentru reflectarea anumitor tranzacții și evenimente contabile..

În procesul realizării Planului de acțiuni pentru elaborarea Standardelor Naționale de Contabilitate pentru Sectorul Public, în prisma provocărilor menționate, precum și în urma analizei bunelor practice în alte țări, care au implementat sau sunt în proces de implementare a IPSAS, urmează a fi revizuiți termenii de executare a acțiunilor din Planul de acțiuni [11].

Elaborarea de politici contabile și instrumente de raportare pentru sporirea calității informațiilor financiare conform cerințelor IPSAS, permite mai multe oportunități de evaluare a performanței sectorului bugetar; sporirea integrității prevederilor bugetului, contabilității financiare și raportării statistice; îmbunătățirea gestionării activelor statului și asigurarea cu informații mai exacte și complete.

Un sistem de contabilitate complex și coerent în sistemul public, este necesar pentru a sprijini raportarea financiară și pentru a asigura transparența gestionării finanțelor publice.

Referințe bibliografice:

1. Hotărârea Guvernului nr.573 din 6 august 2013 privind aprobarea Strategiei de dezvoltare a managementului finanțelor publice pe anii 2013-2020 (*Monitorul Oficial nr.173-176 art.669 din 09.08.2013*);
2. Hotărârea Guvernului nr.921 din 12.11.2014 pentru aprobarea Acordului de Finanțare dintre Guvernul Republicii Moldova și Uniunea Europeană privind Programul de suport pentru reformele politicii finanțelor publice din Republica Moldova, semnat la 27 octombrie 2014 (*Monitorul Oficial nr. 340-343 art.984 din 14.11.2014*);
3. Acord De Asociere între Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte Bruxelles, 27 iunie 2014 (*Monitorul Oficial nr.185-199 art.442 din 18.07.2014*);
4. Hotărârea Guvernului nr. 1472 din 30.12.2016 cu privire la aprobarea Planului național de acțiuni pentru implementarea Acordului de Asociere Republica Moldova–Uniunea Europeană în perioada 2017–2019 (*Monitorul Oficial al R. Moldova nr. 103-108 art.271 din 31.03.2017*);
5. Ordinul ministrului finanțelor nr. 216 din 28 decembrie 2015 cu privire la aprobarea Planului de conturi contabile în sistemul bugetar și a Normelor metodologice privind evidența contabilă și raportarea financiară în sistemul bugetar, <http://mf.gov.md/ro/trezorerie/informa%C8%9Bii-cu-caracter-metodologic/contabilitatea-%C3%AEn-sistemul-bugetar>;
6. Government Finance Statistics Manual 2001, <https://www.imf.org/external/pubs/ft/gfs/manual/index.htm>;
7. Studiu privind Analiza discrepanțelor dintre metodologiile de contabilitate și raportare ale sectorului public național și practicile internaționale (*document intern al Ministerului Finanțelor*);
8. <https://www.ipsasb.org>;
9. <https://www.iasplus.com/en>;
10. Ordinul ministrului finanțelor nr.202 din 17 decembrie 2015 cu privire la aprobarea Consiliului pentru Standarde Naționale de Contabilitate pentru Sectorul Public, <http://mf.gov.md/ro/trezorerie/informa%C8%9Bii-cu-caracter-metodologic/sncsp>;
11. Ordinul ministrului finanțelor nr.159 din 27 decembrie 2016 cu privire la aprobarea Conceptului și Planului de acțiuni pentru elaborarea Standardelor Naționale de Contabilitate

pentru Sectorul Public, <http://mf.gov.md/ro/trezorerie/informa%C8%9Bii-cu-caracter-metodologic/sncsp>.

12. <http://mf.gov.md/ro/trezorerie/informa%C8%9Bii-cu-caracter-metodologic/sncsp>;
13. Report about “IPSAS implementation: current status and challenges”, ACCA, October 2017, <https://www.accaglobal.com/lk/en/technical-activities/technical-resources-search/2017/october/ipsas-implementation--current-status-and-challenges.html>;
14. “Experiența României în aplicarea standardelor internaționale de raportare financiară și a standardelor internaționale de contabilitate pentru sectorul public”, *Revista Transilvană de Științe Administrative* 1 (25)/2010, pp. 169-192.

ABORDĂRI CONCEPTUALE ȘI EVOLUȚIA IMPOZITULUI PE VENIT

CONCEPTUAL APPROACHES AND EVOLUTION OF INCOME TAX

Liliana LAZARI, dr., conf. univ., ASEM

e-mail: liliana.lazari@ase.md

Roman VIERU drd., ASEM

e-mail: roman.vieru@sfs.md

Abstract: *The purpose of this article is to examine the veracity of claims about the vital importance of the income tax for a society in the context of the most remarkable conceptual approaches. By examining the need for income taxes by analyzing its evolution, we will examine the link between taxation and the degree of development of an economy. The research focuses on the appropriateness of the permanent trend of income tax harmonization to the needs and needs of human society throughout its evolution. Looking at the evolution of income tax, we will investigate the necessity, purpose, utility, and retroactivity of income tax on its importance for today's society. The need to study conceptual approaches to the evolution of income tax results from its importance for society, which is constantly transforming and adapting to new realities. The research itself is to be achieved by applying classical research methods: the method of deduction and analysis. At the end of the research, we will try to establish the correlation between tax and society in the context of their appearance and evolution.*

Cuvinte-cheie: impozit, impozit pe venit, teorie, concepție, fiscalitate, contribuabil, evoluție, reformă.

JEL classification H30, O23

Introducere. Impozitul pe venit îi revine un rol important în circuitul economic al fiecărui stat. Fiind unul din importanțele fonduri bănești necesare statului, care a stat la temelia apariției acestuia, impozitul și-a păstrat importanța și în prezent.

Evoluția istorică a impozitelor a cunoscut diverse caracterizări și teorii doctrinare care justifică necesitatea și rolul acestora. Odată cu evoluția impozitelor, organizarea statală la rîndul său a cunoscut și ea o dezvoltare care a impus perceperea impozitului pe o cale autoritară. Totodată, în evoluția sa istorică, impozitul a cunoscut o permanentă reformare de către conducătorii diferitor state, acesta fiind situat la baza reformelor la care statele au fost supuse de-a lungul timpului.

Fiscalitatea a stat la baza dezvoltării economiilor statelor moderne, precum și a extinderii puterii lor, indiferent de faptul cine asigură aceste impozite, proprii cetățeni sau cetățenii altor state aflate într-o formă sau alta de dependență față de statul respectiv. Totuși, pînă în prezent acest mijloc de finanțare și de susținere a statului nu a fost înlocuit. Cercetarea întreprinsă este dedicată realizării unui studiu cu privire la conceptul impozitului pe venit.

Conținutul de bază.

Impozitele în istoria evoluției sale a fost însoțită permanent de diverse abordări conceptuale cu privire la necesitatea și rolul acestora, de anumite principii privind modul de impunere și încasare a obligațiilor față de buget, diverse instrumente și tehnici de administrarea și verificare a impozitelor. Când se pronunță cuvîntul „impozit”, indiferent de natura acestuia, prima percepție are în vedere fiscalitatea, și obligația de a plăti o sumă de bani statului.

Cuvîntul “impozit” derivă din latina „imponere” care înseamnă a stabili cu forța, a impune.

Cele mai fondate teorii privind apariția și evoluția impozitelor sunt cele care argumentează necesitatea și instituirea impozitelor ca rezultat din contractul social, intervenit între indivizi, ori ca produs al solidarității sociale sau naționale a indivizilor. În literatura de specialitate au fost studiate un șir de teorii care se bazează pe ideea că statul este deținătorul dreptului de a reglementa un sistem de impunere, și anume: *teoria organică*, conform căreia statul s-a născut din însăși natura omenească iar dreptul de impunere reprezintă un „produs necesar dezvoltării istorice a popoarelor;

teoria contractului social, conform căreia contractul social reprezintă o formă de asociere ideală a indivizilor care nu se mai supun unii altora, prin coerciție sau dominație, ci numai statului ca expresie suverană a voinței generale, *teoria echivalenței*, conform căreia impozitele își găsesc justificarea prin serviciile și avantajele realizate și garantate de stat și *teoria sacrificiului*, care propune ca rațiunea impozitului să fie justificată prin natura statului, care este privit ca un produs necesar pentru dezvoltarea istorică, și nu ca o organizare socială bazată pe voința declarată a cetățenilor. Teoriile privind impozitul încearcă să caute justificarea legitimității acestuia pentru a obține sau a justifica consimțământul contribuabililor la plata și la creșterea impozitelor.

Una din ipoteze stabilește că, impozitele, au apărut odată cu scindarea societății în clase sociale și cu apariția statului, ca ”contribuțiile cetățenilor, necesare pentru întreținerea autorităților publice [1, p.171].

Impozitul pe profit, la fel ca și alte impozite, a apărut ca un impozit de război, fiind introdus de Napoleon în anul 1799. A fost anulat în anul 1802 când războiul s-a finalizat, însă a fost reintrodus în anul 1803 ca urmare a reînceperii ostilităților. Poziționându-l în continuare pe o scală a timpului, anul 1818 aduce cu sine eliminarea acestui tip de impozit numai ca să fie reintrodus 27 de ani mai târziu, din acel moment rămânând un impozit permanent [4].

Actualmente, *impozitul* este o plată obligatorie cu titlu gratuit, care nu ține de efectuarea unor acțiuni determinate și concrete de către organul împuternicit sau de către persoana cu funcții de răspundere a acestuia pentru sau în raport cu contribuabilul care a achitat această plată [5].

Legătura ce persistă de-a lungul timpului între tratamentul contabil al impozitului, și în special al impozitului pe profit și aspectul fiscal al acestuia, a creat și încă creează dezbateri în literatura de specialitate dat fiind demersurile economice pe care le imprimă.

Pentru a face o claritate asupra acestor două tratări, este important de a dezvălui teoriile care au pus temelia impozitului și au dat curs evoluției acestuia. Totodată, este necesar de a studia evoluția acestuia atât pe plan național, cât și pe plan internațional, rolul și importanța impozitului pentru fiecare perioadă istorică separat, precum și celelalte aspecte care au favorizat ca diversitatea impozitelor să fie cea pe care o avem astăzi, iar importanța și rolul impozitelor în viața economică, socială și politică, să fie una vitală.

Abordările conceptuale ale primilor cercetători în domeniu care au stat la temelia instituirii noțiunii de impozit pe venit și a incursiunii în timp al acestuia sunt prezentate în tabelul 1.

Tabelul 1. Abordări conceptuale a noțiunii de impozit pe venit

Cercetător	Teorii conceptuale
1	2
Adam Smith (1723-1790), <i>economist, scoțian</i> , David Ricardo (1772-1823), <i>economist englez</i>	- impozitul reprezintă o contribuție datorată de supușii fiecărui stat, în raport cu posibilitățile lor, adică în raport cu venitul fiecăruia, pentru sprijinirea statului, - formarea bogăției se bazează pe trei surse: arenda, profitul și salariul, din acest considerent apare și ideea diferitelor forme de impozitare în dependență de varietatea surselor de venit, - impozitul este obligatoriu pentru existența și acoperirea necesităților statului [3, p.393-394].
John Stuart Mill (1806-1873), <i>filosof englez</i>	- Mill tratează conceptul de impozitare, pornind de la cele patru canoane ale lui Smith, pe care le consideră suficiente atât din punctul de vedere al mărimii impozitului, cât și din punctul de vedere al modului de colectare a impozitelor, - acesta impunea egalitatea impozitării,

	- egalitatea trebuie să fie principiul care să conducă toate activitățile guvernului.
Jean-Baptiste Say (1767-1832), <i>economist francez</i>	- Say este de părere că economia politică trebuie să trateze impozitele ca pe un fapt dat, și nu ca pe un drept pe care trebuie să îl califice cu privire la cine are dreptul să impună biruri, - el propune o abordare pozitivă a impozitelor în economie.
Pierre Paul Leroy-Beaulieu (1843-1916), <i>economist francez</i>	- statul nu are nicio altă sursă de venit decât bunurile pe care le deține în proprietate privată sau sumele pe care le percepe cetățenilor sub forma impozitelor, - impozitele sunt contravaloarea serviciilor pe care statul le face cetățenilor săi, - impozitele sunt considerate ca un fel de abonament pentru aceste servicii.
Adolph Wagner (1835-1917), <i>economist german</i>	- statul este participant egal la economie alături de ceilalți întreprinzători, statul (prin intermediul suveranului) este proprietar pe anumiți factori de producție, - statul/guvernul prestează anumite servicii care sunt plătite prin contribuții impuse prin coerciție, - Legea lui Wagner, afirmă că, pe măsura dezvoltării unei țări, va crește și implicarea statului în economie, sub forma procentului din venitul național pe care îl administrează, - „ <i>economia fiscală</i> ” este acea parte a economiei în care statul este atât colector de resurse prin intermediul impozitelor, dar și producător de bunuri și servicii, atât pentru uzul său intern, cât și pentru a servi națiunea.
Friederich Von Wieser (1851-1926), <i>cameralist german</i>	Friederich von Wieser, este de poziția că, mijloacele pe care le are la dispoziție economia publică, nu se adresează satisfacerii nevoilor de bunuri și servicii, ci trebuie să asigure securitatea și promovarea intereselor în exterior.
Von Stein (1815-1890), <i>economist german</i>	- ideea de impozitare este strict legată de apariția statului, - în condițiile ordinii naturale, orice legătura bănească dintre indivizi și conductor este obținută cu forța și se numește extorcare, - expresia economică a conștientizării din partea individului a apartenenței la comunitate este impozitarea, - prin intermediul impozitului „ <i>o parte din venitul individului este transferat către stat și devine venit economic al comunității</i> ”.
Ferdinando Galiani (1728-1787), <i>economist italian</i>	Galiani a inaugurat linia de gândire a școlii italiene de economie în care statul avea un rol bine stabilit și în mod explicit utilitarist, perspectiva utilitaristă era concentrată pe ipoteza statului imaginat cu un „ <i>despot luminat, binevoitor</i> ”.
Ugo Mazzola (1863-1899), <i>economist italian</i>	- ideea legii fundamentale a economiei fiscale, la temelia căruia stă principiul maximizării utilității, care se exprimă prin faptul că, dacă gradul final de utilitate a bunurilor publice este egal cu prețul, nu rezultă în mod direct că statul poate fixa orice preț pentru ele și, ca atare, orice distribuție a impozitelor, pentru că poate să dispară nevoia pentru acele bunuri publice.
Edwin Robert Anderson Seligman (1861–1939), <i>economist american</i>	- impozitarea trebuie să aibă la bază principiul capacității de plată, pentru că, în felul acesta, indivizii îi recunoșteau apartenența la stat, statul fiind chiar o parte din fiecare individ, - „ <i>Nu plătim impozite pentru că primim beneficii de la stat, ci pentru că este tot atât de mult datoria noastră să sprijinim statul cum este și datoria de a ne sprijini familia; pentru că statul este parte integrantă din noi.</i> ” - impozitul pe venit nu este tipul ideal de impozit, dar era cel mai bun existent.

Joseph Alois Schumpeter (1883-1950), <i>economist austriac</i>	<ul style="list-style-type: none"> - ideea cameralistă a sistemului economic împărțit între economia privat și cea publică, finanțat de statul impozit, - primul impozit prin care se creează economia publică este impozitul pe proprietate, însă acesta trebuie impus o singură dată asupra unei proprietăți. - statul trebuie să-și înființeze economia publică, pornind de la un impozit pe proprietate pe care să îl încaseze prin intermediul unei exproprieri, - statul impozit nu se poate finanța prin exproprieri din industriile profitabile sau activitățile antreprenoriale, pentru că rolul său, ca și pe vremea primilor cameraliști, era să folosească resursele publice pentru interesul comun.
---	--

Sursa: elaborat de autori în bază literaturii de specialitate

Apariția și evoluția impozitului până la etapa lui actuală era și este într-o strânsă legătură cu apariția și dezvoltarea statului. Statul, ca primă și formă de organizare reprezenta un grup de familii, care în cele mai dese cazuri erau adunate în jurul unui Templu, un loc amenajat pentru zeități, care de asemenea erau utilizate ca săli de judecată pentru clarificarea certurilor, precum și alte misiuni importante, dar nu în ultimul rând destinat depozitării, similar unui depozit central, a recoltelor și a banilor proveniți din comerț. Tot aici au fost puse bazele primelor impozite și taxe, sub formă de răsplată pentru serviciile pe care preoții templului le aduceau comunității, așa zisa zeciuală, care era obligatorie și era principala sursă de venit. După cum este menționat în Vechiul Testament, zeciuală se referea la impozitul prelevat din venit și nu din avere [6].

Istoria a lăsat amprentă asupra dezvoltării paralele a Republicii Moldova și a României pe mai multe aspecte, cu certitudine și asupra apariției și evoluției primelor impozite și taxe. În tabelul 2 vom prezenta principalele etape istorice a evoluției impozitului pe venit prin prisma reformelor, legilor și altor evenimente istorice.

Tabelul 2. Principalele etape a evoluției impozitului pe venit în Moldova și Tara Românească

Perioada istorică	Aspecte caracteristice
reformei lui Brîncoveanu, finalul secolului al XVII-lea, perioada 1734-1741	<ul style="list-style-type: none"> - primele bugete domnești apar la finalul secolului al XVII-lea, - <i>reformei lui Brîncoveanu</i>, s-a evidențiat prin scutirile acordate boierilor din Moldova, în 1734, urmate de măsurile mai complexe din 1740-1741, - reforma fiscală din Moldova (1741-1743), desființarea dărilor multiple și percepute neregulat și înlocuirea lor cu o dare fixă „patru civerturi pe an cu cisle drepte, pe capete și pe bucate”, - desființarea răspunderii colective, țaranul răspundea pentru partea lui, - se înlătură dările în natură cu dări în bani. Reforma din 1741 urmărea să readucă pe țaranii fugari în satele lor, fiecare trebuia să-și dea dajdia unde șade, adică să nu se mai poată muta [7].
reformei lui Constantin Mavrocordat, anii 1730 și 1769	<ul style="list-style-type: none"> - reformele lui <i>Constantin Mavrocordat</i> în Moldova și Tara Românească au scăzut povara fiscală asupra țăranilor prin scutirea boierimii de impozite [8], - instituirea plății funcțiilor ocupate de boieri în cadrul administrației, - centralizarea colectării taxelor, - simplificarea fiscalității și scăderea poverii fiscale prin înlocuirea impozitelor pe proprietate și pe producție, cu un impozit direct, numit capitație, - negustorii și meseriașii plătesc doar un impozit direct numit patenta.

<p>liberalismul clasic, Ion Ghica, Ion Ionescu de la Brad, Dimitrie Alexandru Sturdza, <i>perioada 1859-1914</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - bugetele sunt construite pornind de la nivelul efectiv al colectării de venituri, respectiv prin respectarea "regulii de aur" a finanțelor publice (nivelul investițiilor sa fie mai mare decât nivelul țintei de deficit bugetar) [9], - sunt respinse impozitele indirecte, care conduc la creșterea preturilor produselor și sunt formulate un set de canoane ale impozitării (echitate, moderație, regularitate, simplitate, eficiența), - povara fiscală poate fi scăzută prin creșterea veniturilor din exploatarea eficientă a proprietăților statului (păduri, mine de sare, zăcăminte de fier, cărbuni, asfalt), - plata impozitului nu trebuie să ducă la scăderea capitalului contribuabilului, - universalitatea impozabilității, masa impozabilă erau cetățenii, fără discriminări, - proporționalitatea impozabilității, mărimea impozitelor era proporțională cu mărimea veniturilor, obiectul impozitării îl constituia veniturile și nu persoana [2].
<p>Legea contribuțiilor directe ale lui Nicolae Titulescu și Noua lege Brătianu, <i>anii 1923-1927</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - unificarea sistemului fiscal după unificarea provinciilor românești în 1918 preluate cu o varietate a sistemelor fiscale, - <i>Legea contribuțiilor directe</i> din 22 martie 1921, care prevedea un impozit cedular, completat de unul progresiv pe venitul global, după modelul francez, - introducerea impozitului pe lux și cifra de afaceri, impozitului progresiv pe succesiuni și impozitului extraordinar progresiv pe avere și îmbogățirea de război, - reforma „suferea de un exces de fiscalitate”, statul percepând mai mult de jumătate de venitul contribuabilului, - <i>Legea Brătianu</i> 22 martie 1923, aceasta urmărea doua scopuri principale: unificarea regimurilor de impunere ale provinciilor românești și așezarea sistemului de contribuții directe pe baze noi, care sa asigure o mai dreapta repartizare a sarcinilor fiscale între contribuabili.
<p>Modificarea legii contribuțiilor directe din 1934, ministrul V. Slăvescu</p>	<ul style="list-style-type: none"> - se desființează impozitul pe venitul global și introduce un impozit supra-cota, - noul impozit supra-cota are un dublu caracter: <i>subiectiv</i>, deoarece cuprinde dispoziții în legătură cu persoana contribuabilului: minim neimpozabil, reduceri de sarcini ipotecare, reduceri pentru sarcini familiale, calcularea supracotei numai pentru veniturile înscrise în rol, <i>obiectiv</i>, reieșind din aplicarea cotelor asupra tuturor veniturilor elementare, aplicând-se principiul general că oriunde există un impozit elementar urmează a se aplica și impozitul supra-cota.
<p>perioada celui de-al doilea Război Mondial</p>	<p>În perioada celui de-al doilea Război Mondial, impozitele directe au suferit o serie de restructurări, dintre care cea mai importanta a fost introducerea în anul 1941 a sistemului de impunere a veniturilor din industrie și comerț pe baza cifrei de afaceri anuale, însă sursa fiscală de baza a continuat sa rămână impozitele indirecte.</p>
<p>perioada economiei centralizate</p>	<ul style="list-style-type: none"> - din punct de vedere teoretic, impozitele ar fi trebuit sa dispară, în lipsa unei rațiuni prin care statul socialist să efectueze prelevări asupra unor venituri pe care el însuși le distribuie sau care îi aparțin, însă în realitate sistemul fiscal a existat, și a fost unul simplificat subordonat planului central, prin care se

	<p>exercita un control disimulat asupra veniturilor și dimensiunii sectorului privat,</p> <p>- impozitul pe circulația mărfurilor datorat de organizațiile economice socialiste, care înlocuia fostul impozit pe circulația produselor, introdus prin Legea nr. 2/1950 constituia principala sursă de finanțare a bugetului de stat.</p>
--	--

Sursa: elaborat de autori în bază literaturii de specialitate

Impozitele au o istorie indisolubilă de cea a omenirii, evoluând de la sacrificii arhaice spre dări forțate, iar pe urmă devenind vărsăminte obligatorii.

Primele forme de impozite au fost menționate încă în Vechiul testament astfel: „Toată dijma de la pământ, din roadele pământului și din roadele pomilor este a Domnului, sfințenia Domnului. Toată dijma de la boi și de la oi și tot al zecelea din câte trec pe sub toiag este oferit Domnului” [10].

Cu referire la evoluția istorică a impozitului, este de menționat că, aspectul principal a fost trecerea de la impozitele de tip real la cele de tip personal. Această trecere s-a realizat treptat, astfel încât unele state aceasta s-a realizat în cea de-a doua jumătate a secolului al XIX-lea, pe când în altele, în primele decenii ale secolului al XX-lea. Cauzele acestei modificări a fost înlocuirea impunerii reale cu impunerea personală, care la începuturile epocii moderne era ceva practic imposibil, deoarece muncitorii erau lipsiți de proprietăți funciare, clădiri sau capitaluri mobiliare, și nu puteau fi supuși plății impozitelor reale, iar presiunea impozitelor indirecte care le afecta puterea de cumpărare era suportată cu greu. Astfel, statul a acționat pentru a cuprinde în sistemul de impunere directă și muncitorii și funcționarii care obțineau salariu.

Trecerea la impozitele personale a devenit o necesitate, deoarece impozitele indirecte erau tot mai apăsătoare pentru cei cu venituri mici, iar impozitele reale reprezentau o serie de curențe și, ca atare, se simțea nevoia introducerii unui sistem de impozite care să elimine neajunsurile semnalate anterior și să asigure impunerea progresivă a veniturilor sau averii, introducerea minimului neimpozabil și acordarea unor înlesniri contribuabililor cu familii numeroase.

Impozitul pe venit a fost introdus pentru prima dată în Marea Britanie, spre sfârșitul secolului al XVIII-lea. În preajma primului război mondial au mai introdus acest impozit și alte țări cum ar fi: SUA, Japonia, Germania, Franța, Olanda, Belgia.

Rezultate și concluzii.

Ca rezultat al cercetării efectuate s-a reușit de a demonstra faptul că, rolul impozitului de-a lungul timpului, începând cu apariția acestuia, care a stat la temelia creării statului, a avut diverse scopuri în circuitul economic al fiecărui stat, scopuri, care și-au păstrat importanța până în zilele noastre. Impozitul pe venit reprezintă o categorie financiară a cărei apariție și evoluție se află într-o legătură directă cu statul și relațiile bănești, și care joacă un rol decisiv în procesul de finanțare a activităților statului în domenii cum sunt educația, apărarea, sănătate, cultură, ordinea publică, artă, securitate și protecție socială, funcționarea organelor administrației publice, domeniul transportului, energie, comunicații, cercetare, protecția mediului și cerința intervențiilor sale prin acțiuni adecvate asupra fluctuațiilor conjuncturale ale mediului economic, au determinat sporirea nevoilor sale financiare precum și o diversificare a surselor de finanțare.

Cercetând oportunitatea tendinței permanente de armonizare a impozitului pe venit la cerințele și nevoile societății umane pe parcursul evoluției acesteia, am ajuns la concluzia că, fiecărui moment de dezvoltare al societății îi corespunde unui anumit nivel al impozitelor, nivel care se schimbă pe măsura acestei dezvoltări. Cercetarea în cauză a demonstrat că pentru toate

societățile, impozitele constituie o necesitate, ele fiind principalul alimentator cu venituri bănești a bugetului, dar și important instrument de politică financiară, economică și socială.

Referințe bibliografice:

1. Văcărel, I., Finanțe publice, Ediția a IV-a, Editura Didactică și Pedagogică, R.A., București, 2003,
2. Axenciuc V., Introducere în istoria economică a României; Epoca modernă. Editura Fundației România de Mâine, București 2001,
3. Smith Adam, Avuția națiunilor: clasicii economiei; introd.: Tom Butler-Bowdon; trad.: Monica Mîtarcă, București 2011,
4. Alexandru Armeniuc, „Fiscalitatea în statele contemporane”, Editura USM, 2003,
5. Codul fiscal al Republicii Moldova nr. 1163-XIII din 24.04.1997, publicat: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr. 62 art. 522 din 18.09.1997,
6. "Finanțele României de la Regulamentul Organic până astăzi 1831-1905, Institutul de Arte grafice "Carol Gobl" Publishing, București, 1905,
7. Constantin Mavrocordat, Florin Constantiniu, Editura Militară, 1985, <https://ru.scribd.com/doc/257896938/4>
8. Ion Bitoleanu, „Istoria dreptului românesc”, editura Europolis, Constanța, 1999,
9. Ilie Bădescu, Idei politice, Editura Mica Valahie, București, 2011, pag.85-87.
10. <https://ru.scribd.com/doc/191305030/Fiscalitate-Curs-Conspecte-md>

SEMNIIFICAȚIA BILANȚULUI ȘI EVOLUȚIA STRUCTURII ACESTUIA ÎN REPUBLICA MOLDOVA

THE SIGNIFICATION OF THE BALANCE SHEET AND ITS EVOLUTION IN THE REPUBLIC OF MOLDOVA

Liliana LAZARI, dr., conf. univ., ASEM,

e-mail: liliana.lazari@ase.md

Nicolae TATAROI, ASEM,

e-mail: nicu.tataroi@gmail.com

Cătălina BIVOL, ASEM,

e-mail: catybivol@gmail.com

Abstract. *In order to create a complete, clear and precise picture of the economic activity carried out by the enterprise, it is necessary to draw up the balance sheet. With the help of the balance sheet, the main feature of the accounting method is the double entry accounting, which is a fundamental concept underlying present-day bookkeeping and accounting, stating that every financial transaction has equal and opposite effects in at least two different accounts.*

Cuvinte cheie: bilanț, situații financiare, dubla înregistrare, contabilitate, Standarde Naționale de Contabilitate, IFRS.

JEL classification M41

Introducere.

De-a lungul timpului, contabilitatea a evoluat formidabil de la simple însemnări izolate, cu mijloace primitive ce stăteau la dispoziția oamenilor, până la înregistrările sistematice și sistematizate, bazate pe diverse reguli și principii contabile. Contabilitatea reprezintă atât teorie, cât și practică aflate într-un proces de continuă perfecționare. Informațiile contabile nu au nici o relevanță dacă sunt reprezentate haotic. Ele sunt cu atât mai utile, cu cât maniera de evaluare și prezentare se circumscrie cât mai exact fondului economic al poziției financiare și al tranzacțiilor efectuate de o entitate economică. Pentru a răspunde nevoii de informații este necesar să se identifice cei interesați în obținerea acestora. Cine sunt utilizatorii informațiilor financiare?

- investitorii prezenți și potențiali;
- angajații;
- creditorii financiar;
- furnizorii și alți creditori comerciali;
- clienții;
- guvernul și instituțiile sale etc.

Pentru ca un singur raport să poată satisface întreaga gamă de utilizatori, a fost necesar ca sinteza și rezultatul operațiunilor economice desfășurate în cadrul unei entități economice să fie o reprezentare financiară structurată. Această reprezentare financiară se concretizează în situațiile financiare, sursa principală de informații financiare și contabile pentru mediul extern entității. Prin mecanismul situațiilor financiare contabilitatea furnizează informații riguroase și exacte prin care este redată activitatea unei entități. Acestea sunt puternic influențate ca și format, conținut, mesaj către utilizatori, de concepțiile și premisele sistemului contabil în care se încadrează. În practica contabilă, situațiile financiare constituie *începutul și închiderea unui ciclu contabil*, ce generează informații corelate și verificate care exprimă toate laturile activității economice.

Pentru efectuarea cercetărilor s-a utilizat metoda dialectică de cunoaștere a materiei, fenomenelor și proceselor cu componentele ei: analiza, sinteza, inducția, deducția, precum și metodele specifice disciplinelor economice, precum: observarea, compararea, selectarea, etc.

Conținut. Cadrul general conceptual de raportare financiară¹, precizează că obiectivul situațiilor financiare este de a furniza informații despre *poziția financiară, performanța și modificările poziției financiare a entității*, care sunt utile unei sfere largi de utilizatori în luarea deciziilor economice.

Poziția financiară se referă la relațiile dintre elementele bilanțului, deci active, datorii și capitaluri proprii. Aceasta este influențată de²:

- ✓ *Resursele economice (mijloacele) pe care le controlează o întreprindere.* Aceste informații sunt utile pentru a anticipa capacitatea întreprinderii de a genera numerar sau echivalente de numerar în viitor;
- ✓ *Structura financiară a întreprinderii;* informațiile privind structura financiară sunt utile pentru a anticipa nevoile viitoare de creditare sau șansele de a primi finanțare în viitor, precum și modul în care profiturile și fluxurile viitoare de numerar vor fi repartizate între cei care au interes în întreprindere;
- ✓ *Lichiditatea și solvabilitatea întreprinderii;* informațiile despre lichiditate și solvabilitate sunt utile pentru a anticipa capacitatea întreprinderii de a-și onora angajamentele financiare la scadența stabilită;
- ✓ *Capacitatea întreprinderii de a se adapta schimbărilor mediului în care își desfășoară activitatea.*

Potrivit Legii contabilității și raportării financiare nr.287 din 15.12.2017, elementele componente ale situațiilor financiare, sunt: bilanțul; situația de profit și pierdere; situația modificărilor capitalului propriu; situația fluxurilor de numerar; notele la situațiile financiare.

Conceperea bilanțului ca model de calcul și de descriere a situației patrimoniului reprezintă accepțiunea cea mai des întâlnită în literatura de specialitate. În prezent, bilanțul capătă noi valențe, fiind analizat și promovat ca un model de reprezentare a situației, mișcării și transformării patrimoniului. Bilanțul a pătruns în lumea teoriei și practicii economice ca un model de sintetizare la un moment dat, în expresie bănească a relațiilor de echilibru dintre activul și pasivul patrimoniului, privit în totalitatea și structuralitatea sa. Ulterior, conținutul și funcția sa au fost lărgite și cu cea de evaluare a rezultatului financiar, ca element component al situației patrimoniului. Așadar, **bilanțul** reflectă în expresie valorică, la un moment dat, echilibrul dintre bunurile economice și sursele de finanțare a acestora.

În literatura de specialitate bilanțul are două tratamente:

Bilanțul ca procedeu specific al contabilității – asigură dubla reprezentare a patrimoniului cu egalitatea dintre active și pasive. Bilanțul îndeplinește următoarele funcții:

- *Funcția de generalizare a informațiilor contabile* – se manifestă prin faptul că bilanțul grupează și sistematizează informațiile despre elementele patrimoniale după o structură bine determinată.
- *Funcția de informare* – se datorează importanței pe care o are informația inclusă în bilanț care, prin prelucrarea informației date, se transformă într-un instrument de gestionare eficientă și conducere a întreprinderii.

¹ Cadrul general conceptual de raportare financiară.

https://mf.gov.md/sites/default/files/documente%20relevante/cadrul_general_conceptual_de_raportare_financiara.pdf

² HOROMNEA, Emil. *Introducere în contabilitate, concepte și aplicații*. Iași, 2014, p. 380.

- *Funcția de analiză* – este strâns legată de funcția precedentă și constă în faptul că în baza informației din bilanț se calculează o serie de indicatori care caracterizează situația economico-financiară a întreprinderii.

Bilanțul ca poziție financiară a întreprinderii – parte componentă de bază a situațiilor financiare. Bilanțul este sursa principală de informație pentru utilizatorii interni și externi ai întreprinderii, în baza căruia se apreciază valoarea și structura patrimoniului întreprinderii, gradul de îndatorare a întreprinderii, capacitatea de plată, coeficienții de lichiditate, rezultatul financiar și mulți alți indicatori necesari pentru luarea de decizii economice. Suportul analizei statice îl constituie bilanțul, ce permite formularea unui diagnostic privind condițiile de echilibru financiar și al solvabilității și pune în evidență structura financiară a întreprinderii. Bilanțul indică situația surselor și angajamentelor unei întreprinderi, echilibrul financiar evocă ideea de armonie între cele două componente ale acestui sistem. Solvabilitatea poate fi analizată și din perspectiva lichidării întreprinderii. Lichiditatea este o condiție a gestiunii financiare și a supraviețuirii întreprinderii. Anumite datorii sunt exigibile pe termen scurt, iar întreprinderea trebuie să dispună de lichiditățile necesare achitării acestora. Menținerea solvabilității este în strânsă dependență cu capacitatea întreprinderii de a transforma elementele sale cele mai lichide în bani, pentru rambursarea datoriilor care au ajuns la scadență.

În prezent se tinde spre armonizarea, normalizarea și internaționalizarea reglementărilor contabile, dar totuși reglementările naționale fac contabilitatea în fiecare stat să se diferențieze de celelalte. În Republica Moldova, la nivel național există un set de acte normative care reglementează atât conținutul situațiilor financiare în general cât și bilanțul în particular, și anume:

- *Legea contabilității și raportării financiare nr.287 din 15.12.2017*. În capitolul IV al acestei legi sunt prezentate atât dispozițiile generale, caracteristicile calitative fundamentale și amplificatoare, cât și conținutul situațiilor financiare individuale. Pe când capitolul V reglementează obligația întocmirii situațiilor financiare consolidate și conținutul acestora.
- *Standardul Național de Contabilitate ”Prezentarea situațiilor financiare”* - act normativ care stabilește formularele și modul de întocmire a situațiilor financiare cu scop general în Republica Moldova. Însă, nu reglementează modul de întocmire a situațiilor financiare ale entităților de interes public și a altor entități ce aplică IFRS-urile (IAS1 ”Prezentarea situațiilor financiare”); organizațiilor necomerciale și instituțiilor publice.
- *Ghidul metodologic de întocmire a situațiilor financiare* - scopul constă în prezentarea modului de întocmire a situațiilor financiare în baza unui studiu de caz convențional.

Pe lângă reglementările naționale în domeniul contabilității sunt aplicate și reglementările internaționale (obligatoriu pentru entitățile de interes public și benevol pentru alte entități), care reglementează bilanțul, cum ar fi:

- *IAS 1 „Prezentarea situațiilor financiare”* – conține cerințele cu privire la situațiile financiare pentru entitățile ce țin contabilitatea în baza IFRS, obligator în RM pentru entitățile de interes public. IAS 1 prezintă scopul situațiilor financiare și informațiile necesare să le conțină. Iar punctele 54-80A se referă nemijlocit la poziția financiară a entității.
- *Cadrul conceptual de raportare financiară* - conține cerințele generale cu privire la raportarea financiară, și anume: obiectivul raportării financiare cu scop general, caracteristicile calitative ale informațiilor financiare, utilizatorii de informații, elementele situațiilor financiare, recunoașterea și evaluarea elementelor din situațiile financiare, dar și conceptele de capital și de menținere a acestuia.

La nivel european *Directiva 2013/34/UE privind situațiile financiare anuale, situațiile financiare consolidate și rapoartele conexe ale anumitor tipuri de întreprinderi*, ce a stat la baza elaborării și Legii contabilității și raportării financiare, și conține cerințele cu privire la situațiile financiare individuale și consolidate pentru țările membre ale UE. Conform punctului 9 al acesteia, situațiile financiare anuale ar trebui să fie pregătite pe bază prudentială și ar trebui să ofere o imagine fidelă a activelor, a datoriilor, a poziției financiare și a profitului sau pierderii întreprinderii. Conform art. 4 al capitolului 2 din actul dat se menționează că situațiile financiare anuale constituie un întreg și, pentru toate întreprinderile cuprind cel puțin bilanțul, contul de profit și pierdere și notele explicative la situațiile financiare. Iar capitolul 3 se referă nemijlocit la bilanț și contul de profit și pierdere.

Cu toate acestea, majoritatea surselor de literatură de specialitate abordează bilanțul, cele la nivel de inițiere în contabilitate – ca procedeu al metodei contabilității, cele de contabilitate financiară – ca parte componentă a situațiilor financiare. Cu toate că conținutul și modul de întocmire al bilanțului este prezent în sursele de literatură de specialitate, el este obiectul preocupărilor în timp, fapt determinat și de modificările ce intervin periodic în legislația de reglementare contabilă dar și de teoriile bilanțului.

În funcție de categoria entității și necesitățile informaționale, conform Legii contabilității și raportării financiare entitatea poate ține contabilitatea și prezenta situațiile financiare conform informației din tabelul 1:

Tabelul 1. Modul de ținere al contabilității și prezentare a situațiilor financiare

Categoria entității	Modul de ținere al contabilității și prezentare a situațiilor financiare
1	2
Entitățile micro, persoanele fizice după înregistrarea ca contribuabili de TVA	<ul style="list-style-type: none"> • Țin contabilitatea în partidă dublă • Întocmesc situații financiare prescurtate conform SNC • Pot întocmi situații financiare simplificate sau complete • Pot ține contabilitatea și întocmi situații financiare în baza IFRS
Entitățile mici	<ul style="list-style-type: none"> • Țin contabilitatea în partidă dublă • Întocmesc situații financiare simplificate conform SNC • Pot întocmi situații financiare complete conform SNC • Pot ține contabilitatea și întocmi situații financiare în baza IFRS
Entitățile mijlocii și mari	<ul style="list-style-type: none"> • Țin contabilitatea în partidă dublă • Întocmesc situații financiare complete conform SNC • Pot ține contabilitatea și întocmi situații financiare în baza IFRS
Entitățile de interes public	<ul style="list-style-type: none"> • Țin contabilitatea în partidă dublă • Întocmesc situații conform IFRS
Persoanele fizice ce desfășoară activitate de întreprinzător pînă la înregistrarea ca contribuabil de TVA	<ul style="list-style-type: none"> • Țin contabilitatea în partidă simplă • Nu întocmesc situații financiare ci doar rapoarte fiscale

Sursa: elaborat în baza Legii contabilității și raportării financiar.art. 5

După cum se observă din tabelul 1, entitățile care țin contabilitatea conform SNC vor prezenta următoarele seturi de situații financiare conform informației din tabelul 2:

Tabelul 2. Seturile de situații financiare prezentate de entitățile ce țin contabilitatea conform SNC

Situații financiare prescurtate	Situații financiare simplificate	Situații financiare complete
Bilanțul prescurtat Situația de profit și pierdere prescurtată Nota explicativă	Bilanțul Situația de profit și pierdere Nota explicativă	Bilanțul Situația de profit și pierdere Situația modificărilor capitalului propriu Situația fluxurilor de numerar Nota explicativă

Sursa: elaborat în baza Legii contabilității și raportării financiare, art. 21

Deci, ca conținut, pentru entitățile ce țin contabilitatea conform SNC prezintă bilanț prescurtat și bilanț conform formatului desfășurat.

Reieșind din faptul că în prezent reglementarea în domeniul contabilității din RM se supune ajustării în scopul transpunerii Directivelor UE, în cadrul primului pas fiind intrarea în vigoare de la 01.01.2019 a Legii contabilității și raportării financiare, dar și publicarea modificărilor la SNC, unde SNC “Prezentarea situațiilor financiare” se expune în redacție completată, ajustat la actuala Lege și care presupune modificări și în conținutul situațiilor financiare în general dar și al bilanțului în particular. Redacția nouă a SNC “Prezentarea situațiilor financiare” va intra în vigoare începând cu 01.01.2020 și conține formatul bilanțului și al bilanțului prescurtat.

În rezultatul analizei reglementărilor contabile din Republica Moldova, în ceea ce privește conținutul bilanțului putem observa că se dezvoltă și se adaptează demersului internațional (european și IFRS), deoarece pentru anul 2018 raportarea bilanțului s-a efectuat conform unui formular unic, pentru anul 2019 sunt prevăzute formulare pentru bilanț prescurtat și formatul complet, iar pentru anul 2020 se propune a fi modificat conținutul formularului bilanțului atât pentru cel prescurtat cât și pentru cel complet .

În continuare se va prezenta o descriere generală a deosebirilor dintre actualele formulare ale bilanțului și ale celor care vor fi aplicate începând cu anul 2020 în Republica Moldova:

Formatul bilanțului prescurtat actual va fi aplicat doar pentru anul 2019, după care va fi înlocuit cu unul nou ce are următoarele modificări, prezentate în tabelul 3:

Tabelul 3. Modificările în formularul bilanțului prescurtat

Bilanțul prescurtat 2019	Bilanțul prescurtat începând cu 2020
Numerotarea capitolelor cu cifre	Numerotarea capitolelor cu litere
Conține 5 capitole (1-5) și 22 rânduri	Conține 6 capitole (A-F) și 23 rânduri
Capitolul 1 “Active imobilizate” conține 6 rânduri inclusiv totalul de capitol	Capitolul A “Active imobilizate” conține 5 rânduri inclusiv totalul, fiind exclus rândul Investiții imobiliare
Capitolul 2 “Active circulante” conține 5 rânduri inclusiv totalul de capitol	Capitolul B “Active circulante” conține 5 rânduri inclusiv totalul de capitol, doar că a fost modificat cu locul rândurile Investiții financiare curente cu Numerar și documente bănești
Capitolul 3 “Capital Propriu” conține 6 rânduri inclusiv totalul de capitol	Capitolul C “Capital Propriu” conține 7 rânduri inclusiv totalul de capitol Rânduri noi: Prime de capital, Rezerve din reevaluare Excluderea rândului Corecții ale rezultatelor anilor precedenți
	Includerea capitolului F “Provizioane”

Sursa: elaborat în baza SNC “Prezentarea situațiilor financiare” actual și celui prevăzut pentru aplicare din 2020

Formatul bilanțului complet va fi aplicat pentru anul 2019, după care pentru anul 2020 este prevăzut un nou format, care conține următoarele modificări prezentate în tabelul 4.

Tabelul 4. Modificările în formularul bilanțului

Bilanțul, inclusiv 2019	Bilanțul începînd cu 2020
Numerotarea capitolelor cu cifre	Numerotarea capitolelor cu litere
Conține 5 capitole (1-5) și 59 rânduri	Conține 6 capitole (A-F) și 88 rânduri
Capitolul 1 “Active imobilizate” conține 13 rânduri inclusiv totalul de capitol	Capitolul A “Active imobilizate” conține 23 rânduri inclusiv totalul. Conține 4 subcapitole: Imobilizări necorporale, Imobilizări corporale, Investiții financiare pe termen lung; Creanțe pe termen lung și alte active imobilizate Elementele activelor imobilizate fiind prezentate detaliat în rînduri, și chiar detaliate pe componente următoarele rînduri: -Imobilizări necorporale în exploatare; - Mijloace fixe; - Investițiile financiare pe termen lung în părți neafiliate; - Creanțe ale părților afiliate pe termen lung. În subcapitolul I și II apare rîndul de Avansuri acordate pentru imobilizări necorporale și corespunzător cele corporale.
Capitolul 2 “Active circulante” conține 17 rânduri inclusiv totalul de capitol	Capitolul B “Active circulante” conține 20 rânduri inclusiv totalul de capitol. Conține 4 subcapitole: Stocuri, Creanțe curente și alte active circulante, Investiții financiare curente; Numerar și documente bănești. În stocuri: se prezintă pe un rînd Materialele și OMVSD; se prezintă separate producția în curs de execuție, se prezintă împreună Produse și mărfuri, apare elementul Avansuri acordate pentru stocuri; În creanțe curente și alte active circulante: dispăre Avansuri acordate curente, se include pe rînd separat Cheltuielile anticipate curente; În investiții financiare curente: sunt prezentate pe elemente Investițiile financiare în părți afiliate; În numerar și documente bănești: nu se conține nici în rînd în funcție de amplasarea numerarului
Capitolul 3 “Capital Propriu” conține 8 rânduri inclusiv totalul de capitol	Capitolul C “Capital Propriu” conține 19 rânduri inclusiv totalul de capitol. Conține 6 subcapitole: Capital social și neînregistrat, Prime de capital, Rezerve, Profit (pierdere), Rezerve din reevaluare, Alte elemente de capital propriu. Capitolul Capital social și neînregistrat este dezvoltat pe elemente: capital social, capital nevărsat, capital neînregistrat, capital retras, apare rînd nou Patrimoniu primit de la stat cu drept de proprietate; Capitol nou Prime de capital; Capitolul rezerve, se prezintă pe tipuri de rezerve: capital de rezervă, rezerve statutare, alte rezerve; Capitolul profit (pierdere): conține aceleași informații; Capitol nou Rezerve din reevaluare.
Capitolul 4 “Datorii pe termen lung” conține 5 rânduri inclusiv totalul de capitol	Capitolul D “Datorii pe termen lung” conține 8 rânduri inclusiv totalul de capitol. Nu dispune de subcapitole. Sunt dezvăluite pe elemente împrumuturile pe termen lung.

	Rânduri separate pentru: Datorii comerciale pe termen lung, Datorii față de părțile afiliate pe termen lung, Avansuri primite pe termen lung, Venituri anticipate pe termen lung.
Capitolul 5 “Datorii curente” conține 14 rânduri inclusiv totalul de capitol	Capitolul 5 “Datorii curente” conține 12 rânduri inclusiv totalul de capitol. Nu dispune de subcapitole. Sunt dezvăluite pe elemente împrumuturile pe termen scurt. Sunt excluse rândurile cu privire la Provizioanele curente și Finanțările și încasările cu destinație special curente.
	Includerea capitolului F “Provizioane” Dezvăluirea informației pe rânduri: Provizioane pentru beneficiile angajaților, Provizioane pentru garanții acordate cumpărătorilor/ clienților, Provizioane pentru impozite, Alte provizioane.

Sursa: elaborat în baza SNC “Prezentarea situațiilor financiare” actual și celui prevăzut pentru aplicare din 2020

Evident, că modificările incluse în formatul bilanțului ce va fi aplicat din 2020 sunt majore de la numerotarea capitolelor cu litere, până la adăugarea unor noi subcapitole, rânduri care vor determina modificări inevitabile și în Planul general de conturi contabile. Indiferent de modificările efectuate în conținutul bilanțului e necesar de reflectat pentru utilizatori plenitudinea informației cu privire la poziția financiară a entității raportoare.

O altă modificare se referă la termenul de prezentare al situațiilor financiare pentru anul 2018 a fost conform Legii contabilității (art.38 alin.3) în termen de 90 de zile următoare anului de gestiune, iar conform prevederilor Legii contabilității și raportării financiare (art.33 alin.3), începând cu anul 2019, în termen de 120 de zile de la ultima zi a perioadei de gestiune.

Rezultate și Concluzii. La dezvoltarea contabilității au influențat procesele globalizării, care s-au extins nu numai din punct de vedere economic dar și politic. Aplicarea în diferite țări a IFRS-ilor este rezultatul influenței globalizării, deoarece cere de la multiple țări să respecte standardele de raportare financiară stabilite. Însă cercetările savanților denotă că argumentul valorii globalizării a fost depășit, deoarece cel mai puternic impuls la etapa actuală în economia mondială s-a dovedit a fi procesul regionalizării. Exemplu poate fi Uniunea Europeană, dar și alte regiuni din Asia și America de Nord. În afară de aceasta, majorarea masivă a fluxului de capital internațional are loc pe orizontală dar nu pe verticală, adică se realizează schimbul de active dintre țările dezvoltate. Din aceste considerente și contabilitatea și raportarea financiară din țările europene au mai degrabă o orientare regională, adică continentală.

În rezultatul cercetării efectuate putem conchide că bilanțul ca conținut al poziției financiare a entității a evoluat în timp, modificându-și periodic conținutul, forma de prezentare (verticală, orizontală) dar și fiind continuu supus studiului astfel încât să ofere cele mai utile informații utilizatorilor pentru luarea deciziilor economice. Referindu-ne la informațiile furnizate de bilanț, E.G. Snozzi³ făcea următoarea remarcă “Cifrele bilanțului nu vor căpăta semnificația reală decât printr-o analiză și o interpretare care le va confrunța cu trecutul, le va face să trăiască în prezent și le va evalua în viitorul apropiat”.

Referințe bibliografice:

1. Acordul de Asociere RM-UE: <http://www.mfa.gov.md/img/docs/Acord...>

³ HOROMNEA, Emil. *Introducere în contabilitate, concepte și aplicații*. Iași, 2014, p. 416.

2. Activitatea întreprinderilor mici și mijlocii în Republica Moldova în 2015 <http://www.statistica.md/newsview/>
3. Cadrul general conceptual de raportare financiară. https://mf.gov.md/sites/default/files/documente%20relevante/cadrul_general_conceptual_de_raportare_financiara.pdf
4. Directiva 2013/34/UE a parlamentului european și a consiliului din 26 iunie 2013 privind situațiile financiare anuale, situațiile financiare consolidate și rapoartele conexe ale anumitor tipuri de întreprinderi. <http://www.justice.gov.md/file/Centrul%20de%20armonizare%20a%20legislatiei/Baza%20de%20date/Materiale%202014/Legislatie/32013L0034.pdf>
5. Ghid metodologic de întocmire a situațiilor financiare, ordinul Ministerului Finanțelor nr. 28 din 06.03.015. <https://www.contabilsef.md/ro-ghid-metodologic-de-ntocmire-a-situatiilor-financiare-ru-en-47610/>
6. GRIGOROI L. Dezbateri privind progresul contabilității în contextul integrării europene/ Conferința științifică Internațională din 5-6 aprilie 2017 „Contabilitatea, auditul și analiza economică între conformitate, schimbare și performanță”, Chișinău, 2017, p.11-16
7. GRIGOROI, L. ș. a. *Contabilitatea întreprinderii*. Chișinău, Editura CARTIER, 2017. 632 p.
8. GRIGOROI, L., LAZARI, L. *Bazele contabilității*. Chișinău, Editura CARTIER, 2012. 236 p.
9. HOROMNEA, Emil. *Introducere în contabilitate, concepte și aplicații*. Iași, 2014, 449 p.
10. IAS 1 “Prezentarea situațiilor financiare”, redacția 04 ianuarie 2018. <http://mf.gov.md/ro/content/standardele-interna%C8%9Bionale-de-raportare-financiar%C4%83-2017-red-book>
11. ISTRATE, Costel. *Contabilitate și raportări financiare individuale și consolidate*. București, 2016, 309 p.
12. Legea contabilității și raportării financiare nr. 287 din 15.12.2017. Monitorul Oficial al Republicii Moldova Nr. 1-6, din 05.01.2018. <http://lex.justice.md/md/373601/>
13. Legea Contabilității nr. 113-XVI din 27.04.2007. <http://www.mf.gov.md/actnorm/contabil/lawcontabil>
14. Standardul Național de Contabilitate “Prezentarea situațiilor financiare”, ordinul Ministerului Finanțelor nr.118 din 06.08.2013. Monitorul Oficial al Republicii Moldova Nr. 177-181 din 16.08.2013. Ordinul Ministerului Finanțelor Nr. 194 din 30.11.2018 cu privire la aprobarea modificărilor la Standardul Național de Contabilitate ”Prezentarea situațiilor financiare”, Monitorul Oficial Nr. 467-479 din 14.12.2018. <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=378446>
<http://old.mf.gov.md/files/files/Standardele%20Na%C8%9Bionale%20de%20Contabilitate.pdf>
15. ȚURCANU V., GOLOCIALOVA I. Contabilitatea în Republica Moldova între IFRS și Directivele UE <http://www.ase.md/ro/publicatii-electronice.html>

ASPECTELE CONTABILE ȘI FISCALE AFERENTE PROFITULUI UTILIZAT

Anatol GRAUR , dr., conf. univ., ASEM,

e-mail: contprof@yahoo.com

Ion MAXIM, masterand, ASEM,

e-mail: im01061995@gmail.com

Abstract. *În urma desfășurării activităților economice, entitățile au tendința de a genera profit net. Acest scop este urmărit de proprietarii entităților, care investesc elemente de capital în business cu scopul de a obține o plus-valoare (venituri). După închiderea exercițiului anual, acționarii și/sau asociații pot lua diferite decizii privind destinația utilizării profitului net. Unele decizii atrag după sine o serie de aspecte problematice sub aspect fiscal și contabil care necesită o perfecționare legislativă. Aceste probleme apar cel mai des în două situații. Prima problemă este legată de achitarea dividendelor în avans peste posibilitatea financiară a entității de a efectua această operațiune și anume achitarea acestora din contul activelor nete. O altă problemă actuală este situația în care profitul net este impozitat în cazul majorării cotei părți a asociaților sau a valorii nominale a acțiunilor. Problema constă în faptul că experții contabili și investitorii tratează această operațiune ca o tranzacție de capital, fără consecințe fiscale, în timp ce funcționarii fiscali interpretează majorarea capitalului social pe seama profitului ca o operațiune de achitare a dividendelor, cu consecințe fiscale de rigoare.*

Cuvinte cheie: Profit net, dividende, impozit pe venit, acționar, asociat, fiscalitate.

JEL classification M40, M41

Introducere.

Ca rezultat al desfășurării activităților economice, orice agent economic, indiferent de forma organizatorică-juridică, ar putea înregistra profit net în urma închiderii conturilor de venituri și cheltuieli.

Odată ce este obținut, acționarii (asociații), în cadrul adunărilor generale iau decizii vis-avis de profitul net: fie este lăsat în calitate de profit al anilor precedenți, fie este folosit pentru acoperirea pierderilor anilor precedenți, pentru majorarea capitalului propriu, fondurilor sau rezervelor, fie este distribuit între acționari (asociați).

Unele decizii de utilizare a profitului net atrag după sine consecințe fiscale impuse de legislație, legate de reținerea și achitarea impozitului pe venit la sursa de plată. Există situații în care organele fiscale și agenții economici tratează diferit aspectele fiscale care stau la baza repartizării profitului din cauza stipulării în sens restrâns a acestor prevederi în Codul fiscal.

În prezentul articol urmează a fi expuse aspectele contabile și fiscale problematice ce apar în urma utilizării profitului și metodele de soluționare ale acestora.

Descrierea situației în domeniu și identificarea problemelor cercetării

Profitul net, fiind partea rămasă a veniturilor după deducerea tuturor cheltuielilor, inclusiv a cheltuielilor privind impozitului pe venit, poate fi folosit în diferite direcții. Unele direcții de folosire a profitului net sînt legate de reținerea impozitului pe venit la sursa de plată.

Pentru început, sunt necesare de a fi delimitate direcțiile de utilizare a profitului net după cum urmează:

- pentru acoperirea pierderilor anilor precedenți;
- pentru achitarea dividendelor anuale sau intermediare;
- pentru autofinanțarea entității (majorarea valorii nominale a acțiunilor sau majorarea cotei de participație);
- pentru formarea rezervelor prevăzute de statut, stabilite de legislație sau a altor rezerve.

Direcția de utilizare a profitului net se stabilește în urma deciziei adunării generale a acționarilor (asociaților) sau de către proprietar (când este o singură persoană) într-un proces verbal în acest sens.

Modalitatea prin care proprietarii entităților beneficiază de câștigul generat de investiția făcută este încasarea dividendelor. **Dividendul** este un venit obținut din repartizarea profitului net între acționari (asociați) în conformitate cu cota de participație depusă în capitalul social, cu excepția venitului obținut în cazurile lichidării complete a agentului economic [1].

Conform prevederilor actuale ale Codului fiscal al Republicii Moldova, la repartizarea dividendelor anuale (din profitul net) contribuabilii sunt obligați să rețină și achite la buget un impozit pe venit în cuantum de 6%, cu excepția repartizării dividendelor din contul profitului obținut în anii 2008 – 2011, din care se reține 15%. În perioada crizei economice din anii 2008 – 2011, politica fiscală a Republicii Moldova „încuraja” agenții economice să-și păstreze profiturile în circuitul entității prin stabilirea cotei impozitului pe venit din activitatea de întreprinzător de 0% și a cotei majorate a impozitului pe venit reținut la sursa de plată din suma dividendelor îndreptate spre plată – 15%.

Deoarece în Republica Moldova sistemul fiscal are o presiune fiscală asupra rezultatelor entității mai mică comparativ cu alte state, unii investitori străini preferă să introducă în RM numerar sub forma achitării unor servicii entităților conexe, de la care ulterior beneficiază de încasarea dividendelor. Astfel, impozitarea veniturilor are lor în Republica Moldova și nu în statul de origine a antreprenorilor străini. Dacă am considera că antreprenorii străini achită impozite pentru repartizarea profitului „tranzitând” Republica Moldova în mărime de 18 % (12 % pentru impozitul pe venit din activitatea de întreprinzător și 6% pentru impozitul pe venit din dividende), această cotă este foarte mică în comparație cu unele cote din statele membre ale Uniunii Europene (UE). Spre exemplu, un studiu asupra cotelor impozitului pe profit în statele membre ale UE, efectuat de către compania internațională de audit Deloitte, arată că cele mai mari cote ale impozitului pe profit sunt Malta (35%), Franța (33,33%), Grecia (29%), Belgia (29%), Spania (25%), Olanda (25%) fiind cu mult mai mari decât în Republica Moldova.

Rezultate și discuții.

În practică, au loc achitări de dividende intermediare (în avans), din profitul brut al anului curent. În astfel de situații, pentru a considera achitarea dividendelor din profit net, contribuabilii sunt obligați să calculeze și să achite impozit pe venit aferent profitului repartizat, în cuantum de 12% în raportul cu suma dividendelor îndreptate spre plată. La entitățile rezidente ale parcurilor pentru tehnologia informației, precum și la entitățile ce aplică regimul de impozitarea a venitului din activitatea operațională (IVAIO), achitarea în prealabil a impozitului pe venit la momentul achitării dividendelor nu este obligatorie.

Spre exemplu, dacă s-a decis achitarea dividendelor intermediare pentru anul 2019, în sumă de 50000 lei net, se vor determina impozitele ce trebuie achitate concomitent conform calculelor:

- 1) *Impozitul pe venit din dividende = 6% : 94% x 50000 lei = 3191,49 lei;*
- 2) *Impozitul pe venit din activitatea de întreprinzător = 12% : 88% x (50000 + 3191,49) lei = 7253,38 lei [6].*

Astfel, pentru achitarea a 50000 lei dividende nete, entitatea trebuie să dispună de un profit pînă la impozitare în mărime de 60344,87 lei (50000 + 3191,49 + 7253,38).

De asemenea, în practică pot apărea situații în care suma dividendelor intermediare, achitate în timpul anului depășește suma dividendelor care ar fi fost posibilă de achitat din profitul obținut,

după achitarea impozitelor aferente. În conformitate cu SNC „Capital propriu și datorii”, chiar dacă pe parcursul anului de gestiune entitatea a înregistrat profit net, după prezentarea Situațiilor financiare, la reformarea a Bilanțului, este necesar de a deconta suma dividendelor achitate în exces la pierderile anilor precedenți [5]. În acest caz apare întrebarea legată de necesitatea acoperirii acestor pierderi. În unele condiții stipulate de Legea nr. 135 din 14.06.2007 privind societățile cu răspundere limitată și Legea nr. 1134 din 02.04.1997 privind societățile pe acțiuni, pierderile cauzate de plata în exces a dividendelor pot fi acoperite prin:

- rambursarea de către beneficiarii a dividendelor achitate în exces;
- autofinanțarea entității pe seama profitului net.

Rambursarea dividendelor achitate în exces. Rambursarea dividendelor achitate în exces este condiționată de forma organizatorico-juridică a entității. Astfel, în cazul Societăților cu Răspundere Limitată, conform Legii nr.135 din 2007, asociații sunt obligați să ramburseze dividendele primite în plus în cazul în care valoarea activelor nete este mai mică decât suma capitalului social și a capitalului de rezervă [2]. Dacă valoarea activelor nete este mai mare decât suma capitalului social și a capitalului de rezervă, pierderea entității rezultată din achitarea în exces a dividendelor poate fi decontată din contul profitului anilor precedenți.

În cazul Societăților pe Acțiuni nu este prevăzută în mod expres obligativitatea rambursării dividendelor achitate în exces, însă, în situația în care valoarea activelor este mai mică decât capitalul social, acționarii pot cere, în cadrul adunării generale anuale a acționarilor, reducerea capitalului social, majorarea valorii nominale a acțiunilor prin intermediul aporturilor suplimentare ale acționarilor, dizolvarea societății sau schimbarea formei organizatorico-juridice [3].

După luarea deciziei de rambursare a dividendelor, în evidența contabilă pentru perioada ulterioară perioadei de distribuire a dividendelor în exces, se va înregistra majorarea concomitentă a capitalului nevăsat în corespondență cu diminuarea pierderilor anilor precedenți cauzate de distribuirea în exces dividendelor. Nemijlocit în momentul rambursării dividendelor, se va înregistra majorarea activelor în corespondență cu micșorarea capitalului nevăsat, cu stornarea impozitului pe venit reținut din suma dividendelor achitate în plus și rambursate [7].

Este de remarcat faptul că unii practicieni înregistrează dividendele ce urmează a fi rambursate ca **majorarea a creanțelor curente și diminuare a profitului utilizat** în cursul anului (pînă la prezentarea situațiilor financiare) sau **diminuarea pierderilor anilor precedenți** (după prezentarea Situațiilor financiare) însă astfel de înregistrări nu sunt prevăzute atît de SNC „Prezentarea situațiilor financiare”, cît și de Planul general de conturi contabile.

Problematica distribuirii dividendelor intermediare relatată mai sus este specifică entităților care aplică impozitarea conform regimului general stabilit. Entitățile care aplică regimul de impozitarea a venitului operațional (IVAO) nu se confruntă cu dificultăți la distribuirea dividendelor intermediare. Acest avantaj al regimului IVAO se datorează faptului că rezultatul financiar poate fi determinat cu o exactitate mai înaltă în timpul anului.

În cazul Întreprinderilor individuale, fondatorul nu este acționar sau asociat. Respectiv, luînd în vedere art. 80 (1) și definiția de dividend din Codul fiscal, venitul rămas după impozitare, îndreptat fondatorului nu constituie dividend, prin urmare, nu se supune impozitării conform art. 90¹, alin. (3¹) al Codului fiscal [1].

Autofinanțarea entității pe seama profitului net. Autofinanțarea entității este o formă de finanțare foarte răspîndită și presupune că entitatea își asigură dezvoltarea prin forțe proprii, folosind drept surse o parte din profitul net. În termeni contabili, operațiunea de autofinanțare constă în recunoașterea capitalului social în corespondență cu diminuarea profitului net al anilor

precedenți. În practică există o problemă actuală legată de această operațiune. Problema constă în faptul că autoritățile de administrare fiscală tratează majorarea capitalului social din contul profitului net ca o achitare de dividende, în urma căreia contribuabilul ar trebui să rețină și să achite bugetului impozit pe venit. Această tratare este reclamată de antreprenori și investitori deoarece nu este stipulat prompt în niciun act normative că **„la majorarea valorii nominale a acțiunilor, numărului de acțiuni sau a cotelor de participație pe seama profitului net, contribuabilul trebuie să rețină și să achite impozit pe venit la fel ca în cazul dividendelor”**.

În conformitate cu art. 90¹ al Codului fiscal **„persoanele specificate la art.90**, adică orice persoană care desfășoară activitate de întreprinzător, cu excepția deținătorilor de patente de întreprinzător și persoanelor care desfășoară activități independente, etc., **rețin și achită la buget un impozit în mărime de 6% din dividende, inclusiv sub formă de acțiuni sau cote-părți” [1]**. Interpretarea acestui articol de către contribuabili conduc la două întrebări:

- I. Din care dividende? Din dividendele îndreptate spre plată?
- II. Ce înseamnă „inclusiv sub formă de cote-părți”? Se are în vedere cotele părți retrase de proprietari?

În încercarea de a da un răspuns la problema analizată, nu se întâlnește vreo tangentă între achitarea unui venit (a dividendelor) proprietarilor, care este o ieșire de resurse financiare, și operațiunea de capital efectuată în bilanțul entității (Debit Profit nerepartizat / Credit Capital social), care nu este achitare de venit și pentru care nu are loc ieșirea resurselor financiare.

Dacă totuși autoritățile susțin suplینerea bugetului de stat din orice sursă posibilă de venit, ar trebui să pretindă la achitarea impozitului pe venit reținut la sursa de plată **la momentul retragerii autofinanțării** (acțiunilor și a cotelor părți din capitalul social al entității, formate în cadrul autofinanțării), și nu **la momentul executării autofinanțării**.

Într-un final, răspunsul la întrebarea *„majorarea capitalului social pe seama profitului nerepartizat este o repartizare de dividende din care trebuie reținut impozit pe venit?”* trebuie să fie: *„Nu este repartizare de dividende și nu trebuie de reținut impozit pe venit deoarece nu este achitarea a unui venit către proprietari”*.

Concluzii.

În pofida numeroaselor reforme efectuate atât în actele normative contabile, cât și în actele legislative fiscale, mai sunt rezerve privind perfecționarea acestora. În acest context considerăm că majorarea capitalului social pe seama profitului nerepartizat poate fi impozitată doar la momentul retragerii de către proprietari a cotei – părți în capital.

În contextul existenței opiniilor diferite, este necesară stabilirea expresă în Standardele Naționale de Contabilitate a modului de tratare contabilă a operațiunilor legate restituirea dividendelor achitate în plus și selectarea corepondenței corecte de conturi pentru această operațiune. În ceea ce privește sistemul fiscal al Republicii Moldova, este nevoie de completarea acestuia cu interpretări exprese, clare, bazate pe logică și definiții statutare, scopul cărora ar trebui să fie eliminarea dilemelor privind operațiunile de autofinanțare a entității.

Referințe bibliografice:

1. Codul fiscal nr. 1163-XIII din 24.04.1997. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova din 08.02.2007, Ediție specială, pag.4, cu modificările și completările ulterioare;
2. Legea nr. 135 din 14.06.2007 privind societățile cu răspundere limitată. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova din 17.08.2007, Nr. 127-130, art nr. 48;

3. Legea nr. 1134 din 02.04.1997 privind societățile pe acțiuni. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova din 01.01.2008, art. Nr. 1-4;
4. Standardul Național de Contabilitate „Prezentarea situațiilor financiare” aprobat prin Ordinul Ministerului Finanțelor nr.118 din 06.08.2013. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova din 20.10.2013, nr. 177-181, art. 1224, cu modificările și completările ulterioare.
5. Standardul Național de Contabilitate „Capital propriu și datorii” aprobat prin Ordinul Ministerului Finanțelor nr.118 din 06.08.2013. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova din 20.10.2013, nr. 177-181, art. 1224, cu modificările și completările ulterioare.
6. BUCUR, V., GRAUR, A., Contabilitatea impozitelor, teorie și practică. Chișinău: ASEM, 2016. 618 p. ISBN 978-9975-75-830-7.
7. NEDERIȚA, A., APOSTU, A., Aspecte problematice privind contabilizarea și impozitarea dividendelor intermediare achitate în plus. Contabilitate și audit, 2017, nr. 4, p. 66. ISSN 1813-4408

CONVERGENȚE ȘI DIVERGENȚE PRIVIND DEPRECIEREA ACTIVELOR CONFORM IAS 36 ȘI SNC

CONVERGENCE AND DIVERGENCES ON IMPAIRMENT OF ASSETS ACCORDING TO IAS 36 AND NAS

Svetlana MIHAILA, dr., conf. univ., ASEM

e-mail: sv_mihaila@yahoo.com

Maria BUSUIOC, ASEM

e-mail: m-busuioc@mail.ru

Abstract. *The purpose of the present research is to highlight how the detection of the indices of eventual depreciation, the determination of the impairment losses according to the two standards, the accounting, the influence on the company's indicators, by using critical interpretation, analysis, and documentation.*

As a result, it has been identified with what additions comes the international standard IAS 36, what extent they resemble them, what difficulties the accountants encounter when referring to the depreciation of assets and why these should be taken into account.

Keywords: impairment of assets, surplus from revaluation, ecart, fair value less costs to sell, adjusting the accounting value.

Cuvinte cheie: deprecierea activelor, surplus din reevaluare, ecart, valoare justă minus costurile vânzării, ajustarea valorii contabile.

JEL classification M40, M41, M43

Introducere.

O dată ce activele imobilizate au fost recunoscute și incluse în evidențele contabile, pe parcursul ciclului lor de viață entitatea trebuie să recunoască scăderea valorii acestora ca urmare a amortizării acumulate și a pierderilor din depreciere, deoarece în situațiile financiare naționale cât și a celor întocmite conform IFRS, este prevăzută includerea lor la valoarea netă contabilă. Prin urmare, apare necesitatea de a determina cum se efectuează testele de depreciere, în ce situații entitatea recunoaște un activ depreciat, cum se tratează diferențele din depreciere, ce prevederi cu privire la acest aspect sunt indicate în normele naționale, dar și în tratamentul internațional IAS 36 „Deprecierea activelor”.

Deci, această temă este abordată cu *scopul* de a scoate în evidență aspectele practice de determinare și contabilizare a deprecierei activelor din perspectiva reglementărilor contabile naționale cât și IFRS, problematica aplicării prevederilor standardului internațional IAS 36 „Deprecierea activelor”, unele elemente cheie de contabilizare, precum actualizarea fluxurilor viitoare de trezorerie, tratamentul diferențelor din reevaluare, valoare recuperabilă, etc. întâlnite în cel din urmă menționat, dar care nu-și găsește aplicarea potrivit standardele naționale, în vederea precizării și contabilizării corecte a pierderii din deprecierea activelor, nivelului de convergență dintre cele doua standarde, dar și ce indicații nu au fost preluate și transpuse în SNC „Deprecierea activelor”.

Pentru a oferi răspunsuri la cele menționate anterior, autorii, prin intermediul *metodelor de analiză și sinteză*, au făcut referire la surse de informare cu referință asupra temei abordate, precum: acte normative și legislative naționale în domeniul contabilității, lucrări științifice relevante ale specialiștilor în domeniu, standarde internaționale emise de International Accounting Standards Board (IASB), consultarea site-urilor organismelor internaționale implicate în procesul

de normalizare și armonizare contabilă, ca ulterior prin uilizarea metodologiei de inducție, deducție și comparație, rezultatele obținute să fie concretizate în prezentul articol.

Determinarea corectă a valorii de bilanț a activelor este primordială, prin aceasta contabilul trebuie sa-și manifeste la cote maxime raționamentul profesional, deoarece pierderea din depreciere are incidență asupra multor indicatori financiari importanți, pe baza cărora se constată rentabilitatea entității, iar interpretarea greșită a rezultatelor constatate cu privire la depreciere va atrage după sine rezultate eronate, care influențează activitatea firmei în direcția greșită.

Conținutul de bază.

Pornind de la prevederile SNC „Prezentarea situațiilor financiare”, entitatea la data raportării trebuie să prezinte în situațiile sale financiare activele la valoarea lor contabilă diminuată cu amortizarea și orice pierdere din depreciere, prin urmare apare necesitatea de a determina în prealabil mărimea amortizării și existența indicilor de depreciere. În conformitate cu aceasta, entitatea ca bază de referință se va ghida la precizarea existenței unei pierderi din depreciere, în special de SNC „Deprecierea activelor” și IAS 36 „Deprecierea activelor”, în funcție după care sistem aceasta ține evidența contabilă.

Conform prevederilor ambelor standarde de contabilitate, entitatea, la sfârșitul fiecărui exercițiu financiar trebuie să stabilească dacă există indici ai deprecierei activelor, în situația în care se confirmă acest fapt, urmează să se determine pierderea din depreciere. Acești indici pot rezulta după cum reiese din figura 1. Desigur că, acestea sunt unele din posibilele cauze interne și externe de depreciere aferente sursei de a indicilor. Entitatea poate recunoaște și altele, din categoria celor 2 surse.

Figura 1. Indicii deprecierei activelor după surse de proveniență

Sursa: elaborat de autori după [1, pct.9, 10] și [2, pct.12]

În situația constatării prezenței indicilor precum că activul și-a pierdut din valoare, entitatea porcede la determinarea pierderii din depreciere. Dacă ar fi să efectuăm o comparație asupra celor menționate în standarde, atunci putem spune că există o anumită distincție între acestea (figura 2), deoarece, conform SNC „Deprecierea activelor”- **pierderea din depreciere** reprezintă „diferența cu care valoarea contabilă depășește valoarea justă minus costurile de vânzare a unui activ sau a unui grup de active” [1, pct.5], iar potrivit IAS 36 aceasta reprezintă „valoarea cu care valoarea contabilă a unui activ sau a unei unități generatoare de numerar depășește valoarea sa recuperabilă”

[2, pct.6]. Același standard menționează că, valoarea recuperabilă este „cea mai mare valoare dintre valoarea justă a activului/ unitate generatoare de numerar și valoarea sa de utilizare” [2, pct. 6].

Observăm deci că, atunci când se utilizează IAS 36, nu este suficient la determinarea deprecierei doar informația cu privire la valoarea justă minus costurile de vânzare, ci mai apar 2 componente ce stau la baza identificării pierderii din depreciere, valoarea de utilizare, pe care entitatea are obligația de a o determina, precum și valoarea recuperabilă. Prin umare, diferența rezultată din compararea valorii contabile cu cea de depreciere și reprezintă pierderea din depreciere.

Potrivit economiștilor se ia în calcul valoarea justă minus costurile asociate cedării „deoarece, dacă avantajele utilizării unui mijloc fix (activ) sunt mai mari decât cele eferente vânzării, o entitate va utiliza în continuare mijlocul fix (activ). În situația inversă, când încasările din vânzare sunt mari decât avantajele utilizării, logic este ca entitatea să cedeze mijlocul fix” [4, p.174].

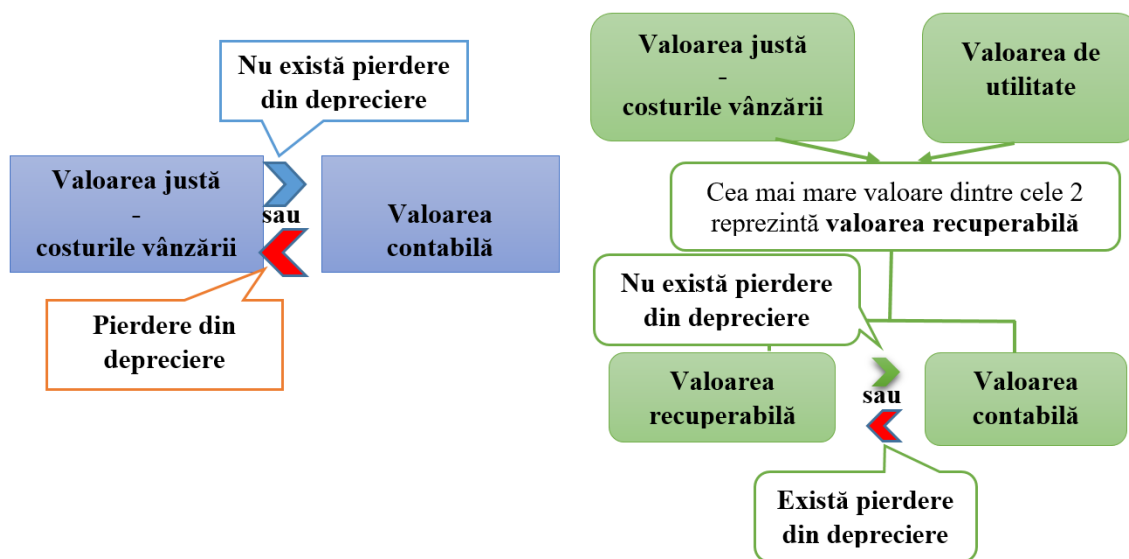

Figura 2. Analiza comparativă a modului de determinare a pierderii din depreciere conform SNC și IAS 36

Sursa: elaborat de autori după [1] și [2]

În continuare, propunem un exemplu practic la figura 2, de determinare a pierderii din depreciere. Se cunosc următoarele informații privind două active (tabelul 1).

Tabelul 1. Analiza comparativă a precizării pierderii din depreciere: SNC vs IAS 36

date convenționale, u.m.

Conform SNC			Conform IAS 36				
Valoarea justă – costurile vânzării	Valoarea contabilă	Comentarii	Valoarea justă-cheltuieli de vânzare	Valoarea de utilitate	Valoarea recuperabilă	Valoarea contabilă	Comentarii
300.000	320.000	Nu există depreciere	300.000	330.000	330.000	320.000	Nu există depreciere
290.000	310.000	Există pierdere din depreciere de 20.000 u.m. Se va contabiliza la 290.000 u.m	290.000	300.000	300.000	310.000	Există o depreciere de 10.000 u.m. Valoarea contabilă nouă- 300.000 u.m

Sursa: elaborat de autori

Putem menționa, că procedură de determinare a pierderii din depreciere oferită de IAS 36 este mult mai sofisticată, se necesită luarea în calcul a mai multor elemente, ce îngreunează procesul. Spre exemplu, valoarea de utilizare, care nu are o noțiune corespunzătoare în normele naționale, sau valoarea actualizată a fluxurilor de trezorerie preconizate a fi obținute de la un activ, pentru care se utilizează la determinare o anumită rată de actualizare stabilită de entitate precum și previziunile ce țin de fluxurile viitoare de trezorerie, din componența cărora mereu se exclud cele ce țin de finanțarea activului. Nemaivorbind de problemele legate de identificarea acestei rate de actualizare, care se bazează pe evaluările curente efectuate pe piață, pentru stabilirea modificării în timp a valorii banilor, sau folosirea altor substituenți precum rata marginală de împrumut a entității, costul mediu ponderat al capitalului acesteia, etc. după cum prevede IAS 36. Aceste elemente dificil de determinat, în ce măsură î-și găsesc oare ele locul în contabilitatea IMM-urilor (Întreprinderi Mici și Mijlocii)? Se respectă oare ele întocmai?

Cu referire la inexistența în SNC a valorii de recuperare, dar și a simplificării modului de determinare a pierderii din depreciere, economiștii autohtoni precum Bucur V. și Ionița V., sunt de părere că „nu sa acceptat termenul „valoare recuperabilă” din cauza neaplicării valorii de utilizare, care după conținutul său economic și metodele de calculare, este prea sofisticată, prea teoretică, nu întotdeauna precisă, exactă” [3, p.39].

Valoarea justă minus costurile de vânzare poate fi determinată fie în baza prețului stabilit între părți și indicat în contractul de vânzare-cumpărare, în lipsa acestuia se recurge la informația oferită de pe piața activă (licitație), sau în temeiul unor informații credibile, ce ajută entitatea să determine valoarea activului care ar fi posibilă de obținut, pentru care se va ține cont de prevederile IFRS 13 „Evaluarea la valoarea justă”.

Totuși, chiar dacă nu există indici ai deprecierei, entitatea are obligația potrivit ambelor standarde să supună testului deprecierei [1, pct. 12] și [2, pct.10]:

- fondul comercial dobândit dintr-o combinație de întreprinderi.
- imobilizările necorporale ce au durate de viață utile nedeterminate și imobilizările necorporale care nu sunt disponibile pentru utilizare.

Specialiștii în domeniu au recurs la deprecierea fondului comercial, și includerea unor astfel de prevederi în standarde, ca reacție la scandalurile contabile iscate în 2000-2001, întrucât multe firme și-au umflat artificial bilanțurile prin raportarea valorilor excesive ale acestuia, manipulare cu informații, ceea ce a determinat modificarea standardelor contabile, prin raportarea la nivel realist a fondului comercial, ca urmare a determinării și calculării deprecierei valorii acestuia [5]. Tot cu privire la acest aspect, membrii ACCA (*Association of Chartered Certified Accountants*), menționează că „această cerință asigură faptul ca fondul comercial să nu fie supraestimat în situațiile financiare ale întreprinderii” [6]. Contradictoriu este opinia profesorului din România, Tabără N. „deprecierea de active sunt, împreună cu provizioanele, instrumente privilegiate de manipulare a costurilor, deoarece estimarea pierderii de valoare a unui activ este pentru o mare parte a specialiștilor subiectivă” [7, p.144]. Putem menționa că raționamentul profesional al contabilului este cel care determină așa zisa manipulare a informației contabile.

Activele necorporale cu durată de viață incertă se testează anual la depreciere, deoarece pentru ele nu se calculează amortizarea, iar în cazul celor care nu sunt disponibile pentru utilizare: deoarece acestea nefiind puse în folosință, este mai nesigur pentru entitatea dacă acesta îi va aduce beneficii ulterioare după punerea funcțiune, în vederea recuperării valorii contabile, sau nu.

Tehnic, pierderea din depreciere poate fi contabilizată prin 2 metode, prevăzute de SNC [1, pct.24, 25]:

- la valoarea contabilă (figura 3)
- la valoarea reevaluată (figura 4)

Pentru Republica Moldova, specific în mare parte este contabilizarea pierderii din depreciere la valoarea contabilă (cost), pentru care în cazul acestei metode, entitatea poate constitui un provizion destinat acoperirii pierderilor. Astfel că, la încheierea exercițiului financiar înainte de a se completa bilanțul contabil, soldul contului de activ obținut se va diminua cu suma provizionului constituit aferent acestuia, diferența rezultată se prezintă respectiv în bilanț. În cazul neconstituirii acestui provizion, suma pierderii din depreciere afectează direct valoarea contabilă a activului, diminuând-o.

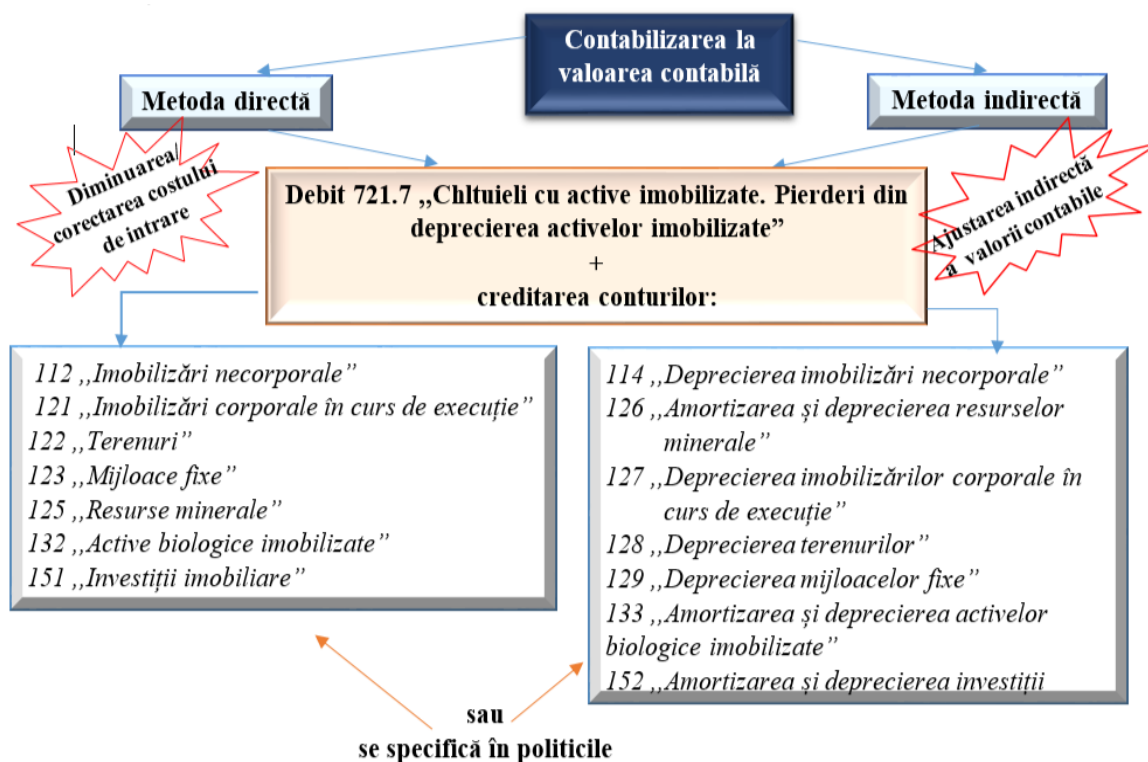

Figura 3. Înregistrarea pierderii din depreciere, după metoda de evaluare la valoarea contabilă

Sursa: elaborat de autori

Propunem în acest sens următorul exemplu. La sfârșitul exercițiului financiar N+2, entitatea constată indici ai deprecierei unui mijloc de transport, pentru aceasta se prezintă următoarele informații: costul de intrare- 82.000 lei, durata utilă de funcționare stabilită în anul N-2 era de 4 ani, amortizarea acumulată în anul N+2 este de 41.000. În conformitate cu condițiile pieței, aceasta estimează prețul de vânzare al mijlocului la 42.000 lei, iar cheltuielile angajate sunt în mărime de 2.500 lei. Entitatea stipulează în politicile contabile, că aplică metoda liniară de amortizare, evaluarea ulterioară se efectuează la valoarea contabilă, iar eventualele pierderi din depreciere se contabilizează conform metodei directe.

Conform datelor, la sfârșitul exercițiului financiar entitatea va recunoaște o pierdere din depreciere în valoare de 1.500 lei. $1.500 = (82.000 - 41.000) - (42.000 - 2.500)$, prin urmare Valoarea contabilă depășește valoarea justă minus costurile vânzării cu 1.500 lei. Înregistrarea contabilă va fi:

Debit 7217 Cheltuieli cu active imobilizate. Pierderi din deprecierea activelor	1 500 lei
Credit 1234 Mijloace fixe. Mijloace de transport	1 500 lei

În cazul în care nu este posibilă determinarea pierderii din depreciere pentru un activ individual, acesta gererând fluxuri de numerar ce sunt dependente și de alte active, entitatea poate să o determine plecând de la cel mai mic grup de active, în care se include și activul examinat, potrivit SNC [1, pct.15], însă dacă e să vizăm IAS 36, atunci, aceasta se găsește sub noțiunea de noțiunea de unitate generatoare de numerar [2, pct.22]. Ambele standarde, prevăd că atunci când depreciem un grup de active/ unitate generatoare de numerar, entitatea obligatoriu trebuie să ia în calcul dacă, se include sau nu fondul comercial, deoarece în această situație se prezintă anumite particularități, și anume:

1. Mai întâi de toate, valoarea contabilă a fondului comercial se reduce la zero, deoarece pierderea din depreciere trebuie alocată în primul rând fondului comercial.
2. Apoi, suma rămasă a pierderii din depreciere se alocă între toate celelalte active, proporțional valorii contabile.

În continuare, propunem un exemplu de repartizare și contabilizare a pierderii din depreciere, în cazul unui grup de active.

Entitatea a achiziționat la începutul perioadei de gestiune o filială a magazinului X, care include: fondul comercial, clădirea, licența pentru activitate, echipamentul tehnic. La încheierea exercițiului financiar valoarea contabilă a grupului de active se prezintă astfel: fondul comercial- 250 000 lei, clădirea – 500 000 lei, licența pentru activitate – 20 000 lei, echipamentul tehnic – 1 100 000 lei. Valoarea justă minus costurile minus costurile de vânzare ale activului a fost stabilită la -1 450 000 lei. Conform politicilor contabile, entitatea utilizează ca metodă de evaluare după recunoaștere, metoda la valoarea contabilă, iar pierderile se contabilizează într-un cont distinct.

Tabelul 2. Determinarea și repartizarea pierderii din depreciere pe grup de active

Componentele grupului de active	Valoarea contabilă până la depreciere (lei)	Coefficientul de repartizare (k)	Pierdere din depreciere (lei)	Valoarea contabilă după depreciere (lei)
Fond comercial	250 000	-	(250 000)	-
Clădirea	500 000	0,1049383	(52 469)	447 531
Licența pentru activitate	20 000		(2 099)	17 901
Echipament tehnic	1 100 000		(115 432)	984 568
Total	1 870 000		420 000	1 450 000

Sursa: elaborat de autori

1. Entitatea constată pierderea din depreciere în valoare de 420 000 (1 870 000 – 1 450 000)
2. Se reduce valoarea contabilă a fondului comercial la zero
3. Alocarea sumei rămase din depreciere asupra valorii contabile a celorlalte active

$$k = \frac{170\,000}{1\,620\,000} = 0,1049383$$

Înregistrările contabile aferente pierderii din depreciere se prezintă în tabelul următor:

Tabelul 3. Înregistrările contabile aferente pierderii din depreciere

Componentele grupului de active	Suma (lei)	Corespondența conturilor	
		Debit	Credit
Fond comercial	250 000	721.7	114
Clădirea	52 469	721.7	129.1
Licența pentru activitate	2 099	721.7	114
Echipament tehnic	115 432	721.7	129.2

Sursa: elaborat de autori

Cum s-a menționat anterior, specific în cazul dat pentru IAS 36 „Deprecierea activelor” este valoarea de utilitate, iar una din particularitățile raportării conform IFRS este rata de actualizare. Deci, atunci când utilizăm IAS 36 la determinarea valorii depreciate a activelor, neapărat trebuie să ținem cont și de actualizarea fluxurilor viitoare de trezorerie aferente activului sau unității generatoare de numer. De obicei, rata de actualizare se determină ca rata medie a dobânzilor bancare prezente la moment pe piață. Aceasta se efectuează pentru a determina modificarea în timp a valorii banilor, și incidența pe care o are acesta asupra activelor.

La cele menționate mai sus, propunem un exemplu practic. *Entitatea dorește să vadă, dacă este depreciat utilajul de transmisie, și în ce măsură. Pentru aceasta se prezintă următoarele informații: valoarea contabilă – 370 000 lei, valoarea reziduală – 31 000 lei, amortizarea acumulată – 117 000 lei, durata de funcționare utilă rămasă este de 5 ani, se estimează că valoarea fluxurilor viitoare de numerar din exploatarea continuă a utilajului este de 42 000 lei, rata de actualizare – 5%, valoarea justă – 170 000 lei iar cheltuielile angajate cu vânzarea în valoare de 4 500 lei. Conform politicii contabile, pierderea din depreciere se contabilizează într-un cont distinct.*

Mai întâi se va determina valoarea contabilă netă (VCN):

$$VCN = 370\,000 - 117\,000 = 253\,000 \text{ lei}$$

$$\begin{aligned} \text{Valoarea de actualizare (VA)} &= \frac{42\,000}{(1 + 5\%)^1} + \frac{42\,000}{(1 + 5\%)^2} + \dots + \frac{42\,000}{(1 + 5\%)^5} + \frac{31\,000}{(1 + 5\%)^5} \\ &= 206\,127 \text{ lei} \end{aligned}$$

Se determină valoarea recuperabilă ca cea mai mare valoare dintre: Valoarea justă diminuată cu costurile vânzării și VA, apoi se compară cu VCN,

170 000 – 4 500 = 155 500 < 206 127 (VA), prin urmare este mai rentabil să se păstreze utilajul de transmisie, decât să se vândă, deoarece, valoarea recuperabilă este de 206 127 lei. Deoarece, VA < VCN, rezultă că avem o pierdere din depreciere în valoare de 46 873 lei (253 000 – 206 127).

Debit 7217 Cheltuieli cu active imobilizate. Pierderi din deprecierea activelor 46 873 lei
Credit 1291 Mijloace fixe. Utilaj de transmisie 46 873 lei

Făcând referire la cele specificate mai devreme, în afară de contabilizarea pierderilor din depreciere la valoarea contabilă, se poate de aplicat și metoda reevaluării, doar că entitatea trebuie să stipuleze metoda aleasă în politicile sale contabile. Spre deosebire de contabilizarea pierderilor la valoarea contabilă, conform celei din urmă metode apare o nuanță nouă, ecartul (surplus) din reevaluare. Acesta este un subcont distinct, care î-și găsește locul conform IAS 36 la „Alte elemente ale rezultatului global” subcontul „Surplus din reevaluare”, iar conform SNC „Deprecierea activelor” la contul 343 „Alte elemente de capital propriu” subcontul „Ecart din reevaluare”. Acest ecart/ surplus din reevaluare este destinat generalizării informațiilor privind modificările pierderilor din depreciere, în cazul când acesta conduce la creșterea elementelor de capital propriu, la scăderea acestora prin debitarea concomitentă a contului de alte cheltuieli curente cu condiția ca ecartul din reevaluare să nu fie coborât sub valoarea zero, sau prin creșterea veniturilor din alte activități.

Atunci când se folosește această metodă, conform studiilor, pentru realizarea cât mai corectă a contabilizării pierderilor din deprecierea activelor, se va utiliza evidența analitică a diferențelor pe fiecare activ separat. Această evidență se poate ține într-un borderou de evidență a diferențelor din reevaluarea imobilizărilor și a pierderilor din deprecierea acestora [3, p.48].

De exemplu, diferența pozitivă din reevaluarea avionului Airbus A310, în cazul aplicării IAS 36: contul - Credit „Alte elemente ale rezultatului global” subcontul „Surplus din reevaluare” analitic „Airbus A310” – 9 500 lei (reevaluarea s-a efectuat pentru prima dată).

Ca și în cazul evaluării la valoarea contabilă, și în această situație entitatea are posibilitatea să aleagă ce cont să crediteze atunci când constată pierdere din depreciere, figura 4.

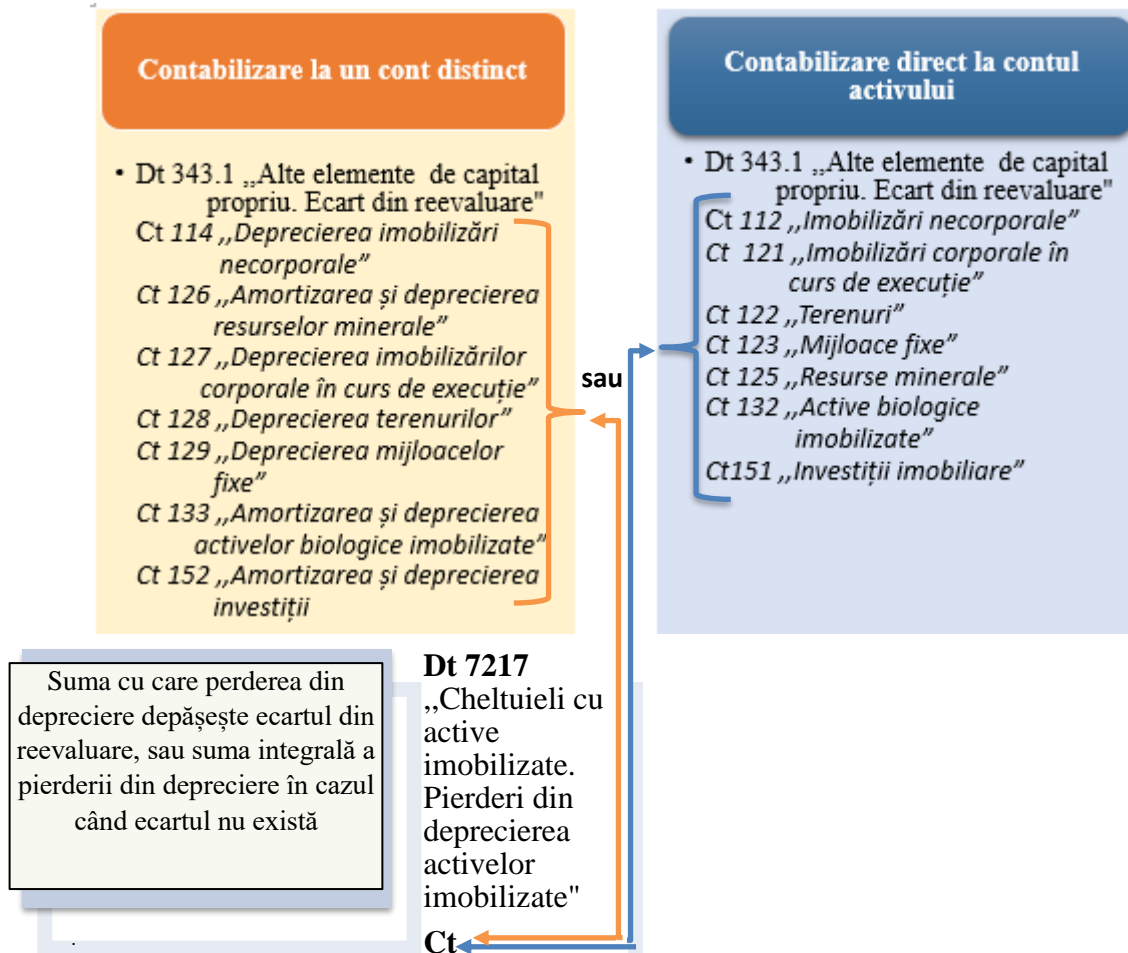

Figura 4. Contabilizarea pierderilor din depreciere a activelor conform SNC

Sursa: elaborat de autori

În continuare cele sus menționate, v-om da un exemplu. Entitatea deține un program informatic, iar la sfârșitul exercițiului financiar constată următoarele date: noua valoare reevaluată constatată – 52 500 lei, ecartul din reevaluare –2 500 lei, amortizarea acumulată – 20 000 lei, valoarea justă minus costurile vânzării – 21 000 lei, iar durata utilă de funcționare rămasă este de 3 ani. Conform politicilor contabile, diferența se contabilizează la un subcont distinct.

Prin urmare, entitatea va recunoaște atât o pierdere din depreciere în sumă de 11 500 lei cât și o cheltuială de 9 000 lei. Valoarea totală a deprecierei = 11 500, (52 500 – 20 000 – 21 000).

Debit 7217 Cheltuieli cu active imobilizate. Pierderi din deprecierea activelor 9 000 lei

Debit 3431 Alte elemente de capital propriu. Ecart din reevaluare, 2 500 lei (în limita acestuia)

Credit 1141 Deprecierea imobilizărilor necorporale. Program informatic 11 500 lei

Deoarece ambele standarde menționează faptul că la fiecare dată de raportare financiară entitățile trebuie să determine dacă există sau nu, noi indici ai deprecierei, au crescut ori poate s-

au diminuat, în cazul IAS 36, entitatea obligatoriu trebuie să estimeze valoarea recuperabilă a activului [2, pct.110].

Spre deosebire de SNC „Deprecierea activelor”, standardul internațional menționează un indice suplimentar, și anume cel legat de diminuarea ratelor dobânzilor sau alte rate de randament pe piață, deoarece acestea pot afecta rata de actualizare ce se utilizează la calcularea valorii de utilitate a activului, influențând astfel valoarea recuperabilă a acestuia [2, pct. 111]. Conform atât SNC, cât și IAS 36, entitatea este obligată să reiea pierderea din depreciere a activelor în limita valorii contabile ale acestora, considerată până la prima pierdere din depreciere [1, pct. 34] și [2, pct.117], se respectă în acest sens principiul prudenței, care interzice de a se majora valoarea de înregistrare a activelor depreciate, deoarece acesta se recunoaște ca profit atunci când activul se vinde, sau ca majorare a rezervei din reevaluare/ ecart, atunci când se aplică reevaluarea. Reluarea pierderii de depreciere se contabilizează în funcție de metoda evaluării ulterioare aplicate. Și aici se prezintă anumite particularități, deoarece dacă activul este prezentat în bilanț la valoarea contabilă (la cost) atunci, reluarea pierderii se va contabiliza la venituri și respectiv va fi inclusă în situația de profit și pierdere, deoarece se va înregistra ca corectare a valorii mijlocului fix și concomitent ca majorare a veniturilor curente, însă dacă acesta se prezintă la valoarea reevaluată conform IAS 16 „Active imobilizate” [pct.39-40], atunci acesta întâi de toate va afecta eventualul subcont „Surplus din reevaluare” (IAS 36)/ „ecart din reevaluare” (SNC). Atunci când se reia o pierdere din depreciere, obligatoriu se revizuieste și se ajustează corespunzător noua valoare a activului precum și valoarea amortizabilă, după cum se observă și în exemplele de mai jos.

Entitatea achiziționează un echipament la valoarea de 950 000 lei, durata utilă de funcționare – 7 ani, metoda liniară. Conform politicii contabile, aceasta reevaluează imobilizările la valoarea reevaluată după IAS 16, diferențele se înregistrează la un cont distinct. Pe parcursul duratei sale de viață s-au înregistrat următoarele:

În anul N+2, valoarea justă minus costurile de vânzare- 730 000 lei, valoarea de utilitate – 760 000 lei (VU).

Amortizarea acumulată: $950\ 000 / 7\ ani * 2\ ani = 271\ 429$, valoarea contabilă (VC)= $950\ 000 - 271\ 429$, $VC=678\ 571\ lei < 760\ 000\ (VU)$, prin urmare valoarea recuperabilă (VR) = $760\ 000\ lei$, fiind mai mare ca VC – constatăm o creștere a altor elemente ale capitalului propriu de $81\ 429\ lei$.

Prin urmare la 31.12.N+2, entitatea va contabiliza

Dt 129 Deprecierea mijloacelor fixe	81 429 lei
Credit 3431 Alte elemente de capital propriu. Surplus din reevaluare	81 429 lei

(recunoașterea creșterii altor elemente ale capitalului propriu)

În anul N+4, valoarea justă minus costurile vânzării – 372 000 lei, VU – 372 200 lei, reiese că VR este de 372 200 lei. Amortizarea acumulată: $760\ 000 / 5\ ani * 2\ ani = 304\ 000\ lei$, $VC = 760\ 000 - 304\ 000 = 456\ 000\ lei$, prin urmare $VC > VR$, se recunoaște o pierdere din depreciere de $83\ 800\ lei$ ($456\ 000 - 372\ 000$).

Prin urmare la 31.12.N+4, entitatea va contabiliza:

Dt 7217 Cheltuieli cu active imobilizate. Pierderi din deprecierea activelor	2 371 lei
Dt 3431 Alte elemente de capital propriu. Surplus din reevaluare	0 (81 429 lei)
Ct 1291 Deprecierea mijloacelor fixe	83 800 lei

Se respectă principiul prudenței, deoarece pierderea din depreciere este mai mare ca surplusul din reevaluare înregistrat anterior, cel din urmă se va debita până la valoarea 0, restul sumei pentru a acoperi integral pierderea se va lua din contul cheltuielilor pentru pierderea din

deprecierea activelor. Observăm că se schimbă și noua valoare a echipamentului pentru care se va recalcula amortizarea și VC.

În anul N+6, valoarea justă minus costurile vânzării – 347 000 lei, VU – 350 000 lei, prin urmare VR va fi de 350 000 lei. Amortizarea acumulată: $372\ 200 / 3 \text{ ani} * 2 \text{ ani} = 248\ 133 \text{ lei}$, VC = 124 067 lei, deoarece VC < VR rezultă că reluăm o pierdere din depreciere în mărime de 255 933 lei (350 000 – 124 067).

Prin urmare la 31.12.N+6, entitatea va contabiliza:

Dt 1291 Deprecierea mijloacelor fixe	225 933 lei
Ct 3431 Alte elemente de capital propriu. Surplus din reevaluare	81 429 lei
Ct 6216 Venituri din operațiuni cu active imobilizate. Venituri din reluarea pierderilor din deprecierea activelor imobilizate	144 504 lei

În anul N+6, entitatea va recunoaște un surplus ca urmare a reevaluării echipamentului pentru depreciere. În primul rând, o parte din acesta (81 429 lei) va fi alocată pentru acoperirea pierderii din depreciere constatată în anul N+4, se va reface rezerva din reevaluare, și doar apoi restul sumei rămase (144 504 lei) va fi recunoscută ca venituri curente.

Tot cu referire la acest aspect, în unele țări surplusul rezultat din reevaluarea activelor imobilizate poate fi utilizat la decizia conducerii entității, astfel Rusia îl reflectă la majorarea capitalului suplimentar, în Spania, după 3 ani poate fi redirecționat la creșterea capitalului acționar, iar în Elveția în cazul în care entitățile au înregistrat pierderi peste 50% din mărimea totală a capitalului și a rezervelor, acestea au dreptul ca surplusul din reevaluare să-l atribuie la creșterea capitalului acționar, în cazul deceptării sau comercializării activelor. [3, p.47].

Să vedem deci, cum se alocă reluarea unei pierderi din depreciere pentru un grup de active.

Presupunem că pentru exemplul anterior, în anul N+1 entitatea a înregistrat o reluare a pierderii din depreciere pentru grupul dat de active în valoare de 935 000 lei, durata utilă de funcționare se calculează prin metoda liniară, pentru clădire – 10 ani, licență – 5 ani, echipament – 7 ani. Conform politicilor contabile, entitatea utilizează ca metodă de evaluare după recunoaștere, metoda la valoarea contabilă, iar pierderile se contabilizează într-un cont distinct.

Tabelul 4. Determinarea reluării pierderilor din depreciere a activelor conform SNC

Comp. grupului de active	VC ce ar fi determinată dacă grupul nu ar fi fost depreciat	VC în anul N	VC în anul N+1	Cota activului în VC a grupului % N+1	Suma reluării pierderii din depreciere aferentă activului, lei	VC majorată cu suma reluării din depreciere, lei	Depășirea asupra VC, ce ar fi fost determinată dacă grupul n-ar fi fost depreciat, lei	Suma reluării pierderii din depreciere pentru activ, lei
1	2	3	4	5	6=5*935000	7	8=7-2	9=6-8
Fond comercial	250 000	-	-	-	-	-	-	-
Clădirea	500 000	447531	402 777,90	31,94	298 639	701 416,90	201 416,90	97 222,10
Licența	20 000	17901	14 320,80	1,14	10 659	24 979,80	4 979,80	5 679,20
Echipament	1 100 000	984568	843 915,40	66,92	625 702	1 469 617,40	369 617,40	256 084,60
Total	1 870 000	1450000	1261014,10	100	935 000	2 196 014,10	576 014,10	358 985,90

Sursa: elaborat de autori

VC- valoare contabilă

Determinarea amortizării acumulate și a valorii contabile în anul N+1, sa calculat în felul următor:

Amortizare acumulată	Valoarea contabilă an N+1
Clădire: $447\,531 / 10 \text{ ani} \times 1 \text{ an} = 44\,753,10$	$447\,531 - 44\,753,10 = 402\,777,90$

Similar se procedează și pentru restul activelor.

Conform standardelor, deprecierea fondului comercial nu poate fi reluată, deoarece pentru acesta nu se va calcula valoarea contabilă. Totodată în exemplu sa ținut cont și de prevederile [1, pct. 34] și [2, pct.117], precum că reluarea pierderii din depreciere nu trebuie să depășească valoarea pe care activele o aveau dacă anterior nu ar fi fost depreciate (coloana 2), astfel că surplusul se va recunoaște ca venituri din operațiuni cu active imobilizante din perioada de gestiune și va corecta valoarea activelor, deoarece în anul N sa înregistrat pentru acest grup de active o pierdere din depreciere.

Înregistrările contabile aferente reluării pierderii din depreciere se prezintă în tabelul următor:

Tabelul 5. Înregistrările contabile aferente reluării pierderii din depreciere

Componentele grupului de active	Suma (lei)	Corespondența conturilor	
		Debit	Credit
Clădirea	97 222,10	129.1	621.6
Licența pentru activitate	5 679,20	114	621.6
Echipament tehnic	256 084,60	129.2	621.6

Sursa: elaborat de autori

Rezultate și concluzii.

Ca urmare a celor expuse anterior, se poate concluziona că aprecierea greșită a valorii depreciate a activelor poate modifica calitatea indicatorilor financiari, expus în continuare în tabelul 6.

Tabelul 6. Analiza influenței deprecierei activelor asupra indicatorilor financiari

Indicatorii financiari	Creștere	Descreștere	Nu influențează
Indicatori de rentabilitate	din cauza bazei valorice scăzute a activelor	-	-
Indicatorii de îndatorare	Din cauza bazei valorice mai scăzute a capitalurilor proprii	-	-
Marja profitului	-	deoarece scade profitul	-
Capitalurile proprii ale acționarilor	-	scad	-
Cheltuieli viitoare cu amortizarea	-	reduse, dar care au ca efect creșterea profitabilității viitoare a entității	-
Profitabilitate viitoare	Crescută	-	-
Fluxurile de numerar	-	-	nu sunt afectate în mod direct, totuși pierderile indicând că în viitor pot fi mai mici.

Sursa: elaborat de autori, după [9]

Deși în unele cazuri se confirmă același tratament contabil, totuși în mare parte SNC este necompletat de IAS 36 „Deprecierea activelor”, aceasta se rezumă poate la complexitatea standardului internațional. La unele prevederi precum aplicarea ca metodă de recunoaștere ulterioară la valoarea reevaluată, în SNC doar se menționează, însă cu privire la descriere face trimitere la tratamentul internațional IAS 36 și IAS 16 „Active imobilizate”. De aici și explicația existenței unui număr limitat de entități ce aplică IFRS, pentru că aceasta trebuie să-și revizuiască nu doar tehnicile și metodele de contabilizare, dar și specialiștii.

Referințe bibliografice:

1. Standardul Național de Contabilitate „Deprecierea activelor”, publicat la 31.12.2015 în Monitorul Oficial Nr. 361-369 art Nr: 2697.
2. Standardul Internațional de Contabilitate 36 „Deprecierea activelor” publicat de Ministerul Finanțelor la 14.01.2018.
3. Bucur Vasile, Ionița V. ,Cu privire la contabilitatea pierderilor din deprecierea activelor, În Analele ASEM, Chișinău, 2014. Ed. 12-a. Nr.2. p.39-49.
4. Grigori L, Lazări Liliana, Balteș Nicolaie, Contabilitatea deprecierei mijloacelor fixe în viziunea națională și internațională, În Studia Universitatis Moldaviae. Seria: Științe exacte și economice 2016 Nr.2 (92) P.170-181.
5. <https://www.investopedia.com/terms/g/goodwill-impairment.asp>
6. <https://www.accaglobal.com/hk/en/student/exam-support-resources/professional-exams-study-resources/strategic-business-reporting/technical-articles/impairment-goodwill.html>
7. Tabără N., Sisteme contabile contemporane, În Tipo Moldova, Iași, 2013, p.455.
8. Planul general de conturi contabile. www.gov.mf.md
9. Curs IAS/ IFRS în contabilitatea curentă; <https://ru.scribd.com/doc/48557261/Curs-Ias-Ifrs>

IMPACTUL CONTABILITĂȚII CREATIVE ASUPRA PERFORMANȚEI FINANCIARE A ENTITĂȚII

THE IMPACT OF CREATIVE ACCOUNTING ON THE FINANCIAL PERFORMANCE OF THE ENTITY

Svetlana MIHAILA, dr., conf. univ., ASEM

e-mail: sv_mihaila@yahoo.com

Valeria TAMAȘCIUC, ASEM

e-mail: tamasciucvaleria@gmail.com

Abstract. *Accounting science is like a living organism - evolving. And with its evolution, accounting has various forms of manifestation: financial accounting, managerial accounting, state accounting, fiscal accounting, etc. But globalization does not delay to impress this field. In the face of massive competition on the market, managers must do their best to present to the users of the accounting information the desired picture of the business. It is the crucial moment when accountants, seen on the market as the most deprived of imagination, bring a new concept in the field of accounting - creative accounting. It is about the kind of absolutely necessary activity that comes to answer the accounting challenges by manipulating some information in the financial reports. The aim of the paper is to present the main motives and factors for the apparition of creative accounting, as well as the most common techniques, the processes that impact on the measurement of the accounting result, and, of course, the measures that have to be taken in order to limit this activity and to minimize creative accounting practices.*

Cuvinte cheie: contabilitate creativă, impact, performanță financiară.

JEL classification M40, M41

Introducere.

Situația financiară a fost și continuă să fie oglinda fiecărei companii, reprezentând, cu întâietate principalul mijloc prin intermediul căruia sunt prezentate informațiile despre poziția financiară, succesul sau, uneori, insuccesul întreprinderii, atât grupurilor de interes intern, cât și celor de interes extern, care iau diverse decizii în baza unor astfel de informații.

În conformitate cu principiile contabilității (principiul prudenței, principiul contabilității de angajamente, principiul intangibilității, principiul necompensării, principiul evaluării separate a elementelor de activ și pasiv, etc) , se presupune că informațiile prezentate în documentele financiare trebuie să fie corecte și fiabile.

Cu toate acestea, companiile din prezent recurg din ce în ce mai des la situațiile financiare manipulate, pentru a prezenta o imagine mai atractivă a întreprinderii, în scopul atragerii a cât mai mulți investitori și, desigur, clienți. Tocmai din acest motiv, apare conceptul de contabilitate creativă – cu alte cuvinte, procesul de denaturare a informațiilor financiare, în cadrul cărora prezumțiile de exactitate și fiabilitate lasă loc contestării.

Scopul acestei cercetări constă în investigarea aspectelor teoretice și practice ale contabilității creative, în vederea identificării actualului context aferent temei dar și pentru a formula concluziile legate de subiectul cercetării. Pentru atingerea scopului au fost stabilite următoarele obiective:

- identificarea principalilor factori și a motivelor care au stat la baza apariției contabilității creative;
- realizarea unei distincții clare între contabilitatea creativă și fraudă fiscală;
- studierea consecințelor utilizării iraționale a contabilității creative, prin prisma unor exemple de companii care au falimentat din cauza managerilor care au folosit excesiv această tehnică.

Utilizarea metodelor de analiză și sinteză a surselor de informare, cum ar fi: actele legislative și normative ale Republicii Moldova în domeniul contabilității, care vizează în mod direct subiectul cercetat, precum și activitatea specialiștilor contabili, cercetările științifice și alte surse, a făcut posibilă evidențierea principalelor cauze și consecințe ale acestui fenomen, dar și sublinierea problematilor subiectelor abordate. În plus, metoda comparației a condiționat realizarea distincției între contabilitatea creativă și fraudă fiscală. Investigațiile au fost realizate în baza lucrărilor specialiștilor în domeniu, dar și în baza articolelor ce vizează scandalurile contabile legate de companii de renume ce au recurs la utilizarea contabilității creative.

Conținut de bază.

În literatura de specialitate nu există un consens în ceea ce privește noțiunea de contabilitate creativă care, deși utilizată destul de frecvent, încă mai trezește contradicții. De-a lungul timpului, economiști, analiști economici și contabili, s-au expus pe marginea subiectului respectiv, fiecare venind pe câmpul contabilității creative cu propria definiție. În figura de mai jos, se poate observa viziunea diferitor autori asupra contabilității creative.

Figura 1. Abordări ale contabilității creative

Sursa: elaborat de autori

Există, diverse abordări, majoritatea pornind însă, de la ideea că conceptul de contabilitate creativă se utilizează preponderent pentru ameliorarea imaginilor contabile, manipulându-se, în limitele admisibile, anumite informații. Pentru a oferi totuși o definiție clară noțiunii de contabilitate creativă, o abordare mai generală ar fi că:

Contabilitatea creativă reprezintă procesul prin care, datorită existenței unor breșe în reguli, se manipulează informația contabilă și, profitând de flexibilitate, se aleg acele metode de măsurare și informare ce permit transformarea documentelor de sinteză din ceea ce ele ar trebui să fie în ceea ce managerii doresc [6, p.14].

Iată de ce, i se mai spune *arta de a falsifica, arta de truca un bilanț, arta de a calcula beneficiile, arta de a crea provizioane, etc.*

Deoarece anterior s-a menționat că există diverse abordări ale contabilității creative, tindem să menționăm că există și o serie de termeni echivalenți ai contabilității creative, denumirea variind de la o țară la alta. Astfel, în Germania i se mai spune *înșelătorie* sau *artistică a bilanțului*, în Marea Britanie se vorbește despre *contabilitate de profit*, în Australia sunt răspândiți termenii precum

contabilitate manipolatoare sau chiar contabilitate sălbatică, italienii o numesc *politica de bilanț*, în timp ce elvețienii îi spun *manipularea bilanțului*.

În SUA, termenul are o circulație foarte largă, aici fiind întâlniți mai des termeni precum *cooking the books* (*gătitul cărților*), *numere fabricate* sau, uneori, și expresia *mai mult debit decât credit*. Olanda folosește același termen ca și echivalentul în limba română – *contabilitate creativă*, în timp ce economiștii din Franța optează pentru termeni precum *bricolaj*, *conturi fabricate* sau *creativitate nelimitată* [7, p.176].

A nu se confunda totuși termenul de contabilitate creativă cu fraudă fiscală, pentru că, deși sunt „fenomene” ce apar în condiții de dificultate financiară, prezintă totuși o serie de diferențe:

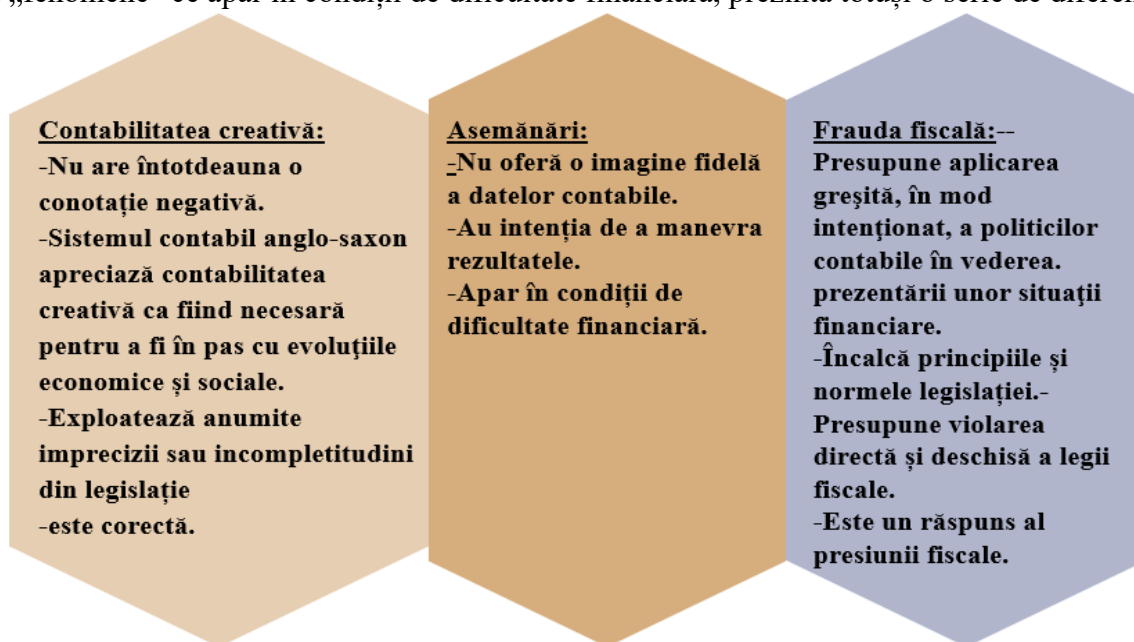

Figura 2. Asemănări și deosebiri între contabilitatea creativă și fraudă fiscală

Sursa: elaborat de autori

Din figura 2 reiese că, deși ambele – atât contabilitatea creativă cât și fraudă fiscală nu oferă o imagine fidelă a datelor, încercând cumva să manipuleze rezultatele, există o serie de detalii ce permit o clară delimitare a acestora; Prin urmare, în timp ce contabilitatea creativă nu face nimic altceva decât să profite de existența unor breșe în cadrul legilor, fiind una corectă, fraudă fiscală încalcă normele presupunând violarea directă a acestora, și neavând nici o tangență cu noțiunea de creativitate, atât de familiară contabililor creativi.

Utilizând contabilitatea creativă, managerii adoptă o poziție defensivă, refuzul companiilor de a evita un posibil eșec, recurgându-se în acest sens la ingeniozitatea și creativitatea contabililor, fiind condiționat de o serie de premise, precum [8, p.91]:

- Globalizarea
- Noile cerințe informaționale
- Noi posibilități
- Presiunea utilizatorilor de informație
- Dezvoltarea economică
- Dezvoltarea socială
- Dezvoltarea juridică
- Competitivitatea

Astfel, globalizarea afacerilor condiționează o creștere masivă a competitivității pe piață, iar odată cu această creștere, apar și noi posibilități, dar și noi cerințe. Este momentul crucial când apare în domeniul contabilității creativitatea, decizia entității de a apela la contabilitatea creativă fiind condiționată, la rândul său, de un șir de factori [9]:

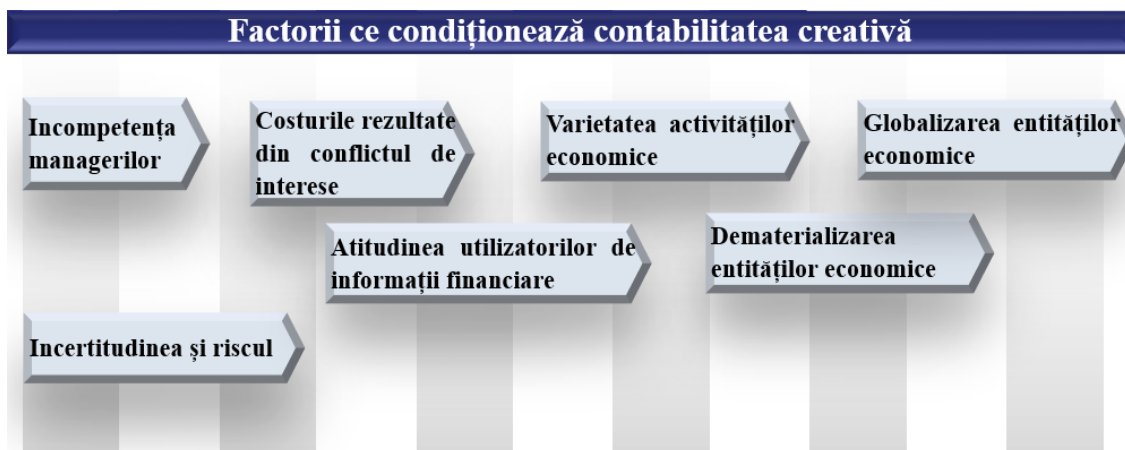

Figura 3. Influența factorilor asupra contabilității creative

Sursa: elaborat de autori

Incompetența managerilor, care destul de des se concentrează pe o serie de activități ce exclud sistemul de informare contabilă, se soldează deseori cu un rezultat financiar nesatisfăcător; Întreprinderea nu obține performanțele prestabilite, apare riscul pierderii unui șir de potențiali investitori și clienți, creditorii pot începe să micșoreze termenele de scadență, utilizatorii de informație nu mai văd acea creștere a poziției economice pe piață așteptată...toate acestea, împreună cu alți factori, condiționează întreprinderea și managerul să găsească acel contabil creativ care ar putea aplana situația în scopul amânării unor consecințe negative pentru entitate. Pentru a-și prezenta afacerea în cea mai bună lumină posibilă, companiile în frunte cu contabilii creativi folosesc diverse tehnici de manipulare a informațiilor financiare. Cele mai utilizate procedee și tehnici de contabilitate creative sunt *procedeele cu impact asupra măsurării rezultatelor, procedeele care au impact asupra prezentării situației de profit și pierderi dar și procedeele care au impact asupra prezentării bilanțului*. Preponderent însă se utilizează tehnicile contabile de majorare sau diminuare a rezultatului, prezentate mai detaliat în tabelul următor.

Tabelul 1. Tehnici contabile de majorare sau diminuare a rezultatului

Elementele	Entitatea urmărește majorarea rezultatului	Entitatea urmărește diminuarea rezultatului
<i>Cheltuieli incluse în costul de achiziție</i>	Includerea mai multor cheltuieli în costul de achiziție	Excluderea unor cheltuieli din costul de achiziție
<i>Cheltuieli privind dobânzile</i>	Capitalizarea cheltuielilor privind dobânzile	Recunoașterea dobânzilor și cheltuielilor
<i>Costuri indirecte de producție</i>	Includerea mai multor costuri în costul de producție	Excluderea unor costuri din costul de producție
<i>Stocuri de produse finite</i>	Majorarea stocului de produse finite	Diminuarea stocului de produse finite
<i>Evaluarea stocurilor</i>	Utilizarea metodei FIFO în condiții de creștere a prețurilor	Utilizarea metodei LIFO în condiții de scădere a prețurilor
<i>Vânzarea stocurilor prevăzută ca o opțiune de răscumpărare</i>	Vânzarea și răscumpărarea sunt analizate ca două operațiuni distincte	Vânzarea și răscumpărarea sunt analizate ca o operație unică

Sursa: elaborat de autori după [8, p.93]

Reiese, din cele enumerate anterior că contabilitatea creativă poate avea un impact pozitiv asupra afacerii (în dependență de scopul prestabilit), dar numai atunci când este aplicată într-un sens pozitiv și într-un domeniu minim. Dar, după cum menționa Malb Giot „*La originea sa,*

contabilitatea creativă este virtuoaasă : ea oferă contabilității mijloace care să-i permită să țină pasul cu dezvoltarea crescândă a piețelor și proliferarea produselor financiare. Problema derivă din faptul că începe să apară și să se manifeste rapid perversitatea instinctivă a oamenilor de afaceri.” - se întâmplă deci, de multe ori ca firmele să treacă granițele de minimalism, abuzând de astfel de practică; Anume în acest context, al perversității managerilor, au apărut cele mai mari scandaluri contabile, scandaluri care au luat amploare și mai mare odată cu falimentul unor afaceri cu renume mondial: WorldCom, Enron, Lehman Brothers, Tyco, etc.

Astfel, WorldCom (gigant în comunicații, care în 2002 asigura mai mult de 1/2 din traficul internet al SUA) nu a fost doar cel mai mare scandal contabil din istoria Statelor Unite, ci a fost, de asemenea, unul dintre cele mai mari falimente, revelația pe care o atinsese prin recurgerea la ”gătutul cărților” și prăbușirea bruscă afectând mult piețele financiare.

Aceasta nu a fost o fraudă sofisticată. Pentru a-și ascunde profitabilitatea în scădere, WorldCom pur și simplu a umflat venitul net și fluxul de numerar prin înregistrarea cheltuielilor ca investiții. Prin capitalizarea cheltuielilor, a exagerat profitul cu aproximativ 3 miliarde dolari în 2001 și 797 milioane dolari în T1 2002, raportând un profit de 1,4 miliarde dolari în loc de o pierdere netă.

Enron- desemnată „cea mai inovatoare companie din SUA”, timp de 6 ani, înainte de marele scandal, a creat o schemă de utilizare a vehiculelor cu destinație specială înafara bilanțului (SPV) pentru a ascunde munții de datorii; astfel, stocurile treceau în SPV în schimbul numerarului, fapt posibil datorită existenței unor mari incompletitudini în legislația SUA din acel timp.

Scandalul Enron a început în octombrie 2001, când compania și-a supraestimat beneficiul, și-a subestimat datoriile și a anunțat o pierdere trimestrială de 618 mln \$.

Și totuși, ”într-un fel, Enron este dovada perfectă a faptului că o companie se poate conforma normelor contabile, mințind investitorii în același timp”, a declarat un specialist.

Aceste două scandaluri au dat naștere unei *epidemii a neîncrederii* în rândul investitorilor americani, fapt ce îl determină pe Bush, președinte al SUA la acel moment, să adopte o nouă legislație în acest sens.

Creativitatea însă nu poate fi limitată, nici controlată. Întrucât contabilitatea creativă este însă din ce în ce mai des folosită într-un sens negativ, ducând la numeroase scandaluri contabile cu consecințe enorme, este necesar să se stabilească metode eficiente care să limiteze sau să minimizeze manipularea informațiilor financiare. Tehnicile eficiente pentru prevenirea contabilității creative includ:

- Aprecierea rezultatului contabil prin intermediul fluxului de numerar, care este mai dificil de „netezit”
- Elaborarea unui cadru contabil conceptual
- Crearea posibilității de a recurge la un organ competent pentru arbitraj sau interpretarea datelor
- Reducerea nr de prelucrări contabile permise
- Elaborarea unor reguli privind situațiile când este permisă prelucrarea contabilă
- Redactarea unor norme și principii detaliate, care să nu lase loc de interpretări
- Adaptare standardelor contabile în termeni de utilizare limitată a estimărilor
- Aplicarea sancțiunilor de către autoritățile naționale.

Concluzie.

În cercetarea „*Considerații privind impactul contabilității creative asupra calității informațiilor prezentate în situațiile financiare anuale*”, Tabără N. Și Rusu A. afirmă că „sunt necesare schimbări importante atât la nivelul reglementărilor, cât și al supravegherii contabilității pentru a satisface cerințele utilizatorilor informației contabile”, care se așteaptă ca situațiile financiare să fie prezentate într-o manieră fiabilă, obiectivă și pertinentă. Pe de altă parte,

ameliorarea cadrului contabil este insuficientă; Este importantă și asigurarea independenței profesiei contabile, iar respectarea legislației în vigoare trebuie să fie strict supravegheată de cadrul instituțional juridic. Cert este însă faptul că practicile contabilității creative nu vor dispărea decât odată cu dispariția cauzelor care le-au generat [10, p.43-44], dar cauze, după cum preabine înțelegem, la ora actuală, sunt numeroase.

Indubital, o activitate contabilă corectă, urmată de o prezentare a rapoartelor financiare într-o manieră consecventă presupune mult mai puține riscuri; totuși – se mai recurge încă la trucarea rezultatelor, dat fiind faptul că utilizatorii informației contabile sunt într-o permanentă căutare a creșterilor stabile; Drept urmare, rezultatele volatile, cu creșteri și scăderi „dramatice”, sunt adaptate prin intermediul contabilității creative exigențelor utilizatorilor, cărora li se arată o creștere ușoară, dar sigură.

Menirea profesioniștilor contabili nu este, prin urmare, deloc una simplă, geneza factorilor și premiselor apariției contabilității creative regăsindu-se în sintagma „*Imaginației trebuie să i se răspundă cu imaginație*”! Pe bună dreptate, ori globalizarea afacerilor atinge actualmente cote maxime iar contabilii, zilnic fiind puși în fața provocărilor de orice gen, caută soluții ingenioase fără a mai prioritiza uneori principiile contabilității sau standardele etice.

Referințe bibliografice:

1. K.Nasser „Creative financial accounting: its nature and use”, Practice Hall, 1993 - citat de N.Felegă și L.Malciu în „Politici și opțiuni contabile”, Ed. Economică, 2002.
2. N.Trotman „Comptabilité britannique, mod d’emploi”, Economica, Paris, 1993 - citat de N.Felegă și L.Malciu în „Politici și opțiuni contabile”, Ed. Economică, 2002.
3. Shah A.K. „Exploring the influences and constraints on creative accounting in The United Kingdom”, European Accounting Review, vol.7, nr.1, 1988
4. Citat de B.Raybaud-Turrillo și R.Teller în „Comptabilité créative”, Encyclopedie de gestion, Economica, Paris, 1996 și citat de N.Felegă și L.Malciu în „Politici și opțiuni contabile”, Ed. Economică, 2002.
5. Felegă N., Malciu L. „Politici și opțiuni contabile”, Editura Economică, București, 2002
6. Groșanu A. „Contabilitate creativă”, Editura ASE București, 2013
7. Audit Committee Newsletter, KPMG, „A brief review of creative accounting literature and its consequences in practice”, Annales Universitatis Apulensis Series Oeconomica, vol.11, nr.1, Iunie 2003, pg.176 – citat de Balaciu D., Bogdan V., Vladu A.B.
8. Mihaila S., Erhan L. „Poziționări și evoluții în contabilitatea creativă”, Analele ASEM, ediția a XIII-a. Nr.1/2015
9. Groșanu A. „Contabilitate creativă”, Editura ASE București, 2013, pg.17-20
10. Tabără N., Rusu A. „Considerații privind impactul contabilității creative asupra calității informațiilor prezentate în situațiile financiare anuale”, Audit Financiar, anul IX
11. Bunget O. C., Dumitrescu A. C., Deliu D., Măndescu I., Contribuții la definirea conceptului de contabilitate creativă, Conferința științifică internațională „Contabilitate: Provocări actuale și aspirații pentru viitor”, Editura ASEM, 2012
12. Branka Remenaric, Ivana Kenfelia, Ivo Mijoc „Creative accounting – motives, techniques and possibilities of prevention”, Ekonomski Vjesnik / Econviews, 2018, pg.193-199
13. <https://www.investopedia.com/terms/w/worldcom.asp>
14. <http://www.globalrus.ru/comments/58144/>
15. <https://www.investopedia.com/updates/enron-scandal-summary/>

EXIGENȚE PRIVIND CONTROLUL FINANCIAR ÎN CONTEXTUL IMPLEMENTĂRII IFRS DE CĂTRE ENTITĂȚILE AUTOHTONE

FINANCIAL CONTROL PARTICULARITIES IN THE CONTEXT OF THE IFRS IMPLEMENTATION BY THE LOCAL ENTITIES

Daria ROTARU, drd, ASEM

e-mail: rotaru.daria.94@gmail.com

Svetlana MIHAILA, dr., conf. univ., ASEM

e-mail: svmihaila@gmail.com

Alisie Gabriela RAVDAN, drd., USM

Abstract. *One of the most important factor of the accounting harmonization process developed at national level, which is influenced by an intense process of EU integration, represents the IFRS adoption in the Republic of Moldova. The process of accounting harmonization offers the possibility to create one economic language. The same accounting system applied in different countries is a great advantage for business environment, especially for the investment purposes. The main aim of the intensive process of the accounting globalization is ensuring transparency, fairness and comparability of the information provided by the financial-accounting system. In this connection, the main question in which the users of the accounting information are interested is "Does the financial statements present fairly the entity's financial position according to IFRS?". The answer at this question can be obtained using a properly organized financial control system, which should be adapted and modernized in order to comply with the new requirements influenced by the implementation of the IFRS by the national entities.*

Key words: harmonization of accounting, financial control, IFRS, accounting standards;

JEL classification M 40, M 41

Introducere.

În contextul internațional actual, predominant de o criză economică prelungită și de un proces intens de globalizare al afacerilor, sunt puse la încercare veridicitatea, corectitudinea și comparabilitatea informațiilor oferite de sistemul financiar-contabil utilizatorilor săi. De aceea, se impune o gestiune judicioasă a proceselor de convergență, normalizare și armonizare a contabilității naționale[1, p. 32]. Obiectivul de bază al armonizării contabile internaționale este implementarea unui sistem contabil unic omogenizat care ar permite crearea unui limbaj comun de contabilitate și raportare financiară.

De menționat că Republica Moldova și-a asumat responsabilitatea de a implementa prevederile acquis-ului comunitar prin semnarea Acordului de Asociere cu Uniunea Europeană, care a fost ratificat prin Legea nr. 112/2014, [2] și a intrat în vigoare la 01.09.2014. În conformitate cu prevederile acordului respectiv sunt prevăzute unele cerințe necesare de implementat în domeniul contabilității inclusiv *introducerea unor standarde internaționale relevante la nivel național și a unei apropieri treptate între normele Republicii Moldova și cele ale UE în domeniul contabilității și al auditului*[3, art.27, pct.b)].

Procesul de armonizare a contabilității și raportării financiare a determinat necesitatea modernizării și adaptării metodelor și procedeelelor controlului financiar, astfel încât rezultatele acestuia să confirme sau infirme, în mod general, dacă situațiile financiare prezintă fidel poziția și performanța financiară a entității în conformitate cu cerințele IFRS.

Metode de cercetare. Cercetarea științifică efectuată pe marginea temei abordate este una intradisciplinară, cu caracter fundamental, care are drept scop sistematizarea principalelor aspecte și considerații teoretice aferente procesului de modernizare a controlului financiar la nivel național, ca factor influențat de obligativitatea implementării IFRS la nivelul entităților autohtone.

Rezultate și discuții.

Actualmente, în cadrul raportului de progres privind implementarea Acordului de Asociere în domeniul contabilității poate fi inclusă elaborarea Legii contabilității și raportării financiare nr.287 din 15.12.2017 (în vigoare din 01.01.2019), care a substituit Legea contabilității nr.113 din 27.04.2007. Conform prevederilor Legii nr.287 din 15.12.2017, începînd cu 01.01.2019, obligativitatea ținerii

contabilității și întocmirii situațiilor financiare conform IFRS se răsfrînge asupra entităților de interes public [4, art.5, alin(4)]. De asemenea, potrivit art.5, alin. (11) din prezenta lege, întocmirea situațiilor financiare conform IFRS poate fi efectuată cu caracter opțional de către entitățile micro, mici, mijlocii și mari, ceea ce nu este o obligațiune dar un drept cu caracter facultativ. [4, art.5, alin(4)].

Tabelul 1. Clasificarea entităților după criteriul obligativității aplicării IFRS

Obligativitatea aplicării IFRS	
Caracter obligatoriu	Caracter facultativ
Entitățile de interes public, care includ: <ul style="list-style-type: none"> • entități ale cărei valori mobiliare sînt admise la tranzacționare pe o piață reglementată; • bancă; • asigurător (reasigurător)/societate de asigurări; organism de plasament colectiv în valori mobiliare cu personalitate juridică; • entitate mare care este întreprindere de stat sau este societate pe acțiuni în care cota statului depășește 50% din capitalul social; 	<ul style="list-style-type: none"> • entitățile micro și persoanele fizice care desfășoară activitate de întreprinzător, după înregistrarea acestora ca plătitori ai taxei pe valoare adăugată; • entitățile mici; • entitățile mijlocii și entitățile mari.

Sursa: elaborat de autor în baza Legii contabilității și raportării financiare nr.287 din 15.12.2017 [4, art.5]

În urma implementării noilor prevederi impuse de armonizarea cu IFRS, apare necesitatea evaluării și confirmării corectitudinii prezentării situațiilor financiare întocmite conform IFRS care poate fi efectuată prin intermediul unui *control financiar* adecvat.

Delimitarea tipurilor de control

Identificarea locului controlului financiar și interacțiunea acestuia cu alte tipuri de control permite reliefaarea obiectivelor și sarcinilor specifice anume controlului financiar. Astfel, scopul prezentei cercetări este compararea conceptelor de control financiar public intern, audit intern, control intern, control financiar, control de gestiune în vederea determinării scopurilor și obiectivelor specifice controlului financiar.

În Republica Moldova, conceptul de control financiar în sectorul public este reglementat prin Legea Nr. 229 din 23.09.2010 privind *controlul financiar public intern*. Conform prezentei legi, noțiunea de control financiar public intern reprezintă *sistem general și consolidat instituit în sectorul public, format din controlul intern managerial, auditul intern și armonizarea centralizată a acestora, avînd scopul de a promova gestionarea entităților publice conform principiilor buneii guvernări* [5]. Controlul financiar public intern are ca scop verificarea îndeplinirii condițiilor prestabilite pentru utilizarea fondurilor și resurselor alocate unei instituții publice și creșterea transparenței activității acesteia.

În cadrul CFPI se include conceptul de control intern managerial care este definit conform Legii nr. 229 din 23.09.2010 ca *sistem organizat de managerul entității publice și personalul acesteia în scopul asigurării buneii guvernări, care cuprinde totalitatea politicilor, procedurilor, regulilor interne, proceselor și activităților realizate în cadrul entității publice pentru a gestiona riscurile și a oferi o asigurare rezonabilă privind atingerea obiectivelor și rezultatelor planificate*.

De menționat, că noțiunile de control financiar public intern și control intern managerial au o sferă de aplicare restrânsă, fiind aplicabile doar în cadrul entităților de interes public. Deseori se confundată noțiunea de control financiar public intern cu noțiunea de control financiar, precum și noțiunea de control intern managerial cu noțiunea de control de gestiune, ceea ce este incorect.

CFPI (control financiar public intern) ≠ control financiar

Control intern managerial ≠ control de gestiune

Din cele menționate, rezultă că noțiunile de CFPI și controlul intern managerial se referă exclusiv la entitățile de interes public și sunt reglementate de *Legea privind controlul financiar public intern, Nr. 229 din 23.09.2010*, pe cînd noțiunile de controlul financiar și control de gestiune sunt concepte complexe, aplicabile tuturor entităților fără excepții.

În literatura de specialitate controlul de gestiune este conceput ca *totalitatea proceselor și procedurilor bazate pe informații, pe care managementul le utilizează pentru a menține sau a modifica anumite configurații ale activității entității*. [6, p.240] De asemenea, controlul de

gestiune este privit ca *ansamblul proceselor de culegere și utilizare a informațiilor având drept scop supravegherea și verificarea evoluției firmei la toate nivelurile sale* [7, p.12]. Rezultă că, controlul de gestiune abordează probleme globale legate de procesul de realizare a obiectivelor strategice ale întreprinderii.

Drept sursă informațională pentru controlul de gestiune servește informația obținută în urma exercitării controlului intern. Potrivit Standardelor Internaționale de Audit, emise de Consiliul pentru Standarde Internaționale de Audit și Asigurare (IAASB) al Federației Internaționale a Contabililor (IFAC), controlul intern este definit ca fiind *procesul conceput, implementat și menținut de către persoanele însărcinate cu guvernanta, conducere și alte categorii de personal cu scopul de a furniza o asigurare rezonabilă privind îndeplinirea obiectivelor unei entități cu privire la credibilitatea raportării financiare, eficiența și eficacitatea operațiunilor și conformitatea cu legile și reglementările aplicabile. Termenul de „controale” face referire la orice aspecte ale uneia sau mai multor componente ale controlului intern.*[8, p.264]

Astfel, rezultă că noțiunea de control intern înglobează totalitatea tipurilor de control prezente la entitate care are drept scop asigurarea credibilității raportării financiare. Managerul entității ia decizia cu privire la formele de control intern necesare și adecvate în dependență de activitatea acesteia și multitudinea nivelelor structurale.

Ca parte componentă a controlului intern distingem *controlul financiar* care reprezintă mijloc indispensabil de gestionare a afacerilor ce cuprinde o serie de tehnici, proceduri și procese, ce permit administrarea eficace a patrimoniului, determinarea deficiențelor, examinarea abaterilor și identificarea posibilelor căi de perfecționare a activității entității, cu scopul menținerii și maximizării pe termen scurt, mediu și lung a profitabilității acesteia, precum și asigurării continuității activității. Sarcina controlului financiar este *de a preveni angajarea de cheltuieli fără justificare economică, imobilizarea de mijloace economice, de a asigura profit sporit în folosirea resurselor materiale, financiare și de muncă.*[9, pag.19]

Distinct de acestea, auditul intern are rolul de a evalua și de a oferi o asigurare fermă și obiectivă managementului entității cu privire la funcționalitatea controlului intern exercitat în conformitate cu prevederile legislative și normative.

Reieșind din cele menționate anterior, rezultă că conceptul de control financiar, control intern, control de gestiune și audit intern sunt tipuri de control independente cu obiective și scopuri absolut diferite. Locul controlului financiar și interacțiunea acestuia cu alte tipuri de control poate fi prezentată în felul următor:

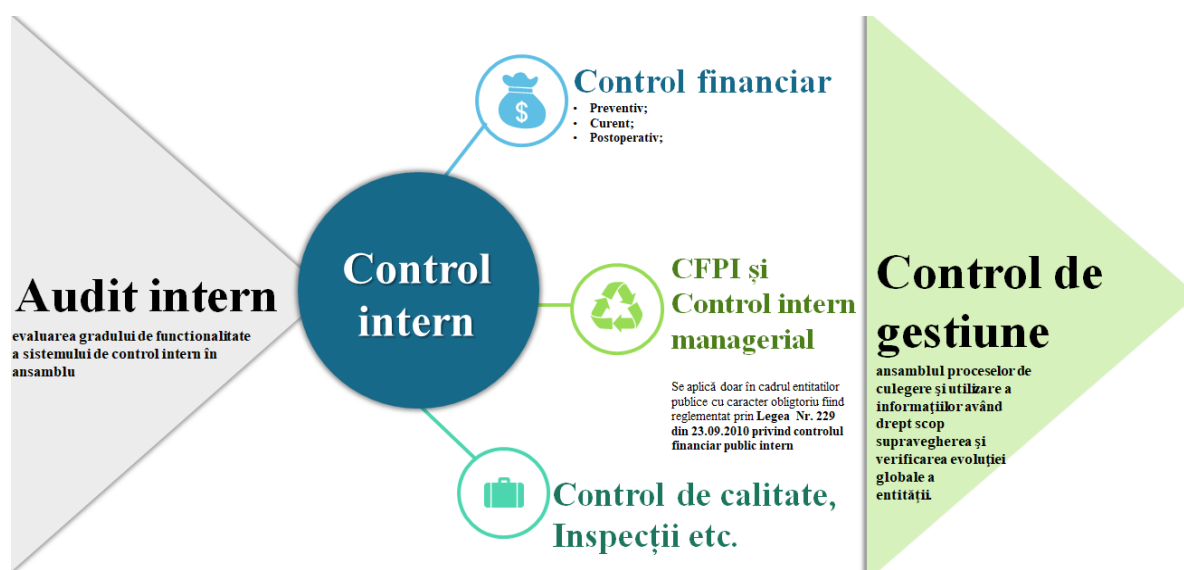

Figura 1. Delimitarea tipurilor de control

Sursa: elaborat de autori

Obiectul controlului financiar.

Obiectul controlului financiar reprezintă actele, documentele, operațiunile și tranzacțiile financiar-contabile derulate în cadrul activității desfășurate de entitate. Profesioniștilor din acest domeniu le revine sarcina să urmărească dacă actele și operațiunile examinate îndeplinesc condițiile de legalitate, operativitate, eficiență, oportunitate, economicitate și realitate.

Utilizatorii rezultatelor controlului financiar

Prin efectele sale, în exercitarea controlului financiar sunt cointeresați 3 tipuri de utilizatori, și anume:

1. Organele de stat;
2. Agentul economic propriu-zis;
3. Părți terțe (investitori, creditor, împrumutători etc.);

Cele 3 categorii de utilizatori, la nivel general, sunt cointeresați în verificarea și confirmarea corectitudinii unor aspecte similare corelate cu activitatea economico-financiară a subiectului controlului precum utilizarea oportună și rațională a fondurilor (proprie sau investite), corectitudinea ținerii evidenței contabile și raportării financiare. Interesele urmărite de utilizatorii situațiilor financiare sunt prezentate în tabelul de mai jos.

Tabelul 2. Utilizatorii situațiilor financiare și interesele urmărite de către aceștia în urma exercitării controlului financiar

Obiectul controlului financiar	Interesele organelor de control		
	Structuri de Stat (Ministerul Finanțelor, Inspectoratul Fiscal de Stat)	Managementul entității propriu-zise (director general, administrator, director financiar)	Părți terțe (investitori, parteneri de afaceri, etc.)
<i>Compatibilitatea activităților desfășurate de organizație cu documentele de constituire (statut, autorizații de funcționare etc.)</i>	+	+	+
<i>Corectitudinea și acuratețea calculului obligațiilor față de bugetele de stat și locale</i>	+	+	+
<i>Executarea cheltuielilor în conformitate cu bugetul aprobat și activitățile planificate</i>	+	+	+
<i>Utilizarea oportună a fondurilor alocate (din bugetul de stat, investiții etc.) pentru implementarea obiectivelor prestabilite</i>	+	+	+
<i>Conservarea și integritatea proprietății (de stat, investitorului)</i>	+	+	+
<i>Conservarea și integritatea patrimoniului propriu</i>	+	+	+
<i>Evaluarea corectă a elementelor patrimoniale</i>	+	+	+
<i>Corectitudinea evidenței contabile și a situațiilor financiare întocmite conform IFRS</i>	+	+	+
<i>Corectitudinea decontărilor și achitarea în termen a obligațiilor față de bugetele de stat și locale</i>	+	+	+

Notă: Prin semnul “+” se reflectă cointeresele utilizatorului în exercitarea controlului asupra aspectelor enumerate.
Sursa: elaborat de autori

După părerea autorilor, rezultatele controlului financiar trebuie să asigure răspuns la întrebările generale, în care sunt interesați toți utilizatorii situațiilor financiare, precum:

- ✓ Subiectul controlului va asigura continuitatea activității?

- ✓ Activele disponibile sunt utilizate eficient?
- ✓ Se respectă principiul bunei gestionări a patrimoniului?
- ✓ Care sunt instrumentele aplicate și cât de eficiente sunt acestea în ceea ce privește atingerea obiectivelor prestabilite?
- ✓ Care sunt riscurile pe termen scurt și lung?
- ✓ Care sunt perspectivele subiectului?
- ✓ Activitatea desfășurată este în corelație cu interesele întreprinderii și în conformitate cu prevederile legale?
- ✓ Situațiile financiare prezintă fidel poziția și performanța financiară a entității în conformitate cu cerințele IFRS?

Locul controlului financiar în cadrul structurii organizatorice a agentului economic

Organizarea controlului financiar în cadrul agentului economic depinde în mare măsură de funcționalitatea și diversificarea structurii entității. Pentru determinarea ilustrativă a locului controlului financiar în structura organizatorică a subiectului controlului poate fi utilizat drept instrument *organigrama* entității.

Pentru exemplificare am studiat organigrama Academiei de Studii Economice a Moldovei [10] și am determinat că după funcționalitatea structurilor entității, locul controlului financiar poate fi concentrat în cadrul *serviciului contabilitate, serviciului planificare economică și finanțe* care se află în subordinea *Rectorului, Senatului și Consiliului pentru dezvoltare strategică instituțională*.

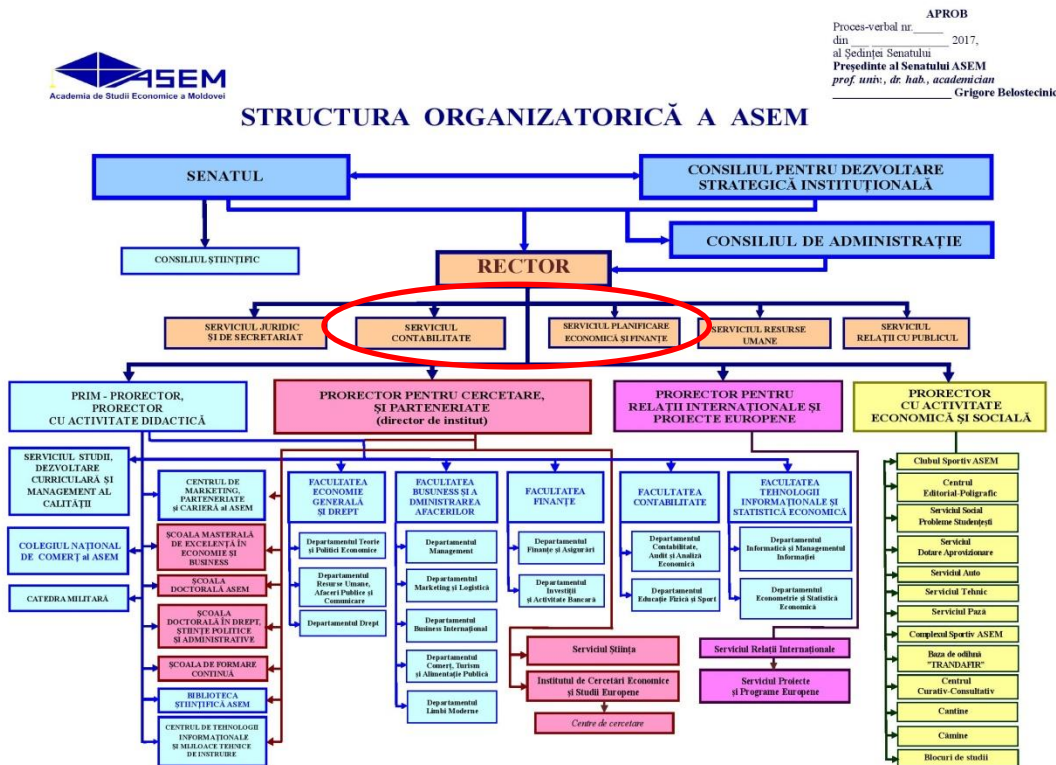

Figura 2. Structura organizatorică ASEM

Sursa:elaborat de autori după[10]

Activitatea de control financiar trebuie să fie exercitată de către persoane fizice sau juridice independente specializate (personal specializat, controlori, inspectori fiscali) care vor emite o concluzie obiectivă în legătură cu activitatea economico-financiară a subiectului controlului.

Sarcinile și Obiectivele controlului financiar

Obiectivele fundamentale ale controlului financiar se rezumă la verificarea documentelor financiar-contabile privind administrarea patrimoniului în scopul:

- ✓ verificării respectării legalității și organizării disciplinei în utilizarea resurselor financiare;

- ✓ prevenirii, descoperirii și recuperării pagubelor;
- ✓ stabilirii răspunderilor în sarcina persoanelor vinovate pentru nerespectarea prevederilor și a normelor legale.

Etapele de exercitare a controlului financiar pot fi structurate în 4 nivele, reieșind din obiectivele urmărite și procedeele necesare de efectuat (tabelul nr.3).

Tabelul 3. Obiectivele și etapele de exercitare a controlului financiar

Etape de control	Obiective
Etapa I Programarea activității de control financiar	<p>În prima etapă se identifică următoarele elemente:</p> <ul style="list-style-type: none"> - obiectul, subiectul și locul controlului; - setul de indicatori și valori necesare de monitorizat; - nivelul optim al indicatorilor controlați și limitele admisibile; <p>Setul de indicatori monitorizați este determinat de structura planurilor și bugetelor strategice, operaționale și financiare, precum și situațiile financiare sau alte rapoarte financiare furnizate de contabilitate în procesul de raportare.</p> <p>Etapa inițială cuprinde următoarele obiective de control:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Înțelegerea și cunoașterea generală a obiectului controlului; 2. Stabilirea sarcinilor controlului; 3. Identificarea tematicii controlului; 4. Analiza prevederilor legislative și cadrului normativ care reglementează activitatea obiectului supus controlului financiar; 5. Elaborarea programului de control.
Etapa II Inițierea acțiunilor de control financiar	<p>La această etapă de control în practică se disting următoarele obiective:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Identificarea surselor de informare necesare efectuării controlului (rapoarte și situații financiare); 2. Aplicarea metodelor și procedeele de control alese în funcție de specificul activității entității și a obiectului controlului; 3. Compararea indicatorilor activității economico-financiare cu nivelul planificat sau nivelul optim; 4. Determinarea deficiențelor și abaterilor.
Etapa III Exercitarea controlului financiar	<p>În etapa a treia, au loc următoarele activități de control:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Identificarea punctelor tari și punctele slabe ale activității entității; - Analiza structurii principalilor indicatori în dinamică și identificarea factorilor de influență; - Aprecierea tendințelor favorabile și nefavorabile care influențează în mod direct sau indirect performanța financiară a entității. <p>Etapa a treia cuprinde următoarele obiective:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Evaluarea monetară a deficiențelor și măsurarea impactului financiar asupra situației financiare și a patrimoniului entității; 2. Identificarea factorilor de influență negativă; 3. Evaluarea riscurilor existente cât și a celor posibile; 4. Stabilirea răspunderii și identificarea persoanelor responsabile pentru activitatea deficitară.
Etapa IV Finalizarea controlului financiar	<p>În etapa a patra se formulează concluziile și rezultatele globale în urma controlului financiar, fiind urmărite următoarele obiective:</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Totalizarea datelor și elaborarea actului de control (raport, proces-verbal, scrisoare către conducere etc.); 2. Valorificarea constatărilor și propunerea recomandărilor cu privire la ajustarea și corectarea abaterilor negative; 3. Implementarea recomandărilor și acoperirea prejudiciului constat în urma controlului financiar; 4. Monitorizarea implementării acțiunilor corective.

Etape de control	Obiective
	Rezultatele controlului sunt prezentate conducerii entității pentru inițierea procesului decizional, finalizând astfel ciclul controlului financiar.

Sursa: elaborat de autori

Sistematizând cele menționate, se propune spre analiză un model de control financiar complex al entității aplicabil în cadrul celor 4 etape menționate anterior:

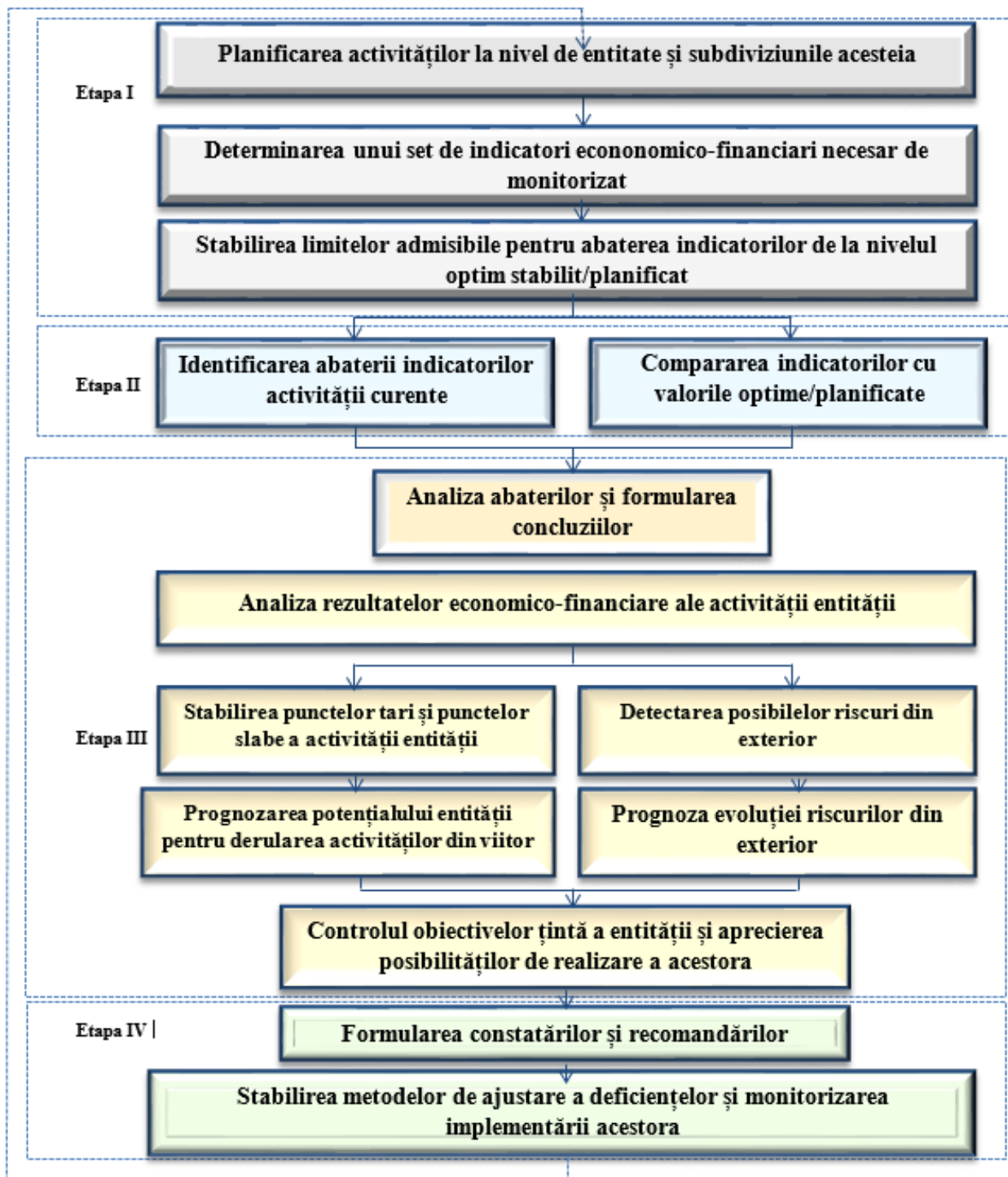

Figura 2. Modul de organizare a controlului financiar la nivel de entitate în cadrul unei perioade de gestiune

Sursa: elaborat de autori în baza [11, pag.3]

Reieșind din modelul dat, distingem următoarele *sarcini de bază ale controlului financiar*:

1. Identificarea persoanelor responsabile de control financiar;
2. Înțelegerea și cunoașterea generală a obiectului controlului;
3. Cunoașterea exactă a structurii indicatorilor monitorizați;
4. Stabilirea limitelor admisibile de deviere a fiecărui indicator controlat;
5. Aplicarea unor metode clare de măsurare sau de calcul al fiecărui indicator monitorizat la momente sau intervale de timp prestabilite;
6. Aprecierea algoritmului de acțiuni necesare pentru ajustarea abaterilor, indicând canalele sau persoanele responsabile de transmitere a informației către unitățile structurale (subdiviziunile) afectate;
7. Monitorizarea implementării acțiunilor corective;

În final, analizând practicile entităților autohtone în ceea ce privește metodele și tehnicile aplicabile la exercitarea controlului financiar, concluzionăm că, la etapa actuală prevalează caracterul birocratic al procedurilor de control, iar accentul de bază se pune pe verificarea datelor financiare. Autorii consideră că, odată cu trecerea la noile cerințe ale IFRS, apare necesitatea modernizării metodelor și tehnicilor controlului financiar care trebuie să pună accent atât pe analiza datelor financiare cât și a celor non-financiare și care ar permite depistarea riscurilor, evaluarea principiului bunei gestiuni a afacerilor precum și formularea căilor de optimizare a gestionării patrimoniului.

Tabelul 4. Direcții de modernizare a controlului financiar

Control financiar actual	Control financiar modernizat
<ul style="list-style-type: none"> - Are un caracter birocratic, preponderent fiscal; - Scopul principal se rezumă la depistarea deficiențelor aferente obligațiunilor față de bugetul de stat și local; - Pune accent pe compararea elementelor raportate cu documentele primare și înregistrările din evidența contabilă; - Lipsește aprecierea caracterului calitativ și principiului bunei gestiuni a afacerilor; - Lipsește analiza riscurilor; - Are un caracter periodic (control preventiv sau curent sau postoperativ); 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Analizează activitatea economico-financiară în ansamblu; ✓ Depistează erori și riscuri; ✓ Propune căi de optimizare a activităților desfășurate; ✓ Apreciază corectitudinea reflectării elementelor patrimoniale prin prisma IFRS; ✓ Pune accent pe dezvoltarea informațională și utilizează instrumente și metode moderne de control, programe informatice relevante; ✓ Se conduce de principiul bunei gestiuni a afacerii; ✓ Are un caracter permanent (control preventiv, curent și postoperativ);

Sursa: elaborat de autori

Concluzii.

Rezultatele obținute în urma controlului financiar reprezintă punctul de inițiere pentru procesul decizional al managementului entității. Calitatea controlului financiar afectează direct deciziile operaționale și strategice ale managerilor entității care, în final, dictează strategia de activitate a entității în ansamblu. În această ordine de idei, concluzionăm că, controlul financiar reprezintă un instrument al performanței în cadrul entităților autohtone, care este indispensabil în contextul dezvoltării afacerii nu doar din punct de vedere al volumelor, dar și al eficienței activității în ansamblu, deoarece asigură transparența informației și credibilitatea datelor prezentate

utilizatorilor situațiilor financiare. Astfel, prin modernizarea procedeelelor de control financiar în corespundere cu practicile internaționale, care ar permite confirmarea veridicității, corectitudinii și comparabilității informației prezentate în situațiile financiare întocmite în conformitate cu noile prevederi aliniate la standardele internaționale de raportare financiară SIRF, entitățile autohtone vor face un pas imens spre dezvoltarea mediului de afaceri în domeniul investițional.

Referințe bibliografice:

1. DIACONU G., Contabilitate internațională: comparații și armonizări, Ed. a 2-a, rev., Editura Bibliotheca, Târgoviște, 2006.
2. Legea pentru ratificarea Acordului de Asociere între Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte nr. 112 din 02.07.2014. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.185-199 din 18.07.2014.
3. Legea pentru ratificarea Acordului de Asociere între Republica Moldova, pe de o parte, și Uniunea Europeană și Comunitatea Europeană a Energiei Atomice și statele membre ale acestora, pe de altă parte nr. 112 din 02.07.2014. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova nr.185-199 din 18.07.2014.
4. Legea contabilității și raportării financiare nr. 287 din 15.12.2017. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr. 1-6 din 05.01.2018.
5. *Legea privind controlul financiar public intern, Nr. 229 din 23.09.2010* . În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 26.11.2010, Nr. 231-234;
6. ALBU N., ALBU, C. Instrumente de management al performanței. București: Ed. Economică, 2003, I vol., 288, p., II vol., 272 p., ISBN 973-590-897-2
7. IONESCU I., Control de gestiune : abordare în context european și internațional. Craiova : Ed. Universitaria, 2015, 179 p. ISBN 978-606-14-0954-9
8. ISA 315 Identifying and assessing the risks of material misstatement through understanding the entity and its environment.
9. BOULESCU Mircea, GHIȚĂ Marcel. *Control financiar și expertiză contabilă*. București: COPYRIGHT,1996. 372 p. ISBN 973-97064-6-0
10. Structura organizatorică a Academiei de Studii Economice a Moldovei <http://www.ase.md/files/ase/organigrama2017.pdf>= (Vizitat pe 03.03.2019)
11. Токаренко Г.С, Организация контроля результатов финансово-хозяйственной деятельности предприятия <http://www.finman.ru/articles/2005/1/3784.html> (vizitat pe 20.01.2019)

ASPECTE CONTABILE ȘI FISCALE A EVIDENȚEI TICHETELOR DE MASĂ LA ANGAJATOR

THE ACCOUNTING AND TAX TREATMENTS OF THE EVIDENCE OF MEAL VOUCHERS FOR EMPLOYERS

Rodica CUȘMĂUNSA, Dr., conf. univ., ASEM,

e-mail: cusmaunsa.rodica.gheorghe@ase.md

Valeria GANEA, ASEM,

e-mail: valeria99ganea@gmail.com

Abstract. *In this article, authors will examine the accounting and tax treatments for employers who will offer meal vouchers to employees. Meal vouchers help employers to maintain the order in the company and employees to ease their lunch break. As methodological support of the investigation will serve the universal method of research of matter, phenomena, processes - the dialectical method of knowledge with its components: analysis, synthesis, induction and deduction, as well as methods inherent in economic disciplines: observation, comparison, selection, grouping and scientific abstraction. The implementation of the meal vouchers in the Republic of Moldova in the future will bring benefits to the development of the national economy, by increasing the purchasing power by employees, reducing the work on the black market, developing the sector of commercial/catering establishments, and the reduction of the shadow economy that, over the time, stimulates economic growth.*

Cuvinte cheie/keywords: tichetele de masă, facilitate fiscală, hrana organizată a angajaților, beneficiile angajaților, meal vouchers, accounting and tax treatments.

JEL classification M 40, 41, 49

Introducere.

Pe parcursul anilor 2017-2018 intens s-a promovat sistemul tichetelor de masă, prin elaborarea legislației și a actelor aferente: Legii cu privire la tichetele de masă, Regulamentului cu privire la modul de operare cu tichetele de masă. Incontestabil, tichetele de masa reprezintă ceva nou pentru țara noastră, acestea fiind considerate un beneficiu pentru salariații din 42 de țări. Din aceste considerente, se necesită concretizarea modului de contabilizare a operațiunilor privind tichetele de masă și impactul fiscal al acestora.

Material și metodă.

În acest demers al cercetării, autorii s-au axat pe necesitatea redării situației actuale a tratamentelor contabile și fiscale pentru fiecare subiect implicat în lanțul de circulație a tichetelor de masă. Pentru elaborarea prezentei cercetări au fost utilizate așa surse informaționale ca: convențiile fundamentale și principiile de bază ale contabilității, prevederile de bază ale legilor și actelor normative în vigoare, S.N.C., materialele diferitelor sesiuni științifice și altor publicații inerente temei cercetate. Drept suport metodologic al investigației va servi metoda universală de cercetare a materiei, fenomenelor, proceselor – metoda dialectică a cunoașterii cu componentele ei: analiza, sintetiza, inducția și deducția, precum și metodele inerente disciplinelor economice: observarea, compararea, selectarea, gruparea, abstracția științifică.

Meditații: tichete de masă.

Potrivit Regulamentului cu privire la determinarea obligațiilor fiscale aferente impozitului pe venit al persoanelor juridice și persoanelor fizice care practică activitate de întreprinzător, stipulat în Anexa nr. 1 la Hotărârea Guvernului nr. 693 din 11 iulie 2018 sunt prevăzute două moduri de asigurare cu hrană a angajaților care sunt ilustrate în următoarea figură:

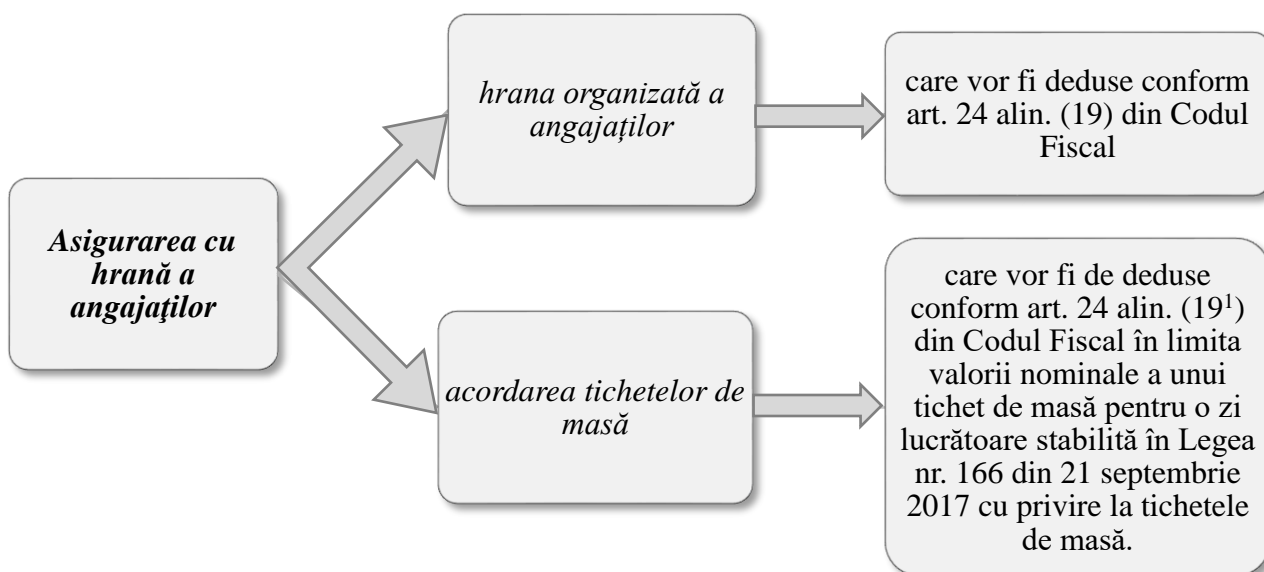

Figura 1. Asigurarea cu hrană a angajaților

Sursa: elaborat de autori în baza [6]

Trebuie de menționat, că angajatorul este în drept să suporte cheltuieli pentru hrana organizată a angajaților, fiind permisă doar o singură opțiune.

Prevederile Legii cu privire la tichetele de masa nr. 166 din 21.09.2017 (în continuare – Legea nr. 166 din 21.09.2017) reglementează procedura de emitere, acordare, acceptare și rambursare a valorii tichetelor de masă, statutul operatorilor, precum și raporturile dintre operatori, angajatori și unitățile comerciale/de alimentație publică. Modul de operare cu tichetele de masă se stabilește prin Regulamentul cu privire la modul de operare cu tichetele de masa aprobat prin Hotărârea Guvernului nr.227 din 12.03.2018.

În cazul în care entitatea ia decizia să acorde tichete de masă angajaților, oferirea tichetelor se efectuează doar salariaților care își au locul de muncă de bază, iar salariatul este obligat să prezinte angajatorului o declarație pe propria răspundere privind beneficierea de tichete de masă doar la acest loc de muncă. Modelul declarației pe proprie răspundere este stabilit de Ministerul Finanțelor. Angajatorul acordă tichete de masă în baza unui ordin semnat de conducătorul entității. Condițiile de acordare a tichetelor de masă de către angajatorii unității private se stabilesc de aceștia în contractele colective de muncă, actele normative la nivel de unitate, contractele individuale de muncă.

Conform prevederilor actelor normative sus menționate, angajatorul la acordarea salariaților alocației individuale de hrană, sub forma tichetelor de masă, achită integral operatorului valoarea nominală a acestora, plata pentru imprimarea tichetelor de masă și alte servicii prevăzute de contractele încheiate între operator și angajator. Angajatorul este obligat să țină evidența tichetelor de masă acordate salariaților într-un registru prevăzut de Regulamentul nr. 227 din 12.03.2018.

Este interzis angajatorilor, la oferirea tichetelor de masă, să reducă salariul angajaților beneficiari de tichete de masă.

În sensul Legii nr. 166 din 21.09.2017 este prevăzută următoarea componență a tichetelor de masă:

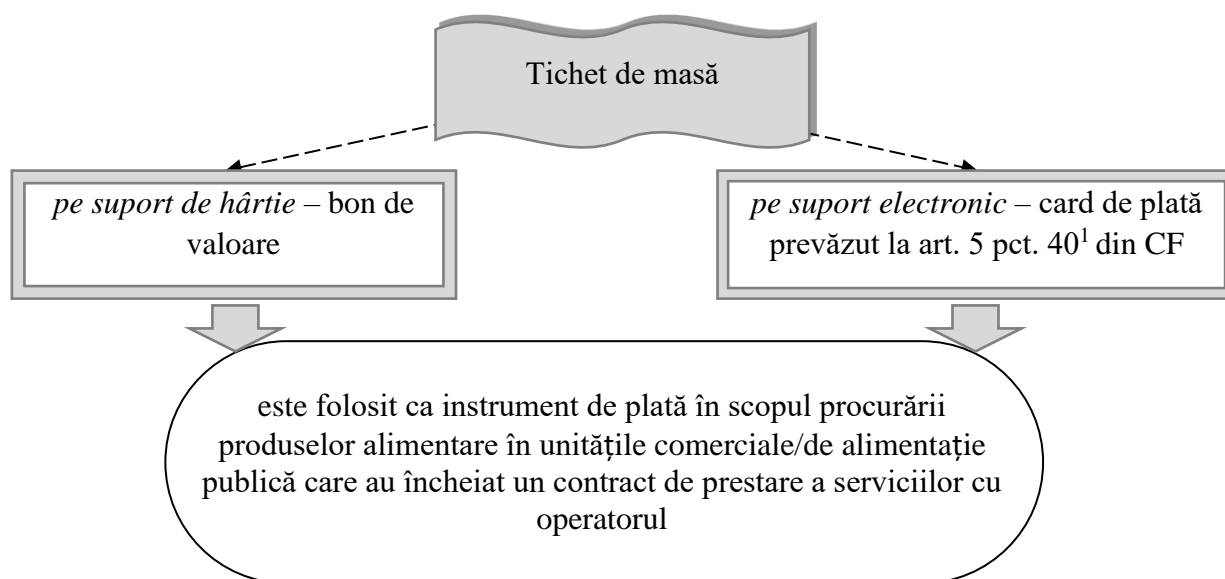

Figura 2. Clasificarea tichetelor de masă

Sursa: elaborat de autori în baza [2]

Legea nr. 166 din 21.09.2017 prevede că numărul total al tichetelor de masă pe suport de hârtie acordate salariatului pe parcursul lunii trebuie să fie egal cu numărul zilelor lucrate efectiv de acesta pe parcursul lunii precedente. Valoarea totală a tichetelor de masă pe suport electronic transferată pe cardul de plată al salariatului trebuie să fie egală cu numărul zilelor lucrate efectiv de acesta pe parcursul lunii precedente înmulțit cu valoarea nominală a tichetului acordat salariatului.

Tichetele de masă pot fi utilizate doar de salariat, la prezentarea actului de identitate. Se interzice folosirea tichetelor de masă pentru:

- a) procurarea altor produse, decât cele alimentare;
- b) procurarea articolelor din tutun, a băuturilor alcoolice, a vinului și a berii;
- c) schimbul contra mijloacelor bănești în numerar.

Conform art. 272¹ alin. (1) din Codul contravențional, „se sancționează cu amendă de la 20 la 100 de unități contavenționale pentru comercializarea contra unei sume de bani sau transmiterea cu titlu gratuit altor persoane a tichetelor de masă pe suport de hârtie și/sau electronic”.

Punctul 19 al HG nr.227 din 12.03.2018 stipulează că tichetul de masă este valabil timp de 6 luni. Pentru tichetele de masă pe suport de hârtie perioada de valabilitate începe de la data emiterii, iar pentru cele pe suport electronic – de la data transferului tichetului de masă.

În continuare se vor prezenta înregistrările contabile aferente valorii tichetelor de masă pe suport de hârtie la angajator.

- 1) În baza contractului, contului spre plată și extrasului bancar se înregistrează achitarea în avans a serviciilor acordate de operator prevăzute de contract și a valorii nominale a tichetelor de masă:

Debit contul 224 „Avansuri acordate curente” - 5 000 lei

Credit contul 242 „Conturi curente în monedă națională” - 5 000 lei

- 2) Recepționarea de la operator, conform facturii fiscale, a valorii tichetelor de masă:

Debit contul 246 „Documente bănești” - 7 000 lei

Credit contul 521 „Datorii comerciale curente” - 7 000 lei

- 3) Recepționarea de la operator, conform actului de primire-predare a tichetelor de masă, a valorii serviciilor de imprimare a tichetelor de masă și alte servicii acordate de operator (în dependență de categoria de personal căruia s-au oferit tichetele de masă):
- *muncitorilor ocupați cu fabricarea producției de bază:*
Debit contul 811 „Activități de bază” - 800 lei
Credit contul 521 „Datorii comerciale curente” - 800 lei
 - *muncitorilor ocupați cu fabricarea produselor auxiliare:*
Debit contul 812 „Activități auxiliare” - 300 lei
Credit contul 521 „Datorii comerciale curente” - 300 lei
 - *personalului administrativ a secției de producție:*
Debit contul 821 „Costuri indirecte de producție” - 800 lei
Credit contul 521 „Datorii comerciale curente” - 800 lei
 - *personalului ocupat cu desfacerea mărfurilor:*
Debit contul 712 „Cheltuieli de distribuire” - 500 lei
Credit contul 521 „Datorii comerciale curente” - 500 lei
 - *personalului administrativ:*
Debit contul 713 „Cheltuieli administrative” - 900 lei
Credit contul 521 „Datorii comerciale curente” - 900 lei
- 4) Trecerea în cont a TVA pentru serviciile prestate de către operator, cu excepția valorii nominale a tichetelor de masă:
- Debit contul 534 „Datorii față de buget” - 660 lei**
Credit contul 521 „Datorii comerciale curente” - 660 lei
- 5) Trecerea în cont, conform notei contabile, a avansului acordat operatorului pentru serviciile acordate și valoarea nominală a tichetelor de masă:
- Debit contul 521 „Datorii comerciale curente” - 5 000 lei**
Credit contul 224 „Avansuri acordate curente” - 5 000 lei
- 6) Achitarea datoriei comerciale rămase operatorului, conform ordinului de plată și extrasului bancar:
- Debit contul 521 „Datorii comerciale curente” - 2 960 lei**
Credit contul 242 „Conturi curente în monedă națională” - 2 960 lei
- 7) Înregistrarea costurilor/cheltuielilor aferente tichetelor de masă acordate angajaților (în dependență de categoria de personal căruia s-au oferit tichetele de masă), conform notei contabile și tabelului de pontaj pentru luna precedentă celei de acordare a tichetelor de masă:
- *muncitorilor ocupați cu fabricarea producției de bază:*
Debit contul 811 „Activități de bază” - 7 000 lei
Credit contul 532 „Datorii față de personal privind alte operațiuni” - 7 000 lei
 - *muncitorilor ocupați cu fabricarea produselor auxiliare:*
Debit contul 812 „Activități auxiliare” - 2 000 lei
Credit contul 532 „Datorii față de personal privind alte operațiuni” - 2 000 lei
 - *personalului administrativ a secției de producție:*
Debit contul 821 „Costuri indirecte de producție” - 7 000 lei
Credit contul 532 „Datorii față de personal privind alte operațiuni” - 7 000 lei
 - *personalului ocupat cu desfacerea mărfurilor:*
Debit contul 712 „Cheltuieli de distribuire” - 4 000 lei
Credit contul 532 „Datorii față de personal privind alte operațiuni” - 4 000 lei

- *personalului administrativ:*
 - Debit contul 713 „Cheltuieli administrative” - 8 000 lei**
 - Credit contul 532 „Datorii față de personal privind alte operațiuni” - 8 000 lei**
- 8) Eliberarea tichetelor de masă către angajați, conform *Registrului de evidență a tichetelor de masă eliberate salariaților*:
 - Debit contul 532 „Datorii față de personal privind alte operațiuni” - 6 200 lei**
 - Credit contul 246 „Documente bănești” - 6 200 lei**
- 9) Restituirea⁴ către operator a tichetelor de masa pe suport de hârtie care n-au fost ridicate de persoanele concediate în termen de 60 de zile de la data încetării raporturilor de muncă, conform facturii fiscale non-livrare și actului de primire-predare a tichetelor de masă:
 - Debit contul 234 „Alte creanțe curente” - 800 lei**
 - Credit contul 246 „Documente bănești” - 800 lei**
- 10) Încasarea creanței aferente valorii nominale a tichetelor de masă emise de operator și neutilizate de angajator, conform extrasului bancar:
 - Debit contul 242 „Conturi curente în monedă națională” - 800 lei**
 - Credit contul 234 „Alte creanțe curente” - 800 lei**

Pentru ca aceste cheltuieli să fie deduse în scopuri fiscale conform art.24 alin. (191) din CF, valoarea nominală a unui tichet de masa va fi cuprinsă între 35 – 45 lei potrivit art.4 alin. (1) Legii nr. 166 din 21.09.2017. Totodată, angajatorul are dreptul să acorde tichete de masa cu valoarea nominală mai mare de 45 lei, însă diferența dintre valoarea tichetului de masa și valoarea nominală prevăzută de legislație nu se va permite spre deducere ca cheltuieli aferente activității de întreprinzător în scopuri fiscale și potrivit punctului a¹) al art. 19 din CF vor reprezenta facilități impozabile acordate de angajator salariatului.

Unele din avantajele esențiale ale tichetelor de masă sunt:

- a) o opțiune pentru companiile care doresc să-și păstreze personalul stabil, în condiții de eficiență fiscală maximă;
- b) creșterea standardului de viață;
- c) îmbunătățirea performanțelor;
- d) încurajarea adoptării unor obiceiuri alimentare sănătoase;
- e) valoarea tichetelor de masă reprezintă o cheltuială deductibilă din punct de vedere fiscal pentru compania care le acordă;
- f) tichetele de masă nu intră în baza de calcul a contribuțiilor sociale, atât la angajat, cât și la angajator;
- g) este o măsură de protecție socială a salariaților;
- h) reprezintă un instrument social, exprimat printr-un venit net suplimentar pentru angajați;
- i) este netaxat din punctul de vedere al impozitului pe venit, precum și al contribuțiilor sociale sau medicale;
- j) o parte integrală a asigurării bunăstării salariaților, fapt ce va facilita dezvoltarea economică, competitivitatea și productivitatea agenților economici implicați în circuitul economic.

Unul din documentele primordiale care trebuie să le prezinte angajatorul la sfârșitul perioadei de gestiune este *Registrul de evidență a tichetelor de masă eliberate salariaților*. În el se ține evidența

⁴ Restituirea către operator a tichetelor de masa pe suport de hârtie mai poate fi efectuată și în cazul deteriorării acestora sau dacă sunt neutilizate de angajator la data primirii înștiințării de retragere a licenței operatorului.

strictă a tichetelor care au fost predate în folosință angajaților, menționându-se numărul tichetului, numele și prenumele angajatului, IDNP, data acordării tichetelor, cantitatea și valoare nominală a acestora. De asemenea, se menționează numărul de zile lucrate de salariat pentru care se acordă acest tichet și forma acestuia, fie de hârtie, fie electronic. La primirea tichetelor de masă salariatul este obligat să semneze, aceasta fiind dovada transmiterii tichetelor de masă de la angajator la angajat.

Rezultate și concluzii.

Tichetele de masă reprezintă o opțiune pentru companiile care doresc să-și păstreze personalul stabil, în condiții de eficiență fiscală maximă. Implementarea sistemului tichetelor de masă în Republica Moldova în perspectivă va aduce beneficii dezvoltării economiei naționale, prin creșterea puterii de cumpărare de către salariați, reducerea muncii la negru, dezvoltarea sectorului comerțului cu produse alimentare, precum și reducerea economiei tenebre, într-o creștere a consumului care, în timp, stimulează creșterea economică. De avantajele sociale și economice se bucură toate părțile implicate: salariații, angajatorii, operatorii, unitățile comerciale/de alimentație publică și statul. În ziua de azi deja se observă o creștere considerabilă a companiilor în cadrul cărora se implementează sistemul tichetelor de masă, ce le permite angajaților să ducă un mod sănătos de viață și să activeze legal în cadrul întreprinderilor, astfel fiind avantajați atât angajatorii, cât și angajații.

Referințe bibliografice:

1. Codul fiscal nr. 1163-XIII din 24.04.1997. [online] [accesat 26.03.2019]. Disponibil: http://www.fisc.md/CodFiscal/CodulfiscalIntern_ro.aspx
2. Legea cu privire la tichetele de masa nr. 166 din 21.09.2017. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* nr. 364-370 din 20.10.2017, art. nr: 618
3. SNC “Capital propriu și datorii”. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* nr. 233-237 din 22.10.2013.
4. Planul general de conturi contabile aprobat prin Ordinul Ministerului Finanțelor nr.119 din 06.08.2013. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* nr.233-237 din 22.10.2013.
5. Hotărârea Guvernului Nr. 227 din 12.03.2018 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la modul de operare cu tichetele de masă. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* nr. 84-93 din 16.03.2018, art. nr: 255
6. Hotărârea Guvernului Nr. 693 din 11.07.2018 pentru aprobarea Regulamentului cu privire la determinarea obligațiilor fiscale aferente impozitului pe venit. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova* nr. 295-308 din 10.08.2018, art. nr: 834
7. FOALEA, L. *Modul de contabilizare a valorii tichetelor de masă*. [online] [accesat 25.03.2019]. Disponibil: http://monitorul.fisc.md/luncheon_voucher/modul-de-contabilizare-a-valorii-tichetelor-de-masa.html#cut
8. КОВАЛЕВ-РУСУ Ж., ДОНЧУ О. Талоны на питание. *Бухгалтерские и налоговые консультации*, № 9, сентябрь 2018, стр. 20-28.

ASPECTE CONTABILE ȘI FISCALE PRIVIND DATORIILE FINANCIARE

ACCOUNTING AND FISCAL ASPECTS OF FINANCIAL DEBTS

Galina BĂDICU, dr., conf. univ., ASEM

e-mail: gbadiku@inbox.ru

Natalia CHIPER, ASEM

e-mail: chipernatalia@gmail.com

Abstract. *In conditions the insufficiency of own resources and the need to ensure continuity of activity, an entity has the need to resort to credits and loans as a source of funding. The role of credit and loan contracts undoubtedly increases the execution of various transactions, the implementation of new technologies, the granting of facilities to the employees of the entity in order to maintain qualified staff, etc. Thus, the subject addressed in this article targets financial liabilities. In this context, the purpose of this research is to determine the current state and to provide relevant general information on the significance of loans and credits, documentary perfecting, tax regime and accounting aspects, based on current legislation.*

Cuvinte-cheie: financial debts, bank credits, loans, borrowing costs, interest rate, income tax.

JEL classification M41

Introducere.

Este știut faptul, că entitățile activează în mediul economico-social în care se confruntă cu nevoia de resurse majore pentru asigurarea continuității activității economice, finanțarea unor proiecte de dezvoltare și investiții etc. Insuficiența periodică a surselor de finanțare impune o cerere mare a entităților privind resursele împrumutate. Rolul contractelor de credit și împrumut sporește incontestabil efectuarea diverselor tranzacții, implementarea unor tehnologii noi, acordarea facilităților angajaților entității în scopul menținerii cadrelor calificate etc.

Scopul prezentei cercetări constă în investigarea aspectelor teoretice și practice ale contabilității datoriilor financiare în vederea identificării stadiului actual și fundamentării concluziilor aferente temei de cercetare, conform cerințelor normelor contabile și fiscale naționale existente. Pentru a realiza și pune în valoare scopul cercetării, au fost stabilite următoarele **obiective:**

- ✓ examinarea teoretică a conținutului economic al noțiunii de datorii financiare;
- ✓ identificarea componenței datoriilor financiare;
- ✓ delimitarea și examinarea aspectelor contabile și fiscale privind datoriile financiare, *cu excepția datoriilor privind leasingul;*
- ✓ studiul și sinteza documentelor primare și a rapoartelor fiscale aferente datoriilor financiare.

Cu ajutorul **metodelor de analiză și sinteză** a unor surse de informare ca: acte legislative și normative ale Republicii Moldova în domeniul contabilității și fiscalității, inerente temei de cercetare, lucrările cercetătorilor din domeniu, analize și studii de cercetare, precum și cu aplicarea **metodelor de comparație, inducție și deducție** a fost posibilă evidențierea esenței problematice aferentă temei de cercetare. Investigațiile au fost efectuate în baza prevederilor SNC-urilor, Codului fiscal și a Codului Civil.

Conținutul de bază.

Analiza critică a literaturii de specialitate și a reglementărilor naționale în vigoare a permis constatarea următoarelor realități privind definirea, caracteristica, clasificare, contabilizarea și descrierea aspectelor contabile și fiscale privind creditele și împrumuturile.

Conform prevederilor naționale contabile, creditele și împrumuturile se califică ca datorii financiare. Astfel, potrivit prevederilor SNC „Capital propriu și datorii”, **datoriile financiare** reprezintă obligații actuale ale entității ce decurg din creditele și împrumuturile primite pe un termen stabilit și pentru o anumită plată (dobândă) sau gratuit și prin stingerea cărora se așteaptă să rezulte o diminuare de resurse care încorporează beneficii economice [8, pct. 4, pct. 41]. Potrivit, pct. 32 din standardul nominalizat, în funcție de termenul de achitare, datoriile financiare se subdivizează în datorii curente și pe termen lung. Datoria financiară se consideră curentă atunci când ea urmează a fi stinsă în termen de 12 luni de la data raportării. Toate celelalte datorii financiare se clasifică ca datorii pe termen lung. Astfel, datoriile financiare se înregistrează în urma tranzacțiilor sau evenimentelor anterioare, care rezultă din contractele încheiate cu persoanele juridice și fizice [8, pct. 30].

În acest context, putem conchide următoarele momente:

✓ mijloace bănești primite de la bănci în baza contractului încheiat între entitate și instituția financiară se numește **credit bancar**, unde banca (creditor) se obligă să pună la dispoziția unei entități (debitor) o sumă de bani, iar debitorul se obligă să restituie suma primită și să plătească dobânda și alte sume aferente prevăzute de contractul de credit. Valoarea contractului de credit este întotdeauna cu dobândă. **Dobânda** reprezintă sumă de bani care se plătește pentru numerarul împrumutat [5]. La stabilirea dobânzii părțile urmează să țină cont de rata refinanțării stabilită de Banca Națională a Moldovei [2, art. 869]. Dobânda trebuie achitată conform graficului încheiat de bancă. În cazul neachitării creditorul dispune de prioritate în drepturi și poate cere executarea obligatorie a restituirii creditului și dobânzii. Operațiunile ce țin de mișcarea **creditelor bancare** se perfectează cu contract de credit, graficul de rambursare a cotei creditului și a dobânzilor, contract de gaj, notificat de notar, notă contabilă sau notă de transfer emisă de bancă, extras de cont și ordin de plată emis de debitor. Conform prevederilor SNC „Cheltuieli”, dobânzile aferente creditelor se recunosc în componența altor cheltuieli ale activității operaționale [9, Anexa 4].

✓ **împrumutul** reprezintă sumele primite de la persoane juridice și fizice pe un termen stabilit și pentru o plată anumită. Conform art. 867 din Codul civil, prin **contractul de împrumut** o parte (*împrumutător*) se obligă să dea în proprietate celeilalte părți (*împrumutatul*) bani sau alte bunuri fungibile, iar aceasta se obligă să restituie banii în aceeași sumă sau bunuri de același gen, calitate și cantitate la expirarea termenului pentru care i-au fost date [2]. Valoarea contractului de împrumut poate fi gratuită sau cu dobândă. Întrucât legislația RM nu stabilește un formular de document primar pentru operațiunea de calculare a dobânzilor aferente contractelor de împrumut, pentru justificarea documentară, în opinia noastră, poate servi o notă contabilă elaborată de entitate, care să conțină cerințele de bază aferente documentelor primare prevăzute în Legea contabilității și raportării financiare [6, art. 11 (7-8)]. Operațiunile ce țin de mișcarea **împrumuturilor** se perfectează cu contract de împrumut, ordine de plată, dispoziții de încasare/plată, notă contabilă, în cazul dobânzii și extrase de cont.

✓ **Datoriile financiare** se recunosc pe măsura primirii creditelor și împrumuturilor și se înregistrează fie ca majorare a numerarului sau a altor active concomitent cu majorarea datoriilor pe termen lung sau curente.

✓ Pentru contractele de credit și împrumut primite ce presupun dobândă, datoriile aferente dobânzilor se recunosc pe măsura calculării lor conform condițiilor contractuale și se contabilizează ca *majorare a cheltuielilor curente* (cheltuieli privind dobânzile) [9] și *majorarea datoriilor* (dobânzi aferente creditelor și împrumuturilor) [8, pct.43], separat de suma de bază a datoriilor privind creditele și împrumuturile primite [10, pct. 9].

✓ Creditele și împrumuturile pe termen scurt sunt menite, în cele mai dese cazuri, acoperirii insuficienței temporare de numerar și asigurării continuității procesului de producție, iar cele pe termen lung sunt destinate procurării sau creării activelor imobilizate. În acest context, dobânzile aferente creditelor destinate construcției sau producției unui activ cu ciclu lung de producție se capitalizează. *Capitalizarea costurilor îndatorării* - procesul de includere a costurilor îndatorării în valoarea contabilă a activului cu ciclu lung de producție. Capitalizarea acestor costuri se admite în cazul în care există certitudinea că ele vor genera beneficii economice viitoare entității, iar mărimea lor poate fi evaluată în mod credibil [10, pct. 4, pct. 11, 1].

Pentru generalizare informațiilor privind creditele și împrumuturile primite, conform prevederilor Planului general de conturi sunt prevăzute următoarele conturi contabile, în funcție de termenele de rambursare [7]:

- 411 *Credite bancare pe termen lung,*
- 412 *Împrumuturi pe termen lung,*
- 511 *Credite bancare pe termen scurt,*
- 512 *Împrumuturi pe termen scurt.*

Analiza critică a SNC-urilor ne-a permis să constatăm următorul fapt:

1. SNC „Capital propriu și datorii” abordează creditele și împrumuturile doar din punct de vedere al componenței - ca datorii financiare, dar nu și ca definire [8].

2. SNC „Costurile îndatorării” tratează, atât creditele, cât și împrumuturile - ca împrumuturi. Astfel, pct. 4 din SNC-ul nominalizat definește „*împrumuturile ca totalitatea creditelor bancare și împrumuturilor primite de entitate de la alte persoane juridice și/sau fizice pe o perioadă stabilită și pentru o anumită plată*” [10].

Acest fapt, ne permite să concluzionăm că prevederile naționale contabile, ce reglementează datoriile financiare, nu explică conținutul economic, doar componența acestora. Totodată, în opinia noastră, la subiectul datorii financiare, există o necorelare între prevederile SNC „Capital propriu și datorii” și SNC „Costurile îndatorării”, ori în vederea adaptării standardelor naționale la practici europene și internaționale s-au omis unele momente.

3. În cazul primirii creditelor și împrumuturilor în valută străină apar diferențe de curs valutar, care se determină și se reflectă în conformitate cu SNC „Diferențe de curs valutar și de sumă”. Echivalentul în monedă națională se determină prin aplicarea cursului oficial al leului moldovenesc la data:

- ✓ înregistrării inițiale a operațiunii în valută străină;
- ✓ achitării integrale sau parțiale a datoriilor aferente operațiunilor în valută străină;
- ✓ întocmirii situațiilor financiare (data raportării) [11].

Diferențele de sumă favorabile și nefavorabile care apar la data achitării datoriilor **se recunosc** ca venituri sau cheltuieli curente. La întocmirea situațiilor financiare datoriile financiare în valută străină se recalculează prin aplicarea cursului oficial al leului moldovenesc la data raportării [11].

4. Potrivit art. 25 (2) al Codului fiscal deducerea cheltuielilor aferente dobânzilor suportate în baza contractului de împrumut de către agenții economici în folosul persoanelor fizice și juridice (cu excepția instituțiilor financiare, a organizațiilor de micro finanțare și a companiilor de leasing) se acceptă în limita ratei medii ponderate a dobânzii la creditele acordate de sectorul bancar persoanelor juridice pe termen de până la 12 luni și peste 12 luni în secțiunea pe lei moldovenești și pe valută străină [3]. Cheltuielile aferente dobânzilor plătite sau calculate se reflectă în Declarația cu privire la impozitul pe venit (forma VEN 12, codul rd. 03010), care se întocmește la sfârșitul fiecărui an de gestiune. Conform prevederilor art. 89 din CF [3], fiecare plătitor de dobânzi în

folosul persoanelor fizice, cu excepția celor efectuate în folosul întreprinzătorilor individuali și al gospodăriilor țărănești (de fermier), este obligat să rețină din fiecare dobândă și să achite ca parte a impozitului o sumă egală cu 12 % din plată. Suma impozitului achitat se reflectă în Darea de seamă privind suma venitului achitat și impozitul reținut din acesta (Forma IPC 18, codul rd. DOB). Prin urmare, împrumutătorul-persoana fizică rezidentă, este obligat în baza art. 83 din CF [3], să prezinte Declarația persoanei fizice cu privire la impozitul pe venit (forma CET15, în rândul C4 „Alte venituri”), în care să indice suma totală a dobânzii primite și a impozitului reținut la sursă de plată.

5. Începând cu 01.01.2018 potrivit punctului 12) al articolului 226¹¹ al CF persoanele care desfășoară activitate de întreprinzător, cu excepția deținătorilor de patente de întreprinzător și a persoanelor fizice care practică activitate independentă, sunt obligate să prezinte Serviciul Fiscal de Stat informația privind împrumuturile contractate de la persoane fizice în perioada anului fiscal și cele rambursate persoanelor fizice, reflectate în contabilitatea entității ce depășește cumulativ suma de 200 000 lei [3]. Termenul limită de prezentare a informației este 25 ianuarie al anului următor celui de gestiune. Potrivit art. 253 al Codului Fiscal:

a) prezentarea tardivă a informației prevăzute la art.226¹¹ alin. (5) se sancționează cu amendă în mărime de la 1,5% la 2,5% din suma indicată în informația prezentată tardiv, dar nu mai mult de 25 mii de lei.

b) prezentarea informației prevăzute la art.226¹¹ alin. (5) neautentice de către persoanele indicate se sancționează cu amendă de la 5% la 10% din diferența dintre suma care urma să fie indicată și cea indicată în informație, dar nu mai mult de 50 mii de lei.

c) neprezentarea informației prevăzute la art.226¹¹ alin. (5) de către persoanele indicate se sancționează cu amendă de la 10% la 20% din suma care urma să fie indicată în informație, dar nu mai mult de 150 mii de lei [3].

Concluzii.

Cercetările efectuate au permis formularea următoarelor concluzii:

1. Pentru soluționarea neconcordanțelor referitoare la definirea datoriilor financiare și a costurilor îndatorării, se recomandă definirea acestora, astfel:

Datoriile financiare ca obligații actuale ale entității ce rezultă din procurarea capitalului atras - credite și împrumuturi primite pe un termen stabilit și pentru o anumită plată (dobândă) sau gratuit, asumate cu scopul acoperirii insuficienței de resurse proprii (recomandare pentru SNC „Capital propriu și datorii”).

Costurile îndatorării - dobânzi și alte costuri aferente datoriilor financiare (recomandare pentru SNC „Costurile îndatorărilor”).

Astfel, va fi o corelare între aceste două standarde, care va contribui la evitarea dublei abordări a creditelor și împrumuturilor primite.

2. **Datoriile aferente principalului** (creditelor și împrumuturilor primite) se recunosc și se contabilizează pe măsura primirii creditelor și împrumuturilor în baza documentelor confirmative, iar costurile îndatorării se contabilizează separat de suma de bază a datoriilor financiare.

3. **Recunoașterea și contabilizarea costurilor îndatorării** sunt condiționate de destinația contractelor de credit și de împrumut, în funcție de faptul dacă acestea sunt sau nu atribuibile direct achiziției, construcției sau producției unui activ cu ciclu lung de producție.

4. **Contractul de împrumut cu dobânda**, reprezintă o sursă de venit pentru împrumutător și urmează de calculat și achitat impozitul pe venit. În temeiul art. 89 al CF al Republicii Moldova, fiecare plătitor de dobânzi în folosul persoanelor fizice, este obligat să rețină din fiecare dobândă și să achite ca parte a impozitului o sumă egală cu 12 % din plată [3].

5. Acordarea și/sau primirea împrumutului fără dobândă nu are consecințe fiscale asupra părților.

6. Împrumutatul - persoană juridică deduce cheltuielile aferente dobânzilor suportate în limita ratei medii ponderate a dobânzii determinată de BNM la creditele acordate de sectorul bancar pe termen de până la 12 luni și peste 12 luni în valută națională și străină [3]. În acest context, dobânzile calculate și achitate vor majora/micșora profitul impozabil al împrumutatului.

Referințe bibliografice:

1. Bucur V., Bădicu G. ș.a. *Aspecte ale recunoașterii, evaluării și contabilizării costurilor îndatorării*. În: Analele ASEM. Chișinău: Editura ASEM, 2015, nr. 1, Ediția a VIII-a, nr. 1/2015, p.p. 40-55.
2. *Codul civil Nr. crt.1107 din 06.06.2002*. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova 2002, nr. 82-86 din 22.06.
3. *Codul fiscal al Republicii Moldova*. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova din 25.03.2005. Ed. spec.
4. *Contabilitatea întreprinderii*. Colectiv de autori. Ediția a II-a. Chișinău: Editura Cartier. 2017. 632 p.
5. *Dicționarul Explicativ al limbii române*. București: Editura Univers enciclopedic, 1998. 1172 p.
6. *Legea Contabilității și raportării financiare*. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova din 05.01.2018, Nr. 1-6.
7. *Planul general de conturi contabile cu aplicarea de la 01 ianuarie 2014*. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 2013. nr. 233-237 (4551-4555) din 22.10.2013.
8. *SNC „Capital propriu și datorii”*. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 2013. nr. 233-237 (4551-4555) din 22.10.2013.
9. *SNC „Cheltuieli”*. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 2013. nr. 233-237 (4551-4555) din 22.10.2013.
10. *SNC „Costul îndatorărilor”*. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 2013. nr. 233-237 (4551-4555) din 22.10.2013.
11. *SNC „Diferențe de curs valutar și de sumă”*. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 2013. nr. 233-237 (4551-4555) din 22.10.2013.

RAPORTAREA INFORMAȚIILOR CONTABILE PRIN PRISMA SERVICIILOR FISCAL ONLINE: PROVOCĂRI ȘI AVANTAJE

ACCOUNTANCY INFORMATION REPORTING THROUGH ONLINE FISCAL SERVICES: CHALLENGES AND ADVANTAGES

Galina BĂDICU, dr., conf. univ., ASEM

e-mail: gbadiku@inbox.ru

Cătălina BARAC, studentă, ASEM

e-mail: contabil@pro-active.md

Abstract: *In order to implement European Standards and international best practices, in recent years, the Ministry of Finance is constantly promoting reforms in the field of accounting and reporting of accounting information. Thus, electronic reporting is becoming increasingly demanded, and used by taxpayers. Mandatory reporting of entities to state authorities is an effective way for the state to collect its primary information in order to calculate the main indicators of operative and prospective analysis of the state of the national economy. On the other hand, it is a means of verifying compliance by the resident entities with the legal framework of the entrepreneurial activity. In this study, we intend to make an exhaustive assessment of the entire existing reporting system in the Republic of Moldova and to assess the complexity, efficiency and usefulness of the existing mandatory reporting system in order to identify the direction of its efficiency and creating comfortable business conditions for entities.*

Keywords: electronic tax reporting services, access to information services, electronic declaration, e-invoice, taxpayer current account.

JEL classification M41

Introducere.

Lumea contemporană, în ansamblul său, dar mai ales lumea economică actuală, se află într-o continuă mișcare, manifestându-se ca un proces în perpetuă devenire. Procesul de mondializare a schimburilor comerciale, globalizarea fostelor economii naționale și creșterea fără precedent a importanței piețelor financiare sunt manifestări, din ce în ce mai pregnante, ale vieții economice de astăzi. Aceasta se caracterizează prin însemnate progrese, în toate domeniile de activitate și implicit în domeniul profesiei contabile. Profesia contabilă este supusă unor noi exigențe, în condițiile globalizării și aplicării tehnicilor financiar-contabile la nivel mondial.

În acest context, progresul impresionant al tehnologiei informației și utilizarea internetului au schimbat mediul de afaceri. În prezent, cele mai multe probleme de contabilitate nu pot fi rezolvate fără utilizarea noilor tehnologii, cum ar fi calculatoarele, dispozitivele de stocare a datelor, telefoanele, tabletele sau alte dispozitive digitale personale.

Astfel, mediul actual de afaceri este extrem de dinamic și competitiv și conduce la amplificarea și diversificarea cererii de informație din sfera financiar-contabilă. Valorificarea optimă a informației contabile se realizează numai în cadrul sistemelor informaționale ale entităților, iar principala sursă de date și, totodată, una din componentele de bază ale acestuia, este contabilitatea. Ca urmare a accesului rapid la informații și a eliminării operațiilor redundante, tehnologiile informaționale și conectarea prin intermediul internetului au determinat modificări importante în activitatea contabililor și au îmbunătățit sistemul de raportare financiară. Schimbările tehnologice oferă noi oportunități și aduc numeroase provocări domeniului și profesiei contabile, ajutând, de cele mai multe ori, entitățile în luarea deciziilor.

În această ordine de idei, serviciile oferite contribuabililor de către Serviciul Fiscal de Stat (în continuare, SFS) reprezintă instrumentul prin care administrația fiscală vine în sprijinul contribuabililor pentru a facilita îndeplinirea obligațiilor fiscale ce le revin și constituie premisa

esențială pentru creșterea civismului fiscal. Pentru a veni în sprijinul contribuabililor, SFS continuă procesul de modernizare a administrației fiscale. Procesul de modernizare vizează prestarea de servicii online diversificate, moderne și de calitate, care să aducă beneficii, atât administrației fiscale, cât și contribuabililor. Astfel, scopul serviciilor online constă în simplificarea procesului de raportare financiară și statistică, prin prisma unificării mai multor rapoarte din cadrul diferitor instituții - Serviciul Fiscal de Stat, Casa Națională de Asigurări Sociale, Compania Națională de Asigurări în Medicină, Ministerul Finanțelor și Biroul Național de Statistică.

Scopul prezentei cercetări constă în investigarea aspectelor practice ale raportării informațiilor contabile online în vederea identificării stadiului actual și fundamentării concluziilor aferente gradului de complexitate, de eficiență și de utilitate a sistemului de raportare obligatorie existent, în vederea identificării direcțiilor de eficientizare a acestuia și creării de condiții confortabile de activitate a contribuabililor.

Cu ajutorul **metodelor** de analiză și sinteză a unor surse de informare ca: reglementări naționale în domeniul contabilității, lucrări de specialitate relevante, analize și studii de cercetare, precum și cu aplicarea elementelor de comparație, inducție și deducție a fost posibilă înregistrarea și evidențierea principalelor informații ce țin de domeniul de cercetare. Investigațiile practice au fost efectuate în baza site-ului Serviciului Fiscal de Stat al Republicii Moldova: <https://servicii.fisc.md>.

Conținutul de bază.

Progresul tehnologic rapid aduce noi provocări mediului de afaceri. El necesită nu numai actualizări frecvente ale resurselor software și hardware, ci și dobândirea unor noi competențe din partea contabililor. Este necesar ca ei să înțeleagă impactul pe care îl au noile tehnologii asupra afacerii și să știe cum să le utilizeze în mod optim pentru eficientizarea activității lor. Pentru a fi competitivi, contabilii trebuie să fie bine pregătiți în fața provocărilor generate de utilizarea tehnologiei informaționale.

În acest context, ținem să amintim că autoritatea publică - SFS, a elaborat un Ghișeu unic de raportare, prin care agenții economici interacționează doar cu SFS la depunerea rapoartelor fiscale și sociale [3].

Ghișeul Unic de Raportare are o interfață clară, simplă pentru navigare și conține toate elementele necesare pentru contribuabil - de la explicația cum să te autentifici sau înregistrezi, cum și de unde poți obține o semnătură electronică, să accesezi și să îndeplinești un raport, lista de întrebări frecvente, acces la formulare și regulamentele de completare, formele XSD ale acestora, până la un calendar cu indicarea datelor de prezentare a raportului. Scopul principal al serviciilor oferite constă în simplificarea procesului de raportare fiscală și asigurarea accesului direct la servicii de informare din domeniul fiscal [2].

Funcționarea serviciilor fiscale electronice este reglementată de actele legislative și normative din domeniul financiar-contabil, precum [3]:

1. Ordinul IFPS nr. 1223 din 26.08.2014 cu privire la aprobarea Instrucțiunii privind modul de utilizare a serviciilor fiscale electronice;
2. Codul fiscal al RM nr. 1163-XIII din 24.04.1997;
3. Ordinul IFPS nr. 1645 din 27.11.2014 cu privire la stabilirea formei și modului de prezentare a dărilor de seamă fiscale prin metode automatizate de raportare electronică;
4. Ordinul IFPS nr. 446 din 21.06.2012 „Cu privire la aprobarea Instrucțiunii privind modul de înregistrare a facturilor fiscale în Registrul general electronic al facturilor fiscale”.

5. Ordinul IFPS nr. 16 din 14.01.2013 „Cu privire la stabilirea modului, structurii și termenelor de prezentare a informației de către subiecții nominalizați;

6. Ordinul MF nr. 115 din 06.09.2010 cu privire la aprobarea și completarea formularului tipizat de document primar cu regim special „Factura fiscală”;

7. Ordinul MF nr. 103 din 09.12.2005 cu privire la reglementarea înscrierilor în conturile personale ale contribuabililor;

8. Ordinul IFPS nr. 400 din 14.03.2014 „Cu privire la aprobarea Instrucțiunii privind evidența obligațiilor față de buget;

9. Ordinul nr. 1018 din 29.07.2013 privind modul de depunere a comenzilor de eliberare a formularelor tipizate de documente primare cu regim special prin mijloace electronice;

10. H.G. 294 din 17.03.1998 Anexa nr. 2 - Instrucțiune privind evidența, eliberarea, păstrarea și utilizarea formularelor tipizate de documente primare cu regim special;

În acest context, persoanelor juridice le sânt oferite următoarele servicii fiscale electronice, figura 1.

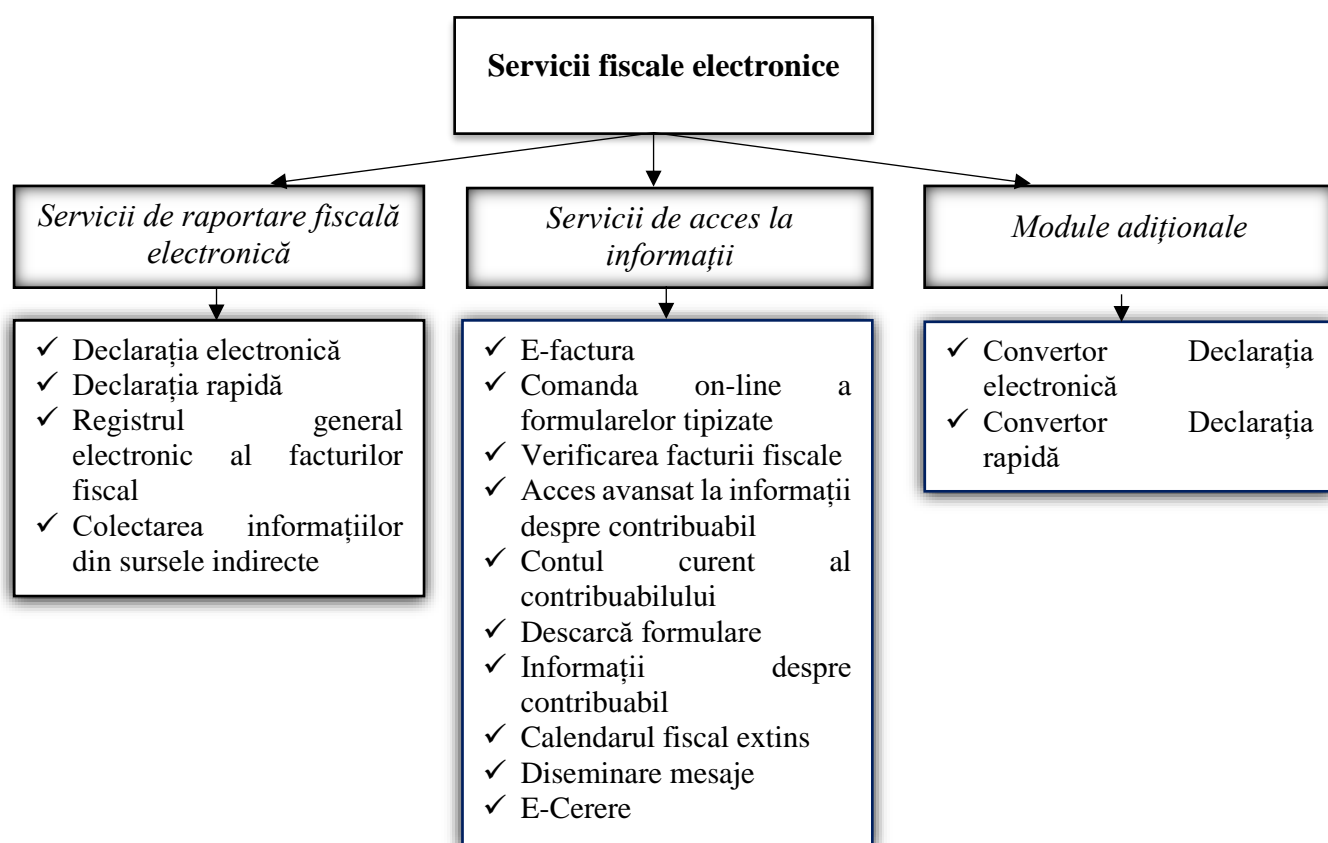

Figura 1. Servicii fiscale electronice oferite persoanelor juridice

Sursa: elaborat de autori în baza informațiilor oferite pe pagina oficială a Serviciului Fiscal de Stat al Republicii Moldova: <https://servicii.fisc.md/Companies.aspx> [3]

În continuare, vom expune rezultatele studiului amplu aferent serviciilor fiscale electronice prestate de autoritatea publică - SFS, caracterizate din punct de vedere al semnificației, scopului, avantajelor și modului de accesare al fiecăruia [?].

Ținem să menționăm că accesul contribuabililor la serviciile fiscale electronice, se asigură de către I.P. „Centrul de Tehnologii Informaționale în Finanțe” în baza Acordului/Contractului de conectare la serviciile fiscale electronice. Astfel, conectarea la toate serviciile fiscale electronice

pentru subiecții impunerii TVA este cu titlu gratuit, iar pentru neplătitorii de TVA serviciul este contra plată, cu condiția prezentării anumitor documente pentru a beneficia de aceste servicii [3].

Serviciul „Declarație electronică” reprezintă un instrument eficient de creare, verificare și transmitere a rapoartelor fiscale prin intermediul rețelei Internet de către entități, cu aplicarea semnăturilor electronice eliberate de centrele acreditate în domeniu. De asemenea, oferă posibilitatea de a importa rapoartele fiscale pregătite preventiv în programele de evidență contabilă a contribuabililor. *Semnătura electronică* calificată oferă 100 % acces la toate serviciile publice electronice, caracterizându-se prin următoarele avantaje:

- ✓ reduce considerabil timpul folosit la încheierea tranzacțiilor și realizarea schimbului de documente;
- ✓ perfecționează și reduce cheltuielile ce țin de procedura de pregătire, distribuire, evidență și păstrare a documentelor;
- ✓ garantează autenticitatea și integritatea documentației;
- ✓ permite crearea unui sistem corporativ pentru schimb de documente;
- ✓ asigură autentificarea reciprocă a utilizatorilor.

În procesul de conectare primară la serviciul „Declarație electronică”, accesul pentru subiecții impunerii TVA este cu titlu gratuit, iar pentru neplătitorii de TVA serviciul este contra plată, cu condiția prezentării anumitor documente pentru a beneficia de acest serviciu.

Serviciul „Declarația rapidă” reprezintă o metodă automatizată de creare, verificare și imprimare a declarațiilor fiscale, prin aplicarea codului de bare bidimensional ce criptează datele introduse la etapa depunerii declarațiilor fiscale respective, la organul fiscal. Totodată, contribuabilii au posibilitatea în urma integrării serviciului cu programele de contabilizare, să importe declarațiile în modulul de program de raportare rapidă. *Contribuabilii au acces liber pe acest portal.*

Serviciul „Registrul general electronic al facturilor fiscale” este destinat pentru organizarea evidenței electronice a facturilor fiscale la agentul economic furnizor al bunurilor materiale și al serviciilor. Registrul general electronic al facturilor fiscale reprezintă o parte componentă al portalului serviciilor fiscale electronice și are ca scop simplificarea, sporirea eficienței și rapidității procesului de evidență al facturilor fiscale ale agenților economici din Republica Moldova. *Conectarea contribuabililor la serviciul dat, se asigură de către I.P. „Centrul de Tehnologii Informaționale în Finanțe”, în mod gratuit, în baza Acordului de conectare la serviciile fiscale electronice, prezentând anumite documente pentru a beneficia de serviciu.*

Serviciul „Colectarea informațiilor din sursele indirecte” asigură colectarea informației de la sursele indirecte către Serviciul Fiscal de Stat. În acest context, *contribuabilul va beneficia de aceste servicii dacă v-a prezenta anumite documente necesare și se va conecta în baza Acordului de conectare la serviciile fiscale electronice.*

Serviciul „e-Factura” reprezintă o soluție informatică destinată agenților economici din RM pentru crearea, redactarea, semnarea digitală și circulația electronică a facturilor fiscale. Grație acestui serviciu subiecții tranzacției facturate pot emite și expedia on-line facturi fiscale, fără a se mai deplasa la organul fiscal în vederea comandării lor. Serviciul „e-Factura” sporește operativitatea circulației acestor documente de la furnizor la cumpărător, diminuează nivelul contrafacerii sau pierderii facturilor fiscale eliberate. Adicional, utilizarea acestui serviciu permite agenților economici să economisească resursele alocate pentru achiziționarea și evidența facturilor fiscale. Serviciul „e-Factura” este disponibil pe pagina web servicii.fisc.md și poate fi utilizat doar după semnarea acordului de conectare la serviciile electronice fiscale. Posesorii semnăturilor

electronice au acces automat la serviciu. Factura electronică are aceeași valoare juridică și este la fel de sigură ca și cea pe hârtie. Serviciul menționat efectuează validarea conținutului facturilor fiscale electronice privind corectitudinea perfectării (*prin livrarea datelor de identificare corecte aferente subiecților facturii, efectuarea automatizată a calculelor de total cu TVA și fără TVA, cotei TVA etc.*) și minimizează riscurile aferente tranzacției. Mai mult ca atât, sistemul nominalizat reduce cheltuielile suportate pentru procurarea formularelor acestor documente pe suport de hârtie, cheltuielile legate de întreținerea personalului responsabil de completarea facturilor fiscale, cheltuielile legate de păstrarea facturilor - arhivare, depozitare. Având în vedere că agentul economic poate fi în ipostaza oricărui subiect al procesului de facturare - *furnizor, transportator, cumpărător*, interfața serviciului prevede 3 compartimente pentru fiecare din rolurile enunțate. Precizăm că după semnarea sau expedierea facturii fiscale aceasta nu poate fi modificată, ci doar anulată. Astfel, ea va nimeri în rubrica „Anulate”. Dacă este necesar ajustarea facturii fiscale anulate se alege opțiunea „Redeschiderea pe baza facturii fiscale anulate” din rubrica menționată și se introduc completările necesare. Sistemul „e-Factura” este menit pentru asigurarea păstrării înregistrărilor privind operațiunile economice cu facturi fiscale. Facturile fiscale parcurg o succesiune prestabilită de etape de prelucrare care se stabilește de latura agentului economic în tranzacție. *Conectarea contribuabililor la serviciul dat, se asigură de către I.P. „Centrul de Tehnologii Informaționale în Finanțe”, în mod gratuit, în baza Acordului de conectare la serviciile fiscale electronice, prezentând anumite documente pentru a beneficia de serviciu.*

Serviciul „Comanda on-line a formularelor tipizate” permite solicitarea cantității necesare de formulare tipizate de la distanță, printr-un click și presupune o singură deplasare la punctul de eliberare a formularelor tipizate. Prin intermediul acestui sistem contribuabilii au posibilitatea de a completa, semna și transmite Serviciului Fiscal de Stat comanda privind numărul necesar de documente primare, de a vizualiza informația transmisă, recepționa recipisa și bonul de plată. Concomitent serviciul oferă funcționarilor fiscali posibilitatea de a crea lista și graficul de prezentare a agenților economici la oficiile de eliberare a formularelor. În acest mod, contribuabilii care vor comanda on-line formulare tipizate vor fi înștiințați despre data, ora și locul unde vor fi eliberate documentele necesare. Sistemul poate fi accesat de toți agenții economici din Republica Moldova, care dețin semnături electronice de autentificare eliberate de către centrul de certificare al Î.S. „Fiscservinform” sau semnături digitală eliberată de un centru de certificare acreditat și sunt înregistrați pe portalul servicii.fisc.md. *Conectarea contribuabililor la serviciul dat, se asigură de către I.P. „Centrul de Tehnologii Informaționale în Finanțe”, în mod gratuit, în baza Acordului de conectare la serviciile fiscale electronice, prezentând anumite documente pentru a beneficia de serviciu.*

Serviciul „Verificarea facturii fiscale” permite verificarea apartenenței facturii fiscale prin introducerea codului fiscal al întreprinderii, seriei și numărului facturii. Ca rezultat, solicitantul poate verifica dacă o anumită factură fiscală aparține sau nu întreprinderii emitente, *având accesul liber pe acest portal.*

Serviciul „Acces avansat la informații despre contribuabil” oferă posibilitatea căutării avansate (după diverși parametri) a informațiilor despre denumirea întreprinderii, abrevierea, forma organizatorico – juridică, statutul întreprinderii (activ sau inactiv), genurile de activitate, date despre subdiviziuni, date cu privire la TVA, date cu privire la accize. În acest context, *contribuabilul va beneficia de aceste servicii gratuit în baza Acordului de conectare la serviciile fiscale electronice.*

Serviciul „Contul curent al contribuabilului” permite accesarea on-line a informațiilor despre obligațiile fiscale ale contribuabilului, precum și verificarea statutului curent al tuturor restanțelor sau supraplăților la Bugetul Public Național. Situația fiscală poate fi vizualizată pe diferite clasificări bugetare, pe diferite subdiviziuni ale companiei, soldurile istorice și descifrarea calculului majorării de întârziere. *Contribuabilul beneficiază de aceste servicii gratuit în baza Acordului de conectare la serviciile fiscale electronice.*

Serviciul „Descarcă formulare” oferă posibilitatea de descărcare a formularelor necesare pentru prezentarea declarației fiscale. Formele declarațiilor sunt permanent actualizate și simplu de accesat. Totodată, există posibilitatea vizualizării instrucțiunilor pentru completarea formularelor fiscale. Toate formulare sunt în format PDF/XLS și pot fi ușor accesate și imprimare, *având accesul liber pe acest portal.*

Serviciul „Informații despre contribuabil” permite verificarea informațiilor despre contribuabil. În rezultat, solicitantul obține: denumirea întreprinderii, abrevierea, forma organizatorico – juridică, statutul întreprinderii (activ sau inactiv), date cu privire la TVA, date cu privire la accize, *având accesul liber pe acest portal.*

Serviciul „Calendarul fiscal extins” permite obținerea rapidă a tuturor notificărilor din cadrul calendarului fiscal. Acesta poate fi setat în așa mod, încât toate evenimentele importante să fie remise pe adresa electronică a utilizatorului sau să fie înscrise în serviciul RSS. Astfel, utilizatorul are posibilitatea de vizualizare rapidă a unor termeni importanți pentru raportarea fiscală, *având accesul liber pe acest portal.*

Serviciul „Diseminare mesaje” reprezintă metoda electronică de comunicare oficială a Serviciului Fiscal de Stat cu contribuabilii și urmărește cu prioritate automatizarea procesului de informare a contribuabililor cu diverse subiecte de interes la care aceștia sunt abonați. Acest instrument permite crearea mesajelor informaționale și stabilirea criteriilor pentru expedierea lor ulterioară. *Contribuabilul beneficiază de aceste servicii gratuit în baza Acordului de conectare la serviciile fiscale electronice.*

Serviciul „e-Cerere” reprezintă metoda electronică de comunicare oficială a contribuabililor cu Serviciul Fiscal de Stat care urmărește cu prioritate automatizarea procesului de eliberare a certificatelor fiscale. Acest instrument permite prelucrarea electronică a cererilor depuse de contribuabili și eliberarea certificatelor de către Serviciul Fiscal de Stat cu utilizarea semnăturii electronice. *Contribuabilul beneficiază de aceste servicii gratuit în baza Acordului de conectare la serviciile fiscale electronice.*

Serviciul „Convertor Declarație electronică” reprezintă o metodă de importare a datelor pregătite în prealabil din programele contabile, precum: „1C”, „Wizcount”, „Accounting”, „Saga – C”, „Nibocont” etc. și are drept scop facilitarea procesului de interacțiune a acestor programe cu serviciul „Declarație electronică”. Formatul utilizat în cadrul importului datelor în serviciul „Declarație electronică” este XML - Extensible Markup Language - care reprezintă un sistem extensibil de marcare. Pentru a efectua exportul datelor din programele contabile este necesar ca, contribuabilul să dispună de aplicația MS Office și anume programul Excel, având accesul liber pe acest portal.

Serviciul „Convertor Declarație rapidă” oferă posibilitatea importului datelor din softul contabil al contribuabililor. Convertorul este modelat pentru toate programele de evidență contabilă, bazându-se pe convertirea datelor din formatul XLS în formatul XML, fapt ce permite economisirea timpului și resurselor contribuabilului. La fel, a fost integrată opțiunea de reînnoire automată a tuturor formelor fiscale de pe serverul Serviciului Fiscal, ceea ce permite întreținerea

bazei de date a formularelor fiscale într-o stare permanent actualizată, accesul fiind liber pe acest portal.

Concluzie.

Raportarea online a informațiilor contabile către autoritățile de stat constituie o modalitate eficientă a statului de a-și colecta informația primară în vederea calculării indicatorilor principali de analiză operativă și de perspectivă a situației economiei naționale. Pe de altă parte, reprezintă un mijloc de verificare a respectării de către agenții economici rezidenți a cadrului legislativ al activității de întreprinzător. Prezentarea rapoartelor prin rețeaua Internet capătă o popularitate tot mai mare. Serviciul electronic simplifică considerabil lucrul entităților și îi scutește de pierderea timpului.

Avantajele noii modalități de raportare sunt evidente și anume: *operativitatea și disponibilitatea procesării informației, comoditatea prezentării într-un singur Ghiseu unic, atât a formularelor rapoartelor, cât și informațiilor aferente acestora, posibilitatea de verificare a corectitudinii completării indicatorilor declarațiilor înainte de a fi prezentate, excluderea erorilor și funcționarea on-line a programului, micșorarea numărului de rapoarte către autoritățile publice, eficientizarea timpului și a costurilor pentru întocmirea și prezentarea rapoartelor, sporirea securității și protecției datelor cu caracter personal.*

Toate rapoartele în formă electronică se prezintă gratis în baza Acordului de conectare la serviciile fiscale electronice, cu unele excepții, când accesul la un portal este liber.

Referințe bibliografice.

1. *Ghid de utilizare e-factura.* Disponibil pe: https://servicii.fisc.md/cereri_giduldeutilizare_driver/e-factura_v3_ghid_utilizare.pdf
2. *Raportarea unificată: avantaje și perspective.* Disponibil pe: <https://monitorul.fisc.md/bussines/raportarea-unificata-avantaje-i-perspective.html>
3. *Servicii fiscale electronice.* Disponibil pe: <https://servicii.fisc.md/Companies.aspx>

NOI OPȚIUNI ÎN CONDIȚIILE APLICĂRII LEGII CONTABILITĂȚII ȘI RAPORTĂRII FINANCIARE

NEW OPTIONS IN THE CONDITIONS OF APPLICATION OF THE LAW OF ACCOUNTING AND FINANCIAL REPORTING

Galina BĂDICU, dr., conf. univ., ASEM

e-mail: gbadiku@inbox.ru

Daniela MUNTEAN, ASEM

e-mail: daniellamuntean@gmail.com

Abstract. *In recent years, the accounting system in the RM has undergone a serious reform process in order to adapt it to the new economic, political, legal and, last but not least, social conditions. At the stage of permanent changes in the economic sphere, the implementation of a new law comes as a necessity, in order to make it possible to adapt to international practices, especially European ones. The subject approached in this article concerns the Law of Accounting and Financial Reporting. Taking into account the actuality of the given topic, the research mentions the essential provisions that distinguish it from the current law, but also the effect it will have on the subjects to which it applies. The main sources that allowed the formation of an overall picture on this subject were the Current Accounting Act and that which came into force on 01.01.2019.*

Key words: the law of accounting and financial reporting, entity, public interest entity, group, independent activity, individual financial statements, explanatory note, and management report.

JEL classification M41

Introducere.

În prezent, contabilitatea a evoluat, datorită schimbările profunde care au loc în sfera economicului, sub inerția procesului de globalizare. Prin urmare, ideea adoptării unui limbaj comun de raportare financiară în scopul dezvoltării comparabilității la nivel internațional a devenit o realitate, urmare a globalizării internaționale a piețelor financiare.

În acest context, reforma din domeniul contabilității în RM, este influențată de aceste evoluții în perimetrul european și cel internațional. Se realizează în acest mod racordarea domeniilor esențiale pentru bunul mers al economiei la exigențele performanței, dezvoltării sustenabile, dar și ale Directivelor Europene și Standardelor Internaționale de Raportare Financiară. Tendința constă în garantarea unui cadru de elaborare și prezentare a situațiilor financiare compatibil, atât cu Directivele Europene de contabilitate, cât și cu IFRS. Este evident că IFRS reprezintă un set de standarde de înaltă calitate, însă există diferențe privind percepția asupra informațiilor prezentate în funcție de sistemul legislativ al fiecărei țări.

Procesul de aderare a RM la Uniunea Europeană a pus în fața contabilului probleme de raționament, de atitudine, de etică și de strategie. Practica și experiența proprii domeniului contabil oferă alternative pe care contabilul trebuie să le judece pentru a desemna. În acest context, marea provocare căreia profesia contabilă trebuie să-i facă față este dată de restabilirea credibilității și încrederii categoriilor de utilizatori asupra realității datelor furnizate de contabilitate în situațiile financiare. Transparența și dialogul deschis privind performanța, prioritățile și planurile viitoare de dezvoltare contribuie la consolidarea relațiilor economice și a încrederii părților interesate.

Din punct de vedere istoric, se poate spune că unificarea reglementărilor contabile a condus la: *determinarea unei terminologii unice și a unor principii contabile general acceptate; componența situațiilor financiare, definirea, recunoașterea și evaluarea elementelor situațiilor*

financiare, stabilirea formatului situațiilor financiare (cu excepția țărilor anglo-saxone); elaborarea planurilor generale de conturi (sistemul de conturi, denumire, simbol, conținut și funcție contabilă) etc. Rezultat al acestui proces sunt normele, care au următoarele caracteristici: sunt reguli obligatorii stabilite prin lege sau practică referitoare la recunoașterea, înregistrarea, gruparea, evaluarea și prezentarea informațiilor contabile; prevede o ordine obligatorie sau recomandabilă și aplică același tratament contabil faptelor economice; în cazul în care normele elaborate nu includ tratamente pentru cazurile particulare se elaborează noi norme etc. Pe de o parte, pe lângă elaborarea regulilor respective, reglementările presupun și existența unor autorități, care, să fie în măsură să le impună și să sancționeze nerespectarea lor.

În contextul modificărilor legislative și practice produse în domeniul contabilității, dar și adoptării Legii curente a contabilității, care a intrat în vigoare (01.01.2019), vine a fi un pas important către conformarea practicilor naționale cu cele de nivel internațional.

Astfel, **scopul** acestei cercetări este de a prezenta cele mai relevante diferențe dintre Legea contabilității și raportării financiare și cea care a fost aplicată până la 01.01.2019 (*Legea contabilității - actualmente se aplică doar față de autoritățile/instituțiile bugetare*), dar și de a releva impactul acesteia asupra subiecților supuși aplicării. Ca **obiective**, ce urmează a fi realizate pe parcursul lucrării, au fost formulate următoarele:

- ✓ examinarea particularităților Legii contabilității și raportării financiare;
- ✓ identificarea subiecților asupra cărora se aplică legea;
- ✓ delimitarea criteriilor de clasificare a entităților și grupurilor;
- ✓ examinarea modului de ținere a contabilității și de aplicare a standardelor de contabilitate pentru diferite entități;
- ✓ sinteza situațiilor financiare ce trebuie prezentate și componența acestora;
- ✓ specificarea entităților, a căror situații financiare se supun obligatoriu auditului.

Cu ajutorul **metodelor** de analiză și sinteză a unor surse de informare ca: reglementări juridice, lucrări de specialitate relevante, analize și studii de cercetare, precum și cu aplicarea elementelor de comparație, inducție și deducție a fost posibilă înregistrarea și evidențierea principalelor informații ce țin de domeniul de cercetare. Investigațiile au fost efectuate în baza prevederilor Legii contabilității, Legii contabilității și raportării financiare, Codului Fiscal și surselor bibliografice de specialitate.

Conținutul de bază.

Prima etapă pe care ne-am propus să o abordăm în activitatea de studiu dedicată cercetării opțiunilor oferite de Legea contabilității și raportării financiare a fost legată de dimensionarea stadiului actual al cunoașterii privind tematica abordată. Importanța acestei etape în cercetarea noastră este dată de faptul că trebuie să cunoaștem spre ce ne îndreptăm. Reforma contabilă în RM a început odată cu apariția SNC-urilor care au vizat și vizează perfecționarea sistemului contabil pe baza unor principii și reguli prevăzute de Standardele Internaționale de Contabilitate și Directivele Europene, astfel încât situațiile financiare întocmite de entități să corespundă cerințelor unor categorii cât mai largi de utilizatori.

Perfecționarea contabilității și raportării financiare este o preocupare permanentă a Ministerului Finanțelor. *Ministerul Finanțelor este responsabil* de acceptarea IFRS, de elaborarea, aprobarea, publicarea Standardelor Naționale de Contabilitate, indicațiilor metodice, regulamentelor, instrucțiunilor și altor acte normative din domeniul contabilității și raportării financiare, Planului general de conturi contabile, formularelor de documente primare și instrucțiunilor privind completarea acestora. Totodată, reprezintă Republica Moldova în

organizațiile internaționale din domeniul contabilității și raportării financiare, acordă asistență metodologică în domeniul contabilității și raportării financiare și poate delega elaborarea proiectelor actelor normative în domeniul contabilității și raportării financiare unui organ/instituții/asociații din domeniul respectiv [4, art. 8].

Pentru a realiza ajustarea aspectelor contabile naționale la prevederile Standardelor Internaționale de Raportare Financiară (IFRS), dar și la Directiva 2013/34/UE a Parlamentului European și a Consiliului, autoritățile și-au asumat angajamentul de a transpune în legislația națională prevederile europene și internaționale în domeniul financiar și sectorul corporativ. *La 15 decembrie 2017, Parlamentul a aprobat, în lectură finală, Legea contabilității și raportării financiare, care a intrat în vigoare la 1 ianuarie 2019.* Această lege stabilește cadrul normativ de bază, principiile și cerințele generale și mecanismul de reglementare în domeniul contabilității și raportării financiare în Republica Moldova.

Domeniul de aplicare al legii se extinde asupra persoanelor juridice care desfășoară activitate de întreprinzător, indiferent de tipul de proprietate și forma juridică de organizare; reprezentanțelor permanente și filialelor entităților nerezidente; organizațiilor necomerciale și reprezentanțelor entităților nerezidente persoanelor fizice care desfășoară activitate de întreprinzător, cu excepția titularilor patentei de întreprinzător, dar și celor ce activează în sectorul de justiție: avocați, notari, executori judecătorești, mediatori sau administratori autorizați și birourilor înființate de acestea, precum și cabinetelor individuale ale medicilor de familie [4, art.2]. Totodată, comparativ cu legea precedentă, **au fost excluse instituțiile publice, finanțate de la buget**, a căror contabilitate și raportare financiară va fi reglementată prin Legea finanțelor publice.

Cât privește titularii de patentă de întreprinzător, aceasta este înlocuită cu activitatea independentă. În acest sens, în Codul Fiscal au fost făcute completări și s-au inclus ca contribuabili persoanele fizice rezidente care desfășoară activitate independentă. Conform art. 5, pct. 36¹ din Codul Fiscal, se consideră **activitate independentă** - *activitatea de comerț* desfășurată de către o persoană fizică rezidentă doar în mod individual, fără a constitui o formă organizatorico-juridică, în urma desfășurării cărora se obține venit în sumă ce nu depășește 600 000 lei într-o perioadă fiscală. Cota impozitului pe venit constituie 1% din obiectul impunerii, dar nu mai puțin de 3000 de lei [2, art. 69¹¹]. Așa cum prevederile Legii, conform art.2 **nu se răspândesc** asupra persoanelor care desfășoară activitate independentă, **Serviciul Fiscal de Stat a emis Ordinul nr. 460 din 10.09.2018** cu privire la particularitățile ținerii **evidenței contabile** în partidă simplă de către persoanele fizice ce desfășoară activități independente, iar Ministerul Finanțelor-Indicații metodice privind particularitățile ținerii evidenței vânzărilor și procurărilor în scopuri fiscale de către persoanele fizice ce desfășoară activități independente. Documentul descrie modul de întocmire și completare a unui Registru-jurnal, în care persoana fizică care **desfășoară activități independente** va înregistra veniturile și cheltuielile aferente activității independente [6].

În continuare, ne propunem o sinteză a prevederilor aferente cadrului juridic, a cerințelor unice și a mecanismului de reglementare a contabilității și raportării financiare în Republica Moldova prin prisma ambelor legi, tabelul 1.

În Legea contabilității și raportării financiare sunt stabilite **criteriile de clasificare** pe categorii a entităților și grupurilor și precizate cerințele contabile și de raportare financiară pentru acestea. Astfel, totalitatea entităților ce cad sub incidența legii nominalizate se divizează în două categorii mari: *entitate și grup*. Ținem să menționăm că legea definește diferite tipuri de entități: *entitate asociată, entitate de interes public, entitate din domeniul exploatații forestiere, entitate*

din industria extractivă, entitate-fiică, entitate-mamă, entități afiliate și precizează ce reprezintă grupul de entități [4, art. 3].

Tabelul 1. Aspecte de comparare în legile nominalizate

Nr.crt.	Criterii de comparare	Legea Contabilității	Legea Contabilității și raportării financiare
1.	<i>Data intrării în vigoare</i>	Începând cu 01.01.2019 se aplică doar față de autoritățile/instituțiile bugetare, art. 36 (3) din Legea Contabilității și raportării financiare	Începând cu 01.01.2019
2.	<i>Numărul de articole conținute în lege</i>	48	37
3.	<i>Categoriile entităților și grupurilor</i>	Prevederi mai restrânse, art. 15	Prevederi mai extinse, art. 4
4.	<i>Principii contabile</i>	6 principii de bază, art. 6 (1)	10 principii generale, art. 6
5.	<i>Modul de ținere a contabilității și de prezentare a situațiilor financiare</i>	În partidă dublă și partidă simplă cu întocmirea situațiilor financiare simplificate și complete, art. 4, art. 15	În partidă dublă și partidă simplă cu întocmirea situațiilor financiare individuale pe categorii de entități și grupuri, art. 5
6.	<i>Caracteristici ale informațiilor conținute în situațiile financiare</i>	4 caracteristici calitative, art. 6 (2)	2 caracteristici calitative fundamentale, art. 20 (3) 4 caracteristici calitative amplificatoare, art. 20 (4)
7.	<i>Efectuarea corectărilor în documentele primare</i>	care justifică operațiunile de casă, bancare, de livrare și achiziție a bunurilor economice și a serviciilor nu se admite , art. 19 (13)	care justifică operațiunile de casă și de plată este interzisă , art. 11 (14)

Sursa: elaborat de autori în baza legilor menționate [3,4]

Potrivit Legii contabilității și raportării financiare [4, art. 4], entitățile și grupurile sunt divizate în dependență de 3 criterii: *veniturile din vânzări, totalul activelor și numărul mediu al salariaților în perioada de gestiune*. În continuare, este propusă sintetizarea valorii limitelor pentru fiecare dintre criteriile de mai sus, corespunzător categoriilor entităților și grupurilor.

Tabelul 2. Limitele criteriilor pentru categoriile entităților și grupurilor

Categoria	Total active, lei	Venituri din vânzări, lei	Număr mediu al salariaților în perioada de gestiune, persoane
Entitate			
Micro	≤ 5 600 000	≤ 11 200 000	≤ 10
Mică	≤ 63 600 000	≤ 127 200 000	≤ 50
Mijlocie	≤ 318 000 000	≤ 636 000 000	≤ 250
Mare	≥ 318 000 000	≥ 636 000 000	≥ 250

Grup			
Mic	≤ 80 300 000	≤ 160 600 000	≤ 50
Mediu	≤ 401 500 000	≤ 803 100 000	≤ 250
Mare	≥ 401 500 000	≥ 803 100 000	≥ 250

Sursa: elaborat de autori în baza art.4 din Legea contabilității și raportării financiare

În scopul contabilității și raportării financiare entităților enumerate la art. 2 din Legea contabilității și raportării financiare **trebuie să țină cont de următorul fapt:**

Tabelul 3. Criteriile de atribuire a categoriilor de entități și grupuri

Criteriile de atribuire a categoriei prevăzute la alin. (1)–(7) din articol 4 se aplică	Criteriile de atribuire a categoriei prevăzute la alin. (1)–(7) din articol 4 nu se aplică
<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>persoanelor juridice care desfășoară activitate de întreprinzător, indiferent de tipul de proprietate și forma juridică de organizare,</i> ✓ <i>autorităților/instituțiilor, cu excepția autorităților/instituțiilor bugetare,</i> ✓ <i>reprezentanțelor permanente și filialelor entităților nerezidente</i> 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ <i>organizațiilor necomerciale și reprezentanțelor entităților nerezidente,</i> ✓ <i>persoanelor fizice care desfășoară activitate de întreprinzător, cu excepția titularilor patentei de întreprinzător, persoanelor fizice care desfășoară activitate profesională în sectorul justiției (notari, avocați, executori judecătorești, mediatori, administratori autorizați) și birourilor înființate de acestea</i> ✓ <i>entităților de interes public</i>

Sursa: elaborat de autori în baza art.4 din Legea contabilității și raportării financiare

Entitatea sau grupul **trece dintr-o categorie în alta** dacă, la data raportării, pentru ultimele două perioade de gestiune, depășește sau încetează să mai depășească limitele a două dintre criteriile categoriei la care se atribuie [4, art.4 (8)]. Totodată, criteriile de atribuire nu se aplică organizațiilor necomerciale și reprezentanțelor entităților nerezidente; persoanelor fizice ce desfășoară activitate de întreprinzător, cu excepția titularilor de patentă; persoanelor fizice care desfășoară activitatea profesională în sectorul justiției, precum și entităților de interes public [4, art.4 (9)]. Definiția entității de interes public, care în prezent se referă la - companiile de asigurări, băncile, instituțiile financiare [3, art.3], a fost modificată și va include o nouă categorie de entități - societățile pe acțiuni în care cota statului este mai mare de 50% [4, art.3].

Cum s-a menționat anterior, criteriile de atribuire a categoriilor de entități impune întocmirea unui set de **situații financiare**, care pot fi *prescurtate, simplificate și complete*. Astfel, situațiile financiare se întocmesc cu claritate, în conformitate cu prevederile prezentei legi și ale standardelor de contabilitate, oferind o imagine fidelă a poziției financiare, a performanței financiare și a altor informații aferente activității entității [4, art. 20(1)]. În funcție de categoria entității și necesitățile informaționale ale acesteia, entitatea care aplică SNC întocmește și prezintă anual unul dintre următoarele seturi de rapoarte, tabelul 4.

Tabelul 4. Componenta situațiilor financiare individuale

Situații financiare complete	Situații financiare simplificate	Situații financiare prescurtate
Bilanț		Bilanț prescurtat
Situația de profit și pierdere		Situația de profit și pierdere prescurtată
Situația modificărilor capitalului propriu	-	-
Situația fluxurilor de numerar	-	-
Nota explicativă		

Sursa: elaborat de autori în baza art.21 din Legea contabilității și raportării financiare

Studiul aprofundat al prevederilor Legii contabilității și raportării financiare, ne-a permis să sintetizăm următoarea informație, în funcție de tipul de entitate, modul de ținere a contabilității și de aplicare a standardelor de contabilitate, precum și răspunderea pentru ținerea contabilității și raportarea financiară.

Tabelul 5. Generalizări privind modul de ținere a contabilității, de aplicare a standardelor de contabilitate și de raportare financiară

Categoriile de entități/ modul de ținere a contabilității/ răspunderea pentru ținerea contabilității și raportării	Tipul Situațiilor Financiare	Componenta Situațiilor Financiare	Comentarii
Entități micro <i>Partidă dublă</i> Conducătorul, administratorul	Situații financiare prescurtate conform SNC art. 21 (2)	Bilanțul prescurtat Situația de profit și pierdere prescurtată Nota explicativă (<i>cerințe minime</i>)	<i>Informații obligatorii – art.22, alin. (3)</i>
Entități mici <i>Partidă dublă</i> Conducătorul, administratorul	Situații financiare simplificate conform SNC art. 21 (3)	Bilanțul Situația de profit și pierdere Nota explicativă (<i>cerințe minime</i>)	<i>Informații obligatorii – art.22, alin. (3)</i>
Entități mijlocii și mari <i>Partidă dublă</i> Conducătorul, administratorul	Situații financiare complete conform SNC art. 21 (4)	Bilanțul Situația de profit și pierdere Situația modificărilor capitalului propriu Situația fluxurilor de numerar Nota explicativă (<i>cerințe extinse</i>) Raportul conducerii	<i>Informații obligatorii și informații suplimentare – art.22, alin. (3) și alin. (4), + alin.(5) + art. 23 (1)</i>
Entitățile de interes public <i>Partidă dublă</i> Conducătorul, Directorul			Situații financiare conform IFRS
Organizațiile necomerciale și reprezentanțele entităților nerezidente <i>Partidă dublă</i> Conducătorul, administratorul			Situații financiare conform Indicațiilor metodice aprobate de MF

<p>Persoanele fizice care desfășoară activitate de întreprinzător, până la înregistrarea acestora în calitate de plătitori ai TVA, persoanele fizice care desfășoară activitate independentă, persoanele fizice care desfășoară activitate profesională în sectorul justiției și birourile înființate de acestea <i>Partidă simplă în baza contabilității de casă</i> Persoana fizică/fondatorul</p>	<p>Fără întocmirea situațiilor financiare, conform Indicațiilor metodice aprobate de MF</p>
---	---

Sursa: elaborat de autori în baza prevederilor Legii contabilității și raportării financiare

Pentru toate entitățile, **nota explicativă** include cerințe minime obligatorii, iar pentru entitățile mijlocii, mari și de interes public se includ și cerințe suplimentare, acestea fiind specificate în art. 22 al legii nominalizate. **Raportul conducerii**, care conține o prezentare fidelă a poziției entității, a dezvoltării și a performanței activităților acesteia și prezintă o analiză corelată cu dimensiunea și complexitatea activităților desfășurate, este obligatoriu în cazul entităților mijlocii, mari și de interes public, fiind întocmit și prezentat anual, împreună cu situațiile financiare. Dacă entitatea de interes public corespunde criteriilor entităților mari și numărul mediu al salariaților în perioada de gestiune este mai mare de 500, este obligată să includă în raportul conducerii o declarație nefinanciară, iar dacă este admisă pe o piață reglementată, raportul trebuie să cuprindă un capitol privind governanța corporativă. Entitatea mare/ de interes public din industria extractivă sau din domeniul exploatarei forestiere și care înregistrează plăți către stat, care cuprind suma achitată în numerar sau în natură sub formă de taxe pentru resursele naturale, impozit pe venit, redevențe, dividende, taxe pentru licență, ce depășesc 1,7 mil. lei include un capitol privind plățile către stat [4, art.22, 23].

Totodată, la nivelul grupului, format din entitatea-mamă și toate entitățile-fiice, luate în ansamblu, se întocmesc situații financiare consolidate, pentru prezentarea informațiilor privind poziția financiară, performanța financiară, modificările capitalului propriu și fluxurile de numerar. Acestea conțin elemente similare cu situațiile complete, doar că în formă consolidată. Grupurile mici și mijlocii sunt scutite de întocmirea situațiilor financiare consolidate și a raportului consolidat al conducerii, cu excepția cazului în care una dintre entitățile afiliate este entitate de interes public [4, art.27 (4)].

Situațiile financiare individuale ale entităților mijlocii, mari, ale entităților de interes public și ale altor entități, precum și situațiile financiare consolidate ale grupurilor sunt supuse obligatoriu auditului [4, art.32]. Entitatea *are obligația* să prezinte situațiile financiare individuale, raportul conducerii și raportul auditorului, după caz, **în termen de 120 de zile de la ultima zi a perioadei de gestiune, obligatoriu** fiind plasate pe pagina-web a entității.

Concluzii.

Una din problematicile, resimțite destul de fundamental de către contabili, ține de modificarea prea frecventă a legislației. Anume, în cea mai mare parte contabilii, sunt responsabili de respectarea cu exactitate a normelor legale, deoarece, pe lângă obligația de a ține evidența faptelor economice, ei au misiunea de a întocmi și prezenta situații financiare, completarea cărora urmează a fi efectuată în strictă corespundere cu prevederile legale. Însă, respectarea prevederilor legale devine tot mai anevoioasă în condițiile modificărilor atât de frecvente în legislație. Astfel, începând cu 01.01.2019, ni se cere din nou alinierea la Directivele Europene. Drept urmare, pentru conformitate cu Directiva 2013/34/UE a Parlamentului European s-au adus modificări în Legea contabilității (Legea contabilității și raportării financiare).

Referințe bibliografice:

1. *Baza generalizată a practicii fiscale. Întrebări la ordin.* Disponibil pe: <http://www.fisc.md/ShowQuestionsInOrder.aspx?order=1424e27c-c886-46e3-b93c-d61976430a49>
2. *Codul fiscal pentru anul 2019.* Disponibil pe: <http://www.fisc.md/CodulfiscalalRM.aspx>
3. *Legea contabilității nr. 113 din 27.04.2007.* Disponibil pe: <http://lex.justice.md/viewdoc.php?id=351443&lang=1>
4. *Legea contabilității și raportării financiare nr. 287 din 15.12.2017.* Disponibil pe: <http://lex.justice.md/md/373601/>
5. *Reglementarea evidenței contabile ținute de către persoanele fizice care desfășoară activități independente.* Disponibil pe: <https://monitorul.fisc.md/editorial/reglementarea-evidentei-contabile-inute-de-catre-persoanele-fizice-care-desfasoara-activitati-independente.html>
6. *Ordinul nr. 2 din 09.01.2017 privind aprobarea unor formulare tipizate aferente activității persoanelor fizice care desfășoară activitate independentă și a Indicațiilor metodice privind particularitățile ținerii evidenței vânzărilor și procurărilor în scopuri fiscale de către persoanele fizice care desfășoară activități independente.* Disponibil pe: <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=368436>

INTERDEPENDENȚA DINTRE CULTURĂ ȘI EVAZIUNE FISCALĂ ÎN PRACTICA DIFERITOR ȚĂRI

RELATIONSHIP BETWEEN CULTURE AND TAX EVASION IN THE PRACTICE OF DIFFERENT COUNTRIES

Maia BAJAN, dr., conf.univ., ASEM

e-mail: bajan.maia@ase.md

Ana-Carolina BĂRBIERU, ASEM

Academia de Studii Economice a Moldovei

e-mail: carolinabarbieru@gmail.com

Abstract. *Tax evasion is a widespread phenomenon and continues to be a problem for many countries, although there are sanctions and audits. National culture can contribute to a better understanding of non-compliance in different countries. This study approaches the influence of national culture on tax compliance levels in 50 countries. Using Hofstede's cultural framework as a basis for forming hypotheses, it was found that a profile of a non-conforming country is characterized by several motivating factors, which will be extensively approached in this study. The results obtained can serve as source information for policy-makers. Specifically, policy-makers should take cultural values into account when drafting compliance legislation and possible behavioral irregularities.*

Key words: culture, tax evasion, fiscal policies, tax compliance, black economy, legislation, uncertainty avoidance, individualism, power distance, masculinity.

Cuvinte cheie: cultură, evaziune fiscală, politici fiscale, respectarea impozitelor, economia neagră, legislația, evitarea incertitudinii, individualism, distanța de putere, masculinitatea.

JEL classification E 62, H 26, H 30, H 87, M 14

Introducere.

Evaziunea fiscală este un fenomen răspândit și continuă să fie o problemă pentru mai multe țări. De exemplu, economia subterană a Greciei, conform revistei Forbes, este estimată la aproximativ 21,5% din PIB – fiind considerată cea mai mare din Uniunea Europeană (Atena, 2017); autoritățile fiscale italiene estimează că 19,8% din toată activitatea economică nu este raportată (Roma, 2017), iar în SUA această valoare este mult mai mică, constituind 5,4% din PIB.

Unele forme de pedeapsă stabilite, sunt folosite ca mijloc de combatere a evaziunii fiscale în interiorul țărilor. Chiar dacă există sancțiuni și controale, evaziunea fiscală continuă să reprezinte o amenințare semnificativă pentru economia țării, afectând astfel bugetul acesteia prin venituri pierdute. Acest studiu explorează în continuare rolul pe care cultura națională a diferitor țări îl poate juca în explicarea comportamentului fiscal al acestora în ceea ce privește *evaziunea fiscală*.

Scopul cercetării constă în explicarea diferențelor internaționale în evaziunea fiscală care pot fi explicate prin diferențe în cultura națională, așa cum a propus savantul olandez Geert Hofstede încă din 1980. În viziunea acestuia există patru dimensiuni culturale prezentate în figura 1, care identifică valorile fundamentale, și anume:

Figura 1. Dimensiunile culturale după Geert Hofstede

Sursa: elaborat de autori în baza [7]

În baza dimensiunilor culturale identificate de savantul olandez Hofstede, în această lucrare se prezintă legătura dintre cultură cu nivelurile de conformitate fiscală între țări. Cercetările efectuate sugerează că dimensiunile culturale identificate de savant par să fie relevante în explicarea nivelurilor internaționale de evaziune fiscală. Mai exact, evitarea incertitudinii și distanța de putere sunt asociate cu niveluri mai ridicate de evaziune fiscală. De asemenea, considerăm că sprijinul acordat individualismului superior este asociat cu evaziunea fiscală mai mică și totodată descoperim că o masculinitate mai mare este asociată cu niveluri scăzute de evaziune fiscală în diferite țări.

Economistul Joulfaian (2000) constată că evaziunea fiscală corporativă este mai mare atunci când este administrată de directori care și-au subestimat impozitele personale. Acest comportament disfuncțional în ceea ce privește respectarea impozitelor devine mai dificil, deoarece corporațiile desfășoară activități în mai multe țări, supunându-le legilor fiscale din diferite țări. Predispozițiile pentru respectarea sau evitarea taxelor pot influența dacă o companie respectă totalmente legile fiscale, parțial sau deloc, atât în interiorul țării, cât și între țări. Astfel, factorii de decizie trebuie să ia în considerare și cultura („țara de origine”) în scopul îmbunătățirii modelelor de selecție a auditului.

Analiza literaturii de specialitate.

Mai multe studii efectuate de diferiți economiști asupra interdependenței dintre cultură și evaziune fiscală permit efectuarea unei analize asupra comportamentului în materie de conformitate fiscală într-un cadru internațional. Economiștii Frey și Weck Hannemann (1984), folosind rezultatele sondajelor între țări, au găsit diferențe semnificative în imoralul fiscal al țărilor. Martinez-Vanquez, McKee și Johnson (2004) au utilizat date experimentale și sondaje pentru a investiga comportamentul de conformitate fiscală în Botswana, Africa de Sud și SUA. Aceste cercetări identifică diferențele dintre diverse țări în ceea ce privește nivelurile de conformitate fiscală și atribuie aceste deosebiri în primul rând diferențelor dintre: corectitudinea administrării fiscale la nivel de țară; echitatea percepută a schimbului fiscal și atitudinea generală față de guvern.

Savantul olandez Hofstede (1980) prezintă o viziune multidimensională asupra culturii naționale și identifică un set limitat de valori sociale pe care le numește „dimensiuni ale culturii”. Aceste dimensiuni sunt determinate empiric dintr-un proiect de cercetare, care cuprinde circa 116 000 de sondaje și examinează valorile legate de muncă ale probelor de angajați ale unei companii multinaționale (IBM) din 50 de țări. În baza sondajului efectuat, Hofstede (1980) constată că jumătate din variația scorurilor medii ale țărilor poate fi explicată prin cele patru dimensiuni culturale menționate prin care țările diferă și sugerează existența unor relații specifice între aceste dimensiuni culturale și indivizi. Aceste scoruri ale dimensiunilor culturale au în mod normal o valoare cuprinsă între 0 și 100, însă valorile înregistrate sub 0 și peste 100 sunt posibile din punct de vedere tehnic (Hofstede, 1994).

Prin cele patru dimensiuni culturale se identifică valorile fundamentale care încearcă să explice asemănările generale și diferențele dintre culturile din întreaga lume. Cadrul propus de Hofstede (1980) este utilizat în mod extensiv în management și permite de a examina influența culturii asupra performanțelor organizaționale și a luării deciziilor individuale. În plus, numeroase studii în domeniul auditului (exemplu: Cohen, Pant, & Sharp, 1995; Chan, Lin, & Mo, 2003) și contabilității de gestiune (Harrison & McKinnon 1999) 1980), sugerează că dimensiunile par a capta esența culturii naționale într-un mod util în cercetarea academică. Prin aceste dimensiuni se oferă construcții explicite, care pot fi folosite în analizarea impactului culturii asupra nivelurilor de evaziune fiscală ale țărilor.

Investigarea dimensiunilor culturale se prezintă drept „măsura în care membrii unei culturi se simt amenințați de incertitudine sau de situații necunoscute”. Culturile, cu valori ale UA înalte, tind să ignore situațiile incerte și ambigue, ceea ce poate conduce la niveluri mai ridicate de anxietate. Cu toate acestea, este important de menționat că evitarea incertitudinii nu se echivalează cu evitarea riscurilor. Interesant este faptul că culturile cu UA înalte sunt adesea pregătite să se angajeze într-un comportament riscant pentru a reduce ambiguitățile dacă acțiunea riscantă va reduce anxietatea lor. În schimb, culturile cu UA scăzut sunt mai capabile să facă față situațiilor nesigure și ambigue, ducând la niveluri mai scăzute de anxietate. Ca urmare a acestor niveluri de anxietate scăzute, persoanele din societățile cu nivel redus de UA nu sunt la fel de înclinate să se implice în acțiuni riscante. Din cele 50 de țări examinate, Grecia, Portugalia și Guatemala au nivelul cel mai înalt pe dimensiunea UA, în timp ce Singapore, Jamaica și Danemarca înregistrează cel mai mic scor față de această dimensiune (tabelul 1).

Tabelul 1. Scorurile țărilor analizate la dimensiunile culturale determinate de Hofstede

Țara	UA	IND	MASC	PD	Țara	UA	IND	MASC	PD
Argentina	86	46	56	49	India	40	48	56	77
Australia	51	90	61	36	Indonezia	48	14	46	78
Austria	70	55	79	11	Irlanda	35	70	68	28
Belgia	94	75	54	65	Italia	75	76	70	50
Brazilia	76	38	49	69	Japonia	92	46	95	54
Canada	48	80	52	39	Mexic	82	30	69	81
Chile	86	23	28	63	Olanda	53	80	14	38
Columbia	80	13	64	67	Norvegia	50	69	8	31
Costa Rica	86	15	21	35	Pakistan	70	14	50	55
Danemarca	23	74	16	18	Peru	87	16	45	64
Finlanda	59	63	26	33	Portugalia	104	27	31	63
Franța	86	71	43	68	Romania	90	30	42	90
Germania	65	67	66	35	Spania	86	51	42	57
Grecia	112	35	57	60	Tailanda	64	20	34	64
Guatemala	101	6	37	95	Turcia	85	37	45	66
Malaezia	36	26	50	104	UK	35	89	66	35
Venezuela	76	12	73	81	SUA	46	91	62	40
Uruguay	100	36	38	61	Elveția	58	68	70	34

Sursa: Elaborat de autori [6]

Cultura națională și evaziunea fiscală.

Evitarea incertitudinii (Uncertainty avoidance-UA) se definește de Hofstede drept măsura în care membrii unei culturi se simt amenințați de incertitudine sau de situații necunoscute. Cultura în țările cu valori ale UA înaltă, tind să se ferească de situații incerte și ambigue, ceea ce poate duce la niveluri mai ridicate de anxietate. Cu toate acestea, este important de menționat că evitarea incertitudinii nu echivalează cu evitarea riscurilor, ci prin culturile cu UA înaltă țările sunt adesea pregătite să se angajeze într-un comportament riscant pentru a reduce ambiguitățile – cum ar fi începerea unei lupte ca măsură preventivă dacă acțiunea riscantă va minimiza anxietatea lor cu privire la o situație specifică. În schimb, culturile cu UA scăzută sunt mai capabile să facă față situațiilor nesigure și ambigue, ducând la niveluri mai scăzute de anxietate. Ca urmare, persoanele din societățile cu nivel scăzut de UA nu sunt predispuse să se implice în comportamente mai riscante. În baza datelor prezentate în tabelul 1 pe dimensiunea UA, din cele 50 de țări examinate în această cercetare, se situează ca cel mai înalt pentru Grecia, Portugalia și Guatemala în timp ce pentru Singapore, Jamaica și Danemarca se înregistrează cel mai mic scor față de această dimensiune.

În plus, savantul Hofstede (2001, 171) arată că nivelul de încredere a popoarelor în instituțiile sale guvernamentale este corelată negativ cu evitarea incertitudinii. Asta înseamnă că țările cu UA scăzute au mai multă încredere în instituțiile guvernamentale, în timp ce indivizii din țările cu UA înalte se simt înstrăinați de sistemele guvernamentale care le afectează viața. Astfel, indivizii dintr-o societate cu UA înalte trebuie să considere că evaziunea fiscală este un mijloc de reducere a ambiguității. Deoarece lipsa de încredere în instituțiile lor încurajează neconformitatea fiscală ca mijloc de minimizare a probabilității ca statul și politicienii să utilizeze în mod abuziv fondurile de trezorerie. În schimb, indivizii aflați într-o societate cu nivel scăzut de UA, în care instituțiile sunt considerate mai valoroase, vor avea mai puține șanse să considere neconformitatea fiscală drept o opțiune viabilă, care conduce la următoarea ipoteză: cu cât UA este mai mare într-o țară, cu atât este mai mare nivelul de evaziune fiscală din țara respectivă

Individualismul (IND) se referă la concepția de sine a oamenilor, prin care Hofstede sugerează că acesta este o preferință pentru o structură socială slabă, în contrast cu colectivismul, care sugerează o structură socială interdependentă. Problema fundamentală constă în gradul de interdependență pe care îl întreține o societate între indivizi. Sub o înaltă perspectivă, un individ poate fi privit ca unic și/sau întreg, având astfel o identitate de sine care este separabilă și nu depinde de afilierea la grup. În tabelul 1 sunt prezentate țările precum SUA, Australia și Regatul Unit cu cele mai mari scoruri ale individualismului, și țări care înregistrează cele mai mici scoruri precum Guatemala, Ecuador și Venezuela.

După cum menționează Hofstede, țările cu economie mai dezvoltată au, de obicei, sisteme de reglementare mai stricte. Veniturile fiscale generate în aceste țări vor fi mai mari, deoarece oamenii vor fi mai puțin înclinați să-și trișeze impozitele și dețin sursele necesare pentru a-și plăti impozitele (Braun, Putnam, & Bagchi, 2006). Astfel, persoanele care se află într-o cultură IND înaltă trebuie să fie mai tolerante la evaziunea fiscală decât persoanele din țările industrializate. În baza celor menționate se prezintă următoarea ipoteză: cu cât indicele IND într-o țară este mai mare, cu atât nivelul evaziunii fiscale în acea țară este mai mic.

Masculinitatea (MASC) se referă atunci când rolurile de gen sunt diferențiate și la măsura în care valorile tradiționale masculine ale performanței și ale realizărilor vizibile sunt mai evidențiate în raport cu valorile feminine tradiționale. Un punctaj mare pe dimensiunea MASC se caracterizează prin concurență și realizarea succesului material. În schimb, un scor mai mic este considerat „feminin” și se caracterizează prin mentorat și atingând o calitate superioară a vieții. Cele mai mari scoruri MASC sunt înregistrate în Japonia, Austria și Venezuela, în timp ce Suedia, Norvegia și Olanda înregistrează cel mai mic scor față de dimensiunea masculinității.

Potrivit lui Hofstede (1991), culturile cu MASC înaltă tind spre o societate performantă, care se concentrează pe urmărirea succesului material într-o „lume nedreaptă” (Hofstede, 2001, 321). Husted (1999) constată că cu cât este mai mare masculinitatea într-o cultură, cu atât nivelul corupției este mai mare în acea țară. Accentul important al țărilor MASC asupra succesului și realizării materialelor contribuie la acceptarea evaziunii fiscale, iar țările cu MASC scăzut, pun un accent mai mare pe calitatea vieții, pe oameni și pe mediu.

Țările cu MASC mai mare se concentrează mai mult asupra pedepsei, în timp ce țările cu MASC mai mică tind să se concentreze pe corecție și reabilitare. Astfel, prezentăm ipoteză nondirecțională: va exista o relație semnificativă între MASC și nivelul evaziunii fiscale dintr-o țară.

Distanța de putere (PD) se referă la măsura în care ierarhia și distribuția inegală a puterii în instituții și organizații sunt acceptate. Societățile cu PD înalte se caracterizează prin acceptarea

inegalității și instituționalizarea ei în ierarhii, care localizează oamenii în locurile lor „de drept”. Dimpotrivă, societățile cu PD scăzute se caracterizează printr-o valoare normală că inegalitățile dintre oameni trebuie minimizate, deoarece ele există doar pentru confort administrativ. În tabelul 1 se prezintă că Malaezia, Guatemala și Panama înregistrează cele mai mari scoruri la PD, în timp ce Austria, Israel și Danemarca – cele mai mici valori din dimensiunea PD.

În țările cu PD înaltă, Hofstede (1991) sugerează existența unui consens implicit în care există un ordin de inegalitate în care toată lumea își are locul. De exemplu, țările înalte ale PD se caracterizează printr-o acceptare că cei de la putere au dreptul la privilegii, pe care se așteaptă să le folosească pentru a-și îmbunătăți averea. Diferențele salariale în țările înalte ale PD sunt mari, ducând la o abatere majoră de venit între clasele superioare și inferioare (Hofstede, 1991, 39; Hofstede, 2001, 112). Aceste diferențe de venit mari sunt sporite în continuare de sistemul fiscal (Begue, 1976), ceea ce ar putea crea mai mult un stimulent de evaziune fiscală. Spre deosebire de țările cu PD înalte, țările cu PD scăzute manifestă diferențe de venit mai mici, care sunt reduse și mai mult de sistemele de impozitare progresive. Husted (1999) susține acest argument demonstrând că creșterea numărului de PD într-o țară este asociată cu o corupție mai mare. Cele menționate conduc la următoarea ipoteză: cu cât PD este mai mare în acea țară, cu atât nivelul evaziunii fiscale într-o țară este mai ridicat.

Rezultate și concluzii.

În acest studiu, am investigat influența dimensiunilor culturale propuse de Hofstede asupra nivelurilor de conformitate fiscală. Luate în ansamblu, rezultatele obținute susțin propunerea conform căreia cultura națională, se prezintă ca un factor semnificativ în explicarea nivelurilor de evaziune fiscală din diferite țări. Rezultatele modelului propus (Eq. (1) arată că trei dintre dimensiunile culturale ale lui Hofstede sunt legate de nivelurile internaționale de evaziune fiscală în direcțiile așteptate. În mod specific, rezultatele indică faptul că evitarea incertitudinii și PD sunt asociate cu niveluri mai scăzute de evaziune fiscală, în timp ce individualismul superior este asociat cu evaziune fiscală mai mică între țări. Acest rezultat este în concordanță cu cercetarea care examinează relația dintre cadrul Hofstede și raportarea financiară globală, în special pentru evitarea incertitudinilor și individualismul (vezi Douplik & Tsakumis, 2004 pentru o revizuire a acestei literaturi). De asemenea, descoperim că masculinitatea mai mare (mai mică) este asociată cu evaziunea fiscală scăzută (ridicată)

Acest studiu a angajat cadrul cultural al lui Hofstede ca mijloc de a explica diversitatea internațională a respectării impozitelor. Rezultatele sugerează că cultura națională este utilă în explicarea nivelurilor de evaziune fiscală din diferite țări. Pe baza rezultatelor noastre, putem descrie un profil cultural tentativ al țării cu o scară redusă de impozitare (adică o țară cu evaziune fiscală ridicată) ca fiind una cu UA înaltă, cu indice scăzut, cu MASC scăzut și cu PD înalt. Aceste rezultate pot ajuta la direcționarea cercetărilor viitoare, servind drept începutul unui cadru pentru viitoarele studii internaționale de conformitate fiscală.

Rezultatele noastre ar trebui să fie de interes pentru factorii de decizie politică. În mod specific, factorii de decizie ar trebui să ia în considerare valorile culturale atunci când elaborează legislația privind conformitatea cu taxele și investighează posibilele nereguli în materie de comportament Unele dintre sancțiunile de respectare a taxelor care funcționează bine în SUA ar putea să nu funcționeze bine în țările cu profiluri culturale diferite. De exemplu, Porcano și Price arată că stigmatizarea socială (exemplu: anunțarea activităților contribuabilului în ziar) are un efect descurajator semnificativ asupra evaziunii fiscale ipotetice a persoanelor. În plus, mai multe state din SUA au reușit să reducă evaziunea fiscală prin programele lor de stigmatizare socială (Herman,

2004a, 2004b). În timp ce stigmatizarea socială poate constitui o sancțiune eficientă pentru evadatorii fiscali din SUA – o țară cu UA inferior, IND mai mare, MASC mai mic și PD mai mic – este posibil să nu aibă același efect de descurajare într-o țară cu un profil cultural mai puțin conform cu standardele fiscale. Un cetățean care este mai puțin conform cu taxele (cetățeni mai în vârstă, cu indice mai scăzut și PD mai înalt) poate reacționa diferit la o pedeapsă socială de stigmatizare. Într-o țară în care evaziunea fiscală este o practică obișnuită, pedepsirea și ulterior dezvăluirea drept infractor poate să nu fie suficientă pentru a declanșa procesul de stigmatizare.

În plus, rezultatele au implicații asupra modelelor de selecție a auditului și externalizarea pregătirii declarației fiscale. Firmele continuă să externalizeze de contabilitate și de muncă fiscală (exemplu: Engardio, Bernstein, & Kripalani, 2003) și de cercetare de către Institutul Global McKinsey indică faptul că până la 31% din finanțe și contabilitate de locuri de muncă ar putea fi exportate până în 2008 (Thottam, 2005). În timp ce India este lider în activitatea de outsourcing, un raport al firmei de cercetare de piață Gartner, Inc. notează că o serie de țări emergente, cum ar fi Filipine, Malaezia, Vietnam și țările est-europene (inclusiv Ungaria și Polonia) conducerea în externalizarea proceselor de afaceri offshore (Bhatnaqar, 2005). Unele dintre țările în care se externalizează lucrările sunt țări care respectă impozitele mici, iar aceste niveluri mai scăzute de conformitate se datorează în parte profilurilor lor culturale. Dacă acest comportament va fi transferat la activitatea de pregătire a contabilității și a declarației fiscale, atunci astfel de declarații fiscale ar avea rate mai mari decât cele care nu corespund. Ca atare, eficacitatea modelelor de selecție a auditului ar putea fi îmbunătățită dacă acestea includ o variabilă suplimentară (în cazul în care pregătirea returnării a fost externalizată și, dacă da, atunci în ce țară a fost externalizată).

Metodele de selecție a modelelor de audit se utilizează, prin natura lor, profilarea; variabilele de selecție sunt utilizate deoarece, în ansamblu, contribuie la dezvoltarea unui profil al fiecărui dosar fiscal ca fiind unul cu potențial de audit "bun" sau "slab". Rezultatele sugerează că programul de audit al unei țări ar trebui să ia în considerare naționalitatea. Adică, atunci când examinăm returnările corporative și returnările non-rezident, o variabilă suplimentară folosită pentru selectarea auditului ar trebui să fie țara de origine. Având în vedere numărul mare de corporații multinaționale (MNC) care desfășoară activități în multe țări și cetățenii străini care lucrează în multe țări, utilizarea unei astfel de variabile ar putea reduce evaziunea fiscală de către IMM-urile străine și indivizi. De exemplu, dacă evaziunea fiscală este ridicată în Grecia și acceptată, atunci companiile și cetățenii greci care lucrează în străinătate tind să fie mai neconformați de alte companii și persoane fizice. Utilizarea țării de origine ca variabilă suplimentară de selecție ar putea identifica mai bine evadatorii.

Unele limitări ale studiului curent ar trebui, de asemenea, abordate, și anume:

- 1) în primul rând, dimensiunile culturale ale lui Hofstede au fost dezvoltate acum 20 de ani, ceea ce le poate face să pară depășite. Cu toate acestea, este important de observat că mai multe studii (de exemplu, Hoppe, 1990; Merritt, 2000) confirmă fiabilitatea, validitatea, aplicabilitatea și direcția diferențelor dintre scorurile lui Hofstede în timp și între țări.

- 2) în al doilea rând, studiul actual se concentrează asupra dimensiunilor culturale naționale ca explicații primare ale nivelurilor de evaziune fiscală din diferite țări. Pentru a dezvolta un model mai complet de conformare fiscală la nivel internațional, cercetarea viitoare ar trebui să examineze alte variabile (exemplu: sistemele juridice ale țărilor) împreună cu cultura națională.

3) în al treilea rând, eșantionul studiului a constat din 50 de țări. Prin urmare, pot fi necesare cercetări suplimentare pentru a se asigura că rezultatele sunt generalizabile în alte țări. În plus, cercetarea viitoare ar trebui să examineze rolul culturii naționale în atenuarea eficacității sancțiunilor de evaziune fiscală în interiorul țărilor și între acestea. De asemenea, ar trebui să exploreze utilizarea „țării de origine” și a „externalizării taxei de pregătire” ca variabile suplimentare în modelele de selecție a auditului.

Referințe bibliografice:

1. Alm, J., & Torgler, B. Culture differences and tax morale in the United States and in Europe. *Journal of Economic Psychology*, 2006, p. 224–246.
2. Braun, G. P., Putnam, K., & Bagchi, K.. Culture and international tax rates: An empirical investigation. Working Paper. El Paso: University of Texas, 2006.
3. Chan, K. H., Lin, K. Z., & Mo, P. L. L. An empirical study on the impact of culture on audit-detected accounting errors. *Auditing: A Journal of Practice and Theory*, 2003, pp. 281–295.
4. Cummings, R. G., Martinez-Vanquez, J., McKee, M., & Johnson, E. J. Effects of culture on tax compliance: A cross check of experimental and survey evidence. CREMA WorkingPaper Series, 2004-13. Basel, Switzerland, 2004.
5. De Mooij, M. Masculinity/femininity and consumer behavior. In G. Hofstede & Associates, *Masculinity and femininity: The taboo dimension of national cultures*, 1998, pp. 55–73.
6. Gănescu C., Gangone A., Asandei M. Evaluarea impactului sistemului cultural național asupra comportamentului organizațional responsabil față de consumatori: o aplicare a modelului cultural al lui Geert Hofstede. Disponibil: http://www.amfiteatruconomic.ro/temp/Articol_1270.pdf
7. Hofstede, G. *Culture's consequences: Comparing values, behaviors, institutions, and organizations across nations*. Thousand Oaks: Sage Publications, 2001.
8. Merritt, A. C. Culture in the cockpit: Do Hofstede's dimensions replicate? *Journal of Cross-Cultural Psychology*, nr. 31, 2000, pp. 283–301.
9. Picur, R. D., & Riahi-Belkaoui, A. The impact of bureaucracy, corruption and tax compliance. *Review of Accounting and Finance*, nr. 5, 2006, pp. 174–180.
10. Covaș L., Pîrlog A. Dimensiunile culturii organizaționale și culturii naționale: analiză cross-națională. În: *Revista Economica*, nr.3 (101), 2017, pp. 17-27
11. Coblișan A. Cultura organizațională, avantajul competitiv al unei companii. Disponibil: <https://www.cariereonline.ro/antreprenor/startup/cultura-organizationala-avantajul-competitiv-al-unei-companii>

ASPECTE APLICATIVE ALE ANALIZEI COSTURILOR LA 1 LEU VENITURI DIN VÂNZĂRI

APPLICATIVE ASPECTS OF COST ANALYSIS AT 1 LEI OF SALES INCOME

Nelea CHIRILOV, dr., conf. univ., ASEM,

e-mail: chirilovnv@gmail.com

Victoria GHEORGHINĂ, ASEM,

e-mail: gheorghina.victoria@gmail.com

Abstract: *At the present time the costs at 1 leu of sales income have to be thoroughly analysed due to the fact that these costs reflect managers' aspects which refer to the management of operational activity and influence the financial performances of the entity. This article presents various practical aspects such as: general appreciation of the size and the evolution of the costs at 1 leu of income sales and causal analysis of the costs at 1 leu of sales income.*

Keywords: costs at 1 leu of sales income; cost of sales; sales income; analytical method; synthetical method; chain substitution method.

JEL classification M 41, C41, O12

Introducere.

Analiza costurilor la 1 leu venituri din vânzări este deosebit de relevantă pentru activitatea de gestiune și control, deoarece reliefează atât modul de folosire și valorificare a tuturor categoriilor de resurse (materiale, financiare, umane), cât și impactul alocării acestora asupra parametrilor de performanță ale entității.

Așa dar, costurile la 1 leu venituri din vânzări este un instrument important în activitatea de gestionare a entității prin aceea că informează managerii asupra desfășurării activității operaționale, dar este folosit și pentru a identifica direcțiile strategice de acțiune pe viitor. În acest sens, optimizarea mărimii costurilor la 1 leu venituri din vânzări reprezintă acțiuni prioritare ale managementului entității.

Analiza costurilor la 1 leu venituri din vânzări are rolul de a evidenția evoluția acestora în dinamică și pe structură, precum și factorii care influențează asupra nivelului lor, în scopul identificării rezervelor de reducere a acestora, a căror mobilizare constituie premisa creșterii eficienței și performanțelor economico-financiare.

Indicatorul **costurile la 1 lei venituri din vânzări** ($C_{1\text{leu}_{vv}}$) poate fi exprimat cu ajutorul relației:

$$C_{1\text{leu}_{vv}} = \frac{\sum qc}{\sum qp} \times 100$$

în care:

q – cantitatea vândută;

c – costul unitar al produselor, mărfurilor, serviciilor;

p – prețul mediu de vânzare (exclusiv TVA).

Prin urmare, costurile la 1 lei venituri din vânzări stabilește legătură între costul vânzărilor, veniturile din vânzări și rentabilitatea vânzărilor, limita maximă 1 constituie *pragul de rentabilitate*, la care veniturile din vânzări egalează costul vânzărilor, atingându-se *punctul critic* (profitul brut = 0).

Aprecierea generală a mărimii și evoluției costurilor la 1 leu venituri din vânzări.

Analiza mărimii și evoluției costurilor la 1 leu venituri din vânzări are menirea de a examina dimensiunea lor absolută și relativă în comparație cu realizările anilor precedenți și/sau obiectivele stabilite în planul de afaceri.

Confruntarea datelor reale privind costurile la 1 leu venituri din vânzări cu nivelul programat în planul de afaceri devine necesară, de exemplu, permite aprecierea îndeplinirii obiectivelor

stabilite în planul de afaceri pentru anumite perioade de timp.

Pentru aprecierea mărimii și evoluției costurilor la 1 leu venituri din vânzări este rațională, de asemenea, examinarea acestora în concordanță cu dinamica costurilor și cheltuielilor totale și volumului activității entității. În acest scop se folosește *metoda de analiză pe orizontală*. Această metodă presupune compararea indicatorilor relativi de modificare a costurilor la 1 leu venituri din vânzări, costurilor și cheltuielilor totale și volumului activității entității. De menționat că pentru evaluarea volumului activității entității pot fi aplicate veniturile din vânzări.

Compararea evoluției costurilor la 1 leu venituri din vânzări în concordanță cu dinamica veniturilor din vânzări permite aprecierea eficienței desfășurării activității operaționale. Se apreciază favorabil situația în care ritmul creșterii veniturilor depășește indicatorul similar al modificării costurilor la 1 leu venituri din vânzări. În asemenea condiții devine evidentă gestiunea reușită a activității operaționale din partea managerilor entității.

În cele ce urmează, în tabelul 1, va fi prezentată analiza mărimii și evoluției costurilor la 1 leu venituri din vânzări prin metoda de analiză pe orizontală.

Tabelul 1. Analiza mărimii și evoluției costurilor la 1 leu venituri din vânzări în dinamică

Indicatori	Anul precedent	Anul curent	Abaterea absolută	Ritmul creșterii, %
1	2	3	4=3-2	5=3÷2×100
1. Costul vânzărilor - total, lei inclusiv:	1 068 567	1 055 114	-13 453	98,74
1.1. Valoarea contabilă a produselor vândute	1 045 010	1 023 310	-21 700	97,92
1.2. Valoarea contabilă a mărfurilor vândute	22 416	30 719	+8 303	137,04
1.3. Costul serviciilor prestate	1 141	1 085	-56	95,09
2. Venituri din vânzări - total, lei inclusiv:	2 485 937	2 621 817	+135 880	105,47
2.1. Venituri din vânzarea produselor	2 451 000	2 578 825	+127 825	105,22
2.2. Venituri din vânzarea mărfurilor	32 548	41 070	+8 522	126,18
2.3. Venituri din prestarea serviciilor	2 389	1 922	-467	80,45
3. Costurile la 1 lei venituri din vânzări, bani la 1 leu ((rd. 1÷ rd. 2)×100)	42,98	40,24	-2,74	93,62
4. Costurile la 1 lei producție-vândută, bani la 1 leu ((rd. 1.1 ÷ rd. 2.1)×100)	42,64	39,68	-2,96	93,06
5. Costurile la 1 lei marfă-vândută, bani la 1 leu ((rd. 1.2÷ rd. 2.2)×100)	68,87	74,80	+5,93	108,61
6. Costurile la 1 lei servicii prestate, bani la 1 leu ((rd. 1.3÷ rd. 2.3)×100)	47,76	56,45	+8,69	118,20

Sursă: Elaborat de autori în baza datelor anexei 7 la SNC „Prezentarea situațiilor financiare”, și anume informațiile privind veniturile și cheltuielile și/sau borderourile evidenței analitice la conturile 611 „Venituri din vânzări” și 711 „Costul vânzărilor”.

Din datele tabelului 1 rezultă, că în dinamică se evidențiază o tendință pozitivă de scădere a costurilor la 1 leu venituri din vânzări cu 2,74 bani sau cu 6,38 puncte procentuale, în anul curent față de anul precedent. De asemenea, se observă o diminuare și a costurilor la 1 lei producție-vândută cu 2,96 bani, fapt ce se apreciază favorabil, deoarece condiționează majorarea profitului brut din vânzarea produselor și creșterea rentabilității producției vândute. Concomitent se înregistrează majorarea costurilor la 1 lei marfă-vândută cu 5,93 bani și creșterea costurilor la un lei servicii prestate cu 8,69 bani, în anul curent față de anul precedent, ceea ce se apreciază negativ, deoarece va conduce la diminuarea profitului brut și rentabilității vânzărilor.

Atrage atenție faptul că ritmul creșterii veniturilor din vânzări considerabil depășește indicii aferenți costurilor la 1 leu venituri din vânzări. Această situație semnifică gestiunea eficientă a

activității operaționale din partea managerilor entității. Ultima concluzie reiese din faptul că o dată cu creșterea veniturilor din vânzări, are loc reducerea considerabilă a costului vânzărilor.

Analiza cauzală a costurilor la 1 leu venituri din vânzări

Un alt aspect analitic, care necesită examinare profundă, ține de analiza costurilor la 1 leu venituri din vânzări din punct de vedere cauzal. Pentru analiza cauzelor și căilor de modificare a costurilor la 1 leu venituri din vânzări savanții români Anca Maria Hristea [1, p.190-192], Vâlceanu Gh., Robu V., Georgescu N. [2, p.188-190] și W.Păvăloaia, M.D. Paraschivescu, Gheorghe Lepădatu ș.a. [3, p.158-161] recomandă trei factori de influență, și anume:

1) Modificarea structurii volumului fizic al produselor vândute (mărfurilor vândute, serviciilor prestate) - exercită o influență indirectă asupra mărimii costurilor la 1 leu venituri din vânzări. O dată cu majorarea ponderii produselor (mărfurilor, serviciilor prestate) mai rentabile în suma totală a volumului vânzărilor, scade și suma costurilor la 1 leu venituri din vânzări, și invers, micșorarea ponderii produselor (mărfurilor, serviciilor prestate) mai rentabile conduce la majorarea mărimii costurilor la 1 leu venituri din vânzări.

2) Modificarea costurilor unitare al produselor (mărfurilor, serviciilor prestate) - are o influență directă asupra costurilor la 1 leu venituri din vânzări: creșterea costului unitare al produselor (mărfurilor, serviciilor prestate) conduce la majorarea costurilor la 1 lei venituri din vânzări, iar micșorarea costurilor unitare - la scăderea costurilor la 1 leu venituri din vânzări.

3) Modificarea prețurilor medii de vânzare al produselor (mărfurilor, serviciilor prestate) - influențează indirect mărimea costurilor la 1 leu venituri din vânzări: creșterea prețurilor medii de vânzare al produselor (mărfurilor, serviciilor prestate) condiționează micșorarea costurilor la 1 lei venituri din vânzări, și invers.

Pentru calculul influenței acestor factori asupra modificării costurilor la 1 leu venituri din vânzări, în condițiile actualului sistem contabil apare necesitatea unei prelucrări suplimentare a informației utilizate în procesul analizei.

Astfel, este necesară recalcularea veniturilor din vânzări și costurilor vânzărilor obținute în perioada de gestiune curentă, luând în considerație condițiile de activitate din perioada precedentă și/sau nivelul programat. Această recalculare poate fi efectuată prin mai multe metode de calcul, cum ar fi: *metoda analitică*; *metoda sintetică*; *metoda combinată* (în care persistă atât calculul analitic, cât și cel sintetic).

Recalcularea indicatorilor prin **metoda sintetică** presupune recalcularea veniturilor din vânzări și costurilor vânzărilor în baza unor coeficienți de recalculare, care preventiv se determină prin mai multe calcule specifice. Rezultatele obținute prin această metodă pot fi utilizate cu succes în condițiile când nu dispunem de informație detaliată la acest compartiment de analiză.

În continuare, vom prezenta **analiza factorială a costului la 1 leu venituri din vânzarea mărfurilor**. Pentru recalcularea valorii contabile a mărfurilor vândute și veniturilor din vânzarea mărfurilor în condițiile cantității mărfurilor vândute în anul curent, costurile unitare al mărfurilor ale anului precedent și prețurile medii de vânzare al mărfurilor ale anului precedent s-a aplicat *metoda sintetică*.

Tabelul 2.

Date inițiale pentru recalcularea valorii contabile a mărfurilor vândute și veniturilor din vânzarea mărfurilor prin metoda sintetică

Indicatori	Anul precedent, lei	Anul curent, lei	Ritmul creșterii, %
1	2	3	4=3÷2×100
1. Venituri din vânzări - total, <i>din care:</i>	2 485 937	2 621 817	105,47
1.1. Venituri din vânzarea mărfurilor	32 548	41 070	126,18
2. Costul vânzărilor - total, <i>din care:</i>	1 068 567	1 055 114	98,74
2.1. Valoarea contabilă a mărfurilor vândute	22 416	30 719	137,04

Sursă: Elaborat de autori în baza datelor anexei 7 la SNC „Prezentarea situațiilor financiare”, și anume informațiile privind veniturile și cheltuielile și/sau borderourile evidenței analitice la conturile 611 „Venituri din vânzări” și 711 „Costul vânzărilor”.

Pentru determinarea valorii recalculate a veniturilor din vânzarea mărfurilor calculăm coeficientului de recalcare pentru veniturile din vânzarea mărfurilor:

$$\text{Coeficientul de recalcare 1} = \frac{\text{Ritmul creșterii veniturilor din vânzarea mărfurilor}}{\text{Ritmul creșterii veniturilor din vânzări totale}} = \frac{126,18}{105,47} = 1,1963 \text{ unități}$$

În baza coeficientului de recalcare 1, calculăm valoarea recalculată a veniturilor din vânzarea mărfurilor:

$$\text{Venituri din vânzarea mărfurilor recalculate} = \text{Veniturile din vânzarea mărfurilor ale anului curent} \times \text{Coeficientul de recalcare 1} = 41070 \times 1,1963 = 49132,041 \text{ lei}$$

Pentru determinarea valorii recalculate a valorii contabile a mărfurilor vândute, mai întâi calculăm coeficientul de recalcare 2:

$$\text{Coeficientul de recalcare 2} = \frac{\text{Ritmul creșterii valorii contabile a mărfurilor vândute}}{\text{Ritmul creșterii costului vânzărilor totale}} = \frac{137,04}{98,78} = 1,3873 \text{ unități}$$

Calculăm valoarea recalculată a valorii contabile a mărfurilor vândute:

$$\text{Valoarea contabilă a mărfurilor vândute recalculate} = \text{Valoarea contabilă a mărfurilor vândute ale anului curent} \times \text{Coeficientul de recalcare 2} = 30719 \times 1,3873 = 42616,469 \text{ lei}$$

Pentru calculul influenței factorilor asupra modificării costului la 1 leu venituri din vânzarea mărfurilor selectăm datele inițiale în tabelul analitic 3.

Tabelul 3. Date inițiale privind analiza factorială a costului la 1 leu venituri din vânzarea mărfurilor

Indicatori	Anul precedent	Recalculat 1	Anul curent
1	2	3	4
1. Valoarea contabilă a mărfurilor vândute, lei	22 416	42616,469	30 719
2. Venituri din vânzarea mărfurilor, lei	32 548	49132,041	41 070
3. Costurile la 1 lei marfă-vândută, bani la 1 leu ((rd. 1 ÷ rd. 2) × 100)	68,87	86,74	74,80

Sursă: Elaborat de autori în baza datelor tabelului 2 și datelor recalculate mai sus.

Notă: Recalculat 1 din tabelul 3 – reprezintă nivelul recalculat în condițiile cantității mărfurilor vândute în anul curent, costurilor unitare al mărfurilor ale anului precedent și prețurilor medii de vânzare al mărfurilor ale anului precedent.

În baza calculelor efectuate în tabelul 3, calculăm abaterea absolută a costurilor la 1 lei marfă-vândută: $C_{1\text{leu}_{vv}}^{ACurent} - C_{1\text{leu}_{vv}}^{APrecedent} = 74,80 - 68,87 = +5,93$ bani la 1 leu

Majorarea cu 5,93 bani la 1 leu a costurilor la 1 lei marfă-vândută se explică prin influența celor trei factori, astfel:

1. Modificarea structurii mărfurilor vândute:

$$C_{1\text{leu}_{vv}}^{\text{Recalculat 1}} - C_{1\text{leu}_{vv}}^{APrecedent} = \frac{\sum q_1 c_0}{\sum q_1 p_0} \times 100 - \frac{\sum q_0 c_0}{\sum q_0 p_0} \times 100 = 86,74 - 68,87 = +17,87 \text{ bani la 1 leu.}$$

Rezultă că structura mărfurilor vândute a exercitat o influență nefavorabilă, majorând costurile la 1 lei marfă-vândută cu 17,87 bani la un leu. Aceasta se explică prin faptul că a scăzut ponderea mărfurilor care au nivelul efectiv al costurilor la 1 lei vânzări mai mic decât cel mediu prognozat de întreprindere.

2. Modificarea costurilor unitare al mărfurilor:

$$C_{1\text{leu}_{vv}}^{\text{Re calculat 2}} - C_{1\text{leu}_{vv}}^{\text{Re calculat 1}} = \frac{\sum q_1 c_1}{\sum q_1 p_0} \times 100 - \frac{\sum q_1 c_0}{\sum q_1 p_0} \times 100 = \frac{30719}{49132,041} \times 100 - 86,74 = 62,52 - 86,74 = -24,22$$

bani la 1 leu.

Datele arată că în anul curent, costurile unitare ale mărfurilor au înregistrat o tendință de scădere și s-a concretizat în diminuarea costurilor la 1 lei marfă-vândută cu 24,22 bani la un leu. Această situație va favoriza creșterea profitului brut din vânzarea mărfurilor și nivelului rentabilității vânzării mărfurilor.

Trebuie de menționat faptul, că costurile unitare pot înregistra oscilații datorită unor cauze diverse: modificarea prețurilor de achiziție a mărfurilor de la furnizori, modificarea cheltuielilor de transport, stocare, gestionare etc.

3. Modificarea prețurilor medii de vânzare al mărfurilor:

$$C_{1\text{leu}_{vv}}^{\text{ACurent}} - C_{1\text{leu}_{vv}}^{\text{Re calculat 2}} = \frac{\sum q_1 c_1}{\sum q_1 p_1} \times 100 - \frac{\sum q_1 c_1}{\sum q_1 p_0} \times 100 = 74,80 - 62,52 = +12,28 \text{ bani la 1 leu.}$$

Diminuarea față de nivelul anului precedent a prețurilor medii de vânzare a condus la o majorare a nivelului costurilor la 1 lei marfă-vândută cu 12,28 bani la un leu, ceea ce înseamnă micșorarea profitului brut din vânzarea mărfurilor. În general se poate spune că diminuarea prețurilor de vânzare este determinată de: scăderea cererii, politicile monetare și financiare, imaginea de marcă, modificarea calității ofertei etc.

Verificarea influenței factorilor asupra devierii costurilor la un lei marfă-vândută:

$$74,80 - 68,87 = +17,87 + (-24,22) + 12,28 = +5,93 \text{ bani la 1 leu.}$$

În calitate de **avantaje** ale metodei sintetice de recalculare a indicatorilor, pot fi numite:

- simplitatea și ușurința calculării coeficienților de recalculare;
- accesibilitatea sursei informaționale – anexa 7 la SNC „Prezentarea situațiilor financiare”, și anume informațiile privind veniturile și cheltuielile.

Printre **dezavantajele** metodei sintetice de recalculare poate fi menționat faptul, că mărimile recalculate a indicatorilor nu sunt exacte, adică au un grad înalt de aproximație. Acest fapt ne permite să constatăm că informația oferită utilizatorilor nu a fost pe deplin exactă.

În calitate de cea mai perfectă metodă de recalculare a indicatorilor pentru analiza cauzală a costurilor la 1 leu venituri din vânzări este **metoda analitică**. Aplicarea acestei metode presupune obținerea unor rezultate veridice cu privire la nivelul recalculat al veniturilor din vânzări și costului vânzărilor, și va asigura respectarea cerințelor de transparență a informației furnizate utilizatorilor.

În cele ce urmează, în tabelul 4, s-a ilustrat modul de recalculare a valorii contabile a produselor vândute și veniturilor din vânzarea produselor prin *metoda analitică*.

Tabelul 4. Modul de recalculare a valorii contabile a produselor vândute și veniturilor din vânzarea produselor prin metoda analitică

Tipuri de produse	Cantitatea vândută (unități fizice)		Cost unitar pe unitate de produs, lei		Prețul mediu unitar, lei		Valoarea contabilă a produselor vândute, lei			Venitul din vânzarea produselor, lei		
	Anul precedent	Anul curent	Anul precedent	Anul curent	Anul precedent	Anul curent	Anul precedent	Recalculat	Anul curent	Anul precedent	Recalculat	Anul curent
<i>Symbol</i>	q_0	q_1	c_0	c_1	p_0	p_1	$q_0 \times c_0$	$q_1 \times c_0$	$q_1 \times c_1$	$q_0 \times p_0$	$q_1 \times p_0$	$q_1 \times p_1$
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Dulap	23	25	8500	8750	15400	15999	195500	212500	218750	354200	385000	399975
Dormitor	27	31	6000	5800	12500	13450	162000	186000	179800	337500	387500	416950
Noptieră	26	30	540	550	1900	2100	14 040	16200	16500	49400	57000	63000
Fotoliu	36	24	1100	1100	3300	3500	39600	26400	26400	118800	79200	84000
Scaun	96	112	320	280	1000	950	30720	35840	31360	96000	112000	106400

Masă	43	39	1050	1050	3500	3800	45150	40950	40950	150500	136500	148200
Canapea	54	47	2000	2150	7400	7900	108000	94000	101050	399600	347800	371300
Bucătărie	45	43	10000	9500	21000	23000	450000	430000	408500	945000	903000	989000
Total	X	X	X	X	X	X	1045010	1041890	1023310	2451000	2408000	2578825

Sursă: Elaborat de autori în baza datelor din: borderourile evidenței analitice la conturile 611 „Venituri din vânzări” și 711 „Costul vânzărilor”; cercetarea statistică anuală a produselor industriale PRODMOLD-A; calculația costului produselor.

În continuare, s-a prezentat metodica analizei cauzale a costurilor la 1 leu venituri din vânzarea produselor, prin metoda substituțiilor în lanț.

Tabelul 5. Date inițiale privind analiza factorială a costului la 1 leu venituri din vânzarea produselor

Indicatori	Anul precedent	Recalculat 1	Anul curent
1	2	3	4
1. Valoarea contabilă a produselor vândute, lei	1 045 010	1 041 890	1 023 310
2. Venituri din vânzarea produselor, lei	2 451 000	2 408 000	2 578 825
3. Costurile la un lei produs -vândut, bani la 1 leu ((rd. 1÷ rd. 2)×100)	42,64	43,27	39,68

Sursă: Elaborat de autori în baza datelor tabelului 4

Notă: Recalculat 1 din tabelul 5 – reprezintă nivelul recalculat în condițiile cantității mărfurilor vândute în anul curent, costurilor unitare al mărfurilor ale anului precedent și prețurilor medii de vânzare al mărfurilor ale anului precedent.

În baza datelor tabelului 5, calculăm abaterea absolută a costurilor la 1 lei producție-vândută: $C_{1\text{leu}_{vv}}^{ACurent} - C_{1\text{leu}_{vv}}^{APrecedent} = 39,68 - 42,64 = -2,96$ bani la 1 leu.

Micșorarea cu 2,96 bani la 1 leu a costurilor la 1 lei producție-vândută se explică prin mărimea influenței factorilor determinată în tabelul 6.

Tabelul 6. Calculul influenței factorilor la devierea costurilor la 1 lei producție-vândută

Denumirea factorilor	Metoda de calcul	Calculul influenței factorilor	Mărimea influenței factorilor, bani la 1 leu
1	2	3	4
1. Modificarea structurii produselor vândute	$C_{1\text{leu}_{vv}}^{\text{Re calculat } 1} - C_{1\text{leu}_{vv}}^{\text{APrecedent}} = \frac{\sum q_1 c_0}{\sum q_1 P_0} \times 100 - \frac{\sum q_0 c_0}{\sum q_0 P_0} \times 100$	43,27-42,64	+0,63
2. Modificarea costurilor unitare ale produselor	$C_{1\text{leu}_{vv}}^{\text{Re calculat } 2} - C_{1\text{leu}_{vv}}^{\text{Re calculat } 1} = \frac{\sum q_1 c_1}{\sum q_1 P_0} \times 100 - \frac{\sum q_1 c_0}{\sum q_1 P_0} \times 100$	42,50-43,27	-0,77
3. Modificarea prețurilor medii de vânzare al produselor	$C_{1\text{leu}_{vv}}^{ACurent} - C_{1\text{leu}_{vv}}^{\text{Re calculat } 2} = \frac{\sum q_1 c_1}{\sum q_1 P_1} \times 100 - \frac{\sum q_1 c_1}{\sum q_1 P_0} \times 100$	39,68-42,50	-2,82
Total	x	x	-2,96

Sursă: Elaborat de autori în baza datelor tabelului 5.

Verificare: $39,68 - 42,64 = +0,63 + (-0,77) + (-2,82) = -2,96$ bani la un leu.

După cum am menționat, în tabelul 6 a fost aprofundată analiza cauzală a costurilor la 1 lei producție-vândută, care oferă explicații referitor la micșorarea acestora cu 2,96 bani la 1 leu.

Această situației a fost determinată de creșterea prețurilor medii de vânzare al produselor, în anul curent față de anul precedent, ceea ce a condus la scăderea nivelului costurilor la 1 lei producție vândută cu 2,82 bani la un leu. În general, se poate spune că creșterea prețurilor de vânzare este

determinată de schimbarea raportului cerere-ofertă. La nivelul fiecărui producător și, respectiv, ofertant de produse, pot fi identificate unele cauze cum ar fi: calitatea produselor, marca de fabrică (producție), schimbarea destinației produsului, intervenția statului în cazul unor produse de importantă națională sau strategică, acordarea de bonificații sau remize.

De asemenea favorabil a influențat și diminuarea costurilor unitare al produselor, ceea ce a avut ca efect diminuarea costurilor la 1 lei producție-vândută cu 0,77 bani la un leu. Din punct de vedere metodologic, pentru o edificare completă asupra situației, este necesară analiza elementelor componente ale costului unitar al producției și a cauzelor care au determinat modificarea acestora. Este cunoscut faptul că prețul tuturor categoriilor de resurse (materiale, financiare, umane) este o componentă a costului, care se poate modifica independent de activitatea entității.

În același timp, modificarea structurii produselor vândute a influențat creșterea costurilor la 1 lei producție-vândută cu 0,63 bani la un leu, datorită modificărilor în structura vânzărilor în favoarea produselor mai puțin rentabile. Așa după cum s-a mai precizat, structura producției vândute poate fi considerată atât ca factor de explicare a rezultatului, cât și de realizare a unui obiectiv prevăzut. În consecință, în activitatea practică este absolut necesar să se precizeze condițiile în care s-au produs modificările în structura producției vândute, avându-se în vedere efectele multiple directe și indirecte pe care le determină.

Concluzii.

Generalizând cele expuse, conchidem că, în practica economică, rezultatele analizei costurilor la 1 leu venituri din vânzări vor influența benefic procesul decizional și, ca urmare, vor asigura optimizarea deciziilor economice adoptate. În scopul optimizării deciziilor economice, autorii recomandă aplicarea rezultatelor analizei în următoarele situații ale procesului decizional: analiza calității managementului activității operaționale al entității, aprecierea asigurării și menținerii echilibrului financiar, identificarea performanțelor financiare ale entității etc.

Referințe bibliografice:

1. Anca Maria Hristea. Analiza economică și financiară a activității întreprinderii. De la instituție la știință. Volumul 1. Ed. a II-a. București: Economică, 2015. 256 p.
2. Vâlceanu Gh., Robu V., Georgescu N. Analiză economico-financiară. Ediția a 2-a. București: Economică, 2005. 448 p.
3. Wili Păvăloaia, Marius Dumitru Paraschivescu, Gheorghe Lepădatu ș.a. Analiza economico - financiară. Concepte și studii de caz. București: Economică, 2010. 391 p.

CONTABILITATEA EXPONATELOR REGNULUI ANIMAL LA GRĂDINILE ZOOLOGICE

THE ACCOUNTING OF ANIMAL KINGDOM EXHIBITS IN ZOOS

Stela CARAMAN, ASEM,

e-mail: caraman@ase.md

Tatiana MALININ, ASEM,

e-mail: nekom1320@gmail.com

Abstract. *This article is a beginning of research, which is performed on the basis of interviews with zoo bookkeepers and analysis of accounting regulatory in force, such as: "The Accounting Plan in the Budget System and the Methodological Norms on Accounting and Financial Reporting in the Budget System", "Zoological Garden Act No. 136" and others. The importance and actuality of the studied subject is to inform about the way of accounting the exhibits of the animal kingdom in the Republic of Moldova.*

In this article, the author have proposed to herself to study the particularities of accounting of exhibits of the animal kingdom at zoos, namely: how is regulated the accounting of exhibits at the zoo, how take place the evidence of the animals, what kind of documents and accounting formulas are used for entries, exits and recording them, how take place purchasing of feed and other necessary goods for the zoo and care of animals.

Among the most relevant results can be mentioned the following: obtaining a view about the way animals are keeping of evidence of animals and what is the correspondence of the accounts in the entry and exit operations of animals and other operations that can occur in relation to their care, author also noticed a negative aspect in the methodology proposed by the Ministry of Finance for the evidence of animals, which is consist in that there is no longer any delimitation between the place of young and adult animals in the accounting accounts.

Cuvinte-cheie: exponatele regnului animal, grădină zoologică, intrări de animale, ieșiri de animale, evidența animalelor, reglementare.

Keywords: exhibits of the animal kingdom, zoo, accounting, entries of animals, exits of animals evidence of animals, regulating.

JEL classification M41

Întroducere. Grădinele zoologice sunt considerate muzee în aer liber, care sunt formate din exponate vii, care sunt în permanentă schimbare. Ele cresc și produc noi generații, prin urmare contabilizarea acestora este specifică.

Drept obiect de cercetare al prezentei lucrări a fost ales Grădina Zoologică din or. Chișinău. Grădina Zoologică este situată în partea de sud-est a orașului, întinzându-se pe o suprafață de 25 hectare. Aceasta fost înființată în anul 1978 și are drept obiective: păstrarea, ocrotirea și studierea speciilor rare de animale și păsări, incluse în Cartea Roșie a Moldovei.

În cadrul Grădinei Zoologice animalele sunt împărțite în cinci secțiuni: animale răpitoare, paricopitate și imparicopitate, ornitologie, primate, acvaterariu. În total sunt 726 de viețuitoare, cuprinse în 147 specii. Sunt 519 de păsări, cuprinse în 67 specii și 151 mamifere, cuprinse în 41 specii.

Activitatea grădinilor zoologice și modul de contabilizare a activității acestora se reglementează prin următoarele acte normative:

- Legea grădinilor zoologice nr.136 din 14 iunie 2007, elaborată în baza Directivei 1944/22/ CE privind deținerea animalelor sălbatice în grădini zoologice;
- Legea privind fondul ariilor naturale protejate de stat nr.1538-XIII din 25 februarie 1998;
- Legea regnului animal nr. 439 din 27 aprilie 1995;
- Legea privind achizițiile publice nr. 131 din 03.07.2015;

- Planul de conturi contabile în sistemul bugetar și Normele metodologice privind evidența contabilă și raportarea financiară în sistemul bugetar, aprobate prin Ordinul Ministerului Finanțelor nr.216 din 28 decembrie 2015.

Conținutul de bază.

Conform Legii regnului animal nr. 439 din 27 aprilie 1995, regnul animal reprezintă o totalitate a unor specii de animale care viețuiesc în mod natural pe uscat, în apă, în atmosferă sau în sol, inclusiv monocelulare, nevertebrate și cordate.

În cadrul Grădinii Zoologice din or. Chișinău, evidența contabilă a exponatelor vii se ține cu ajutorul programului „Zims”. Managerii secțiilor introduc în sistemul informațional date privind nașterea, specia, vârsta, dieta animalului, care ulterior sunt prelucrate. Programul „Zims” este o rețea comună cu alte grădini zoologice din Eurasia, prin intermediul căreia pot fi comparate caracteristicile animalelor.

La intrarea animalelor în proprietatea Grădinii Zoologice, acestea sunt examinate de către medicii veterinari ai Grădinii Zoologice, după care sunt trecute într-un volier special pentru perioada de adaptare până la trecerea în „locuința” lor permanentă.

Pentru organizarea evidenței și asigurarea integrității animalelor, pentru fiecare animal se deschide în contabilitate *Fișa biologică* și *Fișa de evidență a mijloacelor fixe*, în baza căreia animalului i se atribuie un număr de inventar. Numărul de inventar este format din nouă cifre, din care primele trei cifre reprezintă codul contul de evidență a animalului, iar ultimele patru cifre - numărul de nomenclator (de exemplu, 318002879). Trebuie de specificat, că numărul de inventar al unui animal ieșit/decedat nu se atribuie altor animale.

Animalele pot intra în proprietatea Grădinii Zoologice prin următoarele căi, prezentate în figura 1:

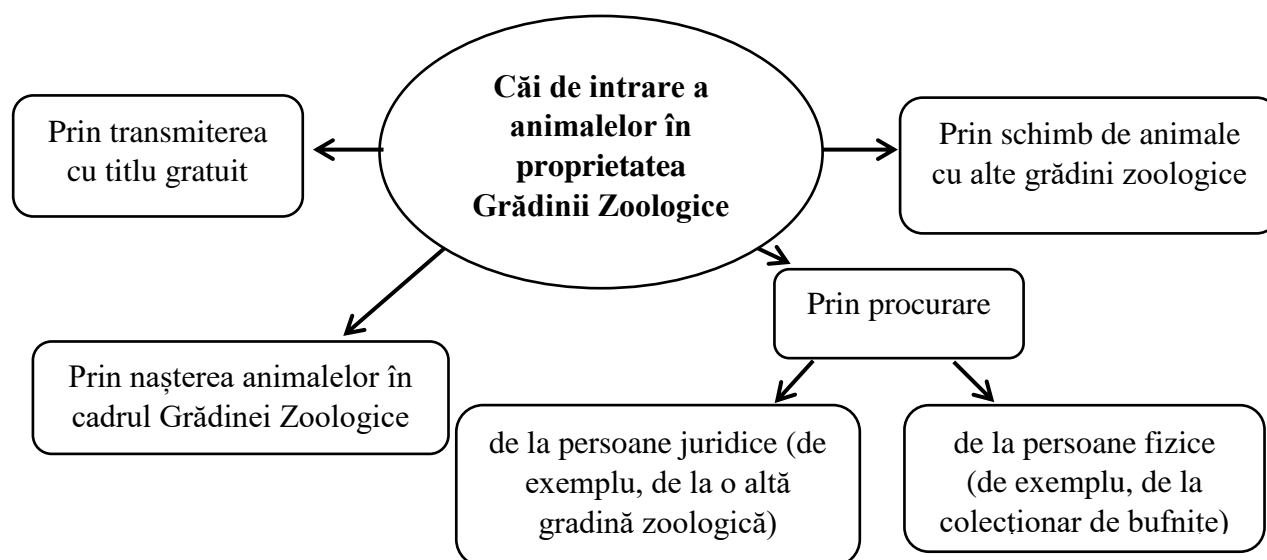

Figura 1. Căi de intrare a animalelor în proprietatea Grădinii Zoologice

Sursa: elaborat de autori

La procurarea animalelor, costul de intrare al animalelor procurate este format din costul de achiziționare a animalului și costurile direct atribuibile, cum ar fi costurile de transport, costuri legate de servicii medicale etc. În cazul primirii animalelor cu titlu gratuit, costul de intrare este determinat de către o comisie special formată din șeful-adjunct al departamentului „Zoo veterinar”, „Medical veterinar”, contabilul și directorul secției corespunzătoare.

Documentele care confirmă sumele de intrare a animalelor sunt: contracte, facturi fiscale, documente vamale, documente sanitare etc.

În conformitate cu *Planul de conturi contabile în sistemul bugetar*, pentru evidența animalelor intrate se utilizează contul 318 „Alte mijloace fixe”.

Prin urmare, în scopul reflectării costului animalelor intrate se vor întocmi următoarele formule contabile:

➤ Reflectarea costului animalelor adulte procurate:

Debit 318110 „Procurarea altor mijloace fixe”

Credit 519220 „Datorii față de furnizori din afara sistemului bugetar”.

➤ Reflectarea costului animalelor adulte intrate cu titlu gratuit:

Debit 318130 „Intrări gratuite de alte mijloace fixe”

Credit 149200 „Venituri de la active intrate cu titlu gratuit”,

➤ La intrarea animalelor adulte prin schimb, se contabilizează două operațiuni: prima operațiune - de vânzare a animalului propriu și a doua operațiune – de procurare a animalului străin, și anume:

a) *Vânzarea animalului propriu:*

Debit 149100 „Venituri din realizarea activelor de către instituții”

Credit 318210 „Realizarea altor mijloace fixe”.

b) *Procurarea animalului străin:*

Debit 318110 „Procurarea altor mijloace fixe”

Credit 519220 „Datorii față de furnizori din afara sistemului bugetar”.

În captivitate, animalele se înmulțesc mai dificil, încă colaboratorii științifici ai Grădinii Zoologice încearcă să restabilească populațiile speciilor rare de animale. Încrucișarea este o modalitate de salvare a animalelor pe cale de dispariție, motiv pentru care masculii și femelele dintr-o specie anumită de animale coabitează împreună, în vederea reproducerii acestora și nașterii descendenților. Astfel, apare necesitatea perfectării documentare, evaluării și contabilizării puilor născuți.

Trebuie de menționat, că puii născuți se documentează printr-un proces-verbal și se evaluează la costul de intrare, care se determină prin aplicarea cotei procentuale în mărime de 20% din costul animalului adult. În vederea contabilizării costului puilor născuți în cadrul Grădinii Zoologice se întocmește următoarea formulă contabilă:

Debit 318130 „Intrări gratuite de alte mijloace fixe”

Credit 149900 „Alte venituri ale autorităților/instituțiilor bugetare”

Animalele pot ieși din proprietatea Grădinii Zoologice prin următoarele căi ilustrate în figura 2:

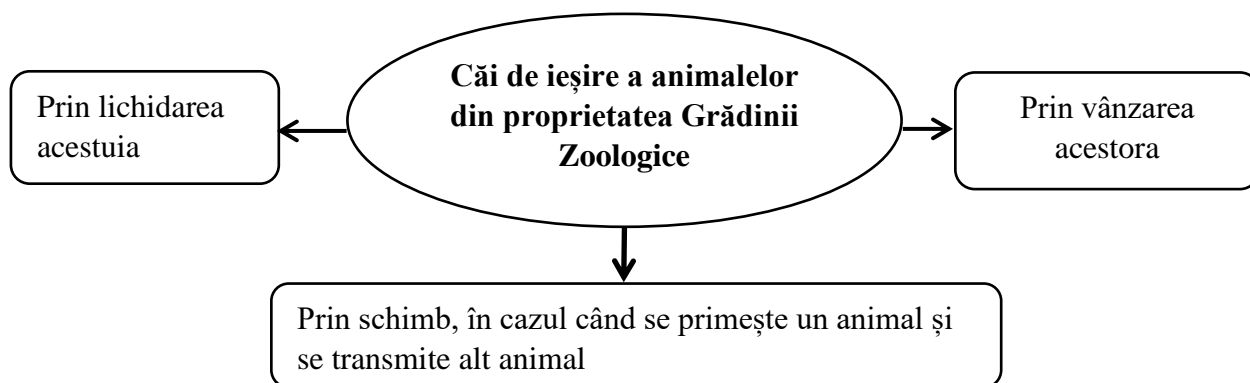

Figura 2. Căi de ieșire a animalelor din proprietatea Grădinii Zoologice

Sursa: elaborat de autori

Trebuie de menționat, că Grădina Zoologică poate vinde animale sale doar pentru hrană, cum ar fi de exemplu, șoareci, iepuri etc. Vânzarea acestor se contabilizează prin următoarea formulă contabilă:

Debit 339210 „Realizarea altor materiale”

Credit 318210 „Realizarea altor mijloace fixe”.

La ieșirea animalelor prin lichidarea acestora, se întocmește *Proces - verbal privind lichidarea animalului*, în care se indică: denumirea animalului, vârsta, cauza lichidării și modul de utilizare ulterioară, de exemplu: pentru hrana altor animale, dacă animalul a fost sănătos și a murit din cauza bătrâneții.

Ulterior, *Procesul - verbal privind lichidarea animalului* se transmite Consiliului primăriei. În cadrul Consiliului primăriei se formează o comisie pentru a constata necesitatea lichidării animalului. Ulterior, aprobării deciziei de lichidare, se decontează valoarea animalului lichidat, prin formula contabilă:

Debit 289100 „Cheltuieli privind ieșirea activelor”

Credit 318230 „Casarea altor mijloace fixe”.

Blănurile animalelor decedate nu se utilizează și nici nu se vând. Animalele sunt înmormântate în blana lor naturală.

Procurarea hranei pentru animale și altor bunuri de către Grădina Zoologică se efectuează în baza *Legii privind achizițiile publice nr. 131 din 03 iulie 2015*. În acest scop se organizează licitații, prin care are loc selectarea agenților economici care vor furniza bunurile solicitate. În vederea selectării furnizorilor, se parcurg următoarele etape:

- 1) Grădina Zoologică anunță despre organizarea licitației și identifică agenții economici ce produc bunurile necesare;
- 2) se expediază invitații de participare către agenții economici identificați, care trebuie să pregătească un set de documente, precum ar fi, certificate de calitate a bunurilor, lista bunurilor cu prețurile stabilite etc;
- 3) când se adună numărul necesar de participanți, se fixează locul, data și ora de organizare a licitației;
- 4) în ziua fixată a licitației, echipa Grădinei Zoologice (medicul veterinar, economistul, contabilul, managerul pe achiziții și directorul-adjunct) deschide plicurile cu ofertele participanților. În rezultatul examinării, evaluării și comparării, echipa Grădinei Zoologice stabilește oferta/ofertele câștigătoare.
- 5) În final, cu ofertantul/ofertanții a căror ofertă a fost desemnată câștigătoare, se încheie contracte de achiziții publice cu o durată de șase luni. În cazul achiziționării fructelor și legumelor, durata contractului de achiziții publice este de 3 luni, iar a cărnii și peștelui – mai mare de 6 luni).

La procurarea hranei pentru animale, se întocmește următoarea formulă contabilă:

Debit 339110 „Procurarea altor materiale”

Credit 519220 „Datorii față de furnizori din afara sistemului bugetar”.

Iar, pentru decontarea hranei consumate:

Debit 221190 „Cheltuieli privind utilizarea altor materiale”

Credit 339230 „Casarea altor materiale”

Rezultate și concluzii.

Obiectivul de activitate a grădinii zoologice constă în păstrarea speciilor de animale pe cale de dispariție, asigurându-le un trai care să nu le pună viața în pericol, iar sarcina contabilității este de a asigura evidența corespunzătoare a acestora.

Analizând modul de contabilizare a animalelor tinere și mature, considerăm necesară organizarea unei evidențe separate a animalelor tinere față de cele adulte.

De asemenea, autorul consideră inoportună recunoașterea animalelor în calitate de mijloace fixe. Astfel, apare necesitatea de a introduce un cont special în planul de conturi de lucru al grădinei zoologice pentru evidența acestora.

De asemenea, autorul consideră necesară și identificarea unei metodologii mai eficiente de evaluare a puilor de animale.

Referințe bibliografice:

1. Legea grădinilor zoologice nr.136 din 14.06.2007. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2007, nr. 107-111.
2. Legea regnului animal nr. 439 din 27.04.1995. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 1995, nr. 62-63.
3. Legii privind achizițiile publice nr. 131 din 03.07.2015. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2015, nr. 197-205.
4. Ordinul Ministerului Finanțelor nr.216 din 28.12.2015 cu privire la aprobarea Planului de conturi contabile în sistemul bugetar și Normele metodologice privind evidența contabilă și raportarea financiară în sistemul bugetar. În: *Monitorul Oficial al Republicii Moldova*, 2015, nr. 377-391.

FUTURE OF ACCOUNTING PROFESSION

Lica ERHAN, Associate Professor, PhD, AESM,

e-mail: lica.erhan@mail.ru

Marcela LUPAȘCU, AESM,

e-mail: lupascu.marcela10@gmail.com

Cristina BUZU, AESM,

e-mail: buzu.cristina06@gmail.com

Abstract. *The aim of this article is to explain the innovations that IT development has introduced in accounting processes and how prospective accountants should position between themselves in order to leverage this tremendous growth. The three changes evolving smart and digital technology, continued globalization of reporting/disclosure standards, and new forms of regulation are major challenges for the profession.*

Keywords: digital technology, IT development, forms of regulations, challenges, skills for the profession.

JEL Classification G10; M40.

1. Introduction

The accounting profession will face significant changes in the next three decades, and professional organizations, their members, and educational institutions should respond. Future accountants will increasingly need education in digital technology (including cloud computing and use of big data), globalization (outsourcing of accounting services), and evolving regulations (tax regulation, new forms of corporate reporting, integrated reporting regulation, and so on). The ACCA report revealed that knowledge of digital technologies is the key competency area where professional accountants have skill gaps. Globalization and the rapid development in information technology (IT), which has been ongoing for the past 50 years, have resulted in dramatic changes to the business environment and business education. IT expenditures have become a significant item on balance sheets. It is estimated that IT expenditures amount to more than one third of all capital expenditures.

The changes highlighted above pose challenges for both the professional accountant and the accounting educator. With the use of technologies such as the internet, E-commerce, E-auction, powerful business software and developments in transportation, communication and instantaneous information dissemination, business transactions have not only increased in quantity, but in complexity as well. The demands of the market have increased more than ever before. According to International Federation of Accountants (IFAC), the challenges of the 21st century must be met by education. Research has shown that there is a gap in competencies between current education and skill level, and what is required in the ever-changing business environment.[1]

The three changes—evolving smart and digital technology, continued globalization of reporting/disclosure standards, and new forms of regulation—are also major challenges for the profession (figure 1). Association of Chartered Certified Accountants (ACCA) research—*Drivers of Change and Future Skills*—has explored these important changes, expected to be encountered by the year 2025[2].

Figure 1. Future changes in accounting

First, accountants will use increasingly sophisticated and smart technologies to enhance their traditional ways of working, and these technologies might even replace the traditional approach. Smart software systems (including cloud computing) will support the trend toward outsourcing services (including more overseas outsourcing), and greater use of social media via smart technology will improve collaboration, disclosure, engagement with stakeholders and broader communities. Social media (including Facebook, Twitter, and Google search) will reveal more data (including alternative reporting) than any corporate assurance report and stakeholders will use tools to interpret “big data”.

Second, continued globalization will create more opportunities and challenges for members of the accounting profession. While globalization encourages the free flow of money from one capital market to another, enhanced overseas outsourcing activities and the transfer of technical and professional skills will simultaneously continue to pose threats to resolving local problems (with different cultural, financial, and tax systems). Accounting firms in the US, EU, and Australia are outsourcing services to India and China for the purpose of cost minimization, which will create a shift in employment within the accounting industry in the West.

Third, increased regulation, and the associated disclosure rules, will have the greatest impact on the profession for years to come. For example, increased regulation is imminent because of massive tax avoidance, transfer pricing, and money laundering as exposed via the panama papers (see Guardian series). Many professional (tax) accountants will be affected by intergovernmental tax action to limit base erosion and profit shifting.

The regulatory concern for different social and environmental issues, along with the associated measurement and reporting complexities of these issues, has allowed accounting professionals to open their minds to the possibility that accounting has the capacity to change. The important implication is that all professional accountants will be expected to look beyond the numbers, which will, in turn, enhance collaborations among members of multiple professions, including accountants, doctors, lawyers, environmental scientist, sociologists, and so on [3].

2. Implications for Teaching

Professional accountants will need the skills to provide more all-inclusive corporate reporting, which tells less about the numbers and more about the narrative of the organization.

Unfortunately, at the moment, few universities have developed curriculums for accounting students in line with their future needs. Universities will need to develop or incorporate new units,

such as cloud computing, big data, digital technology, integrated reporting, carbon emission accounting, and so on for accounting students. Professional accounting organizations should consult with universities to collate experts/lecturers in the new areas and run new courses. At the same time, universities should either invest in existing faculty members for training and learning or recruit experts to coordinate and lecture new units.

3. Skills required of accountants in the future

Computers are rapidly changing the nature of modern business operations and thus, the work of accountants and auditors. There are accounting software packages, which integrate accounting systems and processes, and make it possible for electronic records and messages to replace certain documents such as purchase orders, invoices, bills of lading and checks. Most companies largely rely on IT in achieving their operating, compliance and financial reporting objectives.

The American Institute of Certified Public Accountants (AICPA) has reported that there is the need for computer and information technology concepts to be part of the knowledge, skills and ability of professional accountants. It stresses the need for professional accountants to be able to apply productivity improvement software, such as spreadsheets and accounting-specific software, and be able to interpret, integrate and implement information technology.

Today's accountants are evolving into providers of information on finance, technology and strategy. Changing business practices and an array of emerging technologies have transformed their role. However, with change comes challenge. To adapt to their changing role, accountants must acquire skills that will enable them to deliver the new services that businesses need. The Hong Kong Institute of Certified Public Accountants identified these skills presented in figure 2.

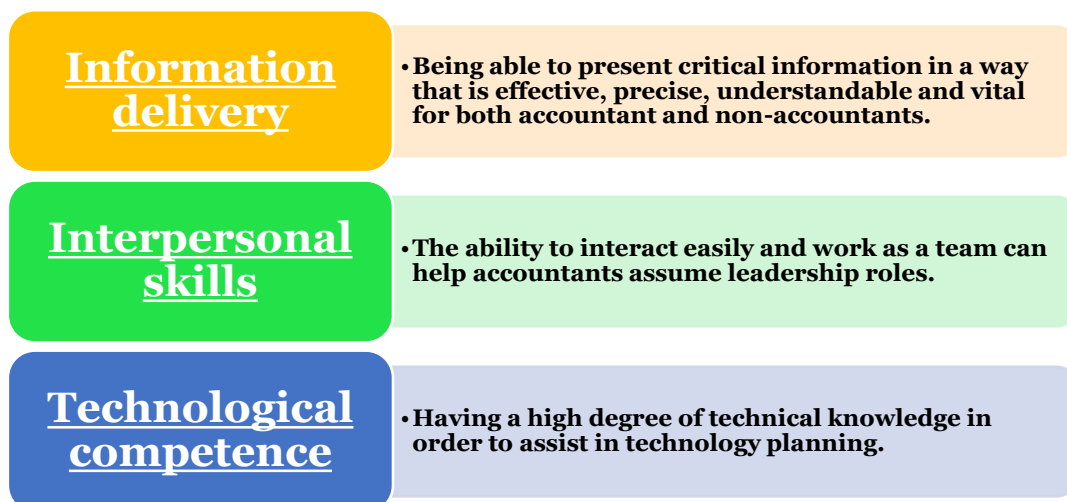

Figure 2. Accounting skills

In considering the changing nature of modern business relationships and balance of power; current market demands on business performance reporting; and focus of the world on achieving world financial stability, Graham Ward, the then president of the IFAC identified three main areas that professional accountants need to focus on in order to remain relevant to the global economy at large. Accounting is intimately tied to the development and maintenance of sound financial infrastructures and trustworthy, sustainable institutions. Professional accountants need to focus on:

- Public interest - making sure that public interest is in front of every activity.

- Ethics - emphasizing the importance of ethics and promoting it throughout the whole reporting chain.
- Thinking globally - supporting not only organizational performance but also in terms of global standards that promote transparent and useful information for decision-making.

The use of IT in supporting businesses is widespread and becoming more so. It is becoming increasingly difficult to meet expectations of users of financial and business performance information without the use of IT. These challenges call for the special accountant that is called the “hybrid accountant” (an accountant who blends IT competencies and mainstream accounting capabilities). There are five main skills that professional accountants need to possess in order to function effectively in the modern world presented in figure 3.

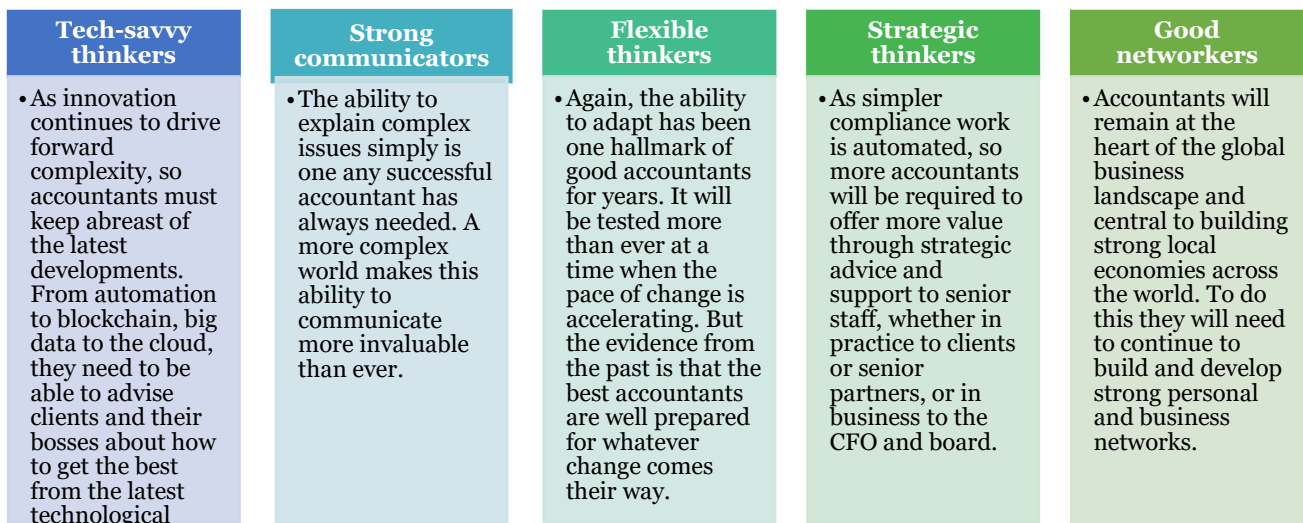

Figure 3. Future skills for professional accountants.

Accountancy is a profession with no age limit and opportunities exist for anyone who has the desire, passion and attitude to develop him/herself. E-learning can take place anywhere. There exist powerful, inexpensive and relatively user-friendly software that aid learning. In order to develop a lifetime career in accountancy, one would need to develop skills, knowledge and abilities in basic computing, technology and the functioning of networks, usage of well-known accounting software, teaching and mentoring, speaking and communications and project management. By developing oneself with the acquisition of these skills and knowledge highlighted above as the foundation, one’s dream career in accountancy will be achievable.

4. Career opportunities

The existence of modern technological products such as electronic data interchanges and the internet, signal the end of the traditional audit. Current issues that auditors need to consider in planning their audit include E-commerce, the internet, electronic data interchange (EDI), image processing, communication technology, outsourcing and paperless auditing. With real-time accounting and EDI becoming prevalent, many stakeholders are calling for continuous audits- a methodology that enables independent auditors to provide written assurance on a subject matter using a series of auditors’ reports issued simultaneously with, or a short period of time, after the occurrence of events underlying the subject matter. However, continuous auditing becomes

possible only by using Computer-Assisted Audit Tools (CAATs). Where information exists only in electronic form, software could be used to determine the integrity and authenticity of transactions as well as the effectiveness of controls.

This year saw the biggest industry shakeup in the form of GDPR, which modernized the practices of handling client data in our digital age, but there are still changes on the horizon. 2019 marks the beginning of Making Tax Digital', the government's initiative to streamline the tax return process for businesses. With this is expected to follow a greater degree of automation – spreadsheets could be redundant, VAT returns will be digitized and all administration will instead need to be processed through HMRC's bespoke, cloud-based software.

Looking further into the future, research has been made into the evolving sophistication of artificial intelligence, with some sources suggesting that a number of jobs could become obsolete at the hands of robots. Machine Learning, automation and chat bots will eventually replace the roles of humans in some industries, according to some.[4]

Soon, the Extensible Business Reporting Language (XBRL) will become the lingua franca for all business reporting, from issuing financial statement to uploading financial information on the web. XBRL will enhance communications between an entity on one hand, and stakeholders such as creditors, debtors and regulatory agencies on the other hand by reporting and translating the most relevant information needed. The XBRL will expand professional opportunities for accountants and finance executives, while adding more value to financial information to all users. It will enhance the credibility of financial reporting and auditing across all sectors of the economy– public and private, for profit and not-for-profit, listed and unlisted. XBRL has already been introduced in the United States, United Kingdom, Australia, China, Germany, Denmark, Japan, Korea and the list keeps expanding; soon it will be worldwide.

5. Conclusion

Accenture research shows that mastery of finance and performance management capabilities is a critical lever in helping drive value in organizations. Project accounting and business analysis applications are particularly helpful, allowing accountants to monitor resources and returns for specific projects, or for operations company-wide. Armed with these business insights, accountants can offer managers and owners guidance on improving productivity and maximizing profitability, as well as on specific business decisions. Accountants are now present at all levels, from executive management to frontline operations facilitating better and faster decision-making.

It is worth mentioning that most of today's financial assets float on the Web and are held virtually: Automated Teller Machines (ATMs) can be accessed and stocks bought and sold on the Web. The internet, which acts as an updated check system or a more efficient, cheaper and more secure means of moving financial information has facilitated money laundering, undertaken mainly by drug dealers, terrorist and other criminal organizations - cyber laundering. Forensic accountants all over the world who have long been involved in the fight against such global crimes are needed more than ever today especially in the wake of the WorldCom and Enron bankruptcies. However, this new economy still faces the threats of the old economy: theft, fraud, corruption in the form of money laundering, white-collar crimes among others.

The role of the accountant is about giving business owners the peace of mind that they are not making a horrible mistake somewhere and ending up with an unexpectedly large tax bill, fines, or even a prison sentence. Having an outside third party (human) perspective on how the books are

being run is such a valuable asset that we can't imagine that need will ever go away, no matter how automated things become.[5]

References

1. <https://ru.scribd.com/document/11497995/The-Future-of-Accounting-and-Implications-for-Aspiring-Accountants?fbclid=IwAR3WUwxaLVwfnHoGzUfWOK5uLBdW-9eXOlnV4v1cFfAWJjJevumH96IO3nQ>
2. https://www.ifac.org/global-knowledge-gateway/business-reporting/discussion/future-accounting-profession-three-major?fbclid=IwAR1kTOblvP3pzlbc5Aw3KsRh4F_Zux2533JyzXoQIxpriq-kLmSit0Nhxi8
3. <https://www.opencolleges.edu.au/careers/future-of-accounting>
4. <https://www.accountancyage.com/2018/08/22/what-does-technology-mean-for-the-future-of-accountants/>
5. <https://blog.floatapp.com/future-of-accounting-part-1/>

MAJOR ACCOUNTING FRAUDS OF THE LAST DECADES AND THE NEED FOR ETHICAL JUDGEMENT

Lica ERHAN, Associate Professor, PhD, AESM,

e-mail: lica.erhan@mail.ru

Vlada ŞARGAROVSKI, AESM,

e-mail: vlada.sargarovski@gmail.com

Sanda STRAISTĂ, AESM,

e-mail: straista.sanda@gmail.com

Abstract: *The aim of this article is to explain and focus on the need for ethical judgement in accounting through analysing the accounting frauds of the last decades. Accuracy and transparency are of major necessity when aiming to omit such cases, so the accountant profession should provide high standards services. In response to that, this article takes a look on several examples, their correspondent accounting environment and draws the conclusion that ethics awareness should be risen among worldwide accounting.*

Key words: accounting; ethical judgement; frauds.

JEL Classification M40; G10.

1. Introduction

Accounting lays at the basis of each economic entity's activity. As domain and tool of economic reality knowledge, regarding the economic resources, patrimonial separated, accounting is a true guide in directing every business; it is actually the condition for any honest transaction. Due to this, major frauds can be generated through improper accounting decisions. Accounting should be a normative representation of the economic reality, until that limit when it starts using creative techniques in order to adjust needed results. As people become more familiar with accounting science each of them prefers that aspect of accounting that fit more their essence, consequently they deviate from the norms. At this moment appears an outline between fair accounting and "bad" accounting. The presence of different accounting policies and options gives the possibility to the appearance of creative accounting.

The last decades have witnessed a surprising and disheartening number of accounting scandals, implying a significant failure in the management oversight and reporting process, despite the existence of the professional ethics standards developed by the Institute of Management Accountants. Due to diverse range of accounting services and recent corporate collapses, attention has been drawn to current ethical standards accepted within the accounting profession, which resulted in a widespread disregard for the reputation of the accounting profession. To combat the criticism and prevent fraudulent practices, various accounting organizations and governments have developed regulations and remedies for improved ethics among accounting profession.

2. Major Accounting Frauds

The basic purpose of preparing financial statements of any organization is to represent or portray its financial position and health. Accounting transactions are recorded as per the accepted accounting standards of that particular nation. The financial statements should reflect the accounting position of the company. Also, it is the auditor's duty to ensure that the books are maintained in a fair manner - the company does not intend to mislead its stakeholders.

A carefully planned accounting fraud looks out for loopholes in laws, or simply uses accounting gimmicks to present financial statements that are completely misleading. Fake and fabricated accounts, fake expenses, assets, or income to show that the company is in good financial

condition is simply done to maintain the company's brand name in the financial market, and increase its stock prices. It is saddening to know that big giants with good reputation have been involved in such frauds. While greed is a human tendency, an accounting fraud at such a high level can ruin the stakeholders of the company—with employees losing their jobs and investors losing their hard-earned money. Top management has been involved in such frauds for myriad of reasons: to give an optimistic outlook to the company, or the use the funds of the company for personal use, or simply to earn more revenue. Of course, sometimes, a fraud can be so effectively laid out that even the auditors fail to detect it. In some cases, even the auditors have been deemed guilty, though unfortunately, some of them willingly were a part of the ploy, while some were negligent in discharging their duties.

In Table 1, we presented some of the top accounting frauds that shook the world. The scandals are mentioned according to the potential harm they caused to the investors, and the repercussions that followed.

Table 1. Major accounting frauds of the last decades

Company	Year	What happened?	How they did it?	How they got caught?
1	2	3	4	5
Waste Management	1998	Reported \$1,7 billion in fake earnings.	Allegedly falsely increased the depreciation time length for their property, plant, and equipment on the balance sheets.	A new CEO and management team went through the books.
Enron	2001	Shareholders lost \$74 billion, thousands of employees and investors lost their retirement accounts, employees lost their jobs.	Kept huge debts off the balance sheets.	Turned in by internal whistle-blower and high stock prices fuelled suspicions.
WorldCom	2002	Inflated prices by as much as \$11 billion, leading to 30 000 lost jobs and \$180 billion in losses for investors.	Underreported line costs by capitalizing rather than expensing, and inflated revenues with fake accounting entries.	WorldCom's internal auditing department uncovered \$3.8 billion in fraud.
Tyco	2002	CEO & CFO stole \$150 million and inflated company income by \$500 million.	Siphoned money through unapproved loans and fraudulent stock sales. Money was smuggled out of the company disguised as executive bonuses.	SEC and Manhattan D.A. investigations uncovered questionable accounting practices, including large loans to the CEO that were then forgiven.
HealthSouth	2003	Earnings numbers were allegedly inflated \$1.4 billion to meet stockholder expectations.	Allegedly told underlings to make up numbers and transactions from 1996 – 2003.	Sold \$75 million in stock a day before the company posted a huge loss, triggering SEC suspicions.
Freddie Mac	2003	\$5 million in earnings were misstated.	Intentionally misstated and understated earnings.	An SEC investigation.

American Insurance Group	2005	Massive accounting fraud to the tune of \$3.9 billion was alleged, along with bid-rigging and stock price manipulation.	Allegedly booked loans as revenue, steered clients to insurers with whom American Insurance Group had payoff agreements, and told traders to inflate stock prices.	SEC regulator investigations, possibly tipped off by a whistleblower.
Lehman Brothers	2008	Hide over \$50 billion disguised as sales.	Allegedly sold toxic assets to Cayman Island banks with the understanding that they would be bought back eventually. Created the impression Lehman had \$50 billion more cash and \$50 billion less in toxic assets than it really did.	Went bankrupt.
Bernie Madoff	2008	Tricked investors out of \$64,8 billion through the largest Ponzi scheme ever.	Investors were paid returns out of their own money or that of other investors rather than profits.	Madoff told his sons about his scheme, they reported him to the SEC. He was arrested the next day.
Satyam	2009	Falsely boosted revenue by \$1.5 billion.	Falsified revenues, margins and cash balances to the tune of 50 billion rupees.	Admitted the fraud in a letter to the company's board of directors.

Source: reference number 4.

While fraudulent accounting practices are still a part of the corporate world, more stringent laws and monitoring might ensure that there are fewer instances. While corporate social responsibility might be on the rise, as long as 'money make the mare go', it is difficult that the corporate world will be devoid of such unethical practices. Other than stringent laws, whistle-blowers might help improve the situation. However, even employees should hold themselves accountable and report to appropriate authorities if they come across falsification of accounts. Needless to say, again, the internal and statutory auditors both play a pivotal role in detection of such fraud.

3. Ethical Judgement

The financial statements based on accounting data should provide a fair picture of reality. However, accounting also involves perceiving the real, based on a conceptual system that consists of objectives, postulates, principles, rules and regulations. Meanwhile, the area of accounting research is restricted due to statements made without taking into account the qualitative, human or environmental features.

The nature of the work carried out by accountants and auditors requires a high level of ethics. Shareholders, potential shareholders, and other users of the financial statements rely heavily on the yearly financial statements of a company as they can use this information to make an informed decision about investment. They rely on the opinion of the accountants who prepared the statements, as well as the auditors that verified it, to present a true and fair view of the company. Knowledge of ethics can help accountants and auditors to overcome ethical dilemmas, allowing for the right choice that, although it may not benefit the company, will benefit the public who relies on the accountant/auditor's reporting.

Requiring financial statements to portray the full reality about the position and financial performance would involve the use of assessments and estimates that may be wrong sometimes. The representation of economic reality through accounting is the result of professional skill. The

true picture cannot be identified with a facsimile of economic reality, but it is represented by the image that you can rely on, that you can count on in determining economic decisions.

4. Conclusion

To sum up, ethical judgement improves the accounting profession by restricting the number of creative options and adding more regulations. Therefore, it is essential to develop ethical practices in accounting, in order to prove proper functioning and to avoid fraudulent cases as the ones examined in this article. Ethical judgement helps to establish the barrier between creative accounting in the limits of the legal framework and illegal practices, which lead to negative consequences.

References

1. Feleaga N., Malciu L., Accounting options and policies (Fair accounting versus Bad accounting), Economic, Bucharest, 2002., 390 p.
2. Jaijairam P., Ethics in Accounting, Bronx Community College Journal of Finance and Accountancy
3. Roman J., Accounting – A Normative Representation of Economic Reality, Acta Universitatis Danubis No. 2/2010
4. <https://www.accounting-degree.org/scandals/>
5. <https://opinionfront.com/biggest-accounting-scandals-of-all-time>
6. https://en.m.wikipedia.org/wiki/Accounting_ethics

PROBLEME ALE CONTABILITĂȚII DECONTĂRILOR CU PERSONALUL CONFORM LEGISLAȚIEI AUTOHTONE ÎN COMPARAȚIE CU PRACTICA INTERNAȚIONALĂ

PRIBLEMS OF ACCOUNTING WITH PERSONNEL ACCORDING TO NATIONAL STANDARDS IN COMPARISION WITH INTERNATIONAL STANDARDS

Natalia CURAGĂU, conf. univ., dr., ASEM

e-mail: natalia.curagau@yahoo.com

Ana CHIRIAC, ASEM,

e-mail: chiriac.ana1995@gmail.com

Abstract. *Personnel of the entity represents the “economic source” of it, the plus value that it's acquired for the purpose of carrying out its business. Also, the relationship employer-employee gives rise to new transactions and different staff settlements. Nowadays, these settlements, done on time and using professional judgement, demonstrate the ability to pay and how to trade with the employees of the entity, which is, in fact, staff settlements means payouts with its employees.*

In comparison with international standards, in Republic of Moldova the sistem of payments with personnel, is different, due to the fact that entities from Romania, make with employers some contracts, which will generate revenue for the entity, and dividends for the employers.

Key terms: Accounting, salary, standards, entities, payments, personnel, revenue, reports.

JEL classification M41

Actualitatea temei rezidă din faptul că decontările cu personalul reprezintă punctul de tangență dintre angajat și angajator, care se manifestă prin calculul și achitarea salariului, a concedialelor și a altor operațiuni. Orice tip de proprietate și formă organizatorico-juridică are de afacere cu decontările privind personalul, luând în considerare că entitatea înregistrează salariați. Componenta acestora fiind pilonul de bază – contribuie direct la creșterea, dezvoltarea și manifestarea entității.

Salarizarea, este una dintre cele mai complicate metode de evaluare a forței de muncă. Întrucât aceasta se trage din cele mai vechi timpuri, încă de pe timpul domniei regelui Hammurabi (1792-1750 î.Hr.), unde salarizarea era considerată a fi una dintre cel mai important mijloc de evaluare a muncii, fenomen care a apărut în urma necesității de a efectua un volum mare de muncă, pe de o parte, și pe de altă parte, fenomenul muncii apărut ca urmare a categoriilor sociale de oameni liberi care puteau fi angajați în câmpul muncii, contra unei sume de bani.

La etapa actuală, decontările cu personalul efectuate în timp utilizând raționamentul profesional, demonstrează capacitatea de plată și modul de tranzacționare a entității cu angajații săi, ceea ce de fapt, și se înțelege prin decontări cu personalul – achitățile cu angajații acesteia. Problema decontărilor cu personalul în Republica Moldova este neglijată într-o măsură nici prea mare, nici prea mică, de puterea statului, deoarece o atenție sporită se acordă investițiilor, puterii de cumpărare a monedei naționale, reducerii dezechilibrelor economice și-a altor probleme. O deosebită caracteristică a schimbărilor în domeniul salarizării în condițiile formării relațiilor de piață este schimbarea esențială a relațiilor dintre stat, angajator și angajat, în problemele plății muncii. Statul, în mod legislativ, stabilește numai mărimile minimale de salarizare pe republică în întregime. Restul problemelor salarizării se soluționează prin intermediul negocierilor între angajator și sindicate. Dat fiind faptul că problema decontărilor cu personalul rămîne una actuală,

acesteia trebuie nemijlocit acordată o atenție mult mai dinamică, deoarece munca plătită a fost, rămîne și va fi întotdeauna una dintre sursele principale de obținere a venitului pentru populație. În susținerea acestei afirmații, fondatorul doctrinei liberalismului economic clasic, Adam Smith, în lucrarea sa “Avuția națiunilor”, afirma că „Un angajat trebuie să poată trăi întotdeauna din munca sa, iar salariul trebuie să fie, cel puțin, suficient pentru a-l întreține.”

De asemenea, problematica contabilității decontărilor cu personalul pe plan național cît și prin latura internațională, mereu va fi una actuală, luînd în considerare perturbările, mutațiile economiei și modificarea legislației, va fi unificată și strîns corelată deoarece metodologia și tranzacționarea cu salariații entității – se aseamănă.

Importanța temei indică că de fapt personalul entității reprezintă acea “sursă economică”, acea plus valoare a entității, pe care persoana juridică a dobîndit-o, a instruit-o și a format-o în scopul desfășurării activității sale.

Pe teritoriul Republicii Moldova, tipul de decontări cu personalul aplicate sunt prezentate în *Figura 1*:

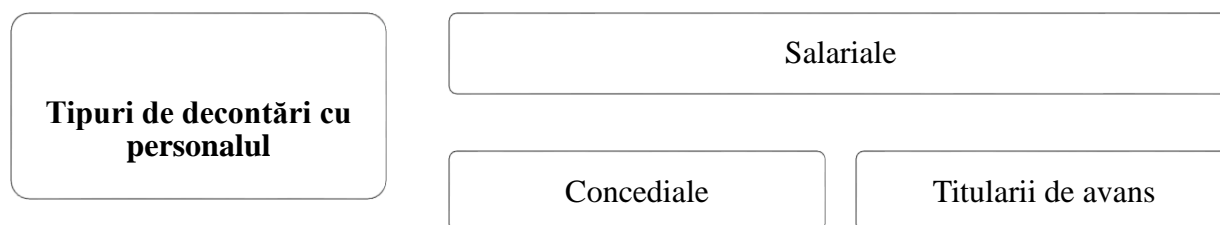

Figura 1. Tipul de decontări cu personalul aplicate

Sursa: elaborat de autori

Problematica decontărilor salariale, fiind problema de bază cu care se confruntă fiecare entitate, considerăm că acest moment trebuie evidențiat în mod special, întrucît apare problema modului de plată și neachitarea la timp a salariului, ceea ce practic nu-l stimulează pe angajat, ci dimpotrivă. Conform Codului Muncii art.145 (1) compensarea pierderilor cauzate de neachitarea la timp a salariului se efectuează prin indexarea obligatorie și în mărime deplină a sumei salariului calculat dacă reținerea acestuia a constituit cel puțin o lună calendaristică de la data stabilită pentru achitarea salariului lunar. În aceeași ordine de idei, problema decontărilor salariale se manifestă prin prisma existenței diferențelor dintre luna cînd salariul a fost calculat, și luna cînd salariul a fost achitat. Existența unui astfel de regim (problemă) – sporește cheltuielile luînd în considerare munca suplimentară a contabilului, unde pe parcurs pot apărea alte aspecte, ce vor putea duce la denaturarea informațiilor.

În practica internațională, pentru menținerea nivelului înalt al motivației față de activitatea întreprinderii se elaborează programe de recompense pentru lucrători ca supliment la salariu. În pachetul de recompense pot intra: pensiile, programele de asigurare, asigurări în medicină, indemnizații de concediu și alte recompense. Unele categorii de recompense au caracter de lungă durată, ceea ce reprezintă un element dubios. Din această cauză, procedurile de evidență a unui șir de recompense de lungă durată penru lucrători sunt deseori ne transparente. Pentru rezolvarea acestei probleme este folosit *IAS 19 “Beneficiile angajaților”*, care determină principiile de evidență a recunoașterii și evaluării, precum și cerințele față de dezvoltarea informației în ceea ce privește beneficiile angajaților.

Aici, decontările salariale și concediale, poartă denumirea de beneficii ale angajaților, care conform *IAS 19*, beneficiile angajaților sunt toate formele de contraprestații pe care le acordă

entitatea angajaților în schimbul muncii și efortului depus. De asemenea, în IAS 19 sunt delimitate tipurile de beneficii pe care entitățile române le predispun angajaților săi:

- 1) beneficii pe termen scurt ale angajaților, cum ar fi indemnizații, salarii și contribuții la asigurările sociale, concedii anuale de odihnă plătite și concedii medicale plătite, planuri de prime și participări la profit;
- 2) beneficii post-angajare, cum ar fi pensiile, alte beneficii de pensionare, asigurări de viață post-angajare și asistență medicală post-angajare;
- 3) alte beneficii pe termen lung, care includ plăți în urma plecărilor pe termen lung din serviciu cu sau fără garantarea păstrării postului respectiv, jubilee sau alte beneficii ce decurg din servicii pe termen lung, plăți pe perioada unor indisponibilități pe termen lung și, dacă sunt plătibile douăsprezece luni sau mai mult după încheierea perioadei, participarea la profit, planuri de prime și compensații amânate;
- 4) beneficii pentru încheierea contractului de muncă; și
- 5) compensații sub forma participațiilor la capitalurile proprii.

Din alt aspect, sectorul resursele umane, conform ultimelor modificări și implementări a avut de suferit. Astfel, reforma fiscală, aplicată din 1 octombrie 2018, a implicat după sine consecințe, impunând entităților să delimiteze două perioade de raportare cu privire la veniturile obținute și impozitele achitate ale angajaților (sau persoanelor fizice), plus la toate, luându-se în considerare tipul de scutire utilizat. În aceeași ordine de idei, entitățile au delimitat 2 perioade fiscale de declarare: I perioadă – 01.01.2018 până la 30.09.2018 și II perioadă – 01.10.2018 până la 31.12.2018. Așadar, la întocmirea “Notei de informare privind salariul și alte plăți efectuate de către angajator în folosul angajaților, precum și plățile achitate rezidenților din alte surse de venit decât salariul și impozitul pe venit reținut din aceste plăți” (IALS14 și IALS18), trebuia să se țină cont de mărimea impozitului pe venit modificat, mărimea scutirilor și mărimea contribuțiilor de asigurări sociale de stat modificate. Modificările operate de reforma fiscală se regăsesc în *Tabelul 1*:

Tabelul 1. Modificările intervenite după reforma fiscală

Indicatori	I perioadă	II perioadă
Impozit pe venit	7% - <33000 lei, 18% - >33000 lei	12%
Contribuții de asigurări sociale de stat	23%	18%
Scutiri		
P, lunar	940 lei	2000 lei
S, lunar	940 lei	940, lei
Nx, lunar	940 lei	250, lei

Sursa: elaborat de autor

Sub o altă abordare, problema care poate apărea în decontările cu personalul privind plata salariului, este modul de determinare și calculare a scutirilor și prezența actelor ce atestă dreptul persoanei de a beneficia de scutire. Conform Codului Fiscal art. 12 p.12 “Scutirea reprezintă suma care, la calcularea venitului impozabil, se scade din venitul brut al contribuabilului conform art.33, 34 și 35”. Tipurile de scutiri aplicate în Republica Moldova sunt prezentate în Tabelul 1.

De asemenea, este necesar de menționat că dacă scutirile au fost luate în considerare la calculul salariului, dar cererea de acordare a scutirilor nu a fost prezentată sau dacă lipsește unul din documentele confirmative, se consideră o încălcare, o problemă, deoarece la calculul și achitarea salariului s-a ținut cont de scutire, diminuând astfel venitul impozabil, respectiv, impozitul

pe venit reținut din salariu a înregistrat o sumă mai mică, decât cea care ar trebui în realitate. La această etapă, e foarte important de a lua în considerare toate aceste momente, întrucât consecințele atrag după sine sancțiuni și penalități în cazul neconformării fiscale sau declarării greșite a impozitelor și taxelor.

Evidențiem și aspectul decontărilor cu personalul privind alte operațiuni, ce vizează mai multe aspecte de cercetare, dintre care un loc deosebit îi revine decontărilor cu angajații privind compensațiile pentru utilizarea bunurilor personale în scopuri de serviciu. Acestea necesită o evidență riguroasă, o evaluare mai credibilă, deoarece la calcularea compensațiilor angajaților pentru utilizarea bunurilor personale în scopuri de serviciu apare problema privind modul de impozitare a acestor compensații care în prezent nu este reglementată prin niciun act normativ. După părerea noastră, în cazul în care există documente justificative, astfel de cheltuieli trebuie să fie recunoscute ca deduceri la calcularea venitului impozabil din activitatea de întreprinzător. Conform Codului Fiscal art.20 lit.d) compensarea cheltuielilor salariaților legate de îndeplinirea obligațiilor de serviciu, se recunosc ca surse de venit neimpozabile. De aceea, luând în considerare că niciun act normativ nu prevede norma de recuperare a cheltuielilor de compensare privind utilizarea bunurilor personale, entitatea poate perfecta operațiunile de utilizare a bunurilor personale ale angajatului în scopuri de serviciu ca arendă sau locațiune cu reținerea impozitului în marime de 10% conform Codului Fiscal art.90.

Un rol important în cadrul raportului de muncă dintre angajator și salariat îl reprezintă stabilirea, prin contractul individual de muncă, a drepturilor și obligațiilor părților la respectivul contract. Una dintre aceste obligații, care trezește multe semne de întrebare, este cea referitoare la răspunderea materială a salariatului pentru prejudiciul cauzat angajatorului. Când la bază este răspunderea materială a salariatului, urmează să se ia în considerare mai multe circumstanțe, precum modalitatea și limitele reparării prejudiciului cauzat, modalitatea de stabilire a mărimii prejudiciului și aplicarea sancțiunii disciplinare față de salariat.

Astfel, potrivit art. 327, alin. (1) din Codul Muncii al Republicii Moldova, partea contractului individual de muncă (angajatorul sau salariatul), care a cauzat, în legătură cu exercitarea obligațiilor sale de muncă, un prejudiciu material și/sau moral celeilalte părți, repară acest prejudiciu conform prevederilor legislației muncii. În alin. (2) al art. 327 din Codul Muncii sunt stabilite limitele răspunderii materiale a părților și anume, răspunderea materială a angajatorului față de salariat nu poate fi mai mică, iar a salariatului față de angajator - mai mare decât cea prevăzută de legislația muncii. Astfel, conform art. 336 din Codul Muncii se stabilesc limitele răspunderii materiale ale salariatului și anume, pentru prejudiciul cauzat angajatorului, salariatul poartă răspundere materială în limitele salariului mediu lunar dacă prezentul cod sau alte acte normative nu prevăd altfel. Ceea ce ține de alte prevederi, se referă la faptul că, în contractul individual de muncă poate fi stabilită clauza cu privire la răspunderea materială deplină a salariatului, dar cu respectarea normelor legale ce reglementează situația respectivă.

De asemenea și decontările cu titularii de avans vizează unele aspecte problematice. Spre exemplu, partea principală a avansurilor acordate titularilor de avans spre decontare se folosește pentru acoperirea cheltuielilor legate de deplasări. Deplasările, de regulă, se efectuează pentru încheierea și îndeplinirea contractelor, realizarea altor probleme legate de producerea și comercializarea producției și serviciilor; vizite oficiale, tratative, consultări, pregătirea și încheierea convențiilor, acordurilor; schimbul de experiență, specializare, stagiere, instruire; participarea la vânzări și expoziții, studierea pieței, cooperarea economică și tehnico-științifică; participarea la sesiuni, simpozioane, conferințe, ședințe, congrese, manifestări științifice, culturale, artistice și sportive; primirea titlurilor, decorațiilor și premiilor decernate, alte sarcini analogice.

În așa mod, titularul de avans, poate încheia contracte și efectua tranzacții ce valorează mult, dar totuși aici poate apărea problema referitoare la plata și restituirea avansurilor acordate acestuia. Unul dintre aspectele problematice privind cheltuielile cu titularii de avans este recuperarea supraconsumului și restituirea avansurilor neutilizate. Încălcarea termenilor stabilite de restituire a sumelor neutilizate și/sau lipsa acestora poate implica problema din partea organelor fiscale privind includerea sumelor nerestituite în venitul brut al angajatului. Corectarea creanțelor titularilor de avans se efectuează la rectificarea erorilor depistate. Modul de corectare a erorilor depinde de perioada depistării acestora: erorile depistate până la aprobarea rapoartelor financiare anuale se corectează prin întocmirea formulelor contabile de stornare în aceeași corespondență a conturilor ca și la reflectarea inițială a creanțelor titularilor de avans; erorile depistate după aprobarea rapoartelor financiare anuale se corectează prin reflectarea sumelor eronate ale creanțelor titularilor de avans în contul 331 *“Corecții ale rezultatelor anilor precedenți”*.

O altă latură a decontărilor cu personalul care poate provoca probleme, neînțelegeri în interiorul entității – sunt calculul și achitarea concedialemelor. De regulă, entitățile aplică aceeași procedură de calculare și achitare a concedialemelor precum calculul și plata salariului, cu utilizarea acelorași conturi contabile. Pentru soluționarea acestei probleme servesc drept ajutor – provizioanele. Acestea, încorporează forma unor rezerve pentru efectuarea anumitor plăți, care se raportează la cheltuielile curente ale entității. Provizioanele au caracter de datorii și funcția de bază a acestora este acoperirea cheltuielilor sau pierderilor eventuale. Provizioanele au mai multe destinații, unica, cea mai rezonabilă care poate fi aplicată în decontările cu personalul, este formarea acestora pentru plata indemnizațiilor pentru concediile de odihnă și alte recompense personalului.

Provizioanele curente se recunosc atunci când există nemijlocit o obligație apărută din executarea unui eveniment precedent și când se preconizează o ieșire de beneficii economice cu caracter special. Din punct de vedere contabil, provizioanele recunoscute, conform Standardelor Naționale de Contabilitate, se contabilizează ca majorare concomitentă a valorii activelor, costurilor sau cheltuielilor curente și a datoriilor pe termen lung sau curente. Acestea se revizuiesc la fiecare dată de raportare și se ajustează pentru a reflecta cea mai bună estimare curentă. Pentru generalizarea informațiilor privind constituirea și utilizarea provizioanelor, în contabilitate este destinat contul de pasiv 538 *“Provizioane curente”*. Se remarcă aici că evidența analitică a provizioanelor de ține după caz, pe tipuri de provizioane, costuri sau cheltuieli.

În concluzie, probleme ale decontărilor cu personalul prezentate, prezintă un subiect destul de vast, mereu actual, și totodată, întodeauna diferit, luând în considerare modificările care pot interveni în sistem. Cu toate acestea, problematica decontărilor cu personalul este una cea mai voluminoasă, cea mai semnificativă, întrucât în vârful tuturor tipurilor de decontări, problemelor și divergențelor care pot apărea de acest gen, decontărilor cu personalul le revine locul primordial. Deoarece decontările cu personalul ocupă primul loc după importanță și semnificație în interiorul entității, mai jos sunt enumerate unele din recomandări privind îmbunătățirea sistemului decontărilor cu personalul:

- 1) trecerea achitării salariilor prin intermediul cardului, în special, actualmente se practică alinierea la “proiectul salarial”;
- 2) achitarea salariilor în limita termenilor stabiliți și precizați în contractele individuale de muncă sau contracte de prestări de servicii;
- 3) stabilirea sistemului de salarizare în ritmul activității entității;
- 4) sistemele de remunerare trebuie să fie adaptate la condițiile în care trebuie să fie aplicate;

- 5) mărimea salariului pe care entitatea este dispusă să-l plătească trebuie să atragă, să motiveze și să mențină personalul competent în interiorul entității, astfel stopînd fluctuațiile de personal;
- 6) sistemul de recompense trebuie să cuprindă pe lângă recompensele în formă financiară, dar și alte mijloace de motivare a personalului (organizare training-uri, excursii, etc).

Referințe bibliografice:

- 1.1. Standardele Naționale de Contabilitate, aprobat prin Ordinul Ministerului Finanțelor nr. 118 din 06.08.2013. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 233-237, art. 1533.
- 1.2. Standardul Internațional de Contabilitate 19 “Beneficiile angajaților”.
- 1.3. Legea contabilității și raportării financiare nr. 287 din 15 decembrie 2017, În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2018, nr. 1-6/22 din 05.01.2018.
- 1.4. Legea cu privire la Codul Fiscal nr. 1163-XIII din 24.04.1997. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2005, ed.spec., cu modificările și completările ulterioare.
- 1.5. Legea salarizării nr.847-XV din 14 februarie 2002, În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, Nr. 50-52 din 11.04.2002 conform ultimelor actualizări.
- 1.6. Legea cu privire la modificarea unor acte legislative nr. 178 din 26.07.2018.
- 1.7. Codul Muncii al Republicii Moldova nr. 154 din 28.03.2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova. 2003, nr. 159-162, art. 648, cu modificările și completările ulterioare.
- 1.8. GOLOCIALOVA, Irina, ȚURCANU, Viorel. Raportarea financiară conform standardelor internaționale. Chișinău: IS Tipografia Centrală, 2015. 462 p. ISBN 978-9975-129-13-8.
- 1.9. NEDERIȚA, Alexandru. Corespondența conturilor. Chișinău: Contabilitate și audit, 2007 (Combinatul Poligr.). 640 p. ISBN 978-9975-9546-4-8.
- 1.10. NEDERIȚA, Alexandru. Contabilitate financiară. Chișinău: Asociația Contabililor și Auditorilor Profesioniști din Republica Moldova, ed. a II-a, revăz. și completată, 2003. 640 p. ISBN 9975-9702-14.
- 1.11. <https://mf.gov.md/ro/content/standardele-interna%C8%9Bionale-de-raportare-financiar%C4%83-ifrs-9-ias-19-ias-36-ias-39-ifric-21>

IMPACTUL LEGISLATIEI AUTOHTONE ASUPRA SECTORULUI NECOMERCIAL

THE IMPACT OF NATIONAL LAW ABOVE NON-COMMERCIAL SECTOR

Natalia CURAGĂU, conf. univ., dr., ASEM

e-mail: natalia.curagau@yahoo.com

Natalia GRECOVA, masterandă, ASEM

e-mail: ngrecova13@gmail.com

***Abstract:** National legislation has undergone several changes over the past five years, which influenced the commercial sector. Thanks to the collaboration with the European Union commercial sector gained more attention heightened for activities aimed at the development of society, increased attention to the social needs of people all represent a step towards future progress of a modern state. One of the major changes was the introduction percentage of descriptions that can be given the benefit of non organizațiilor. We analyze emphasized this introduction to highlight its strengths and weaknesses.*

In this article we used the method to analyze the sources of information mass-media and local laws and the guidelines developed for members of non-commercial sector.

Key words: law, non-commercial sector, taxes, facilities, standarts, income tax, public association, religious organizations.

JEL classification M41

Sectorul necomercial a existat și a fost reglementat încă din începutul existenței Republicii Moldova ca stat independent. Legea cadru în domeniul dat și anume – Legea nr. 837-XIII din 17 mai 1996 cu privire la asociațiile obștești a pus bazele reglementării activității asociațiilor, fundațiilor și instituțiilor necomerciale precum și a stabilit puncte specifice ce țin de ținerea contabilității, scopul entităților necomerciale etc. În urmărire au fost adoptate mai multe acte legislative care în mod mai restrâns au reglementat segmente specifice a organizațiilor necomerciale.

Însă cu cât mai aproape suntem de zilele de azi cu atât mai semnificativ devine și rolul sectorului necomercial în activitatea unui stat dezvoltat și democratic. Societatea contemporană subliniază aspectul pozitiv de influență care este acordată de către organizațiile din sectorul necomercial, fapt care a fost ca o premisă pentru crearea în cadrul Republicii Moldova unui statut de utilitate publică, acordat organizațiilor necomerciale reieșind din anumite condiții. Acest statut în urmărire permite entităților non-profit de a avea un suport din partea statului dar și unele facilități pe plan fiscal. Una din facilitățile acordate reprezintă desemnările procentuale ale contribuabililor persoane fizice acordate asociațiilor obștești, fundațiilor, instituțiilor private precum și cultului religios.

Legea nr. 837-XIII din 17 mai 1996 cu privire la asociațiile obștești (*în continuare Legea-cadru*) definește asociația obștească astfel: *asociația obștească* este o organizație necomercială, independentă de autoritățile publice, constituită benevol de cel puțin trei persoane fizice și/sau juridice (asociații obștești), asociate prin comunitate de interese în vederea realizării, în condițiile legii, a unor drepturi legitime [1.1]. De la definiția asociațiilor obștești deja sunt accentuate câteva momente specifice:

a) asociația nu poate fi creată de o persoană, este necesar prezența a minimum trei persoane fizice și/sau juridice, faptul care subliniază momentul de unire a intereselor și tendințelor persoanelor într-o formă specifică de activitate;

b) nu este specificat calitatea de cetățean al Republicii Moldova pentru fondatorii asociațiilor, adică deja este deschisă calea pentru a fonda asociații și cu susținerea persoanelor și entităților de peste hotare, faptul care deschide posibilități de colaborare cu alte state;

Conform art.1 alin.(3) sub incidența prezentei legi nu cad partidele și alte organizații social-politice, sindicatele, asociațiile de patronat, organizațiile religioase și persoanele juridice create de acestea, organizațiile create de autoritățile publice, organizațiile cooperatiste și alte organizații, modul de constituire și funcționare al cărora este prevăzut de legi speciale.[1.1] Adică activitatea organizațiilor necomerciale cu un specific anumit de interese apărute și reprezentate este reglementată de acte normative speciale pentru a sublinia unele detalii importante.

Comunitate religioasă conform actelor legislative reprezintă parte componentă locală a culturii religioase reprezentând o asociere de persoane care se constituie și își desfășoară activitatea pe principiile liberului consimțământ, autonomiei, autogestunii, egalității în drepturi a tuturor membrilor, creată în scopul profesării în comun a credinței.[1.2]

Aceste 2 categorii de organizații comerciale au căzut sub reglementările Regulamentului cu privire la mecanismul desemnării procentuale Aprobate prin Hotărârea Guvernului nr. 1286 din 30 noiembrie 2016. Mecanismul desemnării procentuale reprezintă o măsură de susținere a sectorului necomercial create de autoritățile autonome. Persoanele fizice, contribuabili care nu au datorii la bugetul național au posibilitatea de a desemna două procente din volumul impozitului pe venit anual calculat unui din beneficiari incluși în lista specială, care se publică anual la sfârșitul perioadei de raportare.

Pentru a obține calitatea de beneficiar al desemnărilor procentuale Regulamentul prevede un șir de condiții specificate pentru ambele categorii de entități necomerciale[1.3]:

1. Asociațiile obștești, fundațiile și instituțiile private care întrunesc cumulativ următoarele condiții:

- a) desfășoară activități de utilitate publică;
- b) activează cel puțin un an până la solicitarea înregistrării în Lista beneficiarilor desemnării procentuale;
- c) nu au datorii la bugetul public național pentru perioadele fiscale anterioare;

2. Cultele religioase și părțile componente ale acestora care întrunesc cumulativ următoarele condiții:

- a) desfășoară activități sociale, morale, culturale sau de caritate
- b) activează cel puțin un an până la solicitarea înregistrării în Lista beneficiarilor desemnării procentuale;
- c) nu au datorii la bugetul public național pentru perioadele fiscale anterioare.

Condițiile se aseamănă în ceea ce se referă la activitatea minimă de un an înainte depunerii cererii, pentru a fi posibilă analiza activității desfășurate de entitatea necomercială, cât de utilă și deschisă către societate ea este. Datorii față de bugetul național reprezintă atitudinea nerespectuoasă față de sistemul fiscal și cel legislativ care stabilește reguli de activitate a entităților inclusive necomerciale. Pentru a fi parte la beneficiile organizațiilor comerciale mai întâi trebuie să creeze o istorie fiscală curată și responsabilă [1.3].

Desfășurarea activităților de utilitate publică sau cu caracter social, moral și cultural sunt condiții care confirmă demnitatea organizațiilor de a fi suportate de contribuabili persoane fizice. Desemnările procentuale primite de organizațiile necomerciale sunt destinate conform pct. 27[1.3]:

- susținerii activităților de utilitate publică, sau activităților sociale, morale sau de cultură;

- acoperirii cheltuielilor administrative legate de activitate prevăzute în statut și în documente contabile,

Volumul cheltuielilor administrative care pot fi acoperite prin desemnările procentuale este determinat reieșind din mărimea însăși a cheltuielilor și poate fi acoperit în mărimea de la 25 la 50 de procente. Repartizarea și folosirea desemnărilor procentuale primite se raportează de către organizațiile menționate în raportul anual ONG-17 privind impozitul pe venit. Utilizarea sumelor poate fi verificată de către Inspekția Financiară care prevede în urma utilizării sumelor primite contrar destinației prevăzute sau cu anumite încălcări răspunderea administrativă a entității și obligatoriu restituirea în bugetul național sumelor utilizate incorect.

Desemnările procentuale nu pot constitui un provizion al organizațiilor necomerciale, pentru că termenul de folosire a sumelor primite constituie 2 perioade fiscale calculate de la perioada fiscală în care sumele au fost transferate. Astfel acest support în mărime de 2 procente este beneficiul curent pentru organizațiile necomerciale, fiind utilizat în termen de 2 ani maxim. Pentru a deveni beneficiarul acestui sistem asociația obștească, fundația, precum și culturi religioase și părțile componente ale acestora au nevoie de a depune în luna septembrie o cerere tipizată în Agenția Servicii Publice și de a stinge toate datoriile față de bugetul național dacă ele există. Agenția Servicii Publice examinează cereri și dacă toate condițiile sunt întrunite, după confirmările obținute de la Inspekția Financiară și Serviciul Fiscal de Stat, include organizația necomercială în lista beneficiarilor desemnărilor procentuale, care se publică anual.

Actualitatea și folosul acestui mecanism este confirmat de numărul beneficiarilor incluși în lista publicată de Agenția Servicii Publice. Mecanismul desemnărilor procentuale este în aplicare începând cu anul 2017, când suportul financiar în forma desemnărilor au primit circa 302 de entități. Conform comparațiilor efectuate în anul 2019 numărul beneficiarilor înregistrate în ultima lista s-a majorat de la 594 la 723 entități [2.1]. Aceste includ 634 entități, (86%) asociații obștești, fundațiile și instituții private (organizații necomerciale), și respective 98 de beneficiari (14%) culte religioase și părțile lor componente (entități religioase). Astfel, cifra organizațiilor necomerciale s-a majorat cu 24%, de la 511 la 634, iar numărul cultelor religioase a crescut cu 18%, de la 83 la 98[2.2].

Numărul entităților înregistrate în Lista beneficiarilor este ca un semn de acord al organizațiilor comerciale de a continua activitatea cu supportul acordat de cetățenii Republicii Moldova. Mecanismul desemnărilor procentuale deschide posibilitatea pentru societatea noastră de a deveni mai deschisă și interesată în activitățile de utilitate publică sau cu caracter social, să descopere entitățile care au ca activitatea de bază transformarea societății.

În părerea autorului mecanismul desemnărilor procentuale în mărime de doi procente din mărimea impozitului pe venit anual al contribuabilului persoană fizică, este o cale de susținere a activității asociațiilor obștești și a culturilor religioase autohtone sau mixte și de a atrage atenției societății la activitățile necomerciale desfășurate pe teritoriul Republicii Moldova. Practica internațională arată că susținerea sectorului necomercial de către contribuabili persoanele fizice este un pas a societății spre dezvoltare.

Conform datelor cercetărilor efectuate de Centrul de Resurse Juridice numărul organizațiilor necomerciale care sunt incluși în lista beneficiarilor continue să crește, fapt care confirmă avantajele acestei inițiative – sectorul necomercial are nevoie de susținere și sub forma financiară care va fi utilizată în scopuri de utilitate publică și cele sociale. Activând în domeniul necomercial autorul poate confirma că support acordat de contribuabili va fi unul necesar pentru a susține proiecte direcționate spre dezvoltarea personală a tinerilor, traininguri și a altor cheltuieli

legate de organizarea evenimentelor cu scopuri sociale și morale. Investiția a cel puțin acestor doi procente în organizații care se ocupa de promovarea valorilor morale și culturale, se va transforma în investiția în tînără generație, în fundamentul societății de mâine.

Referințe bibliografice:

I. Acte Normative

1.1 Lege nr. 837 din 17.05.1996 cu privire la asociațiile obștești, publicat la data de 02.10.2007 în Monitorul Oficial Nr. 153-156BIS;

1.2 Lege nr. 125 din 11.05.2007 privind libertatea de conștiință, de gîndire și de religie, publicat la data de 17.08.2007 în Monitorul Oficial Nr. 127-130 art Nr : 546;

1.3 Regulament cu privire la mecanismul desemnării procentuale, aprobat prin Hotărîrea Guvernului nr. 1286 din 30 noiembrie 2016;

II. Site-ografie

2.1 <https://radiochisinau.md/mecanismul-2prc-are-mai-multi-beneficiari-in-2019--80717.html> – accesat la data de 11.03.2019

2.2 http://www.justice.gov.md/public/files/don/2018/ianuarie/Lista_2p_20182201.pdf – accesat la data de 11.03.2019

http://www.justice.gov.md/public/files/don/2018/ianuarie/Lista_2p_20182201.pdf 11.03.2019

DIVERGENȚE ȘI CONVERGENȚE ÎNTRE FISCALITATEA ȘI CONTABILITATEA VENITURILOR

DIVERGENCES AND CONVERGENCES BETWEEN TAXATION AND ACCOUNTING OF REVENUES

Natalia CURAGĂU, conf. univ., dr., ASEM

e-mail: natalia.curagau@yahoo.com

Daniela ROTARU, masterand, ASEM

e-mail: daniela.rotaru@mail.ru

Abstract. *Accounting and taxation are two disciplines often independent of each other, but commercial companies, autonomous governments and other state institutions present a set of accounting and tax documents that need to be analyzed as a whole and not independently of each other. At this point, has always prevailed the problem of countering accounting and tax issues. One explanation is that in not all the cases the accounting treatment is the same as the tax treatment. There is a complex relationship between accounting and taxation, as accounting is a privileged source of information for tax authorities, most tax liabilities being established on the basis of the data presented by it.*

Key terms. Accounting system, tax system, income, accounts, statement.

JEL classification M41

Contabilitatea și fiscalitatea constituie două discipline adesea independente una de alta, or societățile comerciale, regiile autonome și alte instituții de stat prezintă un ansamblu de documente contabile și fiscale care trebuie analizate în ansamblu și nu independent unul de altul. Contabilitatea răspunde în plan informațional și decizional la problematica gestiunii valorilor economice separate patrimonial. Entitățile patrimoniale au constituit spațiul de reprezentare și acțiune al contabilității. Unul din interesele informaționale onorate de contabilitate, considerat de unii autori principal, este cel fiscal. Principiile fiscale urmăresc fie stimularea, fie inhibarea unor activități. Astfel, prin Directiva a IV-a a C.E.E. s-a stabilit interactivitatea între dreptul contabil și dreptul fiscal. Aceasta este realizată prin Gestiunea fiscală a întreprinderii.

Veniturile reprezintă creșteri ale avantajelor economice înregistrate pe parcursul perioadei contabile sub formă de intrări/creșteri ale activelor sau diminuări/stingeri ale datoriilor, care au influențat rezultatul net (profitul/pierderea) al anului de gestiune curent.

Potrivit legii contabilității, veniturile se urmăresc pe feluri de venituri (după natura lor), grupându-se în venituri de exploatare, venituri financiare, venituri excepționale, venituri din diminuarea provizioanelor.

Analizând anumite criterii comparative din sistemul contabil și fiscal, aferente veniturilor, se identifică următoarele caracteristici:

Tabelul 1. Recunoașterea veniturilor conform sistemului contabil versus cel fiscal

Criterii de comparație	Sistemul contabil	Sistemul fiscal
1. Organul reglementator	Ministerul Finanțelor și Guvernul Republicii Moldova	
2. Scopul sistemului	Prezentarea informației contabile privind performanța și poziția financiară a entității	Determinarea corectă a bazei impozabile, a sumei impozitelor și taxelor, transferarea completă și la timp a acestora la buget

3.Sarcinile de bază	Furnizarea informației necesare pentru: -întocmirea situațiilor financiare -executarea bugetului	-Colectarea, reflectarea și prelucrarea informației privind datoriile fiscale ale entităților; -Prezentarea informației privind soldul creanțelor sau datoriilor fiscale ale entităților
4.Baza normativă	-Legea contabilității și raportării financiare nr.287 din 15.12.2017 -Codul Fiscal -SNC “Venituri” -Instrucțiuni și scrisori elaborate de MF sau SFS privind aplicarea impozitelor și taxelor	-Codul Fiscal -Legea bugetului
5.Modul de recunoaștere	principiul contabilității de angajamente	metoda de casă
6.Componența rapoartelor	-Situația de profit și pierdere -notele la situațiile financiare	-Declarațiile fiscale -rapoartele pe tipuri de impozite

Elaborat de autor în baza SNC „Prezentarea situațiilor financiare”

Rezultatul unei activități economice este tratat din două puncte de vedere: rezultat contabil și rezultat fiscal.

Profitul contabil este profitul net sau pierderea netă pe o perioadă, înainte de scăderea cheltuielilor cu impozitul.

$$\text{Venit contabil} = \text{Total Venituri} - \text{Total Cheltuieli} \quad (1.1)$$

Profitul impozabil (pierderea fiscală) este profitul (pierderea) pe perioada exercițiului, determinat în concordanță cu regulile stabilite de autoritatea fiscal, pe baza cărora impozitul pe profit este recuperabil.

$$\text{Venit impozabil} = \text{Venit contabil} + \text{Ajustarea veniturilor} - \text{Ajustarea cheltuielilor} \quad (1.2)$$

Analizând anumite criterii comparative din sistemul financiar și fiscal, aferente contabilității impozitului pe venit din cadrul operațiilor cu active amortizabile, se identifică următoarele caracteristici:

Tabelul 2. Contabilitatea impozitului pe venit din cadrul operațiilor cu active amortizabile conform sistemului contabil versus cel fiscal

Criteriul	Contabilitatea financiară	Legislația fiscală
Baza normativă	SNC „Imobilizări necorporale și corporale”	Art. 26 ¹ ale Codului Fiscal Regulamentul cu privire la modul de evidență și calculare a uzurii mijloacelor fixe în scopul impozitării
Metoda de calcul a amortizării	-metoda liniară; -metoda unităților de producție; -metoda de diminuare a soldului.	Conform art. 26 ¹ din Codul Fiscal, amortizarea mijloacelor fixe se efectuează prin utilizarea metodei liniare de amortizare.
Norma de amortizare	Entitatea determină de sine stătător, reieșind din durata de utilizare.	Norma amortizării pentru fiecare mijloc fix se determină ca raportul dintre 100% și durata de funcționare utilă a acestuia stabilită în Catalogul mijloacelor fixe și activelor nemateriale, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 338/2003.
Începutul/sfârșitul perioadei de calcul a amortizării	Începând cu prima zi a lunii următoare celei în care a fost dat în exploatare mijlocul fix/ Finalizând cu ultima zi a lunii următoare celei în care a fost scos din exploatare mijlocul fix	Amortizarea se calculează lunar începând cu luna următoare celei în care mijlocul fix se pune în funcțiune.

Elaborat de autor în baza SNC „Prezentarea situațiilor financiare”

În continuare se prezintă un exemplu convențional, aferent situațiilor financiare ale entității, presupunem, „BioLife” S.R.L.

Entitatea „BioLife” S.R.L., la începutul anului fiscal 2018, dispune de mijloace fixe, în valoare cumulativă de 3.225.000 lei. Conform prevederilor Hotărârii Guvernului nr. 289, din 14.03.2007, privind evidența și calcularea amortizării mijloacelor fixe în scopuri fiscale, a Procedurii Fiscale și a SNC, se prezintă datele:

Tabelul 3. Calculul amortizării prin metoda liniară (extras)

Nr	Mijloace fixe	Valoarea contabilă a MF la încep. per. de gestiune	Valoarea de intrate a MF nou procurate	Valoarea reziduală	Norma de amortizare (%)	Valoarea contabilă a MF la finele per. de gestiune	Amortiza-rea MF	Valoarea contabilă a MF la încep. per. de gestiune
A	1	2	3	4	5	6	7=(6-4)*5	8
1	Clădire administrativă (25 ani)	1155000	-	130000	4,3	1155000	44075	1110925
2	Clădirea laboratorului (18 ani)	850000	7500	20000	5,5	857500	46063	811437
3	Strung (7 ani)	8900	-	400	14,3	8900	1215	7685

5	Total	3225000	563300	X	X	3788300	285443	3502857

Sursa: elaborat de autor

În continuare, se prezintă calculul amortizării conform art. 26 din Codul Fiscal, valabil până în anul 2019, în prezent amortizarea mijloacelor fixe fiind efectuate prin utilizarea metodei liniare.

Tabelul 4. Registrul de evidență a MF pe categorii de proprietate

Nr	Categoria de proprietate și norma uzurii	Baza valorică a MF la încep. per. de gestiune	Valoarea de intrare a MF nou procurate	Baza valorică a MF la finele per. de gestiune	Amortiza-rea MF	Baza valorică a MF la încep. per. de gestiune
A	1	2	3	4	5	6
1	Clădirea administrativă (II-8%)	1155000	-	1155000	92400	1062600
2	Clădirea laboratorului (III-12,5%)	850000	7500	857500	107188	750312
3	Strung (V-30%)	8900	-	8900	2670	6230
4	IV-20%	231100	15500	246600	49320	197280
5	V-30%	980000	540300	1520300	456090	1064210
6	Total	3225000	563300	3788300	707668	3080632

Sursa: elaborat de autor

La completarea Declarației cu privire la impozitul pe venit (VEN 12), se observă unele divergențe dintre contabilitate și fiscalitate:

1 situație. Anumite venituri sunt recunoscute în contabilitate, însă în fiscalitate se reflectă ca venituri neimpozabile, ceea ce determină diminuarea venitului impozabil și au impact asupra cheltuielilor privind impozitul pe venit, (exemplu : venitul obținut din înlocuirea proprietății, rd.02041 din VEN 12).

2 situație. Unele venituri nu sunt recunoscute în contabilitate, dar în fiscalitate se înregistrează ca venituri impozabile, astfel crește venitul impozabil și respectiv influențează

cheltuielile privind impozitul pe venit, (exemplu : venitul obținut ca rezultat al neînlocuirii sau înlocuirii parțiale a proprietății, rd.02042 din VEN 12).

Tabelul 5. Extras din declarația VEN 12

Indicatori	Codul rîndului	Suma recunoscută în:		Diferența
		evidența contabilă	scopuri fiscale	
Venitul obținut din înlocuirea proprietății (art.22, Codul fiscal) (în coloana 2 se indică suma veniturilor excepționale)	02041		0	
Venitul obținut ca rezultat al neînlocuirii sau înlocuirii parțiale a proprietății (art.22, Codul fiscal)	02042	X		

Sursa: Elaborat de autor

În continuare vom exemplifica situațiile prezentate:

La entitate, în perioada de gestiune, au fost distruse materii prime în valoare de 22000 lei, în urma calamităților naturale. După investigarea cazului, compania de asigurări a achitat despăgubiri în mărime de 20000 lei. Pentru recuperarea bunurilor pierdute, entitatea a folosit din suma obținută doar 19000 lei. Tot în această perioadă, entitatea a donat 2 calculatoare unei case de copii. Valoarea contabilă a unui calculator este de 1700 lei, iar valoarea justă a unui calculator - 2300 lei.

Tabelul 6. Reflectarea veniturilor aferente evidenței contabile vs celei fiscale

Evidența contabilă	Evidența fiscală										
1. Cazul calamităților naturale											
1. Materialele distruse în urma calamităților naturale : Dt 723 Ct 211 22000 lei 2. Încasarea despăgubirilor de la compania de asigurări : Dt 242 Ct 623 20000 lei 3. Recuperarea bunurile pierdute : Dt 211 Ct 521 19000 lei	Conform art.22 al Codului Fiscal se prevede că : „Valorile investite pentru recuperarea bunurilor și folosite în scopul desfășurării activității economice, este scutit de impozit. ” și se înregistrează sub formă de venit doar suma neutilizată, adică 1000 lei.										
2. Cazul donării mijloacelor fixe (calculatoarelor)											
1. Valoarea contabilă a calculatoarelor : Dt 721 Ct 123 2*1700=3400 lei 2. TVA datorat bugetului pentru bunurile donate: Dt 713 Ct 534 20%*4600=920 lei	Extras din Anexa 1.1 D de la Declarația VEN 12 Notă la rd.0207 Venitul obținut din donarea activelor <table border="1" style="width: 100%; border-collapse: collapse;"> <thead> <tr> <th>Categoria activelor donate</th> <th>Cod</th> <th>Valoarea de bilanț(baza valorică)</th> <th>Prețul de piață la momentul donării</th> <th>Valoarea maximă din coloana 2 și coloana 3</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>Mijloace fixe</td> <td>02072</td> <td>3400</td> <td>4600</td> <td>4600</td> </tr> </tbody> </table>	Categoria activelor donate	Cod	Valoarea de bilanț(baza valorică)	Prețul de piață la momentul donării	Valoarea maximă din coloana 2 și coloana 3	Mijloace fixe	02072	3400	4600	4600
Categoria activelor donate	Cod	Valoarea de bilanț(baza valorică)	Prețul de piață la momentul donării	Valoarea maximă din coloana 2 și coloana 3							
Mijloace fixe	02072	3400	4600	4600							

Sursa: elaborat de autor

În baza exemplului prezentat se completează Anexa 1D la Declarația VEN 12:

Tabelul 7. Extras la anexa 1D „Ajustarea veniturilor conform prevederilor legislației fiscale” la declarația VEN 12

Indicatori	Codul rîndului	Suma recunoscută în:		Diferența
		evidența contabilă	scopuri fiscale	
Venitul obținut din înlocuirea proprietății (art.22, Codul fiscal) (în coloana 2 se indică suma veniturilor excepționale)	02041	20 000	0	(20 000)
Venitul obținut ca rezultat al neînlocuirii sau înlocuirii parțiale a proprietății (art.22, Codul fiscal)	02042	X	1000	1000
Venitul obținut din donarea activelor, cu excepția activelor de capital (art.42) (anexa 1.1D din Codul fiscal)	0207	X	4600	4600
TOTAL Ajustarea Veniturilor	020	20 000	5 600	(14 400)

Sursa: elaborat de autor

Totalul obținut în anexa 1D din Declarația VEN 12 se completează în **Declarația VEN 12** propriu-zisă:

Tabelul 7. Extras din declarația VEN 12

Indicatori	Cod	Suma
Ajustarea (majorarea /micșorarea) veniturilor conform prevederilor legislației fiscale (anexa 1D)	020	(14 400)

Sursa:elaborat de autor

Contabilitatea este conectată la fiscalitate. Bilanțul contabil este destinat nevoilor proprii de informare și altor terți (cu excepția statului), neținând cont de constrângerile fiscale. În lipsa unui bilanț fiscal, care să fie destinat fiscoi pentru impunere, pentru obținerea rezultatului impozabil (fiscal) sunt necesare prelucrări extracontabile.

În urma studiului efectuat, propunem următoarele soluții privind divergențele dintre contabilitate și fiscalitate:

- armonizarea terminologiei contabile cu cea fiscală, pentru a evita distorsiunile lexicale și a permite o interpretare univocă ;
- respectarea aceluiași principii de recunoaștere a veniturilor în contabilitate și respectiv-fiscalitate ;
- acceptarea paralelismului din raportările contabile și fiscale ;
- ținerea evidenței distincte, în cazul elementelor determinate diferit în contabilitate față de fiscalitate.

Referințe bibliografice:

1. Legea contabilității și raportării financiare nr. 287 din 15 decembrie 2017 // Monitorul Oficial, nr. 1-6/22 din 05.01.2018
2. Codul Fiscal al Republicii Moldova, www.sfs.md
3. Standardele Naționale de Contabilitate // Monitorul Oficial , nr. 177-181/1224 din 16.08.2013
4. Standardul Național de Contabilitate „Venituri” // Monitorul Oficial , nr. 177-181/1224 din 16.08.2013,
<http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=349930>

PROVOCĂRILE PROFESIEI CONTABILE

THE CHALLENGES OF ACCOUNTING PROFESSION

Ana Maria NICOLAESCU, Studentă, ASEM,

e- mail: am.nicolaescu00@gmail.com

Neli MUNTEAN, Coordonator științific, dr. conf. univ., ASEM,

e- mail: nelimuntean8@gmail.com

Abstract. *In the article hereby we analyze some of the changes that occur in the economic field and appoint which challenges the accounting profession. In this study, we have described the impact of the technological progress, the talent crisis and the ever-changing taxation regulations. We concluded that in order to exceed this challenges the practicing accountants and future accountants have to develop a set of specific skills such as flexibility, communication skills, time management and others.*

Key words: accounting profession, accountant, accountants' challenges, accountant's skills.

JEL classification A23; I25; M41

1. Introducere

Peisajul economic și de afaceri global se schimbă cu o viteză și cu o intensitate care pare fără precedent. Schimbările climatice, deficitul de resurse, conflictul geopolitic, piețele emergente imprevizibile, îmbătrânirea populației cu o clasă mijlocie aflată în plină dezvoltare și înrăutățirea inegalităților, schimbări uriașe în puterea corporativă și politică și ritmul în creștere al inovației digitale sunt doar câțiva factori care modelează lumea economică. Dar care este poziția profesiei contabile în această lume schimbătoare. Este profesia de contabil în declin, pe măsură ce se schimbă în mod rapid mediul de afaceri? Dacă da, ce trebuie făcut pentru a menține profesia în viitor?

2. Metodologie

În procesul cercetării s-a aplicat metoda universală a dialecticii și procedeele acesteia: inducția și deducția, analiza și sinteza, abstracția științifică, analogia, corelarea, precum și metodele analizei economice de prelucrare a informației: compararea, gruparea, etc. Drept bază teoretică și metodologică de cercetare au servit lucrările fundamentale ale savanților din Republica Moldova, România, S.U.A., statele C.S.I. și din alte țări, actele normative și legislative ale Republicii Moldova.

3. Rezultate și discuții

În urma studiului literaturii de specialitate am identificat care ar fi unele din *provocările profesiei contabile*.

a) progresul științifico-tehnic - preocupările nu se limitează la potențialul tehnologiei de a simplifica serviciile de bază, cum ar fi auditul, evidența contabilă și raportarea fiscală, ele includ, de asemenea, potențialul de a remodela aceste servicii. "Relevanța profesiei contabile în următorul deceniu va fi în mare măsură influențată de capacitatea noastră de a vizualiza și de a valorifica beneficiile potențiale ale noilor tehnologii și cât de dispuși să facem schimbările necesare pentru a profita de tehnologiilor de mâine" - a declarat David Vaudt, președinte GASB.

Dar în timp ce Vaudt consideră această provocare valabilă pentru următorul deceniu, unii specialiști din domeniu nu sunt atât de siguri că este chiar atât de mult timp. Însă trebuie de reamintit că rata cu care au loc schimbările în sfera tehnologiilor este una exponențială. Ținând cont de acest factor Donny Shimamoto de la IntrapriseTechKnowlogies avertizează: "Mulți

contabili cred că va fi o schimbare lentă, dar pentru că este o curbă de schimbare exponențială, o să ajungă brusc aici și oamenii nu vor fi pregătiți. Trebuie să începem să ne pregătim acum să folosim aceste tehnologii, înțelegând mai bine riscurile și controlarea (în special riscul IT) și analizele de date".

În pofida multor opinii că inovațiile tehnologice reprezintă o provocare majoră pentru contabili, există convingeri aproape la fel de ferme că ar putea oferi soluții pentru multe dintre problemele profesiei și oportunități de creștere semnificativă.

Mega trendurile cu care se confruntă lumea, inclusiv schimbările climatice, a patra revoluție industrială, globalizarea și inteligența artificială, necesită o profesie modernă de audit capabilă să atragă profesioniștii calificați pentru a oferi serviciile de asigurare necesare afacerilor din secolul XXI. Riscurile și oportunitățile cu care se vor confrunta economia mondială în următorii 20 de ani necesită o profesie flexibilă, agilă și responsabilă pentru a rămâne relevantă și pentru a evita riscul de dispariție. [1]

b) criza talentelor - lipsa talentelor este o problemă pe piața muncii în general nu doar în contabilitate. Una din cauzele principale este schimbarea de generații care are loc în forța de muncă. Milenialii intră pe piața muncii în număr mare, iar generațiile mai în vârstă încep să se pensioneze. Această schimbare a creat un dezechilibru în ceea ce privește modul în care angajatorii și recrutează candidații. Majoritatea angajatorilor nu sunt familiarizați și nu se adaptează noilor nuanțe și valori specifice Milenialilor. De asemenea o problemă o reprezintă așteptările prea mari ale angajatorilor față de tinerii specialiști. Majoritatea angajatorilor se focusează pe găsirea candidatului perfect, iar o bună parte din tinerii specialiști nu dețin experiența și abilitățile practice pentru a corespunde. Programele de învățământ concentrându-se mai mult pe abilitățile de la începutul carierei, au apărut lacune pe piață deoarece acești absolvenți nu primesc formare suplimentară sau specializată la locul de muncă. Milenialii apreciază cele mai recente și cele mai bune tehnologii. Ei doresc ca rolurile lor să fie cele mai avansate, să ofere un echilibru între viața profesională și viața personală și să aibă un impact pozitiv asupra întregii lumi. Ce ține de experiență, multe companii se îndreaptă acum către studenți pentru a deveni stagiaari pentru compania lor înainte de a absolvi și de a primi cursuri de formare la locul de muncă. [2]

c) fiscalitatea în continuă schimbare - se știe că prin acte normative și legislative se propune îmbunătățirea condițiilor de dezvoltare a mediului de afaceri, dorința de a oferi cât mai mult sprijin și de a asigura condiții egale tuturor participanților în activitatea antreprenorială. Nimic surprinzător căci anume mediul de afaceri este cel, care face cele mai majore contribuții la colectarea mijloacelor la bugetul public național prin achitarea diferitor impozite, taxe sau alte plăți obligatorii. Iar prin stabilirea unor condiții mai favorabile din punct de vedere al fiscalității, va avea loc creșterea acestor contribuții la bugetul de stat. Dorința statului de a crea aceste condiții însă generează una dintre problemele care afectează mult activitatea unui contabil: modificarea prea frecventă a legislației. Ce ține de aptitudinile unui contabil, unica soluție reprezintă capacitatea persoanei de a rămâne în pas cu schimbările. Din păcate depășirea acestei provocări nu depinde direct de practicieni. [3]

Profesia contabilă se află într-un proces de reformare, iar pentru a supraviețui practicienii vor fi nevoiți să își dezvolte noi aptitudini. Iată care ar fi 5 direcții de dezvoltare profesională pentru un contabil:

1. Gestionează corect timpul. Contabilii joacă un rol foarte important în procesul de luare a deciziilor pentru profitabilitatea unei afaceri. În afară de managementul financiar, aceștia se

confruntă cu multe alte sarcini minuțioase. Având un timp bine gestionat, contabilii reușesc să analizeze la rece orice situație pentru a lua cele mai bune decizii.

2. Concentrat pe clienți. Un contabil bun este expert nu doar în cifre, el înțelege sectorul de activitate și clientul amănunțit. Înțelegând cerințele unei afaceri va putea oferi cele mai bune sfaturi pentru a fideliza clienții, iar recomandările pozitive nu se vor lăsa mult așteptate.

3. Flexibilitate. Contabili care sunt capabili să facă față provocărilor și să răspundă în mod eficient la schimbările din mediul de lucru, devin membri foarte valoroși ai oricărei companii. În era digitală, au loc multe schimbări, iar contabilii trebuie să se poată adapta și să profite de aceste modificări. Un grad ridicat de agilitate este, de asemenea, necesar pentru a răspunde la schimbările din industrie - numai atunci pot oferi servicii de calitate.

4. Abilități de comunicare foarte bune. Contabilii trebuie să poată comunica și colabora cu colegii din diferite departamente. De asemenea, aceștia ar trebui să poată comunica cu personalul nefinanciar - contabilii pot folosi diverse forme de vizualizare a datelor pentru a comunica eficient și pentru a se asigura că informațiile sunt corect înțelese. Comunicarea este, de asemenea, cheia dezvoltării relațiilor de succes cu clienții.

5. Studiul permanent. După cum a fost afirmat și anterior cerințele față de un contabil se modifică. În viitor unui contabil i se vor cere nu doar cunoștințele despre sistemul fiscal și evidența contabilă, dar și cunoștințe avansate de utilizare a tehnologiilor pentru ca aceștia să fie capabili să genereze să genereze prognoze și strategii de dezvoltare a companiei bazate pe informațiile deja prelucrate. Contabilii moderni se află în prim plan. Aceștia țin la curent clienții și directorii financiari în privința apariției noilor tehnologii. Învățarea continuă este importantă în contabilitatea modernă. Contabilitatea primară nu poate fi folosită la nesfârșit. Un contabil trebuie să învețe tehnici contabile avansate pentru a ține pasul cu schimbările. Atunci când un contabil este expus la diverse tipuri de afaceri, aptitudinile sale nu trebuie să se limiteze la contabilitatea primară. "Profesia nu este gata - puțini contabili au abilitățile necesare pentru a face tranziția", a declarat Jon Roskill, CEO Acumatica. "Ei trebuie să înțeleagă mai mult despre tehnologie, automatizare, integrare și procese de afaceri pentru a-și servi clienții cu succes".

4. Concluzii

Orice reprezentant al profesiei contabile, astăzi, trebuie să aibă o viziune integratoare asupra activității de ansamblu a unei organizații, să aibă cunoștințe de analiză economico-financiară, de evaluare, de control, de audit financiar, de informatică, de management strategic, de etică profesională etc., astfel încât să poată practica această profesie și să fie capabil să conlucreze cu ușurință cu alți specialiști, pentru a obține și valorifica informația financiar-contabilă în interesul organizației, în fundamentarea proceselor sale decizionale, adică, pe scurt, pentru a fi un profesionist contabil eficient.

Referințe bibliografice:

1. <https://www.accountingtoday.com/news/the-accounting-professions-biggest-challenges>, accesat în februarie 2019
2. <https://pridestaffinancial.com/blog/projected-accounting-and-finance-talent-shortages-2018#.XIcNICgzbDd> accesat în februarie 2019
3. https://monitorul.fisc.md/mic/impactul_ultimilor_modificari_fiscal-contabile_asupra_mediului_de_afaceri.html accesat în februarie 2019

APORTUL RAPORTĂRII INTEGRATE ÎN ASIGURAREA SUSTENABILITĂȚII AFACERII

THE CONTRIBUTION OF INTEGRATED REPORTING TO ENSURING BUSINESS SUSTAINABILITY

Veronica GROSU, prof. univ. dr., USV, Suceava, Romania,

e- mail: veronicag@seap.usv.ro

Simona-Maria TANASĂ (BRÎNZARU), drd, USV, Suceava, Romania,

e- mail: brinzarusimona@gmail.com

Abstract: *Currently, business performance is associated with business sustainability. Companies have changed their vision of performance and include, besides financial and non-financial performance, reaching at the concept of sustainability. Sustainability requires a long-term integrated vision of several plans, economic, social, environmental, and governance. The main objective of the paper is to identify the contribution of integrated reporting in ensuring the sustainability of the business. Integrated reporting has the role of helping to create the framework for the development of business sustainability by highlighting it through an integrated report. The contribution of integrated reporting is identified in changing company behavior, strengthening stakeholders relations, increasing transparency and credibility, improving decision-making process and a new approach of performance.*

Keywords: integrated reporting, business sustainability.

JEL classification M41, M49

Introducere

În contextul actual, companiile pun din ce în ce mai mult accent pe sustenabilitatea afacerii și pe raportarea acesteia. Sustenabilitatea reprezintă procesul de trecere de la o concentrare pe termen scurt asupra profitabilității la un model de afaceri bazat pe generarea de performanță sustenabilă, ținând cont de obiective sociale, de mediu, de etică a guvernării, nu doar, de cele financiare. Sustenabilitatea afacerii se axează asupra creării valorii pe termen lung pentru acționari, dar și pentru ceilalți stakeholderi, precum, clienți, angajați, creditorii, furnizori, comunitate locală, mediu natural.

Raportarea integrată presupune descrierea holoistică a unei organizații despre strategiile adoptate, riscuri și oportunități, obiective viitoare, precum și și descrierea integrată a performanței pe două axe principale, cea a performanței financiare, adresată în special investitorilor, și a doua legată de performanța nefinanciară care reprezintă un subiect de interes pentru toate categoriile de stakeholderi. [1]

Din punct de vedere al raportării integrate, sustenabilitatea înseamnă capacitatea unei organizații de a crea valoare în timp. Cadrul IIRC se axează pe conceptul de creare a valorii în timp care rezultă din efectele asupra celor șase tipuri de capitaluri definite (capitalul financiar, uman, intelectual, natural, social și productiv) ca urmare a modelului de afaceri utilizat de către o organizație. [2]. Mai mult decât atât, raportarea integrată prin implementarea conceptului de gândire integrată în cadrul unei organizații pune în evidență sustenabilitatea afacerii.

Lucrarea de față este structurată în trei secțiuni, următoarea secțiune prezintă conceptul de sustenabilitate a afacerii în contextul raportării integrate iar ultima secțiune prezintă aportul raportării integrate în asigurarea sustenabilității afacerii și concluziile.

Raportarea integrată în contextul asigurării sustenabilității afacerii

Sustenabilitatea afacerii vizează crearea unui echilibru adecvat între îmbunătățirea continuă pe termen scurt și lung atât a performanței financiare, cât și a performanței nefinanciare. Managementul poate aborda diferit sustenabilitatea unei afacerii. O abordare ar fi că,

sustenabilitatea este o chestiune legată de anumite inițiative voluntare și filantropice fără a avea o legătură cu afacerea de bază și obiectivul principal de a crea valoare pentru acționari. Dintr-un alt punct de vedere, sustenabilitatea poate fi privită ca o oportunitate de a crea valoare comună prin îmbunătățirea continuă a performanței pe termen scurt și creșterea acesteia pe termen lung. [3]

O strategie sustenabilă presupune integrarea rezultatelor acesteia adică integrarea performanței financiare și nefinanciare a organizație iar consecința inevitabilă a acestei situații este că organizația trebuie să raporteze cât de bine funcționează în mod integrat [4]. Este clar că atunci când vorbim despre sustenabilitatea afacerii, implicit, vorbim despre integrare: integrarea obiectivelor, integrarea strategiei, integrarea performanței, gândirea integrată și în ultimă etapă de raportarea integrată.

Aceste elemente pun în strânsă legătură sustenabilitatea afacerii cu raportarea integrată pentru care autori, Eccles și Krzus afirmă că există două motive principale adresate companiilor în vederea adoptării unui raport integrat în raportarea lor externă, așa cum reiese din figura nr. 1.

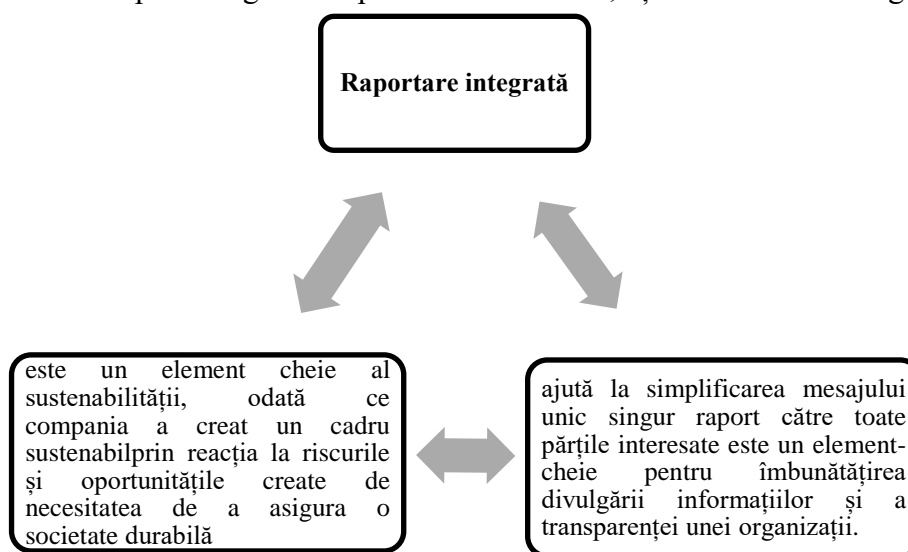

Figura 1. Raportarea integrată și sustenabilitatea

Sursă: adaptare după [4]

Bineînțeles, că un singur raport nu este un „glonț argintiu” care să creze mai multă sustenabilitate decât o campanie de relații publice sau să rezolve toate problemele unei organizații. Într-adevăr, susținerea durabilă necesită în mod serios înțelegerea riscurilor și oportunităților create de problemele și tendințele sociale și de mediu și de a răspunde ambelor într-un mod semnificativ. Când și unde există un angajament sincer față de sustenabilitate și transparență, un raport integrat devine o piatră de temelie pentru îmbunătățirea ambelor, deoarece oferă un punct de focalizare și disciplină pentru organizații. [5]

Raportarea de sustenabilitate, așa cum este definită de GRI (2013), reprezintă un proces care ajută organizațiile în stabilirea obiectivelor, măsurarea performanțelor și gestionarea schimbării către o economie durabilă - una care îmbină profitabilitatea pe termen lung cu responsabilitate socială și de mediu. Raportarea sustenabilității este un element-cheie pentru comunicarea performanței economice, de mediu, sociale și de guvernare, reflectând un impact pozitiv sau negativ. [6]

Mai mult, Raportul King III identifică următoarele puncte slabe ale raportului de sustenabilitate: [7]

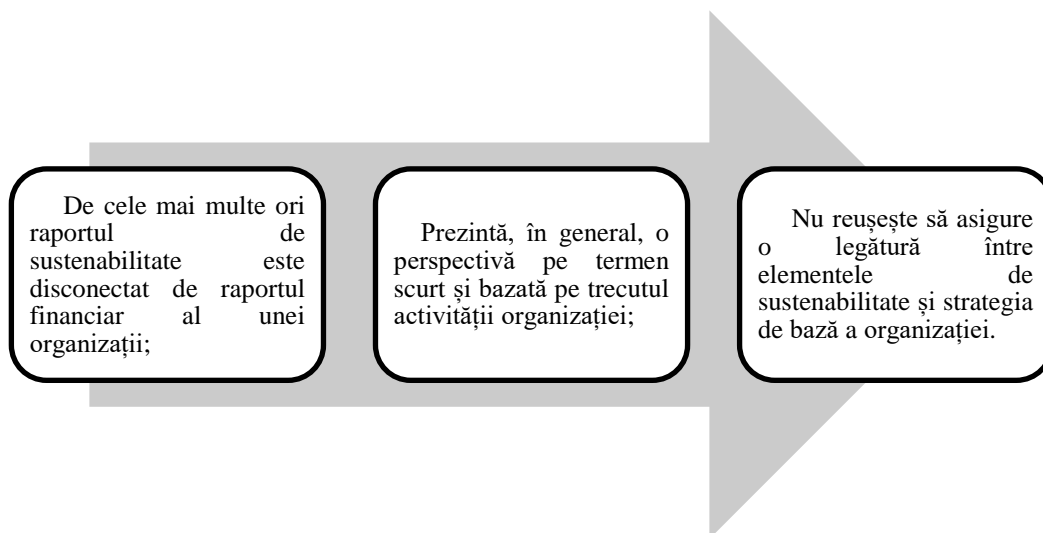

Figura 2. Puncte slabe ale raportului de sustenabilitate

Sursă: adaptare după: [7]

Din punctul nostru de vedere, aceste slăbiciuni ale raportului de sustenabilitate devin puncte forte ale raportului integrat, puncte care pot contribui la asigurarea sustenabilității unei organizații. De asemenea, raportarea separată a sustenabilității este benefică atât pentru organizație cât și pentru stakeholderi dar nu este suficientă pentru a vedea viitorul organizației din toate punctele de vedere.

Aici intervine raportarea integrată cu rolul de a asigura conectivitatea raportului financiar și cel de sustenabilitate, evidențiind relația de interdependență dintre performanța financiară și nefinanciară, conceptul de creare a valorii pe termen lung, efectele asupra capitalurilor utilizate, precum și modelul de afaceri care include obligatoriu o strategie de sustenabilitate. Un exemplu în acest sens îl reprezintă RI din 2016 al organizației GORENJE GROUP care adoptă cadrul IIRC și evidențiază foarte clar conceptul de creare a valorii pe termen lung pentru toate părțile interesate și conceptul de performanță prin modul în care a fost utilizat fiecare tip de capital și efectele asupra acestora, precum și oportunitățile și obiectivele viitoare în parte, utilizând indicatori de performanță GRI-G4. Mai mult decât atât, principiul conectivității este asigurat iar performanța financiară și nefinanciară sunt ușor de înțeles de către părțile interesate, evidențiind cu ușurință sustenabilitatea afacerii, și implicit, conduce la creșterea credibilității și transparenței companiei. [8]

După părerea noastră, sustenabilității afacerii este pus în evidență cel mai bine prin principiul conectivității informațiilor. Cadrul IIRC prezintă principiul conectivității informațiilor cu rolul de a asigura un echilibru al informațiilor și evidențierea legăturii dintre acestea [9]. Acest principiu este îndeplinit prin încorporarea gândirii integrate în activitatea unei organizații, astfel încât conectivitatea fluxului de informații să fie cât mai naturală în raportarea, analiza și luarea deciziilor manageriale, și ulterior, în raportul integrat al organizației. Prin intermediul acestui principiu, putem observa în cadrul unui raport integrat, dar și în alte comunicări ale unei organizații, relația dintre informațiile nefinanciare și financiare, chiar dependența unei categorii față de alta, care trebuie să conducă la prezentarea sustenabilității organizației.

Rezultate și concluzii.

Aportul raportării integrate în asigurarea sustenabilității afacerii se regăsește în viziunea modelului de afaceri al unei organizații, la nivelul procesului decizional al stakeholderilor, în desfășurarea activității propriu-zise, și ulterior, în comunicarea informațiilor financiare și nefinanciare.

Așadar, adoptând raportarea integrată are loc o *schimbare a comportamentului organizațiilor*, în primul rând. Considerăm că această schimbare este vizibilă din momentul în care o organizație adoptă o strategie de sustenabilitate adică interconectează obiectivele sale economice cu obiective sociale și de mediu primate dintr-o perspectivă pe termen lung. Acest lucru este posibil când managementul unei organizații devine conștient de riscurile sustenabilității și de impactul negativ al activităților sale asupra mediului și a comunității și adoptă conceptul de gândire integrată. [10] Raportarea integrată reprezintă un proces ce cuprinde toată organizația în ansamblul ei și presupune o schimbare a viziunii, a modului în care acționează și a modului în care raportează, având ca rezultat final raportul integrat – o punte de comunicare cu toți stakeholderii ei.

Totodată, raportarea integrată conduce la *creșterea procentului de informații nefinanciare și asigurarea conectivității lor cu informațiile financiare*, un lucru esențial al sustenabilității ce conduce la creșterea credibilității și transparenței unei companii. Așa cum susține și cadrul IIRC privind raportarea integrată: „cu cât mai mult gândirea integrată este implementată în activitățile organizației, cu atât mai mult conectivitatea informațiilor se realizează într-un mod natural în cadrul procesului de raportare și decizional”. Astfel identificăm și un alt plus adus de raportarea integrată, mai exact, *adoptarea deciziilor într-un mod integrat*. Orice decizie trebuie gândită din mai multe perspective pentru a putea reduce riscurile și maximiza beneficiile sale și pentru a satisface categoriile de stakeholderi implicate. O decizie financiară trebuie gândită și prin efectul ei asupra stakeholderilor, alți în afară de investitori, al mediului sau al dimensiunii sociale.

În al patrulea rând, se *consolidează relațiile cu stakeholderii pe termen lung* deoarece RI răspunde mai multor așteptări din partea acestora, în prezent, precum: asigurarea unei legături între informațiile financiare și nefinanciare ceea ce îi ajută la o mai bună înțelegere a sustenabilității afacerii; oferă informații despre activitățile organizației, strategii, riscuri și oportunități, a obiectivelor; explică stakeholderilor influența lor asupra organizației privind crearea și susținerea valorii pe termen scurt, mediu și lung. Consider că toate aceste elemente contribuie la „fidelizarea” stakeholderilor, chiar consolidând o relație și în momentele de criză sau situații neprevăzute ale unei companii.

Și nu în ultimul rând, raportarea integrată aduce o *nouă viziune asupra performanței*. Vorbim despre o performanță sustenabilă care presupune asigurarea legăturii dintre performanța financiară și nefinanciară, formând performanța integrată a unei companii pe termen lung așa cum o regăsim în literatura de specialitate [11]. Sustenabilitatea înseamnă crearea de valoare pentru organizație și pentru toți stakeholderii implicate în activitățile sale.

Raportarea integrată crește gradul de transparență, credibilitate, calitate și conectivitate a informațiilor ceea ce contribuie la asigurarea sustenabilității afacerii. Prin toate acestea, de exemplu, crește în ochii stakeholderilor ceea ce conduce la creșterea prețului acțiunilor și satisface gradul de informare a acestora, mulțumind mai multe categorii de stakeholderi.

În concluzie, raportarea integrată contribuie la asigurarea sustenabilității afacerii prin întregul proces de regândire integrată strategiilor și activităților unei organizații, precum și la comunicarea acesteia prin intermediul raportului integrat.

Referințe bibliografice:

[1] Brișcaru, A., *Globalizarea etică. Responsabilitate socială corporativă*, Institutul European, Iași, 2012, p. 175;

- [2] IIRC, *The International IR Framework*, 2013, p. 14, disponibil la adresa: <http://integratedreporting.org/wp-content/uploads/2015/03/13-12-08-THE-INTERNATIONAL-IR-FRAMEWORK-2-1.pdf>, [accesat la 15.02.2019];
- [3] Rezaee Z., Supply Chain Management and Business Sustainability Synergy: A theoretical and integrated perspective, *Sustainability*, 10, 275, 2018, p. 7;
- [4] Eccles, G. R., Krzus, P. M., *One Report. Integrated Reporting for a Sustainable Strategy*, John Wiley & Sons, Inc., Hoboken, New Jersey, 2010, p. 134;
- [5] Eccles, G. R., Krzus, P. M., *One Report. Integrated Reporting for a Sustainable Strategy*, John Wiley & Sons, Inc., Hoboken, New Jersey, 2010, p. 134;
- [6] GRI, *G4 Sustainability Reporting Guidelines*, 2013, p. 85, disponibil la adresa: <https://www.globalreporting.org/resourcelibrary/GRIG4-Part1-Reporting-Principles-and-Standard-Disclosures.pdf>, [accesat la 15.02.2019];
- [7] Brockett M.A., Rezaee Z., *Corporate Sustainability-Integrating Performance and Reporting*, John Wiley & Sons, Inc., Hoboken, New Jersey, 2012, p. 14;
- [8] Raport anual 2016 - GORENJE GROUP, disponibil la adresa: http://static14.gorenje.com/files/default/corporate/investor-relations/annual-reports/GORENJE_AR2016_i.pdf, [accesat la 15.02.2019];
- [9] IIRC, *The International IR Framework*, 2013, p. 17, disponibil la adresa: <http://integratedreporting.org/wp-content/uploads/2015/03/13-12-08-THE-INTERNATIONAL-IR-FRAMEWORK-2-1.pdf>, [accesat la 15.02.2019];
- [10] Hoque E. Mohammad, Why Company Should Adopt Integrated Reporting?, *International Journal of Economics and Financial Issues*, 2017, 7(1), p. 243, disponibil la adresa: <http://www.econjournals.com/index.php/ijefi/article/view/2886/pdf>, [accesat la 15.02.2019];
- [11] Loprevite, S., Ricca, B. & Rupo, D., Performance Sustainability and Integrated Reporting: Empirical Evidence from Mandatory and Voluntary Adoption Contexts, *Sustainability*, pp. 1-15, 2018;

CONSIDERAȚII PRIVIND SUSTENABILITATEA ȘI DEZVOLTAREA SUSTENABILĂ

CONSIDERATIONS ON SUSTAINABILITY AND SUSTAINABLE DEVELOPMENT

Cristina Gabriela COSMULESE, asist. univ. dr., USV, Suceava, Romania,

e- mail: gabriela.cosmulese@usm.ro

Monica Laura ZLATI, drd., USV, Suceava, Romania,

e- mail: sorici.monica@usm.ro

Abstract: *In the context of the current economy, the concept of corporate social responsibility has acquired an impulse, and its significance derives from the attitude of companies that have understood the importance of the impact of their activity on the environment in which they operate. The purpose of our paper is to find the answer to the question "why companies, comparable in terms of size and power and influenced by the same external conditions, choose different strategies of social responsibility?" In this study a thematic review of the literature was used to summarize various primary studies from which conclusions were drawn in a holistic interpretation, through which it was often possible to identify the weaknesses of CSR use and the dissemination of the steps key to improve the problem.*

Cuvinte-cheie: teoria părților interesate, responsabilitate socială corporativă, afacere sustenabilă

Keyword: stakeholder theory, Corporate Social Responsibility, sustainable business

JEL classification M14, M40

Introducere

În contextul globalizării și al provocărilor pe care le prezintă un mediu în schimbare, companiile sunt din ce în ce mai conștiente de faptul că responsabilitatea socială poate avea o valoare economică directă. Chiar dacă principala lor responsabilitate constă în generarea de profituri, companiile pot contribui, în același timp, la obiective sociale și protecția mediului, integrând responsabilitatea socială ca o investiție strategică în contextul strategiei lor comerciale, al instrumentelor lor de gestionare și al operațiunilor lor.

Companiile își dau seama din ce în ce mai mult că, pentru a obține succesul comercial și beneficiile pe termen lung, este necesar să se adopte o atitudine "responsabilă" față de piață, mediu, angajați și consumatori. Profitul este obiectivul principal pe care fiecare companie intenționează să îl atingă, însă în ultimii ani, în urmărirea acestuia, compania nu mai poate permite să lase deoparte două realități care sunt acum strâns legate de dimensiunea economică: etica și societatea. Consumatorul este unul dintre numeroasele părți interesate pe care compania se află că le are și trebuie să le respecte, acționând în mod responsabil. Această parte interesată a devenit atentă, selectivă, competentă și exigentă, dobândind tot mai multă putere, astfel încât să poată influența acțiunea unei companii și să determine succesul acesteia (de exemplu, prin a nu cumpăra produse), succesul sau eșecul viitor. Noua capacitate discreționară a consumatorului este sporită și de tehnologiile digitale care îl răsplătesc din rolul său pasiv tradițional, conferindu-i un rol mai dialectic. [1]

Creșterea gradului de conștientizare la nivel global a faptului că responsabilitatea socială este strâns legată de profitabilitate și performanțe mai bune ale afacerilor are un impact semnificativ în modul de percepere a activității unei companii.

Activitatea unei companii nu mai poate fi măsurată doar prin calcularea valorii economice, ci trebuie integrată cu aspectele sociale și de mediu. De exemplu: o activitate antreprenorială care produce rezultate economice strălucite prin distrugerea resurselor naturale, creează o valoare reală țării? Sau o companie care, în timp ce este profitabilă, sparge rețeaua de relații sociale cu angajații

săi și cu comunitatea în care operează, creează sau distruge valoarea? Și din nou, este bogăția economică creată în detrimentul dimensiunilor de mediu și sociale adevărată valoare?

1. Responsabilitatea socială corporativă și procesul de evoluție aferent

Deși CSR este un concept stabilit ferm în ultimele trei decenii în peisajul economic și social, acesta are o geneză mai puțin recentă care evidențiază un proces evolutiv interesant. De fapt, deja în primii ani ai secolului trecut a fost evidențiată necesitatea ca acțiunile managerilor să nu fie exercitate exclusiv în interesul proprietății și al acționarilor în particular. În deceniile imediat următoare celui de-al doilea război mondial, această atenție treptat s-a mutat de la manageri individuali la societate în ansamblu, înțelegându-se ca un subiect economic și dotat cu autonomie proprie. În anii '70, dezvoltarea acțiunilor și inițiativelor companiilor a început să fie respectată în conformitate cu comportamentul social responsabil față de contextul social și de referință local.

Ca urmare a acestor evoluții, care au avut tendința de a pune în discuție caracterul exclusiv profitabil al societății, cercetătorii au elaborat și propus noi modele și scheme de analiză pentru a interpreta în mod corespunzător schimbarea viziunii în desfășurare. Noile teorii propuse în contextul teoriei mai generale a afacerilor, teoria eticii de afaceri, teoria performanței sociale a întreprinderii, teoria părților interesate⁷, care au fost propuse în anii 1980, pot fi urmărite la această evoluție. În anii 1990 putem spune că RSC a devenit larg răspândită în atenția sistemului socio-economic ca un ansamblu integrat de concepte, modele teoretice, măsuri de politică economică, acțiuni și inițiative corporative, cursuri de formare etc. care au făcut progresiv o temă principală în evoluția sistemului socio-economic din ultimele decenii.

Începând cu anii '90 cu putem spune că CSR a devenit larg răspândită în atenția sistemului socio-economic ca un ansamblu integrat de concepte, modele teoretice, măsuri de politică economică, acțiuni și inițiative corporative, cursuri de formare etc. care au făcut progresiv o temă principală în evoluția sistemului socio-economic din ultimele decenii [2,3,4]. În ceea ce privește managementul și alegerile corporative, aceasta sa reverberat în adoptarea de metode, modele și instrumente de management în diferite domenii ale companiei, variind de la crearea unei valori pe termen lung la evaluarea performanței companiei, transparența comunicării și în marketing la raportarea socio-ecologică și strategiile corporative.

Inițial, CSR era asociat în principal cu întreprinderile mari și multinaționalele [5,6], însă exista un consens larg asupra faptului că IMM-urile sunt o forță economică importantă și semnificativă și pot avea și rezultate strategice ale CRS [7]. Mai mult decât atât, mai mulți cercetători susțin că există trăsături particulare care diferențiază modalitățile prin care IMM-urile integrează aspecte sociale și de mediu în strategiile lor (de exemplu, [8,9]). O explicație ar fi aceea că în mod specific, chiar dacă IMM-urile dispun de resurse mai puține disponibile pentru integrarea CSR în strategiile lor și se confruntă cu o atenție mai redusă a publicului și a părților interesate în comparație cu întreprinderile mari, motivele responsabile sau etice au adesea mai multă pondere din cauza influenței personale a proprietarului [10]. În ceea ce privește operaționalizarea, o caracteristică suplimentară este faptul că, deși întreprinderile mai mari tind să adopte măsuri strategice formale pentru punerea în aplicare a CSR (de exemplu, certificări, rapoarte periodice), întreprinderile mici adoptă adesea cele informale (de exemplu, conversații ad-hoc cu anumite grupuri de părți interesate) [10,11,12].

În concluzie, la ilustrarea sintetică a procesului de creștere a importanței asumate de CSR, se poate afirma că în ultimii ani CSR a preluat o dimensiune structurală atât în sfera sistemului economic global, cât și a strategiilor corporative, atât de mult încât să poată fi indicată prin unii autori ca element funcțional pentru supraviețuirea și dezvoltarea societății [13] și de către alții ca fiind funcționali pentru exercitarea unui avantaj competitiv [14], întrucât comportamentele

responsabile din punct de vedere social permit diferențierea ofertei unei societăți pe piețele de referință.

După cum se poate observa, figura nr. 1 prezintă reprezentarea integrării progresive între CSR și strategiile corporatiste în timp. Inițiativele au devenit parte integrantă a strategiilor corporative, trecând prin diferite faze care și-au mărit treptat relevanța strategică atât pentru rezultatele companiei, cât și pentru angajamentul în ceea ce privește resursele dedicate acestora de către companii. Trecerea de la fazele definite ca informale, actuale, sistematice și inovatoare se caracterizează prin activități și alegeri din ce în ce mai exigente, orientate către obiective etice, sociale și durabile, care necesită trei elemente fundamentale:

- a) o sensibilitate crescândă etică și socială a conducerii;
- b) implicarea întregului sistem organizatoric al companiei;
- c) prezența unei tensiuni extinse față de realizarea obiectivelor menționate mai sus.

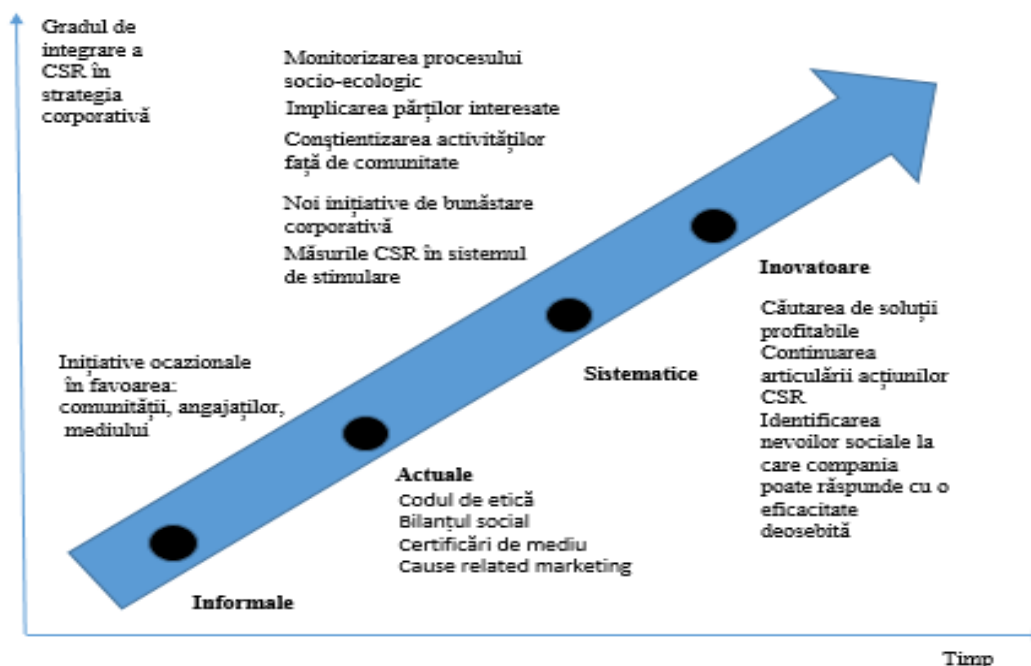

Figura 1. Etapele de dezvoltare ale CSR și în ceea ce privește strategiile corporatiste

Sursa: Adaptare după [13]

Studiul descris, dincolo de validitatea sa managerială, menită să ofere societăților un diagnostic asupra propriei poziții în procesul evolutiv al fazelor descrise și al alegerilor relative care urmează să fie adoptate, evidențiază faptul că se adaptează suficient de bine pentru a citi realitatea marilor companii care dețin un cadru managerial specific și o structură organizațională specifică.

2. Ce reprezintă responsabilitatea socială corporativă?

La nivelul UE, un element de referință comună semnificativă este faptul că responsabilitatea socială trebuie urmărită pe baza unei alegeri voluntare a subiecților economici prin "integrarea voluntară a preocupărilor sociale și ecologice ale companiilor în operațiunile lor comerciale și în relațiile lor cu părțile interesate". În acest mod, sa intenționat să se sublinieze că acțiunea subiecților economici față de CSR nu trebuie impusă de constrângeri și obligații, atât de natură normativă, cât și de natură economică și concurențială. Acest element reprezintă un pas necesar pentru crearea sau dezvoltarea unei culturi atât de răspândite și generale a responsabilității sociale, cât și a unei

viziuni comune a metodelor de gestionare a societăților individuale și a sistemului economic în ansamblu.

Practicile CSR sunt legate de conceptul de responsabilitate triplă, care poate fi definită ca o metodă de management al afacerii care se referă în mod constant la trei nevoi specifice: cele ale companiei (fiind profitabile, se vorbește despre durabilitatea economică), cele ale mediului (respectarea mediului, este vorba de sustenabilitatea mediului) și cele sociale (promovarea dezvoltării sociale, vorbim despre sustenabilitatea socială). Conform acestui concept, o companie trebuie considerată responsabilă numai dacă este simultan activă pe toate aceste trei fronturi.

Cu o referire mai specifică la problemele managementului și ale strategiilor corporatiste, adoptarea principiilor CSR vizează depășirea unei viziuni a companiei orientate exclusiv către realizarea obiectivelor financiare și de venit, gestionate exclusiv sau în principal în interesul proprietății. Această depășire indică faptul că aceste obiective trebuie să fie armonizate cu obiective de natură socială care se referă la interesele unei audiențe mai largi de actori. De fapt, se subliniază faptul că alegerile menite să maximizeze rezultatele veniturilor companiei nu trebuie să fie subordonate alegerilor CSR, ci trebuie să fie capabile să concilieze obiectivele economice cu obiectivele sociale și de mediu ale contextului de referință.

CSR autentic implică faptul că întreprinderile abordează pe deplin provocările mediului și ale societății. Noțiunea de CSR nu este nouă, ci devine progresiv o parte decisivă a practicilor de afaceri la nivel global. Au existat numeroși susținători și definiții ale CSR din anii 1960, care au condus, în cele din urmă, la definirea contemporană a definițiilor finale. Cu toate acestea, Van Marrewijk [15] afirmă că definițiile numeroase și variate ale CSR sunt de obicei părtinitoare față de interese specifice, ceea ce împiedică dezvoltarea și implementarea universală a conceptului. În această secțiune vom atinge doar câteva definiții pentru a demonstra procesul de evoluție implicat. Definițiile de astăzi sunt multidisciplinare fiind consecința unei sortimente de teme, incluzând, printre altele, etica în afaceri, guvernanta corporativă, responsabilitatea socială, dezvoltarea durabilă, linia triplebottomă, filantropia corporativă și cetățenia corporativă.

În 1960, Keith Davis sugerează că responsabilitatea socială se referă la "acțiunile și deciziile luate din motive care merg cel puțin parțial dincolo de interesele economice sau tehnice ale companiei". Aproape simultan, Eells și Walton afirmă că RSC "se referă la problemele care apar atunci când o societate se prezintă pe scena socială și pe principiile etice care ar trebui să guverneze relațiile dintre societate și societate". Anii '70 au condus la înțelegerea importanței implementării unei schimbări în cadrul companiei și nu doar a imaginii și a dat naștere noului trend numit reacție socială corporativă, un nume care indică un interes mai mare al subiectului economic față de societate. În această perioadă, instrumentele operaționale și procesele interne sunt, de asemenea, dezvoltate pentru a implementa cu adevărat responsabilitatea socială corporativă: s-au născut tehnici de audit social, noi modele de relații cu părțile interesate, bugete sociale și coduri de conduită. Dar tocmai marea atenție acordată acestor noi instrumente provoacă o mare critică și împotriva acestei linii, definită prea concentrată asupra mecanismelor și tehnicilor de punere în aplicare a responsabilității, mai degrabă decât pe percepția importanței bazării acestei activități asupra valorilor care ar fi trebuit să intre în inima companiei [16].

Carroll a declarat că CSR cuprinde comportamentul unei afaceri care o face profitabilă din punct de vedere economic, etică, respectarea legii și îngrijirea socială [17]. În consecință, CSR se bazează pe o piramidă de aspecte economice, juridice, etice și voluntare sau filantropice. Matten și Moon consideră că CSR reflectă necesitățile sociale și consecințele sociale ale realizării afacerilor. Acestea cuprind politicile și practicile exprimate și comunicate ale întreprinderilor, care reflectă răspunderea întreprinderilor pentru a stabili un bine social [18].

Când privim CSR prin intermediul obiectivului Freeman al teoriei normative a părților interesate, este evident că CSR este o subcategorie a eticii de afaceri [19]. Freeman afirmă că teoria părților interesate începe cu presupunerea că valorile sunt inevitabil și explicit o parte a conduitei

de afaceri [20]. Conceptul de CSR a fost legat de dezvoltarea durabilă și a ajuns să integreze trei dimensiuni, inclusiv o dimensiune economică în care profiturile sunt importante, o dimensiune socială în care responsabilitatea față de societate și toate părțile interesate este vitală și o dimensiune de mediu în care responsabilitatea pentru natura mediului este esențial. Importanța responsabilității sociale a întreprinderilor (CSR) nu poate fi subestimată, deoarece are o influență enormă asupra percepțiilor publice ale unei afaceri [16].

Instrumentele CSR sunt legate de viziunea companiei în sine, de valorile acesteia, de identitatea sa și, în consecință, de activitățile sale zilnice. Prin urmare, o societate este responsabilă din punct de vedere social dacă:

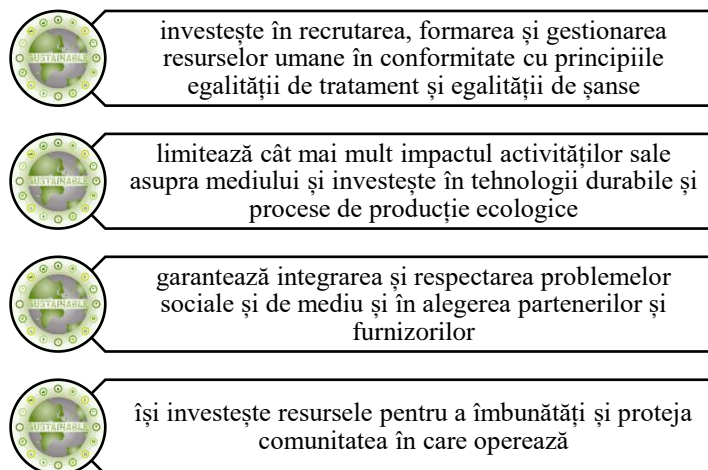

Figura 2. Condiții unei companii responsabile din punct de vedere social

Sursa: Elaborare proprie autori după [16]

Dezvoltarea durabilă, cetățenia comunității și angajamentul social devin componente esențiale ale excelenței de afaceri a unei companii, dând naștere unei serii de beneficii intangibile: retenția clienților, loialitatea angajaților, aprecierea comunității, acționarii, mass-media și opinia publică [21]. Responsabilitatea socială, care interacționează cu toate domeniile guvernantei corporative, cu producția, cu resursele umane, cu marketingul, cu politicile și strategiile corporative, produce pe termen lung o schimbare culturală a modului de a face afaceri.

Sierra-García, Zorio-Grima și García-Benau observă că în ultimii ani numeroase studii au descris o creștere a dezvoltării rapoartelor voluntare privind CSR împreună cu dovezi solide că rapoartele au fost prezentate pentru asigurarea externă și audit. Acest lucru a servit credibilitatea multor companii și le-a îmbunătățit reputația. Este totuși necesară o abordare triple-bottom-line în care planeta, oamenii și apoi profiturile să fie urmărite, urmată de raportarea socială corporativă care satisface și depășește așteptările societății.

3. Aspecte critice cu privire la responsabilitatea socială a companiilor

Toate definițiile prezentate mai sus se bazează pe conceptul de "separare" între aspectele economice și aspectele sociale, în scopul de a teoriza sau de a solicita integrarea lor, depășirea sau necesitatea ca aceștia să se ocupe și de cei din urmă. Prin urmare, ne aflăm în contextul conceptului "tradițional" al CSR, cel în baza căruia societatea trebuie să returneze într-o oarecare măsură o parte din averea produsă, astfel încât să participe și subiecții externi ai societății. Criticile acestui tip de abordare se îndreaptă în două privințe: prima care contestă eficacitatea practicilor de responsabilitate socială corporativă și cea de-a doua, care pune la îndoială validitatea intențiilor, afirmând că CSR nu ar fi altceva decât o încercare de companiile să-și deturneze atenția de la

profiturile enorme făcute, adesea profitând de marile lor puteri și de caracterul lor multinațional de a pune în aplicare strategii de management care se află la limita obligațiilor stabilite prin legi, reglementări și bune practici [23].

Potrivit lui Friedman, singura responsabilitate a companiei este aceea de a respecta legea în producerea profiturilor, în timp ce alte responsabilități în domeniul social depășesc sarcinile unei companii. Pentru autor, politicile sociale sunt probleme care trebuie lăsate la guverne și, cu această afirmație, separarea dintre afaceri și societate este încă o dată marcată [20].

Al doilea tip de critică a responsabilității sociale corporative se referă la presupusa falsă intenție: companiile s-ar declara ele însele orientate spre CSR doar pentru a avea beneficii reputaționale și, de asemenea, pentru a ierta cumva efectele negative ale acțiunilor lor. În acest sens, David Grayson, un învățat al managementului strategic, reamintește că una dintre problemele de acceptare a CSR este că, adesea, managementul operațional este "aplicat" mai degrabă decât "construit" în strategia de bază, rezultând apariția unei scăderi a resurselor și o piedică, mai degrabă decât un ajutor pentru obiectivele companiei. O acuzație foarte gravă făcută de această a doua tendință critică, care consideră CSR o strategie utilizată pentru a exploata disponibilitatea comportamentului aparent și angajamentul față de nevoile sau dezavantajului social pentru a continua în vechiul fâgaș de conflict de interese între companie și consumator [23]. Acest tip de critică se dovedește a fi cel mai periculos, deoarece pun într-o lumină negativă și intențiile, acțiunile cu adevărat bune și responsabile. Persistența acestor viziuni negative, încă răspândită în prezent, în ciuda adoptării tot mai largi a practicilor CSR de către companii, arată că nu există o concepție privind responsabilitatea socială corporală marcată de "întoarcerea unei părți a bogăției" capabil să depășească aceste obiecții.

Pozițiile critice față de acele companii orientate spre CSR au crescut și în opinia publică, iar acest lucru se datorează faptului că societățile nu au putut încă să facă acest salt radical în comunicarea cu părțile interesate, în special cu consumatorii, salt care le-ar conferi o oarecare încredere, și nu scepticism în ceea ce privește declarațiile și comportamentul lor. Comunicarea responsabilității sociale corporative poate însemna confruntarea cu aspecte concrete, cum ar fi caracteristicile produselor, calitatea proceselor, cercetarea și inovațiile puse în practică; dar poate însemna și comunicarea valorilor, transmiterea principiilor și transferarea viziunilor unei companii. Cu toate acestea, din păcate, comunicarea făcută de companii se dovedește a fi opusul simplității, clarității și transparenței, cerute de consumatorii din ce în ce mai atenți și mai pretențioși. Astfel, fără comunicare, CSR nu își poate asuma rolul pe care ar trebui să-l aibă în conștiința celor care intenționează să o practice, dar nici măcar în gândurile celor care ar trebui să beneficieze [23].

Concluzii

Comunicarea privind CSR, precum și multe aspecte critice și problematice, cum ar fi cele menționate mai sus, pot oferi numeroase oportunități companiilor care decid să o adopte. CSR face posibilă consolidarea factorilor distinctivi și identicatori ai companiei, permite îmbunătățirea relațiilor cu diferiți publici, creșterea nivelului de participare a subiecților cu care compania intră în contact și creșterea încrederii acestora. Prin urmare, acesta devine un instrument util pentru transmiterea și răspândirea valorilor companiei.

Integrarea aspectelor de afaceri cu accent pe societate și pe mediu necesită, de fapt, o schimbare în cultura corporatistă tradițională orientată doar spre profit, iar pentru a comunica în mod adecvat valorile, principiile și schimbările culturale ale companiei, comunicarea trebuie concepută ca un element fundamental (și nu opțional sau suplimentar) în planurile companiei. De aceea, multe companii preferă să evite acest demers dificil și să continue pe calea comunicării care sporește imaginea companiei și produsele sale, mai degrabă decât valorile intangibile de care

dispune aceasta. Considerăm că este nevoie de un nou model de comunicare, care să nu mai fie bazat pe imagine, ci pe identitate, reputație, transparență și exhaustivitate a informațiilor.

Cu siguranță o altă problemă în comunicarea responsabilității sociale corporative rezultă din faptul că companiile își comunică adesea munca cu accent excesiv. Considerăm că o companie care face caritate, dar nu adoptă măsuri de securitate în cadrul ei nu este nici etică, nici responsabilă și în acest caz filantropia nu va servi decât la producerea unui efect de tăgăduire și admirație în public, pentru a ascunde apoi o realitate de afaceri incorecte. Comunicarea CSR trebuie să acorde importanța corectă valorilor companiei, dar nu trebuie să le depășească, prezentându-le ca fiind extraordinare. Sarcina comunicării cu CSR nu este să uimești (nu publicitatea), ci să comunici corect valorile unei companii, informând diferiți publici în mod corespunzător.

Astfel, după opinia noastră credem că o utilizare corectă a comunicării cu CSR ajută organizația să se dezvolte și să se protejeze de posibilele riscuri pentru reputația acesteia, să-și consolideze prezența pe piață și să gestioneze relația cu angajații și colaboratorii într-un mod mai satisfăcător.

Referințe bibliografice:

- [1] Fabris, G., 2008. *Societing: il marketing nella società postmoderna*. Egea.
- [2] Carroll, A. B., 1999. Corporate social responsibility: Evolution of a definitional construct. *Bus. Soc.* 38 (3), 268-295.
- [3] Porter, M. E., Kramer, M. R., 2011. The big idea: Creating shared value. *Harv. Bus. Rev.* 89 (1-2), 2-17.
- [4] Lee, M-D. P., 2008. A review of the theories of corporate social responsibility: Its evolutionary path and the road ahead. *Int. J. Manag. Rev.* 10 (1), 53-73.
- [5] Clarkson, M. B. E., 1995. A stakeholder framework for analyzing and evaluating corporate social performance. *Acad. Manag. Rev.* 20 (1), 92-117.
- [6] Porter, M. E., Kramer, M. R., 2006. Strategy and society: The link between competitive advantage and corporate social responsibility. *Harv. Bus. Rev.* 84 (12), 78-92.
- [7] Morsing, M., Perrini, F., 2009. CSR in SMEs: Do SMEs matter for the CSR agenda? *Bus. Ethics Eur. Rev.* 18 (1), 1-6.
- [8] Johnson, M. P., Schaltegger, S., 2016. Two decades of sustainability management tools for SMEs: How far have we come? *J. Small Bus. Manag.* 54 (4), 481-505.
- [9] Vazquez-Carrasco, R., Lopez-Perez, M. E., 2013. Small & medium-sized enterprises and corporate social responsibility: A systematic literature review. *Qual. Quant.* 47 (6), 3205-3218.
- [10] Wickert, C., 2016. „Political“ Corporate Social Responsibility in small- and medium-sized enterprises: A conceptual framework. *Bus. Soc.* 55 (6), 792-824.
- [11] Baumann-Pauly, D., Wickert, C., Spence, L. J., Scherer, A. G., 2013. Organizing corporate social responsibility in small and large firms: Size matters. *J. Bus. Ethics.* 115 (4): 693- 705.
- [12] Socoliuc, M., Grosu, V., Hlaciuc, E., Stanciu, S., 2018. Analysis of Social Responsibility and Reporting Methods of Romanian Companies in the Countries of the European Union, *Sustainability*, 10(12), p. 4662.
- [13] Molteni, M., 2007. Gli stadi di sviluppo della CSR nella strategia aziendale, *Impresa progetto*, n.2.
- [14] Gazzola P., 2006. CSR e reputazione nella creazione di valore sostenibile, *Economia Aziendale 2000 web*, n.2.
- [15] Van Marrewijk, M., 2003. Concepts and definitions of CSR and corporate sustainability: between agency and communion, *Journal of Business Ethics* 44, 95- 105.
- [16] Rovati, M., 2010. *La responsabilita' sociale d'impresa: problematiche ed opportunita'*, teza sustinuta la Università Degli Studi Di Pavia.

- [17] Carroll, A.B., 1979. A three dimensional conceptual model of social responsibility performance, *Academy of Management Review* 4(4), 497- 505.
- [18] Matten, D., Moon, J., 2004. Corporate social responsibility education in Europe, *Journal of Business Ethics* 54, 323–337.
- [19] Parmar, B.L., Freeman, R.E., Harrison, J.S., Wicks, A.C., Purnell, L., Colle, S., 2010. Stakeholder Theory: The State of the Art, *The Academy of Management Annals* 4(1), 403-445.
- [20]] Friedman, M., 1970. *The Social Responsibility of Business is to Increase its Profits*, The New York Times, New York.
- [21] Mariano, L., *Responsabilità etica ed impegno sociale nei valori d'impresa*, Liguori, Napoli, 2005
- [22] Sierra-García, L., Zorio-Grima, A., García-Benau M., 2015. Stakeholder engagement, corporate social responsibility and integrated reporting: an exploratory study, *Corporate Social Responsibility and Environmental Management* 22, 286 – 304.
- [23] Ferrari, L., Renna, S., Sobrero R., 2009. *Oltre la CSR. L'impresa del duemila verso la stakeholder vision*, ISEDI.

TENDINȚE INOVATIVE ÎN EFICIENTIZAREA PROCESELOR DE PRODUCȚIE

EFFICIENCY OF PRODUCTION PROCESSES - INNOVATIVE TRENDS

Veronica GROSU, prof. univ. dr., USV, Suceava, Romania,

e- mail: doruveronica@yahoo.it

Laurențiu ANISIE, drd, USV, Suceava, Romania,

e- mail: alautentiu@gmail.com

Abstract: *Tendințele tehnologice actuale și viitoare (Big Data, Machine Learning, IoT) modifică ireversibil peisajul economic. Din acest punct de vedere, contabilitatea și producția sunt beneficiarele directe ale acestei schimbări de paradigmă. Dispozitivele miniaturale, sistemele contabile în cloud și ERP vor juca un rol major în transformarea ireversibilă a acestor domenii.*

Current and future technology trends (Big Data, Machine Learning, IoT) irreversibly alter the economic landscape. From this point of view, accounting and production are the direct beneficiaries of this paradigm shift. Miniature devices, cloud accounting systems and ERP will play a major role in the irreversible transformation of these areas.

Keywords: accounting, it technology, automation, production

JEL classification M40

Introducere.

În spațiul economic modern, ocupat de contabilitate, Internetul și noile tehnologii inovatoare încă se maturizează, deși nu va dura mult până când va ajunge să acapareze o foarte mare parte din activitate.

Tehnologia informațională permite profesioniștilor contabili să culegă date, să le analizeze și să le raporteze în timp real. Astfel, după cum se poate observa, în cele mai multe firme, departamentul financiar-contabil a devenit cel mai important furnizor de informație pertinentă, obținută în timp optim.

1. Tendințe generale

Tendințele actuale și cele viitoare arată că cele 2 direcții mari de dezvoltare a industriei sunt:

- **Automatizarea accelerată.** Automatizarea accelerată este determinată pe de o parte de penuria de forță de muncă din diverse regiuni ale țării și pe de altă parte de ieftinirea soluțiilor tehnico-informatic.
- **Sustenabilitatea locală a afacerilor și resurselor.** Se observă o cristalizarea a multor afaceri locale care duce la polarizarea resurselor materiale și umane în jurul afacerilor locale.

Termenul științific "Industry 4.0" reprezintă transformarea la nivelul lanțului de creare a valorii [1]. Acest lucru înseamnă că procesele ce se desfășoară într-o entitate sunt controlate în mare parte de dispozitive electronice, senzori și calculatoare. Toate acestea sunt inter-conectate, permițând astfel un control total asupra proceselor de producție.

Frank Levy and Richard Murnane consideră că mașinile trebuie să înlocuiască oamenii la procesele ce pot fi eficientizate, nouă rămânându-ne să ne dezvoltăm pe partea creativă [2].

Erik Brynjolfsson și Andrew McAfee a descris industry 4.0 ca o epocă de aur a mașinii industriale de producție, organizată pe baza tehnologiilor digitale și pe deplin automatizată [3].

Putem privi aceste transformări industriale ca o adiție la procesele tradiționale deoarece acestea sunt capabile să genereze aceleași produse ca industriile tradiționale dar și produse de înaltă procesare tehnologică, specifice.

2. Modificări de paradigmă

O altă fațetă a modernizării și robotizării industriale o reprezintă și impactul asupra procesului de învățământ. Odată cu apariția tehnologiei înalte, vor apărea și meserii pliate pe cerințele specifice a acestor industrii. Va fi un proces dinamic în care o parte din meseriile actuale vor fi înlocuite.

Naisbitt în cartea sa Megatendențe creionează câteva tendințe viitoare ale societăților bazate pe tehnologii [4]:

- Societatea industrială se va transforma în societate informațională
- Globalizarea investițiilor și a tehnologiilor
- De la centralizare la descentralizare
- Realizarea beneficiilor ajutorului propriu față de cel așteptat de la instituții sau stat
- Informațiile vor fi participative
- Mediul antreprenorial se va baza pe rețele mai mult decât pe produse
- Migrația va fi o realitate
- Apariția în societate a comportamentelor multi-variate și a alegerilor multiple

Logistica și Internetul industrial au fost tot timpul în prima linie în ceea ce privește implementarea tehnologiilor inovatoare [5].

Tag-urile inteligente RFID sunt instrumente populare în etichetarea și urmărirea produselor pe tot fluxul proceselor de producție. Totodată, aceste etichete permit identificarea poziției și detalii relevante.

Un beneficiu major al utilizării etichetării inteligente în reprezintă verificarea cu rapiditate a stocului și a dinamicii sale. Astfel, se pot implementa cu ușurință politici de eficientizarea a acestora.

O altă posibilă utilizare a tehnologiei este analiza predictivă a stocurilor și a canalelor de distribuție și aprovizionare [5]. Inventarierea se realizează mult mai facil, depistându-se la timp eventualele probleme.

Retail-ul este o altă ramură ce utilizează cu succes tehnologiile.

POS-urile moderne, senzorii și alte device-uri IoT optimizează activitatea de aprovizionare, desfacere, contabilitatea. Astfel se reduce capitalul imobilizat și costurile de operare.

3. Întreprinderea eficientă

Pentru a putea face față provocărilor actuale și viitoare, entitățile economice trebuie să fie suple, flexibile și dinamice [6]. O soluție este automatizarea a cât mai multor părți din acesta.

Întreprinderile moderne trebuie să-și redefinească modul de a face afaceri.

O dată cu tendința crescută de a face cumpărături online, apare necesitatea creării capacităților de gestionare a acestora.

Din această cauză, putem defini câțiva pași necesari în parcursul restructurării afacerii [6]:

- Organizarea pe fluxuri;
- Decizia și controlul sunt în mâinile clientului;
- Informațiile procesate trebuie să fie imateriale.

Totodată, afacerile actuale trebuie clădite pe principiile Lean [7]:

- Valoarea este definită de client;
- Harta fluxurilor valorice stă la baza afacerii;
- Este necesară urmărirea și eficientizarea fluxurilor valorice;

- Utilizarea sistemului pull față de cel push;
- Îmbunătățirea continuă.

Table 1. Componentele unui sistem eficient

Componente	Descriere
Loturi mici	Menține o producție fluidă
Stocuri minime	Reduce costurile
Control total al calității	Corectează erorile la sursă
Eliminarea pierderilor	Eficientizarea aspectelor legate de producție
Configurare mașini	Rapidă și eficientă
Fluxurile	Sunt orientate spre produs
Ciclurile de producție	Utilizarea ciclurilor focusate pe produs și pe fluxurile de valoare duce la o reducere a acestora
Îmbunătățirea continuă	Angajații găsesc căi eficiente de îmbunătățire a proceselor de lucru

Sursa: Adaptare după: [8]

4. Big Data

Big Data utilizează tehnologia pentru a găsi soluțiile potrivite la problemele apărute [9]. Cantitățile mari de date emise de către dispozitive, stații de lucru, senzori trebuie procesate pentru a genera direcții de acțiune în cadrul afacerii.

Unele dintre modalitățile în care IT-ul poate avea un impact asupra contabilității includ următoarele:

- **Consultanță mai bună pentru clienți.** rolul contabilului a trecut de la furnizarea de servicii manuale la furnizarea de consultanță de specialitate în probleme financiare, cum ar fi planificarea fiscală, gestiunea financiară și analiza. IoT va accelera această schimbare.
- **Gestionează un volum superior de date.** Dat fiind faptul că IoT aduce date din mai multe surse, fie date despre tranzacții, fie date din ERP-urile cloud și platformele contabile, va exista o cantitate mare de date disponibile care vor trebui încorporate în sistemele de raportare.
- **Noi modele contabile.** Modul în care utilizatorii vor consuma produse și servicii va fi afectat de IoT prin noi modele de plată, utilizarea senzorilor ce urmăresc produsele, etc., rata de consum a materialelor se reduce cu 5% - 10%, creșterea randamentelor de producție prin optimizarea cerințelor echipelor, mașinilor, furnizorilor și clienților.

Concluzii

Este cunoscut faptul că sistemele informatice permit cu ușurință simplificarea muncii și practicilor contabile, care în trecut erau prestată de persoane, în prezent aceștia fiind eliberați de sarcinile repetitive și de cele mai multe ori plictisitoare. În aceste condiții, profesioniștii din acest domeniu își pot îndrepta atenția spre efectuarea de analize mai complexe, devenind astfel un suport valoros în mecanismul decizional strategic.

Așadar, putem afirma că este firesc ca tendințele viitoare înregistrate pe palierul contabilității manageriale să răspundă oportun și util la dilemele sistemelor decizionale și anume:

1. Cum să creștem calitatea bunurilor și serviciilor create?
2. Cum să creștem productivitatea?

Analiza sistemele actuale de optimizare a activității de bază a unei entități, conduce la o serie de oportunități imense ce rezidă din utilizarea din ce în ce mai mult a tehnologiei informaționale.

Așadar, este evident că din punct de vedere contabil, viitorul va conduce la o informatizare din ce în ce mai mare a proceselor specifice activității economico-financiare, deoarece cantități tot mai mari de date și informații contabile, sau cu impact contabil vor fi analizate, interpretate și utilizate în procesul decizional.

Bibliografie

- [1] Popkova, G. E., Ragulina, V. Y., Bogoviz, V. A., *Studies in Systems, Decision and Control, - Industry 4.0 - Industrial Revolution of the 21st Century, Springer International Publishing, 2019.*
- [2] Levy, F., Murnane, J. R., *The New Division of Labor. How Computers Are Creating the Next Job Market, Princeton University Press, 2005.*
- [3] Brynjolfsson, E., McAfee A. Cummings, J., *The Second Machine Age. Work, Progress, and Prosperity in a Time of Brilliant Technologies, Brilliance, 2014.*
- [4] Naisbitt, J., *Megatrends and global paradoxes, W. Morrow, 1994.*
- [5] Gilchrist, A., *Industry 4.0. The Industrial Internet of Things, Apress, 2016.*
- [6] Kale, V., *Enhancing enterprise intelligence leveraging ERP, CRM, SCM, PLM, BPM, and BI, CRC Press, 2016.*
- [7] Womack, P. J., Jones, T. D., *The Machine That Changed the World: The Story of Lean Production - Toyota's Secret Weapon in the Global Car Wars That Is Now Revolutionizing World Industry, Free Press, 2007.*
- [8] Garbie, I., *Green Energy and Technology - Sustainability in Manufacturing Enterprises. Concepts, Analyses and Assessments for Industry 4.0, Springer International Publishing, 2016.*
- [9] Gronwald K.D., *Integrated Business Information Systems. A Holistic View of the Linked Business Process Chain ERP-SCM-CRM-BI-Big Data, Springer-Verlag Berlin Heidelberg, 2017.*

PRACTICI CONTABILE ȘI FISCALE DIN INDUSTRIA PRODUSELOR ȘI CONSTRUCȚIILOR METALICE

Marius CIUBOTARIU, USV, Suceava, Romania,

Ștefan AVDEI, USV, Suceava, Romania,

Abstract. *În ultimii ani, activitatea de producție câștigă teren în fața celorlalte activități cum ar fi cel al serviciilor sau al cercetării. În România, chiar dacă statul nu prea se implică în sprijinirea dezvoltării sectorului secundar, agenții economici încearcă să se mențină deasupra celorlalte sectoare. În această lucrare, ne-am propus să evidențiem modul în care entitățile din domeniul producției trebuie să-și organizeze contabilitatea, dar și principalele implicații fiscale generate de această activitate. Lucrarea debutează cu evidențierea principalele reglementări asupra cărora agenții economici trebuie să-și îndrepte atenția, pentru o organizare eficientă a contabilității, iar în final sunt tratate principalele implicațiile fiscale generate de activitatea de producție. Având în vedere aceste aspecte, putem afirma că lucrarea acoperă tematica activității de producție privind organizarea contabilității și principalele implicații fiscale.*

Cuvinte cheie: practici contabile, implicații fiscale, organizarea contabilității, activitatea de producție

Introducere

Potrivit specialiștilor economici, ciclul de producție poate fi definit ca fiind un ansamblu de operații și activități tehnologice care stau la baza procesului de producție prin care trec în mod organizat bunurile de prelucrat, cu scopul transformării lor în produse finite. Acestea pot fi un reper, o piesă, un semifabricat, un produs finit, toate cele enumerate fiind obținute în exemplare unice sau în loturi.

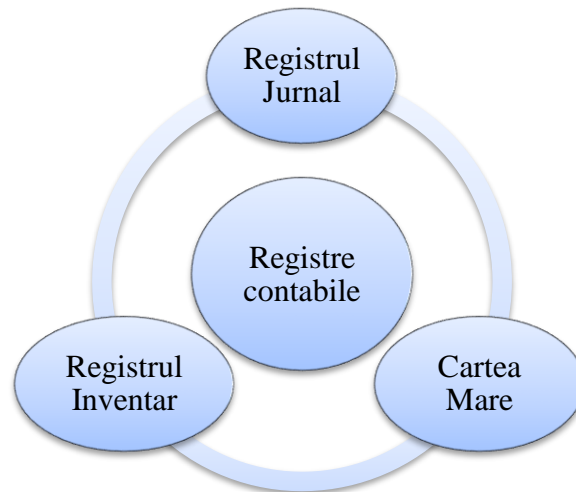
Principala caracteristică a ciclului de producție o reprezintă durata acestuia, care se referă la perioada de timp dintre momentul în care începe prelucrarea materiei prime la prima operație a procesului tehnologic și până la terminarea ultimei operații sau activități a procesului de producție, reprezentând momentul la care se obține și se predă produsul finit la depozit. Durata este un parametru esențial în gestiunea producției și programarea la timp a îndeplinirii sarcinilor de fabricație.

1. Reglementări privind organizare activității de producție și contabilizarea bunurilor rezultate din producție

Norme generale privind organizare activității de producție din prisma legii contabilității 82/1991

În România, conform legii 82/1991, persoanele fizice și juridice din domeniul producției dar nu numai, indiferent de forma lor de înființare, trebuie să-și constituie și să-și administreze contabilitatea financiară. După caz, ea se va ține ori în partidă simplă ori în partidă dublă. Acest lucru este hotărât prin ordin de Ministerul Finanțelor Publice.

Persoanele fizice și juridice trebuie să-și inventarieze bunurile de natura activelor, a datoriilor și a capitalurilor proprii deținute măcar o dată pe an. În funcție de reglementările legale, stocurile sunt contabilizate cantitativ-valoric sau doar valoric folosind inventarul permanent sau intermitent. Potrivit normelor naționale elaborate de Ministerul Finanțelor Publice, cele trei registre contabile obligatorii sunt cele prezentate în figura nr. 1 de mai jos:

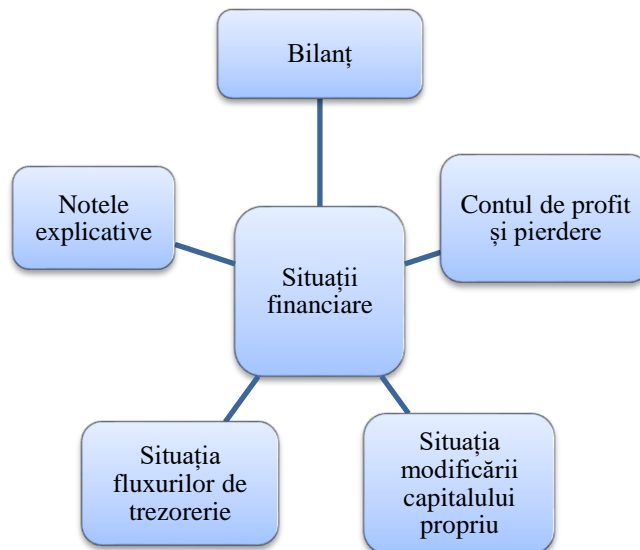

Figură 1: Registre contabile obligatorii

Sursa: Preluare proprie din Legea contabilității 82/1991, art. 20

Acestea trebuie completate în mod ordonat pentru a facilita controlul operațiunilor din contabilitate. Pe lângă acestea, trebuie elaborată și bilanța de verificare, pentru a vedea dacă operațiunile au fost înregistrate corect. Registrele trebuie păstrate timp de 10 ani.

La sfârșitul exercițiului financiar, entitățile trebuie să întocmească situații financiare aferente acestuia. Situațiile financiare oferă informații despre poziția și performanța unei afaceri. Scopul principal al situațiilor financiare este de a oferi informații despre poziția financiară a unei entități de afaceri și despre modul în care aceasta a performat financiar într-o anumită perioadă de timp. Structura situațiilor financiare este prezentată în figura nr. 2 de mai jos:

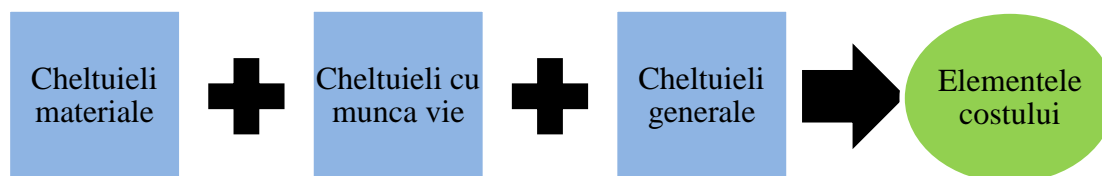
Figură 2. Situații financiare anuale

Sursa: Prelucrare proprie după OMFP 1802/2014

Entitățile economice din România își țin contabilitatea cu ajutorul unui plan de conturi general. Bunurile rezultate din producție dar și cele implicate în producție se pot regăsi în planul general de conturi în clasa stocuri. Aceasta are funcționalitate de activ cu excepția conturilor de ajustări, care funcționează ca și conturi de pasiv, și a conturilor de diferențe de preț care sunt bifuncționale.

Reglementări specifice privind contabilizarea bunurilor rezultate din producție conform OMFP 1802/2014

La intrarea în întreprindere, produsele sunt evaluate și înregistrate la valoare de intrare și anume cost de producție. Pentru a evidenția elementele ce formează costul am elaborat figura nr. 3 de mai jos:

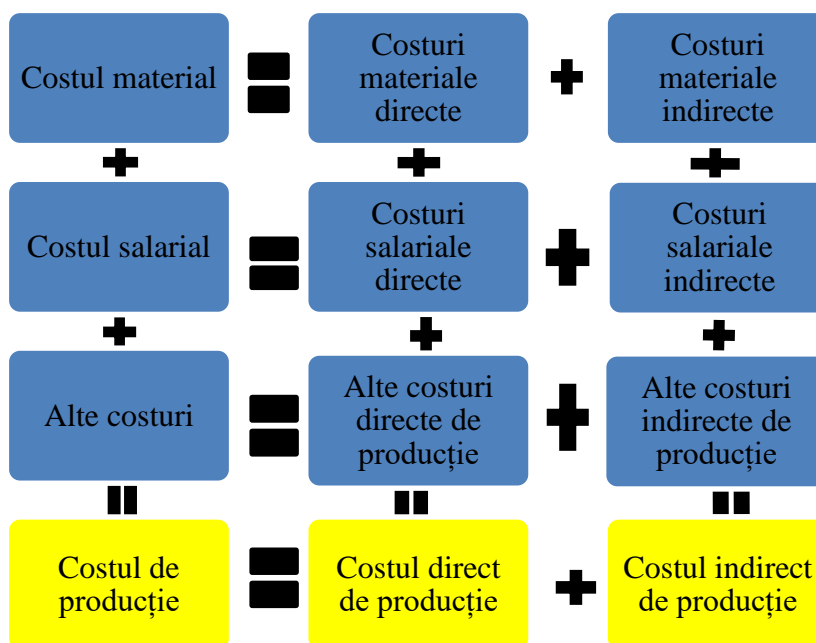

Figură 3. Elementele costului

Sursa: Prelucrare proprie după - Dumitru A. P. (2017), *Contabilitate de gestiune – de la teorie la practică*, Editura Pro Universitaria, București, p. 40

Întreprinderile din comerț, producție sau servicii, se axează foarte mult pe aceste elemente de cost rezultate din activitatea pe care o desfășoară. Cheltuielile materiale fac referire la materiile prime și la alte materiale care i-au parte la formarea produsului finit, pe când cele cu munca vie se referă la cheltuielile salariale aferente obținerii acelui produs. Companiile care fabrică un produs se confruntă cu un set extins de probleme contabile. Pe lângă problemele contabile obișnuite asociate vânzărilor și activităților administrative, un producător trebuie să se ocupe de problemele contabile legate de achiziționarea și prelucrarea materiilor prime într-un produs finit.

De asemenea, costul de producție se poate determina după relația prezentată în figura nr. 4 de mai jos:

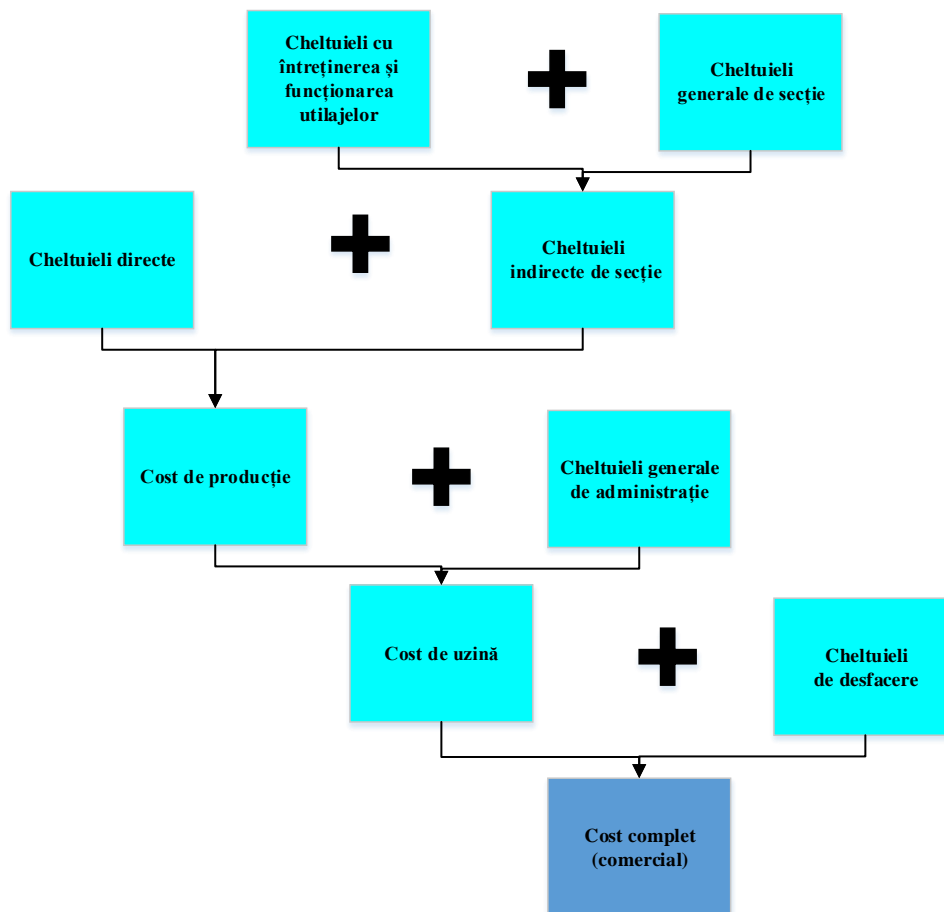
Figură 4. Componentele costului de producție

Sursa: Date preluate după - Dumitru A. P. (2017), *Contabilitate de gestiune – de la teorie la practică*, Editura Pro Universitaria, București, p.42

Analizând figura de mai sus, putem spune că un cost al producției este format din costul de achiziție al materiilor prime și al materialelor direct consumate, cheltuielile cu salariile și alte costuri care intervin în procesul de producție. Acest cost este în mare parte influențat de tipul

entității dar și de activitatea pe care o desfășoară. Costul unui produs reprezintă suma costurilor atribuite unui produs pentru un anumit scop.

Dacă grupăm cheltuielile încorporabile în cheltuieli directe și indirecte putem vorbi despre folosirea următoarelor categorii de costuri: costul de producție sau de secție și costul complet sau comercial. Acest cost complet se formează din componentele prezente în figura nr. 5:

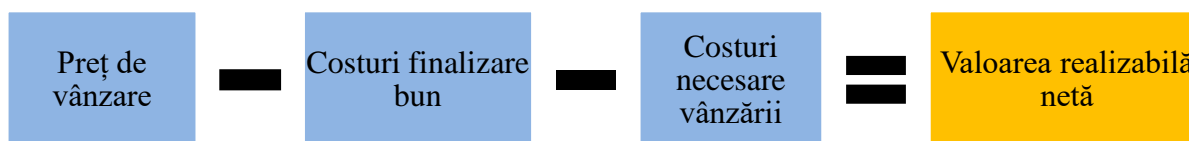

Figură 5. Elemente componente ale costului complet

Sursa: Informații adaptate după – Radu M. (2011), *Contabilitate de gestiune*, Editura Bibliotheca, Târgoviște, p. 30

Conform OMFP 1802/2014, la inventar și la data bilanțului, bunurile produse se evaluează la cost, în afară de ajustările pentru depreciere sesizate. La evaluare participă și bunurile în curs de execuție. Dacă valoarea contabilă a produselor este mai mare decât valoarea lor de inventar, valoarea scade până valoarea realizabilă netă, constituindu-se în acest sens ajustări pentru depreciere.

Valoarea realizabilă netă se poate determina prin relația prezentată în figura nr. 6 de mai jos:

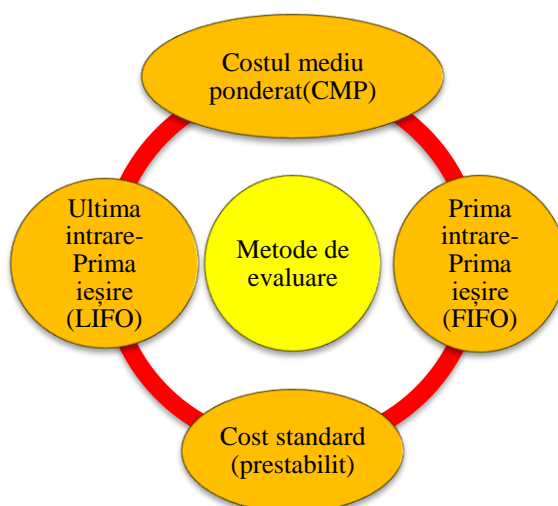
Figură 6. Valoarea realizabilă netă

Sursa: Prelucrare proprie după OMFP 1802/2014

La inventar, valoarea realizabilă netă este prețul de vânzare anticipat, minus orice cost necesar, astfel încât vânzarea să aibă loc. De exemplu, valoarea realizabilă netă a unui obiect vechi ar putea fi suma așteptată pe care un client o va plăti după ce banii sunt cheltuiți pentru a face publicitate produsului. Valoarea realizabilă netă pentru un produs îndoit este probabil prețul anticipat al produsului, micșorând costul reparațiilor care trebuie efectuate înainte de vânzare.

Când vine vorba despre ieșirea din organizație sau când se dau în consum, elementele produse se evaluează și se descarcă din gestiune la valoarea de intrare, mai exact, la cost de producție. Bunurile produse care sunt constatate ca lipsuri în gestiune se descarcă în momentul constatării acestora.

La ieșire, produsele fabricate se pot evalua folosind una din metodele prezentate în figura nr. 7 de mai jos:

Figură 7. Metode de evaluare a produselor la ieșirea din patrimoniu

Sursa: Date preluate după - Mihalciuc C. (2017), Contabilitate de gestiune, curs ID, USV, p. 17

Studiile arată că cea mai utilizată metodă de către companii este FIFO. Metoda FIFO de evaluare a stocurilor presupune că primele bunuri achiziționate vor fi primele bunuri care urmează să fie utilizate sau vândute, indiferent de fluxul fizic real. Bunurile intrate din producție se operează în contabilitate atunci când sunt transferate riscurile și beneficiile. Acestea nu pot fi păstrate în patrimoniu fără operarea lor în contabilitate.

Studiu comparativ între OMFP 1802/2014 și IAS 2 privind înregistrarea în contabilitate a bunurilor obținute din producție

Așa cum la nivel național regăsim un set de norme după care se ghidează contabilitatea, la fel putem identifica și la nivel internațional. Câteva din reglementările internaționale sunt preluate și de către cele naționale. IFRS (IAS 2) stabilește că valoarea inferioară dintre cost și valoarea realizabilă netă trebuie să fie baza pentru evaluarea stocurilor. FIFO și costul mediu ponderat sunt singurele metode de evaluare acceptate privind fluxul de cost în conformitate cu IFRS. Oricare dintre metode poate fi utilizată pentru a stabili costul stocurilor, dar odată selectată, o entitate trebuie să aplice acea metodă de cost în mod consecvent. O entitate este limitată să aplice formule de cost diferite pentru stocurile care au natură și utilizare similare entității. Pe de altă parte, pentru stocurile care au natură sau utilizări diferite, pot fi justificate diferite formule de costuri.

Deoarece există mici diferențe între politicile contabile prevăzute de OMFP 1802/2014 și IAS dorim să evidențiem care sunt acestea printr-un scurt studiu comparativ prezentat în tabelul nr. 1:

Tabel 1. Principalele diferențe între OMFP 1802/2014 și IAS 2

OMFP 1802/2014	IAS 2
<ul style="list-style-type: none"> ✓ Permite folosire metodei LIFO ✓ Reducerile de preț sunt înregistrate în funcție de felul acestora (comerciale, financiare) ✓ Reducerile comerciale primite după livrarea produselor influențează costul acestora în anumite condiții ✓ Se aplică la toate bunurile de natura stocurilor ✓ Este aplicat la evaluarea bunurilor deținute de toți agenții economici 	<ul style="list-style-type: none"> ✓ Interzice folosire metodei LIFO ✓ Toate reducerile de preț sunt scăzute din costul de achiziție ✓ Reducerile comerciale primite după livrarea produselor ajustează cheltuielile din exploatare ✓ Sunt anumite elemente de stoc asupra cărora nu se aplică ✓ Există câteva excepții la evaluarea bunurilor deținute de anumiți producători

Sursa: Preluare personală din OMFP 1802/2014, secțiunea 4.5 și IAS 2 - Stocuri

Din acest tabel reiese faptul că normele internaționale sunt mai stricte decât cele naționale în privința contabilizării bunurilor de natura stocurilor. Interzicerea metodei LIFO subliniază faptul că standardul nu este de acord cu evaluarea produselor la cele mai mari costuri, care au ca rezultat diminuarea rezultatului exercițiului și în altă măsură a impozitului pe profit. Totodată, scăderea reducerilor din costul de achiziție are o influență asupra diminuării stocului, din prisma reglementărilor internaționale, pe când cele naționale ne obligă să înregistrăm reducerile după felul acestora. Reducerile comerciale din perspectiva IAS 2 au ca efect diminuarea sau creșterea rezultatului din exploatare și, totodată, a impozitului pe profit, în timp ce OMFP 1802/2014 prevede că reducerile afectează costul bunurilor având influență asupra stocului. Standardul IAS 2 nu este aplicat asupra tuturor stocurilor precum este ordinul național. Comparând cele două norme, putem spune că reglementările naționale sunt puțin mai permisibile decât cele internaționale.

Analizând ciclul de producție, din punct de vedere contabil, putem spune că transformarea materiilor prime în bunuri finite parcurge traseul din figura nr. 8 de mai jos:

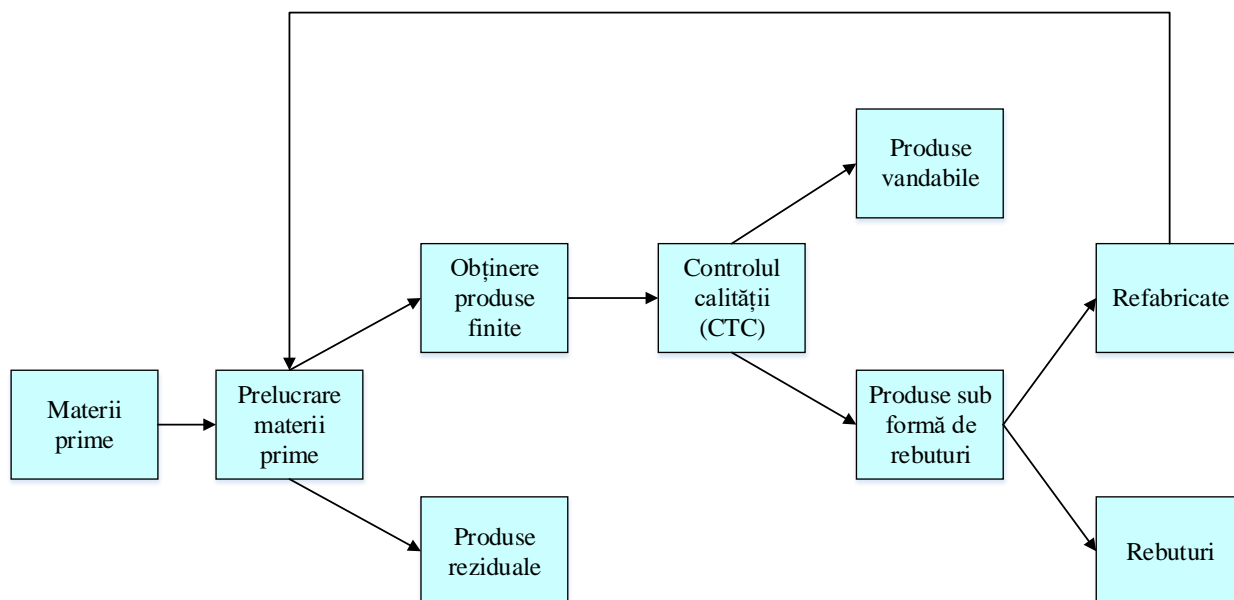

Figura 8. Ciclul de producție

Sursa: Prelucrare proprie

Traseul parcurs de aceste până a se transforma în bunuri finite este următorul:
*Materii prime și materiale → Producție în curs de execuție → Semifabricate →
 Produse finite și produse reziduale*

Materia primă poate proveni din numeroase surse, cum ar fi: achiziția de la furnizor, achiziție de mărfuri care ulterior să fie transferate la materii prime, rebuturi etc.

Prelucrarea materiilor prime se realizează cu ajutorul mijloacelor fixe, a salariaților și a altor factori care acționează direct sau indirect. În realitate, procesul de fabricație al companiei nu este niciodată foarte simplu. În urma acestuia se obțin semifabricate, producție în curs de execuție, produse finite și, în cele din urmă, producția ar putea genera derivate care pot fi respinse, folosite de societate sau revândute.

Companiile pot lua mai multe măsuri pentru a reduce deșeurile de materiale. Acestea pot achiziționa materii prime cu o calitate superioară, astfel încât să existe mai puține deșeuri din materiale defecte, și să crească formarea angajaților, astfel încât lucrătorii să facă mai puține greșeli și să îmbunătățească procesul de producție. Reducerea deșeurilor poate îmbunătăți calitatea. Cauzele deșeurilor sunt deseori cauze de calitate slabă. De exemplu, deșeurile pot reflecta pregătirea slabă a angajaților. Îmbunătățirea formării ar putea îmbunătăți calitatea muncii lor pe toate produsele, nu doar pe cele care duc la deșeuri. În general, managerii sunt motivați să găsească modalități de reducere a deșeurilor atunci când companiile urmăresc cantitatea de materiale pierdute zilnic. Companiile furnizează uneori feedback imediat lucrătorilor, de obicei a doua zi, de cele mai multe ori sub formă de diagrame mari care arată deșeurile din ziua precedentă.

2. Practici contabile și fiscale privind activitatea de producție

Produsele sunt, de obicei, stocate înainte de a fi vândute. La momentul producerii lor, intrarea în stoc trebuie înregistrată la costul de producție în unul din conturile de stocuri. Nu există nici o contrapartidă în ceea ce privește creanțele și datoriile.

Bunurile din producție trebuie evaluate deoarece ele influențează venitul impozabil deci mărimea datoriei fiscale, astfel produsele supuse evaluării sunt înregistrate la cost de producție. Conform articolului 11 din Legea Contabilității 82/1991 republicată în Monitorul Oficial 454/2008 este interzis ca bunurile să fie deținute și să se efectueze operațiuni economice fără a se înregistra cronologic și sistematic în contabilitate.

Bunurile sunt evaluate la intrare în entitate, la inventariere, la data întocmirii situațiilor financiare și la darea în consum. Produsele nu trebuie să fie reflectate în situațiile financiare anuale la o valoare mai mare decât cea care se poate obține din utilizare sau valorificare și trebuie înregistrată o ajustare pentru depreciere în scopul diminuării stocului până la valoarea realizabilă netă.

Metodele pe care le putem utiliza la ieșirea din entitate sunt: metoda costului mediu ponderat, metoda FIFO, metoda LIFO și metoda costului standard. Metoda costului mediu ponderat este în contradicție cu principiul permanenței metodelor deoarece nu permite evaluarea în parte a fiecărei ieșiri. Aplicare metodei presupune înregistrarea cantitativ-valorică a stocului inițial și a intrărilor, și doar cantitativ la ieșire. Metoda FIFO este recomandată pentru întreprinderile care au o gamă de sortimente diversificate și în momentele în care există o stabilitate a prețurilor. Folosirea metodei în perioadele de creștere a prețurilor are drept efect evaluarea ieșirilor la cele mai mici costuri și a stocurilor la cele mai mari prețuri determinând o creștere a rezultatului din exploatare și a impozitului aferent. În cazul când scad prețurile se va întâmpla contrar iar efectul este că se reduce profitul și impozitul aferent. Metoda LIFO este utilizată de întreprinderi când este o economie inflaționistă. Această metodă nu este practică la nivel european. Dacă se dorește schimbarea metodei trebuie să se specifice în notele explicative.

Pentru o imagine mai fidelă și o informație mai calitativă ar trebui să se implementeze o metodă de descărcare din gestiune pe loturi. Astfel, dacă firma aplică FIFO și în depozit un lot de produse începe să sufere deteriorări, însă ca ordine cronologică nu el urmează să iese din entitate, aceasta să aibă posibilitatea să descarce din gestiune lotul deteriorat dacă bunurile sunt identice. Această metodă ar fi mai facilă în cazul descărcării de gestiune cu cod de bare, deoarece atunci s-ar ști exact produsele din care lot trebuie descărcate și la ce costuri.

Potrivit art. 108 din Legea 207/2015 privind codul fiscal, toate întreprinderile sunt obligate să conducă evidențele fiscale conform actelor normative în vigoare.

Directiva 34/2013 prevede prezentarea conturilor de bunuri finite în bilanț în baza principiului continuității activității. Implicațiile fiscale a produselor finite se evidențiază cel mai bine la ieșirea din gestiune când descărcarea bunurilor vândute se face pe seama cheltuielilor diminuându-se rezultatul contabil și impozitul pe profit. Supraevaluarea ieșirilor duce la subevaluarea rezultatului și a obligației fiscale și a menținerii trezoreriei, în caz contrar subdimensionarea ieșirilor determină supraevaluarea rezultatului, a obligației fiscale și scăderea trezoreriei.

În cazul bunurilor produse, avantajele fiscale cele mai mari sunt evidențiate în primele etape a procesului de producție pentru că impozitul se plătește în momentul vânzării bunurilor respectiv a încasării contravalorii acestora.

Din punct de vedere fiscal, companiile plătitoare de impozit pe profit sunt avantajate de metoda care permite evaluarea produselor la valoarea cea mai mare.

Înregistrarea ajustărilor privind deprecierea produselor finite cauzate de rugină nu are implicații asupra taxei pe valoare adăugată, în sensul că nu trebuie ajustat și TVA-ul. De asemenea, ajustările sunt considerate cheltuieli nedeductibile în ceea ce privește calculul impozitului pe profit.

În ceea ce privește produsele reziduale sub forma rebuturilor sau deșeurilor, acestea sunt vândute pe o factură simplificată, fără TVA, aplicându-se taxarea inversă. Simplificarea se aplică în cazul în care atât cumpărătorul cât și vânzătorul sunt înregistrați în scopuri de TVA. Pe facturile emise, cel care vinde este obligat să menționeze sintagma „taxare inversă”, fără a se trece taxa aferentă. Vânzare lor este un câștig pentru entitate, chiar dacă aceste sunt înstrăinate sub costul de producție, totuși se obțin venituri care se impozitează, un lucru bun față de cazul în care trebuie aruncate și suportate anumite costuri neobținându-se nici un venit. Potrivit O.G. 99/2000 este interzisă vânzarea sub costul de achiziție sau producție, însă în cazul produselor de natura deșeurilor și reziduurilor este permisă. Vânzarea de deșeuri și reziduuri este supusă contribuției de 3% către Fondul de Mediu. Aceasta este evidențiată distinct pe factură și este aplicat stopajul la sursă. Taxa este plătită de cel care cumpără însă tot din banii vânzătorului.

Deoarece se vinde sub preț de intrare, veniturile din vânzare fiind mai mici decât cheltuielile la care se scoate din gestiune, este diminuat impozitul pe profit. Din punct de vedere al TVA-ului, acesta nu se colectează deoarece se folosește taxarea inversă. Și în cazul produselor finite este de preferat cât mai multe vânzări intracomunitare deoarece intervine taxarea inversă dar și vânzări extracomunitare deoarece firmele sunt scutite.

Concluzii

Sectorul secundar este principalul generator de locuri de muncă și de valoare adăugată. Activitatea de producție necesită o atenție sporită datorită importanței sale în economia românească și a celorlalte state. Pentru a evita impedimentele din cadrul ciclului de producție trebuie avute în vedere normele care stau la baza organizării activității de producție. O diferență între normele naționale și cele internaționale ar fi că cele din urmă nu acceptă metoda de evaluare LIFO. Profesionistul contabil trebuie să aleagă metoda cea mai benefică entității economice dar aceasta trebuie să fie aplicată într-un mod legal.

Statul ar trebui să acorde acestui sector o atenție sporită și să pună la dispoziția firmelor din domeniu niște beneficii din punct de vedere fiscal. Totodată, nu ar fi rău dacă s-ar mai implementa niște reglementări care să ajute producția.

În concluzie, producția joacă un rol important în economia românească stând la baza celorlalte sectoare economice. Fără această activitate nu s-ar mai putea discuta despre existența serviciilor și a cercetărilor.

Referințe bibliografice:

1. ACCOUNTING Practice Questions for GCMA, January 2016, <http://docplayer.net/53468858-January-2016-accounting-practice-questions-for-gcma.html>;
2. Directiva 2013/34/UE a Parlamentului European și a Consiliului din 26 iunie 2013 privind situațiile financiare anuale, situațiile financiare consolidate și rapoartele conexe ale anumitor tipuri de întreprinderi, de modificare a Directivei 2006/43/CE a Parlamentului European și a Consiliului și de abrogare a Directivelor 78/660/CEE și 83/349/CEE ale Consiliului;
3. Dumitru A. P. (2017), *Contabilitate de gestiune – de la teorie la practică*, Editura Pro Universitaria, București, p.45;
4. Edwards J. D., Hermanson R. H., Ivancevich S. D. (2010), *Accounting Principles: A Business Perspective*, Volume 2 Managerial Accounting, First Global Text Edition, p. 43;
5. Horngren C. T., Datar S. M., Rajan M. V. (2012), *Cost accounting: a managerial emphasis*, Pearson Education, 14th Edition, Statele Unite ale Americii, p. 23;
6. Hoyle J. B., „Financial Accounting”, IAS 2 - Standardul Internațional de Contabilitate 2 *Stocuri*;
7. Jellouli S., *Comptabilité Analytique de Gestion*, Chapitre 3: Les produits semi-finis, les produits en-cours et les produits dérivés, 2ème E-Com & E-Serv, ESCE-Manouba, p. 1
8. Legea contabilității 82/1991, art.1, 5, 7, 12, 22, 25;
9. Legea nr. 207 din 20 iulie 2015 privind Codul de procedură fiscală publicată în: Monitorul Oficial nr. 547 din 23 iulie 2015;
10. Lucrarea de licență *Practici contabile și fiscale din industria produselor și construcțiilor metalice*, prezentată în cadrul sesiunii de licență Iunie 2018, Facultatea de Științe Economice și Administrație Publică, Universitatea Ștefan cel Mare din Suceava;
11. Mackenzie B., Coetsee D., Njikizana T., Chamboko R., Colyvas B., Hanekom B. (2013), *Wiley IFRS 2013: Interpretation and Application of International Financial Reporting Standards*, 10th Edition, John Wiley & Sons, Inc., Hoboken, New Jersey, Canada, p. 163;
12. Mihalciuc C. (2018), *Contabilitate financiară aprofundată*, curs ID, USV, p. 108;
13. O.M.F.P nr.1802/2014 secțiunea 3.1, secțiunea 3.2, secțiunea 3.3, secțiunea 4.5;
14. Păcurari D. (2012), *Contabilitate și gestiune fiscală*, Editura Alma Mater, Bacău, p. 110;
15. Radu M. (2011), *Contabilitate de gestiune*, Editura Bibliotheca, Târgoviște, p. 29;
16. Socoliuc M. (2018), *Politici și opțiuni contabile*, note de curs, USV, pp. 24-36;
17. Tiron Tudor A., *Contabilitate financiară*, Stocuri destinate consumului productiv și a celor obținute din producție proprie, curs 7, UBB, p. 3;
18. Walther L. M., Skousen C. J. (2009), *Managerial and Cost Accounting*, New York: Ventus Publishing ApS. 1 Edition, p. 26.

POLITICI ȘI TRATAMENTE CONTABILE PRIVIND ACTIVELE BIOLOGICE ÎN PISCICULTURĂ

Marius CIUBOTARIU, lect. dr., USV, Suceava, România
Ana-Maria SANDULACHI, studentă, USV, Suceava, România

Abstract. *Articolul prezintă unele aspecte cu privire la reglementările contabile aplicabile în piscicultură conform referențialului național și internațional, reflectând principalele diferențe dintre IAS 41 și OMFP 1802/2014. Tratatamentul contabil reglementat de OMFP 1802/2014, aplicabil în România, propune evaluarea activelor biologice la costul istoric. În ultimul timp aceasta valoare a fost pusă la îndoială întrucât nu reflectă întotdeauna imaginea fidelă a transformărilor ce au loc în cadrul activității desfășurate, fiind propusă ca metodă alternativă evaluarea la valoarea justă, reglementată de IAS 41. În lucrare mai sunt prezentate de asemenea și principalele avantaje și dezavantaje ale utilizării valorii juste sau costului istoric, ca metode de evaluare a activelor biologice în piscicultură.*

Articolul se încheie cu prezentarea unei analize ce evidențiază modul de reflectare în contabilitate a transformărilor ce au loc în cadrul activității piscicole, sugerând faptul că evaluarea bazată pe metoda valorii juste este mult mai fiabilă decât utilizarea costului istoric întrucât conferă un grad mult mai crescut al comparabilității și relevanței informațiilor

Cuvinte cheie: cost istoric, evaluare, piscicultură, raportare, valoare justă

I. INTRODUCERE

Agricultura este un sector ce ocupă un loc important în structura economiei mondiale. Pe lângă rolul esențial pe care îl are în asigurarea hranei populației și a materiilor prime pentru industriile alimentare și nealimentare, sectorul agricol reprezintă un factor important al stabilității sociale și al menținerii echilibrului ecologic. Particularitățile sociale, tehnice și economice asociate acestui sector de activitate impune principiilor și legităților economice generale o manifestare specifică. [Ana Irina-Maria, Stoica Andreea Florentina – Abordări, tendințe și perspective privind rolul agriculturii în realizarea obiectivelor de economie socială în România și UE]

În domeniul agricol sunt incluse o gamă largă de activități precum: creșterea animalelor, silvicultura, cultivarea pomilor fructiferi sau a altor plantații, floricultura, piscicultura etc., care deși sunt foarte diferite prezintă o serie de caracteristici comune, și anume: capacitatea de modificare, administrarea modificării, evaluarea modificării. [Marilena Gughea – Tratatamentul contabil al unor operațiuni specifice domeniului agricol]

Piscicultura, ramură a acvaculturii, se ocupă cu creșterea, reproducerea și îmbunătățirea calitativă și cantitativă a populațiilor piscicole în apele naturale și în cele amenajate. Cu toate că aportul acvaculturii la produsul intern brut este nesemnificativ, în anumite regiuni această activitate este deosebit de importantă, reprezentând una din principalele surse de venit pentru comunitățile locale. În perioada 2010-2017, la nivel național piața de pește și fructe de mare se caracterizează ca fiind mai dependentă de importuri decât majoritatea țărilor europene, comerțul fiind dominat de schimburi cu alte state membre ale UE.

[<https://www.gazetadeagricultura.info/animale/pesti/21052-care-este-stadiul-pescuitului-si-acvaculturii-in-romania-informatii-utile.html>]

Contabilitatea producției piscicole reprezintă o provocare deosebită pentru economiști. Cu toate că există o mulțime de articole și cărți ce prezintă teorii și metodologii ce privesc aspectele financiare și economice a diverselor domenii de activitate, doar o mică parte se referă la unele aspecte generale și bazate de cele mai multe ori pe situații ipotetice specifice pisciculturii. [Carole R. Engle - Aquaculture Economics and Financing: Management and Analysis]

Lipsa de informații adecvate cu privire la sistemele piscicole reprezintă principalul motiv pentru problemele întâlnite în gestionarea afacerilor din acest domeniu. [U. Rashid Sumaila, Dale Marsden, Reg Watson, Daniel Pauly - A Global Ex-vessel Fish Price Database: Construction and Applications]

Astfel, organizarea contabilității în cadrul entităților ce au ca domeniu de activitate piscicultura se bazează de cele mai multe ori pe date experimentale sau opinii ale experților, însă acestea nu oferă întotdeauna soluții clare pentru dificultățile des întâlnite și anume: inventarierea dificilă a stocului,

repartizarea neuniformă a costurilor, estimarea sporului de creștere, estimarea valorii ajustărilor ca urmare a mortalității, etc.

În vederea clarificării unor aspecte cu privire la tratamentul contabil al activelor biologice, în anul 2000 a fost aprobat IAS 41 „Agriculture”, un standard dedicat exclusiv agriculturii care vizează reglementarea activității agricole pe plan internațional. [Liliana Feleagă, Niculae Feleagă, Vasile Răileanu - Considerații teoretice privind implementarea standardului IAS 41 în România.] Scopul implementării acestui standard este de a introduce în contabilitatea agricolă evaluarea bazată pe valoarea justă în vederea furnizării unor informații credibile, actuale, comparabile și relevante, precum și de a lămurii diferite aspecte ce nu au fost clar reglementate cu privire la activitatea agricolă.

II. REGLEMENTĂRI CONTABILE PRIVIND ACTIVELE BIOLOGICE CONFORM REFERENȚIALULUI NAȚIONAL ȘI INTERNAȚIONAL

În România tratamentul contabil și raportarea informațiilor cu privire la activitatea piscicolă se realizează conform OMFP 1802/2014, la cost istoric, fiind reflectată valoarea reală a peștilor la data intrării lor în întreprindere. Evaluarea realizată prin utilizarea metodei costului istoric a fost pusă de nenumărate ori sub semnul întrebării, fapt ce a condus la cautarea unor valori alternative costului istoric. Astfel, IAS 41 propune evaluarea activelor biologice la valoarea justă ce este reprezentată de suma pentru care peștele, deținut în ferma piscicolă, ar putea fi schimbat de bunăvoie, între două părți interesate, aflate în cunoștință de cauză, într-o tranzacție în care prețul este determinat în mod obiectiv.

Atât IAS 41 cât și OMFP 1802/2014 oferă o definiție similară a activității agricole, aceasta reprezentând “administrația de către o entitate a transformării biologice și a recoltării activelor biologice pentru vânzare sau pentru conversie în produse agricole sau în active biologice suplimentare.” Așadar, în funcție de destinația ce le este atribuită, activele biologice pot fi clasificate sau încadrate într-o anumită categorie fiind tratate din punct de vedere contabil conform reglementărilor aplicabile categoriei respective. O astfel de clasificare este prezentată în Figura nr. 1.

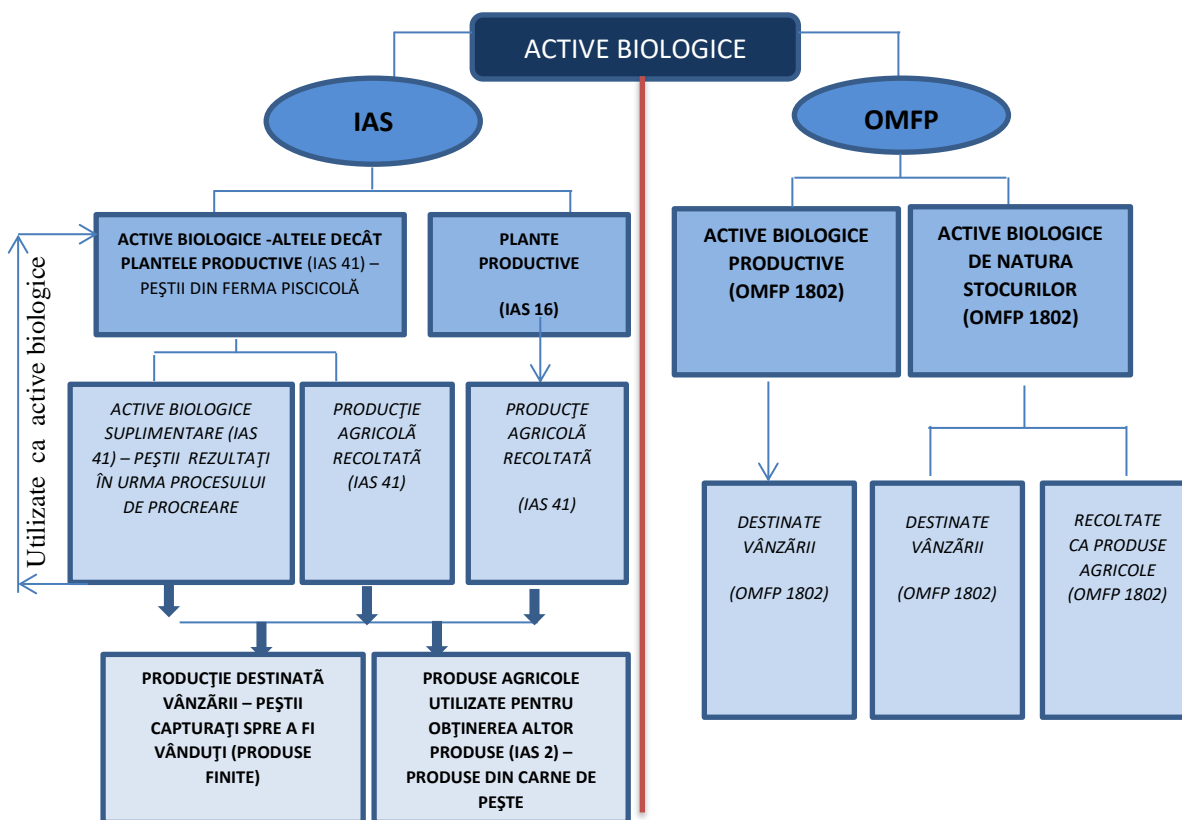

Figura 1. Clasificarea activelor biologice și prevederile contabile aplicabile.

Sursa: Adaptat după Marilena GUGHEA – *Tratamentul contabil al unor operațiuni specifice domeniului agricol.*

Criteriile de recunoaștere se referă la condițiile pe care un element trebuie să le îndeplinească pentru a fi recunoscut ca activ, respectiv să fie probabilă generarea de beneficii economice viitoare ce vor reveni întreprinderii și costul acestora să poată fi evaluat în mod credibil.

Conform IAS 41 și OMFP 1802/2014 recunoașterea în contabilitate a activelor biologice se realizează pe baza evaluării. Evaluarea presupune stabilirea valorii activelor în vederea prezentării acestora în situațiile financiare. Activele biologice sunt evaluate atât la data intrării în întreprindere, la data bilanțului, cât și la ieșirea din gestiunea entității.

Reevaluarea activelor biologice presupune desemnarea unor noi valori pentru acestea și se realizează prin raportare la o piață activă, luându-se în considerare deprecierea constatată.

Prezentarea sau raportarea activelor biologice în situațiile financiare se realizează cu scopul de a furniza informații utilizatorilor interesați, motiv pentru care trebuie să fie efectuată conform prevederilor legale.

O analiză a principalelor diferențe dintre politicile contabile propuse de IAS 41 și cele solicitate de OMFP 1802/2014 este prezentată în tabelul ce urmează.

Tabelul 1. Principalele diferențe dintre IAS 41 și OMFP 1802/2014

	IAS 41	OMFP 1802
CRITERII DE RECUNOASTERE	<ul style="list-style-type: none"> - Peștii sunt controlați de către entitate ca rezultat al unor evenimente trecute (achiziție); - Beneficiile economice viitoare asociate peștilor vor reveni entității; - Valoarea justă sau costul peștilor pot fi determinate în mod credibil; 	<ul style="list-style-type: none"> - Peștii recunoscuți ca active curente vor fi cuprinși în categoria stocurilor. - Intră în categoria stocurilor peștii crescuți și folosiți pentru reproducție, precum și cei la îngrășat pentru a fi valorificați ulterior.
EVALUARE	<ul style="list-style-type: none"> - Evaluarea inițială, precum și la închiderea fiecărui exercitiu se realizează la valoarea justă a peștilor din care se scad costurile estimate a fi necesare vânzării; 	<ul style="list-style-type: none"> - Evaluarea inițială a peștilor se realizează utilizând modelul costului istoric. Astfel, peștii sunt recunoscuți inițial la cost, iar în bilanț sunt prezentați la valoarea cea mai mică dintre cost și valoarea care poate fi obținută din vânzarea sau utilizarea lor.
REEVALUARE	<ul style="list-style-type: none"> - Castigurile sau pierderile rezultate din reevaluarea peștilor vor fi incluse în profitul sau pierderea perioadei în care au apărut. 	<ul style="list-style-type: none"> - Evaluarea se face la valoarea contabilă, mai puțin ajustările pentru depreciere constatate. În cazul în care valoarea contabilă a stocurilor este mai mare decât valoarea de inventar, valoarea stocurilor se diminuează până la valoarea realizabilă netă, prin constituirea unei ajustări pentru depreciere.
RAPORTARE	<ul style="list-style-type: none"> - IAS 41 face distincție între elementele care trebuie prezentate obligatoriu în situațiile financiare principale și cele care fac o astfel de prezentare fie în bilanț, fie în notele explicative. - Peștii, active biologice, reprezintă unul dintre elementele ce trebuie prezentate obligatoriu în bilanț, existând posibilitatea detalierii acestuia în notele explicative. - Câștigurile sau pierderile ce provin ca urmare a recunoașterii inițiale a peștilor și cele ce rezultă din reevaluarea la valoarea justă din care se scad costurile estimate de vânzare a acestora, vor fi incluse în contul de profit și pierdere al perioadei în care au fost constatate; 	<ul style="list-style-type: none"> - În România, forma situațiilor financiare este standardizată, doar în notele explicative fiind posibilă prezentarea de informații într-o manieră particulară. Ca urmare, în bilanț, informațiile privind activele biologice se regăsesc în două rubrici: „Animalele și plantațiile din categoria activelor imobilizate” și „Animalele, producția în curs și recoltele”.

Sursa: proiecția autorului după IAS 41, OMFP 1802/2014

Datorită diferențelor existente între tratamentele contabile reglementate de OMFP 1082/2014 și IAS 41, aplicarea celui din urmă impune în primul rând reclassificarea peștilor din categoria stocurilor sau imobilizărilor în cea a activelor biologice sau a produselor agricole și evaluarea acestora la valoarea justă.

III. ORGANIZAREA CONTABILITĂȚII DE GESTIUNE ȘI FINANCIARE ÎN PISCICULTURĂ

III.1. Aspecte tehnice privind stabilirea necesarului de puiți și furaje.

Planificarea producției se referă la stabilirea anumitor proceduri de desfășurare a activităților astfel încât resursele să fie utilizate cât mai eficient, iar rezultatul obținut să fie cel dorit.

O planificare eficientă a producției piscicole presupune în primul rând popularea corespunzătoare a iazului și determinarea necesarului de furaje astfel încât producția obținută să fie optimă. Popularea iazului se realizează ținând cont de influența unor factori precum:

- Calitatea/ bonitatea bazinelor ce se stabilește în funcție de productivitatea naturală pe ha astfel:
 - Categoria I - productivitatea naturală este de 400-500 kg pește/ha;
 - Categoria II - productivitatea naturală este de 300-400 kg pește/ha;
 - Categoriile inferioare care pot susține o producție de 25-50 kg pește/ ha;
- Stresul de densitate este un factor de influență important întrucât suprapopularea bazinului determină o creștere a ratei mortalității;

Luând în considerare factorii amintiți mai sus, specialiștii au propus diferite scheme de populare a iazurilor astfel încât producția obținută să fie optimă. Popularea iazului se poate realiza cu exemplare având greutatea cuprinsă între 0.3 – 25 kg, iar schema de populare pentru un iaz cu productivitatea naturală de 300-400 kg pește/ ha este prezentată în tabelul ce urmează.

Tabelul 1. Schema de populare a unui iaz cu productivitate naturală de 300-400 kg pește/ha.

GREUTATE	POPULARE PRIMAVARA	RECOMANDATA	PRODUCTIE ESTIMATA TOAMNA
0.3 Kg	660 exemplare/ha		2000 kg/ha
1 Kg	150 exemplare/ha		120-130 exemplare (2,5-3 kg) /ha
1.5 Kg	140 exemplare/ha		120-130 exemplare (3-3,5 kg) /ha
2 Kg	110 exemplare/ha		100 exemplare (3,5 kg) /ha
3-3.5 Kg	77 exemplare/ha		70 exemplare (5 kg) /ha
5 Kg	58 exemplare/ha		54 exemplare (6,5 kg) /ha
10 Kg	30 exemplare/ha		29 exemplare (611,5-12 kg) /ha
13 Kg	24 exemplare/ha		23 exemplare (14-15 kg) /ha
15 Kg	22 exemplare/ha		21 exemplare (16-17 kg) /ha
17 Kg	20 exemplare/ha		19 exemplare (18-18,5 kg) /ha
18 Kg	18 exemplare/ha		17 exemplare (19-19,5 kg) /ha
20 Kg	17 exemplare/ha		16 exemplare (21-22 kg) /ha
22 Kg	16 exemplare/ha		15 exemplare (23 kg) /ha
23 Kg	15 exemplare/ha		14 exemplare (24-25 kg) /ha
25 Kg	14 exemplare/ha		13 exemplare (> 25 kg) /ha

Sursa: Albu Florin – Cum se calculează densitatea optima de crap în iazul de pescuit sportiv?

Acces online : <http://albuflorin.ro/cum-se-calculeaza-densitatea-optima-de-crap-in-iazul-de-pescuit-sportiv-opinii-strict-personale/>

În analiza efectuată am considerat calitatea apei de categoria a doua, iazul fiind populat cu 660 exemplare/ha cu o greutate de 0.3 kg/exemplar.

De asemenea, determinarea necesarului de furaje este un aspect important în planificarea producției și se realizează cu ajutorul următoarelor formule:

$$H = [N * (G - g) - (S * P)] * K$$

unde:

- H - cantitatea totală de furaje,
- N - numărul de pești ce vor fi furajați,
- G - greutatea planificată medie a peștelui,
- g - greutatea medie a puietului,
- S - suprafața iazului,
- P - productivitatea naturală a bazinului,
- k - gradul de conversie al hranei

Acesta va fi repartizat pe fiecare din cele 6 luni necesare realizării producției, pe baza unei scheme de furajare propuse de experți în funcție de temperatura apei.

În analiza efectuată am considerat temperatura apei pentru lunile aprilie și mai ca fiind cuprinsă între 18-20 de grade Celsius. Aplicând formula de mai sus a fost determinat un necesar total de furaje de 194.400 kg ce va fi repartizat pe cele 6 luni conform schemei de furajare prezentate mai jos.

Tabelul 2. Repartizarea cantitativă a furajelor pe luni.

Luna	Cota de repartizare (1)	Cantitatea totală de furaje (2)	Cantitatea de furaje aferentă fiecărei luni (3) = (1) * (2)
APRILIE	2%	194.400 Kg	3.888 Kg
MAI	8%	194.400 Kg	15.552 Kg
IUNIE	20%	194.400 Kg	38.880 Kg
IULIE	25%	194.400 Kg	48.600 Kg
AUGUST	25%	194.400 Kg	48.600 Kg
SEPTEMBRIE	20%	194.400 Kg	38.880 Kg

Sursa: calculele autorului.

Pe lângă aspectele tehnice prezentate anterior, în cadrul activității piscicole se regăsesc trei momente principale ce au o legătură mai strânsă cu partea de contabilizare a acestei activități, și anume: achiziția puietilor, dezvoltarea și realizarea producției, valorificarea.

III.2. Achiziția puietilor.

Un prim moment în contabilizarea activității piscicole este reprezentat de achiziția puietilor. Reflectarea acestei operațiuni se realizează prin intermediul contului de materii prime, urmând ca în momentul populării iazului să fie afectat contul de cheltuieli aferent materiilor prime și implicit contul de profit și pierdere.

În analiza realizată au fost achiziționați 26.667 de puieti cu o greutate de 0.3 kg, respectiv 8.000 kg de pește, cantitatea necesară populării unui iaz de 40 ha. Am estimat că în urma procesului de creștere, greutatea medie a peștelui va fi de 3 kg, producția propusă a fi obținută fiind de 80.000 kg de pește.

III.3. Dezvoltarea și realizarea producției de pește

Momentul dezvoltării și realizării producției succede achiziției și se desfășoară pe o perioadă de 6 luni, presupunând înregistrarea în contabilitate a chetuielilor efectuate în vederea obținerii producției propuse.

Astfel, pe durata procesului de dezvoltare vor fi înregistrate chetuieli precum sunt cele prezentate mai jos.

+ Preț de cumpărare	80.000 lei
+ Redevența Primarie	10.000 lei
+ Autorizații, chirii, redevențe	15.000 lei
+ Hrana	194.400 lei
+ Salarii paznici	38.000 lei

+ Combustibil	5.000 lei
+ Utilități	5.000 lei
TOTAL	347.400 lei

Cheltuielile inițiale reprezentate de prețul de cumparare, redevențe, autorizații, chirii au fost înregistrate în luna aprilie, în timp ce cheltuielile cu furajele au fost repartizate conform schemei de furajare prezentată anterior, iar celelalte cheltuieli au fost distribuite pe cele 6 luni conform tabelului.

Tabelul 3. Distribuția cheltuielilor pe luni și calculul costului unitar de producție .

Cheltuieli	Cheltuieli initiale	Aprilie	Mai	Iunie	Iulie	August	Septembri e	TOTAL
Cost de achiziție	80.000 (8.000 kg * 10 lei/kg)							80.000
Redeventa primarie		10.000						10.000
Autorizații, chirii, redevențe		15.000						15.000
Hrana		850	15.552	38.880	48.600	48.600	38.880	194.400
Salarii paznici		23.002	5.700	5.700	5.700	7.600	7.600	38.000
Combustibil		700	900	800	1.000	900	700	5.000
Utilități			850	900	900	1.000	700	5.000
TOTAL	105.000	10.938	23.002	46.280	56.200	58.100	47.880	347.400
%	30.23%	3.15%						
	33.38%		6.62%	13.32%	16.18%	16.72%	13.78%	<u>347.400</u> 80000 = 4.34 lei/kg

Sursa: calculele autorului

În urma calculelor realizate a fost determinat un cost de 4.34 lei/kg, producția obținută fiind de 80.000 kg de pește. Raportându-ne la prețul pieței de 12 lei/kg în vederea comercializării producției obținute, putem determina o rată a rentabilității activității de 63,81%.

III.4. Valorificarea producției de pește obținută

Cel de-al treilea moment ce descrie activitatea piscicolă este reprezentat de valorificarea producției de pește și se referă la obținerea veniturilor fie prin vânzarea propriu-zisă a producției obținute, fie prin intermediul activității de pescuit sportiv.

Pescuitul sportiv presupune perceperea unei taxe de pescuit și stabilirea unei limite de reținere a peștelui capturat. În cele mai multe cazuri taxa pentru 12 ore de pescuit este de regulă în sumă de 50 lei, iar limita de reținere este de 4 kg de pește. În analiza realizată am considerat că fiecare pescar ce a plătit taxa de pescuit a reținut cele 4 kg de pește, obținându-se astfel “Venituri din activități diverse” în valoare de 1.000.000 lei. Reținerea celor 4 kg de pește implică înregistrarea în contabilitate a unei cheltuieli cu descărcarea gestiunii cu toate că veniturile nu au fost obținute ca urmare a vânzării de pește, ci a unor venituri din servicii. Cu alte cuvinte, nu se realizează o conectare evidentă a veniturilor la cheltuieli.

În cazul vânzării propriu-zise, cele 80.000 kg de pește se vor vinde la 12 lei/kg și se vor obține “Venituri din vânzarea activelor biologice de natura stocurilor” în suma de 960.000 lei.

Descărcarea gestiunii se realizează în ambele cazuri afectând contul de cheltuieli cu suma de 347.400 lei, respectiv costul de producție aferent celor 80.000 kg de pește.

III.5. Valoarea justă în piscicultură

În vederea determinării unei valori juste cât mai reale trebuie să fie luate în calcul toate modificările ce au loc în perioada de realizare a producției. Cantitatea obținută este influențată în special de mortalitate și sporul de creștere.

Conform specialiștilor, în condiții normale, mortalitatea înregistrată în perioada necesară dezvoltării peștilor este de aproximativ 12%, în primele luni după popularea iazului fiind mai ridicată decât spre finalul celor 6 luni. Sporul de creștere în primele luni este de asemenea superior celui înregistrat spre finalul perioadei necesare realizării producției.

În tabelul de mai jos am pornit de la același număr de puiți pentru a evidenția valorile rezultate ca urmare a aplicării valorii juste. În acest sens au fost luate în calcul atât procentul de mortalitate stabilit de specialiști, cât și sporul de creștere.

Tabelul 4. Determinarea valorii juste în piscicultură

PUIET ACHIZIȚIONAT (26667 BUC*0,3 KG/BUC)	MORTALITATE 1	BUCATI 2	GREUTATE 3	CANTITATE 4	COST/KG 5	PREȚUL PIEȚEI 6	COSTUL VANZĂRII		VALOAREA JUSTA 8=4*6-7b
							7a	7b	
APRILIE	4% (4%*26.667 = 1.066 BUC)	25.601	0.3 KG/BUC	7.680,3 KG	15.09 LEI/KG	10 LEI/KG	2.1 %	1.612,86	75.190,14
MAI	3% (3%*25.601 = 768)	24.833	1 KG/BUC	24.833 KG	5.59 LEI/KG	11 LEI/KG	2.3%	6.282,75	266.880,25
IUNIE	2% (2%*24.833 = 497)	24.336	1.6 KG/BUC	38.937,6 KG	4.76 LEI/ KG	12 LEI/KG	2.4%	11.214,03	456.037,17
IULIE	1.5% (1.5%*24.336 =365)	23.971	2.2 KG/BUC	52.736,2 KG	4.58 LEI/KG	12 LEI/KG	2.7%	17.086,53	615.747,87
AUGUST	1% (1%*23.971=240)	23.731	2.7 KG/BUC	64.073,7 KG	4.67 LEI/KG	12 LEI/KG	2.8%	21.528,76	747.355,64
SEPTEMBRIE	0.5% (0,5%*23.731 =119)	23.612	3 KG/BUC	70.836 KG	4.90 LEI/KG	11.5 LEI/KG	3%	24.438,42	790.175,58

Sursa: calculele autorului

Determinarea valorii juste mai presupune cunoașterea prețului pieței și a costurilor necesare vânzării, aceasta stabilindu-se ca produs între cantitatea obținută și prețul pieței din care vor fi scăzute costurile necesare vânzării.

Observăm că deși luarea în calcul a mortalității a dus la o reducere a numărului de exemplare de pește din iaz, sporul de creștere obținut acoperă pierderea înregistrată.

Pe baza informațiilor prezentate și a analizei realizate, considerăm că tratamentul contabil reglementat de IAS 41 este mult mai relevant în contabilizarea activității piscicole întrucât informațiile prezentate în situațiile financiare sunt actuale, reale și comparabile, fiind reflectată astfel o imagine mult mai fidelă a acestei activități.

IV. CONCLUZII

În prezent, în România, contabilitatea activelor biologice în piscicultură este reglementată de OMFP 1802/2014 care evaluează această categorie de active la costul istoric. Această metodă de evaluare prezintă avantajul ca se bazează pe date reale ce se regăsesc în documente justificative presupunând un grad ridicat de obiectivitate. De-a lungul timpului, s-a constatat însă că evaluarea bazată pe sistemul costului istoric oferă un grad scăzut al relevanței și al comparabilității informației furnizând o imagine distorsionată a realității. Necesitatea îmbunătățirii calității informațiilor cuprinse în situațiile financiare a condus la căutarea unor valori care să substituie costul istoric.

În momentul de față, asistăm la o evoluție a contabilității de la sistemul costului istoric la o valoare actuală ceea ce implică o reformulare a modelului contabil în privința valorii, fapt ce sugerează că “globalizarea contabilă este un proces ireversibil.”

Prin implementarea IAS 41 se încearcă o micșorare a lipsurilor constatate în contabilitatea agricolă prin creșterea relevanței, credibilității, comparabilității și inteligibilității informațiilor. În

vederea implementării standardului IAS 41 este necesară o reconsiderare a practicilor contabile, prin trecerea de la evaluarea în costuri istorice la evaluarea în valoare justă, reflectând efectele modificărilor cauzate de transformarea biologică a acestor active. Este posibilă astfel evaluarea și raportarea venitului pe parcursul întregii perioade de creștere, până în momentul valorificării.

Dezavantajele utilizării valorii juste sunt reflectate în principal de gradul crescut de volatilitate a câștigurilor, alegerea ratei de actualizare în vederea evaluării activelor biologice implicând de cele mai multe ori o judecată subiectivă.

Astfel, pe de o parte utilizarea valorii juste poate contribui în mod semnificativ la îmbunătățirea informațiilor contabile degajate de situațiile financiare crescând utilitatea acestora pentru utilizatorii ei, dar pe de altă parte poate fi și extrem de subiectivă permițând manipularea de către cei ce o estimează.

Luând în calcul atât avantajele cât și dezavantajele specifice celor două metode de evaluare prezentate, considerăm că metoda de evaluare pe baza valorii juste reflectă mult mai fidel transformările suferite de pești pe parcursul procesului de dezvoltare a acestora. Recunoașterea în situațiile financiare ale perioadei a câștigurilor sau a pierderilor curente rezultate ca urmare a evaluării peștilor la valoarea justă, conferă un grad ridicat al comparabilității, fiabilității și relevanței informațiilor, acestea fiind utilizate într-un mod mai eficient de către utilizatorii interni și externi.

Referințe bibliografice:

1. Albu F., Cum se calculează densitatea optimă de crap în iazul de pescuit sportiv? <http://albuflorin.ro/cum-se-calculeaza-densitatea-optima-de-crap-in-iazul-de-pescuit-sportiv-opinii-strict-personale/>
2. Albu F., Calculul necesarului de furaje pentru crap, <http://albuflorin.ro/calculul-necesarului-de-furaje-pentru-crap/>
3. Albu F., Pescuitul de placere la crap pe înțelesul tuturor, <http://albuflorin.ro/pescuitul-de-placere-la-crap-pe-intelesul-tuturor-adevarul-contabil-gol-golut/>
4. Ana I., Stoica A., Abordări, tendințe și perspective privind rolul agriculturii în realizarea obiectivelor de economie socială în România și UE, Ed. „ACADEMICA BRÂNCUȘI”, Târgu Jiu, 2017;
5. Bâtcă-Dumitru C.G., Reguli generale de evaluare potrivit OMFP nr. 1.802/2014, CECCAR Business Magazine Nr. 12-13, Ed. CECCAR, București, 2017;
6. Carole R. Engle, Aquaculture Economics and Financing: Management and Analysis, Wiley-Blackwell, Stoneville, Mississippi, 2010;
7. Carole R. Engle, Determining the Profitability of an Aquaculture Business: Using Income Statements and Enterprise Budgets, SRAC Publication No. 4402, Stoneville, Mississippi, 2012;
8. Feleagă L., Feleagă N., Răileanu V., Considerații teoretice privind implementarea standardului IAS 41 în România, Economie teoretică și aplicată - Volumul XIX, Editura Economica, București, 2012;
9. MINISTERUL AGRICULTURII ȘI DEZVOLTĂRII RURALE, București, 2014; <http://www.madr.ro/docs/agricultura/agricultura-romaniei-2014.pdf>
10. Gughea M., Tratatul contabil al unor operațiuni specifice domeniului agricol, Revista Finanțe Publice și Contabilitate, Editată de Ministerul Finanțelor Publice, București, 2017;
11. Hlaciuc E., Mihalciuc C., Iancu E., Recognition of the biological assets according to the IAS -41 – AGRICULTURE, Bulletin UASVM, Cluj-Napoca, 2008;
12. International Accounting Standard 41 “Agriculture”;

13. ORDIN Nr. 1802 din 29 decembrie 2014;
14. Care este stadiul pescuitului și acvaculturii în România?, Gazeta de agricultură, 2018;
<https://www.gazetadeagricultura.info/animale/pesti/21052-care-este-stadiul-pescuitului-si-acvaculturii-in-romania-informatii-utile.html>
15. Șerban C.V., Estimări și evaluări contabile, Teză de doctorat, Cluj-Napoca, 2011;
16. Toma C., Recunoașterea și evaluarea activelor biologice și produselor agricole, Ed. Junimea, Iași, 2015;
17. U. Rashid Sumaila, Dale Marsden, Reg Watson, Daniel Pauly, A Global Ex-vessel Fish Price Database: Construction and Applications, Journal of Bioeconomics, 2007.

**TRATAMENTUL CONTABIL AL CHELTUIELILOR
CU SALARIILE PERSONALULUI – ANALIZA COMPARATIVĂ ÎN ROMÂNIA ȘI
REPUBLICA MOLDOVA**

**ACCOUNTING TREATMENT OF EMPLOYEE BENEFITS – COMPARATIVE
ANALYSIS IN ROMANIA AND REPUBLIC OF MOLDOVA**

Sorin-Ciprian TEIUȘAN, lect. univ. dr. UAB, România,

email: ciprian.teiusan@uab.ro

Irina GHERMAN, student, UAB, România,

email: irinagherman1@yahoo.com

***Abstract.** Accounting is a direction of research that is in a permanent movement. This is due to the fact that the accounting base is legislation and, also, because it reflects economic processes that are dynamic. The challenge of contemporary accounting is to adapt to the European and international context. In this way, the purpose of this research is to analyse the position of the two states in terms of accounting in the international context and to identify the differences and similarities between them. The methods that was used to develop this subject was classic, based on the analysing legislation and previous studies. The importance of this study is based on the need of countries to develop and to be aware of the fact that details are very important in adoptind any decision. Through the aproach of salary benefits in Romania and Republic of Moldova, we will underlight the specificity of the two accounting systems, proposing solutions for improving them.*

Keywords: accounting of employee benefits, international standards, financial reporting.

JEL classification J01, J31, M41.

Introducere

Actualmente, subiectul salarizării prezintă un larg interes pentru toate categoriile de utilizatori ai informației contabile, întrucât este unul dintre cei mai importanți indicatori, fie că este abordat la nivel micro sau macro economic, care măsoară performanța economică. Provocările contabilității în sfera respectivă se referă la aplicarea normelor de contabilitate internaționale și alinierea la contabilitatea celor mai dezvoltate țări UE care aplică același model contabil. Analiza paralelă a tratamentului contabil în România și Republica Moldova are drept scop scoaterea în lumină a caracteristicile acestor țări în materie de contabilitate salarială și nivelul în care aceasta este aliniată la nivelul standardelor internaționale. Un aspect de menționat care urmează a fi dezbătut în articolul care urmează este baza legislativă pe care se bazează contabilitatea în cele două țări menționate prin exemplificarea prin abordarea cheltuielilor cu personalul. Inspirația pentru alegerea temei respective vine din interesul pentru contabilitatea salariilor, poziția cheltuielilor cu personalul în bilanț și analiza acestuia drept un indicator al nivelului la care se află structura economică analizată(țară, entitate) în raport cu nivelul salariilor.

Metodologia cercetării

Metodologia cercetării în cazul analizei comparative a două sisteme presupune selectarea corespunzătoare a informației referitoare la subiectul vizat, respectând principiul compatibilității informațiilor selectate care vor fi supuse analizei, cerința de bază fiind ca acestea să trateze aceleași subiecte pentru ca în final să fie atinse obiectivele propuse.

Raționamentul utilizat în elaborarea studiului respectiv este cel deductiv. Acesta presupune abordarea cheltuielilor cu salariile în standarde internaționale, trecând treptat la aplicarea acestora în contabilitățile naționale ale celor două state, pentru ca mai apoi să concretizăm tratamentul

contabil al acestora. În principal, ne vom axa pe metoda clasică de cercetare, bazată pe analiza studiilor anterioare privind domeniul vizat, baza informațională utilizată fiind legislația, aceasta confirmând veridicitatea surselor consultate. Procedul de bază care va duce la formularea concluziilor și evidențierea rezultatelor cercetării este compararea. Prin compararea celor două abordări contabile prezentate vom scoate în evidență specificul fiecăruia și vom identifica punctele slabe și tari.

Contabilitatea cheltuielilor cu salariile în România și Republica Moldova

Analizând documentele care reglementează contabilitatea în cele două state analizate și referindu-ne în special la contabilitatea cheltuielilor salariale, se observă similitudinea în abordarea subiectului respectiv în acestea. Legislația la care se face referire sunt Ordinul 1802/2014 în România și Standardele Naționale de Contabilitate în Republica Moldova. Este evident faptul că sursa acestor asemănări o identificăm în adoptarea de către aceste state a standardelor internaționale de contabilitate. În cazul cheltuielilor cu salariile ne referim la IAS 19 "Beneficiile angajaților".

Cheltuielile cu salariile în cadrul raportărilor financiare

În prim plan, identificăm importanța prezentării poziției cheltuielilor cu salariile în cadrul raportărilor financiare. Potrivit IAS 1, raportările financiare prezintă cheltuielile după gradul lor de exigibilitate după cum urmează: datorii necurente, cele care au scadența mai mare de un an și datorii curente, cele care au scadența mai mare de un an în Bilanț, și după natura lor în Contul de profit și pierdere: din exploatare și financiare. Din categoria datoriilor curente fac parte și cheltuielile cu salariile. Analizând Bilanțul celor două state vizate vom identifica similitudinea poziției cheltuielilor cu personalul în cadrul acestuia. În România, datoriile față de personal sunt identificate în cadrul *Datorii: sume care trebuie plătite într-o perioadă de până la un an(ct. 421)*. În Republica Moldova, datoriile față de personal le identificăm în rubrica *Datorii curente*. Se constată faptul că avem o abordare similară, conform Standardelor Internaționale de Contabilitate și care oferă o facilitate însemnată în procesul interpretării rezultatelor pe baza informațiilor contabile prezentate.

Este cert faptul că cheltuielile cu personalul își aduc semnificativ aportul asupra rezultatului exercițiului unei societăți comerciale. Astfel, acestea pot fi regăsite, de asemenea, în contul de rezultat, adică contul de profit și pierdere. România cât și Republica Moldova, prezintă cheltuielile cu personalul drept o componentă a cheltuielilor din exploatare conformându-se standardelor internaționale. Unica diferență regăsită în acest sens este modul de specificare a acestora. România specifică în cadrul bilanțului cheltuielile cu personalul drept o componentă a cheltuielilor de exploatare, pe când Republica Moldova specifică în notele explicative privind componentele cheltuielilor din exploatare. Conform Standardelor Naționale "Prezentarea Situațiilor Financiare", cheltuielile se țin după destinații, iar clasificarea lor după natură este prezentată în Notele explicative.

În acest sens, observăm măsura în care statele analizate sunt aliniate standardelor internaționale de contabilitate prin prisma analizei Cheltuielilor cu personalul/datoriilor față de personal în cadrul Bilanțului și a Contului de Profit și Pierdere.

Este de remarcat faptul că este valoroasă prezentarea informațiilor respective în cadrul situațiilor financiare, deoarece salariații sunt o categorie de utilizatori ai informației contabile, aceștia fiind un factor semnificativ care contribuie la obținerea de profit. Prezența acestui element de cheltuielă este importantă pentru aceștia din două puncte de vedere: salariații pot determina și aprecia corectitudinea cu care sunt remunerați și le oferă facilitatea de a-și spori sau diminua interesul față de muncă.

Înregistrarea contabilă a cheltuielilor cu salariile

Analizând sistemele contabile din două țări care urmează un model contabil dualist anglo-saxon, este inevitabil faptul că la nivel național este reglementat un plan de conturi național care să dea posibilitatea statului de a urmări activitatea întreprinderilor economice. În acest sens putem menționa paralela cu sistemul american contabil care are un caracter liberal și al cărui scop este în deosebi de a informa investitorii și pentru nevoile financiare ale firmei în comparație cu cel aplicat în România și Republica Moldova unde scopul evidenței contabile în principiu este de a se conforma cerințelor statului, neexistând un hotar între fiscalitatea și contabilitate. Prima diferență în materie de înregistrare contabilă în statele analizate vor fi simbolurile conturilor care nu sunt reglementate de standardele internaționale.

Datoriile cu salariile în România fac parte din Clasa 4 "Conturi de terți", Grupa 42 "Personal și conturi asimilate", acestea se creditează la calculul salariilor și se înregistrează în corespondență cu un cont de cheltuieli care face parte din Clasa 6 "Conturi de cheltuieli", Grupa 64 "Cheltuieli cu personalul" și se înregistrează în contabilitate după cum urmează:

$$\frac{641 \text{ „Cheltuieli cu personalul”}}{\text{-----}} = \frac{421 \text{ „Personal – salarii datorate”}}{\text{-----}}$$

În ceea ce privește înregistrarea beneficiilor salariale în Republica Moldova, identificăm o abordare diferită față de cea din România, prin aceasta identificând o caracteristică a contabilității în țara vizată, și anume înregistrarea cheltuielilor cu salariile prin intermediul conturilor de calculație pe activități specifice. Această abordare contribuie la facilitarea ținerii contabilității de gestiune și aflarea costului de producție. La calculul salariilor, acestea se înregistrează în creditul contului 531 „Datorii față de personal privind retribuirea muncii”, care face parte din Clasa 5 „Datorii curente” în corespondență cu conturile din Clasa 8 „Conturi de gestiune”, Grupa 81 „Conturi de calculație” în dependență de sfera de activitate a personalului al cărui salariu este calculat. Această operațiune se înregistrează în contabilitate după cum urmează:

$$\frac{81 \text{ „Conturi de calculație”}}{\text{-----}} = \frac{531 \text{ „Datorii față de personal privind retribuirea muncii”}}{\text{-----}}$$

De asemenea, contul 531 „Datorii față de personal privind retribuirea muncii” poate fi în corespondență cu 121 „Active materiale în curs de execuție” în cazul în care salariatul al cărui beneficiu este înregistrat participă la producerea de active, sau 712 „Cheltuieli comerciale” în cazul în care acesta este implicat în vânzarea produselor.

Rezultate

În urma analizei informațiilor privind sistemele salariale din punct de vedere contabil în cele două state vizate, identificăm asemănări de ordin general în ceea ce privește modul de înregistrare și organizare, documentele obligatorii și respectiv situațiile financiare anuale.

Totuși, studiul respectiv are scopul de a identifica diferențele sistemelor respective și îmbunătățirea lor prin practicile statului vecin. Este cert faptul că izvorul semănărilor respective este sistemul contabil anglo-saxon în cele două state și alinierea la Standardele Internaționale de Contabilitate. Diferențele care le vom identifica țin de politica națională, de legile adoptate în interiorul fiecărei țări și preocuparea statului de a îmbunătăți sistemul contabil în favoarea agentului economic.

O primă deosebire identificată este formatul contului de profit și pierdere și poziția cheltuielilor cu personalul în cadrul acestuia. Cunoscând necesitatea documentelor de raportare financiară, putem puncta necesitatea detalierii acestora pe tipuri de cheltuieli pentru a spori utilitatea raportărilor financiare în cadrul întreprinderii. Identificarea acestei diferențe duce către propunerea unei rectificări legislative în vederea introducerii clasificării cheltuielilor după natură în contul de profit și pierdere în Republica Moldova. Abordând această idee în contextul provocărilor contabile care le resimțim acum și care sunt preconizate în viitor, contabilitatea va reprezenta în primul rând acel instrument de identificare a pierderilor, calcularea cheltuielilor și, desigur, identificarea soluțiilor pentru diminuarea acestora. Odată cu informatizarea tuturor proceselor economice, inclusiv contabile, partea de contabilitate primară va fi preluată de calculator, astfel munca care va fi atribuită contabilului va fi de a aplica raționamentele profesionale, de aici concluzionăm că este foarte important ca rezultatele muncii contabile să prezinte claritate și detalieri pentru a face posibilă interpretarea acestora.

Din alt punct de vedere, din cercetarea efectuată rezultă o serie de diferențe în ceea ce privește înregistrarea contabilă a cheltuielilor cu salariilor în România și Republica Moldova. Discordanțele între înregistrările contabile duc către formularea de concluzii adecvate în legătură cu sistemul contabil analizat. Reieșind din faptul că am prezentat înregistrarea salariilor în Republica Moldova corespunzător cu domeniul/filiera în care salariatul își oferă forța de muncă, vom observa că într-un final toate acestea trec pe cheltuieli pentru a calcula rezultatul. Reglementările aferente cheltuielilor operaționale, SNC „Cheltuieli”, prezintă faptul că acestea se înregistrează pe măsura realizării producției.

Exemplu: În luna Februarie a anul 2019 entitatea X SRL înregistrează cheltuieli cu personalul în valoare de 20.000 lei.

Nota contabilă în Republica Moldova:

(se consideră cheltuieli cu personalul din activități operaționale)

711 „Costul vânzărilor”	=	811 „Activități de bază”	20.000 lei
-------------------------	---	--------------------------	------------

Nota contabilă în România:

641 „Cheltuieli cu personalul”	=	421 „Personal – salarii datorate”	20.000 lei
--------------------------------	---	-----------------------------------	------------

Exemplul prezentat scoate în lumină cele mai importante aspecte privind înregistrarea în contabilitate a cheltuielilor salariale. În prim plan, se observă inexistența unui cont de cheltuieli cu salariile în R. Moldova, acestea fiind înregistrate în conturi de gestiune în dependență de sfera de activitate a salariatului al cărui beneficiu este calculat. De menționat, că acestea se răsfrâng asupra cheltuielilor doar în măsura realizării producției. Analizând o balanță de verificare, vom observa că soldurile conturilor de calculație este 0.

Analizând sub aceleași aspecte înregistrarea contabilă a cheltuielilor cu salariile în România, se observă prezența unui cont de cheltuieli cu personalul iar conturile de calculație sunt utilizate exclusiv pentru evidența contabilității de gestiune în interiorul entității.

Concluzii

Putem afirma că Republica Moldova și România au sisteme contabile care cunosc aceleași abordări generale respectând aceleași principii și aceeași logică în înregistrarea evenimentelor economice din cadrul entităților. După cum am menționat, de asemenea, în conținutul lucrării, sursa

acestor asemănări este, în primul rând, același model contabil utilizat în cele două state și, în al doilea rând, parcursul european al celor două state, analiniându-se principiilor internaționale. În secolul XXI, identificăm o importanță sporită pentru adoptarea principiilor internaționale în vederea internaționalizării contabilității. Identificăm două mari avantaje a acestui fenomen. Primul este adoptarea unor reguli și principii eficiente și bine gândite și al doilea, funcționarea multinaționalelor pe teritoriul României și a Republicii Moldova, astfel, forța de muncă de pe teritoriile respective va fi capabilă să răspundă cerințelor impuse de acestea.

Rezultatele cercetării efectuate au subliniat diferențele dintre abordarea cheltuielilor cu salariile în cele două state în cele mai importante ipostaze ale acestora în cadrul contabilității, adică în raportările financiare și în notele explicative. În urma acestor analize am concluzionat, că micile diferențe identificate își aduc aportul în facilitatea de a citi informațiile oferite de contabilitate. Iar transparența în abordare este unul dintre principiile nescrise pe care se bazează organizarea unei contabilități eficiente. Prin prisma cheltuielilor cu salariile am demonstrat că sistemele contabile în cele două state pot fi revoluționate. Este de ajuns doar analiza practicilor țărilor vecine pentru identificarea de soluții adecvate pentru aerarea unui sistem.

Referințe bibliografice:

Cărți

1. BEADU M., *Formele de salarizare in Republica Moldova*, Universitatea de Stat din Moldova, Chișinău 2011.
2. CENAR I., *Contabilitate financiară fundamentală*, Note de curs, Alba Iulia, 2017.
3. ROBINSON E., *Salaries*, Education + Training, Vol. 12 Issue: 2, p.55-56, disponibil la <https://www.emeraldinsight.com/doi/abs/10.1108/eb001593>
4. FELEAGĂ L., FELEAGĂ N., *Contabilitate Financiară. O abordare europeană și internațională*, Ed. Economica, București, 2007.
5. FRECĂUȚEANU A., CHIȘLARU A., BULGARU V., *Contabilitate financiară aprofundată*, Ed. Print-Caro, Chișinău, 2011.
6. COSTIȘOR M., *Contribuții privind sistemul financiar-contabil al avantajelor personalului în entități din România și Ungaria*, teză de doctorat, Cluj-Napoca 2011, disponibil https://doctorat.ubbcluj.ro/sustinerea_publica/rezumat/2011/contabilitate/Costi_or%20cas_Megy_eri%20Maria_RO.pdf

Legislație

1. OMF nr. 118 din 6 august 2013, *Privind Standardele Naționale de Contabilitate*, Publicat în MO nr. 361-369, cu modificările și completările ulterioare.
2. OMFP nr. 1802 din 29 decembrie 2015, *Pentru aprobarea Reglementărilor contabile privind situațiile financiare anuale individuale și situațiile financiare anuale consolidate*, publicat în MO nr. 963 din 30 decembrie 2014.
3. D019014/01 *Standardul Internațional de Contabilitate 19, Beneficiile angajaților*.
4. IAS 1, *Presentation of Financial Statements*, elaborat în septembrie 2017, aplicabil începând cu 1 ianuarie 2009.

Surse on-line:

1. <https://monitorul.fisc.md/>
2. www.anaf.ro

Această cercetare s-a desfășurat în cadrul bursei de performanță științifică acordată de către Universitatea „1 Decembrie 1918” din Alba Iulia pentru perioada ianuarie-iunie 2019, prin contractul nr. 1043/14.12.2018.

CREȘTEREA ÎNSEMNĂȚĂȚII CADRULUI DE RAPORTARE FINANCIARĂ ÎN CONTEXTUL ECONOMIEI CONTEMPORANE

INCREASING MEANING OF THE FINANCIAL REPORTING FRAMEWORK IN THE CONTEXT OF THE CONTEMPORARY ECONOMY

Ionela CIOCA, Lect. univ. dr., UAB, România,

e-mail: cioca_ionela@yahoo.com

Claudia LEBA, UAB, România,

e-mail: florina.leba@gmail.com

Victoria LAZĂR, UAB, România,

e-mail: victorialazar97@yahoo.com

Abstract. *The extremely evolution of the economy as a results of changes in the whole society determinates its different approach within contemporary society. Accounting, as an essential part of the economic information system is also affected by twenty-first century changes. The significant effects of these changes are also implicitly recognized in the final stage of the financial process, namely financiar reporting. The main purpose of this research is to reflect the significance of the financial reporting process on the new users information needs background. The company's image reflected at the right time through the financial statements set needs to be adjusted to provide the most relevant information to users. Important information for users in the past today may be outdated. In this manner it is necessary the transformation process of the traditional mentality of the accountant into a modern thinking, fully adapted to globalized and integrated accounting aspect that surely represent a real challenge for him. The main method of research to reflect results and draw conclusions is represented by the literature review complementing with the personal opinion of the authors with reference of this topic.*

Keywords: globalization, integration, reporting, upgrade, computerization, transformation

JEL classification M41

Introducere.

Pe fondul unei economii puternic globalizate și informatizate, a dezvoltării societății informaționale și a transformării modalității de abordare a economiei per ansamblu, se impune o nouă modalitate de asimilare a proceselor de afaceri, abordare care schimbă percepții, mentalități și care determină apariția unor nevoi informaționale nebănuite anterior de către utilizatori. În acest cadru, bunul mers al activității unei companii, indiferent de specificul și dimensiunea acesteia depinde implicit de capacitatea acesteia de a se adapta la cerințele și condițiile economiei contemporane. Rezultatele finalității activității unei companii derulată într-o anumită perioadă dată de timp este reflectată prin intermediul setului de situații financiare, documente care de asemenea intră sub incidența transformărilor survenite la nivel de întreaga economie. Sub impactul fenomenului de globalizare susmenționat, cerințele contemporane ale economiei precum cele legate de transparență a informației contabile, comparabilitate și facilitatea relaționării dintre utilizatori de informație transnaționali au fost atinse prin intermediul elaborării standardelor internaționale de raportare financiară.

În îndeplinirea condițiilor menționate mai sus, ca urmare a amplificării fenomenului mondializării economiilor, și-au făcut apariția pe scena contabilității concepte noi precum normalizare, armonizare și convergență, toate cele trei concepte având menirea de a creșterea relevanța cadrului de raportare financiară în contextul economiei globalizate.

Creșterea semnificației cadrului de raportare financiară în contextul societății actuale se fundamentează pe atributele de calitate și transparență. Standardele Internaționale de Raportare Financiară sunt considerate a fi superior calitative standardelor aplicate la nivel local, iar aplicarea lor corespunzătoare contribuie substanțial la creșterea calității raportărilor financiare.

Problematika raportării financiare relevante în cadrul economic existent la ora actuală reprezintă un subiect de o semnificație crescândă, de interes principal pentru beneficiarii informațiilor cuprinse în cadrul situațiilor financiare ale unei companii. Din acest punct de vedere, tema supusă procesului de cercetare se remarcă prin actualitate și aplicabilitate. Întregul demers al cercetării realizat cu scopul încropirii informațiilor legate de tematica raportării financiare în contextul financiar-contabil actual în vederea dobândirii de idei și exprimării propriei opinii referitoare la tema respectivă de analizat este susținut de o serie de instrumente menite să faciliteze procesul de cercetare. Principalul instrument utilizat de către autori în vederea atingerii țelului propus este reprezentat de revizuirea literaturii de specialitate, precum și de uzitarea unor metode de bază precum observația, analiza, sinteza și comparația.

Abordarea procesului de raportare financiară în contextul economiei actuale.

Informația contabilă deține un rol esențial în contextul raportărilor financiare permițând reprezentarea exactă a fenomenelor și proceselor economice. Calitatea și cantitatea informațiilor furnizate de sistemul informațional economic influențează obținerea unor decizii conforme cu realitatea și permit soluționarea dificultăților întâlnite în activitatea economico-financiară a întreprinderii. Pentru părțile interesate, informațiile prezentate în cadrul situațiilor financiare dețin un grad de relevanță care diferă în funcție de necesitățile informaționale ale acestora.

Astfel, investitorii actuali și potențiali, împrumutatorii și alți creditori urmăresc obținerea unor informații pentru stabilirea potențialului intrărilor nete de numerar în cadrul entității. Pentru aceasta, sunt urmărite informațiile privind eficiența și eficacitatea cu care conducerea entității utilizează resursele. În acest caz se au în vedere modalitățile de protecție a resurselor față de modificările de preț și cele tehnologice și alte efecte negative ale factorilor economici, precum și siguranța respectării prevederilor contractuale, ale legilor și reglementărilor [1].

Aceste necesități informaționale sunt prezentate pe scurt în tabelul de mai jos.

Tabelul 1. Informațiile urmărite de utilizatorii situațiilor financiare în contextul economiei actuale

Utilizatori situațiilor financiare	Necesitățile informaționale
Investitorii	<ul style="list-style-type: none"> • informații privitoare la riscul tranzacțiilor în deciziile de achiziție, păstrare sau vânzare a instrumentelor de capital • informații pentru evaluarea capacității de a plăti dividende și rentabilitatea investițiilor
Angajați	<ul style="list-style-type: none"> • informații legate de stabilitatea și profitabilitatea entității • capacitatea entității de a oferi oportunități profesionale, beneficii, pensii, etc.
Creditori	<ul style="list-style-type: none"> • capacitatea entității de a-și rambursa la scadență împrumuturile și dobânzile aferente
Furnizori	<ul style="list-style-type: none"> • capacitate entității de a achita până la scadență sumele datorate

Clienți
Guvernul și
instituțiile statului
Publicul

- continuitatea activității entității
- informații necesare stabilirii politicii fiscale, în scopul determinării unor indicatori statistici, etc.
- informații privind tendințele de evoluție a firmei, legate de piața pe care activează

Sursa: Cristian I. Vătășoiu, Mihaela Gheorghe, Informația contabilă-baza analizei financiare în deciziile de investiții, Analele Universității „Constantin Brâncuși” din Târgu Jiu, Seria Economie, Nr. 4/2010, resursă în format electronic disponibilă la adresa: http://www.utgjiu.ro/revista/ec/pdf/2010-04.II/24_CRISTIAN_IONEL_VATASOIU.pdf, accesată la data de 09.03.2019, p. 245-246.

Situațiile financiare sunt un rezultat final al contabilității, calitatea acestora depinzând într-o mare măsură de calitatea prelucrărilor contabile. În lipsa unor informații complete și pertinente necesare înțelegerii rezultatelor economico-financiare ale entității, utilizatorul va fi nevoit să obțină aceste informații din alte surse, cu un nivel de acuratețe mai scăzut. În România, situațiile financiare cuprind informații la costul istoric, nefiind prezentată valoarea actualizată reală a activelor și datoriilor. Imaginea actuală a entității este neglijată, prin neluarea în considerare a ratei inflației. Situațiile financiare nu țin seama de calitatea afacerii respective. De asemenea, de cele mai multe ori, sunt neprezentate informații referitoare la valoarea resurselor umane. O altă limită o constituie utilizarea unor principii și metode contabile diferite față de perioadele precedente sau față de entitățile concurente [2]. Utilizatorii informațiilor contabile trebuie să obțină, din situațiile financiare, informații privind indicatorii de profitabilitate, lichiditate și solvabilitate ai entității. Doar contul de profit și pierdere nu oferă informații complete pentru a stabili dacă situația este favorabilă sau nu. Gradul de lichiditate are în vedere activele și datoriile curente. O analiză corectă a lichidității presupune apelarea la sistemul de rate.

Îmbunătățirea raportărilor poate viza prezentarea unei situații a risurilor, ca anexă la rapoartele financiare, pentru a facilita înțelegerea riscurilor de către utilizatori [3].

În scopul *reducerii limitelor* informațiilor prezentate în cadrul situațiilor financiare, este necesară monitorizarea continuă a acestor informații pentru a permite luarea operativă a deciziilor. Astfel, este necesar ca entitățile cotate să publice situații financiare previzionale pentru a înlesni comparația și a urmări realizarea pe termen scurt ale obiectivelor managementului. Pentru salariați, setul de situații financiare ar putea fi completat cu un bilanț social, pentru a oferi angajaților informațiile de care au nevoie. Utilizarea analizei SWOT sau a tabloului de bord permite obținerea unor indicatori financiari și nefinanciari neregăsiți în situațiile financiare, dar foarte utili pentru manageri. În ceea ce privește entitățile care întocmesc situații financiare conform standardelor internaționale, situațiile financiare sunt mai detaliate și mai sistematizate. IAS/IFRS solicită compatibilitatea, claritatea și convergența raportărilor atât în interior, cât și pentru mediul extern. IFRS impune pregătirea unui volum mai mare de informații, ceea ce oferă un grad mai mare de siguranță și calitate informației contabile. Utilizatorul situațiilor financiare trebuie deci, să acorde importanță ratei inflației, structurii situațiilor financiare, schimbărilor intervenite în politicile contabile, raționamentului profesional și, după caz, standardelor de contabilitate [4].

Trecând de la raportarea tradițională, raportarea în timp real se folosește de cloud computing, telefoane mobile, aplicații de planificare pentru management, aplicații de integrare a aplicațiilor și arhitectură pentru a oferi rapoarte în timp real diverșilor utilizatori. Aplicațiile de monitorizare a afacerii se focusează pe identificarea, măsurarea și comunicarea în timp real a informațiilor economice către management și permite implementarea controlului intern la generarea rapoartelor financiare și nefinanciare. Tehnologia cloud computing permite colaborarea socială și accesul de

oriunde a raportărilor contabile pentru vizualizarea în timp util a rezultatelor financiare. Noile sisteme de contabilitate permit producerea unor rapoarte interactive, prin alegerea datelor ce se doresc a fi raportate, a perioadelor și chiar crearea unor rapoarte previzionale. Aplicațiile de planificare a resurselor în timp real permit monitorizare operațiunilor companiei în permanență, reacția rapidă la schimbările pieței și închiderea perioadelor contabile mult mai devreme [5].

Alegerea celor mai bune practici, manipularea rezultatelor și a tranzacțiilor pentru a atinge scopul urmărit constituie doar câteva dintre tehnicile de contabilitate creativă cu efect și asupra situațiilor financiare, o altă modalitate modernă de „fardare” a situațiilor financiare al unei companii. Managerii pot avea tendința de aplicare a creativității în contabilitate datorită dificultăților afacerii cum ar fi: incertitudinea și riscul, globalizarea întreprinderii, varietatea activității economice, etc. Cu toate că IFRS impune utilizarea raționamentului profesional în acest tip de contabilitate este tot mai des utilizată. Pentru evitarea acestei contabilități în condițiile în care aceasta se dovedește a fi distructivă pentru companie și instituțiile statului pot fi aplicate mai multe tehnici, precum: urmărirea transferurilor la nivelul bilanțului și a contului de profit și pierdere și calculul activului net pe acțiune, analiza efectelor politicilor contabile asupra rezultatului, accentuarea analizei informațiilor privind fluxul de numerar și a celor privind evoluțiile în timp a indicatorilor [6].

În contextul schimbărilor tehnologice, tendința de creare a rapoartelor în mediul online este tot mai accentuată. Analize financiare instantane prin tabele pivot pentru luarea deciziilor, mediul interactiv, precum și accesul la rapoarte detaliate sunt doar câteva dintre facilitățile oferite de digitalizarea contabilității.

Rapoartele sunt ușor de vizualizat atât standard, cât și în formate HTML, Excel, PowerPoint, etc., iar interpretarea este facilitată prin intermediul graficelor și al diverselor formule standardizate. Se pot utiliza aplicații care notifică utilizatorul în momentul în care anumite conturi depășesc niveluri valorice prestabilite (ceea ce poate indica o eroare contabilă) sau care permit vizualizarea variației pozitive sau negative a rezultatelor, bugetelor, conturilor, etc. [7].

În mediul de afaceri, modul de prezentare a informațiilor financiar-contabile poate face diferența între a câștiga sau a pierde un potențial investitor. Prima impresie asupra rapoartelor financiare poate fi decisivă. Utilizarea unui design atrăgător, utilizarea graficelor și modalitatea de prezentare a companiei pot fi puncte de plecare spre viitoare negocieri [8].

Rezultate și concluzii

În opinia profesorului universitar Robert Șova, globalizarea pregnantă a afacerilor generează o serie de provocări la nivel profesiei contabile, printre care se numără și cele din sfera standardizării și unificării informațiilor contabile, implementarea și promovarea unei gândiri contabile integrate [9]. Robert Stenhouse, președinte adjunct al ACCA (Association of Chartered Certified Accountants) accentuează importanța standardelor de contabilitate în vederea mobilității contabililor, astfel încât contabilii profesioniști din economiile performante se deplasează în alte locuri, revenind apoi la locul inițial pentru dezvoltarea economiei [10].

În contextul apariției unor noi paradigme financiar-contabile, marcate stringent de fenomenul globalizării și informatizării este firească întrebarea: *Situațiile financiare întocmite de companii mai sunt relevante?* Un răspuns extrem de bine conturat la această întrebare l-a oferit președintele filialei CECCAR București la finele anului 2018, acesta fiind sintetizat după cum urmează: *„În contextul gândirii integrate și al tehnologiei, informația-ca să aibă importanță- trebuie, mai întâi, să fie utilă. Pentru a fi utilă, ea trebuie să fie relevantă. Astăzi, din păcate, cea mai mare parte a*

raportărilor reprezintă un check-list. Este, deci, necesar ca, într-un viitor apropiat, prin tot ceea ce înseamnă tehnologie, să fie oferite beneficiarilor numai informații relevante, astfel încât ele să fie utilizate prin comparație cu datele anterioare pentru necesarul previzionării”. Ansamblul de modificări ce se cer a fi implementate ca urmare a acestor restructurări nu pot fi valorificate „fără raționamentul profesionistului contabil. Probabil, într-un viitor apropiat, vom putea folosi toate aceste informații furnizate de roboți pentru a putea să ridicăm nivelul calitativ al situațiilor financiare pentru utilizatorul final” [11]. De asemenea acesta afirmă faptul că „o restructurare a informațiilor din cadrul raportărilor financiare ar fi bine venită, pentru a fi utilă inclusiv celor care elaborează aceste raportări financiare”.

Ioana Bădescu, membru Consiliului Superior CECCAR, subliniază ideea conform căreia antreprenorii trebuie să asimileze rapid faptul că situații financiare nu reprezintă doar o obligație legală ci pot fi considerate drept instrumente semnificative de gestiune a afacerii per ansamblu, în vederea sprijinirii deciziilor manageriale [12].

Ovidiu Constantin Bunget, președintele filialei CECCAR Timiș, accentuează ideea acordării importanței crescânde modificărilor survenite în mediul economic, acesta susținând faptul că: „Este o schimbare de paradigmă în acest sens, iar studiile arată ce ne așteaptă. Trebuie cumva să găsim soluții. Această orientare este pe o direcție bună. Un studiu al Universității Oxford spune că în următorii 5-10 ani tarifele de contabilitate, în sensul bookkeepingului în mod deosebit, vor scădea cu până la 50%. Și, în acest context, ne punem întrebarea: oare ce anume va trebui să compenseze o asemenea situație? De asemenea, se impune să ne gândim și la cum se vor alege contabilii peste 5-10 ani”. Putem remarca astfel importanța dobândirii de noi competențe de către profesioniștii contabili, competențe care să satisfacă pe deplin noile cerințe informaționale ale antreprenorilor și celorlalți utilizatori ai informației contabile.

Creșterea semnificației cadrului de raportare financiară în contextul economiei digitalizate și puternic informatizate este semnalată și de către numeroase instituții cu rol cheie în cadrul economiei. În acest sens poate fi menționată intervenția Băncii Mondiale în fundamentarea unui program în ceea ce privește consolidarea auditului și a raportării în țările din parteneriatul estic, program care poartă denumirea de STAREP. Scopul fundamental al acestei inițiative este reprezentat de acordarea serviciilor de asistență publicului țintă în materie de implementare a cadrelor eficiente și sustenabile de contabilitate care să fie în concordanță cu normele internaționale, unul dintre obiectivele acestui program fiind chiar optimizarea cadrelor instituționale de raportare financiară corporativă. În sprijinul îmbunătățirii și perfecționării cadrului de raportare financiară vine și Centrul Băncii Mondiale pentru reforma Raportării Financiare, supranumit CFRR, cu sediul în Austria, Viena [13].

Putem concluziona într-un mod reprezentativ, prin afirmația membrului Consiliului Superior CECCAR, Ioana Bădescu referitoare la creșterea însemnătății procesului de raportare financiară în mediul economic actual: „utilizatorii informației contabile, utilizatorii raportărilor financiare sunt multipli. Pe de-o parte-și cel mai important-este investitorul. Pe de altă parte, avem Ministerul Finanțelor Publice-există partea legiuitorului, a statului, care colectează taxele și impozitele. În aceste condiții, este nevoie de statistică. De asemenea, trebuie să existe un set de raportări distincte în funcție de mărimea entității. Pe ansamblu, însă, trebuie să existe raportare. (...) De aceea, o componentă foarte importantă a profesionistului contabil este și aceea de educare a antreprenorului. Concluzia mea este că raportarea financiară trebuie să existe indiferent de mărimea entității, bineînțeles calibrată. «Votez» pentru o simplificare”.

Referințe bibliografice:

- [1] IASB, Cadrul general conceptual de raportare financiară, septembrie 2010, resursă în format electronic disponibilă la adresa: https://mf.gov.md/sites/default/files/documente%20relevante/cadrul_general_conceptual_de_raportare_financiara.pdf, accesată la data de 10 martie 2019.
- [2] PLEȘCO O. N., Limitele informaționale ale situațiilor financiare în România, Management Intercultural, Volumul XV, No. 1 (27), pp.67, resursă în format electronic disponibilă la adresa: http://seaopenresearch.eu/Journals/articles/MI_27_8.pdf, accesată la data de 10 martie 2019.
- [3] BERHECI M., Obiectivele situațiilor financiare, limitele și căile de îmbunătățire a conținutului acestora, Analele Științifice ale Universității „Alexandru Ioan Cuza” din Iași, pp.50-51, resursă în format electronic disponibilă la adresa: http://anale.feaa.uaic.ro/anale/resurse/08_Berheci_M__Obiectivele_situatiilor_financiare,_limitele_si_caile_de_imbunatatire_a_continutului_acestora.pdf, accesată la data de 10 martie 2019.
- [4] PLEȘCO O.N., Limitele informaționale ale situațiilor financiare în România, pp. 69-70, resursă în format electronic disponibilă la adresa: http://seaopenresearch.eu/Journals/articles/MI_27_8.pdf, accesat la data de 15 martie 2019.
- [5] TRIGOȘC A., Accounting Information Systems: The Challenge of the Real-Time Reporting, 2014, Procedia Technology, Volumul XVI, No. 118-127, pp. 122-126, resursă în format electronic disponibilă la adresa: <https://reader.elsevier.com/reader/sd/pii/S2212017314003028?token=A8F24A357F98F44134AEC44731BA446F29005126EF18453BBBE134B4F8D0392972CFDC6ABCFC73D82DC876CC1373857BA2E>, accesată la data de 16 martie 2019.
- [6] COTLEȚ B., Impactul contabilității creative asupra calității informațiilor prezentate în situațiile financiare anuale, resursă în format electronic disponibilă la adresa: <https://avocat-musat.ro/impactul-contabilitatii-creative/>, accesată la data de 12 martie 2019.
- [7] Oracle Accounting Hub Reporting Cloud, resursă în format electronic disponibilă la adresa: <http://www.oracle.com/us/products/applications/accounting-hub-cloud-datasheet-2997786.pdf>, pp. 1-2, accesată la data de 12 martie 2019.
- [8] PLEȘCO O.N., Limitele informaționale ale situațiilor financiare în România, Management Intercultural, Volumul XV, No. 1 (27), pp. 66, resursă în format electronic disponibilă la adresa: http://seaopenresearch.eu/Journals/articles/MI_27_8.pdf, accesată la data de 10 martie 2019.
- [9] ȘOVA R., Panelul I-Gândirea integrată, globalizarea și tehnologia-viitorul profesiei, Congresul al XXII-lea al profesiei contabile, CECCAR Business Magazine, No. 40, 16-22 octombrie, 2018, București, resursă în format electronic disponibilă la adresa: <http://www.ceccarbusinessmagazine.ro/panelul-i-gandirea-integrata-globalizarea-si-tehnologia-viitorul-profesiei-a3996/>, accesată la data de 12 martie 2019.
- [10] STENHOUSE R., Panelul I-Gândirea integrată, globalizarea și tehnologia-viitorul profesiei, Congresul al XXII-lea al profesiei contabile, CECCAR Business Magazine, No. 40, 16-22 octombrie, 2018, București, resursă în format electronic disponibilă la adresa: <http://www.ceccarbusinessmagazine.ro/panelul-i-gandirea-integrata-globalizarea-si-tehnologia-viitorul-profesiei-a3996/>, accesată la data de 12 martie 2019.
- [11] AUREL A., Panelul II: Creșterea relevanței cadrului de raportare în contextul actual, Congresul al XXII-lea al profesiei contabile, CECCAR Business Magazine, No. 42, 30 octombrie-5 noiembrie, 2018, București, resursă în format electronic disponibilă la adresa: <http://www.ceccarbusinessmagazine.ro/panelul-ii-cresterea-relevantei-cadrului-de-raportare-in-contextul-actual-a4055/>, accesată la data de 11 martie 2019.

[12] BĂDESCU I., Panelul II: Creșterea relevanței cadrului de raportare în contextul actual, Congresul al XXII-lea al profesiei contabile, CECCAR Business Magazine, No. 42, 30 octombrie-5 noiembrie, 2018, București, resursă în format electronic disponibilă la adresa: <http://www.ceccarbusinessmagazine.ro/panelul-ii-cresterea-relevantei-cadrului-de-raportare-in-contextul-actual-a4055/>, accesată la data de 11 martie 2019.

[13] THE WORLD BANK (IBRD), Raportarea financiară eficientă și transparentă în afaceri, resursă în format electronic disponibilă la adresa: <http://www.worldbank.org/ro/news/feature/2013/10/01/effective-and-transparent-financial-reporting-is-good-for-business>, accesat la data de 16 martie 2019.

SIGURANȚA PACIENTULUI ÎN SPITAL, ELEMENT AL PERFORMANȚEI GLOBALE LA UNITĂȚILE SANITARE

PATIENT SAFETY IN THE HOSPITAL, ELEMENT OF GLOBAL PERFORMANCE AT HEALTHCARE FACILITIES

Iuliana CENAR, Prof. univ. dr., UAB, România,

e-mail: cenar_iuliana@uab.ro

Elisabeta MUNTEAN, Masterand, UAB, România,

e-mail: elisabeta.muntean@daimler.com

Abstract. *The Article entitled “Patient Safety in the hospital, element of global performance at healthcare facilities” addresses medical services from a different angle that strongly influences the quality of the internal experience. The action of the medical framework are those that maintain a certain degree of comfort for those who require treatment in the hospital. Time, communication, team and clean lines are paramounts for the safety of all patients. The elaboration of the scientific article is based on the own experience, lived in hospital in Romania, which raised a question mark on the quality of life of the patient. The Article highlights the concept of quality of medical services by creating a new discipline that fundamentally transforms medical services around the world. Poor patient safety represents both a severe public health problem and high economic burden on limited healthcare resources. During the research, we identified the main types of problems identified due to the inattention, as well as those responsible for maintaining a steady state in the hospital, there are areas of risk that influence the smooth running of the activity. For patients to maintain a clear and sterilized environment, patients are required to adhere to certain rules that are listed throughout the scientific article. These have led to the identification of paths to improve the precarious situation of the hospital, which mainly targets the doctor’s team.*

Keywords: patient, safety, global performance, hospital

JEL classification H75, E60, M41

Introducere

Am ales spre analiză această temă deoarece a devenit o problemă care s-a amplificat odată cu creșterea complexității sistemelor de îngrijiri medicale. Aceste sisteme expun pacienții la riscuri majore care uneori pot fi inevitabile. Una dintre cele mai cunoscute instituții din cadrul Organizației Națiunilor Unite (ONU) este Organizația Mondială a Sănătății (OMS) care coordonează activitățile cu caracter sanitar, asigurând asistență tehnică de specialitate la un nivel internațional.

OMS a atras în nenumărate rânduri atenția asupra efectelor adverse și a incidentelor care apar frecvent într-o activitate de tip medical. Încă din anul 2009 și Consiliul Europei a încercat să semnalizeze problema omniprezentă din cadrul spitalelor care abundă de infecții asociate grijii medicale oferite. Se pare că în țările dezvoltate unul din zece pacienți a fost afectat în timp ce primea îngrijiri medicale. Prejudiciul poate fi cauzat de o serie de erori sau evenimente adverse. Este un subiect interesant și mereu de actualitate prin faptul că siguranța pacientului reprezintă un element de protecție a pacienților de greșelile medicale precum și de îmbunătățire a performanței unităților sanitare.

Alianța Mondială pentru Siguranța Pacientului accentuează în mod special importanța unei asemenea cercetări care este unul dintre instrumentele majore pentru îmbunătățirea siguranței pacientului. Toate investigațiile realizate până în prezent se concentrează pe diminuarea gradului de risc în producerea evenimentelor care pot fi fatale. Aceste evenimente pot fi produse de propagarea patogenilor mult rezistenți, administrarea injecțiilor fără precauții de securitate sau chiar erori ale medicilor.

Siguranța este o piatră de temelie și un ghid pentru îngrijirea acordată pacienților” (Charles Vincent) [1]. În cadrul articolului se urmărește evidențierea aspectelor negative care influențează siguranța pacientului din cadrul spitalelor; analizarea părților responsabile pentru prevenirea incidentelor; găsirea unor soluții pentru îmbunătățirea calității serviciilor medicale, cu implicații pozitive asupra performanței globale a unităților sanitare.

Scopul lucrării îl constituie extinderea orizontului de percepere a performanței în unitățile sanitare prin conștientizarea cadrelor medicale de siguranța unui pacient, precum și de pericolele de care acesta este înconjurat într-o instituție publică spitalicească. Metodele de cercetare utilizate pentru analiza siguranței pacientului ca factor care influențează performanța globală a unităților sanitare au fost observația directă (investigarea pacienților cu privire la subiectul cercetat), raționamentul (corelarea, revizuirea literaturii de specialitate și a legislației cu privire atât la performanța globală, cât și la siguranța pacientului), analiza, revizuirea literaturii de specialitate, a legislației în domeniul temei menționate. Siguranța pacientului constituie un determinant al performanței unităților sanitare prin Indicatorii de performanță realizați în unitățile sanitare, reflectând calitatea îngrijirilor medicale pentru pacient precum și eficiența din punct de vedere economic. Prin Beneficiile participării sectorului privat (PSP) pentru sistemul sanitar prin creșterea finanțării pentru îngrijirile de sănătate, un beneficiu clar va fi îmbunătățirea finanțării pentru îngrijirea medicală, pe seama contribuției suplimentare venite din sectorul privat, prin creșterea calității serviciilor oferite, posibilitatea unor opțiuni suplimentare pentru populație, îmbunătățirea accesului la serviciile medicale.

Importanța siguranței pacientului

Siguranța pacientului este o acțiune prin care se încearcă reducerea evenimentelor adverse pentru a maximiza satisfacția pacientului internat. În același timp este o măsură prin care toți bolnavii sunt protejați împotriva erorilor medicale pentru a îmbunătăți constant calitatea serviciilor.

Pacientul este persoana care suferă de o afecțiune de natură medicală și se află sub tratamentul unui cadru medical. Siguranța unui pacient a devenit o temă dezbătută la nivel mondial, deoarece în țările dezvoltate unul din zece pacienți au fost afectați grav în timp ce primea îngrijiri medicale. Siguranța pacientului reprezintă o mare responsabilitate a cadrelor medicale care lucrează în sistemul de sănătate, deoarece zilnic aceștia încearcă să descopere noi moduri de prevenire a erorilor. Cele mai esențiale aspecte care privesc siguranța persoanelor într-un spital sunt legate direct de parteneriatul medic-pacient, prevenirea și controlul infecțiilor, siguranța procedurilor administrate și recunoașterea imediată a doctorului responsabil de producerea unor incidente în unitate [2].

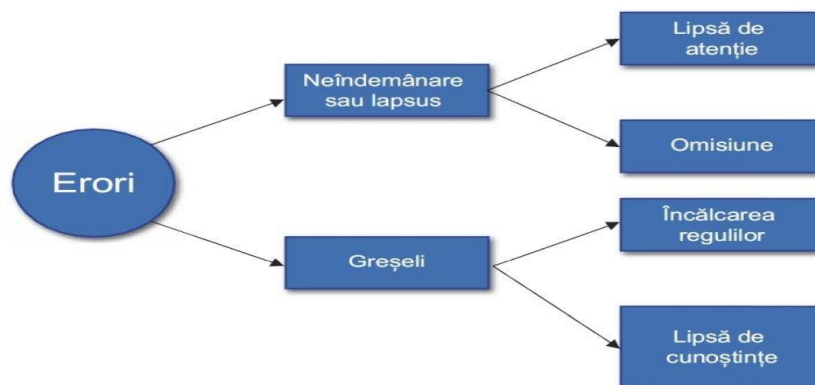

Figura 1. Erori întâlnite în sistemul medical

Un aspect important pentru reducerea riscurilor îl constituie evaluarea vulnerabilităților. Așadar, Organizația Mondială de Sănătate mai subliniază o serie de acțiuni care influențează siguranța celui care se află sub observație medicală, ponderea acestora fiind prezentată sintetic în figura de mai jos:

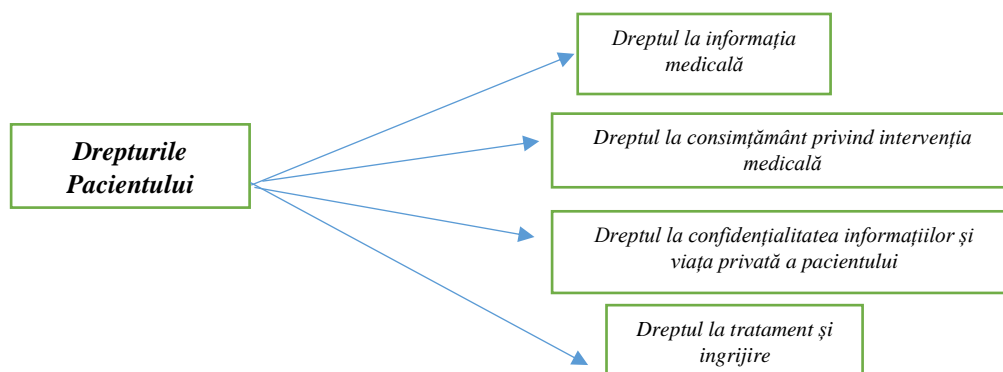
Tipul incidentului	%
Căderi	29
Răniri (arsuri, presiune, atac fizic)	13
Erori medicale (omisiune, supradozare, medicație greșită)	12
Probleme de procese clinice (diagnostic greșit, tratament neadecvat, îngrijiri slabe)	10
Probleme de echipamente (aparate indisponibile, nefuncționale, utilizate în mod greșit)	8
Probleme de documentație (neclară, incompletă, neadecvată, incorectă)	8
Mediu periculos (contaminare, curățenie, nestelirizare)	7
Resurse inadecvate (personal insuficient, echipă neînchegată sau slab pregătit)	5

Figura 2. Tipul incidentelor care afectează siguranța pacientului [3]

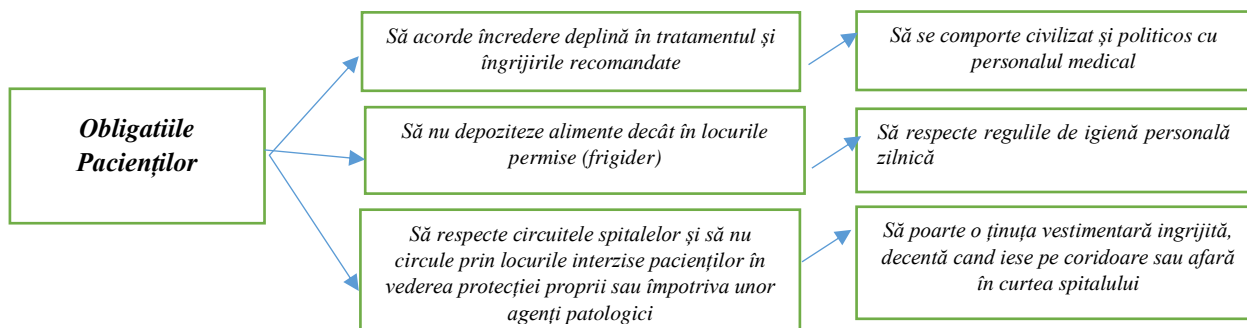
Conform datelor prezentate în tabel cele mai frecvente tipuri de incidente care influențează siguranța pacientului, sunt căderile și rănirile, acestea având cea mai mare pondere în acțiunea de monitorizare a accidentelor.

Într-un raport realizat de către Observatorul Român de Sănătate se arată faptul că românii sunt dezamăgiți de curățenia din spitale. Se pare că opt din zece pacienți se declară mulțumiți de implicarea medicului care i-a acordat îngrijire, dar un procent de 21% din totalul spitalelor existente nu au manifestat interes. Părerea pacientului nu a fost luată în considerare. Pentru a beneficia de o viziune clară asupra siguranței celor care urmează un tratament în cadrul spitalului este nevoie de implicarea managerilor, precum și de un cadru transparent. În acest fel, satisfacția pacientului este aproape imposibil de măsurat.

Drepturile și obligațiile pacienților [4] se prezintă în schemele următoare:

Schema 1. Drepturile pacientului

Schema 2. Obligațiile pacientului

Dincolo de cunoașterea drepturilor și obligațiilor, importantă este atitudinea pacienților față de propria siguranță, față de riscurile la care sunt expuși, susținută de o cultură organizațională orientată în această direcție.

Domenii de risc în interiorul spitalului

Riscul este o problemă care poate să apară și să se materializeze, caz în care realizarea obiectivelor spitalului este puternic afectată. Riscul reprezintă o combinație dintre probabilitatea de apariție și nivelul impactului.

Siguranța pacientului este o dimensiune cheie a calității asistenței medico sanitare. Este un termen care include acțiunile orientate către eliminarea, reducerea și atenuarea rezultatelor adverse evitabile generate ca o consecință a procesului de îngrijire, precum și promovarea acelor practici care au rezultat mai sigure. Implică toți profesioniștii din sănătate și include bineînțeles pacientul. Din această cauză, așa cum am mai precizat anterior, există un departament de management care încearcă să reducă gradul de risc la un nivel cât de cât acceptat.

Schema de mai jos prezintă harta conceptuală pentru managementul sistemului de administrare a riscurilor în sănătate [5].

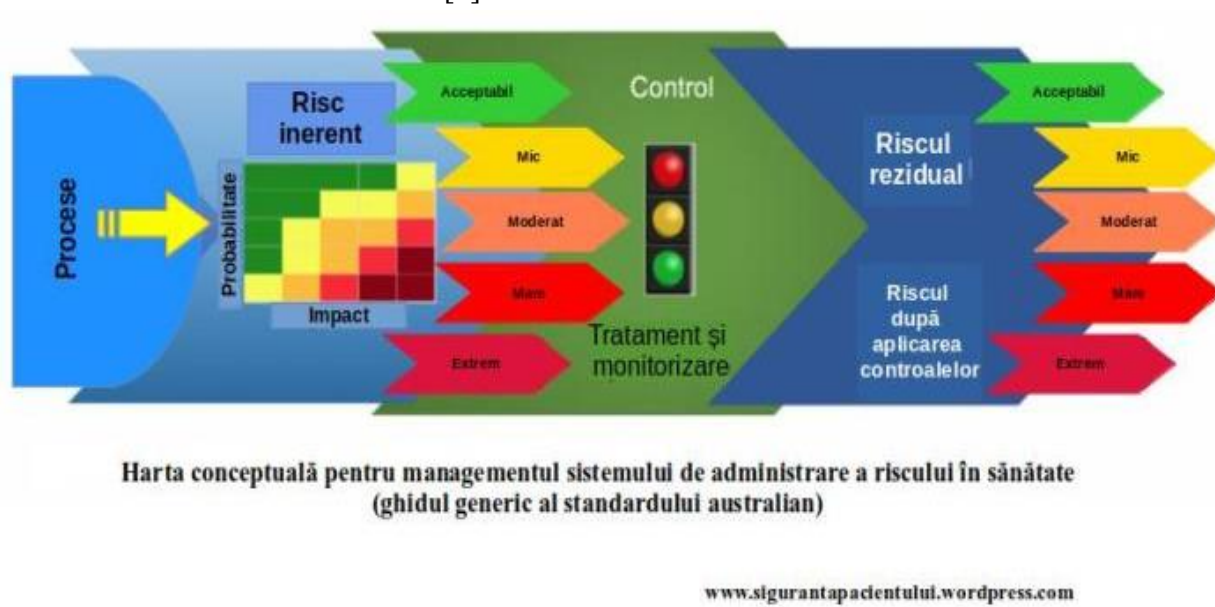

Figura 2.

Managementul riscurilor reprezintă un proces complex de identificare, analiză și răspuns la posibile riscuri la unitățile sanitare, printr-o abordare care utilizează resurse disponibile ale acestora (materiale, financiare, umane, informaționale) pentru atingerea obiectivelor, pe fondul reducerii expunerii la pierderi.

Boli și infecții transmisibile sau luate din spital

În ultimele decenii, țările UE au reușit să combată multe boli transmisibile, prin tratament și prevenire. Incidența bolilor transmisibile fie a scăzut, fie a rămas stabilă și, în cele mai multe cazuri, decesele înregistrate în statele membre se datorează unor boli netransmisibile, precum cancerul sau bolile de inimă.

Pe lângă bolile transmise există și Infecțiile intraspitalicești care sunt cunoscute și sub denumirea de infecții nosocomiale care sunt preluate în cadrul spitalului și care nu existau în momentul când persoana s-a prezentat la internare. Infecția cu astfel de bacterii sau virusi se produce frecvent între pacienții care ajung să fie în contact unii cu alții sau fie între cadrul medical din departamentul administrativ al instituției.

Printre cei mai comuni germeni care sunt luați direct din spital se numără *stafilococul auriu* (prezent la nivelul pielii), *enterococul* sau *enterobacteriaceea*, toți fiind extrem de rezistenți la

antibiotice. De asemenea, infecțiile nosocomiale influențează și urina (tractul urinar) din cauza utilizării toaletelor infectate.

De unde provin asemenea boli sau infecții? Este una dintre cele mai esențiale întrebări care rămân o dilemă pentru pacienți.

Cele mai des întâlnite situații prin care se pot transmite imediat bacteriile sunt cauzate și de atingerea anumitor suprafețe murdare care pot adăposti germeni multirezistenți sau chiar contactul cu personalul medical care trebuie în permanență să fie instruit în prevenirea infecțiilor. Cel mai vizat loc în care abundă astfel de viruși, este secția de Terapie Intensivă, o zonă de risc în care sunt amplasate multe paturi, fapt care mărește gradul de intensitate al bacteriilor. Pentru a evita apariția acestora, responsabilii sunt obligați să ia măsuri de igienă prin intermediul cărora să dezinfecteze sala respectiv și să curețe în mod frecvent saltelele care absorb germeni.

Spre sfârșitul anului 2018, Institutul Național de Sănătate Publică a publicat un raport care analizează numărul infecțiilor preluate din spital. Se pare că în ultimii doisprezece ani, numărul persoanelor infectate s-a dublat. Dacă în anul 2005, existau aproximativ zece mii de persoane infectate, în anul 2018 au fost peste 19 000 [6].

Potrivit raportului, cele mai multe creșteri s-au înregistrat la infecțiile digestive care au ajuns în 2018 la 8 000, în timp ce în anul 2005 au fost de 900. Cazurile de septicemie au crescut de aproximativ șase ori, în timp ce infecțiile urinare s-au dublat. Reprezențanții Institutului Național de Sănătate Publică consideră că identificarea, analiza, controlul și monitorizarea riscului infecțios înregistrează deficiențe enorme. Măsurile de restrângere a auto-administrării și a abuzului de antibiotice sunt insuficient investigate, iar supravegherea și monitorizarea fenomenului de rezistență la antibiotice este suboptimală. Se poate afirma că și această neglijare a personalului medical declanșează diverse boli în corpul uman.

Concluzia finală a studiului a fost reprezentată de existența unei infrastructuri spitalicești neadecvate care îngreunează enorm controlul infecțiilor în timp util [7].

Siguranța și protecția bolnavului, factor al performanței globale la nivelul spitalelor

Consiliul Europei stabilește în anul 2005 Declarația de la Varșovia asupra Siguranței Pacienților' respectiv: "*Siguranța pacientului este o provocare europeană*".

În această declarație se recomandă statelor europene să accepte provocarea de a aborda problema Siguranței Pacientului la scară națională prin intermediul dezvoltării unei culturi a Siguranței Pacientului cu centrare sistemică; stabilirii de sisteme de informare voluntare și nepunitive care să sprijine învățarea și luarea deciziilor.

Performanța se măsoară prin utilizarea Indicatorilor Cheie de Performanță (Key Performance Indicator - KPIs). Utilizarea KPIs-urilor în domeniul medical continuă să crească în popularitate și este influențat de prezența unei presiuni tot mai mare asupra facilităților medicale cauzată de disponibilitatea limitată a personalului medical profesionist, restricții bugetare și necesitatea creșterii profesionalismului în administrarea spitalelor.

KPIs-urile reflectă îmbunătățirile între ce este vechi și ce este nou în managementul performanței. Printre cei mai performanți KPIs-uri pentru sectorul medical se numără: pacienții tratați de medic, rata de ocupare a locurilor de spitalizare, durata medie de spitalizare, satisfacția pacienților, venitul zilnic/pacient etc.

Un KPIs este un indicator selectat considerat cheie pentru monitorizarea performanței obiectivelor strategice sau a rezultatelor cheie în ariile importante pentru succesul unei activități și creșterea globală a unității sanitare.

Factorii de performanță privind siguranța pacientului, reflectă îngrijirile medicale și eficiența din punct de vedere economic. Responsabilitatea unităților sanitare pentru performanța lor, este în prezent una centrală, rolul principal revenind Ministerului Sănătății și Familiei și se realizează prin controlul asupra resurselor umane și prin legislația din domeniul public.

Factorul principal este de transfer de responsabilitate către spital, în ceea ce privește siguranța pacientului. Mecanismele de control sunt indirecte și se realizează prin: planificarea de servicii medicale; acreditarea și contractarea de servicii medicale. Totodată aceste măsuri presupun definirea clară a rolurilor, responsabilităților și limitelor pentru Ministerul Sănătății, Casa Națională de Asigurări de Sănătate și Colegiul Medicilor. Scopul urmarit prin gestionarea mai eficientă a responsabilităților de la nivelul spitalelor este de a da o valoare mai mare banilor și de a utiliza resursele spre furnizarea de servicii medicale eficace în condițiile de eficiență crescută și la un nivel corespunzător de calitate [8].

În *Strategia Națională privind reforma în unitățile sanitare* se precizează că reforma are ca scop *îmbunătățirea raportului cost-eficiență*, care se va reflecta asupra indicatorilor de performanță ai întregii activități desfășurate în cadrul unităților sanitare.

Creșterea eficienței din punct de vedere financiar este reflectată prin utilizarea adecvată a resurselor limitate existente la nivelul spitalului și prin *eliminarea risipei, urmărindu-se scăderea costurilor* pentru serviciile furnizate, precum și *îmbunătățirea raportului cost-eficiență* prin utilizarea optimă a resurselor cheltuite [9].

Un factor important care influențează performanța spitalelor este *gradul de responsabilitate financiară*, reflectat prin: elaborarea de decizii corecte pentru constituirea bugetului de venituri și cheltuieli; analiza lunară a cheltuielilor și reorganizarea structurii spitalelor în vederea scăderii costurilor fixe. “Veniturile realizate de unitățile sanitare publice în baza contractelor de servicii medicale încheiate cu casele de asigurări de sănătate pot fi utilizate și pentru investiții în infrastructură și dotarea cu echipamente medicale” [10]. Planurile de viitor includ integrarea serviciilor și mecanismelor de finanțare între toate tipurile de unități de îngrijire a sănătății spre beneficiul tuturor celor implicați în sectorul de sănătate.

Pacientul reprezintă preocuparea centrală. Totuși, într-un mediu cu resurse limitate, guvernul trebuie să asigure un echilibru între fondurile disponibile și furnizarea serviciilor prin crearea unei serii de stimulente pentru ca furnizorii să ofere serviciile în cel mai potrivit tip de unități de îngrijire din punct de vedere calitativ și în cel mai potrivit tip de unități de îngrijire din punct de vedere al costurilor [11].

Propuneri privind îmbunătățirea siguranței pacientului și performanței spitalului

Pentru îmbunătățirea siguranței bolnavului, factor de performanță în unitățile sanitare, este important a se aplica măsurile interne stabilite. Ustensilele utilizate trebuie să fie depozitate într-un loc izolat pentru ca pacientul să nu le atingă sub nici o formă. Cărucioarele, fotoliile și paturile unui salon, trebuie sterilizate deoarece ele pot rămâne contaminate mult timp după transportarea unui bolnav. Pentru monitorizarea și controlul infecțiilor asociate cu îngrijirile medicale, trebuie stabilite sisteme standardizate.

Cultura instituției, răspunzătoare de modul de organizare a spitalului, precum și maniera de lucru al personalului medical trebuie îmbunătățită prin aplicarea de noi proceduri, politici, procese. Trebuie să existe o instruire continuă a echipelor de medici și subalternii acestora conform procedurilor interne. Un factor important îl constituie comunicarea eficientă între membrii organizației și al echipei multidisciplinare. Implicarea pacientului în actul medical și manifestarea

unui interes real vis-à-vis de părerea acestuia, trebuie îmbunătățite și luate în considerare aplicându-se și analizând rezultatele chestionarului de evaluare la externare.

Implementarea unor programe de decontaminare, respectarea tuturor protocoalelor clinice, responsabilitatea personalului reflectată în fișa postului, ghidarea și supervizarea medicilor tineri respectarea controlului medicamentelor, de asemenea sunt factori importanți care trebuie respectați în scopul îmbunătățirii siguranței pacientului și a performanței spitalului.

Referințe bibliografice:

- [1]. <https://www.dreptulmedical.ro/wp-content/uploads/2018/02/Managementul-riscurilor-clinice-Vasile-Cepoi.pdf>.
- [2] <http://cnsmf.ro/calitate/siguranța-pacientului-introducere>
- [3] C. Angheluță, Evenimentele adverse sunt periculoase dar pot fi prevenite, *Rev. Management in Health*, vol. 14, no 4 (2010),
<http://journal.managementinhealth.com/index.php/rms/article/view/164/460>.
- [4] Ordinul Ministrului Sănătății Publice nr.386/2004 privind aprobarea Normelor de aplicare a Legii drepturilor pacientului nr. 46/2003, Monitorul Oficial nr. 356 din 22 aprilie 2004.
- [5] <https://siguranțapacientului.wordpress.com>.
- [6] <http://www.replicahd.ro/cazurile-de-infecții-dobândite-in-spitale>
- [7] https://ec.europa.eu/health/communicable_diseases/overview_ro
- [8] Strategia Națională privind reforma în spitale, http://gov.ro/fisiere/programe_fisiere/13-07-30-02-08-443.pdf.
- [9] HG. nr. 826/2002 pentru aprobarea Strategiei Naționale privind reforma în unitățile sanitare cu paturi, Monitorul Oficial nr. 623 din 22 august 2002.
- [10] HG. nr. 1028/2014 pentru aprobarea Strategiei Naționale de Sănătate 2014-2020 și a Planului de acțiuni pe perioada 2014-2020 pentru implementarea Strategiei naționale, Monitorul Oficial nr. 891 bis din 8 decembrie 2014.
- [11] <https://umfcd.ro/wp-content/uploads/C-10-Sisteme-de-sănătate.pdf>.

EFECTELE CONTABILITĂȚII CREATIVE ASUPRA CALITĂȚII INFORMAȚIILOR FINANCIAR-CONTABILE

THE EFFECTS OF CREATIVE ACCOUNTING ON THE QUALITY OF FINANCIAL ACCOUNTING INFORMATION

Vasile BURJA, Prof. univ. dr., UAB, România,

e-mail: vasileburja@yahoo.com

Mihaela-Maria MIHALCEA, drd., UAB, România,

e-mail: mihaela_mihalcea@uab.ro

Cristina-Susana DOHAN (LITAN), drd., UAB, România,

e-mail: d_litan@hotmail.com

Abstract. *Financial statements are the main sources of information for the stakeholders on which they base their decisions. But how accurate are the figures presented, how objective, relevant, and complete is the information made public so users can trust them and make the right decisions? Filtered through the accounting professional judgment, it automatically implies a certain amount of subjectivity, but in the context of creative accounting, information loses its quality, financial performance, attractive presented is actually impaired, and the interest of stakeholders is undermined. To forewarn users, this paper aims to present negative implications of creative accounting on the quality of information presented on the financial performance, exemplifying how they can be manipulated by techniques to maximize, minimize and smoothen the accounting result in particular, and other indicators deriving from it. The presented techniques demonstrate the hypothesis that the accounting truth is not an absolute one, but rather a built one. Finally, we propose ways to protect stakeholders against result management. The research methodology used for the development of the paper aimed at exclusively qualitative methods, the literature review is complemented by a critical analysis and reasoning, inductive and deductive, based also on law and accounting practice.*

Key words: creative accounting, fair view, financial information, financial performance, accounting result, professional judgement, stakeholders.

JEL classification M40, M41

Introducere

Contabilitatea creativă este o temă actuală și controversată, un subiect de interes atât pentru profesioniștii contabili, cât și pentru utilizatorii informației financiar-contabile.

În contextul în care contabilitatea creativă este văzută ca o problemă, subiectul nu trebuie ocolit, ci comentat și aprofundat. Abordarea subiectului într-o manieră pozitivă este departe de intențiile noastre, scopul lucrării nefiind acela de a oferi idei bazate pe practicile de contabilitate creativă în atingerea obiectivelor entităților economice în detrimentul intereselor utilizatorilor, ci de a-i avertiza pe practicienii de pericolele la care sunt supuși implicându-se în astfel de practici și pe utilizatori de implicațiile negative ale contabilității creative asupra calității informațiilor prezentate, asupra performanței financiare, cu atât mai mult cu cât mai mult de jumătate din profesioniștii contabili chestionați de Cernușca ș.a. (2016) nu s-ar feri să utilizeze practici de contabilitate creativă atâta timp cât nu ar încălca legea [2].

În încercarea de a descifra această „cutie a Pandorei”, după cum au numit unii autori contabilitatea creativă, părerile sunt dintre cele mai diverse. Cert este că ea distorsionează calitatea informației, rezultatele și performanța financiară, reușind să angreneze în vârtejul ei manageri, contabili, auditori mai puțin scrupuloși care prin mijloace îndoielnice caută să-și însușească avantaje necuvenite.

Cu toate că se diferențiază de fraudă contabilă prin faptul că respectă litera legii, dar nu și

spiritul ei, acest lucru nu face contabilitatea creativă mai puțin periculoasă. Din contră, o face mai înșelătoare și mai greu de detectat.

Grea se anunță și lupta împotriva acestor practici atâta timp cât nu putem miza pe moralitatea celor implicați. Pentru că contabilitatea creativă este o problemă de etică, de principii. Ea decurge din subiectivitatea inerentă raționamentului profesional exercitat în interpretarea tranzacțiilor economice, în stabilirea estimărilor, în alegerea politicilor contabile, subiectivitate care poate transforma imaginea fidelă într-o imagine convenabilă. Victimele acestui fenomen sunt utilizatorii situațiilor financiare, cărora le îndreptăm atenția spre notele explicative, spre situația fluxurilor de numerar, spre o analiză mai detaliată a informațiilor publicate și disponibile.

Scopuri, mijloace și efecte ale contabilității creative

Contabilitatea creativă este o temă extrem de controversată și dezbătută în ultimele decenii. Mulți autori care au dezbătut subiectul contabilității creative i-au atribuit diverse definiții menite să scoată în evidență principalele ei trăsături. Identificăm în aceste definiții diferite scopuri și mijloace mai mult sau mai puțin scupuloase ale utilizării contabilității creative, dar și factori care facilitează raționamentul creativ în contabilitate.

Obiectivul raportării financiare este oferirea de informații financiare care să fie utile pentru investitorii existenți și potențiali, împrumutători și alți creditori în deciziile pe care aceștia le iau cu privire la oferirea de resurse entității în cauză. Ori “calitatea informației influențează eficiența deciziilor” [9]. De aceea, pentru ca o informație să fie utilă în deciziile luate, ea trebuie să respecte anumite cerințe calitative: relevanța și reprezentarea exactă, comparabilitatea, verificabilitatea, oportunitatea și inteligibilitatea. Însă acestea sunt noțiuni abstracte și relative care oferă un teren favorabil “manifestării rapide a perversității instinctive a oamenilor de afaceri.” [7]

Creativitatea în contabilitate înseamnă utilizarea flexibilității reglementărilor contabile cu scopul gestionării evaluării și prezentării elementelor în situațiile financiare, astfel încât ele să servească intereselor entității și nu utilizatorilor [14]. Este o armă utilizată de manageri în conflictul de interese care există între aceștia și ceilalți utilizatori.

Expresii sinonime pentru contabilitatea creativă care redau esența fenomenului sunt „earnings management” (managementul câștigurilor) sau „accounts manipulation” (manipularea conturilor), iar în literatura de specialitate se mai vorbește de netezirea rezultatelor, inginerii contabile și alte referiri care mai de care mai creative.

Factorii care facilitează utilizarea contabilității creative sunt legați de “existența opțiunilor, subiectivismul și lacunele în norme” [21].

Motivația recurgerii la contabilitate creativă este reprezentată de obiectivele avute în vedere de entitățile economice. Atragerea finanțării, indiferent de sursa ei, piața bancară sau piața de capital, precum și devansarea concurenței sunt unele dintre obiectivele generatoare de raționament contabil creativ.

În scopul atragerii finanțării, contabilitatea creativă este un instrument important care ajută la înfrumusețarea imaginii poziției financiare și a performanței economico-financiare [3] și la ameliorarea informației transmisă investitorilor prin intermediul unor tehnici capabile să genereze o imagine favorabilă și iluzia unor rezultate financiare mai atractive, însă nu și reale [23].

“Ameliorarea” capătă aici sensul de “denaturare” a informației financiar-contabile. Altfel spus, se produce inducerea în eroare a părților interesate despre performanța economică a companiei și influențarea unor decizii care depind de numerele raportate din contabilitate [8]. Afirmatia subliniază latura negativă și perfidă a contabilității creative, asupra căreia Jameson (1988) nu are niciun dubiu [12], dar și afirmațiile anterioare au în comun prezentarea unei imagini

favorabile, în detrimentul imaginii fidele.

Făcând uz de raționamente creative, profesioniștii contabili pot rezolva scriptic ceea ce afacerea de la sine sau managerii, prin capacitatea lor, nu reușesc.

Principala direcție de acțiune în vederea stilizării imaginii prezentate prin situațiile financiare se referă la “producerea” rezultatului contabil dorit [17]. Maximizarea profitului poate fi un obiectiv în cazul marilor companii cotate la bursă și în mediul contabil anglo-saxon pentru atragerea de investitori. În același scop, menținerea unui echilibru de la un an la altul poate fi de dorit. Să presupunem că, excepțional, ne aflăm într-un an benefic pentru firmă. Deoarece pentru anii următori nu se previzionează rezultate comparabile cu cel din anul curent, se preferă ca o parte din rezultat să se transfere anilor următori pentru ca decalajul prea mare de la un an la altul să nu tragă un semnal de alarmă și să nu producă un impact negativ care să se repercuteze asupra afacerii. Această strategie este cunoscută în literatura de specialitate ca netezirea rezultatelor sau netezirea câștigurilor (profit/income/earnings smoothing). Pe de altă parte, minimizarea rezultatului poate fi avută în vedere în scopul reducerii fiscalității.

Există și tehnici care conduc la îmbunătățirea lichidității companiei sau la reducerea costurilor sau a gradului de îndatorare [6].

Nu în ultimul rând, contabilitatea creativă se manifestă și prin manipularea informațiilor prezentate în anexă. Există părți în anexă în care se pot include mai multe sau mai puține informații. Lipsa unor informații relevante poate afecta deciziile utilizatorilor externi [21].

Printre efectele pe care utilizarea tehnicilor de contabilitate creativă le poate avea asupra calității informațiilor din situațiile financiare se numără: [21]

- Modificarea valorii și structurii cheltuielilor și veniturilor și implicit a rezultatului contabil, iar efectul se propagă în lanț până la modificarea valorii și structurii capitalurilor proprii și a tuturor ratelor calculate pe baza acestora;
- Modificarea valorii activelor curente și necurente, precum și indicatorii calculați pe baza acestora;

Cu alte cuvinte, contabilitatea creativă distorsionează rezultatele și poziția financiară referitoare la întreprindere și conduce la crearea unei impresii alterate a performanței afacerii [15].

Efectele negative se propagă până la nivel macroeconomic, unde se concretizează în declanșarea crizelor economice. Marile scandaluri financiare au la origine, de regulă, utilizarea unor tehnici de cosmetizare a situației reale. După David Schiff (1993), „Contabilitatea creativă este o rețetă a dezastrului” [19]. Această rețetă a dezastrului se traduce la alți autori ca „un indiciu prevestitor de criză”.

Analistul financiar Smith (1992) a dedus că o mare parte din creșterea economică a anilor 80 s-a produs mai degrabă pe fondul ingeniozității contabililor, nefiind o creștere reală. [9]

Tehnici de contabilitate creativă

Contabilitatea creativă face uz de “un cumul de practici la limita legalității” [3]. Auditorii români care au răspuns unui studiu realizat de Balaciu ș.a. (2012) afirmă că cele mai întâlnite practici de contabilitate creativă se referă la [1]:

- recunoașterea și evaluarea provizionelor
- amortizarea și deprecierea imobilizărilor și
- evaluarea stocurilor,

însă și celelalte practici sugerate în chestionar au fost identificate de către auditorii români ca fiind obiectul contabilității creative:

- cheltuielile de dezvoltare

- reevaluarea activelor corporale
- activele financiare
- înregistrarea veniturilor/cheltuielilor în avans ca venituri/cheltuilei ale perioadei și
- alte practici de maximizare sau de minimizare a profitului, după caz, din care menționăm noi înregistrarea contractelor de construcții.

Vom arăta în cele ce urmează cum afectează amortizarea imobilizărilor și recunoașterea cheltuielilor de dezvoltare calitatea informației financiare și performanța reală a entității, expunând impactul pe care aceste opțiuni îl au asupra rezultatului contabil, asupra trezoreriei și, mai departe, asupra investitorilor și ai altor utilizatori.

Amortizarea imobilizărilor

Politicile, opțiunile și estimările contabile privind amortizarea imobilizărilor se referă la:

- estimarea valorii reziduale;
- metoda de amortizare (liniară, accelerată, degresivă)
- estimarea duratei normale de utilizare.

Amortizarea liniară constă în calcularea și alocarea uniformă a valorii contabile de intrare a activelor amortizabile pe toată durata normală de funcționare exprimată în ani. Are efect de netezire a rezultatelor. Acesta este motivul pentru care “societățile cotate la bursă preferă amortizarea imobilizărilor în regim liniar” (Penno și Simon, 1986, citat de Ionașcu, 1997) [10].

Amortizarea degresivă este justificată economic prin faptul că pentru unele mijloace fixe deprecierea este mai mare în primele exerciții decât la sfârșitul perioadei lor de existență.

Amortizarea accelerată propune o abordare agresivă în ideea în care prin tratament agresiv înțelegem acel tratament care își pune vizibil amprenta asupra variației rezultatului, atât în sensul creșterii, cât și în sensul scăderii acestuia. “Deoarece amortizarea calculată trebuie să fie corelată cu modul de utilizare a activului și, întrucât există situații rare când o imobilizare corporală se consumă în primul an în procent de până la 50%, rezultă că metoda de amortizare accelerată este mai puțin utilizată în scopuri contabile” [13]. Putem deduce astfel care este strategia unei entități care apelează la această metodă de amortizare – reducerea rezultatului, a bazei impozabile, a impozitului pe profit, de fapt. De aceea, tocmai ca măsură de prevenție pentru acest tip de raționament, în trecut, “utilizarea regimului de amortizare accelerată se aprobă de către Ministerul Finanțelor, la propunerea Adunării Generale a Asociațiilor.” [18]

Metoda degresivă, și, mai mult, metoda accelerată, permite realizarea unei economii de impozit în primii ani.

Datorită acestor variații între efectele metodelor de amortizare, dar și a estimării duratei de viață și a valorii reziduale a imobilizărilor corporale care influențează performanțele entității se calculează unii indicatori care nu iau în considerare amortizarea, cum ar fi excedentul brut de exploatare sau EBITDA.

Cheltuielile de dezvoltare

“Distincția între cheltuielile de cercetare și cheltuielile de dezvoltare creează premise pentru manifestarea creativității contabile. Astfel, o societate care utilizează o politică de capitalizare a cheltuielilor de dezvoltare poate majora sau micșora rezultatul unui exercițiu printr-o simplă reclasificare a cheltuielilor în categoria “cercetare”, caz în care se afectează contul de profit și pierdere, sau în categoria “dezvoltare”, caz în care este afectat bilanțul. În plus, societatea poate invoca oricând incertitudini privind finalizarea proiectului pentru a vira cheltuielile de dezvoltare din bilanț în contul de profit și pierdere. Mai mult, unele referențiale permit o reactivare a acestor

cheltuieli în momentul în care incertitudinile au dispărut.” [4]

Efectele modificării politicii contabile care privește cheltuielile de cercetare/dezvoltare asupra rezultatului sunt puse în evidență de Smith [20] care “citează exemplul societății britanice Cray Electronics care, în 1989, a publicat un beneficiu de 17,03 milioane lire. Ca răspuns la reacția pieței financiare, echipa managerială a fost schimbată. Politicile contabile au fost revizuite, iar, în ceea ce privește cheltuielile de cercetare și dezvoltare, s-a ales înscrierea lor integral în contul de profit și pierdere. În urma acestei alegeri, beneficiul exercițiului s-a diminuat la 1.33 milioane lire” [4].

Pentru a reliefa efectul pe care recunoașterea unor cheltuieli ca fiind cheltuieli de cercetare sau de dezvoltare îl are asupra raționamentului și deciziei utilizatorilor, McGee (citată de O. Amat și J. Blake) a pregătit informații financiare pentru două întreprinderi. În realitate, informațiile erau identice, cu singura deosebire că una dintre societăți capitaliza cheltuielile de dezvoltare, iar cealaltă le înscria în contul de profit și pierdere. Informațiile au fost utilizate în două moduri [4]:

a) Un eșantion de analiști bancari au fost împărțiți în două grupuri: primul grup a primit situațiile financiare în varianta capitalizării cheltuielilor de dezvoltare, iar cel de-al doilea grup, situațiile financiare în varianta înscrierii cheltuielilor de dezvoltare în contul de profit și pierdere. Printre întrebările adresate celor două grupuri au figurat și următoarele: Ați acorda acestei întreprinderi o linie de credit? Dacă da, la ce rată a dobânzii? Ați acorda acestei întreprinderi un împrumut de 2 milioane de \$? Dacă da, la ce rată a dobânzii?

b) Un alt eșantion de analiști bancari au primit ambele seturi de situații financiare. Acestor analiști li s-a cerut să compare cele două societăți. Dintre întrebările adresate acestui grup amintim: Pe care dintre cele două societăți o preferați? Ați acorda societății preferate un credit de 3.000.000 \$? Care este riscul că această societate să nu ramburseze creditul? Răspunsurile subiecților intervievați sunt sintetizate în tabelul următor.

Tabel 1. Deciziile analiștilor bancari în funcție de politica de a capitaliza cheltuielile de dezvoltare sau a le înscrie în cheltuieli curente

		Cheltuieli de dezvoltare capitalizate	Cheltuieli de dezvoltare înscrise în cheltuieli curente
Grupul 1	Nu se acordă linie de credit	25%	57%
	Rata medie a dobânzii	12,556%	12,974%
	Se acordă împrumut de 2 mil.\$	50%	30%
	Rata medie a dobânzii pentru 2 mil.\$	13,165%	13,474%
Grupul 2	Societatea preferată	62,2%	11,1%
	Se acordă împrumut de 3 mil.\$	61,4%	27,3%
	Riscul mediu de nerambursare	23,5%	46,2%

(Sursa: Feleagă, N. & Malciu, L., 2002)

Din răspunsurile prezentate se observă că în cazul capitalizării cheltuielilor de dezvoltare, entitatea poate obține mai multe avantaje, imaginea ei în rândul creditorilor fiind mai bună. Din acest exemplu se observă clar cum analiștii bancari, utilizatori avizați, cu experiență, am putea spune, “se lasă seduși de rezultatele mai mari” [4], obținute doar prin alegerea unui tratament contabil mai favorabil.

Politica de capitalizare a cheltuielilor de dezvoltare are efecte și asupra cash-flow-ului. Astfel, “companiile care capitalizează cheltuielile de dezvoltare a programelor informatice vor

raporta sumele capitalizate ca fiind plăți aferente activității de investiție, și nu celei de exploatare. Prin urmare, o companie care capitalizează o parte mai mare de costuri va prezenta o valoare mai mare a fluxului de trezorerie din exploatare decât companiile care trec pe cheltuieli toate costurile aferente dezvoltării programelor informatice.” [11]

Protejarea intereselor stakeholderilor

Înainte de a găsi mediatori ai conflictului de interese care există între management și alți stakeholderi, atragem atenția acestora din urmă asupra faptului că rezultatul contabil nu se va identifica cu numerarul și echivalentele în numerar efectiv rămase după realizarea încasărilor și efectuarea plăților. Se poate ajunge chiar în situația ca, în ciuda faptului că rezultatul este extrem de atrăgător, compania să nu poată face față plăților, ceea ce înseamnă ca un rezultat mai mare nu va garanta dividende mai mari pentru acționari, cu atât mai mult cu cât acesta a fost obținut forțat. De aceea, atenția investitorilor trebuie îndreptată și spre situația fluxurilor de numerar și spre indicatorii de lichiditate.

Auditul are un rol vital pentru buna funcționare a piețelor de capital, promovând transparența și susținând interesele investitorilor. “Rolul economic al auditului este de a reduce riscul investitorului” [10]. Auditul financiar asigură credibilitatea conținutului situațiilor financiare. Informațiile auditate sunt mai credibile și mai utile în procesul de luare a deciziei pentru utilizatorii principali, investitorii.

“Un rol important care revine auditului financiar îl constituie oferirea de încredere publicului că informațiile difuzate prin situațiile financiare corespund realității din entitățile raportoare, adică acestea reflectă o imagine fidelă a activelor, datoriilor, poziției financiare, profitului sau pierderii entității.” [22]

Cerințele de transparență sunt o concretizare a funcției de informare a contabilității. Perfecționarea acestei funcții este o direcție principală de acțiune pentru practica contabilă. Practicile legate de transparență sunt elemente determinante în câștigarea încrederii investitorilor și au o contribuție esențială la succesul operațiunilor de atragere de finanțare prin intermediul pieței de capital.

Concluzii și propuneri

Din tehnicile prezentate, se demonstrează ipoteza că adevărul contabil nu este unul absolut, ci mai degrabă unul construit [5].

Calitățile informației financiare, principiile contabile, toate deziderate menite să asigure calitatea situațiilor financiare și încrederea utilizatorilor în valabilitatea lor, au ajuns tocmai o oportunitate de manipulare a acestora. Deși intuitiv toată lumea înțelege prin imagine fidelă ceea ce trebuie înțeles, practic, este subiectivă alegerea metodei care reflectă cu mai mult succes imaginea fidelă. Hotărâtor e scopul avut în vedere. Dacă scopul nu divagă de la acest principiu, iar interesul se îndreaptă spre utilizatorii situațiilor financiare, cu toată subiectivitatea, nu se ajunge la contabilitate creativă. Aceasta din urmă intervine când ținta devine interesul propriu al entității în numele căruia imaginea convenabilă ia locul imaginii fidele.

Contabilitatea creativă este din punct de vedere a celor direct interesați de reputația companiei o soluție salvatoare în situațiile în care lucrurile nu merg ca pe roate și este privită ca un aspect negativ de către cei interesați de performanțele reale ale companiei, care pot pierde de pe urma creativității din contabilitate.

Contabilitatea creativă este o armă iscusită utilizată de manageri în conflictul de interese care există între aceștia și alți stakeholderi, dar auditul, guvernața corporativă și transparența sunt modalități de mediere a conflictului de interese.

Referințe bibliografice:

1. Balaciu, E., Bogdan, V., Feleagă, L., Popa A.L., „*Colorful*” approach regarding creative accounting. *An introspective study based on the association technique*, Accounting and Management Information Systems , Vol. 13, No. 4, pp. 643–664, 2014
2. Cernușca L., David D., Nicolaescu C., Gomoii B. C., *Empirical study on the creative accounting phenomenon*, Studia Universitatis —Vasile Goldiș Arad. Economics Series Vol 26 Issue 2/2016, Pages 63 – 87
3. Collase, B., *Comptabilité générale*, cinquième édition, Editura Economica, 1996
4. Feleagă, N. & Malciu, L., *Politici și opțiuni contabile – Fair acoounting versus bad accounting*, Editura Economică, 2002
5. Firescu, V., *An Empirical Study on the Impact of Creative Accounting Policies on the Performance of Listed Romanian Companies*, Valahian Journal of Economic Studies, Volume 5 (19), Issue 4, 2014
6. Groșanu, A., Răchișan, P., Berinde, S., *International research regarding creative accounting*, Analele Universității din Oradea, Seria Științe economice, tomul XXI, nr. 2, 2012, pp. 668-674
7. Giot, H. & Malo, L., *L’elasticite du resultat selon les dimension temps and escape*, Congresde l’Association Francaise de Comptabilite, 1995
8. Healy, P.M. and Wahlen, J.M., *A review of the creative accounting literature and its implications for standard setting*, Accounting Horizons, Vol. 13, No. 4, 1999, pp. 365-383
9. Horomnea, E., Pascu, A.-M., Istrate, A.-M., *Creative Accounting between Uninspired Name, Reglementation and Fraud* , Audit Financiar Volume: 10, No. 86/2012
10. Ionașcu, I., *Epistemologia contabilității*, Editura Economică, București, 1997
11. Ivan, I., *Modalități de depistare a practicilor de contabilitate creativă prin studierea fluxurilor de trezorerie*, Audit financiar, XIII, Nr. 8(128)/2015, 32-40
12. Jameson, M., *A practical guide to creative accounting*, Kogan Page, 1988, p7-8 și 20, 3p
13. Man, M., Dima, I.C., Minea, V., *Politici contabile și fiscale privind tratamentul deprecierei activelor – național și internațional*, Internal Auditing & Risk Management, Anul VI, Nr.2(22), Iunie 2011
14. Mardiros, D.N., Dicu, R.M., Grosu, M., *Dimensions of the Social Responsibility of the Auditor, in the Practice of Creative Accounting*, Audit financiar, XIII, Nr. 12(132)/2015, 35-43
15. Mulford, C.W. and Comiskey, E.E. (2002), *The financial numbers game: detecting creative accounting practices*. New York: Wiley
16. Munteanu, V. & ZUCA, M., *Considerații privind utilizarea contabilității creative în denaturarea informațiilor din situațiile financiare și "maximizarea" performanțelor firmei*, Audit Financiar, anul IX, 3/2011
17. Naser, K. (1993). *Creative financial accounting: its nature and use*, Hemel Hempstead: Prentice Hall
18. Ristea et al, *Contabilitatea și fiscalitatea întreprinderii*, editura Tribuna Economică, 1995
19. Schiff, D., *The Dangers of Creative Accounting Worth*, 1993
20. Smith, T., *Accounting for growth*, Century Business, London, 1992
21. Tabără, N. & Rusu, A., *Considerations Concerning the Impact of Creative Accounting on the Quality of the Information Presented in the Annual Financial Statements*, Audit

- Financiar, vol. IX, Issue 83/2011, p. 37-44
22. Toma, C., Rolul auditului financiar în creșterea calității informațiilor financiare, *Audit financiar*, vol. X, nr. 11/2012
 23. Trotman M., *Comptabilité britannique, mod d'emploi*, Editura Economica, Paris, 1993
 24. Vladu A. B. & Grosanu A., *Some insights regarding creative accounting in Romanian accounting environment - regulators, financial auditors and professional bodies opinion*, *Annals of Faculty of Economics*, 2011

EVALUAREA RISCULUI SISTEMIC BANCAR IN CONTEXTUL ULTIMEI CRIZE FINANCIAR-BANCARE

EVALUATION OF THE BANKING SYSTEMIC RISK IN THE CONTEXT OF THE LAST FINANCIAL-BANKING CRISIS

Iuliana CENAR, Prof. univ. dr., UAB, România,

e-mail: cenar_iuliana@uab.ro

Cristian CENAR, drd., UAB, România,

e-mail: cristian.cenar@uab.ro

Abstract: *In this paper we have identified the causes which triggered the financial and banking crisis in 2008, with the efforts of the authorities to stop it, as well as presenting the measures that have been taken and must be taken in order to prevent future crises, with the aim of identifying precautionary measures for the future manifestations of such phenomena. This paper focuses on some aspects which outline a systemic image of the global crisis with its negative implications on the entire financial - banking gear.*

Keywords: banking system, systemic risk, financial-banking crisis

JEL classification G21, E60, I22

Introducere

De când omenirea cunoaște efectele revoluției industriale s-a dezvoltat și preeminența crizelor – economice, financiare sau monetare. Numai că oamenii uită repede și aplică puțin din ceea ce au învățat, de multe ori în cursul aceleiași generații. Primele crize economice ale secolului al XVII-lea au fost cele din 1630, a bulbilor de lalea olandeză și 1721, a falimentului companiei South Sea, criză în care chiar celebrul savant Sir Isaac Newton și-a pierdut economiile de-o viață. „Pot să calculez mișcarea corpurilor cerești, dar nu și nebunia oamenilor.” (Sir Isaac Newton, 1721, după prăbușirea The South Sea Company).

Pe „sinteza” fiecărei crize stă scris la vedere: ani de exces speculativ, inovație financiară scăpată de sub control, supraevaluări masive ale creditelor [1].

Cunoașterea riscurilor și factorilor declanșării crizelor financiare, ne ajută să învățăm ceva în viața noastră, pentru a nu mai repeta greșeli pe care le-am mai comis sau greșeli pe care le-a comis omenirea, de-a lungul timpului, greșeli marcate de aceleași situații critice, care aduc economiei, finanțelor, sectorului bancar etc., societății umane în general, pierderi imense, de regulă greu recuperabile sau chiar irecuperabile mai ales în cazul prin falimentelor în lanț.

Oamenii pierd foarte ușor din vedere un lucru foarte simplu, și anume că banul este o creație a minții umane, o construcție teoretică, o convenție, un echivalent general al bunurilor economice. Evaluările unor crize din perspectivă economico - financiară se pot realiza printr-o dublă abordare [2]:

- evaluări discrete: crizele au loc o dată ce o anumită valoare de prag a unei variabile economice sau financiare a fost depășită;

- evaluări continue: crize ce apar odată cu depășirea unui prag a intensității crizei, măsurată pe o scară continuă.

„Este adevărat că nimic nu vine de la sine, (doar în mod excepțional), toate realizările, mai ales în domeniul științific, sunt determinate de o necesitate: necesitatea de înțelegere a unor mecanisme de desfășurare a unor procese, necesitatea de a realiza anumite produse, tehnologii care să răspundă cerințelor momentului” [3].

Date fiind caracteristicile domeniului, metodologia de cercetare utilizata este standardizată, fiind construită pornind de la identificarea, studierea și sistematizarea literaturii de specialitate din domeniul financiar – bancar, a reglementărilor care statuează tiparele juridice după care funcționează acestea.

Cercetarea științifică întreprinsă este una de tip calitativ, orientată către realitatea domeniului, întrucât implică o abordare interpretativă a subiectului menționat și încearcă o descriere a aspectelor relevante cu privire la cauzele, modul de desfășurare a crizei financiare – bancare din anul 2008, a măsurilor întreprinse și de implementat în viitor, de către puterile publice, pentru a preîntâmpina replicarea acestor fenomene.

FACTORI DECLANȘATORI AI CRIZEI FINANCIAR - BANCARE DIN 2008

Sistemul financiar mondial a intrat în 2007 într-o criză fără precedent în ultima jumătate de secol. Această criză a fost progresivă: ea a afectat succesiv diferite piețe, diferite categorii de agenți economici și diferite țări, iar, în final, s-a transformat într-o adevărată criză economică mondială.

Sistemul bancar este o componentă semnificativă a sistemului public.

Criza bancară a afectat întregul sistem financiar, iar vulnerabilitățile din sectorul bancar s-au dovedit de natură sistemică, influențând și celelalte componente ale sistemului financiar. În plus criza a fost un eveniment de natură globală, pentru că a existat o contagiune prin intermediul relațiilor financiare care se desfășoară permanent și aproape fără bariere din cauza liberalizării circulației capitalurilor.

Majoritatea plăților interbancare se desfășoară într-un sistem concentrat de compensare multilaterală și riscul, aferent acestuia, are o valoare mai mare și poate deveni un risc sistemic.

Riscul sistemic este riscul manifestării unor falimente simultane a mai multor instituții financiare sau falimentul întregului sistem financiar, ca urmare a interconexiunilor existente între instituții. Principalii determinanți ai riscului sistemic după Alin Andrieș sunt: „mărimea băncii, inovațiile financiare, securizarea, efectul de levier, competiția bancară, liberalizarea și globalizarea, interconectarea instituțiilor financiare, profitabilitatea băncilor, regimul de reglementare” [4].

Caracteristicile riscului sistemic sunt următoarele:

- are impact asupra unei proporții semnificative a sistemului financiar;
- implică efectul de contagiune de la o instituție către alte instituții;
- manifestarea riscului sistemic determină efecte negative asupra economiei în lipsa răspunsurilor rapide ale autorităților centrale.

Se știe faptul că o criză bancară apare atunci când capitalul, băncii este epuizat. Astfel de crize cuprind de obicei falimente bancare de mari dimensiuni, fuga deponenților, nivelul ridicat al creditelor neperformante.

Se disting două tipuri de crize bancare, respectiv:

- crize bancare de tip I sau sistemice (severe);
- crize bancare de tip II cu dificultăți financiare (mai puțin severe).

Crizele bancare pot fi cauzate de două tipuri de evenimente.

Primul eveniment este că există riscuri de retrageri masive de depozite care duc la închiderea, fuzionarea sau preluarea de către sectorul public a uneia sau mai multor instituții financiare (în Venezuela în 1993 sau în Argentina în 2001).

În al doilea caz nu există riscul de retrageri masive de depozite, iar închiderea, fuzionarea, preluarea sau asistența guvernamentală de scală largă a unei importante instituții financiare va fi urmată de către alte instituții financiare (Tailanda: 1996 - 1997).

Criza financiar – bancară din 2008 în opinia lui Radu Șerban are ca punct de plecare crizele consecutive (bubbles) din anii 90 (ENRON, „dot-com”), politica monetară expansionistă nesustenabilă, reglementări financiare nesustenabile, originile sale nereducându-se doar la Statele Unite ci și la China cu propensiunea sa excesivă economisire, ce a condus la contracția consumului intern [5].

Alți autori consideră că originea acestei crize s-ar fi aflat în sectorul financiar, contaminând rapid economia mondială, fiind rezultatul unei combinații de factori ce au acționat concomitent și anume: acumularea unor dezechilibre ale balanțelor de plăți în mai multe țări, unele cu deficite uriașe și altele cu surplusuri cronice, precum și supra-financializarea economiilor, caracterizată printr-un volum global de credite excesiv în raport cu dinamica economiei reale, fenomen realizat prin relaxarea masivă a standardelor de bonitate ale debitorilor [6].

Criza sistemului bancar a apărut pe fondul acumulării unor vulnerabilități create de combinarea unui număr de condiții favorizante, dobânzi reale scăzute pe o perioadă relativ îndelungată, condiții de creditare deosebit de favorabile, volatilitate scăzută pe piețele financiare și creșteri ale prețurilor activelor.

„În 2006, creditul devenise atât de ușor de obținut în Statele Unite, încât ecartul dintre randamentul obligațiunilor cu dobândă foarte mare riscante și cel al obligațiunilor de tezaur cu grad minim de risc se redusese la niveluri istorice de sub 2.5%” [7].

Criza a scos în evidență vulnerabilitatea băncilor al căror model de afaceri depind de un grad ridicat și în mod excesiv de piețele financiare securitizate, care în condiții de stres din timpul crizei au dus la o evaluare nerealistă a riscurilor, a lichidității și a concentrării pozițiilor, precum și la incapacitatea de a anticipa o reducere dramatică în disponibilitatea finanțării garantate pentru a sprijini aceste active.

Reinhart și Kenneth Rogoff afirmă: „criza financiară din Statele Unite și-a avut clar rădăcinile în bula speculativă de pe piața imobiliară, alimentată de creșterile puternice și susținute ale prețurilor la locuințe, de un aflus masiv de capital străin ieftin, rezultat din deficite record ale balanței comerciale și contului curent și de o politică tot mai permisivă de reglementare, care a ajutat la dinamizarea corelațiilor dintre toți acești factori” [8].

Un alt factor important în declanșarea crizei sistemului bancar, putând fi considerat o sursă comună specifică fiecărei crize înregistrate de-a lungul istoriei, este firea umană. Există un mod de manifestare al oamenilor atunci când se confruntă cu lungi perioade de prosperitate, și anume acela de a crede că acestea sunt neîntrerupte, bancherii știind dinainte că se expun unui grad ridicat de risc și că, la un moment dat, va urma un punct în care vor avea loc corecții.

Unele teorii susțin că „s-a produs un fenomen de *stoarcere a creditului*, continuat de activitățile extracontabile de diminuare a gradului de acoperire a creditului cu capital (leverage) și de diminuare a capitalului în sine a băncilor” [9].

Falimentul băncilor diferă de falimentul societăților nefinanciare datorită faptului că modul în care își colectează resursele puse la dispoziția clienților pentru creditare diferă de societățile nefinanciare, precum și prin dezvoltarea obligațiunilor securitizate, supravegherea băncilor și rezoluția falimentului diferă de cele ale societăților comerciale tradiționale.

Multe caracteristici ale băncilor diferite de cele ale societăților nefinanciare solicită proceduri diferite de soluționare a falimentului.

Substituirea de active creează probleme mult mai pronunțate pentru bănci decât pentru societăți nefinanciare, soluționarea falimentelor bancare trebuind făcute atât din prisma activelor, cât și a pasivelor bancare.

Pe partea de active, combinația activelor de substituire, opacitatea activelor bancare și plasa de siguranță creată de guverne prin acordare de subvenții creează stimulente managerilor de bănci de a fi mai excesivi în asumarea deciziilor cu risc ridicat. Pe partea de pasive, furnizarea de lichidități prin depozite lichide creează probleme potențiale de coordonare, cum ar fi funcționarea zi de zi a băncii. În plus băncile sunt interconectate, iar falimentul unei bănci poate răspândi contagiunea prin întregul sistem financiar, instituind externalități negative importante.

Caracteristicile sistemului bancar sunt legate de modalitatea de provizionare a lichidității, probleme de coordonare bancară, influența externalităților asupra riscului sistemic (prin contagiune, erodarea încrederii publicului, impact asupra economiei reale, sistem de plată), importanța pentru eficiența operațiunilor bancare, problema informațiilor asimetrice, problema de substituire a activelor bancare, opacitatea operațiunilor bancare, reglementările prudențiale legate de necesarul de capital (reglementat prin Reglementările Basel II, respectiv Basel III), garantarea depozitelor, care au efect direct asupra eficienței activității bancare. La acestea se adaugă existența pe o piață financiară globalizată a structurilor de reglementare și de supraveghere fragmentate, care conduc la probleme de coordonare și pot întârzia intervenția autorităților.

O influență majoră la provocarea crizei creditelor ipotecare de pe piețele americană și europeană, este instrumentul derivat contractul de credit default swap (CDS), cu cea mai rapidă ascensiune în sectorul financiar.

Instrumentul CDS este un contract prin care o instituție financiară (cumpărătorul protecției) achită o primă către o altă entitate (vânzătorul protecției), care se angajează să plătească o sumă prestabilită în care unul din debitorii cumpărătorului nu își îndeplinește obligațiile, respectiv nu achită datoria cumulată.

Instrumentul CDS a permis transferul facil și rapid al riscului de credit, încurajând băncile să își asume riscuri din ce în ce mai mari și să renunțe complet la prudență.

Principala diferență dintre un CDS și un acord obișnuit de garanție sau asigurare în cazul unui credit este că operațiunea se face fără ca debitorul să aibă cunoștință despre efectuarea ei, fără a aduce modificări la acordul încheiat cu clientul. Prima achitată de cumpărătorul protecției depinde de mai mulți factori, printre care ratingul de credit al debitorului, maturitatea produsului și modul în care poate servi neplata obligațiilor, restructurarea obligației de referință, nedeclararea sau accelerarea obligațiilor. Prăbușirea unei companii mari poate atrage după sine un efect domino care să falimenteze sute de alte instituții și firme, conectate între ele prin instrumente financiare CDS sau similare.

Deoarece sunt contracte și nu titluri sau polițe de asigurare sau garanție, angajamentele CDS pot fi încheiate foarte rapid, fiind suficient un apel telefonic sau un mesaj e-mail, aspecte care fac instrumentul CDS cu atât mai atractiv.

În plus, atât timp cât există un vânzător care să fie pregătit să răspundă dorințelor unui creditor de a transfera riscurile, un contract CDS poate acoperi aproape orice fel de tranzacție.

Implicarea băncilor în securizarea creditelor ipotecare s-a dovedit a fi letală.

Așa cum „în Evul Mediu alchimiștii se căzneau să transforme metalul ordinar în aur, alchimia modernă a încercat să transformarea creditelor ipotecare substandard foarte riscante în produse cu calificativ investițional AAA, suficient de sigure încât să poată fi deținute de fondurile de pensii” [10].

Alți doi factori agravanți ai crizei au fost: pe de o parte, sistemul financiar a devenit tot mai puțin transparent; pe de altă parte, participanții la piață au fost din ce în ce mai puțin interesați să

încearcă să se informeze corect, date fiind costurile obținerii de informații și aparenta lichiditate a pieței.

Participanții la piața produselor derivative, cărora li se oferă să cumpere asemenea active, pot alege să verifice „toxicitatea” activelor respective sau să nu o facă. Verificarea implică un anumit cost, pe când riscul de a nu face această verificare este atenuat de posibilitatea de a vinde activul respectiv unui alt cumpărător, care, eventual, efectuează el verificarea respectivă. Pentru a decide ce anume să facă, investitorii observă pur și simplu cum procedează ceilalți investitori pe care-i cunosc. Dacă aceștia din urmă sunt suficient de încrezători și nu verifică „toxicitatea” activelor achiziționate, investitorii în cauză ajung să cumpere și ei produse derivative fără să verifice calitatea activelor - suport. În acest mod, în sistem se răspândește o practică ce duce în final la prăbușirea acestuia.

Prăbușirea sistemului are loc în momentul în care se produce o ușoară creștere a probabilității a percepției ca activul respectiv să fie considerat „toxic”. Astfel, în cazul produselor derivative, unii investitorii au început să verifice calitatea creanțelor lor în momentul în care a avut loc o mică creștere a probabilității ca creditele ipotecare aferente să nu fie rambursate. Această schimbare de atitudine a determinat alți și alți investitori să verifice calitatea activelor deținute în portofoliu, ceea ce a făcut ca întregul sistem să treacă rapid de la o stare de echilibru în care nimeni nu verifică valoarea activelor suport la o situație în care toată lumea face acest lucru. Când apare această situație, prețul derivatelor scade dramatic, făcându-i pe mulți participanți la piață vulnerabili, iar pe alții, să nu dorească să mai acorde credite cuiva.

Criza a fost exacerbată de faptul că riscul a fost divizat și încorporat în diferite produse derivative (titrizarea), a căror tranzacționare ulterioară a făcut să se piardă urma activelor - suport. Astfel, în timp ce riscul a fost divizat, informația a rămas concentrată pe piața primară a instrumentelor respective.

În aceste condiții, când se întâmplă ceva și se produce o panică bancară, fiecare bancă din rețea devine precaută și nu mai acordă credite altor bănci, deoarece acestea din urmă ar putea deține în portofoliu active „toxice”.

Inovația financiară care a făcut posibilă titrizarea creditelor substandard a fost obligațiunea pe creanțe garantate. După cum explică Paul Krugman (laureatul premiului Nobel pentru economie 2008 este vorba de „instrumente financiare derivate dintr-un pachet de datorii garantate cu active, ele echivalând practic cu participanți la încasările aferente acestor datorii. Acest fapt a deschis calea finanțării pe scară largă a creditelor de tip substandard” [11].

Dezvoltarea extraordinară a titrizării creditelor, a contribuit la rândul ei intrarea în criză.

Titrizarea (securitisation) constă în convertirea creanțelor înregistrate în activul instituțiilor de credit (de exemplu, a creditelor ipotecare) în titluri negociabile.

Creanțele sunt aranjate în pachete omogene sub aspectul scadenței și al riscului. Aceste pachete sunt cedate unei societăți de investiții financiare, create ad hoc și cu durată de viață limitată (Structured Investment Vehicle - SIV), care le vinde apoi investitorilor sub formă de obligațiuni.

Această operație permite băncilor să-și îmbunătățească automat coeficientul capitalului propriu și să-și restabilească potențialul de creditare. Plata dobânzilor și ratelor scadente de către SIV se bazează pe fluxurile financiare generate de creditele inițiale.

Astfel Joseph E. Stiglitz afirmă că prin securizare „creditele ipotecare fuseseră feliate și tocate, ambalate și reambalate și pasate mai departe către tot soiul de bănci și de fonduri de investiții. Când castelul de cărți de joc s-a năruit, în final, a tras după el câteva dintre cele mai venerabile instituții financiare: Lehman Brothers, Bear Stearns și Merrill Lynch. Dar chinurile nu

s-au oprit la frontiera Statelor Unite. Acele credite ipotecare securizate, multe vândute peste tot în lume, s-au dovedit a fi toxice pentru bănci și fonduri de investiții din locuri foarte îndepărtate” [12].

Diversificarea și reîmpachetarea activelor respective fac și mai dificilă estimarea adevăratelor riscuri implicate de tranzacțiile financiare, iar dependența de evoluția prețurilor pieței financiare arată că există o corelație puternică între riscurile sistemice și riscurile individuale.

Mai mult, atunci când piața imobiliară a intrat în declin, modul în care au fost concepute produsele derivate a făcut ca creditorii să nu-și poată restructura cu ușurință creditele într-un mod avantajos pentru ambele părți: bănci și debitori.

Relația dintre riscul bancar individual și riscul sistemic se poate privi prin intermediul ideii: „*efectul - fluture*, acesta presupune că o mică schimbare în cadrul unei părți a unui sistem complex poate avea efecte mult mai mari în orice parte a aceluși sistem sau în cadrul sistemului ca întreg”...., fiecare activitate în care se implică o bancă presupune un anumit risc și pe termen lung aceste riscuri se acumulează la nivel sistematic, producând efecte cu mult mai mari decât cele presupuse inițial” [13].

Agravarea crizei s-a produs prin utilizarea din ce în ce mai mult a „efectului de levier” de către bănci, în vederea mascării creanțelor îndoielnice (provenite din acordare de credite unor persoane care aveau puține șanse să-și poată rambursa împrumuturile) în produse derivate - toate acestea, cu speranța că își diversifică riscurile. În realitate, avantajele diversificării riscurilor depind de distribuția veniturilor pe care le aduc plasamentele efectuate prin achiziționarea activelor respective. Însă aceste practici inovatoare s-au răspândit până la a deveni comune nu pentru că băncile și celelalte instituții financiare și-ar fi reevaluat propriul portofoliu de titluri și și-ar fi modificat estimările cu privire la riscuri, ci pentru că fiecare participant la piață a văzut că ceilalți procedeau la fel și că au succes și, prin urmare, fiecare a încercat să imite comportamentul celorlalți.

Aceste schimbări lente și aproape imperceptibile ale comportamentelor individuale au fost la originea crizei. În primul rând, în condițiile în care prețurile caselor creșteau în permanență, amplificarea volumului creditelor riscante nu a fost considerată o problemă reală. În al doilea rând, practicile amintite au devenit o procedură standard, ceea ce, la nivel microeconomic, le-a făcut întrutotul acceptabile. În fine, prin dispersia riscurilor cu ajutorul produselor derivate la scara sistemului bancar mondial, nici riscul sistemic nu părea a fi o amenințare: de aceea, băncile centrale și autoritățile de reglementare și supraveghere nu i-au acordat atenție.

„Astfel diversele agenții de rating Fitch, Moody’s, Standard & Poor’s, ar fi putut și ar fi trebuit să nu lase să se întâmple acest lucru. Dar ele au făcut bani frumoși din securizare arătându-se mai mult decât încântate să ajute la transformarea unor împrumuturi neperformante în hârtii de valoare, poleite cu aur, care le aduceau câștiguri lipsite de risc” [14].

Nu numai că indivizii și factorii de decizie din bănci nu au fost conștienți de faptul că creșterea interdependenței dintre situațiile lor financiare amenință stabilitatea întregului sistem, ci chiar s-au considerat mai bine protejați prin aceea că s-au asigurat reciproc.

Tragerile efectuate de marile firme în cadrul liniilor de credit au constituit un important factor care a împins băncile în criză, prin blocarea pieței creditului de marile corporații, care se finanțează, de regulă, prin aceste linii de credit deschise de bănci.

Deoarece, spre deosebire de vechile modalități de creditare, care se bazau pe resurse de creditare constituite de bănci, prin atragerea de depozite la termen, noile tehnici au permis băncilor să utilizeze inclusiv depozitele la vedere pentru a acorda credite pe termen mediu și lung, ceea ce a creat problemele de lichiditate și solvabilitate.

La rândul lor, problemele cu care s-au confruntat unele bănci i-au făcut pe agenții nebancari să se comporte într-un mod care a agravat criza. În modul acesta, desfășurarea crizei a adâncit și mai mult interdependența dintre economia reală și sectorul financiar și a complicat ieșirea din criză.

Măsuri pentru preîntâmpinarea unor crize viitoare

După criza Lehman Brothers, o parte din guvernele europene au apelat la măsura capitalizării băncilor pentru a stabiliza poziția lor în piață, datorită nivelului insuficient al capitalului social al celor mai mari instituții de creditare europene de a tempera efectele unei crize sistemice. În cazul unui șoc economic sau financiar sa urmărit ca aceste bănci să nu înregistreze pierderi care pot reduce nivelul de capital sub minimul stabilit de instituțiile cu rol de reglementare.

Autoritățile europene au adoptat un plan european de salvare a băncilor cu probleme, pentru evitarea unor crize sistemice viitoare. Regulile acestui plan sunt următoarele:

- orice sprijin trebuie acordat la timp și este în principiu temporar;
- trebuie protejate interesele contribuabililor;
- acționarii existenți suportă consecințele intervenției guvernamentale;
- în caz de necesitate, guvernele sunt libere să schimbe conducerile băncilor;
- guvernele pot schimba și politicile monetare ale băncilor respective;
- reglementările privitoare la ajutoarele de stat în UE trebuie respectate;
- trebuie evitate efectele secundare asupra altor țări.

Ideea creării unei noi arhitecturi de supraveghere a sistemului financiar a fost motivată de recenta criză financiară, care a evidențiat imperfecțiunile supravegherii acestui sistem în ansamblul său, precum și imposibilitatea identificării riscurilor sistemice și a interconexiunilor dintre instituții și piețe, care îi amenință stabilitatea.

Necesitatea abordării supravegherii financiare din cele două perspective microprudențială și macroprudențială a determinat și regândirea cadrului instituțional al supravegherii sistemului financiar.

Astfel, începutul anului 2011 a fost marcat de intrarea în funcțiune a noului Sistem European de Supraveghere Financiară (SESF) format din cele două paliere:

- la nivel macroprudențial: Consiliul European pentru Risc Sistemic (CERS);
- la nivel microprudențial: Autoritățile Europene de Supraveghere (AES), reprezentate de cele trei autorități europene de supraveghere a piețelor financiare: Autoritatea Bancară Europeană (ABE), Autoritatea Europeană pentru Valori Mobiliare și Piețe (AEVMP), Autoritatea Europeană pentru Asigurări și Pensii Ocupaționale (AEAPO) și autoritățile de supraveghere naționale.

Recapitalizarea băncilor este o măsură care se adresează termenului mediu și lung, dar supraveghetorii internaționali reclamă începerea unor demersuri care să contribuie imediat la refacerea încrederii în sistemul bancar. Din punctul de vedere al încrederii între bănci pe piața monetară cel mai mult par să sufere relațiile interbancare din zona euro.

Refacerea încrederii în sectorul bancar și a încrederii între bănci pe piața monetară depinde de îndeplinirea a cel puțin a următoarelor condiții:

- este necesar ca riscul de credit din bilanțuri să fie redus. În condițiile actuale în care guvernele din țările dezvoltate sunt supraîndatorate, obligațiunile suverane deținute de bănci sunt o sursă de creștere a riscului de credit. Astfel, reducerea deținerilor de astfel de active poate contribui la recâștigarea încrederii în sănătatea sectorului bancar;

- metodele interne de rating ale creditelor folosite de bănci, sunt opace și nu contribuie la scăderea nivelului de suspiciune pe piața interbancară cu privire la calitatea activelor deținute de bănci. Pericolul care pândește însă prin perpetuarea opacității acestor modele este că la orice semne

de vulnerabilitate în sectorul bancar se poate asista din nou la o criză de lichiditate și apoi la revenirea problemelor de solvabilitate;

- este necesară recunoașterea și punerea în bilanț a tuturor pierderilor astfel încât sprijinul autorităților publice să poată fi eficient. Această eficiență se traduce prin folosirea spațiului fiscal disponibil pentru absorbția tuturor pierderilor din sectorul financiar și revenirea băncilor la bilanțuri credibile, curățate de pierderi și active îndoielnice.

- asumarea răspunderii pentru activitatea băncilor de către acționari, pentru câștigarea credibilității băncilor de către clienții acestora. Cu alte cuvinte, scăderea incertitudinii cu privire la sectorul bancar este corelată cu suportarea costurilor pentru pierderile din sectorul bancar de către acționarii acestora.

Rezultate și concluzii

Se poate spune, că criza a fost provocată, nu de anumite evenimente specifice, cu caracter excepțional, ci de o serie întregă de mici evenimente conexe, care s-au produs fără ca actorii implicați să prevadă rezultatul colectiv al acțiunilor lor individuale.

Este posibil, ca simpla creștere a conectivității rețelei să favorizeze amplificarea neîncrederii, ceea ce înseamnă că globalizarea nu diminuează efectele șocurilor așa cum susțin partizanii mondializării. Propagarea informațiilor sau a șocurilor este mult mai probabilă, iar efectele sunt mult mai mari în rețelele cu grad mare de conectivitate. De aceea, s-ar putea spune că un factor care a favorizat declanșarea crizei a fost creșterea conectivității rețelei financiare, în timp ce creșterea divizării riscurilor a determinat, într-adevăr, reducerea riscului sistemic.

Oprirea contagiunii și restructurarea sectorului financiar au contribuit la diminuarea perspectivelor de creștere economică pentru că au necesitat intervenția autorităților publice. Intervenția s-a făcut prin utilizarea fondurilor publice, ceea ce a determinat și o scădere a veniturilor populației, dar și modificarea comportamentului de investire.

În urma crizei sistemului bancar, mediul financiar la nivel internațional sa modificat, fie și numai pentru faptul că au intervenit noi reglementări. Criza financiară globală a redefinit fundamental abordările instituțiilor de reglementare și supraveghere.

Dacă până atunci riscul individual al fiecărei instituții, în izolare după prăbușirea băncii de investiții Lehman Brothers, s-a conștientizat că e nevoie de o abordare macroprudențială, instituțiile sunt văzute ca parte a unui sistem, iar riscul se determină în concordanță.

Bank for International Settlements (BIS; Banca Reglementelor Internaționale este o organizație internațională de bănci centrale care promovează cooperarea monetară și financiară internațională și servește ca o bancă pentru băncile centrale), pe termen lung băncile comerciale se vor confrunta cel puțin cu trei provocări:

- retragerea ajutoarelor oferite de către guverne;
- nevoia de a scădea costurile de operare;
- recalibrarea activității la nivel internațional.

Retragerea sprijinului acordat de guverne sectorului bancar va însemna în primul rând că băncile comerciale vor fi nevoite să-și găsească singure noi metode de creștere a capitalizării. În timpul crizei financiare, cerințele de capital au fost modificate de două ori, astfel încât băncile vor fi nevoite să își procure capital suplimentar, conform noilor cerințe Basel III. Retragerea sprijinului din partea autorităților și necesitatea de a mări capitalul va obliga băncile să-și taie costurile de operare. În mod normal, criza financiară ar fi trebuit să forțeze imediat băncile să-și reducă costurile de operare, dar acest lucru s-a întâmplat într-o mică măsură. Marile bănci din lume, confruntate cu

necesitatea recapitalizării și ținând cont de dificultățile legate de lipsa încrederii pe piețele monetare, și-au redus activitatea atât pe piețele lor naționale, cât și la nivel internațional.

În concluzie statele trebuie să ia măsuri specifice, trebuind să se aplece asupra a trei probleme: fondurile bancare, activele cu probleme și finanțarea. Pentru a atenua dificultățile de finanțare interbancară, puterile publice vor trebui să ia măsuri pentru remedierea problemelor creditării și lichidităților. Ar trebui să existe o armonizare nu doar pentru gestionarea crizei, ci și pentru favorizarea integrării sistemelor financiare. Se impune mai puțină îndatorare, ceea ce va fi rău pentru creștere, un control mai strict pe managementul lichidităților, mai multă transparență a bilanțurilor, în general un mediu cu mai multe constrângeri. Însă după cum afirmă Radu Șerban, o prea severă încorsetare a băncilor poate diminua fluxul lichidităților și poate alunga capitalurile din economie, iar perspectiva unui regim prea lax de norme bancare ar purta cu sine daune colaterale pe termen lung [15].

Referințe bibliografice:

1. DOBRESCU E., *Cartea crizelor. O privire optimistă*, Editura Wolters Kluwer România, București 2010, p. 93.
2. TOMAN C.M., *Interacțiunea dintre contabilitate și crizele economice—O analiză a reglementărilor contabile*, teză de doctorat, p. 18, Cluj-Napoca, 2012, [https://econ.ubbcluj.ro/Scoala_Doctorala/rezumat/2012_2013/Cristina-Maria%20MARCUS%20\(TOMAN\).pdf](https://econ.ubbcluj.ro/Scoala_Doctorala/rezumat/2012_2013/Cristina-Maria%20MARCUS%20(TOMAN).pdf)
3. <http://www.agir.ro/buletine/894.pdf>.
4. ANDRIEȘ A., Florentina Melnic, Ioana Pleșcău, Nicu Sprincean, *Riscuri bancare și stabilitate financiară. Rolul guvernantei și al reglementărilor*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași 2017, p. 95.
5. ȘERBAN R., *Recesiunea economică 2008 – 2010*, Editura Tribuna Economică, București, 2011, p. 211.
6. LĂȚEA G. O., *Lecțiile crizei financiare din 2008 – 2009*, http://www.academia.edu/26080725/Studii_GabrielaLatea_Lectiile, p. 23.
7. ROUBINI N., Stephen Mihm, *Economia crizelor*, editura Publica, București, 2010, pag. 61.
8. REINHART C.M., Rogoff K., *De data asta e altfel, opt secole de sminteală financiară*, Editura Publica, București 2012, p. 320.
9. ȘERBAN R., *Recesiunea economică 2008 – 2010*, Editura Tribuna Economică, București, 2011, p. 212.
10. STIGLITZ J., *În cădere liberă. America, piață liberă și prăbușirea economiei mondiale*, Editura Publica, București 2010, p. 47.
11. KRUGMAN P., *Întoarcerea economiei declinului și criza din 2008*, Editura Publica, București, 2009, p. 172.
12. STIGLITZ J., *În cădere liberă. America, piață liberă și prăbușirea economiei mondiale*, Editura Publica, București, 2010, p. 149.
13. ANDRIEȘ A., Florentina Melnic, Ioana Pleșcău, Nicu Sprincean, *Riscuri bancare și stabilitate financiară. Rolul guvernantei și al reglementărilor*, Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, Iași 2017, p. 110.
14. ROUBINI N., Mihm S., *Economia crizelor*, Editura Publica, București 2010, p. 65.
15. ȘERBAN R., *Recesiunea economică 2008 - 2010*, Editura Tribuna Economică, București 2011, p. 97.

GRADUL DE AUTOFINANȚARE ÎN ADMINISTRAȚIA PUBLICĂ LOCALĂ DIN JUDEȚUL ALBA ÎN PERIOADA 2012-2017

THE DEGREE OF AUTOFINANCING IN LOCAL PUBLIC ADMINISTRATION IN THE ALBA COUNTY IN 2012-2017

Vasile BURJA, Prof. univ. dr., UAB, România,

e-mail: vasileburja@yahoo.com

Cristina-Susana DOHAN (LITAN), drd., UAB, România,

e-mail: d_litan@hotmail.com

Mihaela-Maria MIHALCEA, drd., UAB, România,

e-mail: mihaela_mihalcea@uab.ro

Abstract. *The local public authority, according to local autonomy, acts in the interest of the community it represents. We propose to analyze the level of self-financing of the local public administration in Alba County in the period 2012-2017. We choose Ciugud commune in Alba County as an example of good practice in accessing European funds and in solving public affairs.*

Key words: local government, local autonomy, degree of self-financing, local community

JEL classification H61, H68, H72, H83

Introducere.

Administrația publică locală vine în întâmpinarea nevoilor cetățeanului. În exercitarea prerogativelor sale dispune de autonomie locală. Autonomia locală este forma modernă de exprimare a principiului descentralizării administrative[1]. Descentralizarea locală implică autonomia financiară. Fără componenta financiară descentralizarea administrativă este dificil sau chiar imposibil de realizat[2]. Descentralizarea și autonomia financiară pentru autoritățile locale presupun găsierea celor mai eficiente surse de finanțare[3], astfel accesarea de fonduri europene nerambursabile, accesarea de fonduri guvernamentale pentru programele naționale de dezvoltare locală și venituri proprii eficient gestionate garantează bunăstarea comunității locale și creșterea interesului investitorilor pentru dezvoltare economică în mijlocul comunităților prospere. Acest din urmă fapt va conduce la o creștere sănătos susținută a veniturilor proprii, pe termen mediu și lung, oferind comunității locale garanția unei bune finanțări a activității administrației publice locale mult timp după finalizarea programelor cu finanțare nerambursabilă europeană sau națională.

Demersul nostru științific este motivat de analiza evoluției gradului de autofinanțare a unităților administrativ-teritoriale din județul Alba în perioada 2012-2017 și de verificarea dacă există o legătură între gradul de autofinanțare în administrația publică locală și prosperitatea comunității locale.

Am ales ca referință comuna Ciugud, cunoscută la nivel național și chiar la nivel european drept o comună prosperă. De curând, comuna Ciugud a fost prezentată ca exemplu de bune practici în cadrul Forumului Cooperării Franco-Române ce a avut loc la Lyon în Franța.

Gradul de autofinanțare. Gradul de autofinanțare-indicator propus și obligatoriu de calculat potrivit Ordinul 244/2651 din anul 2010 se stabilește ca raport între veniturile proprii încasate exclusiv cote și veniturile totale încasate [4].

Veniturile proprii se compun din: impozit pe profit, impozit pe venit, cote și sume defalcate din impozitul pe venit, alte impozite pe venit, profit și câștiguri din capital de la persoane fizice, impozite și taxe pe proprietate, alte impozite și taxe generate de bunuri și servicii, taxe pe utilizarea

bunurilor, autorizarea utilizării bunurilor sau pe desfășurarea de activități, alte impozite și taxe, venituri din proprietate, venituri din dobânzi, venituri din prestări de servicii și alte activități, venituri din taxe administrativ, eliberări permise, amenzi, penalități și confiscări, diverse venituri, venituri din valorificarea unor bunuri, încasări din rambursarea împrumuturilor acordate.

Vom prezenta datele centralizate pentru fiecare trimestru din perioada 2012-2017 pentru Comuna Ciugud, comparativ cu media județului Alba și pentru o interpretare mai elocventă a datelor analizate alegem să prezentăm și indicatorii calculați pentru municipiul Alba Iulia.

**Tabel 1. Gradul de autofinanțare pentru perioada 2012-2017
calcul conform formulei propuse de ordinul 244/265/2010**

Perioada de referință (an și trimestru)	Comuna Ciugud	Municipiul Alba Iulia	Media județului Alba
2012 I	70,27%	27,44%	31,00%
2012 II	60,04%	23,41%	25,29%
2012 III	52,22%	21,52%	21,64%
2012 IV	40,51%	17,77%	13,64%
2013 I	61,02%	36,96%	27,97%
2013 II	57,22%	29,49%	25,23%
2013 III	56,50%	26,73%	22,23%
2013 IV	47,24%	19,34%	14,77%
2014 I	48,89%	34,24%	31,08%
2014 II	42,45%	26,88%	24,09%
2014 III	39,72%	26,99%	23,07%
2014 IV	32,78%	23,85%	15,26%
2015 I	77,88%	39,70%	33,09%
2015 II	61,39%	36,21%	25,92%
2015 III	57,87%	34,65%	24,13%
2015 IV	28,35%	24,50%	12,34%
2016 I	77,65%	33,46%	33,35%
2016 II	60,89%	32,63%	28,46%
2016 III	55,82%	30,02%	26,20%
2016 IV	40,30%	23,32%	14,96%
2017 I	49,00%	34,97%	29,26%
2017 II	50,12%	27,31%	21,85%
2017 III	51,18%	23,78%	20,01%
2017 IV	37,00%	20,70%	13,67%

Sursa: prelucrare proprie a datelor din situațiile financiare ale celor 79 de unități administrativ-teritoriale din județul Alba

După cum observăm gradul de autofinanțare are cea mai mare valoare în primul trimestru al anului și scade în trimestrele următoare. În primul trimestru se colectează cele mai multe impozite pe proprietate datorită acordării bonificației pentru plata integrală a impozitelor până la prima scadență. Este important să precizăm că indicatorii trimestriali sunt calculați la valorile

trimestriale cumulate de la începutul anului, nu doar la diferența valorică aferentă unui anumit trimestru. Acest principiu bugetar de cumulare a execuției se aplică și în acest caz. Astfel indicatorii aferenți primului trimestru sunt calculați la execuția realizată din 01 ianuarie până la 31 martie, cei calculați la trimestrul al doilea pentru intervalul 01 ianuarie-30 iunie, la trimestrul al treilea pentru perioada 01 ianuarie-30 septembrie, iar cei aferenți trimestrului al patrulea pentru execuția realizată în întreg anul bugetar.

În intervalul analizat valoare cea mai mică a indicatorului privind gradul de autofinanțare pentru comuna Ciugud este atins la finele anului 2015 28,35 %, iar maximul acestui interval îl reprezintă valoarea de 77,88 %, indicator calculat la primul trimestru al anului 2015.

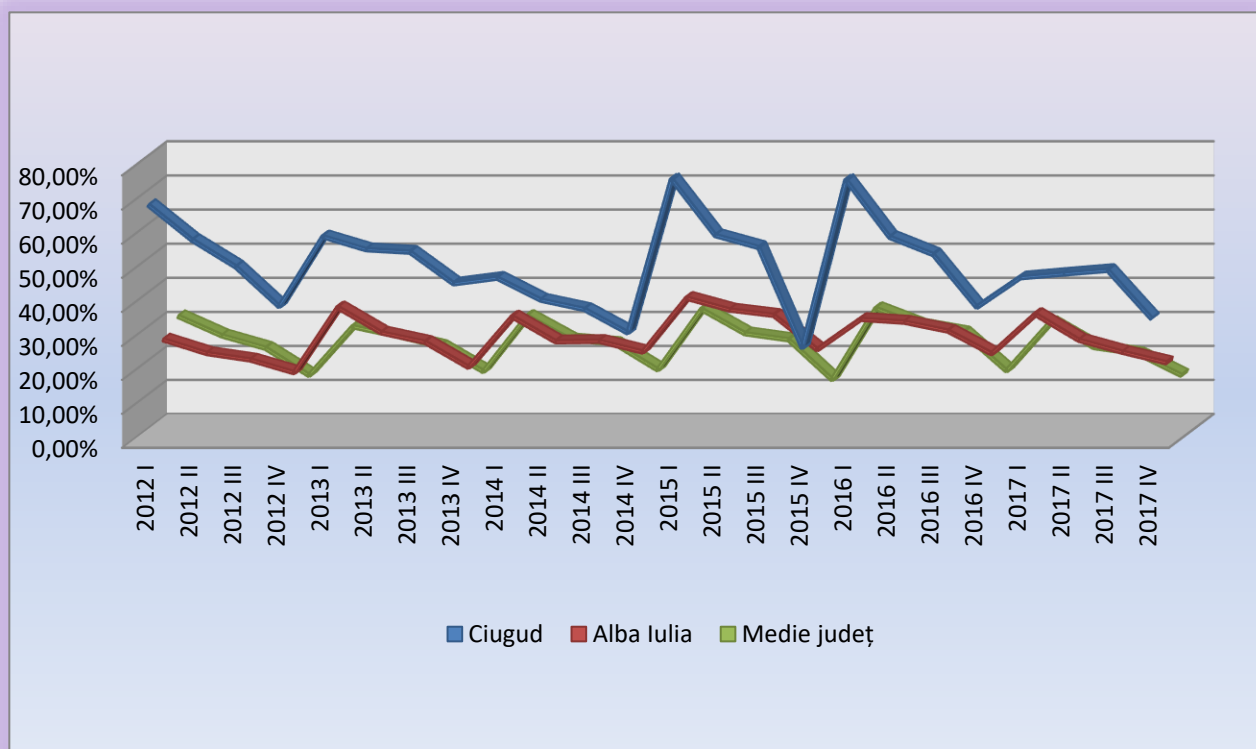

Figura 1. Evoluția gradului de autofinanțare în perioada 2012-2017 pentru Comuna Ciugud comparativ cu Municipiul Alba Iulia și cu media județului Alba

Așa cum observăm din figura nr.1 comuna Ciugud are gradul de autofinanțare mult peste media județului Alba și mult peste nivelul gradului de autofinanțare pe care îl are municipiul Alba Iulia. Vom explica acest aspect ținând seama de faptul că în cazul comunei Ciugud avem un grad de colectare ridicat. S-a reținut faptul că în calculul gradului de autofinanțare ținem seama de execuția bugetară, adică de încasările efective, nu ne referim la prevederile bugetare. Astfel apreciem că seriozitatea și implicarea comunității locale sunt importante în procesul bugetar. Onorarea la timp a obligațiilor față de bugetul local, permite autorităților să dispună de fondurile necesare în timp util pentru satisfacerea nevoilor comunității.

Gradul de autofinanțare reprezintă un indicator de care se ține cont în acordarea punctajului pentru accesarea de fonduri europene. Un grad de autofinanțare mai ridicat garantează potențialul unei bune gestionări a fondurilor europene nerambursabile și posibilitatea cofinanțării proiectelor viitoare. Datorită sistemului de rambursare a sumelor deja cheltuite, precum și datorită existenței

cofinanțării sau a chetuielilor conexe neeligibile în implementarea proiectelor cu finanțare nerambursabilă, fie ea europeană sau națională, capacitatea financiară a instituției beneficiare de proiect este un element semnificativ. În cazul comunei Ciugud se confirmă acest aspect. Fără fondurile proprii gestionate eficient nici atragerea de fonduri nerambursabile nu ar fi fost posibilă.

Vom considera ca indicator de bunăstare media venitului colectat la bugetul local pe cap de locuitor. O comunitate mulțumită va onora la timp datoriile față de bugetul local, comunitatea cu un nivel de trai bun, având proprietăți generoase va datora impozite și taxe locale pe măsură, într-o comunitate prosperă sunt atrași cu ușurință investitorii, care contribuie și ei la creșterea venitului colectat ca medie pentru fiecare cetățean al comunității.

Menționăm că media veniturilor proprii (exclusiv cote) încasate pe cap de locuitor are un ritm de creștere foarte bun în comuna Ciugud, iar acest lucru este rezultatul prosperității comunității. Investitorii atrași în zona de dezvoltare economică a comunei au pus umărul la creșterea bunăstării comunității locale și în mod direct prin asigurarea de locuri de muncă și în mod indirect prin suplimentarea veniturilor bugetului local.

**Tabel 2. Venituri proprii (exclusiv cote) încasate pe cap de locuitor
pentru perioada 2012-2017**

Perioada de referință	Comuna Ciugud	Municipiul Alba Iulia	Media județului Alba
2012	367	629	272
2013	551	485	326
2014	616	484	336
2015	634	520	356
2016	992	517	396
2017	1.268	520	426

Sursa: prelucrarea proprie a datelor din situațiile financiare ale celor 79 de unități administrativ-teritoriale din județul Alba

Tendința indicatorului prezentat de noi în tabelul anterior este de creștere atât la nivelul județului Alba cât mai ales la nivelul comunei Ciugud. În cazul municipiului Alba Iulia, deși în intervalul de timp analizat impozitele și taxele locale au fost majorate, totuși indicatorul propus de noi era la cel mai înalt nivel la începutul perioadei analizate.

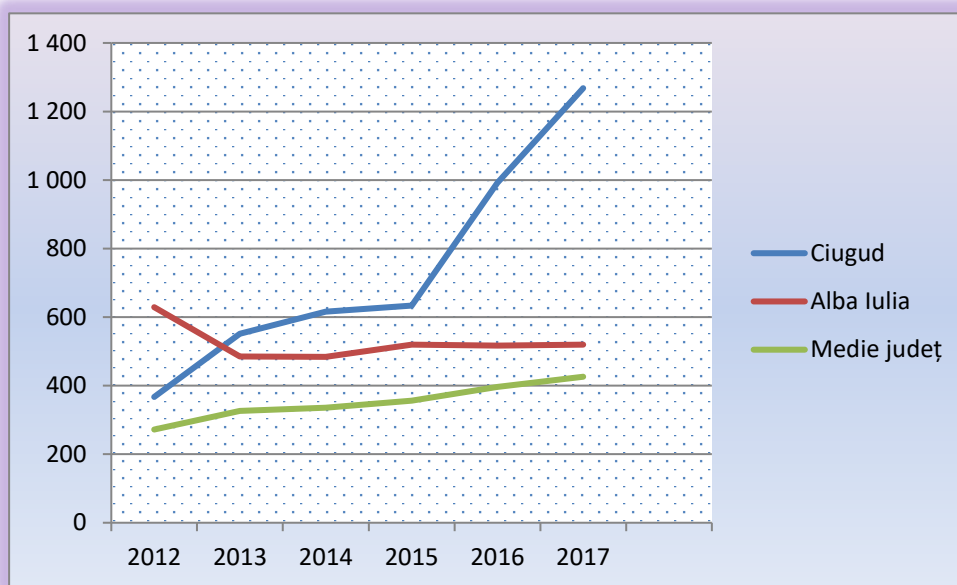

Figura 2. Evoluția veniturilor proprii încasate (exclusiv cote) pe cap de locuitor în perioada 2012-2017 pentru Comuna Ciugud comparativ cu Municipiul Alba Iulia și cu media județului Alba

Conform datelor prezentate pentru Comuna Ciugud veniturile proprii (exclusiv cote) raportate la numărul de locuitori au crescut în anul 2017 față de anul 2012 cu 245%, în timp ce pentru municipiul Alba Iulia același indicator a cunoscut o diminuare de 17%, iar media județului Alba înregistrează în anul 2017 față de anul 2012 o creștere de 57%. Vom ține seama de asemenea că impozitele și taxele locale datorate în mediul rural, sunt mai mici decât în municipiul reședință de județ.

Un alt aspect pe care l-am remarcat analizând datele pe care le avem la dispoziție din situațiile financiare ale administrației publice locale din județul Alba, este costul redus cu resursele umane în administrația locală de la Ciugud, adică 636 lei/locuitor, față de 1.216 lei/locuitor media județului Alba și 1.316. lei/locuitor în administrația publică locală din municipiul Alba Iulia.

Tabel 3. Cheltuieli de personal în administrația publică locală pe cap de locuitor

Perioada de referință	Comuna Ciugud	Municipiul Alba Iulia	Media județului Alba
2017	636	1316	1216

Sursa: prelucrarea proprie a datelor din situațiile financiare ale celor 79 de unități administrativ-teritoriale din județul Alba

Am analizat datele doar pentru anul 2017. Anterior în costurile de personal, așa cum se regăsesc în situațiile financiare erau cuprinse și cheltuielile de personal din unitățile de învățământ, întrucât aceste unități sunt ordonatori terțieri, iar situațiile financiare se întocmesc agregat.

Începând cu anul 2017 salariile unităților de învățământ preuniversitar de stat sunt plătite prin inspectoratele școlare.

Concluzii

La Ciugud obișnuim să afirmăm că drepturile comunității locale sunt obligațiile administrației publice locale și obligațiile comunității locale sunt drepturile administrației publice locale. Astfel într-un parteneriat corect creștem sănătos. Atragerea de fonduri europene reprezintă o oportunitate de dezvoltare, dezvoltare care însă trebuie susținută prin politici locale care atrag investitori în zonă, astfel asigurându-se un climat favorabil pentru un trend continuu de prosperitate a comunității locale.

Urmând această politică, apreciem că un grad de autofinanțare crescut reprezintă o pârgie de susținere a autonomiei locale. Bunăstarea populației este în legătură directă cu dezvoltarea administrației publice locale.

Referințe bibliografice:

- [1] Vida, I. Administrația publică și autonomia locală, *Dreptul*, nr. 10-11/1994, p. 51-53.
- [2]. Dogariu E., Studiu privind autonomia locală financiară în România, *Economie teoretică și aplicată*, vol. XVII (2010) No. 6(547), p.66
- [3]. Manole, T., Decentralizations and financial autonomy? Opportunity for Moldovan local authorities, *Contemporary Economy Journal*, 1, issue 1, 2016, p. 60-70.
- [4] Ordinul 244/2651 din 03 noiembrie 2010 pentru aprobarea metodologiilor de aplicare a prevederilor art. 14 alin. (7), ale art. 57 alin. (2¹) și ale art. 76¹ alin. (1) lit. e) din Legea nr. 273/2006 privind finanțele publice locale, Monitorul Oficial nr.777 din 19 noiembrie 2010.

ANALIZA COMPORTAMENTULUI BENEFICIARILOR DE SERVICII SPECIALIZATE FINANCIAR-CONTABILE DIN REGIUNEA NORD-EST ÎN RELAȚIILE CU FURNIZORII DE ASTFEL DE SERVICII

Vasile CRISTIA, drd, Universitatea „Alexandru Ioan Cuza” Iași, România
e-mail: vasilecristia@yahoo.com

Abstract. Scopul acestui articol este de a trece în revistă comportamentul beneficiarilor de servicii specializate financiar-contabile din Regiunea Nord-Est, România, în relațiile cu furnizorii de astfel de servicii.

Abordarea deciziilor de cumpărare cunoaște o mare diversitate, fiind determinată în foarte mare măsură de mediul în care își desfășoară activitatea și prin multitudinea factorilor care influențează în mod direct sau indirect a procesului decizional de cumpărare. Utilizând tehnica focus grup, am analizat comportamentul beneficiarilor de servicii specializate financiar-contabile din regiunea Nord-Est a României în relațiile cu furnizorii de astfel de servicii.

Cuvinte cheie: comportamentul consumatorului, focus grup.

JEL classification M30, M41

1. INTRODUCERE

În noua arhitectură a sistemului financiar-contabil, comportamentul consumatorului se poate explica prin cunoașterea și analiza sistemului de factori ce acționează în strânsă legătură și intercondiționare în care acționează și îndeosebi a mediului, locului și rolului pe care aceștia le au în sistem. Analizând comportamentul consumatorului, Ph Kotler (Kotler 1999, pag 334-338) pornește de la analiza factorilor care îl influențează grupați în :

1. factorii culturali- reprezentați de: cultură, subcultură și clasa socială;
 2. factorii sociali care includ: grupuri de referință, familie, roluri și statusuri;
 3. factori personali care se referă la: vârsta și stadiul din ciclul de viață, ocupația, stilul de viață, circumstanțe economice, personalitatea și părerea despre sine;
 4. factori psihologici- desemnați prin: motivație, percepție, învățare, convingeri și atitudini.
- Pornind de la factorii care influențează comportamentul consumatorului în relațiile cu prestatorii de servicii specializate financiar-contabile din regiunea Nord-Est a României s-a întreprins și realizat o cercetare calitativă, utilizând tehnica focus grup.

Studiul respectiv își propune înțelegerea cerințelor și așteptărilor beneficiarilor de servicii specializate financiar-contabile în relațiile de colaborare cu prestatorii de astfel de servicii specializate. În vederea desfășurării eficiente a cercetării calitative s-a ales ca locație societatea profesională de servicii de contabilitate, audit financiar și consultanță Internațional Cont Audit SRL, cu sediul social în orașul Târgu Ocna, str. Costache Negri, bl. C5, ap. 2, județul Bacău. Societatea prestează servicii profesionale la un număr de 47 societăți comerciale, privind conducerea și organizarea contabilității precum și servicii de auditare a situațiilor financiare la un număr de patru societăți comerciale. Concomitent cu alegerea locației s-a procedat la planificarea activităților și definitivarea instrumentelor necesare de cercetare, respectiv chestionarul de selecție a principalilor respondenți, beneficiarii de servicii specializate financiar-contabile și lista temelor și subtemelor ce se impun a fi abordate în cadrul interviului de profunzime semi-directiv. Astfel, în vederea studierii în detaliu a percepțiilor și așteptărilor beneficiarilor de servicii specializate financiar-contabile în relațiile cu prestatorii de astfel de servicii s-a optat pentru metoda calitativă de cercetare numită interviul de profunzime semi-directiv prin metoda focus grup. Focus grupul reprezintă o tehnică ce implică aplicarea interviului de profunzime asupra unui grup selectat pe baza unor criterii ce demonstrează relevanța opiniilor lor asupra subiectului, respectiv mediul în care își desfășoară activitatea, pregătirea generală și profesională, vârsta, prezintă caracteristici similare (Kitziner, 1994, Thomas et al 1995) și pot înțelege și discuta subiectul focalizat atât în moderatorul cât și cu ceilalți participanți ai grupului (Richardson și Rabie, 2001). Mai mult decât atât, selecția participanților la focus grup are în vedere și cunoștințele acestora asupra subiectului focalizat pentru a putea aplica rezultatele obținute (Burrows și Kendall, 1997).

Avantajul principal al utilizării focus grupului este capacitatea sa de a genera date bazate pe sinergia interacțiunii grupului (Green et al 2003).

Această lucrare contribuie la literatura de specialitate prin evidențierea percepției beneficiarilor de servicii specializate financiar-contabile cu experiența de peste 10 ani, în relațiile cu prestatorii de astfel de servicii profesionale. La întocmirea chestionarului de selecție s-a avut în vedere stabilirea beneficiarilor de servicii specializate financiar-contabile care au avut relații contractuale între 10 și 15 ani cu firma prestatoare de astfel de servicii. Astfel, considerăm că această analiză este importantă pentru beneficiarii de servicii specializate financiar-contabile în relațiile cu firma prestatoare, în vederea eficientizării relației cu prestatorii de astfel de servicii și pentru asigurarea obținerii de consiliere fiscală și financiară, de analiză economică privind activitatea firmei, oportunități de afaceri, transfer de responsabilitate pe probleme de conducere și organizarea contabilității sub beneficiul respectării unor prevederi legale și chiar evitarea unor amenzi.

Lucrarea este structurată astfel; Secțiunea a doua prezintă datele utilizate și detaliile metodologice, secțiunea a treia, detaliază rezultatele obținute, iar secțiunea a patra asigură furnizarea concluziilor.

2. Aspecte metodologice.

În elaborarea chestionarului de selecție s-a avut în vedere includerea unor întrebări care să conducă la cuprinderea în cercetare a unor subiecți, beneficiari de servicii specializate financiar-contabile, reprezentativi pentru obiectivele urmărite, respectiv manageri ai firmelor beneficiare de servicii specializate financiar-contabile, conform cerințelor tehnicii focus grup (Krueger și Casey, 2000).

Lista temelor și subtemelor care au fost abordate în cadrul interviului de profunzime semi-directiv este prevăzută în tabelul nr.1

Tabelul 1. Lista temelor și subtemelor din cadrul interviului de profunzime:

1. Despre piața serviciilor specializate financiar-contabile
1.1. Importanța și rolul serviciilor specializate financiar-contabile în economie
1.2. Factorii de care depinde oferta și cererea de servicii specializate financiar-contabile
1.3. Despre piața neagră a serviciilor specializate financiar-contabile
2. Opinii privind costurile implicate de producere și comunicarea informației financiar-contabile
2.1. Despre costul privind conducerea și organizarea contabilității
2.2. Costurile înregistrate privind arhivarea, păstrarea și stocarea informațiilor
2.3. Considerente privind evaluarea raportului cost/beneficiu în realizarea serviciilor specializate financiar-contabile.
3. Cerințe și așteptări ale beneficiarilor de servicii specializate financiar-contabile în relațiile cu prestatorii de astfel de servicii
3.1. Conturați imaginea relației ideale beneficiar-prestator de servicii specializate financiar-contabile
3.2. Comportamentul prestatorului în realizarea serviciilor specializate financiar-contabile
3.3. Avantajele beneficiarilor ca urmare a unei relații de colaborare ideală cu prestatorul

Sursa: prelucrare proprie

După cum putem observa în tabelul nr.1, am realizat patru interviuri de profunzime, structurate pe 4 mari teme, fiecare temă fiind structurată la rândul ei în subteme ce segmentează tema principală.

Analiza informațiilor culese prin intermediul interviului de profunzime semi-directiv pe baza analizei de conținut, metodă specific de analiză a datelor calitative.

Mărimea esanționului a fost stabilită la un număr de 8 subiecți, invitați, pe bază de voluntariat, după criteriile, durata contractuală, bună reputație, pregătire generală și profesională, experiență managerială în conducerea și administrarea societății, atât din mediul urban cât și din

mediul rural. Criterii preluate și utilizate în concordanță cu literatura de specialitate din domeniu (Krueger, 1994, Thomas et al 1995).

Subiecții au fost aleși din lista beneficiarilor de servicii specializate financiar-contabile a SC Internațional Cont Audit SRL, în concordanță cu cerințele metodologice din literatura de specialitate (Thomas et al 1995, Richardson și Rabiee 2001, Burrows și Kendall, 1997). Din lista de opt personae invitate, au răspuns invitației un număr de șapte persoane, o persoană nu a fost prezentă, nu se cunoaște motivul, constituind astfel optimul pentru focus grup (Krueger și Casey, 2000).

Focus grupul a avut loc la SC InternaționalCont Audit SRL, cu sediul social în orașul Târgu Ocna, str. Costache Negri, bl.C5, ap.2, parter, județul Bacău, locație prestatoare de servicii profesionale specializate financiar-contabile, reprezentând clădire modern, și incapatoare, prevăzută cu mijloace de înregistrare audio și video.

Eșantionul este compus din manageri de societăți comerciale, beneficiari de servicii specializate financiar-contabile.

Tabelul 2. Structura eșantionului de cercetare

Respondent	Mediul	Experiență profesională	Studii	Obiect de activitate	Denumirea societății
Respondent 1	Urban	Peste 50 ani	Medii	Producție mobilă	SC FLORIMOB SRL
Respondent 2	Rural	Peste 20 ani	Superioare	Farmacie	SC NEWPHARMA SRL
Respondent 3	Urban	Peste 20 ani	Medii	Prelucrare lemn	SC RAMNIC SRL
Respondent 4	Rural	Peste 30 ani	Superioare	Construcții	SC SEMARINO SRL
Respondent 5	Urban	Peste 30 ani	Superioare	Comerț cu amanuntul	SC GENDANROM SRL
Respondent 6	Rural	Peste 25 ani	Medii	Transport marfă	SC TRAF0 SRL
Respondent 7	Urban	Peste 15 ani	Medii	Construcții	SC WICMAS IMPEX SRL

Sursa: prelucrare proprie

Structura eșantionului este compusă din două femei și cinci bărbați, aleși aleatoriu atât din beneficiarii din mediul urban cât și din mediul rural (respectiv patru respondenți din mediul urban și trei respondenți din mediul rural), cu experiență profesională cuprinsă între 15 ani și 50 ani. Datele analitice sunt prezentate în Tabelul nr.2. Din prezentarea datelor cuprinse în Tabelul nr.2 rezultă că grupul este omogen, din punct de vedere al experienței profesionale și a relațiilor contractuale, fiind în acord cu alte studii precum Carey(1994) și Krueger și Casey(2000).

3. REZULTATE OBȚINUTE.

Pe baza grilei de sinteză rezultată din informațiile primare obținute s-au realizat:

- **Analiza pe verticală**, prin abordarea în interiorul aceleiași interviu a modelului în care fiecare respondent a abordat temele și subtemele interviului de profunzime;
 - **Analiza pe orizontală** este important pentru că reflectă modul în care fiecare temă sau subtemă este abordată de către toți respondenții.
- Această analiză este importantă întrucât ea reprezintă fundamentul raportului de stadiu calitativ. Astfel, într-o primă fază prezentăm importanța acordată de către participanți a temelor propuse, prezentate în Tabelul nr.2.

Tabelul 3. Importanța relativă a abordărilor managerilor firmelor beneficiare de servicii specializate financiar-contabile

Problematice abordată	Pondere în total intervievați %
Tema 1. Despre piața serviciilor specializate financiar-contabile	23,17
Tema 2. Opinii privind costurile implicate de producerea și comunicarea informației financiar-contabile	45,82
Tema 3. Cerințe și așteptări ale beneficiarilor de servicii specializate financiar-contabile în relațiile cu prestatorii de astfel de servicii	31,01
Total	100,00

Sursa: prelucrare proprie

Observăm din Tabelul nr.3 că ponderea cea mai mare din total (45,82%) o reprezintă costurile implicate de producerea și comunicarea informației financiar-contabile, urmată de cerințele și așteptările beneficiarilor de servicii specializate financiar-contabile în relațiile cu prestatorii de astfel de servicii, respectiv (31,01 %). De asemenea, putem constata că prima temă, privind piața serviciilor specializate financiar-contabile are un grad de importanță (23,17%) relativ similar și nu diferă cu mult una față de alta din aceasta perspectivă.

Analiza pe orizontală a interviurilor realizate în rândul beneficiarilor de servicii specializate financiar-contabile prin abordarea sintetică a fiecărei teme supuse discuției prezintă următoarele:

Tema: Despre piața serviciilor specializate financiar-contabile.

Înlegătură cu importanța și rolul serviciilor specializate financiar-contabile, respondentul nr.5, precum și managerii de societăți comerciale beneficiari de astfel de servicii, opiniază că importanța serviciilor financiar-contabile este incontestabilă, dar acestea sunt generatoare de costuri. Respondenta nr.1 arată că activitatea pe care o desfășoară este sufocantă și excesivă de fiscalitatea care se modifică foarte des.

Tema: Opinii privind costurile implicate de producerea și comunicarea informației financiar-contabile.

Respondentul nr.8, precum și beneficiarii de servicii specializate financiar-contabile, participanți la focus grup, în majoritatea lor sunt de accord că, costurile privind conducerea și organizarea contabilității sunt sufocante și acestea datorită fiscalității excesive și modificărilor permanente a legislației fiscale. Respondentul nr.2, precum și beneficiarii de servicii specializate financiar-contabile arată că ținerea contabilității se mărginește la înregistrări contabile și nu la analize la fața locului.

Tema: Cerințe și așteptări ale beneficiarilor de servicii specializate financiar-contabile în relațiile cu prestatorii de astfel de servicii

Proiecția relației beneficiar-prestator de servicii specializate financiar-contabile, impune comunicarea permanentă și continuă cu prestatorul de servicii specializate financiar-contabile. Respondentul nr.3 și majoritatea subiecților participanți la focus grup au așteptări de la prestatorul de servicii specializate financiar-contabile, privind aprecierea muncii celuilalt, executarea cu bună credință a clauzelor contractuale, consecvență între vorbe și fapte, precum și răbdare pentru consiliere economică, fiscal și financiară. Respondentul nr.7 și majoritatea participanților la focus grup, arată că o colaborare ideală între beneficiar și prestatorul de servicii financiar-contabile poate genera o serie de avantaje atât pentru beneficiar cât și pentru prestator.

5.CONCLUZII.

Identificarea aspectelor de factură calitativă și a concluziilor corespunzătoare s-a dovedit etapa cea mai grea, cea mai anevoioasă, dar și cea mai motivantă a analizei calitative. Rezultatele obținute scot în evidență responsabilitatea beneficiarilor de servicii specializate financiar-contabile în relație cu prestatorii de astfel de servicii.

De asemenea, am remarcat atenția deosebită acordată de beneficiarii de servicii specializat financiar-contabile în relațiile cu prestatorii de astfel de servicii, identificări și analiza factorilor restrictivi care împiedică, în prezent, promovarea relațiilor beneficiar, prestator de servicii specializate financiar-contabile

Un prim factor este reprezentat de fiscalitatea și birocrăția excesivă, care reduce timpul alocat comunicărilor cu clienți în vederea efectuării analizelor economice

Relațiile de lungă durată dintre beneficiarii de servicii specializate financiar-contabile și prestatorii de astfel de servicii se bazează pe o multitudine de factori precum: sinceritate, cinste, echitate, respect reciproc, pe cunoaștere a problemelor și constituirea unei echipe unite, armonice, înțelegere, cinste, integritate și independență.

Referințe bibliografice:

Burrows D și Kendall S (1997) Focus groups: What are they and how can they be used in nursing and health care research? *Social Sciences in Health* 3, pp.244–253.

Carey M. (1994) The group effect in focus groups: planning, implementing, and interpreting focus group research. In *In Critical Issues in Qualitative Research Methods* (Morse J., ed.), Sage Publications, London, pp. 225–241

Green JM, Draper AK și Dowler EA (2003) Shortcut to safety: risk and ‘rules of thumb’ in accounts of food choice. *Health, Risk and Society* 5, pp.33–52.

Kitzinger J (1995) Qualitative research: introducing focus groups. *British Medical Journal* 311, pp.299–302

Krueger RA (1994) *Focus Groups: A Practical Guide for Applied Research*. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

Krueger RA și Casey MA (2000) *Focus Groups: A Practical Guide for Applied Research*, 3rd ed. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.

Richardson CA și Rabiee F (2001) ‘A Question of Access’ – an exploration of the factors influencing the health of young males aged 15–19 living in Corby and their use of health care services. *Health Education Journal* 60, pp. 3–6

Thomas L, MacMillan J, McColl E, Hale C și Bond S (1995) Comparison of focus group and individual interview methodology in examining patients satisfaction with nursing care. *Social Sciences in Health* 1, pp. 206–219.

INCOME FROM CURRENT ACTIVITIES IN THE ACCOUNTING SYSTEM

ДОХОДЫ ОТ ТЕКУЩЕЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ В СИСТЕМЕ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА

MASKO L. V., Ph. D., associate Professor, Polotsk state University,

e-mail: ludamasko@mail.ru

POLESCHUK A. V., Polotsk state University

e-mail: poleschuknastya@gmail.com

Abstract: *This article describes the different approaches to the subject of research, the essence of the problem of income generation from current activities. According to the results of the study of different approaches to the essence of the concept of income from current activities, the author's definition was formulated.*

Determination of income from current activities, current activities, income, income from current activities, revenue from sales of products (works, services), economic benefit

JEL classification 657

In the Republic of Belarus, the main regulatory document regulating the accounting of income and expenses is the instruction on accounting of income and expenses approved by the Resolution of the Ministry of Finance of the Republic of Belarus dated 30.09.2011 №102. This instruction is an element of state regulation of accounting and reporting in the Republic of Belarus and is used in the recognition, evaluation and disclosure of information in accounting and reporting for income and expenses, in the approximation of international financial reporting standards.

We systematize the analysis of approaches to the essence of the concept of income in table 1.1. that will help us to form the author's definition in the future.

Table 1. Approaches to the definition of the concept of „Income”

The name of the literature source / author, year	The definition of «Income»
1	2
Normative documents of the Republic of Belarus, Russian Federation, Ukraine	
1.The order of the Ministry of Finance of Russia from 06.05.1999 N 32n "On approval of provisions on accounting "Revenues organization" PBU 9/99".	increase in economic benefits as a result of receipt of assets (cash, other property) and (or) repayment of liabilities, leading to an increase in the capital of this organization, with the exception of deposits of participants (property owners). [1]
2.Psbu 15 "Income" approved by the order of the Ministry of Finance of Ukraine of November 29, 1999 N 290 with changes and additions of December 9, 2011 N 1591.	increase in assets or decrease in liabilities, which leads to an increase in equity (with the exception of capital growth due to contributions from participants in the enterprise), provided that the income estimate can be reliably determined. [2]
3.The law of Republic of Belarus of July 12, 2013 N 57-Z "about accounting and reporting" (in the edition of the Law of Republic of Belarus of 04.06.2015 N 268-Z).	increase in economic benefits as a result of increase in assets or decrease in liabilities, leading to an increase in the equity of the organization, not related to the contributions of the owner of the property (founders, participants) of the organization. [3]

Continuation of table 1.1

1	2
4."The tax code of the Russian Federation (part one)" of 31.07.1998 N 146-FZ(edition of 19.02.2018).	the economic benefits in monetary or natural form, consider in case of possibility of its estimation and in that measure in which such benefit can be assessed. [4]
Dictionaries and encyclopedias	
5.New economic dictionary / Under the editorship of A. N. Apriliana. - Moscow: Institute of new economy, 2006. - 1088 p. - 4000 copies.	cash or tangible assets received by the state, natural or legal person as a result of any activity for a certain period of time.[5]
6.Ushakov D. N. Explanatory dictionary of modern Russian language: About 100,000 words / D. N. Ushakov. - M.: Adelant, 2013. - 800 p.	Cash flow, material acquisition received by the state, what.-commercial institution or individual of their businesses, from their activities (eco. official.). [6]
7.Encyclopedia of Brockhaus F. A. and Efron I. A. S.-St. Petersburg,1890-1907.-87 volumes.	a known amount of income in the hands of a person, or a newly created amount of new real values. [7]
8.Dictionary of modern economic theory of Macmillan. M., "INFRA – M", 1997, p. 231.	the amount of money or services received by an individual, Corporation, or economy over a period of time.[8]
9.Modern economic dictionary. 5-e Izd., pererab. I DOP. - M.: INFRA-M, 2007. — 495 S. — (library of dictionaries "INFRA-M"). Raizberg B. A., Lozovskiy L. S., Starodubtseva E. B.	cash inflow or receipt of tangible assets with monetary value. [9]
Literature on economic theory	
10.Alain Baton, Antoine Cazorla, Christine Dollo, Anne Marie Dre. 25 key books on Economics. - Chelyabinsk: Ural LTD, 1999. - P. 514-538. - 7000 copies. - ISBN 5-8029-0059-8	the amount of money that a certain person can spend without changing the value of their wealth. [10]
11.Enterprise Economics: lecture notes / T. A. Frolov. - Taganrog: TTI SFU, 2009.	this is revenue from the sale of products (works, services) less material costs. [11]
12.Marx K. Capital. Vol. I// Ibid. Vol. 23.	transformed forms of surplus value resulting from the movement of capital.[12]
13.G. P. Zhuravleva. Economics: Textbook. 2001	these are funds received as a result of economic activity for a certain period of time. [13]
14. Eschenko p. S., Palkin Yu. I. Modern economy. Textbook. K., "Higher school", 2005, p. 197.	the amount remaining after deduction of production costs from cash proceeds.[14]
15.Economics of enterprise. Textbook for universities. M., "Banks and exchanges", UNITY, 1996, p. 349.	the difference between revenue and all production costs .[15]

End of table 1.1

16.Lemeshevsky I. M. Microeconomics: Economic theory part 2. - 2003.	the monetary equivalent of the produced and sold products, the primary form of ownership, the economic responsibility of the entrepreneur to the "economic environment". [16]
--	--

Note: own development based on the study of special economic literature and regulations.

As can be seen from table 1.1, the regulatory documents of the Republic of Belarus, the Russian Federation, the Republic of Ukraine on accounting treat income as an increase in economic benefits (assets) or a decrease in liabilities. Thus, the instruction on accounting of income and expenses, approved by the Resolution of the Ministry of Finance of the Republic of Belarus dated 30.09.2011 №102 (hereinafter – instruction 102) establishes that income is an increase in economic benefits during the reporting period by increasing assets or reducing liabilities, leading to an increase in the equity of the organization, not related to the contributions of the owner of its property (founders, participants).

The authors of the economic dictionaries Raizberg B. A., Lozovskiy L. S., Starodubtseva E. B., Ushakov D. N. F. A. Brokgauz, I. A. Efron, M. McMillan, A. N. Azilian, as well as authors of textbooks on Economics Alain Baton, Antoine Cazorla, Christine Dollo, Ann Marie Dreux, G. P. Zhuravleva, I. M. Lemeshevskaya in the opinion that income is the money or goods received as a result of any activity for a certain period of time.

From the point of view of the authors of textbooks on economic theory PS Eschenko, Yu Palkin and Frolova TA, income – is the proceeds from the sale of products (works, services) minus material costs.

An interesting and not similar to all the above opinion about the concept of "income" expresses the famous financier of the 19th century Karl Marx in his work "Capital" (1867).

K. Marx defines income as the surplus value received as a result of the movement of capital. The reason for this is that capital needs to continuously produce surplus value and constantly reproduce it in order for it to continue to exist. Creating surplus value, capital must be re-applied to the second to create one, etc. Therefore, capital yet again produce surplus value and reproduce it. Surplus value acts as a constantly reviving fruit of the capital in motion, as a constant income from capital, as a profit [12].

In our opinion, income is an increase in economic benefits resulting from the receipt of assets and repayment of liabilities, leading to an increase in the capital of this organization, except for the contributions of participants.

Since income can be derived from various activities, it is advisable to analyze the different approaches to the essence of determining income from current activities. Current activities are the main income-generating activities of the organization and other activities not related to financial and investment activities. [4]

Table 1.2 systematizes approaches to the concept of "income from current activities" of authors of special literature on accounting and regulatory documents of the Republic of Belarus, the Russian Federation.

Table 1.2. Approaches to the definition of the concept «Income from current activities»

The name of the literature source / author, year	The definition
1	2
Normative documents of the Republic of Belarus, Russian Federation, Ukraine	
1. Resolution of the Ministry of Finance of the Republic of Belarus of 30.09.2011 No. 102 (as amended by the Ministry of Finance of 08.02.2013 No. 11) "on approval of the Instruction on accounting of income and expenses" and invalidation of some Resolutions of the Ministry of Finance of the Republic of Belarus and their individual structural elements.	revenue from sales of products, goods, works, services, as well as other income from current activities.[19]
2. The order of the Ministry of Finance of Russia from 06.05.1999 N 32n "On approval of provisions on accounting "Revenues organization" PBU 9/99".	revenue from the sale of products and goods, income related to the performance of work, the provision of services.[2]
Special literature on accounting	
3. Accounting and tax accounting, financial analysis and control: studies. Manual / A. O. Levkovich [et al.]; under the General ed. - third edition, revised and expanded-Minsk: Amalfea, 2012. - 728 p.	income from the sale of finished products, goods and semi-finished products of own production.[31]
4. Management accounting: lecture notes / O. V. Grishchenko.- Taganrog: TTI yufu, 2007.	The result of management of the main activity.[36]
Literature on economic theory	
5. Enterprise Economics: lecture notes / T. A. Frolov. - Taganrog: TTI SFU, 2009.	revenue from sales of products (works, services) less material costs.[6]

Note: own development based on the study of special economic literature and regulations

The instruction on accounting of income and expenses approved by the Resolution of the Ministry of Finance of the Republic of Belarus of 30.09.2011 No. 102 (in the edition of the resolution of the Ministry of Finance of 08.02.2013 No. 11) recognizes as income from current activity proceeds from sale of production, goods, works, services, and also other income from current activity [17]. Approximately the same definition is found in the Regulation on accounting "Income of the organization" PBU 9/99, approved by the Order of the Ministry of Finance of May 6, 1999 № 32n (in the ed. Order of the Ministry of Finance of 08.11.2010 №144n).

The author of the economic literature T. A. Frolova also characterizes the income from current activities by revenue from the sale of products (works, services) minus material costs. [11]. This approach to the concept of "income from current activities" takes 60% of all the studied approaches. By 20% of the total amount is occupied by the definition of the essence of the concept of "income from current activities" as income from the sale of finished products, goods and semi-finished products of own production (A. O. Levkovich) and as a result of management from the main activity (O. V. Grishchenko).

Thus, in our opinion, the income from current activities is the revenue from the sale of goods, works and services received in the course of the main activity of the organization.

Literature:

1. The order of the Ministry of Finance of Russia from 06.05.1999 N 32n "On approval of provisions on accounting "Revenues organization" PBU 9/99".
2. Psbu 15 "Income" approved by the order of the Ministry of Finance of Ukraine of November 29, 1999 N 290 with changes and additions of December 9, 2011 N 1591.
3. The law of Republic of Belarus of July 12, 2013 N 57-Z "about accounting and reporting" (in the edition of the Law of Republic of Belarus of 04.06.2015 N 268-Z).
4. "The tax code of the Russian Federation (part one)" of 31.07.1998 N 146-FZ (edition of 19.02.2018).
5. New economic dictionary / Under the editorship of A. N. Apriliana. - Moscow: Institute of new economy, 2006. - 1088 p. - 4000 copies.
6. Ushakov, D. N. Explanatory dictionary of modern Russian language: About 100,000 words / D. N. Ushakov. - M.: Adelant, 2013. - 800 c.
7. Encyclopedia of Brockhaus F. A. and Efron I. A. S.-St. Petersburg, 1890-1907.-87 volumes.
8. Dictionary of modern economic theory of Macmillan. M., "INFRA – M", 1997, p. 231.
9. Modern economic dictionary. 5-e ED., revised and expanded - M.: INFRA-M, 2007. — 495 P. — (library of dictionaries "INFRA-M"). Raizberg B. A., Lozovskiy L. S., Starodubtseva E. B.
10. Alain Baton, Antoine Cazorla, Christine Dollo, Anne Marie Dre. 25 key books on Economics. - Chelyabinsk: Ural LTD, 1999. - P. 514-538. - 7000 copies. - ISBN 5-8029-0059-8
11. Enterprise Economics: lecture notes / T. A. Frolov. - Taganrog: TTI SFU, 2009.
12. Marx K. Capital. Vol. I // Ibid. Vol. 23.
13. G. P. Zhuravleva. Economics: Textbook. 2001
14. Yea u e n K o P., P a l K I n Y. I. Suchasna]. Training aid. K., "high school," 2005, p. 197.
15. Economics of enterprise. Textbook for universities. M., "Banks and exchanges", UNITY, 1996, p.
16. Lemeshevsky I. M. Microeconomics: Economic theory part 2. - Meganewton.:WinForm, 2003.
17. Resolution of the Ministry of Finance of the Republic of Belarus of 30.09.2011 No. 102 (as amended by the Ministry of Finance of 08.02.2013 No. 11) "on approval of the Instruction on accounting of income and expenses" and invalidation of some Resolutions of the Ministry of Finance of the Republic of Belarus and their individual structural elements.

ACCOUNTING MODEL OF SMALL ENTERPRISES IN TURKMENISTAN

МОДЕЛЬ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА МАЛЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ В ТУРКМЕНИСТАНЕ

MASKO L. V., Ph. D., associate Professor, Polotsk state University,

e-mail: ludamasko@mail.ru

JUMAYEVA J.A., Polotsk state University,

e-mail: jennetjumayeva95@gmail.com

Abstract. *The purpose of this work is to systematize and consolidate theoretical knowledge of the organization of accounting in small enterprises of Turkmenistan, mastering the methodology of analytical work, the development of skills to perform basic calculations in accounting, analyze them and draw conclusions, make suggestions. The structure of the standard chart of accounts of accounting and the regulatory documents of this field applied in Turkmenistan were studied.*

Accounting, small business, typical chart of accounts, non-state sector of the economy, financial statements, entrepreneurship.

JEL classification 657

Accounting is an ordered system of collecting, registering and summarizing information in monetary terms about property, liabilities of an organization and their movement by means of complete, continuous and documentary accounting of all business transactions. At the same time, the most important factor ensuring their unity is primary accounting as a source of data for subsequent accumulation, systematization and generalization of information in accordance with the objectives, requirements and methodology of accounting.

The value of small business in a market economy is very high. Without a small business, the market economy can neither function nor develop. Its formation and development is one of the main problems of economic policy in the conditions of transition from a command economy to a market economy. In this regard, the need for high-quality accounting (financial) statements is increasing. Reliable and complete information generated in the accounting system is relevant and acquires practical significance.

Currently, in Turkmenistan, focusing on International Financial Reporting Standards, National Financial Accounting Standards have been developed - regulatory documents establishing the basic principles and general rules of accounting and financial reporting.

Law “On Accounting and Financial Reporting” dated July 29, 2014g., determines the basis of the accounting and financial reporting system in Turkmenistan, establishes general rules for accounting, preparation and presentation of financial statements in accordance with international standards.

A typical chart of accounts for accounting was developed on the basis of the Law of Turkmenistan “On Accounting and Financial Reporting”, as well as in accordance with national financial reporting standards for commercial enterprises, for state budget institutions and national standards for small and medium-sized businesses, approved by the Ministry of Finance of Turkmenistan (table 1).

Table 1. Typical chart of accounts

Account number	Account details
	Account report on financial situation (balance sheet accounts)
	Assets
	Long-term assets
	Non-financial long-term assets
	Capital assets
611140	Buildings and facilities
611240	Machinery, equipment and other capital assets
	...
	Financial long-term assets
621240	Financial long-term assets – internal
	...
	Short-term assets
	Non-financial short-term assets
	Inventory and working capital
612240	Stocks to produce manufactured goods

Note: own development based on the source [1]

Thus, the Standard chart of accounts is designed to group and detail information on the financial and economic activities of the entity, which allows you to get a complete, reliable and clear picture of the state of assets and liabilities in monetary terms.

Small business (small business) - entrepreneurship, based on the activities of small firms, small enterprises, formally not included in the association [2]. Small and medium enterprises in the country account for more than 65% of the total number of enterprises in the country. Over the past fifteen years, practically all trade and public catering facilities, consumer services and public utilities, part of light industry and construction enterprises have moved to the non-state sector of the economy.

Distinctive features of small businesses are:

- minimal dimension of all resources, including equity capital, necessary for establishment and operation of small enterprise;
- short time for establishing and developing project capacity;
- quick return on investment, high capital turnover rate;
- direct contact with the consumer and ability to respond to demand;
- utilization of the local resource potential with high level of efficiency, including vacant and obsolete major funds;
- average number of workers employed in industry, power sector, construction - up to 50 people, in other industries - up to 25 people;
- high flexibility and mobility, determining the ability to quickly adapt to changing market conditions

If we talk about the most promising types of small business, then, according to experts, they can now include the scope of goods and services of mass demand, as well as the construction and

repair industry, auto repair and IT industry (Internet technologies and computer software). Regional producers of food products operating in the format of small enterprises also have good prospects. Next, we look at private sector indicators.

Growth of agricultural and food products in TAD in January-July 2017g.:

- January - 63.9 million manat;
- February - 56.1 million manat;
- March - 72 million manat;
- April - 106.3 million manat;
- May - 96.7 million manat;
- June –139.4 million manat;
- July - 100.6 million manat.

Thus, the role of accounting in all its forms is significant and necessary for the full development of the activities of any enterprise, the current level achieved by the non-state sector of the country's economy makes it possible to be confident in the ability of domestic entrepreneurs to play an increasingly important role in implementing large-scale national programs, including the successful solution of the tasks set by the head of state to strengthen our country's position in world markets. A further increase in the role of the private sector in the national economy is determined by one of the key areas of the Program of Social and Economic Development of Turkmenistan for 2018-2024g. Therefore, the improvement and development of accounting in Turkmenistan, in order to generate reliable and complete information, is of great practical importance.

Literature:

1. Law “On Accounting and Financial Reporting” dated July 29, 2014. Access mode: [http://www.minfin.gov.tm/pdf/ruhasabat/Kanun\(r\)-buhgalter%20hasaby-r.pdf](http://www.minfin.gov.tm/pdf/ruhasabat/Kanun(r)-buhgalter%20hasaby-r.pdf) – Access date 10.04.2018g.
2. Law of Turkmenistan “On State Support for Small and Medium-Sized Businesses”, adopted on August 15, 2009g. Access mode: <http://www.turkmenbusiness.org/content/zakon-turkmenistana-o-gosudarstvennoi-podderzhke-malogo-i-srednego-predprinimatelstva> - Access date 5.05.2018g.

КРИПТОВАЛЮТА КАК ОБЪЕКТ БУХГАЛТЕРСКОГО УЧЕТА

CRYSTAL CURRENCY AS AN OBJECT OF ACCOUNTING

САПЕГО И.И., к. э. н доцент, Полоцкий государственный университет,

e-mail: Golden135@yandex.by

ЛАВРИНОВИЧ Л.В., Полоцкий государственный университет,

e-mail: 16bk.laurynovich.l@pdu.by

Abstract. *Currently, electronic money has gained special popularity, despite the fact that they appeared relatively recently. This is facilitated by such factors as convenience of payment for goods in online stores, high speed of transactions, the use of modern technologies to ensure the security of transactions. One of the most promising types of electronic money is cryptocurrency.*

Ключевые слова: криптовалюта, цифровая экономика, виртуальная наличность, электронные деньги, биткоин, токен.

Keywords: cryptocurrency, digital economy, virtual cash, electronic money, bitcoin, token.

JEL classification 657

В настоящее время электронные деньги обрели особую популярность, несмотря на то, что появились они относительно недавно. Этому способствуют такие факторы, как удобство оплаты товаров в интернет магазинах, высокая скорость проведения транзакций, применение современных технологий для обеспечения безопасности сделок. Одним из наиболее перспективных видов электронных денег является криптовалюта.

Криптовалюта входит в состав активов организации, которые, в свою очередь, являются объектами бухгалтерского учета. Поэтому для бухгалтерского представления о криптовалюте необходимо опираться на ее экономические трактовки. Следует отметить, что в экономической литературе, нормативных правовых документах не сформировано единого подхода к понятию криптовалюта, как в целом, так и по ее видам.

В основном нормативном документе Декрете № 8 «О развитии цифровой экономики» от 21 декабря 2017 г. криптовалюта это - биткоин, иной цифровой знак (токен), используемый в международном обороте в качестве универсального средства обмена [1].

В Федеральном законопроекте «О цифровых финансовых активах» от 25 января 2018г. Используется следующее понятие: криптовалюта – это цифровой финансовый актив, создаваемый и учитываемый в распределенном реестре цифровых транзакций участниками этого реестра в соответствии с правилами ведения реестра цифровых транзакций [2].

Согласно Большому универсальному словарю русского языка В. Морковкина криптовалюта – валюта, выпускаемая в результате решения математических задач, основанных на криптографии [3].

Примерно такого же мнения придерживается Натаниэль Поппер, который считает, что криптовалюта — это валюта, которая добывается сложными вычислениями, благодаря решению сложнейших математических задач. В основе этих задач лежит криптография, то есть наука о создании кодов и шифров [4].

В. Лихута утверждает, что криптовалюта - криптографически защищенная и децентрализованная цифровая валюта, сведения о транзакциях в которой вносятся и хранятся в Blockchain [5].

В свободной энциклопедии Википедия используется следующее понятие: криптовалюта — разновидность [цифровой валюты](#), создание и контроль за которой базируются на [криптографических](#) методах [6].

По Е.О. Руденко криптовалюта – это вид цифровой валюты, защищённой от подделки, которую можно хранить в электронных кошельках, а также переводить из одного кошелька в другой [7].

А.А. Попиков считает, что криптовалюта – это вид цифровой валюты, защищённой от подделки, которую можно хранить в электронных кошельках, а также переводить из одного кошелька в другой [8].

А. Тапскотт полагает, что криптовалюта — это цифровая биржа, которая позволяет вам покупать или продавать товары и услуги [9].

В зарубежной практике иное представление о криптовалюте. Так, в Германии считают, что криптовалюта - частные деньги, с помощью которых могут осуществляться многосторонние клиринговые операции. Согласно законодательству Хорватии криптовалюта – средства, не являющиеся электронными деньгами, но не могут считаться легальными, поэтому не принимается наравне с денежными средствами. В Норвегии под криптовалютой понимают – биржевой актив, который не является валютой. В Украине существует мнение, что криптовалюта – программный код, который является объектом права собственности, облагаемый налогом. Тогда как в Израиле согласно законодательству криптовалюта - это имущество, при продаже которого владелец обязан заплатить НДС и налог на доход [10].

Немаловажное значение для верного определения экономического содержания криптовалюты имеет место определения различия между виртуальными и электронными деньгами (таблица 1).

Таблица 1. Сравнительная характеристика электронных и виртуальных денег.

Условие	Электронные деньги	Виртуальные деньги
Форма	Электронная форма фиатных денег, или представители национальных (наднациональных) валют (доллар США, евро, белорусский рубль, крона)	Изобретенные цифровые валюты, не имеющие связи с национальными (наднациональными) денежными единицами (биткоин, альткоин, токен)
Стоимость	Не создают	Создают новую стоимость
Обращение	Принимается в традиционных платежных системах	Обращение только в рамках определенного виртуального сообщества
Правовой статус	Регулируется	Часто регулирование не определено
Эмитент	Финансовые институты, которые имеют право на эмиссию	Юридические и частные лица
Возможность выпуска средств	Гарантируется	Не гарантируется
Государственный надзор	Есть	Часто нет
Осуществление транзакций	Посредством участия финансовых институтов	Без посредников.

Источник: [11].

Следовательно, можно сказать, что криптовалюта – это виртуальные деньги, имеющие ряд особенностей и не имеющие связи с национальной валютой.

На первый взгляд криптовалюты выглядят как обычные электронные платёжные системы, на самом же деле они имеют ряд фундаментальных отличий, главным из которых является их пиринговая архитектура (P2P), т.е. вся система, обеспечивающая совершение транзакций и хранящая информацию о них, основана на децентрализованной компьютерной сети и абсолютном равноправии участников. Она не имеет единого центра, а база данных продублирована у всех пользователей, использующих криптовалюту. Таким образом, множество компьютеров с крипто-кошельками по всему миру образуют гигантскую автоматическую работающую круглосуточно электронную систему.

На наш взгляд, криптовалюта - это цифровой финансовый актив, защищенный от подделки, хранится в электронных кошельках, добывается сложными математическими вычислениями, благодаря которым определенным кругом пользователей решаются криптографические задачи.

Важнейшей предпосылкой правильной организации бухгалтерского учета криптовалюты является ее научно обоснованная классификация. Цель классификации - систематизация накопленных знаний в сфере финансовых технологий в области криптовалютных систем путём группировки сходных явлений и их отличие от них же.

Определенный интерес заслуживают классификационные подходы Европейского центрального банка, который разделил виртуальные валюты на три вида:

- 1) системы виртуальных валют закрытого типа, используемые в онлайн-играх;
- 2) системы, где обмен возможен только в одну сторону (как правило, допускается покупка виртуальной валюты);
- 3) системы с возможностью двустороннего обмена (конвертируемая виртуальная валюта, имеющая обменный курс покупки и продажи) [11].

Наиболее встречаемыми криптовалютами являются: биткоин, альткоины, токены.

Для целей бухгалтерского учета предложена следующая классификация криптовалюты:

По типу:

- ✓ анонимная (Monero, Dash, Verge)
- ✓ не анонимная (биткоин)

По транзакциям:

- ✓ бесплатные (Litecoin, Bitcoin Cash, Ripple)
- ✓ платные (биткоин, Ethereum)
- ✓ скрытые (Dash, Nem)

По скорости транзакций

- ✓ большая (Ripple)
- ✓ малая ([Litecoin](#), [Dash](#), [Ethereum](#), [Bitcoin](#))

Предложенная классификация криптовалюты, на наш взгляд, будет способствовать принятию правильных решений в процессе экономической деятельности.

Все вышеизложенное позволяет сделать вывод, что криптовалюта является объектом бухгалтерского учета. Однако, до введения различных нормативных правовых актов в области регулирования криптовалюты, мнения экономистов, как в Республике Беларусь, так и в Российской Федерации, об учетных процедурах криптовалюты разделились.

Некоторые экономисты считают, что криптовалюту следует относить к денежным средствам. С ними можно согласиться, так как криптовалюта выполняет функции денежных средств, однако при этом ни один банк или государство не занимается эмиссией криптовалюты и не является его гарантом.

По мнению других экономистов, криптовалюту необходимо относить к эквивалентам денежных средств, так как выполняет функции эквивалентов денежных средств, однако у криптовалюты существует значительный риск изменения стоимости.

Существует мнение, что криптовалюту необходимо отнести к финансовым инструментам, так как есть высокая потенциальная отдача от инвестиций, но при этом не обеспечивается владельцу договорного права на получение денежных средств или иного финансового актива.

Часть экономистов уверяют, что криптовалюту необходимо относить к запасам, так как криптовалюта, как и активы не обязаны быть представленными в физической форме (IAS 38 «Нематериальные активы»), однако запасы предназначены для продажи в ходе обычной хозяйственной деятельности.

Некоторые экономисты относят криптовалюту к нематериальному активу, так как она соответствует определению и критериям признания, но при этом основной целью не является получение дохода от обычной деятельности предприятия [8].

Нам же представляется необходимым отражать криптовалюту в зависимости от целеполагания, т. е. для удовлетворения прав – на счетах финансовых вложений (долгосрочных или краткосрочных); полученная в результате майнинга – на счете готовая продукция; предназначенная для реализации – на счете товары; для оказания услуг по интернету или реализации резидентом Парка высоких технологий – на забалансовых счетах; для размещения в виде обязательства – на счетах расчетов по долгосрочным или краткосрочным кредитам.

Можно сделать вывод, что криптовалютный рынок привлекает все больше субъектов хозяйствования, он предлагает широкие возможности по осуществлению финансовых операций в децентрализованной, анонимной и безопасной среде.

Список используемой литературы:

1. Декрет Республики Беларусь № 8 «О развитии цифровой экономики» От 21 декабря 2017 г.
2. Проект Федерального закона № 419059-7 «О цифровых финансовых активах» от 22.05.2018г (ред., принятая ГД ФС РФ в I чтении).
3. В. Морковкин, Большой универсальный словарь русского языка. – АСТ-Пресс Книга, 2016. – 1456 с.
4. Натаниэль Поппер, Цифровое Золото. – М.: Диалектика, 2016г. – 350с.
5. В. Лихута, Правовое регулирование криптовалютного бизнеса, [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://axon.partners/wp-content/uploads/2017/02/Global-Issues-of-Bitcoin-Businesses-Regulation.pdf> – Дата доступа 17.03.2019
6. Википедия, свободная энциклопедия [Электронный ресурс] — Режим доступа. — URL:<https://ru.wikipedia.org> – Дата доступа 17.03.2019
7. Е.О. Руденко, Е.В. Красова, Электронный научный журнал «Международный студенческий научный вестник» [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://www.eduherald.ru/ru/article/view?id=13162> – дата доступа 18.03.2019

8. А.А. Попиков, Журнал Вопросы инновационной экономики «Криптовалюта Bitcoin как финансовый инструмент виртуальной экономики», №2, 2016 г.
9. А. Тапскотт, Д. Тапскотт. Технология блокчейн. – Эксмо, 2017. – 448с.
10. О.В. Ватолина, С.А. Данилов, Криптовалюты как новый вид виртуального платежного средства [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://pnu.edu.ru/media/ejournal/articles-2015/TGU_6_245.pdf. – Дата доступа 17.03.2019
11. Официальный сайт Европейского центрального банка [Электронный ресурс]. – Режим доступа: https://www.ecb.europa.eu/stats/money_credit_banking/electronic_money/html/index.en.html. – Дата доступа: 18.03.2019.

ПУТИ УЛУЧШЕНИЯ ДЕМОГРАФИЧЕСКОЙ СИТУАЦИИ В Г. НОВОПОЛОЦКЕ

MEASURES FOR IMPROVING THE DEMOGRAPHIC SITUATION IN NOVOPOLOTSK

ТЕТЕРЕВА И. В., ассист. Полоцкий государственный университет,
e-mail: i.v.tetereva@psu.by

ПОТУРЕМСКАЯ Д. В., Полоцкий государственный университет,
e-mail: dasha_poturemskaya@mail.ru

Summary. *The article proposes possible measures to increase the population of Novopolotsk. The effectiveness and possible problems in the implementation of these activities, as well as the results of their implementation, were assessed. The conclusion about the positive impact of these measures on the population, as well as the profitability of their implementation.*

Резюме. В статье предлагаются возможные меры по увеличению численности населения Новополоцка. Была проведена оценка эффективности и возможных проблем в осуществлении этих мероприятий, а также результатов их осуществления. Вывод о положительном влиянии этих мер на население, а также прибыльности их реализации.

Ключевые слова: socio-demographic situation, population, threat, surrogate motherhood, priorities of youth

JEL classification 314.174(1-35)

Introduction.

Ensuring demographic security is one of the main goals of any country. The Republic of Belarus is no exception, where addressing the issue of demographic security is one of the imperatives of sustainable economic development.

The current demographic situation in Novopolotsk is a potential threat to the sustainable development of the state, the national security of the country.

Given the relevance of the chosen problem of modern society, in our opinion, should be considered primarily issues of demography and security, as well as demographic security as a holistic scientific problem.

Main content.

In the result of this scientific research, it was found that the Novopolotsk is in better position in almost all aspects except the birth rate compared to the Vitebsk region and the Republic in General.

Despite this fact, Novopolotsk does not reach all the planned values indicated in the National strategy for sustainable socio-economic development of the Republic of Belarus until 2030.

Table 1. Comparative characteristics of the demographic situation in the regions

Generalizing index	The object with the best performance	The object with the worst performance
Population size and growth	Novopolotsk	Vitebsk region
Population by age	Novopolotsk	Vitebsk region
Fertility	Republic of Belarus	Novopolotsk
Mortality	Novopolotsk	Vitebsk region

Family: marriages and divorces	Novopolotsk	Vitebsk region
Cause of death	Novopolotsk	Vitebsk region
ITOF:	Novopolotsk	Vitebsk region

Source: author's own development based on 1, 2, 3

Preliminary analysis of the demographic situation in Novopolotsk revealed the following main risks presented in table 2:

Table 2. The main problems of the demographic situation in Novopolotsk

Problem	Reason	Importance	Manageability
the population structure deteriorated by disability low birth rate	Population ageing and low fertility	Discrepancy between the quality of the population and the level of required qualification	controlled
increase in the number of deaths by neoplasms (cancer)	Lack of knowledge and equipment in medicine	Reducing the fertility rate in the future	controlled
a significant reduction in the number of marriages (marriage rate)	Change of priorities of youth	The decline of the family institution Reducing the importance of family values The growth of the age of birth of the first child – the impact on health The decline in birth-rate	partially controlled

Source: author's own development based on the analysis

Having considered the population dynamics and predicted it for a certain period of time, it was necessary to propose possible measures to increase the population.

The search for and training by the state of professional nannies is one of the activities proposed to be carried out to increase the birth rate.

Due to the fact that in our country there is equality between men and women, many girls and women have a priority in a good career and leadership position. In this case, the child is relegated to the background due to the lack of professionally trained people with whom you can leave the child until kindergarten age.

This issue must be approached with particular care. Those girls and women who will be professional nannies must meet the high standards of the population. First of all, it is necessary to train the employees of this center with first aid. Each employee must have knowledge in the field of medicine, which she will be able to apply in that situation, if the child gets sick.

Due to the many cases occurring in a world where a babysitter takes physical force against a child, a rigorous initial selection of candidates should be made.

This paragraph includes such sub-paragraphs as:

- physical health;
- survey psihiatricheskoj hospitals;
- education (higher or incomplete higher education).

This service can be added to the list of services of social service of Novopolotsk. This service can be provided both on a paid basis and free of charge (accounted for by transfers).

The next event is the opening of the surrogacy center.

At the legislative level, surrogacy in the Republic of Belarus was fixed only in 2006. Then changes were made to the "code on marriage and family", it appeared the corresponding article №53 — "Surrogacy". And in 2012 there was a Law "on assisted reproductive technologies". Now in Belarus there is a Law of the Republic of Belarus "on assisted reproductive technologies of January 7, 2012 № 341-3[24].

Belarus is quite a popular country for the provision of this service among Russians and other foreign citizens, as the cost of this service and the legislation are more profitable in our country.

The opening of this center will help to increase women's attention to the state of their health, as in order to become a surrogate mother, it is necessary to pass a number of examinations, her responsibilities also include:

- to provide the woman who has concluded a surrogacy contract with her and her spouse with information on the results of the medical examination, as well as information on the state of health of her child;
- medical examination within the terms determined by the attending physician;
- implementation of all the recommendations of a physician and submission of the woman, who signed her contract of surrogate motherhood, and her spouse information about their health status and health-nurtured child (Ren)

Also, the main requirements for future surrogate mothers are the age from 20 to 35 years, the presence of their own child and the state of marriage at the time of conclusion of the contract [4 Article 23 Rights and obligations of the surrogate mother].

These aspects will affect not only the increase in fertility, but also the increase in marriages.

The next threat for Novopolotsk is a significant reduction in the number of marriages.

The topic of reducing the number of marriages should be addressed not only with the adult generation, but also with the younger. The priorities of young people are based on their knowledge from birth. Most families plan to have only one child, which is a misjudgment. In our country, every woman must give birth to at least 2 children for a stable increase in the population. Also, the age of birth increases, which adversely affects the health of the nation.

One of the measures to increase marriages is to change the priorities of young people. Young people get all the information from social networks. Changing the priorities of young people through implementation through social networks. An example of such an implementation is the creation of a channel on Youtube, the theme of which will be marriage and family in society. Conducting social experiments in the city on marriage and family will be one of the reasons for shifting the priorities of the population towards family values.

On this channel it is necessary to create videos with special experiments, which will be held in Novopolotsk.

Also, the opening of a state institution in the city, where free of charge will work with a variety of family problems, which will include the prevention of domestic violence, a system of trainings aimed at the formation of healthy relationships in the family, group classes with elements of personal growth training and self-support groups.

Not only is there a need to increase the number of marriages, but also to reduce the decline in divorces. This can be achieved in the provision of psychological assistance to the wedding when applying to the Registry office. These consultations will initially help people understand whether they should marry and what is necessary for this Union to be long.

After assessing the effect and possible problems in the implementation of these activities, it can be concluded that these activities are beneficial.

Based on the experience of some activities of this kind, it can be argued about the effectiveness of these activities.

Results and conclusions.

After assessing the effect and possible problems in the implementation of these activities, it can be concluded that these activities are beneficial.

Based on the experience of some activities of this kind, it can be argued about the effectiveness of these activities.

Bibliography:

1 Регионы Республики Беларусь. Социально-экономические показатели/ И. С. Кантро[и др.]/ под общ. Ред. И. В. Медведева – 1-й Том - Минск, 2017. - 786 с.

2 Статистический ежегодник Витебской области 2017/ И. В. Ходикова [и др.]/ под общ. ред. Ю. И. Москалев – Витебск, 2017. – 472 с.

3 Витебская область в цифрах/ И. В. Ходикова [и др.]/ под общ.ред. Ю. И. Москалев – Витебск, 2017. – 84 с.

4 О вспомогательных репродуктивных технологиях Закон Республики Беларусь, 07.01.2012, № 341-3. Статья 23. Права и обязанности суррогатной матери // Консультант Плюс: Беларусь. Технология 3000 [Электронный ресурс] / ООО «ЮрСпектр», Нац. центр правовой информ. Респ. Беларусь. – Минск, 2012.

СОЦИАЛЬНО-ДЕМОГРАФИЧЕСКАЯ СИТУАЦИЯ В Г. НОВОПОЛОЦКЕ И ЕЁ ВЛИЯНИЕ НА ЭКОНОМИКУ РЕГИОНА

SOCIAL AND DEMOGRAPHIC SITUATION IN NOVOPOLOTSK AND ITS IMPACT ON THE ECONOMY

ТЕТЕРЕВА И.В., ассистент, Полоцкий государственный университет,

i.v.tetereva@psu.by

ПОТУРЕМСКАЯ Д.В., Полоцкий государственный университет,

dasha_poturemskaya@mail.ru

Summary. *This article discusses the impact of the current socio-demographic situation in Novopolotsk on the region's economy, primarily on the labor market. The following indicators are described: population size; its age and sex structure; mortality of men and women of working age; population migration, provision of housing to the population. The conclusion is made about the negative impact of the current socio-demographic situation on the labor market in Novopolotsk.*

Аннотация. *В статье рассмотрено влияние текущей социально-демографической ситуации в г. Новополоцке на экономику региона, прежде всего на рынок труда. Описаны следующие показатели: численность населения; его половозрастная структура; смертность мужчин и женщин в трудоспособном возрасте; миграции населения, а также обеспеченность населения жильем. Сделан вывод о негативном влиянии текущей социально-демографической ситуации на рынок труда г. Новополоцка.*

Ключевые слова: labor market, socio-demographic situation, population, mortality, migration.

JEL classification 314.174(1-35)

Введение.

Экономическое положение региона зависит от множества факторов. В том числе и от социально-демографических, которые формируют не только количественный состав трудовых ресурсов, но и качественно определяют возможности и предпосылки для экономического роста. Источником расширенного воспроизводства и обеспечения населения средствами жизни является ВВП. В свою очередь, население – а именно трудовые ресурсы – источник ВВП, а человек, являясь частью населения, выступает потребителем произведенной продукции. Следовательно, существует диалектическая взаимосвязь между производством, потреблением и режимом воспроизводства населения.

В сфере экономики Новополоцка занято 45,7 тысяч человек, осуществляют деятельность около 3,2 тысяч субъектов хозяйствования разных форм собственности, в том числе 98 промышленных предприятий, 67 строительных организаций, 42 транспортные организации, 212 субъектов розничной и оптовой торговли [1].

Производятся такие важнейшие виды продукции как бензины автомобильные, дизельное топливо, пленки полимерные, полиэтилен, железобетонные конструкции, трикотажные изделия, продукция машиностроения и металлообработки, лесной, деревообрабатывающей, строительных материалов, легкой и пищевой промышленности [1]. Определяющим в промышленном комплексе является градообразующее предприятие топливной промышленности ОАО «Нафтан», которое занимает 97,8% в общем объеме производства промышленной продукции по городу.

Целью данной статьи видится описать современную социально-демографическую ситуацию в г. Новополоцке (Республика Беларусь) и определить её воздействие на экономику города.

Основное содержание.

Демография как наука занимается изучением законов естественного воспроизводства населения [2]. При этом население – это количественная характеристика общества, его «объём». Следовательно, под демографической ситуацией нами понимается в широком виде текущее состояние в области основных характеристик населения: рождаемости, смертности, продолжительности жизни и миграции. По мнению Гидденса Э. социология – это «изучение общественной жизни человека, изучение групп и обществ» [3]. Поэтому в основе нашего исследования должны лежать и социальные параметры.

Первостепенное влияние на экономическое развитие, по мнению Вишневого А.Г. [4], имеют такие факторы, как численность и структура работников и населения в целом. Причём численность населения трудоспособного возраста будет оказывать влияние на текущую экономическую ситуацию, тогда как население младше трудоспособного может расцениваться как перспективный экономический ресурс.

Проанализируем следующие социально-демографические показатели:

- численность населения;
- половозрастную структуру;
- смертность в трудоспособном возрасте;
- миграционное сальдо;
- обеспеченность населения жильем.

Исследуя показатель численности населения можно сделать вывод о максимально возможном количестве трудовых ресурсов, а также о наиболее вероятном их количестве.

В таблице 1 представлена динамика основных показателей, характеризующих численность трудовых ресурсов г. Новополоцка.

Таблица 1. Динамика основных показателей численности населения г. Новополоцка

Показатель	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Среднегодовая численность населения	104 157	105 139	106 106	106 926	107 488	102 399	107 706	107 386
Среднегодовая численность населения в трудоспособном возрасте, чел	67 975	68 172	68 269	68 138	67 724	63 753	66 117	65 022
Численность занятого населения, чел.	52 982	52 177	50 510	50 057	51 267	51 171	48 855	45 562
Удельный вес численности занятого населения в трудоспособном, чел.	77,9%	76,5%	74,0%	73,5%	75,7%	80,3%	73,9%	70,1%

Источник: составлено по данным [5;6]

Из данных и расчётов видно, что за рассматриваемый период:

- 1) увеличилась численность жителей г. Новополоцка на 3 229 человек;

- 2) количество трудоспособного населения сократилось на 2 953 человек;
- 3) значительные колебания численности, как в сторону увеличения, так и уменьшения наблюдаются с 2014 года;
- 4) абсолютная численность занятого населения сократилась на 7 320 человек;
- 5) удельный вес численности занятого населения в трудоспособном сократился на 7,8 %.

Указанные выше тенденции негативно характеризуют ситуацию на рынке труда. Сократилось не только максимально возможное количество трудовых ресурсов, но и их вовлеченность в экономику региона.

Далее рассмотрим рисунки 1, 2, 3 и таблицу, на которых представлена динамика возрастной и половой структур населения г. Новополюцка:

- 1) на обоих рисунках видно увеличение доли пожилых и старых людей в общей численности населения, а также сокращение доли населения младше трудоспособного возраста, что характеризуется как «старение населения» [7];
- 2) старение женского населения протекает более стремительными темпами, отчасти ввиду более высокого уровня смертности у мужчин в трудоспособном возрасте (рисунок 3);
- 3) среднегодовая численность женщин превышает численность мужчин;
- 4) удельный вес смертей в трудоспособном возрасте снизился, как по женскому населению, так и по мужскому, но мужская смертность всё равно превышает женскую более, чем в два раза.

Таблица 2. Динамика среднегодовой численности мужчин и женщин г. Новополюцка

Среднегодовая численность:	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
мужчин	49 312	49 864	50 373	50 828	51 158	48 823	51 266	51 192
женщин	54 845	55 275	55 733	56 098	56 330	53 576	56 440	56 194
отношение численности мужчин и женщин	90%	90%	90%	91%	91%	91%	91%	91%

Источник: составлено по данным [6]

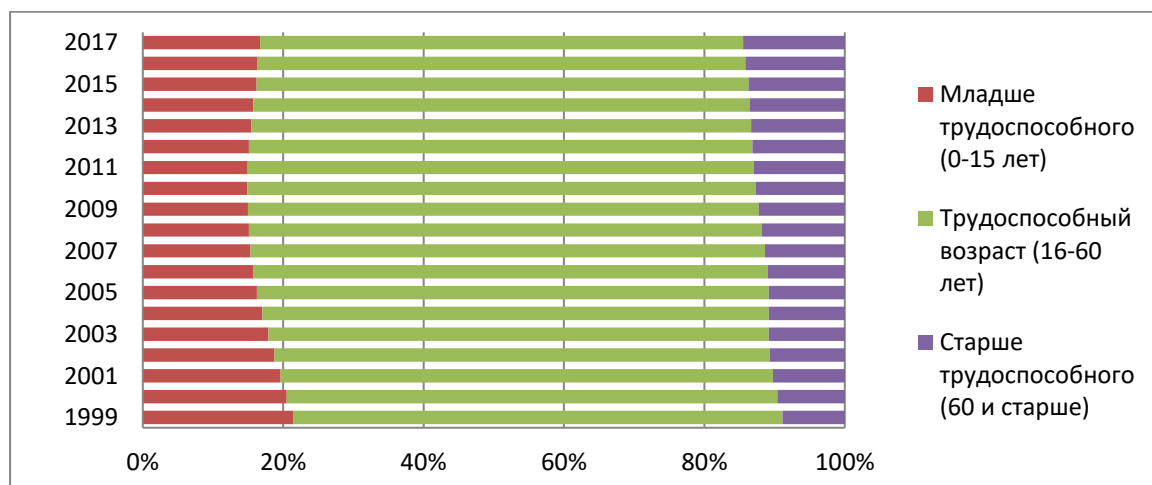

Рисунок 1. Динамика возрастной структуры (мужчины)

Источник: составлено по данным [6]

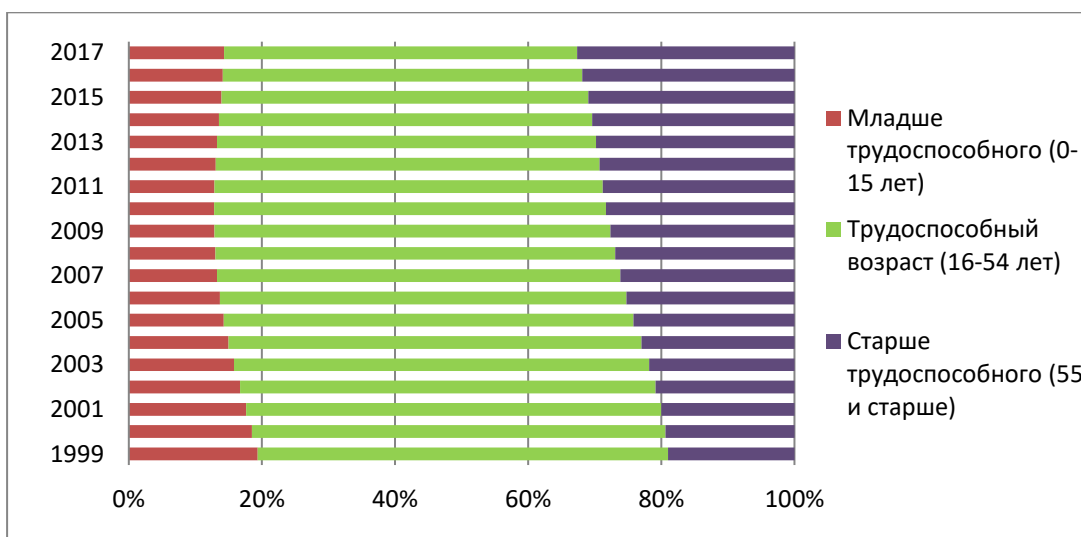

Рисунок 2. Динамика возрастной структуры (женщины)

Источник: составлено по данным [6]

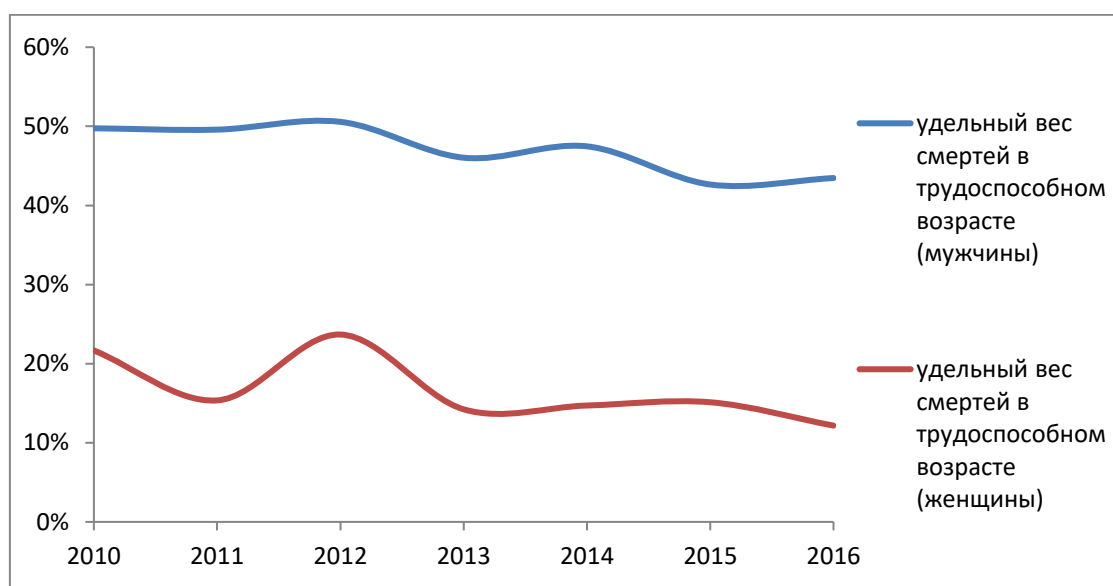

Рисунок 3. Динамика удельного веса смертей в трудоспособном возрасте

Источник: составлено по данным [5]

Рассмотренные тенденции оказывают негативное влияние на рынок труда: снижается количество рабочей силы, прежде всего, ввиду старения населения и высокой смертности основного производственного ресурса – мужчин в трудоспособном возрасте.

Рассмотрим показатели миграции: число прибывших, выбывших, сальдо (рисунок 4):

- 1) колебания абсолютной численности прибывших выше, чем выбывших;
- 2) линия тренда выбывших растёт с 2012 года, в тоже время наблюдается понижение линии тренда прибывших;
- 3) сальдо миграции с 2016 года отрицательно.

Рассмотренные тенденции негативно характеризуют рынок труда г. Новополоцка: снижается количество рабочей силы, прежде всего, ввиду выезда населения и снижения прибывающих.

Важным является рассмотрение социального показателя обеспеченности населения жильем, динамика которого отражена в таблице 2. В абсолютном выражении мы наблюдаем

рост данного показателя: в 2017 году по сравнению с 2010 годом обеспеченность населения жильем выросла на 1,3 м² на одного жителя.

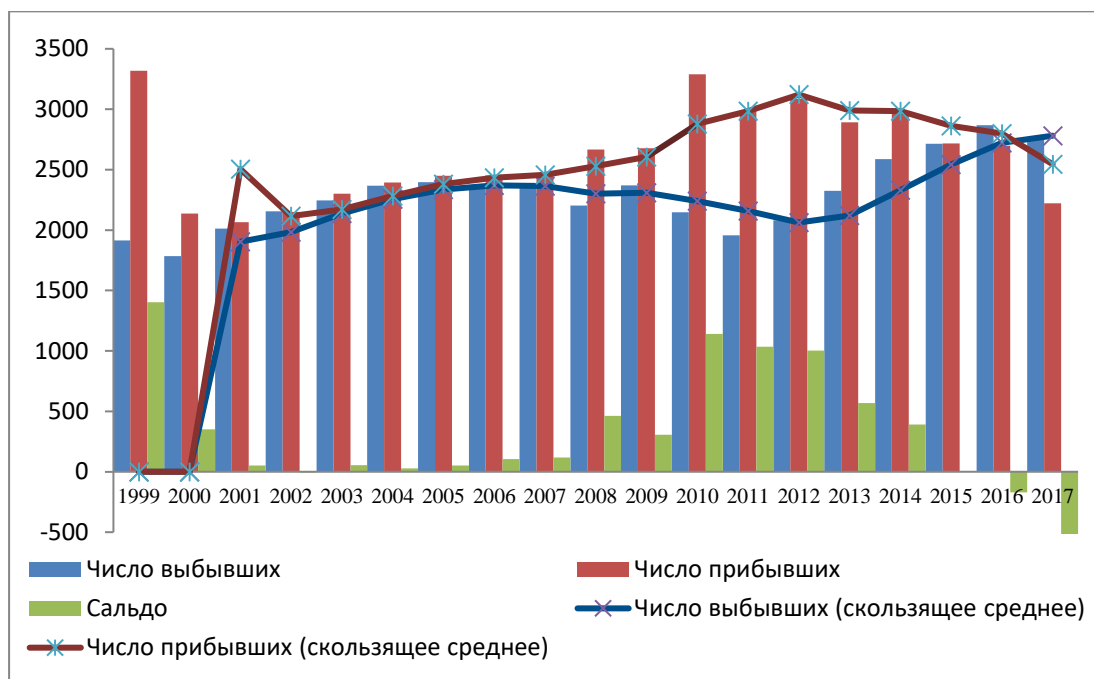

Рисунок 4. Динамика показателей миграции

Источник: составлено по данным [5]

Основными факторами, влияющими на значение данного показателя, являются количество населения и ввод в эксплуатацию жилых домов. Динамика последнего отрицательна на протяжении рассматриваемого периода. Сокращение строительства жилых домов произошло в 5,7 раза.

Таблица 2. Динамика социальных показателей строительства

Социальный показатель	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
Обеспеченность населения жильем, м ² на одного жителя	21,3	21,6	21,9	22,0	22,3	22,0	22,3	22,6
Ввод в эксплуатацию жилых домов, м ²	55 400	40 400	29 100	24 900	26 400	22 900	25 700	9 700

Источник: [5]

Результаты и выводы.

Краткий обзор социально-демографических показателей г. Новополюцка выявил негативные тенденции на рынке труда:

- 1) старение населения;
- 2) высокий уровень смертности мужчин в трудоспособном возрасте;
- 3) отрицательное сальдо миграции;
- 4) снижение объёмов гражданского строительства.

Основное влияние, которое оказывают описанные выше тенденции, на рынок труда – снижение количества рабочей силы.

Библиография:

1. Экономика. Новополоцкий городской исполнительный комитет. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.novopolotsk.by/content/section/21/122/>. – Дата доступа: 05.03.2019.
2. Борисов В.А. Демография / Борисов В.А. – Notabene. – 2001. – 272 с.
3. Гидденс Э. Социология. – М.: Эдиториал УРСС, 1999. – С. 24.
4. Вишневский, А. Г. Население и производство. (Избранные демографические труды: в 2 т.) / А. Г. Вишневский. – М.: Наука, 2005. – Т. II.
5. Регионы Республики Беларусь, том 1, 2018 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.belstat.gov.by/>. – Дата доступа: 05.03.2019.
6. Численность занятого населения в среднем за период. Белстат. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://dataportal.belstat.gov.by/Indicators/Search>. – Дата доступа: 05.03.2019.
7. Демографическая энциклопедия / Редкол.: Ткаченко А.А., Аношкин А.В., Денисенко М.Д. и др. – М.: ООО «Издательство «Энциклопедия», 2013. – 944 с.

КАЧЕСТВО ЖИЗНИ В ГЛОБАЛЬНОЙ ЭКОНОМИКЕ: ТЕОРЕТИЧЕСКИЕ И МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ

QUALITY OF LIFE IN THE GLOBAL ECONOMY: THEORETICAL AND METHODOLOGICAL ASPECTS

БЕЛОРУСОВА Н. Л., канд. экон. наук, Полоцкий государственный университет,
e-mail: n.belorusova@psu.by

ГОЛУБ А. П., Полоцкий государственный университет,
e-mail: 15ep.holub.a@pdu.by

Summary. *The article discusses the economic category "quality of life" at the stage of emergence and in modern conditions; its vision was determined by scientists from different countries of the world; identified indicators that form the basis for determining the quality of life of the population; presents the point of view of Belarusian scientists on the definition of the quality of life of the population; revealed a pattern that currently there is no single judgment on the definition of quality of life.*

Аннотация. *В статье рассмотрена экономическая категория «качество жизни» как на стадии возникновения так и в современных условиях; определено ее видение учеными различных стран мира; выявлены показатели, которые положены в основу определения качества жизни населения; представлена точка зрения белорусских ученых по определению качества жизни населения; выявлена закономерность, что в настоящее время нет единого суждения по определению качества жизни.*

Key words: quality of life, living standards of the population, indicators, indicators, sustainable development, social indicators

Ключевые слова: качество жизни, уровень жизни населения, показатели, индикаторы, устойчивое развитие, социальные показатели

JEL classification 338.2

Введение.

Наступление нового тысячелетия по времени совпадает с переходом всего человечества на новую форму развития, получившую название «устойчивого развития». Потенциал экономического прогресса, базирующийся на устойчивом развитии, предполагает качественные усовершенствования гораздо большие, чем экономический рост, а именно улучшение качества жизни.

Научным аспектам устойчивого развития с учетом качества жизни посвящено множество трудов российских и зарубежных ученых. Вместе с тем практические аспекты этого направления проработаны недостаточно полно, что и определяет актуальность исследования проблемы перехода стран, регионов к устойчивому развитию в этом контексте.

Переход на новую модель (стратегию) развития, получившую название модели устойчивого развития, представляется естественной реакцией мирового сообщества, стремящегося к своему выживанию и дальнейшему развитию.

Особого внимания заслуживает практический аспект реализации этой проблемы: обеспечение устойчивого развития с учетом качества жизни населения. Улучшение качества жизни населения – это социально-приоритетная цель развития общества.

Основное содержание.

Термин «качество жизни» появился в середине 50-х годов, когда стало очевидно, что категория «уровень жизни» всестороннее не отражает благосостояние населения. Вначале

качество жизни связывалось в основном с вопросами охраны окружающей среды, здоровья и обновления городов. Но вскоре, эта проблема стала рассматриваться под углом обеспечения жизнеспособности общества и трактоваться как составная часть некоего футурологического идеала, который предстоит достигнуть человечеству в ближайшем будущем - перехода к следующему этапу развития цивилизации с новыми отношениями между людьми, при которых на первый план выходят не деньги, а гармония социальных и культурных ценностей [1]. Значительный вклад в исследования проблем уровня и качества жизни внесли как экономисты, так и социологи, большинством которых была признана закономерность существования разного уровня жизни людей в обществе [2].

Экономическое развитие – не самоцель, а средство улучшения жизни. В настоящее время экономическое развитие, как экономическая категория, рассматривается шире – в рамках устойчивого экономического развития, включающего экономические, экологические и социальные аспекты. Социальные аспекты жизни общества, в настоящее время, по отношению к экономике страны носят второстепенный характер. Однако именно социальные аспекты жизни общества являются главной целью экономического развития страны, главной целью экономических преобразований, основным критерием их эффективности.

Безусловно, уровень качества жизни определяется направленностью экономики страны, в которой он рассматривается. В развитых рыночных странах уровень качества жизни выше, нежели в развивающихся странах. В странах с моделью социально-ориентированной рыночной экономики социальным аспектам жизнедеятельности населения и соответственно качеству жизни уделяется большее внимание, поскольку оно характеризует эффективность проводимой государством социальной экономической политики и, в конечном счете, уровень общественного развития [1].

Современное изучение проблемы качества жизни опирается на фундаментальную научную базу, сформированную представителями отечественной и зарубежной науки. Теоретико-методологические предпосылки изучения категории «качество жизни» были созданы классиками социологии Вебером М., Дюркгеймом Э., Зиммелем Г., Марксом К., Спенсером Г., Сорокиным П.А., предложившими основные направления переориентации в структурной и организационной политике государства и управления, что впоследствии послужило улучшению качества предоставляемых социальных услуг населению. Качество жизни как социально-экономическая категория исследовалась в трудах известных зарубежных экономистов и социологов. Особое место занимают труды Витни С., Гэлбрейта Дж. Кн., Инглегарта Р., Турена А., Кэмпбелла А., Маслоу А., Роджерса В., Тоффлера О., Фостера Д., и др. Известные западные социологи - Белл Д., Бжезинский З., Винер А., Канн Г., Маркузе Г., Фромм Э., придавали особое значение, вопросам качества жизни, связывая их с потребностями и потреблением. В настоящее время исследованием качества жизни занимаются известные зарубежные авторы: Андруз Ф., Конверс Ф., Милбрейт JL, Мак-Кенел, Михелос А., Роджерс У., Райт С., а также ученые практически всех стран мира. В работах указанных авторов предприняты попытки анализа объективных социально-экономических, политических, культурных, экологических и других условий существования человека, многочисленные комбинации объективных и субъективных характеристик.

Следует отметить, что в литературных источниках существует множество различных подходов к дефиниции понятия «качество жизни». Для каждой категории населения понятие

«качество жизни» различно. Поэтому так важно разобраться, что же на самом деле представляет собой качество жизни. До настоящего времени не существует единого понятия качества жизни, причем понятие этой категории различно как в разных странах, так и у разных авторов. Различия при определении качества жизни наблюдаются и применительно к каждой категории населения. Для одних - это степень удовлетворения потребностей, для других - категория, с помощью которой характеризуют существенные обстоятельства жизни населения. Для третьих - параметры и условия жизни людей. Каждый прав, но даже сумма этих ответов не дает исчерпывающего определения качества жизни.

Первая группа исследователей считает, что «качество жизни» - это степень удовлетворения всего комплекса потребностей и интересов людей.

Вторая группа исследователей считает, что «качество жизни» - это категория, с помощью которой характеризуют существенные обстоятельства жизни населения.

Третья группа исследователей считает, что «качество жизни» - это понятие, включающее в себя определенный набор необходимых параметров и условий жизни индивида, и оценку набора условий и характеристик жизни человека.

Таким образом, можно прийти к выводу, что единого определения термина «качество жизни» нет, но с учетом всего вышесказанного можно предложить следующее определение: *качество жизни* – это оценка условий жизни людей и степени их удовлетворения.

Для измерения качества жизни населения применяется целая система различных индикаторов и показателей, которые позволяют всесторонне его охарактеризовать, а также помогают определить дальнейшее развитие социальной политики государства и меры по ее реализации. К таким индикаторам относятся основные параметры уровня жизни (среди них доходы, покупательная способность, расходы, уровень образования, продолжительность жизни и др.) и конкретные, частные показатели, позволяющие отразить все стороны жизни населения (средний доход, расходы на обучение, количество лет обучения в школе и т. д.). Всемирный банк, например, использует более 90 индикаторов для характеристики социального развития 210 стран мира.

Показатели качества жизни могут измеряться в натуральных единицах, в текущих или сопоставимых ценах, в процентах или рангах.

Система показателей уровня жизни населения различается по странам, но основные ее разделы строятся на основе классификации ООН и используются для международных сопоставлений. Сюда включается 12 групп показателей: демографические; санитарно-гигиенические условия жизни; жилищные условия; образование и культура; условия труда и занятость; доходы и расходы населения; индексы потребительских цен; транспортные средства; организация отдыха; социальное обеспечение; свобода человека.

Основные сравнительные социально-экономические показатели качества жизни, разработанные в рамках ЕС можно сформулировать следующим образом [3]:

1) *население*: плотность проживания на 1 км², рождаемость, смертность; половозрастная структура, период удвоения численности населения;

2) *занятость*: уровень трудовой активности, доля работающих по найму, структура по профессиям и отраслям;

3) *уровень жизни*: душевое производство ВВП, потребительские расходы на душу в день; число легковых машин, телевизоров, телефонных аппаратов на 1000 чел.;

4) *душевое потребление* мяса, зерна и риса, энергии, в том числе в домашнем хозяйстве;

5) *индекс потребительских цен*;

6) *здоровье*: детская смертность, общая предстоящая продолжительность жизни;

7) *образование*; доля школьников и студентов от общей численности населения, лиц с начальным, неполным средним, законченным средним и высшим образованием.

В большинстве стран мира разработаны аналогичные системы показателей качества жизни, имеющие некоторые особенности. Способы агрегирования данных в разделах и методика расчета самих показателей существенным образом варьируются, что затрудняет их межстрановую сопоставимость. Вместе с тем общей тенденцией в исследовании качества жизни на современном этапе является перенесение акцентов с показателей, характеризующих рост доходов и материального потребления, на показатели, отражающие здоровье, образование, досуг человека.

При оценке качества жизни нет возможности использовать некий универсальный показатель. Ведь речь идет о субъективной оценке условий существования и развития человека.

Обобщающие индикаторы качества жизни представляют собой определенного вида сверстку оценок более частных свойств и критериев этого понятия, которые, в свою очередь, могут быть различными комбинациями либо отчетных статистических показателей, либо соответствующих экспертных оценок. Интегральные индикаторы качества жизни населения позволяют проводить сравнительный анализ во времени и пространстве основных компонентов этой категории, а также выявить другие «узкие» места в социально-экономическом развитии страны или региона с точки зрения обеспечения условий, необходимых для гармоничного развития общества и отдельного индивида[4].

В международной практике уже в 60-х годах проводились обширные исследования в области определения обобщающих социальных индикаторов, предпринимались попытки построения единых систем. Однако ввиду отсутствия однозначной трактовки понятия «качество жизни» данные системы не могли быть оптимальными и служить эффективным инструментарием прогнозирования и управления.

В общем виде система социальных приоритетов, разработанная ОЭСР, имеет вид [5]: здоровье; развитие личности путем обучения; занятость и качество трудовой жизни; свободное время и досуг; экономическое положение личности; благоприятная окружающая среда; социальное окружение; обеспечение безопасности и правосудия; участие в общественной жизни. Кроме того, в качестве приоритетных направлений социального контроля применительно к потребностям международной системы социальных показателей используются дополнительные блоки: «Социальные последствия вооружения» и «Социальные последствия экономической отсталости».

Методологические подходы построения социальных систем ООН и ОЭСР были положены в основу создания официальной американской системы «Социальные показатели», которая долгое время считалась образцом для развитых стран мирового сообщества. Методическим новшеством данной системы было введение понятия «конечный результат» (outputdiscriptiveindicator). Система «Социальные показатели» состоит из 167 показателей, подразделенных на 7 блоков: «Здоровье»; «Общественная безопасность»; «Образование»; «Труд»; «Доход»; «Жилище»; «Досуг-рекреация». Впоследствии данная система была дополнена новыми разделами: «Семья», «Социальная безопасность и

благополучие», «Социальная мобильность и благополучие». Характеризуя специфику системы «Социальные показатели», необходимо отметить, что она выдержана в духе структурно-функциональной методологии. Она не вскрывает социально-экономических причин, определяющих дифференциацию и качественное неравенство в распределении благ. Отсутствие в системе блока культуры подрывает ее информативную ценность и снижает прогностический потенциал.

В современных условиях качество жизни тесно сопряжено с категорией «человеческое развитие». Впервые в научный оборот категория «человеческое развитие» была введена Программой развития Организации Объединенных Наций (ПРООН) в Докладе о развитии человека за 1990 г. (Human Development Report, UNDP). Под «человеческим развитием» понимается преумножение не только доходов людей, но и их здоровья, образования, сохранение окружающей среды, обеспечение свободы действий и слова, участие в политической деятельности и государственном управлении, беспрепятственный выбор места жительства, равенство граждан перед законом, защита от дискриминации по признакам национальной принадлежности, пола, возраста и пр. [6].

В докладе был предложен интегральный измеритель - индекс человеческого развития (ИЧР), включающий оценки продолжительности жизни, образовательного уровня взрослого населения и его доходов. В последующих ежегодных докладах ПРООН было введено новое название индекс развития человеческого потенциала (ИРЧП) и уточнен механизм его исчисления.

Изучение зарубежного и отечественного опыта позволяет сделать вывод о том, что при разработке обобщающих индикаторов качества жизни следует использовать индикаторы, выражаемые в следующих показателях [7]: продолжительность жизни человека (ожидаемая при рождении и фактическая); рост реальных доходов населения; состояние здоровья; образовательный уровень; уровень занятости трудовых ресурсов; обеспеченность населения жильем; доля населения, проживающего на территориях, где имеются отклонения окружающей среды от нормативов. Следует отметить, что качество получаемой информации, ее практическую направленность повышает применение статистического подхода в сочетании с социологическими методами.

Опыт разработки ИРЧП был положен российскими учеными в основу расчета *интегрального индекса качества жизни*. Они ограничились небольшим числом компонентов, которые имеют решающее и обобщающее значение для каждой сферы жизни. Так, по всем сферам здоровье имеет решающее значение для качества жизни людей. В трудовой сфере такими решающими показателями можно считать производительность труда и занятость экономически активного населения, в сфере материального быта - уровень материальной обеспеченности; интеллектуальной и духовной жизни уровень образования, семейной жизни - благополучие семей.

Белорусские ученые предлагают при исследовании качества жизни опираться на следующие характеристики [5].

1. *Благополучие*. Материальный аспект благополучия характеризуют показатели доходов, текущего потребления и сбережений населения, а также такие макроэкономические показатели, как ВВП на душу населения, фактическое потребление домашних хозяйств, индекс потребительских цен, уровни безработицы и бедности.

2. *Социальная безопасность*, отражающая условия труда, социальное обеспечение и социальную защиту, физическую и имущественную безопасность.

3. *Качество населения*, интегрирующее такие его свойства, как способность к воспроизводству, способность образовывать и сохранять семьи, уровень образования и квалификации.

4. *Условия жизни населения*.

5. *Информированность населения*, характеризующая доступность к средствам телекоммуникации и информационных инфраструктур.

6. *Качество окружающей среды*, аккумулирующее данные о загрязнении воздушного пространства, воды, о качестве почвы, уровне биоразнообразия территории и т.п.

7. *Природно-климатические условия*, характеризующиеся климатическими условиями, частотой и спецификой форс-мажорных ситуаций.

Данный методический подход является, на наш взгляд, наиболее приемлемым для определения обобщающего индикатора качества жизни населения Беларуси, поскольку при этом используются основные компоненты уровня жизни населения, которые сопоставимы со статистической базой нашей страны.

Результаты и выводы.

Проведенный анализ качества жизни как экономической категории и оценка показателей ее оценки показал, что в настоящее время нет единого сложившегося подхода при оценке качества жизни. В различных странах существуют различные подходы при оценке качества и уровня качества жизни населения. Однако единое, что их объединяет это учет не только экономической, но и социальной составляющей жизни людей.

Библиография.

1 Колин, К. Качество жизни в информационном обществе. / К. Колин // Человек и труд. – 2010. – № 1. – С.39-43.

2 Баженов, С. А. Качество жизни населения: теория и практика / С.А. Баженов. – М. : ЭКОС, 2002. – 178 с.

3 Вечканов, Г. С. Макроэкономика: учеб. пособие / Г.С. Вечканов. - М. :, 2012. - 672 с.

4 Волгин Н. А., Котляр А. Э. Социальная политика: учебник // Общая редакция Н.А.Волгина.-2-е издание. Стереотип – М.: Экзамен, 2004. - 736 с.

5 Антонова, Н. Б. Государственное регулирование экономики / Н.Б. Антонова. - Минск, 2011. - 452 с.

6 Лемешевский, И. М. Макроэкономика: соц.-экон. аспект: курс лекций / И.М. Лемешевский. - 2-е изд. перераб. и доп. - Минск: ФУАинформ, 2012. - 544 с.

7 Индекс развития человеческого потенциала: [гуманитарная энциклопедия](#)[Электронный ресурс] // Центр гуманитарных технологий, 2006–2017. Режим доступа: <http://gtmarket.ru/ratings/human-development-index/human-development-index-info>- Дата доступа: 18.03.2019.

СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РАЗВИТИЯ СТРАХОВОГО РЫНКА РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

THE STATE AND DEVELOPING PROSPECTS OF THE INSURANCE MARKET OF THE REPUBLIC OF BELARUS

Светлана ИЗМАЙЛОВИЧ, канд. экон. наук, доцент, Полоцкий государственный университет,

e-mail: dsd1095@yandex.ru

Ирина ТАРАСЕВИЧ, Полоцкий государственный университет,

e-mail: ameliaedw@gmail.com

Abstract. *The work summarizes the present state and key principles of work of Belarusian insurance market. It also considers its developing prospects that are based on present problems and goals of the insurance market of the Republic of Belarus.*

Ключевые слова: страховой рынок, страховая услуга, страхование, обязательное страхование, добровольное страхование

Keywords: insurance market, insurance service, insurance, obligatory insurance, oluntary insurance

JEL classification 368

Введение.

В настоящее время страховой рынок является наиболее эффективным способом управления рисками различного происхождения. Страховой рынок является частью финансового рынка, где предлагаются услуги по различным видам добровольного и обязательного страхования. Эти услуги, предлагаемые страховыми компаниями, являются одними из самых востребованных на мировом финансовом рынке.

Основное содержание.

По сложившимся в научной среде представлениям, страховой рынок – это особая социально-экономическая среда, определенная сфера экономических отношений, где объектом купли-продажи выступает страховая защита, формируются спрос и предложение на нее.

Определяя объективные основы развития страхового рынка, большинство исследователей сходятся во мнении, что они заключаются в необходимости обеспечения бесперебойности воспроизводственного процесса путем оказания денежной помощи пострадавшим в случае непредвиденных неблагоприятных обстоятельств.

Страховой рынок рассматривают также как форму организации денежных отношений по формированию и распределению страхового фонда для обеспечения страховой защиты общества, как совокупность страховых организаций (страховщиков), которые принимают участие в оказании соответствующих услуг.

Страховой рынок Республики Беларусь начал свое развитие в последнем десятилетии прошлого века, после распада Советского Союза. В этот период было создано множество страховых компаний, которые рассчитывали занять место в еще не развитой нише рынка, однако многие из них не выдержали конкуренции.

По состоянию на 01.01.2019 г. в Беларуси действуют 17 страховых компаний. Крупнейшей страховой организацией страны является Белорусское республиканское унитарное страховое предприятие «Белгосстрах» (БРУСП «Белгосстрах»).

Законодательной основой деятельности страхового рынка Республики Беларусь является Указ Президента №530 от 25.08.2006 [1] и Указ Президента №165 от 14.04.2014 [2], который внес изменения в изначальный закон. В частности, были увеличены требования к минимальному уставному фонду страховщиков, который стал составлять 5 млн. евро, введено два новых вида обязательного страхования, введен минимальный уставной фонд для брокеров (25 тыс. евро).

Белорусская ассоциация страховщиков, подводя итоги 2017 года, выделила следующие основные результаты и выводы: страховой рынок продолжает демонстрировать положительную динамику, хотя темп прироста страховых взносов заметно снизился по сравнению с предыдущим периодом.

Так, по результатам деятельности за 2017 год страховыми организациями обеспечен прирост страховых взносов на 8,3%, по итогам 2016 года – на 20,1%. Согласно данным Министерства финансов Республики Беларусь, общая сумма страховых взносов по прямому страхованию и сострахованию составила 1 070,1 млн. руб. Объем выплат страхового возмещения и страхового обеспечения в целом по республике составил 535,2 млн. руб., снизившись на 1% по сравнению с прошлым годом [3].

В 2017 году продолжился рост удельного веса добровольных видов страхования в общей структуре страховых взносов и снижение доли обязательных видов. На добровольные виды страхования в 2017 году пришлось 56,6% страховых взносов по республике, в 2016 году – 54,9%. Удельный вес обязательных видов составил в 2017 году 43,4%, в 2016 году – 45,1% [3].

Страхование медицинских расходов по праву можно назвать драйвером роста 2017 года. Сбор взносов по итогам года составил 74,3 млн. рублей, что в 1,3 раза превышает взносы прошлого года [3].

В сегменте добровольного страхования существенный рост взносов по сравнению с прошлым годом также наблюдался по добровольному страхованию предпринимательского риска (прирост на 31,8%), страхованию жизни (прирост на 26,4%) [3].

Наибольшие доли в общей сумме начисленных страховых взносов имеют страхование гражданской ответственности владельцев транспортных средств (22,1%), обязательное страхование от несчастных случаев на производстве и профессиональных заболеваний (15,6%), добровольное страхование имущества предприятий (11,9%), добровольное страхование имущества граждан (11,2%) и добровольное страхование медицинских расходов (6,9%) [3].

Уровень страховых выплат в общей сумме страховых взносов за год снизился на 4,7 процентных пункта и составил 50,0% [3].

Анализ официальных статистических данных о структуре взносов страховых организаций Республики Беларусь представлен на рисунке 1.

Из рисунка следует, что уровень востребованности страховых услуг среди страхователей Республики Беларусь растет. Страхование в Беларуси развивается, но темп этого развития не высокий по сравнению с государствами с развитой экономикой. Следует также отметить, что наблюдается тенденция к более высокой динамике взносов по

добровольным видам страхования, что является положительной тенденцией национального страхового рынка.

Рис. 1. Динамика структуры взносов страховых организаций Республики Беларусь по добровольным и обязательным видам страхования, %

Источник: [3].

Страховой рынок Республики Беларусь подконтролен государству, характеризуется своей открытостью и прозрачностью. Однако, несмотря на это, он недостаточно развит, и страховые услуги не пользуются высоким спросом у населения и юридических лиц. Причиной этого являются следующие особенности развития страхового рынка Республики Беларусь:

1. Низкая финансовая грамотность и, как следствие, страховая культура участников рынка;
2. Как результат низкой финансовой грамотности – низкая страховая активность населения. Во многих случаях граждане и юридические лица не считают необходимым обращаться к помощи страховых компаний.
3. Низкий уровень развития и распространения страховых услуг. Средний показатель страховых взносов на душу населения в 2017 году по Европе составил 1 651 доллар США, средний мировой показатель – 650 долларов США, в то же время в Беларуси в 2017 году плотность страхования сложилась на уровне всего 58,3 долларов США, увеличившись по сравнению с 2016 годом на 6 долларов США. В 2017 г. доля объема начисленных страховых взносов по отношению к ВВП страны составила 1,02% (в 2016 г. – 1,05%, 2015 г. – 0,95%, в 2014 г. – 0,93%, 2013 г. – 1,02%). По данному показателю Беларусь значительно отстает от большинства развитых европейских стран, где он варьируется в среднем от 4,5 до 10%. Средний показатель по Европе в 2017 году составил 6,5% [3].
4. Существующий дисбаланс государственной политики и регулирования в отношении участников рынка разных форм собственности, недостаточное использование рыночных принципов и подходов.
5. Развитие преимущественно обязательного страхования, в то время как многим потенциально перспективным видам добровольного страхования уделяется мало внимания.

б. Монополизация страхового рынка, что приводит к низкому уровню конкуренции между страховыми предприятиями республики. Около 80% рынка контролируется государством, и большую часть этого сегмента занимает БРУСП «Белгосстрах».

Согласно Республиканской программе развития страховой деятельности на 2016 – 2020 гг., основными приоритетами развития страхового рынка Беларуси являются повышение уровня его функционирования посредством максимального удовлетворения потребностей в страховой защите населения, организаций и государства, повышение эффективности деятельности и устойчивости страховых организаций, укрепление их конкурентоспособности [4].

Программа развития страховой деятельности установила, что к 2020 году страховой рынок Республики Беларусь должен обладать такой степенью конкурентоспособности и стабильности, какая необходима, чтобы предотвратить проникновение на белорусский страховой рынок глобальных игроков и их финансовых услуг [4].

Для совершенствования функционирования страхового рынка могут быть предприняты следующие действия:

- изучение работы страхового рынка других стран и анализ сложившейся за рубежом системы страхования для получения опыта;
- развитие добровольных видов страхования и ознакомление населения со спецификой этих видов страхования;
- привлечение иностранного капитала в страховой сектор для его более эффективного развития [4].

Результаты и выводы.

Таким образом, страховой рынок Республики Беларусь в настоящий момент недостаточно развит и не использует в полной мере все имеющиеся в его распоряжении ресурсы. Наблюдается тенденция к увеличению спроса на страховые услуги, однако многие факторы мешают полноценному развитию страхового рынка. На ликвидацию этих факторов направлена Республиканская программа развития страховой деятельности на 2016 – 2020 гг., в соответствии с которой страховой рынок Республики Беларусь должен максимально полно удовлетворить потребности граждан и юридических лиц в страховании и стать более конкурентоспособным.

Библиография:

1. Указ Президента Республики Беларусь от 25 августа 2006 г. № 530 «О страховой деятельности»
2. Указ Президента №165 от 14.04.2014 «О внесении изменений и дополнений в указы Президента Республики Беларусь по вопросам страховой деятельности»
3. Статистические данные о состоянии рынка страховых услуг Республики Беларусь // Официальный сайт Белорусской ассоциации страховщиков Республики Беларусь – <http://www.belasin.by/page13.aspx>
4. Республиканская программа развития страховой деятельности на 2016 – 2020 гг.: утверждено Постановлением Совета Министров Республики Беларусь 15.11.2016 № 922

ВИДЫ ПОТЕНЦИАЛА РЕГИОНА В СФЕРЕ ИНТЕРНЕТ-ТЕХНОЛОГИЙ И ВЗАИМОСВЯЗИ МЕЖДУ НИМИ

TYPES OF POTENTIAL OF THE REGION IN THE FIELD OF INTERNET TECHNOLOGIES AND THE RELATIONSHIP BETWEEN THEM

Елена ЛИСИЧЕНОК, кандидат экономических наук, доцент,
Полоцкий государственный университет,
e-mail: Lena_Pit@tut.by

Елизавета ГАРБУКОВА, Полоцкий государственный университет,
e-mail: garbukova23@mail.ru

Abstract. *The role of information technology and the Internet in the development of the region is justified. The essence of the categories of information potential, intellectual potential, Internet potential at the regional level is presented in this article. The relationships between the categories studied are determined.*

Интернет-технологии, информационные технологии, регион, информация, информационный потенциал, интеллектуальный потенциал, интернет-потенциал

Internet technologies, information technologies, region, information, information potential, intellectual potential, Internet potential

УДК 330.34

Введение

В настоящее время информационные технологии в том или ином виде охватывают практически все сферы жизнедеятельности человека. Мировая экономика постепенно переходит в интернет-пространство. Масштабы проникновения информационных технологий постоянно увеличиваются. В условиях глобализации экономики конкурентоспособность страны или региона в целом все больше определяется степенью освоения и практического использования информационных технологий и обеспечивающей их телекоммуникационной инфраструктурой.

В связи с возрастающей ролью информационных технологий и Интернета возникает необходимость исследования категорий, которые определяют вовлечение отдельных государств и регионов в информационные процессы и их возможности в сфере интернет-технологий. Это и предопределило необходимость изучения категорий, определяющих потенциал региона в сфере интернет-технологий.

Основное содержание

Поскольку чаще всего интернет-потенциал рассматривают в контексте изучения информационного потенциала, возникает вопрос об актуальности и сущности данной категории.

Финансовый словарь определяет информационный потенциал как совокупность средств, методов и условий, позволяющих эффективно использовать информационные ресурсы [1].

Опыт развитых стран показывает, что высокие технологии, использующие самые современные достижения науки и техники, их распространение внутри страны и продвижение на внешние рынки дают заметное экономическое преимущество и социальную стабильность. На этом основании информационный потенциал можно представить как сформированное в формализованном виде и конкретных проектных формах

концентрированное выражение научных знаний и практического опыта, позволяющее наиболее рациональным образом организовать процессы создания информационных продуктов и услуг. При этом, результат оценивается по совокупной экономии затрат труда, энергии, материальных и информационных ресурсов, необходимых для реализации этих процессов [2].

Существует значительное количество определений информационного потенциала, отдельные из которых представлены в таблице 1.

Таблица 1. Подходы к определению информационного потенциала

Автор, источник	Определение
Проскура Д. В. [3]	<i>Информационный потенциал</i> – это совокупность ресурсов и возможностей региона в реализации деятельности в информационной сфере.
Корсукова С. А. [4]	<i>Информационный потенциал</i> представляет собой основную сущностную характеристику информационной системы и ее составляющих. В него включены все реальные и виртуальные информационные ресурсы системы.
Калинникова И. О. [5, с. 223]	<i>Информационный потенциал</i> – это составная часть творческого потенциала коллектива, отражающая его способность рационально использовать имеющиеся ресурсы, новые наиболее эффективные средства для достижения поставленной цели.
Муфтахутдинова Х. Р., Горинов М. Н. [6]	<i>Информационный потенциал региона</i> – это возможность экономической системы применять информационные ресурсы с целью совершенствования процесса производства благ.
Илларионова Е. А. [7]	<i>Информационный потенциал</i> – совокупность информационных ресурсов, которые обеспечивают прямые и обратные связи между элементами региональной системы через обмен, распределение и распространение соответствующей информации.

Источник: составлено автором на основе анализа экономической литературы

Автор Лайчук О. В. в своей диссертации рассматривает такой вид потенциала как *интеллектуально-информационный потенциал*, под которым понимается совокупность возможностей общества в целом и его подсистем, отдельного индивидуума, коллектива людей – к воспроизводству накопленных знаний и их использованию при формировании новых подходов к оценке происходящих изменений для развития инноваций [8].

В структуре интеллектуально-информационного потенциала автором выделены элементы: человеческий, организационный и потребительский потенциалы, что, как нам представляется, роднит его с интеллектуальным потенциалом. Таким образом, необходимо, как мы полагаем, изучить сущность категории «интеллектуальный потенциал региона». В следующей таблице представим некоторые авторские подходы к характеристике сущности данной категории.

Таблица 2. Подходы к определению сущности интеллектуального потенциала региона

Автор, источник	Определение
Лосева О. В. [9]	<i>Интеллектуальный потенциал региона</i> – это две взаимосвязанные составляющие: ресурсный потенциал, который включает в себя интеллектуальный потенциал работников, а также потенциал условий, возможностей инновационной деятельности, созданных в регионе, и достигнутый потенциал, включающий в себя результаты инновационной деятельности как самих работников, так и самой организации, благодаря которым ресурсный потенциал становится интеллектуальным капиталом, имеющим стоимостное измерение.
Богдан Н. И. Лисиченок Е. П. [10, с. 33]	<i>Интеллектуальный потенциал региона</i> – это совокупность накопленных регионом ресурсов нематериального характера, представленных компонентами, способными включаться в региональные хозяйственные процессы, а также оказывать на них опосредованное влияние через науку, инновации и систему сложившихся в регионе общественных отношений и тем самым содействовать интенсификации его социально-экономического развития.
Беляев А. В. [11]	<i>Интеллектуальный потенциал региона</i> – это совокупность умственных, профессиональных, морально-психологических ресурсов, используемых для обеспечения социально-экономической, научно-образовательной, культурной жизнедеятельности населения.

Источник: составлено автором на основе анализа экономической литературы

И, наконец, Зайцева Н.Е. [12] рассматривает такую категорию как «интернет-потенциал региона». По мнению данного автора, это фактор, определяющий состояние и возможности развития рыночных отношений и хозяйственных систем различного уровня, основанный на широком применении информационно-телекоммуникационных технологий в рамках модели информационной экономики. Автор рассматривает данный вид потенциала как часть информационного потенциала, который в свою очередь включен в состав ресурсного потенциала региона

Выводы и рекомендации

Анализируя сущность представленных выше категорий, можно выделить определенную взаимосвязь между ними. Так, на наш взгляд, интеллектуальный и интеллектуально-информационный потенциал региона входит в состав ресурсного или совокупного потенциала региона. Информационный потенциал, в свою очередь, может либо выступать самостоятельным компонентом интеллектуального потенциала, либо согласно Лайчук О. В. являться важным элементом составляющих интеллектуально-информационного потенциала, обеспечивая взаимосвязь и взаимодействие между элементами потенциала и внешним окружением. Интернет-потенциал, таким образом, может включаться в состав информационного потенциала региона. Таким образом, четкое понимание взаимосвязей между категориями, характеризующими потенциал в сфере интернет-технологий позволит обосновано подойти к управлению регионом в условиях цифровой экономики.

Библиография:

1. Финансово-кредитный энциклопедический словарь / Под общ. ред. А. Г. Грязновой [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://istina.msu.ru/collections/7058620>. – Дата доступа: 07.03.2019.
2. Зайцева, Н.Е. Место Internet-потенциала в системе потенциалов региона / Зайцева Н.Е.// Современные наукоемкие технологии. Региональное приложение [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.isuct.ru/e-publ/snt/ru/node/1280>.– Дата доступа: 07.03.2019
3. Проскура, Д. В. Информационный потенциал регионов России / Д. В. Проскура [Электронный ресурс] – Режим доступа: http://fmk.bseu.by:8080/bitstream/edoc/60634/1/Proskura_D._V._s._429_431.pdf. – Дата доступа: 07.03.2019.
4. Корсукова, С. А. Информационный потенциал как ресурс экономического развития России в современных условиях: автореферат диссертации / С. А. Корсукова [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.dissercat.com > ... > Экономическая социология и демография. – Дата доступа: 07.03.2019.
5. Калининкова, И. О. Управление социально-экономическим потенциалом региона: учеб. пособие / И. О. Калининкова. – СПб. : Питер, 2011. – 240 с.
6. Муфтахутдинова, Х. Р. Экономический потенциал региона: социально-экономическая сущность и модель оценки / Х. Р. Муфтахутдинова, М. Н. Горинов // Вестник ИжГТУ. –2007. – № 4. – С. 30-36.
7. Илларионова, Е. А. Экономический потенциал региона: содержание, оценка, предпосылки сбалансированного развития: автореферат диссертации / Е. А. Илларионова [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://swsu.ru/ds/disser/ob-zashita-k-d/ob-2014/Illarionovaea%20avtoref.pdf>. – Дата доступа: 07.03.2019.
8. Лайчук, О. В. Интеллектуально-информационный потенциал в системе управления инновационно ориентированных организаций: автореферат диссертации на соискание ученой степени кандидата экономических наук / О. В. Лайчук [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://economy-lib.com/intellektualno-informatsionnyu-potentsial-v-sisteme-upravleniya-innovatsionno-orientirovannyh-organizatsiy#ixzz5jpdZeCR6>. – Дата доступа: 09.03.2019.
9. Лосева, О. В. Интеллектуальный потенциал региона: оценка и механизм управления в инновационной деятельности / О. В. Лосева // Управленческие науки. – 2016. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/intellektualnyu-potentsial-regiona-otsenka-i-mehanizm-upravleniya-v-innovatsionnoy-deyatelnosti>. – Дата доступа: 09.03.2019.
10. Богдан, Н. И. Управление интеллектуальным потенциалом региона в условиях перехода к экономике знаний : монография / Н. И. Богдан, Е.П. Лисиченок. – Новополюк : ПГУ, 2014. – 188 с.
11. Беляев, А. В. Интеллектуальный потенциал региона: факторы риска / А. В. Беляев [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/.../intellektualnyu-potentsial-regiona-factory-riska>. – Дата доступа: 11.03.2019.
12. Зайцева, Н.Е. Место Internet-потенциала в системе потенциалов региона / Зайцева Н.Е.// Современные наукоемкие технологии. Региональное приложение [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://www.isuct.ru/e-publ/snt/ru/node/1280>.– Дата доступа: 12.03.2019.

ПРОМЫШЛЕННЫЙ ПОТЕНЦИАЛ РЕГИОНА (ГОРОДА) И ЕГО РОЛЬ В ПОВЫШЕНИИ ИНВЕСТИЦИОННОЙ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТИ

INDUSTRIAL POTENTIAL OF THE REGION (CITY) AND ITS ROLE IN INCREASING INVESTMENT ATTRACTIVENESS

Елена ЛИСИЧЕНОК, кандидат экономических наук, доцент,

Полоцкий государственный университет,

e-mail: Lena_Pit@tut.by

Ирина ГРАБЛЕВСКАЯ, Полоцкий государственный университет,

e-mail: irina.grablevskaya@mail.ru

Abstract. *The importance of industrial potential to increase the investment attractiveness of the region is justified. It is proved that the industry is one of the most attractive types of economic activity. It is statistically determined that the Novopolotsk city is the largest industrial center of Belarus. In this regard, it is assumed that in order to increase the investment attractiveness of Novopolotsk, it is necessary to invest in the industrial complex of the region.*

Инвестиционная привлекательность, инвестиции, регион (город), промышленный потенциал, промышленность

Investment attractiveness, investment, region (city), industrial potential, industry

УДК 332.146

Введение

Высокая инвестиционная привлекательность как Республики Беларусь в целом, так и каждого ее региона является ключевым фактором повышения конкурентоспособности, обеспечения высоких и устойчивых темпов экономического роста [1].

В сложившихся условиях ключевой задачей экономического развития для регионов страны является формирование и реализация ими экономической политики. Современный этап экономического развития государств характерен тем, что основная тяжесть решения обозначенной задачи переносится в регионы. В этой связи существенно возрастает роль регионов в обеспечении устойчивого социально-экономического развития страны. Как следствие, происходят существенные качественные изменения статуса региональных и муниципальных органов власти, их функции и ответственность за развитие территорий. В этих условиях одной из важнейших и актуальнейших задач для регионов является привлечение инвестиций как фактора обеспечения комплексного и сбалансированного развития производительных сил на их территориях за счет повышения инвестиционной привлекательности [2].

Основное содержание

Инвестиционная привлекательность региона (города) в значительной степени зависит от инвестиционной привлекательности тех видов экономической деятельности, которые в наибольшей степени развиты в данных регионах (города) и преимущественно определяют результаты их экономической деятельности. Отдельные сектора экономики в Республике Беларусь характеризуются неравномерной инвестиционной активностью, что связано с различной инвестиционной привлекательностью отдельных видов экономической деятельности и организаций (предприятий), а также разницей их доходов.

В таблице 1 представлен объем инвестиций, поступивших от иностранных инвесторов, по видам экономической деятельности:

Таблица 1. Объем инвестиций, поступивших от иностранных инвесторов, по видам экономической деятельности за 2018 год (тыс. долларов США)

Вид экономической деятельности	Объем инвестиций, тыс. долларов США			
	Всего	в том числе		
		прямых	портфельных	прочих
Республика Беларусь	10842020,7	8537122,3	3943,7	2300954,7
в том числе:				
сельское, лесное и рыбное хозяйство	33905,6	23670,9	0,2	10234,5
промышленность	3170814,4	1551389,7	2628,6	1616796,1
строительство	117116,8	98619,6	6,5	18490,7
оптовая и розничная торговля; ремонт автомобилей и мотоциклов	4248827,9	4008403,4	152,0	240272,5
транспортная деятельность, складирование, почтовая и курьерская деятельность	1916555,8	1809314,7	–	107241,1
услуги по временному проживанию и питанию	22293,1	14283,9	–	8009,2
информация и связь	571327,8	538186,7	5,0	33136,1
финансовая и страховая деятельность	164625,1	128337,6	84,7	36202,8
операции с недвижимым имуществом	336781,4	189076,8	883,5	146821,1
профессиональная, научная и техническая деятельность	94765,4	70659,8	12,6	24093,0
деятельность в сфере административных и вспомогательных услуг	107765,4	61947,7	168,4	45649,3
образование	1220,1	937,1	–	283,0
здравоохранение и социальные услуги	14548,4	5710,1	–	8838,3
творчество, спорт, развлечения и отдых	39916,0	35367,8	2,2	4546,0
предоставление прочих видов услуг	1557,5	1216,5	–	341,0

Источник: данные Национального статистического комитета Республики Беларусь

Как видно из информации, представленной в таблице 1, наибольший объем инвестиций, поступивших в Республику Беларусь в 2018 году от иностранных инвесторов, отмечается по такому виду экономической деятельности как оптовая и розничная торговля, ремонт автомобилей и мотоциклов (39,2 % от общего объема инвестиций). На втором месте – промышленность, удельный вес которой в 2018 году составил 29,2 %. На третьем месте – транспортная деятельность, складирование, почтовая и курьерская деятельность (17,7 % от общего объема инвестиций).

Что касается прямых инвестиций, то здесь рейтинг наиболее привлекательных видов деятельности несколько отличается. Так, наибольший объем прямых иностранных инвестиций также направляется в оптовую и розничную торговлю, ремонт автомобилей и мотоциклов (47,0 % от общего объема инвестиций). На второе место переместились транспортная деятельность, складирование, почтовая и курьерская деятельность (21,2 %), а

промышленность заняла третью позицию (18,2 % от общего объема прямых иностранных инвестиций).

Тем не менее можно утверждать, что промышленность является одним из наиболее привлекательных видов экономической деятельности. В связи с этим в регионах, где в наибольшей степени развита промышленность, существует больше возможностей для повышения их инвестиционной привлекательности.

Исследуемый регион – город Новополоцк является крупнейшим промышленным центром Витебской области и Республики Беларусь. Для того, чтобы обосновать данный факт, представим основные показатели развития промышленности г. Новополоцка в сравнении с показателями по Витебской области и Республике Беларусь (таблица 2).

Таблица 2. Основные показатели развития промышленности в г. Новополоцке в сравнении с показателями по Витебской области и Республике Беларусь

Наименование показателя	Значение показателя в 2017 году		
	г. Новополоцк	Витебская область	Республика Беларусь
1. Объем промышленного производства, млн руб.	6819,5	13723,0	94306,0
в процентах к областному уровню	49,7	14,6	–
в процентах к республиканскому уровню	7,2	–	–
2. Объем промышленного производства на душу населения, рублей	9929	11590	63450

Источник: расчеты автора на основе данных Национального статистического комитета Республики Беларусь

Как показывают данные представленные в таблице, город Новополоцк отличается высоким уровнем развития промышленности, о чем свидетельствует значение показателя «объем промышленного производства на душу населения», превышающий в несколько раз среднеобластной и среднереспубликанский уровень.

Итак, г. Новополоцк является промышленно развитым регионом, который может использовать свой промышленный потенциал для повышения инвестиционной привлекательности.

Для того, чтобы повысить инвестиционную привлекательность г. Новополоцка необходимо повышать инвестиционную привлекательность функционирующих на его территории промышленных организаций.

Ведущими субъектами хозяйствования г. Новополоцка являются: ОАО «Нафтан», завод «Полимир» ОАО «Нафтан», филиал «Новополоцкжелезобетон» ОАО «Кричевцементношифер», ОАО «Измеритель», филиал Новополоцкий хлебозавод ОАО «Витебскхлебпром», СООО «ЛЛК-НАФТАН», ООО «Юджэн», СП ЗАО «Интерфорест», ООО «ЛюВеро».

Определяющим в промышленном комплексе является градообразующая организация топливной промышленности ОАО «Нафтан», которая занимает 97,8 % в общем объеме производства промышленной продукции по городу.

Инвестиционная привлекательность региона (города) непосредственно связана с укреплением инвестиционного потенциала промышленности. Так в стратегии устойчивого

развития Витебской области на 2016-2025 гг. отмечено, что приоритетными направлениями инвестиционной деятельности области являются: развитие производственной сферы с реализацией инвестиционных проектов с высокой долей наукоемких и ресурсосберегающих технологий, экспортоориентированные и импортозамещающие производства; реконструкция и модернизация предприятий по переработке сельскохозяйственного сырья, обновление парка сельскохозяйственных машин; дальнейшее развитие свободной экономической зоны «Витебск» с ориентацией на создание инновационных производств; оказание содействия иностранным инвесторам в создании новых предприятий и производств; активизация работы по привлечению иностранных кредитных линий; развитие малого предпринимательства; вовлечение в хозяйственный оборот неиспользуемого имущества, находящегося в коммунальной собственности Витебской области.

Результаты и выводы.

Таким образом, основным направлением повышения инвестиционной привлекательности г. Новополоцка является реализация инвестиционных проектов промышленными организациями региона, в частности ОАО «Нафтан» по приоритетным для Республики Беларусь направлениям. Так, реализуемая в настоящее время в ОАО «Нафтан» программа предполагает комплексное развитие организации, включающее создание новых производств и реконструкцию действующих для достижения глубины переработки нефти до 89-90 % и обеспечения соответствия качества получаемых продуктов современным требованиям. Благодаря реализации данной программы обеспечивается ориентация на ресурсосбережение, экспортоориентирование и т.д. Следовательно, реализация данных инвестиционных проектов соответствует приоритетным направлениям стратегии устойчивого развития Витебской области на 2016-2025 гг. и позволит повысить конкурентоспособность продукции и организации, а также будет содействовать росту инвестиционной привлекательности региона (города).

Библиография:

1. Оценка инвестиционной привлекательности региона / Студенческая библиотека онлайн [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://studbooks.net/1706151/ekonomika/teoreticheskie_aspekty_investitsionnoy_privlekatelnosti_regiona. – Дата доступа 29.03.2019.
2. Васильева, Л. Б. Направления повышения инвестиционной привлекательности промышленного региона / Л. В. Васильева Васильева Людмила Борисовна Направления повышения инвестиционной привлекательности промышленного региона // Вестник КемГУ. 2014. №3 (59). [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://cyberleninka.ru/article/n/napravleniya-povysheniya-investitsionnoy-privlekatelnosti-promyshlennogo-regiona>. – Дата доступа: 31.03.2019.

КОНЦЕПЦИЯ «VALUE CHAIN»: ТЕОРИТИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ

THE CONCEPT OF "VALUE CHAIN": THEORETICAL ASPECTS

Петр РЕЗКИН, кан. экон. наук, Полоцкий государственный университет,

e-mail: p.rezkin@tut.by

Яна ПРИГУН, Полоцкий государственный университет

e-mail: prigun.yana@bk.ru

Abstract. *The article is devoted to the theoretical provisions of the concept of "Value Chain". The authors considered approaches to the definition of this category, justified its applicability in the Belarusian economic system.*

Key words: value chain, global product chain, competitiveness.

Ключевые слова: цепочка создания стоимости, глобальная цепь производства товаров, конкурентоспособность.

JEL classification F15

Концепция «Value Chain» приобретает всё большую популярность в современных условиях хозяйствования. Данная концепция уже смогла положительно зарекомендовать себя за рубежом в качестве подхода к управлению хозяйственными системами различных уровней (микро-, мезо-, макроуровни). Концепция «Value Chain» в настоящее время является перспективным и динамично развивающимся направлением мировой теории и практики управления. Первым исследователем в данной области является профессор Гарвардской школы бизнеса М. Портер [1]. По его мнению, «Value Chain», или как принято называть в русскоязычной научной литературе «цепочка создания стоимости» (далее – ЦСС), выступает как средство исследования источников конкурентных преимуществ. Целью в данном случае является выявление источников затрат во всех звеньях ЦСС, а также существующих и потенциальных источников продуктовой дифференциации, так как базовыми стратегиями повышения конкурентоспособности являются снижение затрат и дифференциация продукции.

В данном подходе анализ ЦСС сводился к сокращению непроизводственных затрат предприятия, при этом выделялись основной (внутренняя логистика, производственный процесс, внешняя логистика, маркетинг и розничная торговля, обслуживание) и вспомогательный (материально-техническое обеспечение, технологическое обслуживание, управление кадрами, инфраструктура предприятия) виды деятельности.

Дальнейшее распространение концепция «Value Chain» получила в работе американского экономиста Г. Джереффи «Продуктовые цепочки и глобальный капитализм» [2]. Автор подчеркнул масштабность понятия «Value Chain», предложив термин «Global Product Chain» (глобальная цепь производства товаров) для анализа деятельности ведущих международных компаний и корпораций. Дальнейшее развитие концепции связано с научными трудами Р. Каплински и М. Морриса «Методика анализа цепочек накопления стоимости?» [3, с. 41-44] и «Распространение положительного влияния глобализации. Какие выводы можно сделать на основе анализа цепочки накопления стоимости?» [4]

В данную концепцию внесли свой вклад русские ученые: С.Ю. Авдашева, И.А. Буданова, В.В. Голикова под руководством А.А. Яковлева «Разработка рекомендаций по обеспечению конкурентоспособности предприятий в рамках ЦСС» [5, с. 361-377]. Данная

работа на примере трубной и мебельной промышленности России раскрывает зависимость конкурентоспособности субъектов хозяйствования от их роли и места в ЦСС.

В трудах Т.В. Андреевой и Д.А. Динца изложен свой подход, основанный на представлении продукта как цепочки создания ценности для потребителя, как на национальном, так и на глобальном уровне, в который могут принимать участие многие предприятия. Данные авторы определили, что ЦСС является важным инструментом стратегического анализа затрат.

Концепция «Value Chain» применима также и к белорусской экономической системе. Это отражено в исследованиях отечественных ученых: А.А. Быкова, Т.Г. Авдеевой, А.Е. Зезюлькиной [6, с. 127-138] – применение исследуемой концепции в антикризисном управлении бизнес-процессами в распределенных системах, а также в целях стратегического анализа предприятий как звеньев ЦСС; П.Е. Резкина [7; 8] – применительно к топливной и нефтехимической промышленности на основе анализа добавленной стоимости.

Анализируя различные подходы и трактовки понятия «Value Chain» можно сделать следующее умозаключение: ЦСС состоит из последовательных звеньев – видов деятельности, направленных на создание стоимости конечного продукта, т.е. продукта, представляющего ценность для покупателя. Основная цель этих видов деятельности – повышение эффективности функционирования всей ЦСС либо ее отдельно взятого звена и, как следствие, максимизация долгосрочной прибыли.

Правильно выстроенная, действенная, продуктивная ЦСС – основа стабильного и эффективного функционирования хозяйствующего субъекта, отрасли хозяйства и государства в целом. Именно концепция ЦСС является одним из ключевых инструментов преодоления существующих кризисных явлений.

Рассматривая концепцию «Value Chain», необходимо учитывать тот факт, что данный термин в русскоязычной литературе может иметь различные переводы: «цепочка стоимости», «цепочка ценности», «цепочка создания ценности» и т. п. В данном случае проблема перевода имеет немаловажное значение, что подчеркивается многими учеными-экономистами.

В современной экономической теории понятия «стоимость» и «ценность» довольно размыты и многими исследователями употребляются как синонимы, что не является с нашей точки зрения правильным. Как отмечал русский ученый-политэконом М. И. Туган-Барановский в своем труде «Основы политической экономии» [9] «... немецкий язык знает наряду с термином «Wert» (ценность) другой термин «Kosten» (стоимость), точно так же, как и по-английски слово «value» (ценность) никоим образом не может быть смешиваемо со словом «cost» (стоимость)... По всем этим причинам, русский теоретик, развивающий теорию стоимости, должен употреблять большие усилия, чтобы его читатели понимали, о каком экономическом явлении идет речь, и чтобы последние не смешивать и «стоимость» с «ценностью»» [9, с. 62].

Однако, углубляясь в данную проблематику, можно заметить, что не все так однозначно. Изучая и анализируя различную экономическую литературу нельзя не заметить тот факт, что внимание многочисленных ученых уже давно заострилось на понятиях «ценность» и «стоимость». Обобщая исследования ученых, можно с полной уверенностью заявить, что проблема «ценность или стоимость» до сих пор не решена, даже наоборот, дискуссия по данному вопросу развернулась с новой силой.

Так, например, А. В. Репина, опираясь на исследования российских и зарубежных ученых, разбираясь в семантике английского слова «value», утверждает следующее в отношении категорий «ценность» и «стоимость»: «... «ценность» имеет два значения: 1. Значимость товара, вещи, продукта, актива для потребителя; будучи измеренной в денежном выражении, получает название «стоимость». 2. Вещь, обладающая ценностью, ценная людьми. В экономической теории под ценностью понимается единство экономической полезности блага и экономических затрат на его производство ... термин «стоимость» имеет три значения: 1. Цена товара. 2. Затраты денежных средств на приобретение товара, на выполнение работ и услуг, на получение благ. 3. В трудовой теории стоимости – овеществленный в товаре труд (меновая стоимость)» «... стоимость – это способность предмета или явления быть средством взаимного обмена и рыночного взаимодействия, т. е. создавать экономические эффекты» [10, с. 9].

По нашему мнению, несмотря на дискуссионность данного вопроса, верным является мнение российского ученого Н. К. Водомерова, который указывает, что понятие «ценность» используется не для обозначения товарных цен, а в более широком смысле. Люди ценят жизнь, здоровье и многое другое, что не имеет цены. В таких случаях термин «ценность» отражает не цену, а то, что ценится людьми. В русском языке используют такие понятия, как духовные, культурные, национальные и другие ценности, но нет таких выражений как «культурные стоимости», «национальные стоимости» и т. п. [11, с. 41–42].

Аналогичное мнение высказал и российский ученый А. П. Тяпухин [12], определив, что понятия «стоимость» и «ценность» являются разными сторонами такой экономической категории как «цена». С одной стороны – это затраты, что выражают интересы производителя, а с другой – полезность в потреблении, что выражает уже интересы потребителя блага. «Ценность – это общая экономия или удовлетворение, получаемое покупателем в результате потребления (использования) приобретаемого блага, то есть польза, которую это благо ему приносит» [12, с. 557].

Таким образом, нами рассмотрено понятие и сущность категории «Value Chain». Исходя из всего вышеизложенного, можно сделать следующие выводы:

1) не все материальное, которое имеет стоимость, будет иметь ценность, но все материальное имеющее ценность может иметь рыночную стоимость;

2) стоимость может превышать ценность и наоборот;

3) ценность понятие субъективное, стоимость – объективное, но это не исключает стоимостное выражение ценности, т. е. ценность включает в себя стоимость, в то время как стоимость может и не содержать ценности;

4) стоимость всегда равнозначна, а ценность может отличаться для внешней и внутренней среды по отношению к системе;

5) изменение стоимости (увеличение или ее уменьшение) – это аддитивный процесс, ценности – мультипликативный процесс, т. е. может быть присущ синергетический эффект, который определяется набором эталонных качеств.

По нашему мнению, в русскоязычной литературе применительно к концепции «Value Chain» целесообразно использовать термин «цепочка создания стоимости», т. к. рассматривается данная концепция с позиции такой экономической категории как «цена», а не экономии или удовлетворения, которое получает покупатель в результате потребления (использования) блага.

Изучив работы отечественных и постсоветских ученых, можно утверждать, что применение данной концепции в различных отраслях национальной экономики даст возможность полного контроля над издержками и их регулирования во всей ЦСС. Отсюда следует, что концепция «Value Chain» – это бизнес-процесс производства конечной продукции, направленный на повышение конкурентоспособности предприятия, отрасли, национальной экономике, а также на долгосрочное сохранение экономического потенциала с целью экономического роста.

Библиография:

1. Портер, М. Э. Конкурентное преимущество: как достичь высокого результата и обеспечить его устойчивость : пер. с англ. / М. Э. Портер. – 2-е изд. – М. : Альпина Бизнес Букс, 2006. – 715 с.
2. Gereffi. G. The Organization of Buyer-Driven Global Commodity Chains and Global Capitalism / ed.by G. Gereffi, M. Korzeniewicz. – L. : Praeger. – 1994 – P. 95-122.
3. Kaplinsky, R. Handbook for Value Chain Research / R. Kaplinsky, M. Morris. – Ottawa : Institute of Development Studies. – 2000. – 113 p.
4. Каплински, Р. Распространение положительного влияния глобализации. Какие выводы можно сделать на основе анализа цепочки накопления стоимости? : пер. с англ. / Р. Каплински. – М. : ГУ ВШЭ, 2002. – 68 с..
5. Авдашева, С. Б. Модернизация российских предприятий в цепочках создания стоимости (на примере трубной и мебельной промышленности России) / С. Б. Авдашева, И. А. Буданов, В. В. Голикова, А. А. Яковлев // Экон. журнал ВШЭ. – 2005. – № 3. – С. 361-377.
6. Быков, А.А. Стратегический анализ предприятий легкой промышленности как звеньев цепочек создания стоимости / А.А. Быков, Т.Г. Авдеева, А.Е. Зезюлькина // Вестник Витебск. Гос. Тех. ун-та. – 2013. – № 24. – С. 127-138.
7. Резкин, П.Е. Цепочки создания стоимости в топливной и нефтехимической промышленности Республики Беларусь: оценка и стратегии интеграции : автореф. дис. ... канд. экон. наук : 08.00.05 / П. Е. Резкин ; Белор. гос. эконом. ун-т. – Минск, 2017. – 30 с.
- 8 Резкин, П. Е. Применение концепции цепочек создания стоимости в отраслях топливной и нефтехимической промышленности Республики Беларусь / П. Е. Резкин // Проблемы упр. Сер. А и В. — 2016. — № 4 (61). — С. 80–86.
9. Туган-Барановский, М. И. Основы политической экономии / М. И. Туган-Барановский. – Петроград, 1917. – 771 с.
10. Репина, А. В. Разработка концепции бренд-маркетинга ориентированного на ценности : автореф. дис. ... канд. экон. наук : 08.00.05 / А. В. Репина ; Санкт-Петербург. гос. экон. ун-т. – Санкт-Петербург, 2013. – 19 с.
11. Водомеров, Н. К. Использование трудовой теории стоимости в анализе современной рыночной экономики : дис. ... д-ра экон. наук : 08.00.12 / Н. К. Водомеров. – М. : МГУ им. М.В. Ломоносова, 2003. – 292 с.
12. Тяпухин, А. П. Логистика : учебник для бакалавров / А. П. Тяпухин. – М. : Юрайт, 2011. – 568 с.

ЭНЕРГОЭФФЕКТИВНОСТЬ МАЛОЙ ОТКРЫТОЙ ЭКОНОМИКИ

ENERGY EFFICIENCY OF A SMALL OPEN ECONOMY

Петр РЕЗКИН, канд. экон. наук, Полоцкий государственный университет,

e-mail: p.rezkin@tut.by

Диана СВИТИНА, Полоцкий государственный университет

e-mail: 18ep.svitina.d@pdu.by

Abstract. *The article is devoted to energy efficiency in a small open economy. The authors disclose the essence of the categories "small open economy", "energy efficiency", "energy consumption" and their relationship.*

Key words: energy efficiency, small open economy, energy consumption, energy resources.

Ключевые слова: энергоэффективность, малая открытая экономика, энергопотребление, топливно-энергетические ресурсы.

JEL classification Q43

В современных условиях актуализируется вопрос повышения энергоэффективности белорусской экономики на всех уровнях хозяйствования (микро-, мезо-, микроуровне)

Энергетические потребности Республики Беларусь удовлетворяются в основном за счет использования органического топлива, большая часть которого импортируется. Поэтому повышение эффективности использования энергии является для республики условием устойчивого развития экономики [1].

Проблема энергоэффективности экономики актуальна для многих стран, слабо обеспеченных собственными энергоресурсами, и особо остро стоит перед малыми открытыми экономиками.

Открытая экономика – это экономика, при которой:

- 1) страны импортируют и экспортируют значительную долю товаров и услуг;
- 2) страны предоставляют и получают кредиты на мировых и финансовых рынках.

В открытой экономике значительная часть выпущенной продукции экспортируется за границу.

Абсолютно закрытой или открытой экономики не существует. Под открытой экономикой понимается такое хозяйство, направление развития которого определяется тенденциями, действующими в мировом хозяйстве.

Степень открытости экономики обычно зависит от объемов внешней торговли страны или политической линии её правительства.

На степень открытости влияют масштаб страны, численность населения, размер внутреннего рынка, относительная обеспеченность сырьем, географическое положение, особенности национальной политики государства, характер внешнеэкономических связей.

Открытая экономика предполагает в международных расчетах использование иностранных валют; она находит свое отражение в платёжном балансе страны, в частности в балансе текущих операций и балансе движения капитала.

Возвращаясь к вопросу энергоэффективности, энергоэффективность – это комплекс организационных, экономических и технологических мер, направленных на повышение значения рационального использования энергетических ресурсов в производственной, бытовой и научно-технической сферах.

Энергоэффективность – это эффективное (рациональное) использование энергии, или «пятый вид топлива» – использование меньшего количества энергии для обеспечения установленного уровня потребления энергии в зданиях либо при технологических процессах на производстве. Эта отрасль знаний находится на стыке инженерии, экономики, юриспруденции и социологии.

Для населения – это значительное сокращение коммунальных расходов, для страны – экономия ресурсов, повышение производительности промышленности и конкурентоспособности, для экологии – ограничение выброса парниковых газов в атмосферу, для энергетических компаний – снижение затрат на топливо и необоснованных трат на строительство.

В отличие от энергосбережения (сбережение, сохранение энергии), главным образом направленного на уменьшение энергопотребления, энергоэффективность (полезность энергопотребления) – полезное (эффективное) расходование энергии. Для оценки энергоэффективности для продукции или технологического процесса используется показатель энергетической эффективности, который оценивает потребление или потери энергетических ресурсов [2].

Слова энергоэффективность и энергосбережение часто упоминаются вместе. Хотя существует взаимосвязь, все же это разные вещи. Эффективность означает получение необходимого результата с использованием меньшего количества энергии. Сбережение, однако, означает потребление меньшего количества энергии или вовсе отказ от ее использования.

Работа в направлении повышения энергоэффективности требует технологического прогресса и развития. Энергосбережение же может рассматриваться как некая «добродетель», и конечно имеет право на существование. Однако, она не может привести к увеличению производительности продукта для удовлетворения наших потребностей. Эффективность означает прогресс. Она может сохранить наши ресурсы и деньги. Повышение энергоэффективности означает, что мы можем достичь целей по сбережению энергии, не отказываясь от поставленных целей [3].

Повышение энергоэффективности представляется несложной задачей, решение которой укрепляет энергетическую безопасность, оздоравливает окружающую среду, улучшает качество жизни и способствует всеобщему экономическому благополучию. Энергоэффективность называют «первым топливом» экономики, поскольку именно в ней заключены наилучшие возможности более полного использования имеющихся ресурсов, поддержки экономического роста и сокращения затрат на энергию. Значительные резервы энергоэффективности имеются повсюду в мире, но попытки ее повышения зачастую терпят неудачу из-за несовершенства национальной политики или слабого применения соответствующих законов. Успеху не способствуют, в частности, политика искусственного занижения тарифов, поощряющая перерасход энергии; субсидий производителям и потребителям, искажающие рыночные сигналы [4].

Оценка энергоэффективности в настоящее время – основной способ, который используют для определения показателей рациональности использования энергоресурсов.

Устойчивое развитие национальной экономики неразрывно связано с энергоэффективностью государства. Более эффективное использование энергетических ресурсов позволяет снизить государственные расходы на энергетические нужды, сократить

выброс вредных веществ в атмосферу и уменьшить национальную зависимость от импортируемых энергетических ресурсов.

К наиболее важным показателям оценки энергоэффективности экономики Республики Беларусь относятся энергоёмкость валового внутреннего продукта (ВВП) и энергетическая самостоятельность государства. Энергопотребление на душу населения можно также отнести к важнейшим параметрам, определяющим энергетическую эффективность национальной экономики [5].

К наиболее важным показателям энергоэффективности экономики, наравне с энергоёмкостью ВВП, относится также энергетическая самостоятельность государства. На сегодняшний день более 80 % всех энергоресурсов импортируются в Республику Беларусь. Более эффективное использование местных топливно-энергетических ресурсов всегда являлось приоритетной задачей для государства.

Наравне с энергоёмкостью ВВП и энергетической самостоятельностью государства об уровне энергоэффективности экономики позволяет судить энергопотребление на душу населения.

Говоря о малой открытой экономике, которой является Республика Беларусь, следует отметить, что вопросы энергоэффективности на государственном уровне решаются специально созданными органами государственного управления. Например, в Республике Беларусь создан Департаментом по энергоэффективности [6, с. 32].

Департамент по энергоэффективности является структурным подразделением центрального аппарата Государственного комитета по стандартизации Республики Беларусь, наделенным государственной властью и осуществляющим специальные (исполнительные, контрольные, регулирующие и другие) функции уполномоченного республиканского государственного органа в область энергосбережения.

Основными задачами Департамента по энергоэффективности являются:

1) проведение единой государственной политики в области эффективного использования топливно-энергетических ресурсов, в том числе возобновляемых источников энергии;

2) техническое регулирование, стандартизация и аттестация соответствия энергопотребляющей продукции, работ и услуг, контроль за соответствием технико-экономических показателей энергопотребляющего и энергетического оборудования государственным стандартам, нормам и требованиям в области эффективного использования энергии;

3) участие в государственной экспертизе энергоэффективности в установленном порядке;

4) обеспечение надзора за:

- рациональным использованием топлива, электрической и тепловой энергии;
- участием в государственной экспертизе энергоэффективности;
- реализацией мер по экономии ресурсов и соблюдением норм потребления котельного и печного топлива, электрической и тепловой энергии пользователями и производителями топливно-энергетических ресурсов.

Таким образом, авторами рассмотрено понятие энергоэффективности применительно к малой открытой экономике. Раскрыта сущность категории «открытая экономика», определены показатели энергоэффективности экономики и их отличие от показателей энергопотребления и энергосбережения.

В виду вышеизложенного можно констатировать, что энергосбережение и повышение энергетической эффективности на сегодня являются важными условиями развития белорусской экономики. С учетом же разнообразных внешнеэкономических ограничивающих факторов эффективное расходование топливно-энергетических ресурсов является особенно актуальным для любой малой открытой экономики. Накопленный успешный опыт зарубежных стран в политике энергоэффективности заставляет и отечественную энергетику двигаться вперед, совершенствовать и применять новые подходы и методы в данной сфере.

Библиография:

1. Energy saving // State Symbols of the Republic of Belarus [Electronic resource]. – Mode of access: <https://gosstandart.gov.by/en/saving>. – Date of access: 29.03.2019.
2. Экономический словарь [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://economic-definition.com/Technology/Energoeffektivnost__Energy_Efficiency__eto.html. – Дата доступа: 27.03.2019
3. Энергоэффективность и энергосбережение сегодня [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://energoberejenie.org>. – Дата доступа: 29.03.2019
4. Политика повышения энергоэффективности: передовой опыт // Европейская экономическая комиссия, Организации объединенных наций. – Женева и Нью-Йорк, 2015 [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://www.energyefficiencycentre.org/-/media/Sites/energyefficiencycentre/Publications/C2E2-Publications/ECE_ENERGY_Russian.ashx?la=da&hash=5C0341DE81B0586B0DB85E1D51D762F4E3D3045A. – Дата доступа: 21.03.2019
5. Экономить энергоресурсы – значит быть современным // Департамент по энергоэффективности Государственного комитета по стандартизации Республики Беларусь [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://energoeffekt.gov.by/news/239-news-2017/2880-11> – Дата доступа: 20.03.2019.
6. Резкин, П. Е. Концепция комплексной учетно-информационной системы обеспечения экономической безопасности организации / Н. Л. Белорусова, П. Е. Резкин // Вестн. Полоц. гос. ун-та. Сер. Д, Экон. и юрид. науки. – 2013. – № 6. – С. 30–34.

ИНКЛЮЗИВНЫЙ ЭКОНОМИЧЕСКИЙ РОСТ РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

INCLUSIVE ECONOMIC GROWTH OF THE REPUBLIC OF BELARUS

Инга ЗЕНЬКОВА, кан. экон. наук, доцент, Полоцкий государственный университет,

e-mail: azenkov@yandex.ru

Рената САРВАРИ, Полоцкий государственный университет,

e-mail: renata.sarvari@mail.ru

Резюме. *Исследование взаимосвязано с социально-экономической политикой Республики Беларусь. Научная новизна заключается в комплексном подходе к исследованию инклюзивности экономического роста с использованием национального и зарубежного опыта и выявлении драйверов данного роста.*

Summary. *The study is interconnected with the socio-economic policy of the Republic of Belarus. Scientific novelty lies in an integrated approach to the study of the inclusiveness of economic growth using national and foreign experience and identifying the drivers of this growth.*

Ключевые слова. Инклюзивный экономический рост, драйверы роста, политика.

Keywords. Inclusive economic growth, growth drivers, politics.

JEL classification 330.1, 330.3

Introduction.

In the modern Republic of Belarus, in a country with an emerging market, it is important to maintain the welfare of the nation, its socio-economic development. In the first place among the factor indicators are the level of wages and employment. And at the same time, with strategic planning and a long-term approach, it is important to take into account world-class trends, in which you can learn a lot of new and useful things from the standpoint of socio-economic growth. The author conducted a study aimed at studying such an economic category as inclusive economic growth. Inclusive growth is based on the traditional economic, among the indicators of the dynamics of which are the level of development of state policy in terms of employment conditions (level of employment, level of remuneration), in terms of monetary policy (level of inflationary expectations through the consumer price index, level of solvency of the banking system and solvency economic entities). If we consider the position of inclusion, then it is necessary to take into account the totality of all factors that in one way or another can influence the dynamics (growth-decline) of the socio-economic conditions in the country. In this regard, it is not just to achieve economic growth, but also to improve its quality and inclusivity from the perspective of including all sectors of the economy in the process and engaging in the “corridor” of increasing the effectiveness of “excluded” from potential “drivers” of economic growth, it becomes urgent.

Content.

A comprehensive study of inclusive economic growth is relevant and today is not represented in the research environment. Modern studies of inclusive economic growth are focused on its individual structural components. From the position of the Belarusian vision of the concept of inclusivity in economic growth, they are studied by such researchers as: international experience of the study of inclusivity - Tsuranova. S., Levenkov A., the position of the intrastructural analysis of the economic system and the possibility of its modernization - Kalechits S.V., Kalechits DL, a study of inclusiveness from the standpoint of the labor market conditions, involvement in the

"corridor" of economic performance of "limited" (by age and physically) human capital development and academic mobility, matching the trends of the modern transformational economy - I. Zenkova, from the standpoint of integrating innovative technology systems Digitalization of the economy - Kovalev MM, G. G. Golovenchik. Among foreign authors, "inclusive growth", based on the traditional study using different methodological approaches. Building theoretical models of economic growth based on neoclassical theory, which acquired major importance (R. Solow, J. Tinbergen, R. Harrod, J. Hicks) and the subsequent construction of models with endogenous technological progress (F. Aguion, J. Alonso-Carrera, L. Blackburn, Ch.I. Jones, F. Pozzolo, P. Romer, P. Segestrom, P.S. Turnovski, V.T.I. Khang, Hou Viet, T. Eycher, A. Young). A significant contribution to the identification of growth factors based on statistical analysis was made by the work of E. Denison, A. Madisson.

Based on the analysis of macroeconomic indicators, the factors of economic growth and the mechanism of their action on the growth of the economies of neighboring countries are studied: L. Abalkin, A. Aganbegyan, R. Belousov, A. Gladyshevsky, A. Granberg, Yu. Zaytseva, A. Illarionov, G. Kuranov, A. Kuritsky, V. Maevsky, S. Maximtsova, I. Materov, N. Pivovarova, E. Rutkovskaya.

The need for the study is due to the lack of a clear definition of inclusive economic growth, which is important for structuring the system and identifying drivers of subsequent development. There is no uniform methodological basis, and if it exists in foreign practice, the possibilities of its application are limited due to differences in the mentality of nations, the level of welfare and orientation of economic systems.

In the process of research, the author determines his own approach and definition in the study of inclusive eco-economic growth. The search for a comprehensive definition is based on the opinion of national, foreign authors and socio-economic associations [1, 2, 3, 4, 5, 6]. After analyzing the above-presented opinions and approaches in the definition of an inclusive economy, the author comes to the conclusion that the definition can be formulated as follows. Inclusive economic growth is a growth that contributes to a balance in the development of the economic system in all sectors of the economy, an increase in effective employment, a reduction in income inequality, and the employment of "limited" segments of the population (by age, retired, and also due to physical deviations). Such a universal format can be used to further study the methodology and indicators of inclusive growth, as well as to identify the levers (drivers) of this growth.

For modern economic theory is characterized as increased attention to institutional growth factors, and a more egalitarian approach to economic development. Approaches in the definition and study have methodological features, through which the individuality of the direction of research is manifested. Modern studies of economic growth can be divided into the following areas. Building theoretical models of economic growth on the basis of neoclassical theory, which acquired great importance (R. Solow, J. Tinbergen, R. Harrod, J. Hicks) and the subsequent construction of models with endogenous technological progress (F. Aguion, J. Alonso). Carrera, L. Blackburn, C.I. Jones, F.Pozzolo, P.Romer, P.Segestrem, P.S. Turnovski, V.T.I. Hang, Hou Viet, T. Eycher, A. Young). A significant contribution to the identification of growth factors based on statistical analysis was made by the work of E. Denison, A. Madisson.

Based on the analysis of macroeconomic indicators, the factors of economic growth and the mechanism of their action on the growth of the economies of neighboring countries are studied: L. Abalkin, A. Aganbegyan, R. Belousov, A. Gladyshevsky, A. Granberg, Yu. Zaytseva, A.

Illarionov, G. Kuranov, A. Kuritsky, V. Maevsky, S. Maximtsova, I. Materov, N. Pivovarova, E. Rutkovskaya.

Significant research in the field of methodology for studying inclusive economic growth is carried out according to key indicators [7]. Having studied these methodologies, the author came to the conclusion that they can be reduced to an in-depth study of three factors: human capital, investment and information technology (they are also IT). According to the author, creating favorable conditions for the investment climate, the development of human capital and the production of an information product can significantly increase the level of a nation's well-being, education, employment and productivity both at the micro and macro levels. Thus, these metrics can be defined as economic drivers, as a result of inclusive growth.

Results and conclusions of the study. The study of drivers of inclusive economic growth revealed that criteria such as human capital, the level of investment, as well as the level of development of information technologies in the country are interrelated and can be taken as leverage to increase the growth of the economic system. Human capital has a qualitative and quantitative assessment, which allows to regulate demand and supply in the labor market, as well as affect the macro indicators of employment and the level of remuneration. Following the results of the last two years, the information technology segment of the Republic of Belarus shows an amazing growth in the export of its goods (products, works, services). By the end of 2018, its share in Belarus's GDP was 5.5%, the export figure was \$ 1.5 billion. The figure is impressive, especially given the fact that the state policy is located in terms of regulating this sphere (IT sphere) through the creation of a High-Tech Park, in which companies can realize their creative and business potential, subsequently increasing their performance with key economic indicators. The situation in the field of investment policies has shown that Belarus has room to grow. Investment in fixed assets, though increased the country's GDP, but still far from the performance of leading economies such as China, the level of investment in which for the first 11 months of 2018 amounted to 121.3 billion dollars compared to Belarus for 12 months of 2018 only 10.84 billion dollars. The main aspects of the modernization of foreign cash flow include aspects of the Program for the socio-economic development of the Republic of Belarus for the period 2016-2020, including the creation of an investment supermarket in the Republic of Belarus - a multifunctional business center where the investment proposals of all sectors of the economy are concentrated; the provision by the Republic of Belarus to foreign investors of preferential business conditions, if they supply the latest technologies and advanced equipment that meets international standards; the organization of technology-innovative special economic zones; creating conditions for large-scale private sector investments in the technical re-equipment and modernization of enterprises' production. In the modern economic system, scientific and technical developments, developments in the field of information technology are an intermediate result of the research and production cycle, in the process of practical application they turn into scientific and technical innovations, which in turn are the material embodiment of knowledge for increasing the level of human capital. Based on the studied relationship of the drivers "Information Technologies-Investments-Human Capital", the author's approach is formulated in a further study. The greater the flow of investment in the sphere of human capital, the greater the volume of high-tech products can be obtained. Places in the model may vary depending on the influence of the factor in the conditions of a separate state unit. As well as investments affect the human capital level, they can have a primary impact on the IT level, and vice versa. This model is comparable to the business model, when the net result of the organization's activities is distributed to the development of new knowledge and investments, and

can be reflected in the relationship. Thus, in the future, giving the business unit a greater effect on investing in activities, comply with current market trends and create a unique product that has demand and its audience in the production or services market.

Bibliography:

1. Kazakova, A. A. Inclusive growth: the problem of sociological conceptualization [Electronic resource]. - Access mode: http://teoria-practica.ru/rus/files/arhiv_zhurnala/2016/4/sociology/kazakova.pdf. - Access Date: 09/19/2018
2. Jahan, S., Espersen, E. Human Development Report: Human Development for One and All [Electronic resource]. - Access mode: http://hdr.undp.org/sites/default/files/HDR2016_EN_Overview_Web.pdf. - Access date: 09/21/2018
3. Tsuranova, S. Inclusive growth and the role of the financial sector in achieving it [Electronic resource]. - Access mode: <https://www.nbrb.by/bv/articles/10534.pdf>. - Date of access: 09/23/2018
4. Levenkov, A. Inclusive growth: concept, indicators, international experience [Electronic resource]. - Access mode: <https://www.nbrb.by/bv/articles/10208.pdf>. - Date of access: 09/29/2018
5. Europe 2020 Strategy URL [Electronic resource] // Mode of access: <http://www.eur-lex.europa.eu>. - Date of access: 11/24/2015
6. National Sustainable Development Strategy of the Republic of Belarus until 2030 [Electronic resource]. - Access mode: <http://www.economy.gov.by/ru/macroeconomy/nacionalnaya-strategiya>. - Access date: 10/25/2018
7. Shpak A. A. Political economy: the workplace as a factor affecting the productivity of employees of enterprises // Young Scientist. - 2012. - №1. T.1. - p. 157-160.

СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ БУХГАЛТЕРСКОЙ ОТЧЕТНОСТИ ПО КРИПТОВАЛЮТЕ(ТОКЕНАМ) В РЕСПУБЛИКИ БЕЛАРУСЬ

**Е.В. МИХНЕВИЧ, Выпускник, м.э.н., Полоцкого государственного университета
Научный руководитель: Е.Б. МАЛЕЙ, к.э.н., доцент**

Декретом Президента Республики Беларусь от 21.12.2017 г. №8 «О развитии цифровой экономики» легализуется принципиально новый вид хозяйственной деятельности – обращение токенов, которым могут заниматься юридические и физические лица. Установлено, что токены, возникшие (добытые) в процессе майнинга или приобретенные иным способом, признаются активами для целей бухгалтерского учета. Размещение юридическими лицами созданных ими токенов приводит к возникновению обязательства перед их владельцами. Юридическим лицам предоставлено право владеть токенами и совершать следующие операции: через резидента Парка высоких технологий создавать и размещать собственные токены в Республике Беларусь и за рубежом; хранить токены в виртуальных кошельках; через операторов криптоплатформ, операторов обмена криптовалют приобретать, отчуждать токены, совершать с ними иные сделки.[1]

Основанием для регистрации на счетах бухгалтерского учета хозяйственных операций с криптовалютой (токенами) будет являться первичные учетные документы, подтверждающие факт совершения хозяйственной операции. В целях организации эффективного ведения бухгалтерского учета должно быть обеспечено достоверное и оперативное документальное оформление движения криптовалюты (токенов).

Закон о бухгалтерском учете № 57-3 предполагает, что каждая хозяйственная операция подлежит оформлению первичным учетным документом. Первичные документы при этом составляются на бумажном носителе и (или) в форме электронного документа [2, ст. 10]. Каждый участник хозяйственной операции, совершенной с использованием токенов, может оформить соответствующий первичный учетный документ единолично (п.3 Стандарта). Форму этого документа участник хозяйственной операции разрабатывает самостоятельно с учетом требований, установленных п.2 ст.10 Закона Республики Беларусь от 12.07.2013 № 57-3 «О бухгалтерском учете и отчетности». К единолично составленному первичному учетному документу прилагаются подтверждающие документы, например, распечатка транзакций из блокчейна или иной распределенной информационной системы.

Первичный учетный документ, может быть составлен на основании:

- соответствующих записей в реестре блоков транзакций (блокчейне), иной распределенной информационной системе;
- данных о сделках (операциях), совершенных в системе операторов криптоплатформы или с этими операторами;
- иных источники информации.[3]

Юридические лица, зарегистрированные на территории Республики Беларусь, вправе совершать следующие операции с токенами:

- 1) создавать и размещать собственные токены в Республике Беларусь и за рубежом (через резидента Парка высоких технологий, осуществляющего соответствующий вид деятельности);

2) приобретать, отчуждать токены, совершать с ними иные сделки (операции) через операторов криптоплатформ, операторов обмена криптовалют, иных резидентов Парка высоких технологий, осуществляющих соответствующий вид деятельности;

3) хранить токены в виртуальных кошельках.

Токены принадлежат юридическому лицу на праве собственности или ином вещном праве. Наличие прав на объекты гражданских прав удостоверяет запись в реестре блоков транзакций (блокчейне), иной распределенной информационной системе. Юридическое лицо хранит токены и осуществляет операции с ними посредством программного или программно-технического средства - виртуального кошелька [4].

В целях учета влияния на показатели платежеспособности организации сделок (операций) с токенами в примечаниях к финансовой отчетности подлежит раскрытию (на начало и конец анализируемых периодов) следующая информация:

1) состав токенов по их видам;

2) первоначальная стоимость токенов, отраженных в бухгалтерском балансе по чистой стоимости реализации;

3) движение резервов под снижение стоимости токенов (наличие резервов на начало периода; увеличение в анализируемом периоде резервов, созданных в предыдущих периодах; создание резервов в анализируемом периоде; суммы и обстоятельства восстановления резервов в анализируемом периоде; наличие резервов на конец периода);

4) сумма обязательств, возникших при размещении собственных токенов перед владельцами данных токенов;

5) суммы обязательств, возникших при совершении внутригрупповых операций с токенами (в примечаниях к консолидированной отчетности, составляемой материнским предприятием по группе организаций).

Влияние операций с токенами на показатели финансовой отчетности отражено в таблице 1.1. [5]

Таблица 1.1. Отражение операций с токенами в показателях финансовой отчетности субъекта хозяйствования

Форма отчетности	Статья	Расшифровка
1	2	3
Бухгалтерский баланс	Дебиторская задолженность (долгосрочная или краткосрочная)	Приводят информацию о расчетах организации по произведенным и подлежащим реализации токенов, платежи по которым ожидаются более чем через 12 месяцев после отчетной даты или в течении 12 месяцев после отчетной даты.
	Финансовые вложения (долгосрочные или краткосрочные)	Отражают остатки токенов приобретаемых для осуществления удостоверяемых токенами прав
	Готовая продукция и товары	Остатки токенов возникших (добытых) в результате деятельности по майнингу и приобретенных для последующей реализации

Окончание таблицы 1.1

1	2	3
	Денежные средства	Приводится остаток денежных средств организации.
	Кредиты и займы (долгосрочные или краткосрочные)	Обязательства, возникающие в результате размещения собственных токенов
	Краткосрочная кредиторская задолженность	Приводят сумму задолженности организации перед юридическими и физическими лицами, индивидуальными предприятиями в т.ч. в следствии операций с токенами.
Отчет о прибылях и убытках	Выручка от реализации	Показывает выручку от реализации токенов.
	Прочие расходы по текущей деятельности	Показывает прочие расходы по текущей деятельности, связанные с токенами.
	Доходы по инвестиционной и финансовой деятельности	Показываются доходы по инвестиционной деятельности.
	Расходы по инвестиционной и финансовой деятельности	Отображаются расходы по инвестиционной деятельности.
Отчет о движении денежных средств	Поступило денежных средств	Поступление денежных средств по операциям с криптовалютами.
	Направление денежных средств	Направление денежных средств по операциям с криптовалютами.

Примечание – Данные взяты с источника [5].

Подход, который применяется в законодательстве Республики Беларусь в отношении признания криптовалюты (токенов) в зависимости от способа ее получения и предполагаемого назначения, приводит к тому, что информация о наличии и движении криптовалюты (токенов) размывается по разным строкам различных форм отчетности (см. таблицу 1.11), что не позволяет увидеть информацию в агрегированном виде. В этой связи требует разработки механизм формирования и представления обобщенной информации о наличии и движении криптовалюты (токенов) в системе учета и отчетности.

Выработка унифицированных подходов к учету и раскрытию в отчетности информации о криптовалюте (токенах) позволит пользователям оценить риски, которым организация подвержена в связи с наличием и использованием данного вида финансовых инструментов.[6, с. 319]

В связи с тем, что отсутствует отдельная форма отчетности по криптовалюте (токенам) как в Республике Беларусь, так и в МСФО для обобщения и группировки информации по движению криптовалюты (токенов) на основании первичных документов мы предлагаем разработать в составе примечаний к отчетности отчет по движению криптовалюты (токенов) (Таблица 2), в котором будет отображаться остаток криптовалюты на начало периода, поступление, выбытие и остаток на конец периода в зависимости от способа ее получения и предполагаемого назначения.

В разработанной форме отчета о движении криптовалюты (токенов) мы предлагаем отражать движение данных активов в количественно-суммовом разрезе по видам токенов в зависимости от способа их получения и предполагаемого назначения.

Таблица 2. Предлагаемая форма отчета о движении криптовалюты

ОТЧЕТ								
о движении криптовалюты(токенов)								
1 _____ г.								
Организация	_____							
Глава	_____							
Полный адрес, телефон	_____							
Периодичность	ежемесячно _____							
Единица измерения	_____							

Виды криптовалюты	Остаток на начало года		Приход		Расход		Остаток на конец	
	количество	сумма, руб.	количество	сумма, руб.	Количество	сумма, руб.	количество	сумма,руб.

Наименование показателей	количество	Сумма, руб.
1	2	3
Прибыло – всего		
В том числе:		
приобретено		
приобретенные для осуществления удостоверяемых токенами прав		
приобретенные для последующей реализации		
полученные в качестве вознаграждения за верификацию совершения операций в реестре блоков транзакций (блокчейне)		
полученные в качестве вознаграждения за оказанные услуги в соответствии с законодательством (за исключением вознаграждения за верификацию совершения операций в реестре блоков транзакций (блокчейне)		
возникшие (добытые) в результате деятельности по майнингу или полученные в качестве вознаграждения за верификацию совершения операций в реестре блоков транзакций (блокчейне)		
получено безвозмездно – всего		
прочие прибыли		
сумма дооценки		
Выбыло – всего		
прекращении признания токенов в связи с прекращением прав организации на получение удостоверяемых токенами объектов гражданских прав		
отчуждение другому лицу		
реализовано		
передано безвозмездно		
прочее выбытие		
сумма дооценки		

Руководитель	_____	
	(подпись)	(инициалы, фамилия)
Главный бухгалтер	_____	_____

	_____ (подпись)	_____ (инициалы, фамилия)
Исполнитель	_____ (должность, подпись, инициалы, фамилия, телефон)	

Для заполнения предложенной формы в графе «Остаток на начало периода» и графе «Остаток на конец отчетного периода» предполагается отражать соответственно остатки криптовалюты (токенов) в зависимости от вида токенов на начало и на конец отчетного периода в количественном и стоимостном выражении. В графе «Приход» и в графе «Расход» предполагается отражать сумму и количество токенов, полученных и выбывших в отчетном периоде, подтвержденных первичными учетными документами. Для детализации граф «Приход» и «Расход» требуется заполнение табличной части по видам токенов в зависимости от способа их получения и предполагаемого назначения.

Отчет о движении криптовалюты (токенов) предполагается заполнять в соответствии с предусмотренными в них показателями. В случае отсутствия данных по показателям соответствующие строка и графа формы не заполняются. Разработанную форму отчета предлагается составлять ежеквартально - по состоянию на 1 апреля, 1 июля, 1 октября текущего года. Предлагаемый отчет о движении криптовалюты (токенов) в стоимостном выражении предлагается составлять в белорусских рублях с двумя знаками после запятой.

Список использованных источников:

1.Зубкова А. С., Актуальные изменения бухгалтерского учета в условиях развития цифровой экономики [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://e.biblio.bru.by/bitstream/handle/1212121212/6544/438.pdf?sequence=1>. – Дата доступа 07.08.2018

2.Закон Республики Беларусь «О бухгалтерском учете» № 57-3 от 12 июля 2013 г.

3.Рыбак Т., Новый объект бухгалтерского учета - токены. Комментарий к постановлению Министерства финансов Республики Беларусь от 06.03.2018 № 16

4.Декрет Президента Республики Беларусь от 21.12.2017 №8 «О развитии цифровой экономики»

5.И.Д.Шилай, Оценка платежеспособности заемщика: учет операций с криптовалютами // Сборник научных трудов по материалам международной научно-практической интернет- конференции «Финансирование, инвестирование и кредитование: проблемы и перспективы развития в кризисной экономике» - 2018.- 311с

6.И.Д.Шилай, Цифровые финансовые активы: формирование информации в системе учета и отчетности/ Цифровая экономика: современные тенденции и перспективы: сб. ст. Междунар. заочн. науч.-практ. конф., Минск, 30 апр. 2018 г./ Междунар. ун-т «МИТСО»; редкол.: А.А. Коган (гл.ред.) [и др.]. – Минск: Междунар. ун-т «МИТСО», 2018. -326 с.